

UNIVERZITET U BEOGRADU

FILOLOŠKI FAKULTET

Ljubica V. Darković

**JEZIČKA SREDSTVA U MEDIJSKOM
PREDSTAVLJANJU RODNO ZASNOVANOG
NASILJA U ANGLOFONIM I SRPSKIM
MEDIJIMA**

Doktorska disertacija

Beograd, 2026.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHILOLOGY

Ljubica V. Darković

**LINGUISTIC DEVICES IN MEDIA
REPRESENTATIONS OF GENDER-BASED
VIOLENCE IN ANGLOPHONE AND
SERBIAN MEDIA**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2026

PODACI O MENTORU I ČLANOVIMA KOMISIJE

Mentor:

prof. dr Ivana Trbojević Milošević, vanredni profesor, Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet

Članovi komisije:

1. _____
2. _____
3. _____

Datum odbrane:

IZJAVE ZAHVALNOSTI

Od srca zahvaljujem svojoj mentorki, prof. dr Ivani Trbojević Milošević, na pažnji i vodstvu koji su uvek bili usmereni na ono što je važno – i u nauci, i u životu.

Posebnu zahvalnost dugujem mami i baki, koje su svojom podrškom i verom učinile da nijedan put ne bude usamljen. Njihova podrška bila je tiha snaga ove disertacije, koja im sa pravom pripada koliko i meni.

JEZIČKA SREDSTVA U MEDIJSKOM PREDSTAVLJANJU RODNO ZASNOVANOG NASILJA U ANGLOFONIM I SRPSKIM MEDIJIMA

Sažetak

Disertacija analizira jezička sredstva kojima se u medijskom diskursu oblikuju narativi o rodno zasnovanom nasilju u anglofonim i srpskim medijima. Polazeći od teorijskog okvira kritičke analize diskursa, naročito diskursno-istorijskog pristupa, ispituje se na koji način gramatička i leksička sredstva učestvuju u konstituisanju reprezentacija nasilja, žrtava i počinilaca, kao i ideološke implikacije takvih diskurzivnih konstrukcija.

Istraživanje se zasniva na kvalitativnoj, deskriptivnoj i interpretativnoj analizi medijskog korpusa. Korpus obuhvata tekstove na srpskom i engleskom jeziku objavljene u štampanim medijima sa digitalnim izdanjima u periodu od 2017. do 2022. godine, u tabloidnim i netabloidnim medijima oba jezička prostora. Izbor tekstova zasnovan je na medijskom odjeku slučajeva o kojima su izveštavali, odnosno njihovoj vidljivosti u javnom prostoru i reakcijama čitalaca. Korpus uključuje i komentare publike na onlajn platformama medija kao recepcijski sloj diskursa.

Rezultati pokazuju da se u oba jezička prostora reprodukuju slični diskurzivni obrasci u jezičkom predstavljanju rodno zasnovanog nasilja. Narativi se često formiraju kroz jezičke izbore koji individualizuju događaje i naglašavaju njihovu emocionalnu dimenziju, dok se društveni i strukturni kontekst nasilja potiskuje u drugi plan. Uprkos stilskim razlikama između anglofonog i srpskog diskursa, kao i između tabloidnih i netabloidnih medija, osnovni jezički mehanizmi diskurzivnog uokviravanja nasilja ostaju u velikoj meri podudarni. Analiza recepcije pokazuje da publika često reprodukuje diskurzivne okvire prisutne u medijskim tekstovima. Nalazi potvrđuju da medijski diskurs, kroz izbor gramatičkih i leksičkih sredstava, aktivno učestvuje u oblikovanju javnog razumevanja rodno zasnovanog nasilja.

Ključne reči: rodno zasnovano nasilje, medijska reprezentacija, kritička analiza diskursa, diskursno-istorijski pristup, gramatička analiza, leksička analiza, ideološka reprodukcija, narativni obrasci, komparativna analiza, medijska recepcija

Naučna oblast: primenjena lingvistika, kontrastivna lingvistika

Uža naučna oblast: anglistika

UDK broj:

LINGUISTIC DEVICES IN MEDIA REPRESENTATIONS OF GENDER-BASED VIOLENCE IN ANGLOPHONE AND SERBIAN MEDIA

Abstract

This dissertation analyzes the linguistic means through which narratives of gender-based violence are constructed in Anglophone and Serbian media discourse. Drawing on the theoretical framework of Critical Discourse Analysis, particularly the Discourse-Historical Approach, the study examines how grammatical and lexical choices contribute to the representation of violence, victims, and perpetrators, as well as the ideological implications of such discursive constructions.

The research is based on qualitative, descriptive, and interpretative analysis of a media corpus. The corpus consists of texts in Serbian and English published in print media with digital editions between 2017 and 2022, including both tabloid and non-tabloid outlets in the two linguistic contexts. The selection of texts was guided by the media impact of the reported cases, that is, their visibility and audience reactions. The corpus also includes readers' comments on media websites as a reception layer of discourse.

The findings indicate that similar discursive patterns dominate the linguistic representation of gender-based violence in both contexts. Narratives are often constructed through linguistic choices that individualize events and emphasize their emotional dimension, while the broader social context of violence remains marginalized. Despite stylistic differences between Anglophone and Serbian media, as well as between tabloid and non-tabloid outlets, the underlying linguistic mechanisms of discursive framing largely coincide. Reception analysis further shows that audiences often reproduce the discursive frames present in media texts. The results confirm that media discourse, through specific grammatical and lexical choices, actively shapes public understanding of gender-based violence.

Key words: gender-based violence, media representation, Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach, grammatical analysis, lexical analysis, ideological reproduction, narrative patterns, comparative analysis, media reception

Scientific field: Applied Linguistics, Contrastive Linguistics

Scientific subfield: English Language

UDC number:

SADRŽAJ

I UVOD	1
I 1. Predmet i ciljevi istraživanja	3
I 2. Hipoteze.....	3
I 3. Teorijski okvir i metodologija	4
I 4. Izbor korpusa	4
I 5. Struktura	5
II FENOMENOLOGIJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA.....	7
II 1. Moć, identitet i društvena kontrola: Ideološki okviri rodno zasnovanog nasilja	7
II 2. Jezik, rod i rodno zasnovano nasilje	9
II 3. Pregled nacionalne i međunarodne regulative koja uređuje borbu protiv rodno zasnovanog nasilja.....	11
III ULOGA MEDIJA I MEDIJSKOG DISKURSA U STVARANJU ODNOSA KONZUMENATA MEDIJSKOG SADRŽAJA PREMA TEMI ISTRAŽIVANJA.....	13
III 1. Od štampe do algoritma: mediji i konstrukcija društvene stvarnosti	14
III 2. Jezik medija – granice stvarnosti.....	15
III 3. Jezička realizacija medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju	16
III 4. Tabloidizacija medija i medijski spektakl.....	18
III 5. Kako je regulisano izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju?.....	19
IV METODOLOŠKI OKVIR RADA	21
IV 1. Kontekst istraživanja	21
IV 2. Krićka analiza diskursa	23
IV 3. Kontekstualni pregled analiziranih slučajeva	31
V GRAMATIĆKO-PRAGMATIĆKA SREDSTVA MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA	35
V 1. Apelativni jezik	35
V 2. Direktni i indirektni govor	42
V 3. Modalnost	49
V 4. Pasivizacija	54
VI LEKSIĆKO-PRAGMATIĆKA SREDSTVA MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA	62
VI 1. Figurativni jezik.....	62
VI 2. Multimodalnost i jezik vizualizacije	67
VII LEKSIĆKI USPOSTAVLJENI NARATIVI U MEDIJSKOM PREDSTAVLJANJU RODNO ZASNOVANOG NASILJA	78

VII 1. Narativ o savršenoj žrtvi i zlom počiniocu	78
VII 2. Narativ krivice i nevinosti	84
VII 3. Narativ sramote i slave.....	88
VII 4. Narativ protoka vremena – zašto nije prijavila?	92
VIII ANALIZA EKSTRAMEDIJSKIH TEKSTOVA: ODRAZ PERLOKUCIONOG EFEKTA MEDIJSKOG DISKURSA	94
VIII 1. Reprodukcija dominantnog diskursa	95
VIII 2. Delimična refleksija i selektivno prihvatanje dominantnog diskursa.....	96
VIII 3. Kritički otklon i osporavanje dominantnog diskursa	98
IX DETALJNA ANALIZA KORPUSA.....	99
IX 1. Jezik medija u slučaju I	99
IX 2. Jezik medija u slučaju II	121
IX 3. Jezik medija u slučaju III.....	142
IX 4. Jezik medija u slučaju IV	163
IX 5. Jezik medija u slučaju V	184
IX 6. Jezik medija u slučaju VI.....	205
IX 7. Jezik medija u slučaju VII	224
IX 8. Jezik medija u slučaju VIII	240
IX 9. Jezik medija u slučaju IX	258
IX 10. Jezik medija u slučaju X.....	276
X DISKUSIJA REZULTATA I RAZMATRANJE HIPOTEZA	295
XI ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	300
LITERATURA	306
BIOGRAFIJA AUTORKE	315

I UVOD

Još od formulacije Sapir–Vorfove hipoteze¹ odnos jezika i stvarnosti predmet je kontinuiranih teorijskih i empirijskih razmatranja. Iako se stroga verzija jezičkog determinizma u savremenoj lingvistici uglavnom odbacuje, u velikoj meri je prihvaćen stav da jezik ima uticaj na načine na koje se iskustvo interpretira i vrednuje, percepcija uokviruje, vrednosti kodiraju, a tumačenja naturalizuju. Kao društvena praksa, jezički izbori — leksička selekcija, gramatički obrasci, pragmatičke alternative, narativna forma — aktivno učestvuju u artikulaciji percepcija i normi. Određene interpretacije dobijaju veću verodostojnost i stabilnost, dok druge bivaju marginalizovane ili nevidljive. Ipak, domet takvog uticaja je i dalje predmet debate u savremenim lingvističkim tokovima, a percepcija jezika kao jednostavnog tehničkog sredstva prenošenja značenja još uvek nije u potpunosti iskorenjena.

Značaj jezika u formiranju društvene stvarnosti neretko se osporava ili umanjuje, naročito u javnim polemikama koje se vode oko savremenih jezičkih praksi. Tako se, primera radi, uvođenje rodno osetljivog jezika često suočava sa otporom, iako je reč o strategiji čiji je cilj inkluzivnija i ravnopravnija reprezentacija društvenih uloga. Umesto da se posmatra kao pokušaj da se jezik uskladi sa društvenom stvarnošću i vrednostima ravnopravnosti, ova praksa se u pojedinim društveno-političkim kontekstima označava kao „nametanje rodne ideologije“. Međutim, sama činjenica da se jezičke promene doživljavaju kao ideološki čin govori u prilog tezi da je u pitanju mnogo više od neutralnog sredstva komunikacije, te da je reč o terenu društvenog konflikta, simboličke borbe i naposljetku, pregovaranja o vrednostima. Reakcije otpora iznova otkrivaju nepodudaranje između normativnog jezika i društvenih transformacija, kao i animozitet prema narušavanju ustaljenih hijerarhija značenja. U tom svetlu, savremena lingvistika – naročito kritička analiza diskursa – jeziku pristupa kao dinamičnom mehanizmu kroz koji se društveni odnosi izražavaju i učvršćuju umesto kao zatvorenom sistemu pravila. Profiliše ga kao mesto refleksije svih napetosti jednog društva, ali i kao alat kroz koji se one razrešavaju ili produbljuju. Kada se pažnja usmeri ka političkom diskursu, jezik otkriva obrasce legitimacije moći i načine na koje se autoritet gradi, osporava, a nekad čak i kamuflira. U jeziku institucija, prepoznaju se strategije normativizacije, one formulacije koje postavljaju granice poželjnog ponašanja i propisuju društvena očekivanja pod maskom objektivnosti i formalnosti. A kada se u analizu uključi medijski diskurs, pred analitičarem/analitičarkom otvara se kompleksan teren konstrukcije, rekonstrukcije, i dekonstrukcije značenja. U ovom slučaju, jezik opisuje događaje, ali ih istovremeno i interpretira i raspoređuje po hijerarhiji važnosti.

Malo je društvenih mehanizama koji tako suptilno, a tako temeljno preoblikuju kolektivna uverenja kao što to čini medijski diskurs. Ne počivajući na eksplicitnosti, svoju diskurzivnu snagu temelji na ponavljanju: kroz ritam naslova, kroz tišinu izostavljenog konteksta, kroz izbor vizuelnih i uspostavljanje jezičkih okvira koji izveštavanje pretvaraju u vrednosni sud. Iako mediji formalno prenose informacije, izbor tema i perspektive utiče na to koje će priče postati dominantne, kome će biti dodeljena uloga žrtve, a kome glas razuma, šta će se interpretirati kao devijacija, a šta kao norma. U tom poretku značenja, ono što se čini spontanim najčešće je pažljivo kodirano. A kada su u pitanju teme koje zadiru u samu strukturu društvene moći, jezički izbori prestaju da budu samo tehnički, a postaju politički činovi sa stvarnim posledicama.

Rodno zasnovano nasilje je upravo takav fenomen. Ukorenjeno u odnosima moći i kulturološkim normama, ono se nikada ne prikazuje u diskurzivnoj praznini. Jezik koji se koristi u izveštavanju o ovom vidu nasilja ima ključnu ulogu u formiranju načina na koji društvo percipira njegove uzroke, dinamiku, posledice i identitete aktera. Eufemistički ili pežorativno, selektivnom

¹ Sapir–Vorfova hipoteza (hipoteza jezičke relativnosti) odnosi se na skup ideja o odnosu jezika i mišljenja, razvijen u radovima Edvarda Sapira i Bendžamina Lija Vorfa. U svojoj snažnijoj verziji spada u domen jezičkog determinizma, prema kojem je struktura jezika odlučujući činilac u oblikovanju mišljenja. U neutralnijoj, pretpostavlja da jezik utiče na način konceptualizacije i interpretacije iskustva, ali ne podrazumeva potpunu determinaciju (Sapir, 1929; Whorf, 1956).

gramatičkom kontekstualizacijom ili senzacionalističkom leksikom, medijski narativi mogu ili da potvrde postojeće ideologije roda, moći i pravde – ili da ih dovedu u pitanje. Jezička konstrukcija rodno zasnovanog nasilja stoga pruža izuzetno relevantan uvid u ideološke funkcije jezika, ne samo kao sredstva reprezentacije, već i kao mehanizma društvene reprodukcije – i moguće transformacije.

Savremeni kontekst obeležila je rastuća vidljivost i osetljivost na problem rodno zasnovanog nasilja. Ova tema je dobila globalnu pažnju naročito nakon prvih koraka pokreta #MeToo 2017. godine, kada su medijski izveštaji o seksualnim zloupotrebama pokrenuli talas ispovesti žena širom sveta. Time se rodno zasnovano nasilje, tradicionalno potiskivano u privatnu sferu, pojavilo u centru interesovanja javnosti i medija. Rezultat je povećana svest o razmerama ovog problema. Prema podacima Svetske zdravstvene organizacije, svaka treća žena u svetu tokom života doživi neki oblik fizičkog ili seksualnog nasilja (World Health Organization, 2021). Ovi alarmantni podaci, u kombinaciji sa potresnim ispovestima žrtava poznatih ličnosti ali i „običnih” žena, doveli su do preispitivanja shvatanja da je rodno zasnovano nasilje niz izolovanih incidenata i započeli njegovo sagledavanje kao sistemski i globalno prisutan društveni problem.

Paralelno sa rastom vidljivosti teme, došlo je i do polarizacije stavova u vezi sa rodnim pitanjima u javnom diskursu. Sa jedne strane, pokreti za prava žena i rodnu ravnopravnost sve glasnije ističu potrebu za suzbijanjem nasilja nad ženama, strožijim sankcionisanjem počilaca i promenom društvenih normi koje omogućavaju nasilje. Sa druge, javlja se i otpor u vidu konzervativnih struja koje problematizuju sam koncept „rodne zasnovanosti” nasilja, često ga nazivajući već pomenutom „rodnom ideologijom”, te negirajući posebnost rodne dimenzije u kontekstu nasilja. U nekim sredinama i kulturama, terminologija i inicijative koje se bave rodom postaju ideološko bojno polje. Tako se čak i zakonske i obrazovne mere usmerene na prevenciju nasilja nad ženama, devojčicama (ali i drugim rodnim kategorijama) ponekad susreću sa optužbama da promovišu nametnutu ideologiju. Ova polarizacija vidljiva je i u medijima.

Savremeni društveni značaj teme rodno zasnovanog nasilja potvrđuje se i u različitim lokalnim kontekstima, koji, uprkos kulturološkim i institucionalnim specifičnostima, pokazuju srodne obrasce društvene i jezičke reakcije. U zemljama anglosfere mediji su poslednjih godina postali centralno mesto javnog suočavanja sa rodnom neravnopravnošću i zloupotrebom moći. Niz javnih optužbi protiv uticajnih pojedinaca iz oblasti industrije zabave, sporta, politike i državnih institucija doprineo je globalnoj vidljivosti problema i otvorio pitanje institucionalne odgovornosti, ali i poverenja u strukture koje bi trebalo da garantuju bezbednost i pravdu.

U srpskom društvenom i medijskom okviru pažnja posvećena ovoj temi u poslednjoj deceniji takođe je izraženija, iako i dalje prolazi kroz talase institucionalnog otpora, medijske trivijalizacije, a neretko i normativne ambivalentnosti. Medijski eksponirani slučajevi koji su uključivali istaknute pojedince, polemike o tretmanu osuđenih počilaca, kao i svedočenja žena o institucionalnom i sistemskom nasilju pokrenuli su mnogobrojne društvene rasprave.

U oba konteksta, i anglofonom i srpskom, postaje očigledno da narativi o rodno zasnovanom nasilju ne nastaju u vakuumu. Oni su rezultat diskurzivnih izbora i ideoloških pozicioniranja, oblikovani u spoju novinarske selekcije, institucionalnih reakcija i kulturoloških očekivanja. Medijski prostor, u tom smislu, deluje kao arena u kojoj se oblikuje samo značenje nasilja, ali i njegov društveni status. Odlučuje se da li će nasilje biti problem koji zaslužuje osudu i (re)akciju, ili će pak biti porodična tragedija ili tabloidna senzacija. Diskurzivna neujednačenost otvara prostor za kritičko promišljanje jezika medija kao značajnog činioca u društvenoj (ne)vidljivosti nasilja i artikulaciji kolektivnih vrednosti koje ga legitimizuju ili transformišu.

Ova disertacija, dakle, polazi od uverenja da medijski diskurs igra jednu od ključnih uloga u uspostavljanju razumevanja i stavova društva o rodno zasnovanom nasilju. Način na koji mediji predstavljaju tako osetljivu temu može doprineti ili suzbijanju nasilja – osvešćivanjem javnosti i

empatijom prema žrtvama – ili, nasuprot tome, njegovoj trivijalizaciji i reprodukciji stereotipa koji opravdavaju nasilje.

I 1. Predmet i ciljevi istraživanja

Istraživački problem koji se ovde postavlja jeste: kako se jezičkim sredstvima formira medijska slika rodno zasnovanog nasilja u različitim kulturološkim i medijskim kontekstima (anglofonim i srpskim, tabloidnim i netabloidnim) i sa kakvim ideološkim implikacijama? Drugim rečima, predmet istraživanja je način na koji izbor leksike, gramatičkih konstrukcija, narativnih okvira i drugih diskurzivnih strategija u medijima konstruiše predstavu o nasilju, žrtvama i počinocima, te kako takvi obrasci mogu uticati na publiku.

Glavni cilj ove doktorske disertacije jeste da identifikuje, sistematizuje, te kritički analizira gramatička i leksička sredstva kojima se u medijskom diskursu konstituišu narativi o rodno zasnovanom nasilju. Fokus se stavlja na jezičke resurse koji učestvuju u formiranju ideološki obojenih značenja i društvenih stavova prema žrtvama i počinocima nasilja, kao i prema samom fenomenu nasilja.

Disertacija ima za cilj i da doprinese teorijskom razumevanju jezika kao sredstva simboličke moći u javnoj sferi, pri čemu se mediji posmatraju kao više od prenosilaca informacija – kao aktivni konstitutivni činilac društvene stvarnosti. U tom kontekstu, analiza se oslanja na principe kritičke analize diskursa, koji podrazumevaju dijalektičku vezu između jezika i društvenih struktura, sa ciljem da se razotkriju mehanizmi ideološke reprodukcije i legitimizacije društvene nejednakosti.

Jedan od ključnih ciljeva jeste i komparativno ispitivanje razlika i sličnosti u diskurzivnim praksama anglofonih i srpskih medija, uzimajući u obzir kulturne, institucionalne i jezičke specifičnosti. Ova komparacija obuhvata različite medijske registre – od „ozbiljnog“ žanra do tabloida – kako bi se istražilo u kojoj meri senzacionalizam, pojednostavljivanje narativa i emocionalizacija utiču na stavove publike o temi istraživanja. Poseban akcenat stavljen je na utvrđivanje stepena u kome razlike u javnom diskursu odražavaju (ili ne) razlike u nivou rodne ravnopravnosti i društvene osvešćenosti u analiziranim kontekstima.

Uvođenjem analize ekstramedijskih tekstova – komentara čitalaca na onlajn platformama – istraživanje ima za cilj da osvetli i recepcijsku dimenziju diskursa, odnosno da pruži uvid u to kako se medijske poruke tumače i emocionalno ili kognitivno usvajaju od strane publike. Ovaj deo rada doprinosi sagledavanju perlokucionih efekata diskursa, odnosno njegovog uticaja na javno mnjenje, vrednosne sudove i potencijalno ponašanje. U tom smislu, rad se pozicionira na preseku lingvistike, medijskih i komunikoloških studija, studija roda i kritičke teorije.

Konačni cilj disertacije jeste da ukaže na značaj jezičke analize kao sredstva društvene promene i emancipacije. Kroz osvetljavanje načina na koje medijski jezik može doprineti (de)legitimizaciji nasilja, rad teži da afirmiše potrebu za etičkim i društveno odgovornim medijskim izveštavanjem. Time se doprinosi akademskoj produkciji znanja, ali se u isto vreme poziva na konkretnu društvenu intervenciju u oblasti javne komunikacije.

I 2. Hipoteze

1. Jezik medija, odnosno način izveštavanja, podržava i produbljuje diskriminatorne i stereotipne narative.

2. Između izveštavanja srpskih i anglofonih medija o rodno zasnovanom nasilju nema suštinske razlike uprkos opšteprihvaćenoj pretpostavci da je svest o rodno zasnovanom nasilju na višem nivou u razvijenim zemljama u koje spadaju i zemlje anglosfere.

3. Razlika u medijskom pristupu rodno zasnovanom nasilju između tabloida i „ozbiljnih“ medija je neznatna.

I 3. Teorijski okvir i metodologija

Teorijski okvir disertacije utemeljen je u tradiciji kritičke analize diskursa, dok se primarno oslanja na diskursno-istorijski pristup (eng. *discourse-historical approach*) Rut Vodak. Ovaj izbor teorijske osnove omogućava detaljno tumačenje jezičkih praksi kroz integraciju jezičke mikroanalize sa društveno-istorijskim kontekstom, uz poseban fokus na mehanizme diskurzivne konstrukcije identiteta, moći i ideoloških značenja.

Pored opusa Vodakove, teorijska perspektiva rada obuhvata i uvide Teuna fan Dijka (naročito u pogledu odnosa između diskursa i društvene moći) kao i Normana Ferkla (čiji koncept dijalektičkog odnosa između diskurzivnih i društvenih praksi omogućava jasnije razumevanje ideoloških učinaka jezika u institucionalnom i medijskom kontekstu). Ipak, analitički okvir ostaje primarno usmeren ka heurističkim i interpretativnim alatima koje nudi diskursno-istorijski pristup.

Metodološki, istraživanje se zasniva na kvalitativnoj, deskriptivnoj i interpretativnoj analizi jezičkih sredstava u medijskom diskursu. Primarni analitički parametri su kontekstualna utemeljenost analize (istorijski, društveni i institucionalni okviri) i identifikacija jezičkih strategija konstrukcije identiteta, odnosa moći i odnosa prema rodno zasnovanom nasilju. Analiza obuhvata uporedno ispitivanje anglofonih i srpskih, tabloidnih i netabloidnih medijskih narativa, a zasnovana je na korpusu medijskih tekstova objavljenih u periodu od 2017. do 2022. godine, iz kojih se izvode zaključci o načinima na koje se rodno zasnovano nasilje društveno konstituiše ili problematizuje. Ovakav pristup omogućava prepoznavanje jezičkih sredstava koja oblikuju reprezentacije istog društvenog fenomena u različitim kulturološko-ideološkim okvirima.

Ovim metodološkim okvirom disertacija nastoji da ponudi akademski doprinos u oblasti primenjene lingvistike, kritičke analize diskursa i studija medija, ali i društveno relevantnu kritiku postojećih diskurzivnih praksi koje utiču na kolektivnu svest o rodno zasnovanom nasilju. Cilj rada je stoga i otvaranje prostora za društveno odgovornije i kritički osvešćeno medijsko izveštavanje.

I 4. Izbor korpusa

Korpus disertacije sačinjavaju medijski tekstovi na srpskom i engleskom jeziku, a koji su objavljeni u štampanim medijima sa dostupnim digitalnim izdanjima u periodu od 2017. do 2022. godine. Odabir ovog vremenskog okvira uslovljen je porastom javnog interesovanja i medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, kako u domaćem, tako i u anglofonim medijskim prostorima. Posebnu relevantnost ovom periodu daju intenziviranje javnih rasprava uslovljenih pojavom slučajeva sa velikom medijskom pokrivenošću, kao i globalni uticaj pokreta kao što je #MeToo, koji je inicirao važne promene u načinu na koji mediji obrađuju temu rodno zasnovanog nasilja.

Izveštaji koji ulaze u korpus potiču iz štampanih medija koji istovremeno postoje i u elektronskom obliku. Dva su razloga za takav odabir. Prvi se odnosi na stabilnost i trajnu dostupnost korpusa za potrebe naučne analize. Drugi, jednako važan, tiče se vidljivosti sadržaja u javnom prostoru: medijski tekstovi koji su istovremeno bili dostupni i u štampanom i u elektronskom formatu imali su potencijalno veći doseg i uticaj na publiku, što je posebno relevantno u kontekstu analize perlokucionih efekata medijskog diskursa.

Kada je reč o strukturi korpusa, tekstovi su kategorizovani prema tipu medija – na tabloidne i netabloidne („ozbiljne“) medije – i to u okviru oba jezička prostora. Ta podela omogućava ispitivanje diskurzivnih razlika i sličnosti unutar i između medijskih žanrova, ali i uvid u potencijalnu tabloidizaciju ozbiljnih medija.

U anglofonoj grupi tabloidnih medija obuhvaćeni su: Dejli mejl (*Daily Mail*), Skotiš san (*The Scottish Sun*), San (*The Sun*), Dejli star (*Daily Star*), Pejdz siks (*Page Six*), Njujork post (*New York Post*), Miror (*Mirror*) i Dejli telegraf (*The Daily Telegraph*). U kategoriju anglofonih netabloidnih („ozbiljnih“) medija svrstani su: Telegraf (*The Telegraph*), Ju-Es-Ej tudej (*USA Today*), Gardijan (*The Guardian*), Nešnal post (*National Post*), Vašington post (*The Washington Post*), Independent (*Independent*), Novozelandski glasnik (*New Zealand Herald*), Njujork tajms (*The New York Times*) i Tajm (*Time Magazine*).

U kategoriji domaćih tabloida analizirani su: *Alo*, *Informer*, *Republika* (*Srpski telegraf*), *Večernje novosti* i *Blic*. Iako se Blic ponekad tretira kao medij mešovitog žanrovskog profila, u okviru ovog istraživanja on je, usled učestalosti senzacionalističkog jezika u izveštavanju o predmetnoj temi, svrstan u tabloidnu kategoriju. U grupu domaćih „ozbiljnih“ medija ubrojani su: *Danas*, *Politika*, *Nedeljnik* i *Vreme*.

Izbor pojedinačnih tekstova vršen je na osnovu javnog odjeka slučajeva o kojima je izveštavano. Analizirani su oni članci koji su izazvali pažnju javnosti, bili predmet rasprava u javnom prostoru i podstakli reakcije čitalaca. Ovaj kriterijum je odabran jer takvi tekstovi, usled svoje vidljivosti i recepcije, imaju veći potencijal da utiču na medijsku publiku i oblikovanje javnog diskursa. U prikazu i analizi korpusa ne navode se puna imena aktera, već se, radi metodološke distance i izbegavanja fokusiranja na konkretne ličnosti, koriste inicijali. Imena u direktnim citatima takođe su redukovana na inicijale i takve intervencije u tekstu označene su asteriskom (*). Puna imena pojavljuju se isključivo u bibliografskim referencama radi identifikacije izvora. Ovaj proceduralni izbor usmeren je ka očuvanju analitičkog fokusa na jezik i diskurzivne obrasce, a ne na pojedinačne biografije ili medijski spektakl vezan za konkretne slučajeve.

Uz analizu samih medijskih tekstova, korpus uključuje i komentare čitalaca objavljene na onlajn platformama medija, kao dodatni reprezentativni sloj u ispitivanju efekata medijskog diskursa. Ovi komentari posmatraju se kao oblik ekstermedijskog teksta koji odražava recepciju, interpretaciju i potencijalno usvajanje ili odbacivanje medijski ponuđenih narativa od strane publike.

Napomena: Predmet ove disertacije jeste analiza jezika i diskurzivnih strategija u medijskom izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju. Analiza se ne odnosi na same ličnosti i izjave aktera događaja, niti predstavlja procenu njihove verodostojnosti i ispravnosti. Takođe, tekst ne prejudicira tok ili ishod sudskih postupaka koji su u toku. U slučajevima u kojima su presude pravosnažno donete ili su optužbe odbačene, interpretacija se usklađuje sa zvaničnim sudskim ishodom. Cilj istraživanja nije dokazivanje istinitosti ili neistinitosti navoda, već isključivo ispitivanje jezičkih obrazaca kojima mediji oblikuju javni narativ o rodno zasnovanom nasilju.

I 5. Struktura

Struktura disertacije osmišljena je tako da sistematski vodi kroz teorijski, metodološki i analitički okvir istraživanja, dok postepeno produbljuje uvid u jezičke mehanizme formiranja diskursa o rodno zasnovanom nasilju u medijima. Kroz logički utemeljene i tematski povezane celine, disertacija razmatra kompleksnu ulogu jezika u medijskom predstavljanju, i posledično društvenom shvatanju, jednog od najurgentnijih problema savremenog doba.

Nakon uvodnog poglavlja, koje postavlja istraživački okvir i opravdava potrebu za analizom medijskih narativa o rodno zasnovanom nasilju, drugo poglavlje usmereno je na teorijsko i fenomenološko razmatranje samog pojma nasilja u rodnom ključu. U ovom delu analizira se ideološki i društveni horizont u kome rodno zasnovano nasilje nastaje i društveno se tumači. Poseban akcenat stavljen je na ulogu jezika u naturalizaciji nasilja i njegovo pozicioniranje unutar dominantnih kulturoloških matrica. Rod se pritom posmatra kao društvena kategorija, ali i kao sistem značenja koji strukturiše normu i pripisane identitete. Kroz pregled domaće i međunarodne

regulative, sagledavaju se načini na koje institucije definišu i prepoznaju različite oblike rodno zasnovanog nasilja. Poglavlje takođe razmatra kako se koncept nasilja oblikuje na preseku zakona, jezika i ideologije. Time se postavlja teorijski temelj za analizu diskurzivnih strategija koje će biti predmet daljih poglavlja.

Treće poglavlje obrađuje ulogu medija i medijskog diskursa u oblikovanju javnog razumevanja nasilja. U okviru ovog dela rada analiziraju se transformacije medijskog pejzaža – od tradicionalne štampe do digitalnog algoritamskog okruženja – kao i specifične karakteristike jezika medija. To uključuje granice stvarnosti koje on uspostavlja, tabloidizaciju, spektakularizaciju nasilja, i institucionalne mehanizme kontrole sadržaja u kontekstu rodних pitanja.

Četvrto poglavlje usmereno je na metodološki okvir disertacije. Najpre se definiše kontekst istraživanja kroz ciljeve, hipoteze, odabir korpusa i ograničenja. Zatim sledi prikaz teorijskog utemeljenja u okviru kritičke analize diskursa. Posebno je istaknut diskursno-istorijski pristup Rut Vodak, dopunjen uvidima Teuna fan Dijka, Normana Ferkla i rodnih modela analize. Na kraju poglavlja pruža se i kontekstualni pregled konkretnih slučajeva koji čine empirijski deo korpusa, čime se uspostavlja most između teorijskih razmatranja i analitičkog dela rada. Ovaj pregled sa jedne strane omogućava čitaocu da se upozna sa društvenim, pravnim i medijskim okolnostima u kojima su se analizirani događaji odvijali, a sa druge pruža analitički orijentir za razumevanje jezičkih i narativnih strategija koje će biti predmet daljih poglavlja.

U središtu rada nalaze se tri analitička poglavlja koja donose sintezu ključnih nalaza dobijenih kritičkom analizom medijskog diskursa. Imajući u vidu obimnost korpusa i složenost jezičkih obrazaca, najpre su predstavljeni oni segmenti analize koji najdirektnije osvetljavaju istraživačka pitanja i teorijski okvir rada. Tako se u petom poglavlju razmatraju pragmatičko-gramatička sredstva medijskog prikazivanja rodno zasnovanog nasilja – apelativni jezik, pasivizacija, modalnost i različiti aspekti direktnog i indirektnog govora. Šesto poglavlje usmereno je na pragmatičko-leksičku ravan analize. Poseban fokus posvećen je figurativnom jeziku, evaluativnoj i vizuelnoj leksici i multimodalnim jezičkim strategijama koje doprinose emocionalnom i ideološkom obeležavanju jednog medijskog izveštaja. Sedmo poglavlje bavi se leksički uspostavljenim narativima – analizira načine na koje leksički izbori učvršćuju stereotipne obrasce u prikazu nasilja. Izlaže se jezička uslovljenost narativa poput onog o postojanju „savršene žrtve“, ili onog o protoku vremena, koji implicitno sugerise odgovornost žrtve za „zakasnelo“ prijavljivanje nasilja. Osmo poglavlje posvećeno je analizi recepcije. Odnosi se na komentare publike na medijske sadržaje. Ovde se diskurs čitalaca razmatra kao indikator javnog doživljaja medijskih poruka i kao dodatni sloj u procesima reprodukcije (ili subverzije) jezički uslovljenih ideoloških obrazaca. Komentari se klasifikuju u tri osnovna tipa: potpunu reprodukciju dominantnog diskursa, delimičnu refleksiju i kritičko osporavanje.

Kako bi se očuvala jasnoća izlaganja i omogućilo precizno objašnjenje uočenih jezičkih obrazaca, disertacija sadrži i posebno poglavlje posvećeno celovitoj analizi korpusa – na nivou reči, fraze, klauze, rečenice i teksta. U prethodnim poglavljima predstavljeni su nalazi koji najsnažnije osvetljavaju osnovne istraživačke pretpostavke i teorijski okvir, dok se u ovoj analitičkoj celini obrađuju i primeri čija pojava nije najfrekventnija, ali koji imaju izraženu interpretativnu vrednost i potvrđuju stabilnost utvrđenih obrazaca. Ovakva struktura analitičkog dela rada omogućava da poglavlja zadrže narativnu protočnost i teorijsku ujednačenost, a da se istovremeno očuva istraživačka preciznost i interpretativna transparentnost. Obezbeđuje se da celokupan analitički materijal ostane dostupan i vidljiv u okviru glavnog teksta, bez ugrožavanja jasnoće izlaganja.

Deseto poglavlje donosi sintezu analitičkih nalaza i njihovo razmatranje u svetlu postavljenih hipoteza. Fokus je na uporednom sagledavanju jezičkih obrazaca u anglofonim i srpskim medijskim kontekstima, pri čemu se ispituju i razlike između tabloida i netabloidnih formata, kao i ideološke posledice različitih jezičkih strategija. Poseban akcenat stavljen je na prepoznate sličnosti i divergencije, ali i na kulturološki specifične modele reprezentacije, koji

ukazuju na to kako jezik reflektuje i reprodukuje šire društvene vrednosti u različitim medijskim i jezičkim okruženjima.

Završno poglavlje sadrži zaključne osvrte i razmatra implikacije rada. U njemu se sažimaju ključni uvidi, identifikuju doprinosi disertacije i predlažu pravci za buduća istraživanja – kako u pogledu vizuelnog diskursa i institucionalne komunikacije, tako i u smislu longitudinalnog praćenja promena u jezičkim praksama. Potvrđuje se značaj kritičke jezičke svesti i odgovornog medijskog izveštavanja kao potencijalnog doprinosa razgradnji ideoloških obrazaca vezanih za rodno zasnovano nasilje u javnoj sferi.

II FENOMENOLOGIJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA

II 1. Moć, identitet i društvena kontrola: Ideološki okviri rodno zasnovanog nasilja

Rodno zasnovano nasilje (RZN) jedna je od najrasprostranjenijih povreda ljudskih prava. Definiše se kao „nasilje usmereno protiv određene osobe zbog njenog roda ili rodnog identiteta, ili nasilje koje disproportionalno pogađa određeni rod” (European Commission, prev. aut.). Manifestuje se kroz različite, više ili manje vidljive oblike fizičkog, seksualnog, psihološkog i ekonomskog nasilja, i prema podacima Svetske zdravstvene organizacije, na globalnom nivou ga je doživela jedna od tri žene (World Health Organization, 2021). Izuzetno je važno naglasiti i razumeti da u pitanju nije problem koji pogađa samo žene; rodno zasnovano nasilje utiče i na muškarce, decu i LGBTQ+ populaciju. Ovo ga čini jednim od korenskih problema svakog društva.

Kada je u pitanju Republika Srbija, istraživanje koje je sprovedla Krovna organizacija mladih Srbije pokazuje još dramatičniji podatak da je čak 72% žena pretrpelo neki oblik rodno zasnovanog nasilja barem jednom, dok kod muškaraca taj procenat dostiže 64% (KOMS, 2021: 39).

Koreni rodno zasnovanog nasilja leže u duboko ukorenjenim strukturama moći, kulturološkim normama i istorijskim nejednakostima koje prožimaju društvene institucije i prakse (Butler, 2001; Foucault, 1995). Patrijarhalni sistemi vrednosti na razne načine perpetuiraju ideje o superiornosti jednog roda nad drugim, što za posledicu ima diskriminaciju i marginalizaciju (Connell, 2002). Kulturološki obrasci i stereotipi zauzvrat podržavaju ove iste strukture moći, i tako omogućavaju nastavak hegemonije nad sistemima vrednosti, te posredno ili neposredno normalizuju nasilje kao sredstvo održavanja kontrole i dominacije (Aghtaie, 2016; Hall, 1997).

Koncepti moći i kontrole su neophodni elementi pri razumevanju rodno zasnovanog nasilja jer ono u svojoj suštini funkcioniše kao mehanizam održavanja dominacije nad drugima. Fuko ističe da se „moć ne ograničava na represiju, već je produktivna; ona prožima sve društvene odnose i prakse, proizvodeći norme i uloge koje održavaju društvene hijerarhije” (Foucault, 1995: 194, prev. aut.). U patrijarhalnim društvima, takva dinamika koristi se za opravdavanje nasilja nad onima koji su percipirani kao „slabiji“ ili „podređeni“ – bilo da su to žene, deca ili druge marginalizovane grupacije. Kroz nasilje, počinioci obezbeđuju održavanje kontrole, dok žrtve ostaju zarobljene u ciklusu dominacije i potčinjenosti. Konel dalje razvija teoriju moći u patrijarhalnim društvima i objašnjava da rodna hijerarhija, pored toga što legitimizuje nasilje nad ženama i drugim marginalizovanim grupama, čini da se to nasilje doživljava kao prirodno stanje stvari (Connell, 2002). Mnoge žrtve čak smatraju da su same odgovorne za nasilje koje doživljavaju. Samim tim, nametnutom iluzijom o prirodnosti, obrasci kontrole ostaju ukorenjeni u društvenim strukturama i uglavnom neosvešćeni ili neprepoznati kao nasilje, posebno kada se manifestuju kroz suptilnije, manje vidljive oblike sa psihološkom ili ekonomskom komponentom.

Dinamika kontrole nije ograničena samo na individualne odnose, već je ugrađena i u društvene institucije i prakse. Kulturološki obrasci prevashodno glorifikuju i neraskidivo povezuju

moć i muškost. U razgovoru o muškosti, neizostavno se izdvaja njegova binarna suprotnost, entitet koji postoji isključivo kao „drugi“, manje važan, slabiji, inferioran. Muškost, kao „jedan“, „prvi“, „glavni“, „jači“, predstavlja se kao superioran element koji treba da uspostavi i održi kontrolu nad „drugim“, ženskim. Tako postavljen patrijarhalni poredak, podržan uspostavljenom društvenom dinamikom i rodnim stereotipima, moć nedvosmisleno dodeljuje onom što se percipira kao „muško“. Čineći to, osnažuje ideju da je nasilje legitiman oblik održavanja poretka.

Teoretičar Stjuart Hol koncept moći osavremenjuje proširujući ga na simboličku moć koja nije fizički prisilna, ali koja definiše i ograničava značenja, pri čemu se društvene grupe „označavaju, klasifikuju i svrstavaju“ unutar društvenih struktura (Hall, 1997: 259, prev. aut.). Na taj način, kontrola se vrši nad pojedincima ali i nad čitavim društvenim grupama, pri čemu se reprodukuju nejednakosti i omogućava nastavak nasilja kao alata moći i dominacije. Hol se oslanja na teoriju stereotipa i ideju o „drugosti“ u nastojanju da objasni kako se kroz reprezentativne prakse perpetuiira moć nad podređenim grupama. Pozivajući se na teorije Edvarda Saida, Hol ističe da se znanje o „drugom“ proizvodi upravo kroz reprezentaciju, te da je duboko ukorenjeno u hegemonijskim odnosima moći (Hall, 1997: 263).

Ova hegemonija je, kako Gramši objašnjava, kompleksan sistem u kome dominantne grupe uspevaju da nametnu svoj pogled na svet, tako što oblikuju društvene norme i vrednosti na način koji čuva i održava njihovu moć i privilegije (Gramsci, 1971). Gramši je teoriju hegemonije definisao kao dominaciju jednog društvenog sloja nad drugim, pre svega kroz ideološki uticaj kojim se osigurava „pristanak“ potčinjenih grupa na vlast dominantnih. Ovaj pristanak, prema Gramšiju, nije nužno direktan ili eksplicitan, već se neretko manifestuje kroz svakodnevne kulturne i kulturološke prakse i diskurse koji legitimišu postojeći društveni poredak (Gramsci, 1971). U tom kontekstu, može se zaključiti da nasilje postaje deo kulturnog aparata koji normalizuje neravnopravnost, a patrijarhalna ideologija učvršćuje je kao „prirodno“ stanje.

Rodno zasnovano nasilje se stoga ne može posmatrati kao izolovani fenomen, već kao deo hegemonijske strukture koja legitimiše i reprodukuje nejednakost na svim nivoima društva. Kroz kontrolu nad diskursom i društvenim institucijama, dominantne grupe nameću ideju da su tradicionalne rodne uloge nepromenljive i prirodne, te tako opravdavaju nasilje i dominaciju kao sredstva održavanja društvenog poretka. Ova dinamika jasno je vidljiva u načinima na koje se ženama i drugim marginalizovanim grupama uskraćuju resursi i pristup važnim društvenim pozicijama, dok se muškost i moć percipiraju kao legitimni nosioci društvene kontrole. Društvene uloge, koje su često zasnovane upravo na rodnim stereotipima, učvršćuju ovu dinamiku, pritom ograničavajući individualnu slobodu i potencijal. Tradicionalne rodne uloge samim tim uređuju očekivanja o ponašanju, ali i postavljaju granice pristupa obrazovanju, resursima i političkoj participaciji. Na taj način, rodna nejednakost se neprestano reprodukuje kroz institucije koje favorizuju muški autoritet i dominaciju, dok se nasilje nad ženama i drugim marginalizovanim grupama i toleriše i aktivno održava. Diskriminacija u pristupu ovim osnovnim pravima rodnu nejednakost produbljuje i stvara trajne prepreke za socijalnu mobilnost i jednaku participaciju u društvu.

Kao što je već istaknuto, iako se rodno zasnovano nasilje neretko poistovećuje sa nasiljem nad ženama kao njegovom najčešćom formom, ono pogađa i brojne druge društvene grupe. Među njima su muškarci, LGBTQ+ populacija, te osobe koje se ne uklapaju u binarne rodne norme. Za ove grupacije, rodno zasnovano nasilje poprima specifične oblike i čvrsto je uvezano sa društvenom stigmatizacijom, diskriminacijom i kulturološkim normama koje odbacuju njihovu rodnu ili seksualnu identifikaciju (najčešće obe). Na primer, muškarci se suočavaju sa nasiljem zbog društvenih normi koje im nameću rigidnu ulogu maskuliniteta. Kada oni postanu žrtve nasilja, nailaze na odbijanje, marginalizaciju ili nepriznavanje njihovog iskustva, jer ih društveni stereotipi definišu kao „snažne“ i samim tim otporne na nasilje. Slično tome, LGBTQ+ zajednica izložena je dvostrukom teretu nasilja – kako zbog svog rodnog identiteta, tako i zbog svoje seksualne orijentacije. Transrodne osobe su posebno podložne fizičkom i seksualnom nasilju, jer se njihov

identitet neretko percipira kao „devijantan“ ili „opasan“ u odnosu na dominantne rodne norme. Trpe i sistemsko nasilje, koje podrazumeva ograničen pristup zdravstvenim, obrazovnim i pravnim resursima. U mnogim zemljama, zakoni i institucionalne prakse ne prepoznaju nasilje nad LGBTQ+ osobama kao rodno zasnovano nasilje. To doprinosi njihovoj marginalizaciji i otežava im pristup institucionalnim resursima. Na primer, biseksualne žene prijavljuju znatno veće stope silovanja i seksualnog nasilja u poređenju sa homoseksualnim i heteroseksualnim ženama, pri čemu je 46,1% biseksualnih žena doživelo silovanje tokom svog života (Walters et al., 2013: 10). Mejer ističe da nasilje motivisano mržnjom prema LGBTQ+ osobama može imati nesagledive psihološke i fizičke posledice, naročito za one koji su deo i drugih marginalizovanih grupa, pogotovo zasnovanih na rasi i staležu. On nalazi da će LGBTQ+ osobe tamnije boje kože sa nižim prihodima verovatnije doživeti nasilje nego pripadnici bele rase i srednjeg staleža, ali i da su manje skloni da to nasilje percipiraju kao ozbiljno zbog svojih društvenih okolnosti (Meyer, 2010: 981). Ova intersekcija rasa, staleža i rodnog identiteta fenomen nasilja usložnjava, te zahteva kao neophodno uzimanje u obzir potreba svih marginalizovanih grupacija u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja.

II 2. Jezik, rod i rodno zasnovano nasilje

Definicija identitetskih kategorija uvek je izazovan i višeslojan zadatak. Rodu, kao jednoj od njih, pripisuje se veliki broj tumačenja koja zavise od samog analitičara, discipline istraživanja, ideološke pozadine, te brojnih drugih društveno-političkih faktora. Ovde su predstavljena neka od njih.

Većina savremenih definicija roda osvrće se na društveno konstruisane uloge, norme i očekivanja, te tako pravi razliku u odnosu na prethodne modele koje su za svoju okosnicu uzimali isključivo biološke razlike između muškaraca i žena. Svenka Savić ističe da se rod, kao sociološka kategorija, „odnosi na činjenicu da, rođeni kao muškarci ili žene, u svojim kulturama i društvima odrastamo shodno obrascima društva koji su podložni promenama“ (Savić, 2009:7). Helinger i Busman u svom razmatranju razlikuju nekoliko vrsta roda – gramatički, leksički, referencijalni, lažne generičke oblike, i društveni rod (Hellinger&Bußmann, 2001:6-11).

Gramatički rod definišu kao inherentno svojstvo imenice koje određuje slaganje između imenice i „satelitskih elemenata“ kao što su članovi, pridevi, zamenice, glagoli ili brojevi. Gramatički rod imenice obično je određen kombinacijom formalnih i semantičkih pravila i često ima samo jednu vrednost. Leksički rod odnosi se na semantičku kategoriju imenica koje nose oznaku [ženski] ili [muški], a koja je uglavnom povezana sa vanjezičkom kategorijom pola. Na primer, imenice kao što su *majka*, *sestra*, *sin* ili *dečak* leksički su određene kao [ženski] ili [muški], te zahtevaju upotrebu odgovarajućih oblika. Referencijalni rod, kako ističu Helinger i Busman (Hellinger&Bußmann, 2001), povezuje jezičke izraze sa vanjezičkom stvarnošću. Identifikuje referenta kao „ženskog“, „muškog“ ili „rodno neodređenog“. Na primer, nemačka imenica *mädchen* (devojka) je gramatički srednjeg roda, leksički je označena kao [ženski], i obično se koristi za ženske referente. Međutim, u idiomatskim, neformalnim, i čak podrugljivim izrazima poput „Mädchen für alles“ („devojka za sve“), može se odnositi i na muške referente, što samo po sebi prenosi određene rodne konotacije. Generički maskulini (u jezicima sa gramatičkim rodom) ili muški generici (u jezicima bez gramatičkog roda) tradicionalna su praksa upotrebe muških oblika za označavanje osoba oba roda, ili u slučajevima u kojima je rod neodređen:

„Upotreba „generičkih maskulina“ ili „muških generika“ već dugo je u centru rasprava o lingvističkom seksizmu u engleskom i drugim jezicima. Asimetrija koja je ovde uočljiva, tj. izbor izraza u muškom rodu za normalan ili „neoznačen“ slučaj, a koja za posledicu ima nevidljivost izraza u ženskom rodu, odražava suštinski sistem rodno zasnovanih uverenja, koji zatim stvara očekivanja o tome šta je prikladno ponašanje za muškarce i žene.“ (Hellinger&Bußmann, 2001:10)

Na kraju, Helinger i Busman govore o društvenom rodu koji se, u skladu i sa definicijom Savićeve, odnosi na društveno konstruisane uloge i karakteristike koje se pripisuju muškarcima i ženama. Društveni rod direktno ili indirektno utiče na stvaranje i održavanje jezičkih obrazaca u kojima se, na primer, nazivi profesija visokog društvenog statusa poput advokature ili hirurgije neretko povezuju sa muškim rodom, prati ih zamenica muškog roda, čak i kada je stvarni rod referenta nepoznat ili kontekstualno nevažan. Društveni rod, dakle, odražava stereotipne pretpostavke o tome koje su uloge i zanimanja prikladna za žene i muškarce, dok najčešće podrazumeva „muško kao normu“. Savić (2009) i Helinger i Busman (Helinger & Bußmann, 2001) dele stav da, kao društveni konstrukt, rod kao koncept, ali i njegova prihvaćena percepcija, variraju pod uticajem kulturoloških i istorijskih okolnosti.

U tom kontekstu, značajan doprinos razumevanju odnosa između jezika, roda i moći pruža feministička kritička analiza diskursa, čiju teorijsku osnovu razvija Mišel Lazar. Polazeći od premise da jezik ne samo da reflektuje rodne odnose već i aktivno učestvuje u njihovoj reprodukciji, Lazar (2005) ističe da su ideološke prakse duboko urezane u svakodnevne obrasce govora, gde uključuje i medijski i institucionalni jezik. Kao medijum prenošenja normi koje definišu šta – u datom trenutku, okolnostima ili društvu – znači biti muškarac ili žena, jezik zadržava važnu ulogu u oblikovanju i samih rodni identiteta. Debora Kameron (Cameron, 2009) dodaje da jezik, kome se ne može kao karakteristika pripisati neutralnost, aktivno kodira rodne uloge, dok Kordelija Fajn (Fine, 2010) značaj okruženja ističe tvrdnjom da je um psihološki nepopustljiv prema društvenom kontekstu. Ipak, upotreba jezika, centralna u formiranju i osnaživanju rodni identiteta, ključna je i u njihovoj marginalizaciji.

Robin Lejkof, pionirka istraživanja veze između jezika i roda, detaljno je analizirala kako se rodne nejednakosti manifestuju kroz svakodnevni govor. U svom delu *Language and Woman's Place* Lejkof ističe specifične karakteristike govora koji se tradicionalno povezuje sa ženama. Izdvaja češću upotrebu upitnih privezaka na kraju rečenica (question tags), pojačanu upotrebu tzv. *hedžova* („možda“, „verovatno“, „mislim da...“) i učestale izraze ućivosti i nesigurnosti („izvinjavam se što te ometam...“, „ako nije problem...“). Ona objašnjava da takve jezičke prakse odražavaju društveno nametnuta očekivanja o ženskom ponašanju kao blagom, nenametljivom i manje autoritativnom (Lakoff, 1975). Lejkof dalje argumentuje da ovi specifični govorni obrasci nisu prirodno svojstveni ženama, već su internalizovani kroz proces socijalizacije u kome se od žena očekuje da izražavaju manje samopouzdanja, moći ili autoriteta u javnoj sferi. Time se stvara začarani krug: žene koje koriste samopouzdan i autoritativan govor bivaju ocenjene kao agresivne, dok žene koje koriste pomenute „ženske“ jezičke obrasce bivaju percipirane kao slabe ili manje kompetentne. Lejkof ističe i da se kroz jezik perpetuiraju nejednakosti tako što žene bivaju označavane terminima koji imaju umanjen ili negativan prizvuk („devojka“ umesto „žena“, čak i u kontekstima gde je odrasla osoba u pitanju; „histerična“ ili „preosetljiva“ za žene koje otvoreno izražavaju emocije ili mišljenja) (Lakoff, 1975).

Ovi jezički obrasci, prema Lejkof, nisu tek bezazlene stilske preferencije. Ona ih jasno predstavlja kao način da se aktivno održave rodne hijerarhije i diskriminacija. Samim tim, Lejkof pokazuje da izbor reči i stil izražavanja kod žena nisu slobodan izbor, već reakcija na implicitne društvene norme i očekivanja. Upravo kroz ovaj proces, tvrdi Lejkof, jezik postaje i sredstvo kontrole koje ograničava mogućnosti žena da ostvare ravnopravan položaj u društvu, te ih sprečava da izraze sopstvenu perspektivu sa jednakim autoritetom kao muškarci (Lakoff, 1975).

Lindzi (Lindsey, 2016) dalje dopunjava ovu perspektivu ukazujući na problematične aspekte engleskog jezika koji žene istovremeno isključuje i generički (i diskriminatorno) uključuje pod okriljem muških termina. Kao primer navodi imenicu *čovek/muškarac (man)*. Kako navodi, izrazi poput „pravi čovek za taj posao“ („the right man for the job“) ili „muški posao“ („a man's job“) implicitno komuniciraju neadekvatnost žena za određenu profesionalnu ulogu, bez obzira na to da li se odnose na ženskog ili muškog referenta. Kultura se opisuje kao *man-made* (stvorena od strane čoveka/muškarca), dok je i samo čovečanstvo jezički povezano sa muškim referentom (*mankind*).

Generička upotreba umanjuje vidljivost žena, jer se pretpostavlja da su one obuhvaćene pojmom „čoveka/muškarca“, gotovo kao entitet i njegov deo („man and wife” – čovek i supruga) (Lindsey, 2016:97).

Rodna asimetrija, društveno konstruisana i jezički potpomognuta, vidljiva je i u srpskom jeziku. Pitanje profesionalnog tituliranja, i pogotovo – pitanje socijalnih femininativa – u srpskom društvu je istovremeno aktuelno i kontroverzno. Profesionalne titule uglavnom se u slobodnoj upotrebi (a uprkos građansko-političkim naporima, i institucionalnoj i javnoj) koriste u muškom obliku, čak i kada se odnose na žene, te tako postaju (i ostaju) normativni nosioci čitavih profesija. Kako pokazuje Filipović (Filipović, 2011), ova jezička praksa utemeljena je u patrijarhalnom kulturnom modelu koji institucionalizuje dominaciju muškog oblika kroz standardizaciju jezika. Muške imenice se i dalje predstavljaju kao neutralni nosioci značenja, pri čemu se ignoriše prirodni rod stvarnog referenta. Diskurs reprodukuje ideologiju prema kojoj u jeziku ne postoji seksizam. Time se osnažuje postojeća struktura simboličke moći, a žene se čine manje vidljivim i manje legitimnim učesnicama u javnom prostoru.

Kroz jezik se perpetuiraju i stereotipi o ženama kao slabijem polu, dok su muškarci predstavljeni kao prirodni pioniri moći i autoriteta. Takve predstave, utemeljene u jeziku, oblikuju i društvene stavove prema rodnim ulogama, te funkcionišu kao mehanizam za održavanje patrijarhalnih struktura. Samim tim, nije iznenađujuće da kao takva, rodna asimetrija u jeziku predstavlja temelj društvenih normi koje tolerišu nasilje, i doprinosi društvenim problemima poput rodno zasnovanog nasilja.

II 3. Pregled nacionalne i međunarodne regulative koja uređuje borbu protiv rodno zasnovanog nasilja

U Republici Srbiji, kao i na međunarodnom nivou, preduzeti su značajni koraci u uspostavljanju opsežne pravne regulative sa ciljem prevencije rodno zasnovanog nasilja, zaštite žrtava i sankcionisanja počilaca. Razvoj zakonodavnog okvira i ratifikacija međunarodnih konvencija u svojoj suštini su izraz političke volje i društvene svesti o potrebi za sistemskom borbom protiv ovog fenomena. Međutim, da bi se postigao željeni efekat, zakonodavni naponi moraju biti ispraćeni efikasnom implementacijom i kontinuiranim unapređenjem prakse. Ovo poglavlje pruža pregled nacionalne i međunarodne regulative koja se dotiče pitanja rodno zasnovanog nasilja, a fokus stavlja na ključne usvojene zakone, konvencije i uspostavljene mehanizme. Cilj prikaza pravnog okvira je kritičko razumevanje postojećih mogućnosti za zaštitu žrtava i sankcionisanje počilaca, ali i izazova prisutnih u praksi. Razumevanjem i sagledavanjem zakona i međunarodnih standarda, otvaraju se putevi ka efikasnijoj zaštiti prava i dostojanstva svih građana, što je od suštinske važnosti za napredak društva u celini.

II 3.1. Nacionalna regulativa Republike Srbije:

Republika Srbija je 2016. godine usvojila *Zakon o sprečavanju nasilja u porodici* („Službeni glasnik RS“, br. 94/2016 I 10/2023-dr.zakon), koji je stupio na snagu 1. juna 2017. godine. Ovaj zakon uvodi hitne mere zaštite žrtava nasilja, obavezujući institucije na efikasnu i koordinisanu reakciju. Policijski službenici su ovlašćeni da izreknu hitne mere poput udaljavanja nasilnika iz domaćinstva i zabrane prilaska žrtvi na period od 48 sati, koji tužilac može produžiti do 30 dana. Zakon takođe predviđa formiranje grupa za koordinaciju i saradnju između policije, tužilaštva, centara za socijalni rad i drugih relevantnih institucija radi izrade individualnih planova zaštite i podrške žrtvama.

Krivični zakonik („Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005-ispr., 107/2005-ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 I 35/2019) sadrži odredbe koje se odnose na rodno zasnovano nasilje, a sledeći članovi su posebno značajni:

Član 121a – Sakaćenje ženskog polnog organa: uveden 2019. godine, ovaj član kriminalizuje praksu sakaćenja ženskih genitalija. U stavu 1. ovog člana predviđena je kazna zatvora od jedne do osam godina, u zavisnosti od težine dela i posledica po zdravlje žrtve.

Član 138a – Proganjanje: uveden izmenama 2016. godine, član sankcioniše uporno praćenje ili uznemiravanje koje izaziva strah za sigurnost ili ugrožava spokojstvo žrtve. U stavu 1. ovog člana navedeni su slučajevi koji su obuhvaćeni ovim članom (1-5). U stavu 2. i 3. predviđena je dužina zatvorske kazne zavisno od toga da li je delom iz st. 1. izazvana opasnost po život, zdravlje ili telo lica prema kome je delo izvršeno, kao i ukoliko je nastupila smrt drugog lica ili njemu bliskog lica. Kazna zatvora je do tri godine, a ukoliko je delo izvršeno prema maloletnom licu, trudnoj ženi ili osobi sa invaliditetom, kazna može biti i stroža.

Član 182a – Polno uznemiravanje: takođe uveden 2016. godine, ovaj član kriminalizuje neželjeno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje seksualne prirode koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica u sferi polnog života. U stavu 1. ovog člana definisano je da ko polno uznemirava drugo lice kazniće se novčanom kaznom ili zatvorskom kaznom do 6 meseci.

Član 194 – Nasilje u porodici: Ovaj član definiše nasilje u porodici kao fizičko, psihičko ili seksualno nasilje prema članu porodice ili bliskom licu. Kazne variraju od tri meseca do 15 godina zatvora, u zavisnosti od težine dela, načina izvršenja i posledica. Posebno se sankcionišu dela koja imaju za posledicu tešku telesnu povredu ili smrt žrtve.

Usvojen 2021. godine („Službeni glasnik RS“, br. 52/2021), *Zakon o rodnoj ravnopravnosti* promoviše jednakost između žena i muškaraca u svim oblastima društvenog života. Zakon zabranjuje neposrednu i posrednu diskriminaciju na osnovu pola, propisuje mere za unapređenje položaja žena i obavezuje institucije na sprovođenje politika rodne ravnopravnosti. Posebna pažnja posvećena je eliminaciji stereotipa i predrasuda koji doprinose rodno zasnovanom nasilju. Zakonom se uređuju i mere za suzbijanje i sprečavanje svih oblika rodno zasnovanog nasilja, nasilja prema ženama i nasilja u porodici (čl. 1 st. 3.). Primena Zakona je privremeno obustavljena 2024. godine.

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći („Službeni glasnik RS“, br. 87/2018) omogućava žrtvama rodno zasnovanog nasilja pristup besplatnoj pravnoj pomoći. Ova pomoć obuhvata pravno savetovanje, sastavljanje podnesaka i zastupanje pred sudovima i drugim organima. Obezbeđivanje pravne podrške je ključno za ostvarivanje prava žrtava i njihov pristup pravdi.

II 3.2. Međunarodna regulativa:

Istanbulska konvencija, usvojena od strane Saveta Evrope 2011. godine, najznačajniji je međunarodni instrument u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Republika Srbija je potpisala konvenciju 2012. i ratifikovala je 2013. godine („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori“, br. 12/2013). Konvencija pruža sveobuhvatan pravni okvir za prevenciju nasilja, zaštitu žrtava i gonjenje počinilaca. Države potpisnice su obavezne da kriminalizuju različite oblike nasilja, uspostave adekvatne servise podrške žrtvama, promovišu rodnu ravnopravnost kroz obrazovanje i medije te osiguraju efikasnu međunarodnu saradnju.

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) usvojena je 1979. godine od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija i smatra se temeljnim dokumentom za zaštitu prava žena na globalnom nivou. Ova konvencija definiše diskriminaciju žena kao bilo koje razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje zasnovano na polu koje ima za cilj ili posledicu umanjivanje ili poništavanje priznanja, uživanja ili ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda žena u političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom ili bilo kom drugom području. Srbija je sukcesijom preuzela obaveze iz ove konvencije, čime je potvrdila svoju

posvećenost eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. Konvencija obavezuje države članice Ujedinjenih nacija da preduzmu sve odgovarajuće mere, zakonodavne i sve ostale, radi ostvarivanja potpune rodne ravnopravnosti. Države su dužne da ukinu sve zakone, propise, običaje i prakse koji se mogu smatrati diskriminatornim prema ženama, kao i da uspostave pravnu zaštitu prava žena na ravnopravnoj osnovi sa muškarcima. Ističe i značaj promena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja kako bi se eliminisale predrasude i običaji zasnovani na ideji o inferiornosti ili superiornosti jednog pola ili roda. Države članice su obavezne da periodično podnose izveštaje CEDAW Komitetu, koji ocenjuje napredak i daje preporuke za dalje unapređenje politika i praksi u oblasti rodne ravnopravnosti (United Nations, 1988).

Deklaracija Ujedinjenih nacija protiv nasilja nad ženama, usvojena 1993. godine, prvi je međunarodni dokument koji eksplicitno definiše i osuđuje nasilje nad ženama. Prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija istorijski nejednakih odnosa moći između muškaraca i žena, deklaracija ističe da je nasilje nad ženama jedan od mehanizama kojim se žene prisiljavaju na podređeni položaj u odnosu na muškarce. Poziva države da preduzmu sve potrebne mere za sprečavanje i eliminaciju svih oblika nasilja nad ženama, bilo da se ono dešava u javnom ili privatnom životu. Deklaracija definiše nasilje nad ženama kao bilo koji čin rodno zasnovanog nasilja koji rezultira ili može rezultirati fizičkom, seksualnom ili psihološkom povredom ili patnjom žena, uključujući pretnje takvim delima, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode. Države su pozvane da osude nasilje nad ženama i da ne koriste nikakve običaje, tradicije ili verska uverenja kao izgovor za njegovo opravdanje. Naglašava i potrebu za uspostavljanjem efikasnih pravnih, političkih, administrativnih i kulturnih mera koje će zaštititi žene od nasilja i obezbediti im punu zaštitu ljudskih prava (UN General Assembly [UNGA], 1993).

Pekinška deklaracija i Platforma delovanja, usvojene na Četvrtoj svetskoj konferenciji o ženama 1995. godine, predstavljaju globalni plan za unapređenje položaja žena i ostvarivanje rodne ravnopravnosti. Ovaj dokument identifikuje nasilje nad ženama kao jednu od dvanaest kritičnih oblasti koje zahtevaju hitnu akciju. Platforma delovanja poziva države da preduzmu sveobuhvatne mere za prevenciju i eliminaciju svih oblika nasilja nad ženama, uključujući fizičko, seksualno i psihološko nasilje u porodici i društvu. Dokument ističe značaj promena u društvenim stavovima i eliminacije stereotipa koji podržavaju nasilje nad ženama. Predviđene mere uključuju donošenje i sprovođenje zakona koji kažnjavaju nasilje nad ženama, obezbeđivanje pristupa pravdi i zaštiti za žrtve, kao i pružanje adekvatne podrške kroz skloništa, savetovanja i druge servise. Naglašava se i potreba za edukacijom i podizanjem svesti javnosti o problemu nasilja nad ženama, kao i za promocijom nenasilnih obrazaca ponašanja i rodne ravnopravnosti u svim sferama društva. Pekinška deklaracija i Platforma delovanja predstavljaju prekretnicu u međunarodnim naporima za unapređenje položaja žena, jer pružaju sveobuhvatan okvir za delovanje i postavljaju konkretne ciljeve koje države treba da ostvare. One služe kao vodič za kreiranje nacionalnih politika i programa usmerenih na eliminaciju nasilja nad ženama i promociju rodne ravnopravnosti, podstičući kontinuirani napredak u ovoj oblasti (United Nations, 1995).

Regulativa koja uređuje borbu protiv rodno zasnovanog nasilja u Republici Srbiji značajno je unapređena u prethodnoj deceniji i usklađena sa međunarodnim standardima kroz ratifikaciju ključnih konvencija i donošenje nacionalnih zakona. Ovi zakoni pružaju pravni osnov za prevenciju nasilja, zaštitu žrtava i sankcionisanje počinitelaca. Međutim, efikasna primena zakona ostaje izazov. Uspešno prevazilaženje tog izazova zahteva kontinuirano ulaganje u institucionalne kapacitete, edukaciju profesionalaca i promenu društvenih normi koje omogućavaju nasilje.

III ULOGA MEDIJA I MEDIJSKOG DISKURSA U STVARANJU ODNOSA KONZUMENATA MEDIJSKOG SADRŽAJA PREMA TEMI ISTRAŽIVANJA

III 1. Od štampe do algoritma: mediji i konstrukcija društvene stvarnosti

Uloga medija u oblikovanju javnog mnjenja i društvene klime u kojoj se formiraju percepcija stvarnosti, vrednosni sistem i obrasci ponašanja, danas je neupitna. U akademskim krugovima, a sve više i van njih, prepoznaje se da funkcija medija prelazi granice prenosa informacija, te da polako zauzima mesto aktera u obrazovanju, zabavi ili čak mobilizaciji javnosti. Mediji se sve više prepoznaju kao aktivni kreatori značenja, koji putem jezičkih, vizuelnih, multimodalnih i diskurzivnih strategija oblikuju percepciju sveta kod svoje publike. Moć medija se dakle ogleda u mogućnosti da istovremeno formiraju i transformišu dominantne društvene narative, kao i da usmeravaju fokus javnosti ka određenim temama, dok druge prećutkuju ili marginalizuju.

Razvoj novih tehnologija i digitalizacija su osnažili ulogu medija u savremenom društvu. Omogućili su brzo širenje informacija i uspostavljanje globalnih tokova komunikacije. Ipak, sa takvom ekspanzijom pojavili su se i brojni izazovi, pre svega etičke prirode. Među njima se izdvajaju nekontrolisano širenje dezinformacija, tabloidizacija medijske sfere i površno izveštavanje koje često banalizuje temu o koja se obrađuje. Time je, u kombinaciji sa nedovoljno razvijenom medijskom pismenošću, direktno ugroženo ne samo razumevanje pojedinačnih tema, već i sposobnost kritičkog promišljanja i učešća u demokratskim procesima. Medijski sadržaji, iako se o tome nedovoljno govori i piše, ne utiču samo na izbor tema o kojima će medijska publika misliti, već i na način na koji će o njima misliti – način koji je neretko u skladu sa ličnim ili poslovnim interesima vlasnika medija, političkih elita ili korporacija. Samim tim, uloga medija postala je posebno značajna u analizi savremenog društva, u kome su informacije postale i resurs i oružje. Mediji danas imaju istorijski neprikosnovenu moć da oblikuju odnose konzumenata medijskog sadržaja prema temama o kojima izveštavaju, i da tako utiču na društvenu dinamiku zagovaranjem ili osporavanjem određenih narativa. Ova moć, međutim, nije homogena, te se može govoriti o značajnim razlikama u zavisnosti od vrste medija, njihovih tehnoloških karakteristika, načina prenošenja poruka i sposobnosti da oblikuju iskustvo publike.

Od tradicionalnih medija do savremenih digitalnih platformi, način na koji informacije dolaze do publike, ali i način na koji ih ona doživljava, neprestano se usavršavaju. Tradicionalni mediji, poput štampanih medija, radija i televizije, bili su dominantni izvori informacija tokom većeg dela 20. veka. Njihova uloga već tada je bila da informišu, ali i da utiču na formiranje javnog mnjenja kroz pažljivo osmišljen urednički sadržaj i hijerarhizaciju tema.

Štampani mediji, iako pogodni za detaljnije analize i refleksije, ograničeni su prirodom sopstvenog formata, dok brzina distribucije informacija ne može da parira savremenim medijima (McQuail, 2010: 188, prev. aut.). Emitovani mediji, poput radija i televizije, značajno su transformisali način prenošenja informacija omogućivši publici posredno učešće u događajima i emocijama kroz zvuk i sliku. Televizija omogućava proizvodnju vizuelno atraktivnih sadržaja koji mogu imati snažan emocionalni uticaj, dok radio, iako lišen vizuelne dimenzije, često nudi neposredniju interakciju kroz emisije uživo koje se fokusiraju na sadržaj. Thompson ovu promenu tumači kroz koncept kvazi-interakcije – oblika komunikacije karakterističnog za masovne medije, u kome se formira osećaj prisutnosti i odnosa sa sagovornikom iako recipijent nije aktivni učesnik. On takođe ističe da emitovani mediji podležu ograničenjima linearnog formata, vremenskog trajanja i očekivanja široke publike, što nužno utiče na izbor i oblikovanje sadržaja (Thompson, 1995). U tom smislu, ovi mediji se mogu posmatrati kao strukturirani sistemi proizvodnje značenja u okvirima koje definišu i tehnička i institucionalna logika medijske industrije.

Dolaskom digitalnih medija i društvenih mreža, priroda medijske komunikacije se radikalno promenila. Internet i društvene mreže omogućili su demokratizaciju pristupa informacijama, pri čemu svaki korisnik može postati i svojevrsni producent sadržaja, a ne samo njegov konzument. Ove platforme omogućile su gotovo trenutnu razmenu informacija i interakciju sa publikom, te neuporedivo smanjile tradicionalne barijere između medijskih proizvođača i korisnika (Castells, 2009). Ipak, iako su digitalni mediji u vrhu lestvice kada su u pitanju pluralizam informacija i

interaktivnost, suočavaju se sa problemima površnosti pristupa i dezinformacija. Algoritmi koji upravljaju sadržajem na društvenim mrežama doprinose stvaranju „filter mehura“ u okviru kojih korisnici najčešće dobijaju informacije koje potvrđuju njihove postojeće stavove, umesto da ih izazivaju ili proširuju (Pariser, 2011). Prema Parajzeru, „filter mehur“ je „jedinstveni univerzum informacija za svakog od nas“ koji personalizovani algoritmi kreiraju na osnovu preferencija korisnika i njihovog ponašanja (Pariser, 2011:10, prev. aut.). On dalje ističe da su u pitanju „predikcioni mehanizmi koji stalno kreiraju i usavršavaju teoriju o tome ko ste, šta ćete uraditi i šta ćete želeći sledeće“ (Pariser, 2011:10, prev. aut.). Upozorava da personalizacija ovog tipa može dovesti do „informacijskog determinizma²“, pri čemu „ono što ste ranije kliknuli određuje ono što ćete sledeće videti—istoriju pretrage koju ste osuđeni da ponavljate“ (Pariser, 2011:12, prev. aut.).

Sa druge strane, digitalni mediji su promenili i tempo i intenzitet konzumacije informacija. Dok je uz štampane medije nužno išla prilika za detaljno čitanje i analizu, današnja digitalna kultura favorizuje brzo „skrolovanje“ i površno konzumiranje naslova, te tako doprinosi smanjenju kritičkog pristupa informacijama (Carr, 2010). Instant kultura posledično utiče na smanjenje pažnje publike prema složenim društvenim temama koje za razumevanje zahtevaju vreme i koncentraciju, ali i pozadinsko znanje.

Neophodno je napomenuti da su pored toga sve vrste medija oblikovane ekonomskim i političkim kontekstom u kojem deluju. Tradicionalni mediji su neretko pod pritiskom oglašivača ili političkih aktera, dok digitalni mediji sa druge strane zavise od klikova i interakcije kao osnovnog modela monetizacije. Takva dinamika takođe utiče na način na koji informacije bivaju predstavljene publici – način koji favorizuje senzacionalizam i viralne sadržaje, prečesto na račun kvalitetnog i analitičkog izveštavanja. Kako su još u prošlom veku primetili Herman i Čomski, „pored ostalih funkcija, mediji služe i propagiraju interese moćnih društvenih grupa koje ih kontrolišu i finansiraju. Predstavnici tih interesa imaju važne agende i principe koje žele da promovišu, i u poziciji su da oblikuju i ograniče medijsku politiku“ (Herman&Chomsky, 1988:1, prev. aut.). Danas je teško sagledati puni obim jačanja interesa moćnih grupa u medijskoj sferi, koje su time postale i društveno sve uticajnije. Zajednički cilj svih vrsta medija – informisanje publike – često biva kompromitovan ekonomskim, tehnološkim i političkim pritiscima, čime se otvara prostor za kritičko preispitivanje njihove uloge u savremenom društvu.

III 2. Jezik medija – granice stvarnosti

Ako su savremeni mediji prostori u kojima se društvena stvarnost konstruiše, onda je jezik njihova primarna infrastruktura. Ne kao pasivan alat, već kao kulturna tehnologija koja neprekidno interpretira, reorganizuje i gradi granice onoga što društvo doživljava kao istinu, relevantnost ili opasnost. Medijski jezik je i mesto i način proizvodnje značenja. Svaki naslov, rečenica, metafora ili sintaktička struktura sadrže vrednosnu orijentaciju, ideološku poziciju i afektivni naboj. Jezik kojim mediji oblikuju svet ne funkcioniše po principu transparentnosti, već po principu selekcije. U tom smislu, on je i arhitekta i čuvar stvarnosti. Bira šta će biti prikazano, kako će biti imenovano, kojim tonalitetom će biti ispraćeno – i koje značenje će biti dominantno u interpretaciji publike. U osnovi ove dinamike leži pitanje suštinske strukture moći: ko ima kapacitet da imenuje, ima privilegiju da postavlja granice smisla.

Neosporno važan koncept koji u ovim okvirima treba sagledati je koncept *frejminga* ili uokvirivanja. Odnosi se na način strukturiranja informacija koji, pored značenje poruke, određuje i emocionalni i kognitivni horizont njenog prijema. Kao što objašnjava Entman (Entman, 1993), frejming podrazumeva selekciju određenih aspekata stvarnosti i njihovo isticanje kako bi se promovisalo određeno tumačenje uzroka, posledica i mogućih rešenja. U tom smislu, jezik medija se može posmatrati i kao sklop namernih odabira koji kodiraju moralne pozicije. Na primer,

² Koncept informacijskog determinizma poznat je i kao „eho-komora“.

izveštavanje o siromaštvu može biti uokvireno kao posledica lične neodgovornosti i lenjosti, ili, pak, kao rezultat dugoročnog institucionalnog zanemarivanja i strukturalne nejednakosti. Obe formulacije opisuju isti društveni fenomen, ali izbor okvira određuje ne samo ko je označen kao uzrok problema, već i kome će biti dodeljena odgovornost za njegovo rešavanje. Jezički izbor je ideološka artikulacija.

Pored kognitivne dimenzije, jezik medija (re)formira stvarnosti i kroz afektivne impulse — određuje čega se treba plašiti, kome se diviti, a koga sažaljevati ili prezirati. Sara Ahmed (2004) govori o emocijama kao kulturnim skriptama koje ne odražavaju unutrašnja stanja, već regulišu odnose među telima i grupama u prostoru. Afekti u medijskom jeziku se samim tim ne smeju posmatrati kao nuspojave diskursa; oni su režimi orijentacije. Emocije koje kruže naslovnim stranama i u udarnim emisijama usmeravaju pažnju, legitimišu poglede i određuju granice društvenog saosećanja.

Posebnu pažnju zahteva i proces naturalizacije diskursa. Ponavljanjem određenih obrazaca izražavanja — naročito figurativnih — mediji kreiraju osećaj da su određeni narativi „zdravorazumski“, „neutralni“ ili „neproblematični“. Rut Vodak (2001) podvlači da se upravo u toj „normalnosti“ jezika nalazi njegova ideološka snaga. Kada se, recimo, nasilje nad ženama percipira kao „porodična drama“, jezik briše strukturnu komponentu problema i transformiše sistemski nedostatak u pojedinačni incident.

Naposletku, medijski jezik oblikuje i granice legitimnog mišljenja. Određuje koje perspektive dobijaju prostor, a koje se tretiraju kao radikalne, neozbiljne ili opasne. Ove granice se retko kada saopštavaju eksplicitno (izuzev u ekstremnijim tabloidnim primerima). One se utemeljuju kroz tihi logiku isključivanja, suptilne pomake u tonu, ili upotrebu delegitimizujuće leksike. U tom smislu, jezik je i instrument simboličkog nasilja, kako bi rekao Burdije (Bourdieu, 1991), jer učvršćuje društveni poredak bez potrebe za fizičkom silom.

Moć jezika da formira granice mišljenja i afekta ogleda se i na njegovom unutrašnjem planu — u morfološkim, leksičkim i sintaktičkim obrascima koji proizvode osećaj prirodnosti, ali sa jasnim normativnim učinkom. Sa lingvističkog stanovišta, jezik medija karakterišu specifična strukturno-funkcionalna obeležja koja ga izdvajaju od standardne jezičke upotrebe. Na morfološkom planu, uočava se preferencija za koncizne i ekspresivne oblike — skraćenice, elipse, sklonost ka nominalizaciji i upotrebi glagolskih formi koje ukazuju na radnju bez eksplicitnog agensa. Takve strukture omogućavaju istovremeno sažimanje informacija i efekat urgentnosti, ali i kreiranje distance prema izvoru radnje (Bell, 1991).

Leksički nivo jezika medija odlikuje se tendencijom ka emocionalnoj zasićenosti i narativnoj sugestivnosti. Upotreba kolokvijalizama, figurativnog i apelativnog jezika uspostavlja afektivnu vezu sa čitaocima. U isto vreme i implicira iz koje vrednosne pozicije bi događaj trebalo interpretirati. Ova leksička selekcija, kako ističe Mejin (Machin, 2007), nije prevashodno estetska odluka, već deo medijskog „režima reprezentacije“ koji usmerava interpretativni okvir recepcije.

Na sintaksičkom nivou dominiraju kratke, parataksične strukture, učestala upotreba pasiva i izostavljanje agensa, čime se informacije predstavljaju kao objektivne, neosporive i samorazumljive. Konstrukcija rečenica često reflektuje logiku brzine, efektivnosti i jasnoće — ali i logiku prikrivanja uzročno-posledičnih odnosa. Sintaktički izbori, dakle, služe formiranju epistemološkog statusa onoga što se saopštava (Fowler, 1991; Richardson, 2007).

III 3. Jezička realizacija medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju

Tema rodno zasnovanog nasilja izuzetno je osetljiv diskurzivni prostor. U tom prostoru, jezički izbori se moraju tumačiti kao društveno relevantni činovi značenja, a ne isključivo kao stilističke ili tehničke odluke. U velikoj meri je očigledno je da će medijsko izveštavanje ovoj temi

uticati na percepciju pojedinačnih slučajeva, ali je manje očigledno da će uticati i na sveobuhvatniju simboličku ekonomiju odgovornosti, saosećanja i osude. Samim tim, ni diskurzivne strategije i novinarske rutine i prakse kojima se pribegava nadilaze sredstva informisanja. One usmeravaju značenje, određuju šta se smatra relevantnim i utiču na način na koji publika razume i procenjuje događaje.

Među najučestalijim, izdvaja se objektivizacija – jezičko uklanjanje agensa i fragmentacija žrtve kroz pasivne konstrukcije, nominalizaciju i eufemizme. Objektivizujući jezički izbori iz rečenice uklanjaju subjekat nasilja, a time i fokus sa odgovornosti. Umesto da bude imenovan i lociran unutar društvenih struktura, čin nasilja se predstavlja kao izolovani događaj čije poreklo ostaje nejasno. Kao rezultat se epistemološka distanca, a učvršćuje ideja o nasilju kao privatnoj ili slučajnoj pojavi, a ne kao posledici sistemskih nejednakosti. U užem jezičkom smislu, ova distanca funkcioniše kroz redukciju rečenice – smanjenje broja aktera, zamenu glagolskih oblika imenicama i izostavljanje uzročno-posledičnih veza. Ferklauf (1995) takvu redukciju smatra strategijom „brisanja aktera“ – oblik jezičkog prikrivanja društvenih odnosa moći, gde pasivnost sintakse proizvodi pasivnost značenja. Nasilje se prikazuje bez izvora, bez konteksta i bez posledica – kao pojava čiji se smisao podrazumeva, ali se nikada ne razlaže. U jeziku medija, to znači da se govor ne gradi oko pitanja „ko, kako i zašto“, već oko konstativnog opisa – „žena je ubijena/napadnuta/silovana“, „napad/ubistvo/silovanje se dogodilo“. Ton možda ostaje neutralan, ali efekat koji se postiže to nije. Jezička neutralizacija, paradoksalno, funkcioniše kao sredstvo prikrivanja nasilja.

Zamena teza, kao strategija premeštanja fokusa sa uzroka na posledice, ogleda se u narativima koji ističu emocionalna stanja žrtve. Uzroci nasilja retko se analiziraju. Na jezičkom nivou, ova praksa se ostvaruje upotrebom modalnih izraza, sugestivnih metafora i iskaza (tendenciozno) preformulisanih u indirektnom govoru. Lazar (2005) ovu praksu smatra rodno obeleženom diskurzivnom taktikom koja emocionalizuje žensku poziciju, a nasilje normalizuje kroz empatiju. Reprezentacija nasilja tako postaje sentimentalizovana, a institucionalna i društvena odgovornost izostaje iz fokusa. Ovde jezik prestaje da bude sredstvo obaveštavanja i razjašnjenja, i postaje sredstvo emocionalne dramaturgije. Nasilje se ne tumači, već se narativno potiskuje iza subjektivne patnje žrtve (ili čak počinioce). Jezik u ovim okvirima, umesto da izveštava o nasilju, emocionalno ga rekonfiguriše u ličnu dramu lišenu etioloških razmatranja.

Mediji često aktiviraju i retoriku kazne i osude, ali ne u cilju razumevanja problema, već isplative moralne dramatizacije. Konotativno bogata leksika emocionalno kodira zločin, ali istovremeno banalizuje njegov uzrok. Nasilje se i u ovom slučaju svodi na ličnu patologiju. Preterana i nekritička figurativnost podstiče afektivni odgovor publike, ali istiskuje strukturne dimenzije problema, te samim tim onemogućava politički relevantnu analizu. Snažnim imenicama i pridevima poput „monstrum“, „zver“, „bezdušni ubica“, diskurs premešta fokus sa sistema na pojedinca, gradi moralnu binarnost i osigurava emocionalni efekat. Ovakva leksika proizvodi privid razumevanja – jer ako je nasilnik „nečovek“, onda njegova dela ne zahtevaju društvenu refleksiju, već samo osudu. U istom procesu, žrtva postaje simbolički čist subjekt sa kojim se samo performativno može saosećati. Fan Dijk (1998) upozorava da moralno polarizovani narativi služe reprodukciji ideoloških podela i učvršćivanju slike o počinioce kao izuzetku, a ne kao proizvodu društvenog konteksta. Reč je o retoričkom zahvatu koji medijski sadržaj čini uzbudljivim, ali politički sterilnim.

U kontekstu gotovo redovnih novinarskih praksi, strategija isključivanja očitava se u selekciji sagovornika: žrtve retko imaju glas, dok se dominantna tumačenja oslanjaju na institucije, komšije ili članove porodice. Nisu retki ni medijski izveštaji koji su u potpunosti posvećeni perspektivi počinioce ili okrivljenog. Takva selekcija sagovornika potvrđuje postojeće hijerarhije znanja i autoriteta, a jezički se ostvaruje kroz indirektno iskaze, upotrebu modala verovatnoće (samim tim i verodostojnosti), te stabilizaciju narativa kroz ponavljanje. Ova praksa utišavanja najrelevantnijih glasova – žrtava i onih koji se stručno bave problematikom nasilja – ima višestruki

efekat. Sa jedne strane, učvršćuje ideju da se o nasilju govori isključivo „odozgo“, sa pozicije institucije, kontrole i neutralnosti; sa druge, iznova traumatizuje one koji su već isključeni iz javne sfere. Odsustvo svedočanstva ne znači odsustvo istine – znači da istina nije dobila prostor. Kameron (Cameron, 2003) podvlači da u jeziku moći tišina nije praznina, već strategija – oblik kontrole nad legitimnim glasovima i distribucijom epistemološke validnosti. Diskurzivna arhitektura ovakvog izveštavanja tako postaje prostor simboličke nadmoći nad onima čija priča ostaje neispričana.

Stereotipno prikazivanje možda je najsuptilnije, ali i najčešće. Nosi ogroman potencijal učvršćivanja rodni uloga. Žene se predstavljaju kao ranjive, preterano emotivne ili nesnađene, dok su muškarci označeni kao impulsivni, dominantni ili su jednostavno „izgubili kontrolu“. Ovi obrasci, leksički i sintaktički realizovani kroz deskriptivne prideve, tropove i kompoziciju izveštaja, reprodukuju patrijarhalne norme i ograničavaju domet razumevanja rodno zasnovanog nasilja. Upravo se u toj jezičkoj rutini krije njihova snaga. Neprekidnim ponavljanjem, stereotipi prestaju da deluju kao interpretacije, a počinju da zvuče kao činjenice. Goffman (Goffman, 1979) tvrdi da takve, ponovljene reprezentacije postaju gotovo ritualizovane – ne nude objašnjenje, već naturalizaciju uloga. Kao rezultat, dobijaju se društvena očekivanja koja zvuče kao biološke istine. Tako se medijski diskurs ne zadržava na opisu aktera i događaja, već aktivno odlučuje koje društvene uloge se smatraju prirodnim, a koje devijantnim. Stabilne i kontinuirane poruke i značenje koje nameću postaju deo medijskog automatizma.

Kada medijsko izveštavanje pridaje veliku pažnju identitetskim kategorijama i društvenim ulogama aktera, implicitno se uspostavlja logika prema kojoj ti elementi objašnjavaju ili čak opravdavaju nasilje. Sugestije da je ona „nestabilna“ ili „svadljiva“ suptilno nameću zaključak da je „sigurno izazvala“, dok je „on porodičan čovek“, „prava žrtva“ situacije. Ocene ličnosti postaju prava diskurzivna opravdanja, a nasilje očekivani ishod narušenih međuljudskih odnosa. Postaje „porodična tragedija“ ili „nesrećan kraj ljubavne priče“ – jezičke formule ga premeštaju iz javne u privatnu sferu, emocionalno ga boje i čine nevidljivim kao društvenu patologiju. Vodakova (2001) smatra da je upravo diskurzivno prevođenje nasilja iz političkog u emocionalni domen najopasniji oblik ideološke neutralizacije. Uzroci nasilja se premeštaju na teren lične sudbine, pogrešnih odluka i karaktera – a jezik prestaje da bude sredstvo osvetljavanja problema i postaje sredstvo njegovog prikrivanja.

Uprkos dominantnim obrascima koji nasilje zamagljuje ili racionalizuju, izvesni primeri ukazuju na potencijal drugačijeg medijskog postupanja. Kada se izveštavanje ne oslanja na spektakl i performativno moralisanje, već preuzima odgovornost preciznom i zakonski adekvatnom karakterizacijom aktera, uvođenjem glasova stručnjaka i aktivista, te kontekstualizacijom nasilja u širem društvenom okviru – jezik medija prelazi granicu pasivnog prenosa i postaje čin društvenog otpora. Takav diskurs onda informiše, ali i interveniše, raskrinkava strukture moći i otvara prostor za kolektivno prepoznavanje i razumevanje nasilja.

III 4. Tabloidizacija medija i medijski spektakl

Tabloidizacija se u analizi medijske sfere odnosi na proces u kome se mediji sve više i sve češće upuštaju u senzacionalizam i površno izveštavanje, te fokusiraju na trivijalne ali skandalozne teme. Istovremeno marginalizuju pitanja od suštinskog društvenog značaja. Ova pojava, duboko ukorenjena u komercijalnim imperativima, favorizuje sadržaje koji zahtevaju emocije i pažnju konzumenata medijskog sadržaja, i to na račun tačnosti, dubine i analitičnosti izveštavanja. Prema Giju Deboru, čije je delo *Društvo spektakla* fundamentalno za razumevanje savremene medijske kulture, spektakl nije samo način prikazivanja stvarnosti već i njen osnovni oblik. Podrazumeva društvenu konstrukciju koja upravlja percepcijom stvarnosti kroz slike, narative i događaje osmišljene radi masovne potrošnje (Debord, 1995). Tabloidizacija u osnovi odražava transformaciju medija u skladu sa logikom tržišta. Kako bi povećali profit koji se u zavisnosti od vrste medija

ogleda u gledanosti, čitanosti ili klikovima, mediji pribegavaju pojednostavljenju složenih tema i usmeravanju pažnje na kontroverzne ili emocionalno obojene priče. Ovaj proces urušava kvalitet informacija, čime direktno utiče na stepen informisanosti i kritičkog mišljenja medijske publike.

Deborova teorija pruža detaljnije objašnjenje ovog fenomena. Ističe kako tabloidizacija podržava logiku spektakla, po kojoj se sadržaj primarno ne vrednuje po svojoj istinitosti ili društvenom značaju, već po svojoj sposobnosti da zabavi i privuče pažnju. Naglašava da „spektakl nije zbirka slika, već društveni odnos među ljudima posredovan slikama“ (Debord, 1995: 4, prev. aut.). U takvom kontekstu, spektakl prestaje da bude samo način proizvodnje informacija, a individue postaju pasivni posmatrači medijskog spektakla umesto da budu aktivni učesnici u stvarnosti. Nešto konkretnije rečeno, medijski spektakl je svojevrsna dramatizacija i hiperbolizacija događaja čija je svrha izazivanje određene emocije (često bilo koje emocije, sve dok je intenzivna), i povećanje gledanosti. Prema Kelneru (2003), spektakl funkcioniše kao mehanizam kroz koji mediji kreiraju „događaje“ osmišljene radi masovne potrošnje, uz tendenciju ignorisanja tačnosti i objektivnosti. Prikadni primeri bi bili izveštavanje o poznatim ličnostima, političkim skandalima i senzacionalnim slučajevima povezanim sa kriminalom, gde fokus nije na razumevanju problema, već na kreiranju narativa koji privlači pažnju:

„Medijska kultura, zauzvrat, upravlja društvenim i političkim pitanjima, i odlučuje šta je stvarno, šta je važno, a šta ključno. Naročito spektakularni događaji, poput bekstva O Džej Simpsona na autoputu u Los Angelesu 1995. godine, eksplozije *TWA* aviona 1996. godine u blizini Njujorka, smrti i sahrane princeze Dajane 1997. godine, seks skandala Bila Klintonu krajem 1990-ih, pada aviona u kojem je stradao Džon F. Kenedi mlađi 1999. godine ili terorističkog napada 11. septembra 2001. godine, zaustavljaju televizijski program i proizvode neprekidne megaspektakle. Kablovska televizija i drugi informativni mediji prekidaju redovne programe kako bi pokrili događaje iz minuta u minut, a o megaspektaklu se beskrajno diskutuje u televizijskim i radio emisijama, na internetu i u svakodnevnim razgovorima“ (Kelner, 2003:108, prev. aut.).

Jedna od ključnih posledica tabloidizacije i medijskog spektakla je smanjenje kapaciteta publike za kritičko promišljanje. Kada su informacije predstavljene senzacionalistički, površno, publika prihvata prikazani narativ bez preispitivanja konteksta ili strukturalnih faktora. Ova praksa može voditi ka stvaranju iskrivljene slike stvarnosti, u kojoj sada dominiraju emocije, stereotipi i predrasude, umesto činjenica i analiza. Debord (1995) je u svom razmatranju otišao i korak dalje. Istakao je da spektakl svakako iskrivljuje stvarnost, ali je i aktivno zamenjuje:

„Spektakl se ne može razumeti kao puka vizuelna obmana nastala masovnim medijskim tehnologijama. To je pogled na svet koji je zaista materijalizovan, pogled na svet koji je postao objektivna. [...] Spektakl je i rezultat i cilj dominantnog načina proizvodnje, ne ukras stvarnog sveta, već samo srce nerealnosti realnog društva“ (Debord, 1995:13, prev. aut.).

Takav pristup doprinosi i depolitizaciji javnog prostora. Umesto angažovanog dijaloga o društvenim pitanjima, spektakl publiku preusmerava na pasivnu potrošnju vizuelnih i emocionalno obojenih narativa. Debord je u tom kontekstu ukazao na opasnost „lažnog jedinstva“ koje spektakl stvara, jedinstva koje društvene razlike prikriva iza prividno univerzalnih i spektakularnih tema, dok prava pitanja ostaju nerazmotrena (Debord, 1995:10).

III 5. Kako je regulisano izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju?

Značaj različitih oblika javnog komuniciranja o rodno zasnovanom nasilju za podizanje svesti ili čak direktnu borbu protiv ovog društvenog problema neretko se zanemaruje ili umanjuje. Medijsko izveštavanje, iako najdirektnija forma informisanja, u domaćoj, ali i međunarodnoj regulativi još uvek nema dovoljan prostor *per se*, te je najčešće deo tematski šireg pravnog okvira

za zaštitu žrtava. Nedostatak specifičnih propisa koji bi se fokusirali isključivo na izveštavanje otežava razumevanje takođe specifičnih uzroka, posledica i strukturalnih uzroka nasilja, propušta se prenošenje poruke o nultoj toleranciji, a žrtve ne osnažuju na adekvatan način. Precizno, osvešćeno i kontinuirano izveštavanje podiže svest javnosti i stvara uslove za sistemske promene i posledično, izgradnju društva koje ne toleriše nasilje.

U Republici Srbiji, kao što je već naznačeno, *Zakon o sprečavanju nasilja u porodici* iz 2016. godine postavlja temelje za zaštitu žrtava i uspostavlja obavezu prijavljivanja nasilja. Iako se prevashodno bavi prevencijom, ovaj zakon indirektno utiče i na medije, kroz odredbu o obavezi zaštite identiteta žrtava. (*Zakon o sprečavanju nasilja u porodici*, 2016).

Zakon o javnom informisanju i medijima koji je stupio na snagu 4. novembra 2023. godine, zamenio je istoimeni Zakon iz 2014. godine. Zadržava odredbe koje štite privatnost i dostojanstvo žrtava, posebno maloletnika, te zabranjuje objavljivanje podataka koji mogu otkriti njihov identitet bez pristanka (*Zakon o javnom informisanju i medijima*, 2023).

Kodeks novinara Srbije, usvojen 2006. godine, dopunjen je 2013. odredbama o sprečavanju korupcije i sukoba interesa (Kodeks novinara Srbije, 2006/2013). U junu 2024. godine, Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) usvojilo je novi „Kodeks novinara i novinarki Srbije“, kojim su precizirane i dopunjene postojeće odredbe, jasnije definisana veštačka inteligencija i dodati novi termini poput prava na zaborav. Ove izmene novinare obavezuju da izbegavaju senzacionalizam u skladu sa etičkim standardima profesije (Nezavisno udruženje novinara Srbije [NUNS], 2024).

U Sjedinjenim Američkim Državama, takođe krovni zakon, *Zakon o nasilju nad ženama* (*Violence Against Women Act [VAWA]*, 1994/2022) sadrži odredbe koje štite poverljivost informacija o žrtvama, a ograničava objavljivanje ličnih podataka žrtava u sudskim procesima i medijima. *Zakon o porodičnim obrazovnim pravima i privatnosti* (*Family Educational Rights and Privacy Act [FERPA]*, 1974) štiti privatnost studenata i ograničava otkrivanje informacija o nasilnim incidentima u obrazovnim ustanovama. *Etički kodeks* Društva profesionalnih novinara (Society of Professional Journalists [SPJ], 2014), najstarije organizacije koja predstavlja novinare u zemlji, pruža i sopstvene smernice za odgovorno izveštavanje – sa glavnim fokusom na zaštiti žrtava.

U Ujedinjenom Kraljevstvu, izmene *Zakona o seksualnim deliktima* (*Sexual Offences Act*, 1992) iz 1992. godine pružaju doživotnu anonimnost žrtvama seksualnih zločina, a medijima zabranjuju objavljivanje detalja koji bi mogli otkriti njihov identitet. *Kodeks ponašanja za urednike* (Editors' Code of Practice Committee, 2021) takođe uključuje stroge smernice za izveštavanje o seksualnim zločinima, ali i konkretnije o porodičnom nasilju. Od novinara zahteva poštovanje privatnosti žrtava i izbegavanje senzacionalizma. *Ofkomov³ pravilnik o emitovanju* (*Ofcom*, 2024) reguliše elektronske medije, te uključuje odredbe koje su namenjene zaštiti medijske publike od štetnih ili uvredljivih sadržaja.

U Australiji, posebni zakoni regulišu izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju na nivou država i teritorija. Na primer, u Novom Južnom Velsu, *Krivični zakon* iz 1900. godine (*Crimes Act 1900 [NSW]*) zabranjuje otkrivanje identiteta žrtava seksualnih zločina u medijima. Nešto konkretnije, *Nacionalni plan za okončanje nasilja nad ženama i decom 2022–2032* (*National Plan to End Violence against Women and Children 2022–2032*) (Department of Social Services, 2022) prepoznaje značaj medija u promeni društvenih stavova i takođe pruža smernice za odgovorno izveštavanje. *Etički kodeks Saveza medija, industrije zabave i umetnosti Australije* (*Media, Entertainment and Arts Alliance [MEAA]*, 2018) potvrđuje neophodnost poštovanja privatnosti i dostojanstva žrtava, te zahteva izbegavanje diskriminacije i stereotipa.

³ Ofkom (Ofcom) je britanski medijski regulator.

Na međunarodnom nivou, krovni dokument je i dalje *Istanbulska konvencija* Saveta Evrope, prvi pravno obavezujući instrument koji se bavi sprečavanjem i borbom protiv nasilja nad ženama, o kome je već bilo reči. Član 17. Konvencije poziva države da rade sa medijima na osudi nasilja i promovisanju jednakosti, te direktno podstiče razvoj smernica za izveštavanje (Savet Evrope, 2011). Takođe na međunarodnom nivou, Unesco je razvio sopstvene smernice koje pružaju okvir za medije kako bi odgovorno izveštavali o rodno zasnovanom nasilju, uz izbegavanje štetnih stereotipa (UNESCO, 2019).

IV METODOLOŠKI OKVIR RADA

IV 1. Kontekst istraživanja

IV 1.1. Pozicioniranje u savremenim društvenim i naučnim tokovima

Ovo istraživanje analizira jezičke strategije koje savremeni mediji koriste prilikom izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju. Imajući u vidu sve veći broj javno eksponiranih slučajeva nasilja sa inherentnom rodnom komponentom, kao i istovremeno prisutnu društvenu polarizaciju u vezi sa pojmom rodne ravnopravnosti, kontekstualno istraživanje medijskog diskursa postaje naročito relevantno. U društvenom kontekstu u kome mediji sve više oblikuju kolektivnu svest, percepciju i ideološke sisteme, način na koji izveštavaju o nasilju ima značajne implikacije za njegovo razumevanje, tolerisanje ili osudu.

Istraživanje se uklapa u savremene tokove primenjene lingvistike, kritičke analize diskursa, medijskih i rodni studija, te nudi intersekcionalni okvir u kome se proučava uloga jezika u naturalizaciji, normalizaciji ili problematizaciji nasilja. Jezik medija se u ovom radu razmatra kao refleksija i instrument društvenih odnosa moći, a njegov uticaj na formiranje stavova javnosti o rodno zasnovanom nasilju tretira se kao ključni predmet analize. Diskurzivne strategije, leksičko-gramatičke osobenosti i narativni obrasci koji se koriste u prikazima nasilja otkrivaju implicitne vrednosne stavove i potencijalno perpetuiraju postojeće stereotipe.

Posebno se razmatraju razlike između diskursa „ozbiljnih“ (netabloidnih) i tabloidnih medija, koji sve češće pokazuju slične senzacionalističke obrasce, bez obzira na nominalne razlike u uređivačkoj politici. Takođe, komparativna analiza anglofonih i srpskih medija omogućava uvid u kulturološki uslovljene obrasce jezičke reprezentacije nasilja, njihove sličnosti i razlike. Važno je istaći da se ovom analizom identifikuju jezički resursi, a uz njihovu pomoć, otvara se i prostor za razumevanje šire društvene konstrukcije roda, nasilja i odgovornosti. Istraživanje obuhvata i osvrt na komentare čitalaca medijskih sadržaja, koji predstavljaju indikator načina na koje publika interpretira i vrednosno pozicionira ovako formirane poruke.

S obzirom na sve navedeno, istraživanje nastoji da doprinese društveno angažovanom naučnom delovanju koje prepoznaje moć jezika kao sredstva transformacije društvene svesti i razgradnje diskriminatornih obrazaca.

IV 1.5. Ograničenja istraživanja

Potencijalna ograničenja istraživanja proizlaze iz nekoliko faktora. Vremenski okvir analize ograničen je na period od 2017. do 2022. godine, što rezultira fokusom na savremeni diskurs, ali isključuje mogućnost istorijskog praćenja dugoročnih razvojnih tokova i transformacija narativa.

Dostupnost korpusa značajan je metodološki izazov, budući da se analiza oslanja isključivo na digitalno arhivirane medijske sadržaje, što implicira mogućnost selektivnosti i neujednačene reprezentacije žanrova i izvora.

Uz to, važno je istaći i epistemološku poziciju same analitičke prakse. U okviru kritičke analize diskursa, analitičar nikada ne pristupa objektu istraživanja kao potpuno neutralan posmatrač. Ideološka pozicioniranost, prethodna znanja i interpretativne pretpostavke neizbežno utiču na način na koji se diskurzivne pojave tumače. Ovo ograničenje, iako inherentno svakom istraživanju u okviru kritičkih društvenih nauka, istovremeno se priznaje i reflektuje kroz stalno preispitivanje sopstvene analitičke pozicije u odnosu na ispitivani materijal.

IV 1.7. Prethodna istraživanja

Medijski diskurs o rodno zasnovanom nasilju do sada je najčešće razmatran u okviru rodnih studija, sociologije, kriminologije i komunikologije. Fokus je obično bio na reprezentaciji žrtava i počinitelaca, ulozi medija u normalizaciji nasilja, kao i na etičkim i profesionalnim standardima izveštavanja. Međutim, iz perspektive lingvistike, a naročito unutar okvira kritičke analize diskursa, istraživanja ovog tipa su i dalje retka, fragmentisana i tematski usmerena na pojedinačne slučajeve ili medijske prostore.

U anglofonim kontekstima, pionirske studije poput istraživanja Mejersove (Myers, 1997) ukazale su na obrasce viktimizacije i stereotipizacije žena u medijskom izveštavanju o seksualnom nasilju, dok su autorke poput Kameron (Cameron, 2003) i Lazar (2005) analizirale šire ideološke i retoričke okvire kroz koje se nasilje nad ženama jezički konstruiše i racionalizuje. Iako ove studije neosporno predstavljaju važne teorijske temelje, one ne nude sistematsku uporednu analizu različitih tipova medija, niti se fokusiraju na sve relevantnije sličnosti i razlike tabloidnih i „ozbiljnih” diskurzivnih praksi u okviru istog jezičkog prostora.

U domaćem kontekstu, kritička analiza medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju još uvek je u povoju. Istraživanja u Republici Srbiji češće dolaze iz oblasti medijskih studija i feminističke teorije, a primarni fokus stavlja se na medijsku etiku, senzacionalizam i prikaz ženskih aktera u javnom prostoru. Radovi poput Milutinović i Pavlović (Milutinović&Pavlović, 2019) identifikuju mehanizme političke instrumentalizacije nasilja nad ženama u onlajn medijima, dok su Bobičić i Stojčić (Bobičić&Stojčić, 2023) analizirali antirodne diskurse u širem političko-medijskom kontekstu. Ipak, sistematska lingvistička analiza jezika medija o rodno zasnovanom nasilju, vođena principima kritičke analize diskursa i sa fokusom na kontrastne medijske žanrove, ostaje neistražen prostor.

Vodiči za medijsko izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju, poput publikacije Ujedinjenih nacija u Srbiji (Ujedinjene nacije u Srbiji, 2022), važan su resurs za unapređenje profesionalne prakse. Međutim, njihova funkcija je normativna i edukativna, a ne analitička. Iako ukazuju na problematične obrasce izveštavanja poput, ali ne isključivo, upotrebu senzacionalističkog jezika, otkrivanje identiteta žrtava i selektivnu upotrebu terminologije, ovi dokumenti ne mogu se smatrati sistematskom naučnom interpretacijom postojećih medijskih sadržaja.

Uprkos pojedinačnim pokušajima, i dalje su prisutna značajna metodološka i tematska ograničenja u akademskom pristupu analizi jezika medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju. Ne postoji sveobuhvatna analiza koja bi obuhvatila kros-kulturološki i kros-žanrovski pristup, te fokusirala na uporednu analizu tabloidnog i netabloidnog diskursa u srpskom i drugim medijskim kontekstima.

Stoga, ova disertacija nastoji da popuni upravo tu prazninu – primenom alata kritičke analize diskursa na medijski materijal iz različitih jezičkih i kulturoloških sredina, uz istovremeno razgraničenje po tipu medija. Na taj način, doprinosi se kako razvoju jezičke metodologije u proučavanju rodno zasnovanog nasilja, tako i podrobnijem razumevanju društvenih i ideoloških mehanizama koji se reprodukuju putem medijskog jezika.

IV 2. Kritička analiza diskursa

IV 2.1. Definicije KAD

Kritička analiza diskursa (KAD, engl. Critical Discourse Analysis) predstavlja teorijski i metodološki okvir za interdisciplinarno proučavanje načina na koji jezik (pisani ili govorni) učestvuje u formiranju društvene stvarnosti. Iako ne postoji jedna univerzalno prihvaćena definicija KAD, moguće je uočiti određene srodne elemente u teorijama različitih autora.

Teun fan Dijk definiše KAD kao analizu diskursa usmerenu na razotkrivanje „diskurzivnih izvora moći, nejednakosti i pristrasnosti” u tekstu i govoru, sa ciljem da se objasni kako se takvi obrasci reprodukuju u određenom društvenom, političkom ili istorijskom kontekstu (Van Dijk, 1998a: 352). Drugim rečima, Fan Dijk smatra da je cilj KAD da identifikuje načine na koje diskurs održava ili dovodi u pitanje strukture društvene moći i dominacije. Norman Ferklaaf ističe da je KAD vrsta analize diskursa koja „sistematski istražuje često netransparentne odnose uzročnosti i determinizma između (a) diskurzivnih praksi, događaja i tekstova i (b) opsežnijih društvenih i kulturoloških struktura, odnosa i procesa”, a posebno kako diskurzivne prakse proizlaze iz odnosa moći i borbi za moć, te kako ideologija oblikuje te prakse (Fairclough, 1995: 132). KAD, prema Ferklaflu, nastoji da otkrije na koji način ovi odnosi između diskursa i društva postaju i ostaju netransparentni, odnosno sakriveni, jer je upravo ta netransparentnost ono što doprinosi očuvanju moći i hegemonije (Fairclough, 1995). U sličnom maniru, Rut Vodak naglašava da KAD kritički ispituje kako se društvena nejednakost „izražava, signalizira, konstituiše, legitimizuje i reprodukuje kroz upotrebu jezika, odnosno diskursa” (Vodak, 2001: 2). Drugim rečima, Vodakova jezik smatra sredstvom preko kog se mogu neprimetno prenositi ideologije i normalizovati odnosi koji počivaju na dominaciji.

Ono što je različitim definicijama zajedničko jeste shvatanje da KAD svako nije samo lingvističko proučavanje gramatičkih oblika izolovano od konteksta, već kritička, društveno utemeljena analiza jezika u upotrebi. KAD posmatra diskurs kao oblik društvene prakse kroz koji se prelamaju odnosi moći, ideološka značenja i društvene nejednakosti. Stoga se KAD ponekad opisuje i kao način posmatranja jezika kao društvene prakse (Fairclough&Wodak, 1997), pri čemu se jezički fenomeni tumače u svetlu društvenih struktura i procesa.

IV 2.2. Fokus KAD

Osnovna namera koja stoji iza kritičke analize diskursa jeste razotkrivanje skrivenih veza između jezika i društvene moći. Za razliku od deskriptivne analize diskursa, KAD otvoreno teži da identifikuje i kako sam naziv kaže, kritikuje načine na koje diskurs može da služi održavanju društvene nepravde, nejednakosti ili dominacije određenih društvenih grupa. Ferklaaf i Vodak (Fairclough&Wodak, 1997) navode da KAD polazi od nekoliko ključnih pretpostavki: (1) KAD se bavi društvenim problemima – analitičar/ka bira društvene pojave poput rasizma, seksizma, ili uopšte ideološke pristrasnosti u javnom diskursu; (2) odnosi moći su diskurzivni – moć nije samo stvar fizičke sile ili zakona, već se ostvaruje i kroz kontrolu nad diskursom (npr. ko ima pravo glasa u medijima, čiji narativi postaju dominantni); (3) diskurs konstituiše društvo i kulturu – način na koji govorimo/pišemo o svetu pomaže u stvaranju ili održavanju tog sveta, kroz normalizaciju određene poglede; (4) diskurs je istorijski – svaka analiza mora uvažiti kontekstualne (istorijske i

kulturološke) uslove pod kojima neki diskurs nastaje; (5) diskursno proučavanje je interpretativno i eksplanatorno – KAD ne nastoji samo da opiše jezičke pojave već i da ih protumači u društvenom kontekstu i objasni zašto su takve kakve jesu; (6) KAD je eksplicitno politički i društveno angažovan pristup – kritički analitičari/ke diskursa ne teže „neutralnosti“ po svaku cenu, već su motivisani idejom da doprinesu razumevanju i potencijalnom razrešavanju društvenih nepravdi (Fairclough&Wodak, 1997: 258).

Jedan od primarnih ciljeva KAD jeste demistifikacija ideologije u tekstu. Ta demistifikacija podrazumeva razotkrivanje kako naizgled neutralni ili „zdravorazumski“ iskazi u stvari mogu nositi ideološki obeležena značenja koja služe interesima određene grupe. Na primer, medijski diskurs može naturalizovati (učiniti „normalnim“) određene društvene hijerarhije ili stereotipe; zadatak kritičkog analitičara jeste da takve pojave učini vidljivim kritičkom čitaocu. Van Leven dodaje da se KAD zasniva na ideji da tekst i govor igraju ključnu ulogu u održavanju i legitimisanju nejednakosti, nepravde i opresije u društvu, te da KAD pribegava različitim metodološkim pristupima kako bi pokazala kako se to dešava (Van Leeuwen, 2009). U tom smislu, Mejer ističe da KAD ima za cilj da osvetli diskurzivne dimenzije društvenih dispariteta (Meyer, 2001), dok Wodakova (2001) dodaje da KAD želi kritički da ispita načine na koje se jezikom mogu izraziti i održavati odnosi društvene neravnopravnosti.

Pored razotkrivanja moći i ideologije, KAD je društveno angažovana i normativno orijentisana: mnogi KAD istraživači polaze od stanovišta da nauka o jeziku treba da doprinese osvešćivanju društvenih problema i da stane na stranu obespravljenih grupa (Van Dijk, 1993). Ovo ne znači da KAD zanemaruje naučnu objektivnost, već da je svesna da ni sam diskurs analitičara nije neutralan, te da je otvoreno deklarisanje vrednosne orijentacije deo kritičkog pristupa. U skladu sa tim, KAD je uglavnom interdisciplinarna i multidisciplinarna. Kombinuje uvide iz lingvistike, sociologije, politikologije, psihologije, semiotike, medijskih studija i drugih oblasti kako bi sveobuhvatno pristupila kompleksnim društvenim pojavama (Wodak&Meyer, 2009). Kompleksnost problema (npr. rasizma, seksizma, populizma u diskursu) zahteva objedinjen analitički pristup te KAD neretko integriše više teorijskih okvira i metoda.

U skladu sa tim, ciljevi KAD mogu se najuže konkretizovati kao: (a) identifikacija i analiza jezičkih sredstava pomoću kojih se održavaju ili osporavaju odnosi moći i ideologije; (b) objašnjenje društvenih implikacija takvih diskurzivnih praksi; i (c) doprinos opštem razumevanju i potencijalnoj promeni štetnih društvenih praksi kroz kritiku diskursa.

IV 2.3. Razvoj KAD

Kao zaseban istraživački pristup, kritička analiza diskursa formirana je krajem 20. veka, ali njeni intelektualni koreni sežu dalje u prošlost. Još su klasični retoričari antičke Grčke i Rima (Aristotel, Ciceron, Kvintilijan) razmatrali kako ubedljiv govor može uticati na publiku, što se može smatrati prapočetkom interesovanja za vezu jezika i moći. Međutim, moderni zametci kritičkog proučavanja jezika javljaju se sredinom 20. veka, naročito tokom politički turbulentnih 1960-ih i 1970-ih godina. U tom periodu, suočeni sa pitanjima rata, građanskih prava, studentskih pokreta i promena društvenih paradigmi, analitičari humanističkih nauka počinju intenzivnije da istražuju kako jezik reflektuje i utiče na društvene odnose.

Jedan od direktnih prethodnika KAD je kritička lingvistika (KL) koja je razvijena tokom 1970-ih. Kritička lingvistika, koja se prevashodno povezuje sa radom Rodžera Faulera, Roberta Hodža i Gantera Kresa, nastojala je da spoji lingvističku analizu sa društvenom kritikom. U delu *Language and Control* iz 1979. godine, Fowler, Kres i kolege ističu da je njihov analitički pristup efikasan instrument za proučavanje „ideoloških procesa koji posreduju u odnosima moći i kontrole“ (Fowler et al. 1979: 186). Oni su pokazali kako izbor pojedinih lingvističkih sredstava (npr. pasivnih konstrukcija, nominalizacije, leksike) u novinskim tekstovima može odražavati ideološke

namere – recimo, skrivanje odgovornosti aktera ili normalizovanje određenih perspektiva. Halidejeva sistemsko-funkcionalna lingvistika (SFL) pružila je teorijski temelj kritičkoj lingvistici: M. A. K. Halidej (Halliday, 1978) je jezik posmatrao kao sistem izbora (leksičkih i gramatičkih) koji ispunjavaju određene funkcije u komunikaciji (ideacionu, interpersonalnu, tekstualnu). Fowler i Kres (Fowler et al., 1979) su upravo kroz tu prizmu posmatrali tekst – kao skup izbora koji uvek imaju funkcionalnu motivaciju i koji mogu da reflektuju društvene vrednosti i odnose. Dakle, kritička lingvistika je krajem 70-ih počela da zastupa ideju da se jezik mora proučavati u kontekstu društvene interakcije te da jezičke strukture mogu nositi ideološki teret.

Tokom 1980-ih razvoj ovih ideja tekao je sporije i bio fragmentisan, ali su se postepeno stvarali uslovi za konvergenciju različitih pristupa u ono što danas zovemo kritička analiza diskursa. Prelomni trenutak za konstituisanje KAD kao prepoznatljivog polja vezuje se za seminar održan u Amsterdamu januara 1991. godine. Seminar je okupio istaknute lingviste i teoretičare (među njima Teuna fan Dijka, Rut Vodak, Normana Ferklafa, Tea van Levena, Gantera Kresa i druge) kako bi razmenili ideje o jeziku, moći i diskursu (Wodak&Meyer, 2009). U to vreme već su postojala dela koja će postati temelji KAD: *Language and Power* Normana Ferklafa iz 1989, Fan Dijkovi radovi o rasizmu u diskursu (npr. *Prejudice in Discourse*, Van Dijk, 1984; *News as Discourse*, Van Dijk, 1988), kao i istraživanja političkog antisemitizma i rasizma u Austriji 1980-ih koje je sprovela Rut Vodak (Wodak, 1990). Okupljanje ovih istraživača početkom 1990-ih dovelo je do formiranja mreže kritičkih analitičara diskursa i preciznijeg definisanja njihove zajedničke misije.

Do ekspanzije KAD dolazi tokom 1990-ih godina, i to u nekoliko različitih pravaca, koje uglavnom predvode upravo tri pomenuta autora: Fan Dijk, Ferklaf i Vodak. Uveliko se osnivaju i ključni časopisi i publikacije posvećene kritičkim pristupima analizi diskursa (npr. Fan Dijkov *Discourse & Society* 1990. godine). U tom periodu se jasno profilisu različite škole unutar KAD: Teun fan Dijk (1993) prednost daje kognitivnim aspektima (a analizu teksta povezuje sa razumevanjem mentalnih modela i znanja publike), Norman Ferklaf (1995) lingvistiku spaja sa teorijom društvenih sistema i semiotikom (i razvija svoj trodimenzionalni model analize), dok Rut Vodak (2001) razvija diskursno-istorijski pristup koji u analizu integriše istorijski i kontekstualni aspekt.

U 21. veku, KAD nastavlja da se razvija i diverzifikuje. Postojeće škole su produbile svoje metodologije, a pojavili su se i novi pravci, poput analize multimodalnog diskursa (koja proučava ne samo jezik već i slike, zvukove i druge semiotičke moduse u okviru komunikacije, kao nastavak trenda integracije sa socijalnom semiotikom (Kress&van Leeuwen, 1996). KAD nalazi primenu u širokom spektru oblasti: od analize medijskog diskursa, političkog govora, akademskog i naučnog diskursa, do analize razgovora, internet komunikacije i vizuelnih narativa. Uprkos različitostima, sve ove studije objedinjuje osnovna premisa nasleđena iz 1990-ih: jezik nije neutralan i njegovu upotrebu treba razumeti u svetlu društvenih moći, ideologija i istorijskih okolnosti. Danas KAD funkcioniše više kao istraživački program nego strogo definisana metoda – postoji skup zajedničkih načela i ciljeva (kritičnost, društvena relevantnost, interdisciplinarnost), dok se konkretne metode analize mogu razlikovati od projekta do projekta (Wodak&Meyer, 2009). Drugim rečima, KAD se razvila u otvoren, raznovrstan okvir koji konstantno integriše nove teorijske uvide (npr. fokoovske analize diskursa, korpusnu lingvistiku, kognitivne nauke) u svoj arsenal alata za razumevanje diskursa u društvu.

IV 2.4. Pojemovna osnova – „kritički“ i „diskurs“

Naziv „kritička analiza diskursa“ nedvosmisleno sugerise da su za razumevanje ovog pristupa ključni pojmovi „kritički“ i „diskurs“. Oslanjajući se na različite tradicije mišljenja, ovi termini imaju specifična značenja u teorijskom kontekstu KAD.

Kritički u naslovnoj sintagmi „negativan“ i ne podrazumeva isključivo osudjujući stav, kako se ponekad kolokvijalno shvata reč koncept kritičnog. Naprotiv, odnosi se na tradiciju kritičke teorije i filozofije (povezane sa Frankfurtском školom, ali i drugim kritičkim društvenim teorijama), gde implicira propitivanje zatečenog stanja stvari, odbijanje da se površinske pojave uzimaju zdravo za gotovo i nastojanje da se otkriju strukturalni odnosi moći koji leže ispod površine. U kontekstu KAD, biti kritički nastojen znači biti skeptičan prema očiglednom. Analitičar/ka ne prihvata izjave i tekstove onakvima kakvi se predstavljaju, već ispituje njihove moguće skrivene pretpostavke, implikacije i posledice. Ferklaf objašnjava da „kritičko“ podrazumeva i samorefleksiju, svest analitičara/ke o sopstvenom položaju i ideologijama, kao i nastojanje da se prevaziđe dokumentarni pristup koji bi diskurs posmatrao izolovano od društvenog konteksta (Fairclough, 1992: 238-239). Vodak (2011) ističe da kritičnost znači ne pristajati na to da su društvene pojave „prirodne“ ili nepromenljive. Umesto toga, kritički analitičar/ka ispituje kako su te iste pojave diskurzivno konstruisane i čijim interesima služe. Tako, termin „kritički“ označava angažovano, analitičko stanovište koje želi da razotkrije ono što je implicitno, skriveno ili prećutano u tekstovima (Van Dijk, 2015). U praktičnom smislu, kritički pristup uključuje i kombinovanje objašnjenja i ocene: nakon što se jezička pojava objasni u svom društvenom kontekstu, KAD zauzima stav o tome da li ta pojava doprinosi ili se suprotstavlja društvenoj jednakosti, pravdi i slično.

Diskurs je drugi ključni pojam čije je značenje u savremenoj teoriji višeslojno. U svakodnevnom govoru diskurs se često razume kao „razgovor“ ili „debata“ o nekoj temi. Međutim, u naučnim raspravama, a posebno u tradiciji na koju se oslanja KAD, diskurs označava znatno sveobuhvatniji koncept. U lingvistici se termin diskurs prevashodno koristi za označavanje povezanog teksta ili govora koji prevazilazi nivo jedne rečenice. Predstavlja, dakle, jezičku tvorevinu većeg obima (npr. razgovor, članak, knjigu) i njenu organizaciju. Ipak, KAD preuzima i šire definisane, sociološko-filozofske koncepcije diskursa. Mišel Fuko, čije su ideje intenzivno uticale na teorijsko utemeljenje KAD, pod diskursom podrazumeva sistem izjava koji pripadaju istom području znanja, odnosno skup pravila koji određuje šta se može reći, ko to može reći i kada u okviru određene društveno-istorijske formacije (Foucault, 1972). Fuko na jednom mestu ističe da se diskurs može shvatiti trojako: (1) kao opšti domen svih iskaza (tj. sve što je izrečeno ili napisano u jednoj kulturi); (2) kao skup povezanih izjava koje pripadaju određenoj oblasti (npr. „diskurs medicine“ ili „politički diskurs“); (3) kao sistem pravila koji određuje pojavu novih iskaza (Foucault 1972: 80). Ovakvo shvatanje u prvi plan stavlja regulativnu ulogu diskursa. Ta uloga podrazumeva da je diskurs društveno konstruisana perspektiva koja oblikuje kako mislimo i govorimo o datoj temi.

U okvirima kritičke lingvistike i KAD, pojam diskursa kombinuje lingvističko i sociološko značenje. Norman Ferklaf diskurs definiše kao društvenu praksu koja obuhvata i tekst (jezik), i društvene procese proizvodnje/interpretacije, i širi kontekst (Fairclough, 1992). Ferklaf kasnije (2003) precizira da diskurs obuhvata „procese, odnose i strukture materijalnog sveta, ‘mentalnog’ sveta (misaoni, osećajni, subjektivni svet) i društvenog sveta“ – pri čemu je diskurs posrednik između tih svetova, uključujući i način na koji jezik konstruiše reprezentacije realnosti (Fairclough, 2003: 124). Jednostavnije rečeno, diskurs se može shvatiti kao upotreba jezika u kontekstu – ne samo kao sadržaj onoga što je rečeno, već i način na koji je rečeno, sa svim implikacijama, pretpostavkama i kontekstualnim značenjima. KAD obično pravi razliku između diskursa kao opšte pojave (diskurs kao društvena praksa, skup povezanih tekstova i govora u nekoj oblasti) i diskurzivne prakse (što se odnosi na konkretne procese proizvodnje i tumačenja tekstova u datim institucijama ili okruženjima). Tako se, npr, u KAD može govoriti o diskursu medija o migracijama (misli se na celokupan način na koji mediji govore o migrantima, teme, rečnik, dominantne metafore, okvire interpretacije), dok je diskurzivna praksa to kako novinari proizvode članke (koga citiraju, koji žanr teksta koriste, kako kombinuju izvore) i kako publika te članke čita i razume.

Diskurs je, dakle, kompleksan pojam: istovremeno označava konkretnu jezičku realizaciju (tekst/govor) i pripadnost tog istog teksta ili govora jednoj široj mreži značenja i praksi. Kritička analiza diskursa nastoji da obuhvati oba aspekta – i detalje jezičke forme, i njihov smisao u društvenom sistemu znanja i moći.

IV 2.5. Analitičke kategorije – moć i ideologija

Koncepti moći i ideologije nalaze se u središtu kritičke analize diskursa, budući da KAD polazi od pretpostavke da je diskurs duboko prožet i neodvojiv od odnosa moći i ideoloških značenja. Shodno tome, razumevanje ovih pojmova u okviru KAD temelj je celovitog shvatanja i samog pristupa.

Moć u kontekstu diskursa ne svodi se isključivo na direktnu, eksplicitnu moć (naredbe, zakone, fizičku prinudu), već pre svega na diskurzivnu moć: sposobnost da se kroz jezik utiče na mišljenje, stavove i ponašanje drugih, to jest da se reprodukuju odnosi dominacije. U društvu, moć najčešće leži u rukama institucija ili dominantnih društvenih grupa (političke elite, ekonomske klase, većinske etničke grupe, muškaraca u patrijarhalnom kontekstu, i drugih), a diskurs je jedan od glavnih mehanizama pomoću kojih se ta moć ostvaruje i održava. Kako Ferklaaf i Vodak navode, „odnosi moći su diskurzivni” (Fairclough&Wodak, 1997), što znači da se svaki stabilan odnos dominacije u društvu (kolonijalna vlast, klasna nejednakost, rodna diskriminacija) oslanja na određene diskurzivne prakse: kontrolu nad informacijama, definisanje agende razgovora, nametanje „pravila igre” u komunikaciji, te jezičko etiketiranje čitavih grupa. Važno je razumeti da moć u diskursu neretko deluje suptilno – kroz hegemoniju i pristanak, a ne samo kroz otvorenu pretnju ili cenzuru. Antonio Gramsci uveo je pojam hegemonije kako bi objasnio na koji način vladajuća klasa održava moć time što njihove ideje postaju opšteprihvaćene vrednosti u društvu (Gramsci, 1971). U diskurzivnom smislu, to znači da su određene perspektive toliko dominantne u javnom diskursu da se čine „prirodnima”. KAD analitičar/ka nastoji da prepozna takve hegemonijske diskurse i da ih kritički sagleda: ko ima moć da definiše „zdrav razum” u određenoj oblasti i kako se ta moć reflektuje u jeziku?

Ideologija je usko povezana sa pojmom moći. Može se reći da je ideologija „kognitivna strana moći” (Van Dijk, 1998b), odnosno skup vrednosti, uverenja i stavova koji opravdavaju ili održavaju određene odnose moći. U KAD, ideologija se definiše kao sistem (uglavnom nesvesnih ili podrazumevanih) društvenih predstava koji utiče na to kako pojedinci ili grupe razumeju svet, a samim tim i kako delaju. Ferklaaf smatra da je ideologija „značenje u službi moći” (Fairclough, 1995) – naši diskurzivni izbori nose značenja koja često (svesno ili nesvesno) služe da legitimišu interese određene grupe. O posebnog značaja za KAD je to što je ideologija najčešće sakrivena u diskursu. To znači da će govornik/ca retko kada otvoreno reći „ja zastupam ideologiju X”, već će jezičke izbore predstavljati kao neutralne, prirodne ili činjenične. Kritički analitičar/ka diskursa ima zadatak da uoči interpretativnu šifru tih ideoloških kodova u tekstu ili govoru.

Jezik je idealno sredstvo za prenošenje ideologije upravo zato što deluje neupadljivo. Svaki put kada pojedinac govori ili piše, bira određene reči i gramatičke strukture a ne neke druge. Ti izbori mogu odati njen/njegov pogled na svet. Džon Fisk stoga smatra da neutralnost u jeziku ne postoji: i najobičnije reči nose tragove društvenih vrednosti, bilo kroz konotacije, učestalost upotrebe u određenim kontekstima ili kroz implicirane suprotnosti (Fiske, 1994). Kroz ideologiju, jezik se povezuje sa identitetom. Način izražavanja može da signalizira pripadnost određenoj grupi ili sistemu verovanja. Takođe, putem ideologije, jezik postaje oruđe za manipulaciju a vešti korisnici diskursa (političari, mediji, oglašivači) mogu birati retoričke strategije koje formiraju ideološke okvire publike.

U KAD, moć i ideologija su neraskidivo povezani. Moć se održava (i osporava) putem ideologija koje su ukorenjene u jeziku, a ideologije opstaju tako što su normalizuju kroz diskurse kojima u društvu pripada moć.

IV 2.6. Ključni pristupi

IV 2.6.1. Socio-kognitivni model Teuna fan Dijka

Teun Fan Dijk je pionir kritičke analize diskursa. U svoj model istraživanja uveo je kognitivnu komponentu koja će ga kasnije i odrediti. Njegov socio-kognitivni pristup polazi od teze da između diskursa (teksta, govora) i društva posreduje kognicija, odnosno mentalni procesi učesnika u komunikaciji (Van Dijk 1993; 2009). Drugim rečima, za razumevanje načina na koji diskurs održava moć, neophodno je razumeti kako ljudi percipiraju i tumače diskurs, što zavisi od njihovog znanja, ideoloških uverenja, sećanja i modela mišljenja. Fan Dijk uvodi koncept trostranog okvira: diskurs – kognicija – društvo. U ovom okviru, društvo obuhvata makro-nivo (društvene strukture, grupe, institucije i odnose moći među njima), diskurs je konkretan jezički podatak (npr. novinski članak, politički govor), a kognicija je ona sprega koja povezuje jedno s drugim – kako pojedinci (ili kolektivni društveni akteri) mentalno obrađuju i proizvode taj diskurs na osnovu društvenih situacija.

Ključni pojmovi u Fan Dijkovom pristupu su mentalne reprezentacije i shematsko znanje. Pri čitanju ili slušanju određenog diskursa, formira se mentalni model onoga o čemu je u diskursu reč. Ti mentalni modeli se oslanjaju na pretpostavke, iskustva i ideologije direktnih ili indirektnih učesnika u diskursu. Fan Dijk (1998) naglašava da su ideologije u svojoj suštini kognitivne, da su vrsta društveno podeljenog znanja (ili uverenja) koje poseduju članovi jedne grupe i koje formira kako interpretiraju svet.

Fan Dijkov KAD model stoga analizira diskurs na dva nivoa: 1) na nivou tekstualnih struktura (izbor reči, sintaksa, struktura narativa, retoričke figure), pri čemu pribegava klasičnoj lingvističkoj analizi; 2) na nivou kognitivnih struktura – u pokušavaju da objasni kako te tekstualne karakteristike utiču na um čitaoca ili reflektuju um autora. Jedan od aspekata koje je Fan Dijk detaljno razradio jeste analiza novinskih diskursa o etničkim manjinama i imigraciji. U tim analizama (Van Dijk, 1991, 1993), pokazao je kako većinska grupa (kroz medijski diskurs) gradi negativne mentalne predstave o manjinama: na primer, kroz to da su pozitivne akcije manjina umanjene ili izostavljene, dok su negativni aspekti naglašeni; kroz strateško organizovanje informacija (tzv. makrostruktura teksta – naslov, uvod, zaključak – koji pojačavaju određenu interpretaciju događaja); kroz izbor reči sa negativnom konotacijom za „njih” a blažih termina za „nas”, i tome slično. Efekti takvih diskurzivnih strategija ogledaju se u tome da čitaoci (ako već dele opšte društvene predrasude) učvrste negativne mentalne modele. Time se diskurs spaja sa kognicijom i na kraju sa održavanjem društvene dominacije (većine nad manjinom).

Još jedan koncept kome Fan Dijk pridaje poseban značaj jeste kontrola diskursa: moćne grupe imaju moć da kontrolišu ne samo medije i diskurse u javnoj sferi, već i umove – jer kontrolišući informacije i način njihovog plasiranja, one utiču na to šta publika smatra istinitim ili važnim. Fan Dijk uvodi koncept diskurzivne nepravde da opiše kako određeni tekstovi ili govori krše ljudska prava ili produbljuju nejednakost (Van Dijk, 2009). Smatra da jedan od ciljeva KAD mora biti da otkrije i suprotstavi se takvim nepravdama.

IV 2.6.2. Trodimenzionalni model Normana Ferklafe

Norman Ferklaf, jedan od utemeljivača KAD, najveći doprinos dao je svojim trodimenzionalnim modelom analize diskursa. Ovaj model Ferklaf je predstavio u delu *Language and Power* (1989) i razradio u kasnijim radovima (Fairclough 1992, 1995, 2003). Polazi od ideje da svaki komunikacioni događaj (bilo da je to razgovor, intervju, novinski tekst ili politički govor) ima tri međusobno povezane dimenzije ili nivoa koja treba analizirati: (1) tekst, (2) diskurzivna praksa, i (3) društvena praksa.

1. Prva dimenzija obuhvata lingvističke karakteristike samog iskaza: izbor reči (leksika), gramatičke strukture (sintaksa, morfologija), kohezivne elemente, retoričke figure, izgovor (ako je govorni diskurs), strukturu žanra (da li je tekst vest, komentar, izveštaj ili nešto četvrto, i slično. Ukratko, u pitanju je mikroanaliza jezičkog materijala. Ferklaf se u ovoj analizi oslanja na tradicionalnu lingvistiku i tekstualnu analizu, te uključuje i Halidejevu funkcionalnu gramatiku.
2. Diskurzivna praksa – druga dimenzija odnosi se na proces proizvodnje i konzumacije (interpretacije) teksta. Na ovom nivou se analiziraju okolnosti i način na koji je tekst nastao i kako ulazi u opticaj: ko je autor i kakvu društvenu ulogu ima, kakav je cilj komunikacionog događaja, kojem žanru ili diskursnom tipu pripada (politički govor je drugačiji diskursni žanr od novinske vesti ili razgovora među prijateljima). Takođe, analizira se intertekstualnost – kako tekst pozajmljuje ili referiše na druge tekstove (citati, aluzije, parafraze) i interdiskurzivnost – kako kombinuje različite diskurse ili registre. Ferklaf smatra da je diskurzivna praksa posrednik između teksta i šireg društvenog konteksta.
3. Društvena praksa – treća dimenzija je opsežniji nivo i odnosi se na društveno-istorijski kontekst, te strukture moći/ideologije povezane sa datim diskursom. Ovde se tekst smešta u makrokontekst: koje društvene procese odražava ili na koje utiče, kakve institucionalne okvire ima, koji ideološki diskursi su prisutni i kako oni oblikuju konkretan komunikacioni događaj. Analiza društvene prakse može da obuhvati ispitivanje efekata tog teksta na društvo, kao i ekonomskih i političkih uslova koji se nalaze u pozadini.

Ferklafov trodimenzionalni model praktično poziva analitičara da svaki diskurs „čita” na tri nivoa istovremeno. Svoj pristup je nazvao i „tekstualno orijentisana diskursna analiza”, naglašavajući pritom da detaljna analiza teksta mora biti povezana sa analizom društvenih procesa (Fairclough, 1992). Njegov metod je dijalektički, jezik i društvo nisu odvojeni, već se nalaze u dijalektičkom odnosu – jezik oblikuje društvo, a društvo jezik. Ferklaf KAD sistematizovan okvir. Pruža praktične korake analize (analiza teksta, analiza proizvodnje/recepcije, analiza društvenog konteksta) i povezuje ih. Njegov rad je omogućio da KAD dobije metodološku strukturu sličnu kvalitativnim metodama u društvenim naukama, ali uz čvrsto utemeljenu jezičku analizu.

IV 2.6.3. Diskursno-istorijski model Rut Vodak

Rut Vodak, austrijska lingvistkinja, razvila je treći stub klasične škole kritičke analize diskursa. Kao što sam naziv implicira, ovaj pristup prati istorijsku dimenziju diskursa, kao i potrebu integracije širokog spektra kontekstualnih informacija u analizu. Vodak i saradnici postavili su temelje ovog pristupa kroz studije antisemitističkog diskursa i austrijskog nacizma (Vodak et al. 1990, *The Language of the Third Reich*), gde su pokazali kako razumevanje savremenog antisemitizma zahteva detaljnije istorijsko poznavanje prethodnih diskursa i društvenih okolnosti.

U diskurzivno-istorijskom pristupu, polazi se od toga da je „diskurs uvek ukorenjen u kontekstu”, i to kontekstu koji ima više nivoa:

- situativni kontekst (konkretna društvena situacija u kojoj nastaje određeni tekst ili govor),

- institucionalni/žanrovski kontekst (npr. medijski diskurs, parlamentarna rasprava, učionica – svaka od tih sfera ima svoje norme komunikacije),
- socijalni kontekst (društvene okolnosti, odnosi moći, događaji koji su aktuelni u vreme nastanka diskursa),
- i naročito istorijski kontekst (povezanost datog diskursa sa prethodnim događajima, debatama i diskursima iz prošlosti).

Vodak ističe da pojam „istorijski” znači da analitičar/ka treba da uključi „sve dostupne pozadinske informacije u analizu i interpretaciju mnogostrukih slojeva jednog teksta ili govora” (Wodak 1995: 209). To praktično znači da KDA ne treba da se ograniči samo na tekstualne ili trenutne društvene aspekte, već da nastoji da trijagulira podatke – koristeći, recimo, istorijske dokumente, statistike, biografske informacije o akterima – sve što može pomoći da se diskurs razume i protumači što potpunije. Diskursno-istorijski pristup, dakle, briše strogu granicu između lingvističke analize i istorijsko-sociološke analize.

Metodološki, pristup Rut Vodak je eklektičan i interdisciplinaran po potrebi. Ona sama ističe da nijedan društveni problem koji analiziramo nije dovoljno jednostavan da bi bio objašnjen jednom teorijom ili metodom. Stoga kombinuje različite teorijske okvire: pored lingvistike (pogotovo pragmatike i retorike), oslanja se na teorije argumentacije, teorije društvene promene, psihologiju, pa i na etnografiju (ako je potrebno razumeti iskustvo aktera). Često analizira i dijahronijsku dimenziju – tj. kako se neki diskurs menjao kroz vreme. Cilj je stvoriti što bogatiju sliku konteksta u kojem diskurs postoji.

Jedan od najvažnijih elemenata metode jeste analiza diskurzivnih strategija koje govornici koriste. U analizi medijskog diskursa, Vodak predlaže identifikovanje strategija kao što su:

- strategije nominacije (kako se imenjuju društveni akteri i fenomeni),
- strategije predikacije (kakvi se predikati, opisi i osobine pripisuju tim akterima),
- strategije argumentacije (kako se određena pozicija opravdava),
- strategije perspektivizacije (kako govornik pozicionira sebe i svoju perspektivu),
- strategije intenzifikacije ili mitigacije (pojačavanje ili umanjivanje određenih delova iskaza).

Konačno, škola Rut Vodak zadržava sve karakteristike KAD o kojima je ranije bilo reči: kritičnost, fokus na moć i ideologiju, društveni angažman i multidisciplinarnost. Njena novina je u tome što sistematski uključuje istoriju i kulturu u jezičku analizu. Ovaj pristup se pokazao veoma plodonosnim u proučavanju nacionalizma, rasizma, sećanja na prošlost, formiranja evropskih identiteta, i slično. U svim tim slučajevima, bez razumevanja istorijskih slojeva ne bi se mogao dokučiti puni smisao diskursa.

IV 2.6.6. Diskursno-istorijski model Rut Vodak kao teorijska osnova ovog istraživanja

Diskursno-istorijski pristup je i teorijski okvir na kojem se temelji ova disertacija. Opredeljenje za metodologiju Rut Vodak proizilazi iz prirode samog istraživačkog problema – medijski diskurs o rodno zasnovanom nasilju – koji podrazumeva i zahteva osetljivost na i razmatranje istorijskog konteksta, društvene angažovanosti i multidisciplinarnosti. U istraživanju koje sledi, preuzeti su osnovni principi diskurzivno-istorijskog modela:

- Integralnost konteksta: Analiza medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju obuhvata, pored jezičkog ispitivanja tekstova, i razmatranje šireg društvenog i kulturnog konteksta. To podrazumeva i istorijski razvoj tema rodne ravnopravnosti, zakonske promene i medijske

prakse izveštavanja o nasilju. Insistiranje Rut Vodak da se svi dostupni relevantni podaci uključe u interpretaciju teksta ovde je bila od presudnog značaja (Wodak, 2001) – korišćeni su i izveštaji organizacija za prava žena, statistike o nasilju, pravni dokumenti, pa čak i popkulturni repertoar (#MeToo narativi) kako bi se što vernije rekonstruisala pozadina diskursa u medijima.

- Interdisciplinarnost: Problem rodno zasnovanog nasilja dotiče se lingvistike, sociologije, psihologije, studija prava i studija medija. U duhu diskurzivno-istorijskog pristupa, teorijski okvir disertacije integriše više disciplina. Oslanja se, između ostalog, na feminističke teorije (koje objašnjavaju patrijarhalne obrasce i terminologiju vezanu za nasilje), na teoriju medija (koja pruža uvid u senzacionalizam, narative krivice u štampi), na psihologiju traume (za razumevanje pozicije žrtve u narativu), i kombinuje ih sa kritičkom analizom jezika konkretnih tekstova. Tako eklektičan pristup je moguć upravo zahvaljujući metodologiji samog modela koja ne postavlja krute granice.
- Analiza strategija i diskursnih procesa: U skladu sa metodološkim principima, u analizi medijskih članaka identifikovane su određene diskurzivne strategije koje mediji koriste dok izveštavaju o slučajevima rodno zasnovanog nasilja. Posebno se prati nominacija aktera (kako se nazivaju počinioci i žrtve), predikacija (kakve im se osobine pripisuju), argumentacija (koje obrasce opravdanja mediji nude), perspektivizacija (iz čijeg ugla je priča ispričana) i intenzifikacija/mitigacija (da li se jezikom pojačava dramatika ili se ublažava ozbiljnost događaja) (Reisigl&Wodak, 2001). Analitički aparat stoga omogućava prepoznavanje obrazaca u medijskom diskursu, što i jeste srž KAD.
- Višeslojnost analize (tekstualni i kontekstualni slojevi): metodologija podrazumeva, slično Ferklafovoj, rad na više nivoa, ali sa posebnim naglaskom na povezivanje tih nivoa istorijskom pričom. U ovoj disertaciji, analiza funkcioniše na nivou mikro-diskursa (jezičkih realizacija u medijskim tekstovima) i na nivou makro-diskursa (društveno-istorijskih narativa o nasilju nad ženama). Kroz prizmu diskurzivno-istorijskog modela, ovi nivoi se posmatraju zajedno kako bi se pokazalo na koji način se kroz pojedinačne članke i vesti reprodukuju tradicionalne ideologije.

Diskursno-istorijski pristup je teorijska okosnica ovog istraživanja zato što omogućava holističko sagledavanje medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju. On pruža fleksibilan, ali rigorozan okvir u kom se spajaju detaljna analiza jezika sa razumevanjem društvenih fenomena kao što su moć i ideologija. To je u potpunosti u duhu osnovne namere KAD: da se jezik analizira u društvenom kontekstu, te da se razotkriju one značenjske niti u diskursu koje povezuju tekst sa strukturama dominacije ili otpora.

IV 3. Kontekstualni pregled analiziranih slučajeva

Kao što je već istaknuto u Uvodu, prikaz i kontekstualizacija slučajeva u ovom poglavlju imaju isključivo analitičku funkciju. Fokus rada nije na proceni ličnosti aktera niti na utvrđivanju verodostojnosti iznetih navoda, već na jeziku i diskurzivnim strategijama kroz koje su ovi događaji medijski predstavljeni. Tekst ne prejudicira tok niti ishod sudskih postupaka. U slučajevima u kojima su presude pravosnažno donete ili su prijave odbačene, analiza je usklađena sa zvaničnim sudskim ishodima i dostupnim institucionalnim informacijama. Svrha ovog pregleda jeste da obezbedi kontekst za razumevanje diskursa koji je predmet dalje analize.

IV 3.1. Slučaj I – Kako je svrgnut kralj Holivuda

H.V., filmski producent, decenijama je smatran ključnom figurom u industriji zabave. Kao suosnivač poznatih filmskih kompanija producirao je brojne nagrađivane filmove i stvorio je imidž „kralja Holivuda“. Međutim, 2017. godine objavljen je istraživački članak koji je izneo

svedočanstva nekoliko žena o seksualnom uznemiravanju i zlostavljanju od strane H.V. (Kantor&Twohey, 2017). Usledili su novi navodi i novinarske istrage (Farrow, 2017) koji su doveli do niza posledica, uključujući smenu H.V. sa čela njegove sopstvene kompanije, isključenje iz Akademije filmskih umetnosti i nauka, i pokretanje globalnog #MeToo pokreta. On je u maju 2018. godine uhapšen u Njujorku i optužen za seksualne zločine (BBC News, 2018). U dva odvojena sudska postupka, H.V. je oglašen krivim i osuđen na 23, odnosno 16 godina zatvora (BBC News na srpskom, 2020, Meko, 2024). U trenutku pisanja ovog rada, H.V. nalazi se u zatvoru u Njujorku, u kome služi kaznu određenu kalifornijskim suđenjem iz 2021. godine (BBC News, 2021).

Kako zaključuju autorke Kantor i Tuhei (Kantor&Twohey, 2019), slučaj H.V. suštinski se odnosio na sistem koji mu je omogućio da deluje nekažnjeno decenijama. Presedan postavljen ovim slučajem imao je dalekosežne posledice i pokrenuo javnu debatu o odgovornosti i etici u industriji zabave, ali i o zakonodavnim i društvenim mehanizmima zaštite od rodno zasnovanog nasilja u Americi i šire. Pokret #MeToo postao je globalni fenomen i žrtavama rodno zasnovanog nasilja koje su do tada često ostajale u senci pružio je zajedničku platformu kako bi javno govorile o svojim iskustvima. Takozvani „efekat H.V.“ doveo je i do preispitivanja odgovornosti moćnih pojedinaca i institucija koje su ovakve slučajeve često ignorisale (Cook&Simons, 2017).

IV 3.2. Slučaj II – Rat koji je podelio planetu

Slučaj Dž.D. i A.H. jedan je od medijski najpraćenijih slučajeva rodno zasnovanog nasilja u savremenoj popularnoj kulturi. Obuhvata međusobne optužbe za nasilje između dvoje poznatih glumaca koji su bili u braku od 2015. do 2017. godine, te dva odvojena sudska procesa koja su vođena u Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Američkim Državama.

U maju 2016. A.H. je podnela zahtev za razvod braka i iznela navode o fizičkom nasilju, nakon čega joj je odobren privremeni nalog za zabranu prilaska. Dž.D. je optužbe negirao, a razvod je sporazumno okončan u avgustu iste godine (Shah, 2022). U aprilu 2018. britanski tabloid San objavio je članak u kojem je Dž.D. nazvan „nasilnikom“ (wife-beater) pozivajući se na tvrdnje A.H. Dž.D. je potom pokrenuo tužbu za klevetu u Ujedinjenom Kraljevstvu protiv izdavača lista, a u novembru 2020. sud u Londonu presudio je u korist izdavača (Reuters, 2020). Slučaj je ponovo oživeo 2018. godine, kada je A.H. napisala članak za Vašington post u kom je govorila o iskustvu žrtve nasilja u porodici, a koje je predstavila kao sopstveno (Heard, 2018). Iako Dž.D. nije bio eksplicitno imenovan u članku, bilo je jasno da se sadržaj odnosio na njega, te je 2019. podneo tužbu za klevetu pred sudom u Virdžiniji. Suđenje je održano 2022, a porota je u junu iste godine delimično presudila u njegovu korist, dok je i on proglašen odgovornim po jednoj tački protivtužbe A.H. (Courthouse News Service, 2020; Shah, 2022). U decembru 2022. spor je okončan nagodbom tokom žalbenog postupka.

Ovaj slučaj je postavio brojna pitanja o načinu na koji društvo percipira nasilje u porodici, posebno kada su u pitanju slavne ličnosti, kao i o ulozi medija u oblikovanju javnog mnjenja pre i tokom pravnih procesa. Ukazao je i na složenost rodni stereotipa i idejama muškarca-nasilnika i žene-nasilnice.

IV 3.3. Slučaj III – Anatomija sistemskog zlostavljanja

L.N., bivši lekar Ženskog gimnastičkog tima Sjedinjenih Američkih Država i Univerziteta Mičigen, dospeo je u javnost 2016. godine nakon što su brojne bivše gimnastičarke iznele optužbe za seksualno zlostavljanje tokom procesa lečenja (BBC, 2018).

Godine 2017. priznao je krivicu po federalnim optužbama za posedovanje dečije pornografije, nakon čega je osuđen na 60 godina zatvora (United States Department of Justice, 2017). U januaru 2018. godine sud u okrugu Ingam u Mičigenu osudio ga je na kaznu od 40 do 175

godina zatvora zbog seksualnog zlostavljanja maloletnica, dok mu je u odvojenom postupku u okrugu Iton izrečena dodatna kazna od 40 do 125 godina. Prema sudskim i medijskim izvorima, broj osoba koje su podnele prijave prelazi 250.

Tokom sudskih postupaka i naknadnih istraga ukazano je na višegodišnje propuste unutar sportskih institucija u reagovanju na ranije prijave, što je detaljno analizirano i u medijskim izveštajima (Barett, 2021). Nakon presuda, postignute su višemilionske nagodbe između žrtava i nadležnih sportskih i obrazovnih institucija. L.N. se trenutno nalazi na izdržavanju višestrukih kazni zatvora u SAD (BBC, 2018).

IV 3.4. Slučaj IV i granice nedodirljivosti

E.M.V., član britanske kraljevske porodice sa višegodišnjim i zapaženim javnim angažmanom, dospao je u središte medijske pažnje u julu 2019. godine, nakon ponovnog hapšenja njegovog, kako se tvrdilo, bliskog prijatelja, finansijera Dž.E. U javnosti su se nedugo zatim pojavili navodi V.Đ, koja je navela da je kao maloletna osoba početkom 2000-ih bila primorana na seksualne odnose sa E.M.V. (Laird, 2021). U novembru 2019. godine E.M.V. dao je televizijski intervju Bi-bi-siju u kome se osvrnuo na iznete navode (BBC News, 2019). Intervju je izazvao negativne reakcije javnosti i medija, nakon čega se povukao sa javnih dužnosti. U avgustu 2021. V.Đ. je pred saveznim sudom u Njujorku podnela građansku tužbu protiv E.M.V. radi naknade štete (Walters, 2021). U januaru 2022. godine E.M.V. je lišen vojnih titula i pokroviteljstava, dok je u februaru iste godine postignuta vansudska nagodba između strana, čime je građanski postupak okončan bez sudskog utvrđivanja odgovornosti (O'Connor, 2022).

Tokom 2025. i 2026, usled objavljivanja novih informacija o slučaju Dž.E, E.M.V. i dalje se nalazi u središtu medijske pažnje. U trenutku pisanja ovog rada, protiv njega se ne vodi nijedan krivični postupak. Slučaj E.M.V. istakao je potrebu za preispitivanjem uloge i odgovornosti članova kraljevske porodice u modernom društvu, ali i otvorio pitanja njihovog uticaja na pravne procese i društvene narative.

IV 3.5. Slučaj V i pitanje institucionalnog poverenja

Slučaj ubistva S.E., 33-godišnjakinje iz Londona koja je nestala 3. marta 2021. godine, izazvao je snažan društveni i medijski odjek u Ujedinjenom Kraljevstvu. Njeno telo pronađeno je nedelju dana kasnije u Kentu. Policijski službenik Metropolitene policije V.K. ubrzo je uhapšen, a potom optužen za otmicu, silovanje i ubistvo. U julu 2021. priznao je krivicu, a u septembru iste godine osuđen je na doživotnu kaznu zatvora koju u trenutku pisanja ovog rada izdržava u Daramu, u Engleskoj (The Crown Prosecution Service, 2021).

Slučaj je pokrenuo intenzivnu javnu raspravu o bezbednosti žena u javnom prostoru i o institucionalnoj odgovornosti, posebno imajući u vidu da je počinilac bio pripadnik policije. Javnost je zahtevala korenitu reformu kako policije, tako i pravosudnih institucija kako bi se osigurala odgovornost pojedinaca koji svoj položaj i društvenu moć zloupotrebljavaju. Postavljeno je pitanje poverenja u institucije koje bi trebalo da budu u službi zaštite građana, te kako se ispostavilo – posebno žena (Dearden, 2021).

IV 3.6. Slučaj VI – Borba za glas

M.L., bivša sekretarica predsednika jedne opštine, M.J., izašla je 2018. godine u javnost sa tvrdnjama da ju je nadređeni M.J. godinama seksualno uznemiravao dok je bila zaposlena u opštini. Navela je da joj je tokom dvogodišnjeg radnog odnosa poslao više od 15.000 neprimerenih SMS poruka, koje su uključivale seksualne sugestije i pretnje. Iznela je i da ju je u nekoliko navrata

fizički napao (Marinković, 2019). Njene optužbe izazvale su veliku pažnju javnosti, naročito zbog činjenice da je M.J. u tom trenutku bio političar sa dugogodišnjim uticajem u svojoj opštini.

Ubrzo nakon što je M.L. podnela krivičnu prijavu, M.J. je negirao sve optužbe, tvrdeći da su poruke bile deo njihovog poslovnog odnosa i da nije počinio nijedno krivično delo (Marinković, 2019). Više javno tužilaštvo u Beogradu pokrenulo je istragu, nakon čega je protiv M.J. podignuta optužnica i započet krivični postupak (Stevanović, 2019). Tokom suđenja koje je počelo 2019. u javnosti su se pojavljivale i izjave podrške civilnog sektora upućene M.L., dok je sa druge strane odbrana je dovodila u pitanje njen kredibilitet. U junu 2020. sud je M.J. proglasio krivim za nedozvoljene polne radnje i izrekao kaznu od tri meseca zatvora, koju je, prema izvorima, odslužio zaključno sa aprilom 2021. godine (Diković, 2021).

Ovaj slučaj podigao je svest u javnom diskursu o zloupotrebi moći na lokalnom nivou, naročito u politički osetljivim sredinama. Rasvetlio je neke od korenskih problema srpskog društva – nepoverenje prema žrtvama rodno zasnovanog nasilja i održavanje kulture ćutanja.

IV 3.7. Slučaj VII – Granice institucionalne (ne)osetljivosti

D.Š., glumica i rediteljka, 2020. godine je premijerno predstavila dokumentarni film u kojem govori o iskustvu seksualnog zlostavljanja iz perspektive žrtve, bez navođenja identiteta počinioca (Stojanov, 2020). U martu 2021. godine podnela je prijavu Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, navodeći da je u maju 2012. godine bila silovana od strane B.L., glumca i političara (Milovančević, 2021). B.L. je navode negirao.

U julu 2021. Više javno tužilaštvo u Beogradu odbacilo je krivičnu prijavu, uz obrazloženje da nema dovoljno dokaza za podizanje optužnice (Radio Slobodna Evropa, 2021; Nedeljnik, 2021b). Slučaj je u medijima i javnosti otvorio rasprave o postupanju institucija, pretpostavci nevinosti i načinu izveštavanja o optužbama za seksualno nasilje.

IV 3.8. Slučaj VIII i tišina na sceni

U januaru 2021. glumice M.R. i I.I. javno su iznele optužbe protiv reditelja i vlasnika škole glume M.A. Optužbe su sadržale navode o višegodišnjem seksualnom zlostavljanju polaznica pomenute škole (Nedeljnik, 2021a). M.R. je u intervjuu za Blic iznela tvrdnje da su sporni događaji započeli dok je bila maloletna (Mastilović Jasnić, 2021), a nedugo zatim je i glumica I.I. dala iskaz Višem javnom tužilaštvu na osnovu prijave koju su ona i još nekoliko devojaka podnele protiv M.A. (Nedeljnik, 2021a).

Optužbe su pokrenule lavinu reakcija u medijima i na društvenim mrežama, a ubrzo je usledila i zvanična istraga tužilaštva. Podignuta je optužnica koja obuhvata više krivičnih dela silovanja i polnog uznemiravanja. M.A., koji je negirao sve optužbe, uhapšen je i određen mu je pritvor koji je kasnije i ukinut te se branio sa slobode (Danas, 2024). Do 2026. godine postupak nije okončan sudskom presudom, jer je suđenje u više navrata odlagano. M.A. je preminuo 18. januara 2026. godine pre donošenja sudske presude.

IV 3.9. Slučaj IX i nevidljiva trauma

Tokom 2021. i 2022. godine javnost u Srbiji intenzivnije se upozнала sa svedočenjima o iskustvima koja su u medijima i javnom diskursu označavana kao akušersko nasilje. T.R. (Radonjić, 2021), M.F. (Antović Aleksić, 2022) i M.S. (Milovanović, 2021) su, svaka u odvojenim istupima, opisale postupanja u zdravstvenim ustanovama koja su uključivala navode o fizičkom i verbalnom neprimerenom tretmanu, izvođenju medicinskih procedura bez adekvatnog objašnjenja ili pristanka, kao i neadekvatnu komunikaciju sa pacijentkinjama. Njihova svedočenja su potom preneti u brojnim medijima i na društvenim mrežama.

Nakon prvih istupanja, i druge žene su javno govorile o sličnim iskustvima u porodilištima širom Srbije, što je dovelo do šire medijske rasprave i reagovanja pojedinih predstavnika civilnog sektora i zdravstvenih institucija. U pojedinim slučajevima pokrenuti su disciplinski postupci; među imenima koja su se pojavila u javnosti bio je i T.K., lekar jedne ginekološko-akušerske klinike, protiv koga je pokrenut postupak (Milovanović, 2021). Informacije o konačnim ishodima tih postupaka nisu bile u potpunosti dostupne javnosti (Kamenković, 2024).

IV 3.10. Slučaj X – Tabloidna estetika nasilja

U oktobru 2022. više medija prenelo je informaciju da je I.M., ranije osuđivan za krivično delo silovanje, izašao iz zatvora po odsluženju kazne (Derikonjić, 2022). Nedugo potom jedan tabloid objavio je intervju sa njim, što je izazvalo intenzivne reakcije u javnosti i pokrenulo rasprave o etičkim standardima u novinarstvu, društvenoj odgovornosti medija, rehabilitaciji osuđenih lica i zaštiti žrtava od potencijalne retraumatizacije (Vreme, 2022).

Regulatorno telo za elektronske medije (REM) saopštilo je da nema nadležnost nad štampanim medijima, dok je Komisija za žalbe Saveta za štampu ocenila da je objavljivanjem intervjua prekršen Kodeks novinara Srbije (Savet za štampu, 2022; Beta/N1, 2022). Ministarstvo kulture i informisanja nije se posebno oglašavalo povodom slučaja.

Nakon objavljivanja intervjua, policija je pojačala nadzor nad I.M., a novinarka koja je razgovor vodila prijavila je nadležnim organima da je tokom kontakta sa njim doživela pretnje te je on u septembru 2022. ponovo uhapšen (Milovanović, 2022). Prema dostupnim informacijama, u trenutku pisanja rada nalazi se na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od jedne godine i sedam meseci zbog drugog krivičnog dela (*Blic*, 2024).

U delu rada koji sledi fokus je usmeren na prikaz ključnih nalaza analize, pri čemu su izdvojeni oni segmenti koji najdirektnije osvetljavaju istraživačka pitanja i teorijski okvir rada. Obimnost i složenost prikupljenog korpusa zahtevali su selektivan pristup – stoga su u nastavku predstavljeni primeri i uvidi koji nose najveću analitičku i argumentativnu težinu. Težište je stavljeno na mehanizme koji se učestalo pojavljuju i najsnažnije doprinose (re)formiranju narativa o rodno zasnovanom nasilju u medijskom diskursu.

Detaljna analiza sa punim spektrom primera, jezičkih obrazaca i kritičkih uvida dostupna je u zasebnom delu rada. Ova podela obezbeđuje da glavni tekst zadrži jasnoću, preglednost i teorijsku koherentnost, dok istovremeno pruža mogućnost zainteresovanim čitaocima da uz iscrpnu analizu steknu dublji uvid u analitički proces i nijanse interpretacije. Time se postiže ravnoteža između sažetosti i temeljnosti, kao i između narativne protočnosti i istraživačke preciznosti.

V GRAMATIČKO-PRAGMATIČKA SREDSTVA MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA

V 1. Apelativni jezik

Apelativnim jezikom će, za potrebe ovog rada, biti označen sistem jezičkih sredstava čiji je cilj da uspostave direktnu komunikaciju sa čitaocem, konzumentom medijskog sadržaja, te da podstaknu određenu reakciju. Ta reakcija može biti usvajanje određenog stava, emocionalna investicija ili konkretno (re)akcija. Samim tim, elementi identifikovani u okvirima ove kategorije,

pored kognitivnog, deluju i u domenu afektivnog i društvenog uticaja, što ih čini važnim za proces ubeđivanja i upravljanja informacijama. Retko se pojavljuju izolovano, već deluju sinergijski, te tako pojačavaju svoj uticaj na čitaoca.

Uzimajući u obzir funkcionalnu raznovrsnost apelativnog jezika i uticaj na recepciju medijskih poruka, analiza medijskih izveštaja o rodno zasnovanom nasilju u srpskoj i anglofonoj sferi izdvojila je nekoliko strateški efikasnih jezičkih mehanizama:

1. Direktno obraćanje čitaocu – upotreba ličnih zamenica drugog lica jednine ili množine (ti/vi), te različitih retoričkih tehnika koje stvaraju osećaj neposredne komunikacije i gradi privid direktnog odnosa između medija i recipijenta. Taj odnos može biti uspostavljen eksplicitno (imperativne rečenice, upitne konstrukcije) ili implicitno (sugestivne fraze i retorička pitanja).

2. Prisvojne pridevske zamenice – naročito one u prvom licu množine („naš“, „naša“, „naše“, „naši“), koje imaju funkciju kolektivizacije i stvaranja osećaja zajedništva, kolektivne pripadnosti i zajedničke odgovornosti među čitaocima. Upečatljivo su prisutni u političkom i propagandnom medijskom diskursu.

3. Glagoli sa apelativnim tonom – upotreba modalnih i imperativnih („morati“, „trebati“, „ne smeti“), kao i evaluativnih glagola koji čitaoca podstiču na konkretno delovanje („podržati“, „braniti“, „zahtevati“). Pozivaju na akciju i prenose osećaj nužnosti ili urgentnosti.

4. Konstrukcije u prvom licu množine – brišu granicu između autora/redakcije i čitalaca. Stvaraju inkluzivan narativ, smanjuju distancu i jačaju identifikaciju sa iznetim stavovima.

Ove jezičke jedinice upravljaju dinamikom interakcije između medijskog diskursa i njegovog recipijenta, i tako, nadilazeći stilski izraz, preuzimaju ulogu konstruisanja društvene realnosti. Teorijska osnova apelativnog jezika može se posmatrati u kontekstu kognitivne lingvistike i teorije okvira, koja objašnjava da način na koji je informacija jezički kodirana aktivira određene mentalne reprezentacije koje, posledično, utiču na način razumevanja i emocionalnog doživljaja sadržaja. Kako Lejkof ističe, „reči vas uvlače u određeni pogled na svet. To je suština okvira. Okviri nisu samo jezik – oni predstavljaju ideje, a jezik ih nosi i priziva“ (Lakoff, 2004: 4). Drugim rečima, apelativni jezik deluje kroz aktiviranje konkretnih okvira koji usmeravaju percepciju stvarnosti i utiču na način na koji čitalac konceptualizuje i vrednuje informacije.

Pored kognitivno-lingvističkih aspekata, apelativni jezik ima i izraženu pragmatičku dimenziju, budući da njegova funkcija zavisi od konteksta u kome se primenjuje. U medijskom diskursu, njegov uticaj varira u zavisnosti od kulturoloških i komunikacijskih obrazaca. Primera radi, srpski mediji često posežu za strategijama kolektivizacije i direktnog uključivanja čitalaca u dominantni narativ, dok anglofoni mediji u većoj meri pribegavaju emocionalno obojenim leksičkim strukturama za postizanje istog efekta.

U daljem tekstu, svaki od identifikovanih elemenata biće sistematski razmotren kroz korpusne primere i interpretaciju njihovog semantičkog i pragmatičkog učinka.

V 1.1. Direktno obraćanje čitaocu

Direktno obraćanje čitaocima jedan je od najsnažnijih jezičkih mehanizama za ostvarivanje interakcije između medijskog teksta i recipijenta njegovog sadržaja. Upotrebom ličnih zamenica „vi“ i „ti“ u srpskom jeziku, odnosno „you“ u engleskom, gradi se iluzija neposrednog dijaloga između autora/redakcije i publike. Iluzijom interakcije utiče se i na način interpretacije tog istog medijskog sadržaja.

Ova strategija funkcioniše na dva nivoa. Prvi je efekat ubeđivanja, pri čemu direktno oslovljavanje čitaoca stvara utisak personalizovane komunikacije. Kada novinar ili kolumnista koristi drugo lice jednine ili množine, implicitno pozicionira recipijenta kao učesnika u diskursu. Time povećava njegovo interesovanje za temu i otežava distanciranje od iznetih stavova. Ovaj pristup čest je u medijsko-političkom i propagandnom diskursu, gde je cilj da se čitalac aktivno uključi u interpretaciju događaja sa jasno usmerenim vrednosnim okvirom. Naročito efikasna u tom pogledu su i retorička pitanja jer onemogućavaju neslaganje, a čitaocima usmeravaju ka određenom stavu. Nameće se zaključak da retorička pitanja mogu imati i funkciju prikrivenog imperativa koji recipijenta podstiče na očekivanu interpretaciju bez eksplicitnog naloga.

Drugi nivo je podsticanje emocionalne investicije. Direktno obraćanje može pojačati emocionalnu reakciju čitalaca, naročito ako mu se pribegava u kontekstu moralnih apela ili izveštavanja o društveno osetljivim temama. U nekim slučajevima nastoje i da nametnu granicu između „informisanih“ i „neinformisanih“, onih „ispravnih“ i onih „neispravnih“, očekujući pritom da čitalac zauzme poziciju redakcije/autora teksta.

U srpskom medijskom diskursu, direktno obraćanje čitaocima analizira se kroz formulacije poput sledećih:

- „Dozvolite, publiko.” (Vreme, 28. septembar 2022)
- „Ne. Ovaj intervju nije doneo to.” (Vreme, 28. septembar 2022)

Prva istovremeno uspostavlja interaktivni odnos između autora i recipijenta i uvodi čitaoca u unapred konstruisani vrednosni okvir posmatranja tabloidnog intervjua sa I.M. Upotrebom imperativa (*dozvolite*), kreira se privid dijaloga, a vokativ (*publiko*) taj privid utvrđuje, uspostavljajući istovremeno osećaj kolektivne pripadnosti. Takav apel implicira da postoji zajednička svrha, očekivanje saglasnosti i zajednički sistem vrednosti između redakcije i čitalaca, uvlači recipijente informacije koja će uslediti u narativni tok teksta i ohrabruje ih da zauzmu određenu poziciju prema istoj.

Nasuprot tome, druga manipulativno poseže za negacijom i eliptičnim formulacijama. Početno „ne” više je od poricanja – ono je signal za kontrolisanu interpretaciju, trenutni prekid čitalačkog očekivanja koji autora stavlja u poziciju autoriteta nad tumačenjem. Sledeća rečenica „to” značenje ostavlja nedorečenim, plasira sugestiju i usmerava čitaoca na zaključak da intervju nije ispunio prethodna očekivanja. Upravo ta praznina čitaocima omogućava da nesvesno rekonstruišu značenje na način koji odgovara postavljenom okviru.

Sličan pristup u anglofonoj medijskoj sferi uočava se u primeru:

- „It disgusts me that you were the last person to touch her perfect body.” (*The Guardian*, 19. septembar 2021)

U ovom primeru direktnog govora, upotreba drugog lica jednine (*you*) formalno adresira optuženog, V.K. Ipak, njen stvarni efekat nadilazi puku interpersonalnu komunikaciju. Konstituiše čitaoca kao aktivnog učesnika u procesu moralne osude. Iako čitalac nije direktno oslovljen (već počinitelj), učinak ovakvog obraćanja čini ga prisutnim u situaciji. Osećaj interakcije se širi na sve koji tekst konzumiraju, te generiše kolektivni sud, nije ograničen samo na izvesnog primaoca poruke.

Uvodi se eksplicitna vrednosna procena („it disgusts me“) i time usmerava emocionalni ton diskursa. Kreira se osećaj moralne neizbežnosti – čitalac se stavlja u poziciju da se ili složi sa predloženim osećanjem ili, u slučaju neslaganja, postane implicitni izuzetak od očekivanog moralnog standarda.

V 1.2. Prisvojne zamenice

Prisvojne zamenice su, bez obzira na vrstu diskursa, gramatički očigledan pokazatelj pripadnosti. Međutim, medijski diskurs ih može postaviti, i to neretko čini, u pragmatičku ulogu konstruisanja kolektivnog identiteta, i usmeravanja emocionalne reakcije čitalaca. Nadilazeći referencu na posedovanje ili pripadnost, prisvojne zamenice postaju instrument koji javni diskurs preinačava u skladu sa ideološkim, kulturološkim i političkim narativima određenog društva.

U srpskim i anglofonim medijima, upotreba prisvojnih zamenica značajno se razlikuje ne samo u očiglednom jezičkom smislu, već i u širem sociokulturnom kontekstu. U tom kontekstu, one zauzimaju važno mesto u procesu emocionalne manipulacije, mobilizacije publike i određivanja granica između „nas“ i „njih“. U zavisnosti od načina na koji su upotrebljene, prisvojne zamenice mogu pojačati osećaj navodnog zajedništva i kolektivne odgovornosti ili, sa druge strane, usmeriti čitaočevu empatiju ka pojedinačnim iskustvima. Time se menja i način na koji se društveni problemi doživljavaju i razumeju.

Srpski medijski diskurs poseže za prisvojnim zamenica kako bi ostvario pomenuti osećaj zajedništva, ali i kako bi implicitno delegirao odgovornost na čitaoce. Pozicionira ih kao deo kolektivne strukture koja mora da reaguje na određenu pretnju ili problem. Nasuprot tome, anglofoni mediji prisvojne zamenice češće koriste u kontekstu individualizacije iskustva žrtve, a akcenat stavljaju na saosećanje umesto na kolektivnu odgovornost. Ovaj pristup marginalizuje utisak potrebe za hitnom kolektivnom akcijom i prebacuje fokus na individualno iskustvo gubitka.

Ove razlike ne mogu se smatrati slučajnim jer odražavaju šire kulturološke i političke tendencije u načinu na koji se medijski diskurs koncipira i plasira publici. U društvima sa jakom kolektivističkom tradicijom, kao što je srpsko, narativi koji podstiču zajednički identitet i kolektivnu mobilizaciju imaće jači odjek. Sa druge strane, u zapadnim liberalnim demokratijama, u kojima dominira individualistička paradigma, medijski diskurs teži da kreira emocionalne odgovore koji su personalizovani i bazirani na saosećanju prema pojedincima, a znatno ređe na kolektivnoj odgovornosti društva u celini.

Kada je reč o analizi primera iz srpske medijske sfere, izdvojili su se primeri izveštavanja o slučaju I.M.:

- „Čovek koji je opasan po naše sestre, majke, ćerke.“ (Informer, 28. septembar 2022)
- „Zaštita žena, naših supruga, ćerki, sestara, devojaka...“ (Informer, 30. septembar 2022)

Ovi primeri čitaocima predlažu atmosferu ugroženosti i neophodnost delovanja. Konstruišu kolektivni narativ u kome je pojedinac podrazumevani učesnik u diskursu društvene odgovornosti.

Upotrebom prisvojnih zamenica (*naše, naših*), kolektivizuje se pretnja. Žrtve nasilja predstavljene su kao deo neposrednog porodičnog i društvenog okruženja čitalaca, a ne kao apstraktne ili od čitalaca udaljene osobe. Time diskurs briše distancu između individualnog slučaja i kolektivne zajednice, i sugeriše da je ugroženost univerzalna, te da svaki član društva snosi odgovornost za rešavanje nastale situacije. Prisvojne zamenice su, pored gramatičkog, u ovom slučaju i psihološki mehanizam koji intenzivira emocionalnu reakciju tako što kao potencijalnu žrtvu predstavlja nekoga sa kim čitaoci mogu da se identifikuju.

Ne sme se zanemariti i leksički element – izbor imenica – „sestre, majke, ćerke“ i „supruge, ćerke, sestre, devojke“ koji efekat emocionalne mobilizacije dovodi do vrhunca. Ove imenice ciljano evociraju porodične i zaštitničke instinkte, podsećajući čitaoca na lične veze sa ženama u svom okruženju. Sugeriše se da se navodna ugroženost ne odnosi samo na „žene u društvu“, već konkretno na „naše“ žene, čime pretnja postaje neposredna i lična. Međutim, dok je akter ugroženosti jasno definisan, subjekt odgovornosti ostaje neizrečen, a recipijentima se ostavlja da sami internalizuju nužnost reagovanja.

Sa druge strane, u anglofonom diskursu, prisvojne zamenice češće su orijentisane na pojedinačne priče. O tome svedoči izveštavanje o slučaju ubistva S.E:

- „Burned our daughter’s body.” (*The Guardian*, 19. septembar 2021)

Ovde je reč o formulaciji koja kod čitalaca izaziva intenzivan osećaj lične povezanosti sa tragedijom. Upotrebom prisvojne zamenice *our*, bol porodice implicitno se deli sa čitalačkom publikom. Uvođenjem kolektivnog prisvajanja žrtve („our daughter“), tekst diskurzivno prenosi tugu porodice, ali u isto vreme omogućava čitaocima da se sa njom poistovete. Prisvojna zamenica, može se zaključiti, stvara emocionalni pritisak, a recipijente sadržaja poziva da dožive tragediju kao nešto što je deo njihove sopstvene emocionalne stvarnosti, a ne kao spoljašnju informaciju.

Vredno je pomena i to da anglofoni medijiski diskurs izbegava kolektivne imenice kao što su „mothers“, „sisters“, „daughters“, kakve su česte u srpskim medijima, i umesto toga koristi jedinstvenu figuru žrtve. Ovim postupkom čitalac ne postaje deo kolektivne akcije, već mu se pruža mogućnost da tragediju posmatra kroz prizmu saosećanja i individualne reakcije.

V 1.3. Glagoli sa apelativnim tonom

Glagoli sa apelativnim tonom, kako se definišu u okviru ovog rada, odnose se na modalne i imperativne glagolske konstrukcije sa funkcijom izgradnje čitalačkog stava, uspostavljanja osećaja hitnosti, te delegiranja odgovornosti. Njihova upotreba u medijskom diskursu može poslužiti kao sredstvo mobilizacije, podsticanja društvene (re)akcije ili, u nekim slučajevima, manipulacije javnim mnjenjem. U ovom poslednjem slučaju, ograničava autonomiju konzumenta medijskog sadržaja u odlučivanju o relevantnosti i značaju prezentovanih informacija.

Kreiranje hitnosti i neizbežnosti određenog postupka može se smatrati jednom od najvažnijih funkcija ove grupe glagola u obe jezičke, pa samim tim i medijske sfere. Modalni glagoli poput *morati* i *trebati* su iskazi normativne nužnosti koji situaciju prikazuju kao nešto što zahteva trenutnu reakciju. Imperativi sa druge strane vrše nimalo suptilan pritisak na čitaoca da se ponaša u skladu sa unapred postavljenim okvirom. Stoga ove glagolske konstrukcije formiraju binarne opozicije između „ispravnog“ i „neispravnog“ delovanja. Recipijenta postavljaju pred implicitni izbor – ili će prihvatiti nametnutu perspektivu i time se svrstati na „pravu stranu“, ili će se izložiti riziku da bude percipiran kao pasivan ili moralno neodgovoran. Ono što se javlja kao posledica takvog uticaja jeste implicitna (re)konstrukcija hijerarhije moći između medijskog izvora i primalaca poruke. Kada se tekst služi apelativnim glagolskim konstrukcijama, pozicionira se kao autoritet koji određuje ispravno čitalačko ponašanje. U takvoj strukturi, čitalac ne deluje kao nezavisni interpretator informacija, već kao subjekt koji sledi unapred konstruisan diskurzivni okvir. Time se granica između informativnog i normativnog diskursa zamagljuje – tekst nominalno funkcioniše kao izveštaj, dok u suštini sadrži ugrađene vrednosne smernice koje ograničavaju interpretativnu slobodu čitalaca.

Posebno je značajna i uloga apelativnih glagola u uspostavljanju kolektivnog identiteta. Kombinovanjem ovih glagola sa prvim licem množine (o kome će više reči biti u narednom segmentu) čitaoci se integrišu u kolektivni narativ. U takvom narativu je reakcija na određenu temu znak pripadnosti društvenoj grupi sa jasno definisanim vrednosnim stavovima. Čitaoci su podstaknuti da se identifikuju sa zajednicom koja „deluje ispravno“, uz uvek prisutni implicitni pritisak da se pasivnost ili neslaganje posmatraju kao znak moralne indiferentnosti ili čak podrške negativnim društvenim pojavama.

Među primerima apelativnog jezika u srpskoj medijskoj sferi izdvajaju se sledeći:

- „Nešto mora da se uradi.” (*Informer*, 28. septembar 2022)

- „Ovo ste morali da vidite.” (*Informer*, 28. septembar 2022)
- „Nemojte ga deliti.” / „Okačite sliku.” (*Vreme*, 28. septembar 2022)

Glagol *morati* u izveštavanju delegira odgovornost kolektivu, i to tako što iznetu informaciju postavlja kao aksiom – nešto što je poželjno, ali i neizbežno. Odsustvo eksplicitnog subjekta povećava sugestivnu snagu čitavog iskaza – nije precizirano ko tačno treba da deluje, ali se implicira da odgovornost snosi kolektiv, koji obuhvata i same čitaoc. Na taj način, pasivnost postaje problematična pozicija – recipijent nije u mogućnosti da zauzme neutralan stav, i suočava se sa implicitnim pritiskom da prihvati predloženi narativ i deluje u skladu sa njim.

U drugom primeru iz istog članka („ovo ste morali da vidite“) glagolska konstrukcija funkcioniše kao retroaktivna validacija narativa koji tekst nudi. Glagol *morati* u prošlom vremenu ovde vrši dvostruku funkciju: postavlja sadržaj kao nešto od ogromnog značaja, što implicira da je njegovo konzumiranje i korisno i nužno, dok sa druge strane, proizvodi efekat prikrivenog autoriteta, gde se nepostupanje u skladu sa očekivanjem (u ovom slučaju, informisanje o slučaju I.M.) tretira kao propust koji recipijent treba da ispravi. Na taj način, tekst oblikuje osećaj obaveze prema informaciji, i nameće utisak da čitalac nije slobodan da odluči o njenoj relevantnosti.

Imperativi su još očigledniji primer jezičkog pritiska na recipijente. Tekst prelazi iz domena informisanja u domen direktne naredbe. Ove konstrukcije sugerišu dve suprotne, ali jednako snažne akcije – prva predstavlja zabranu („nemojte ga deliti“), dok druga funkcioniše kao eksplicitan poziv na konkretno delovanje („okačite sliku“). Iako je u pitanju kolumna, koja po pravilu dopušta veći prostor za manevar postulatima izveštavanja, implicitno povlači moralnu granicu između onih koji slede ovaj uput i onih koji ne postupaju u skladu s njim.

U analizi iz engleskih medijskih izvora, apelativni glagoli često se kombinuju sa emocionalno obojenim diskursom:

- „This might take me months to recover... I just wanted to make that clear.” (*The New York Times*, 15. septembar 2021)

Deo svedočenja u slučaju L.N. uz pomoć apelativnih glagola i emocionalno obojenog diskursa postiže efekat lične introspekcije i empatičnog investiranja čitalaca. Modal *might* uvodi element neizvesnosti i u prvi plan stavlja nepredvidivost i dugotrajnost procesa oporavka. Ova formulacija ne zahteva reakciju recipijenta u kontekstu direktnog poziva na delovanje, ali ga stavlja u poziciju slušaoca koji svedoči o psihološkim i emocionalnim posledicama zločina. Odsustvo imperativa u ovakvim iskazima reflektuje opsežnije tendencije anglofonog medijskog diskursa – umesto da podstiču kolektivnu mobilizaciju kroz autoritativne konstrukcije, pribegavaju ličnim izjavama kako bi otvorili prostor za emocionalnu identifikaciju čitaoca sa žrtvom.

Drugi deo iskaza („I just wanted“) funkcioniše baš tako – pojačava emocionalnu težinu poruke. Sugerise da vovornica ne nameće stav, ona izražava lično iskustvo, čime se pojačava autentičnost izjava. Međutim, upravo ta konstrukcija vrši suptilan apelativni pritisak – ne u formi eksplicitne zapovesti, već kroz implicitnu očekivanu reakciju recipijenta. Postavlja se kao lični uvid koji očekuje priznanje i emocionalni odjek čitalaca. Ova forma se može smatrati suptilnijom verzijom apelativnog jezika, u kojoj se poziv na (re)akciju ne izražava direktno, već se ostvaruje kroz moralnu i emocionalnu težinu svedočenja.

V 1.4. Prvo lice množine

Prva i najvažnija funkcija upotrebe prvog lica množine (*mi*, *we*) u medijskom diskursu jeste izgradnja kolektivnog identiteta koji uključuje i redakciju/autora i čitaoc. Kreiranjem osećaja zajedništva, recipijentima se nudi okvir u kome se njihovo aktivno uključivanje podrazumeva. Briše

se granica između autora teksta i čitalaca, ali i predlaže očekivana reakcija, u kojoj se individua prepoznaje kao deo grupe koja se ponaša u skladu sa navodnim zajedničkim vrednostima. Strategija kolektivizacije identiteta naročito je efikasna u kontekstima u kojima je cilj stvoriti privid moralne obaveze, a poziv na njeno ispunjenje prestaje da bude individualni izbor, i postaje kolektivna dužnost koja se prenosi na čitaoce.

O kolektivnoj odgovornosti već je bilo reči u prethodnim segmentima analize apelativnog jezika, naročito u kontekstu prisvojnih zamenica i apelativnim glagolima. Međutim, prvo lice množine najdirektnija je forma integracije recipijenata u medijski sadržaj. Prostora za neutralnost nema – njena snaga leži upravo u tome što recipijenta integriše u zajednicu kroz odgovornost koja je istovremeno i kolektivna i lična. Ne biti deo tog kolektiva znači biti izvan njega, što još snažnije podstiče čitaoce da internalizuju postavljene vrednosne sudove. Tako kolektivna odgovornost postaje izuzetno efikasan apelativni mehanizam koji aktivno usmerava javni diskurs.

U srpskim medijima, kolektivna odgovornost često se izražava kroz mobilizacione poruke koje podstiču recipijente na zajedničko delovanje. Primera radi:

- „Da bismo zajedno reagovali.“ (*Informer*, 28. septembar 2022)

Ovde se upotrebom prvog lica množine („bismo“), uz podrazumevani subjekat *mi*, stvara iluzija zajedničkog identiteta autora teksta i čitalaca, a prilog „zajedno“ tu iluziju utvrđuje. Ovakva konstrukcija implicira da je zajednička reakcija nužna – distanciranje ili neslaganje sa predloženim narativom ostavlja recipijente izvan grupe koja se implicitno definiše kao „ispravna“ i odgovorna. Može se zaključiti da su, pre nego sa apelom, čitaoci suočeni sa društvenim pritiskom da prihvate određeni način razmišljanja i reagovanja. Važno je napomenuti da ovde *mi*, odnosno uspostavljanje kolektivne odgovornosti, zapravo služi kao preraspodela i podela odgovornosti sa čitaocima, a dolazi nakon velikog nezadovoljstva javnosti zbog objavljivanja intervjua sa I.M. Očekivani rezultat je ublažavanje tog nezadovoljstva.

Slična strategija uočava se i u anglofonim medijima:

- „We cannot allow this to happen again.“ (*The New York Times*, 2018)

U ovom slučaju, kolektivna odgovornost podrazumeva i implicitnu pretpostavku o prethodnom neuspehu u delovanju. Pored toga nosi i snažan normativni ton – ne ostavlja prostor za individualni skepticizam, već podrazumeva da svi čitaoci dele isti vrednosni sud. Podrazumeva i da je odgovornost za sprečavanje neželjenih događaja podjednako raspoređena na sve članove zajednice. Time se oblikuje moralna dužnost čitalaca da preduzmu određene mere kako bi izbegli ponavljanje prošlih grešaka.

Iako se u većini segmenata analize apelativnog jezika mogu uočiti suptilne razlike između anglofonog i srpskog medijskog diskursa, one su u upotrebi prvog lica množine najizraženije u pogledu izvora i namene. U anglofonim medijima, prvo lice množine najčešće se pojavljuje u okvirima citiranja i direktnog govora, dok se u srpskim medijima može naći i kao autorsko *mi* koje koristi sama redakcija. To se naročito odnosi na srpske tabloide koji, kolektivizacijom govornog subjekta grade utisak autoriteta i zajedničkog stava između medija i čitalaca. Sa druge strane, u anglofonim medijima, prvo lice množine nije rezervisano isključivo za tabloidni diskurs – ono se može pronaći i u ozbiljnijem novinarstvu, gde često funkcioniše kao deo refleksivnog, moralno utemeljenog narativa. Ipak, u oba slučaja, efekat je isti – čitalac se poziva, ohrabruje ili čak primorava da bude deo navodne zajednice koja će reagovati u skladu sa zadatim vrednosnim okvirom.

V 2. Direktni i indirektni govor

U savremenoj lingvistici i analizi medijskog diskursa, direktni i indirektni govor (*reported speech*) neizostavno se svrstavaju među gramatičke konstrukcije čija primena ima gotovo presudan uticaj na interpretaciju tekstualnih poruka. Samim tim, postaju i pragmatičko polje na kom se odvija medijska borba za oblikovanje javnog mnjenja. Direktni govor, koji se određuje kao prenos reči govornika u gotovo doslovnom obliku putem navodnika, omogućava primaocu medijskog sadržaja neposredan i autentičan pristup izvornoj izjavi. Sa druge strane, indirektni govor, koji parafrizira izvorne reči prilagođavajući ih kontekstu i stilskim normama izveštavanja, funkcioniše kao mehanizam koji transformiše originalni sadržaj i stvara dodatnu interpretativnu distancu. U obe jezičke sfere – srpskoj i engleskoj – ove konstrukcije omogućavaju autorima da (pre)oblikuju narativ sadržaja i utiču na emocionalne i kognitivne reakcije medijske publike. To postaje od posebnog značaja kada je reč o diskursu koji se bavi osetljivim društvenim temama poput rodno zasnovanog nasilja.

Empirijska istraživanja odnosa jezika i medija ukazuju na to da izbor između direktnog i indirektnog govora ima direktan uticaj na percepciju autentičnosti, kredibiliteta i emocionalne angažovanosti čitalaca. Direktni govor, zahvaljujući svojoj sposobnosti da predstavi izvorne izjave bez uredničkih intervencija, produbljuje osećaj neposrednosti i empatije kod publike, ali istovremeno nosi rizik selektivnog predstavljanja. Nasuprot tome, indirektni govor, koji omogućava određenu distancu između originalne poruke i njenog prepričanog oblika, može (naročito ukoliko se preterano oslanja na prepričavanje uvođenjem glagola prepričavanja – *reporting verbs*) stvoriti utisak da su informacije filtrirane subjektivnošću autora ili redakcije.

Sledi sinteza analize obrađenih primera medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju u srpskoj i anglofonij sferi u kojoj je posebna pažnja posvećena instancama direktnog i indirektnog govora, doslednosti u citiranju, kao i efektima upotrebe glagola prepričavanja. Ima za cilj da ukaže na načine na koje izbor i ukrštanje direktnog i indirektnog govora, kroz selektivno prenošenje informacija i retoričku konstrukciju, utiču na formiranje narativa i shvatanje autentičnosti iznetih tvrdnji. Istovremeno, time se razmatraju i etičke i epistemološke implikacije prezentacije informacija u medijskom diskursu.

V 2.1. Nejasno citiranje i nedosledna upotreba navodnika

Pre narativnih efekata izbora načina citiranja, važno je razmotriti kako se isto implementira u samom medijskom tekstu – pravilno ili nepravilno, dosledno ili ipak ne – što značajno utiče na interpretaciju iznetih tvrdnji. To se u najvećem broju slučajeva svodi na upotrebu navodnika u direktnom govoru. U medijskim izveštajima o rodno zasnovanom nasilju, nejasno definisana i nedosledno primenjena upotreba navodnika omogućava uredničkim intervencijama da selektivno upravljaju narativima. Utiču na viđenje autentičnosti izvornih izjava i ostavljaju mogućnost potencijalne manipulacije javnim mnjenjem. Pristup koji otežava čitaocima da jasno razgraniče doslovno prenete citate od prepričanih interpretacija neizostavno utiče i na (ne)ispunjavanje etičkih standarda objektivnosti i transparentnosti u medijskom izveštavanju. Analiza je pokazala da je ova praksa učestalija u anglofonim medijima.

Na primer, u članku koji prenosi svedočenja u suđenju Dž.D.-A.H (San, 25. april 2022), uočava se sofisticirana jezička dinamika koja proizlazi iz simultane upotrebe uvodnog glagola *to warn* i navodnika. Dok sam glagol *to warn* tradicionalno signalizira indirektno prepričavanje, prisustvo navodnika u ovom kontekstu implicira doslovno citiranje, i tako stvara neobičnu jezičku anomaliju. Ova kontradikcija, koja se može interpretirati kao uređivački previd, podrazumeva i mogućnost svesne retoričke strategije usmerene na pojačavanje senzacionalističkog efekta poruke koja se šalje. Međutim, pored senzacionalističkog efekta, konsoliduje se i narativ u kome se pozicija

Dž.D. predstavlja kao racionalna i pomirljiva, dok preplitanje direktnog i indirektnog govora služi kao diskurzivna strategija za reafirmaciju njegove uloge kao subjekta koji izbegava konfrontaciju.

Sličan fenomen, u kome nejasno markiranje citata koji se tiču optužbi rezultira potencijalnim krišenjem pretpostavke nevinosti, uočljiv je i u članku (*Daily Mail*, 15. decembar 2018) koji se bavi optužbama protiv H.V. (*Daily Mail*, 15. decembar 2018). U članku nije jasno da li se citira izjava oštećene, ili je u pitanju sažetak tužbe od strane autorke teksta. Zamagljena granica između doslovno prenetih reči i urednički parafraziranog sadržaja može dovesti do preuranjene stigmatizacije okrivljenog, pogotovo u nedostatku pravosnažne sudske presude. Rigoroznost u citiranju i dosledna primena interpunkcijskih pravila ovde su predstavljeni kao predmet uredničke slobode, narušavajući tako objektivnost medijskog izveštaja.

Sličan primer nedosledne upotrebe navodnika zabeležen je i u članku koji obiluje primerima direktnog govora u službi povoljnog narativa za E.M.V., ali u kome citiranje često nije adekvatno obeleženo (*New York Post*, 22. novembar 2022), Čitaoci se stoga suočavaju sa izazovom odvajanja i jasnog razlučivanja činjeničnih tvrdnji, mišljenja novinara i izjava aktera medijske priče. Takav čitalački izazov značajno umanjuje kredibilitet izveštaja. Potvrđuje da nejasno citiranje i neadekvatna upotreba navodnika, pored narušavanja formalne preciznosti, mogu imati direktan uticaj na formiranje javnog mnjenja. Ova pojava komplikuje interpretaciju medijskog diskursa, jer konzumenti medijskog sadržaja, suočeni sa nedosledno označenim izvorima, mogu biti primorani da samostalno popunjavaju praznine – izvesno u korist verzije priče E.M.V, a u skladu sa senzacionalističkim očekivanjima medija.

V 2.2. Direktni govor kao sredstvo odabira strane i mehanizam senzacionalizacije

U medijskom diskursu, direktni govor čitaocu omogućava neposredan uvid u izvorne izjave aktera medijske priče. Međutim, istovremeno stvara i iluziju autentičnosti i emocionalne neposrednosti. Doslovnim prenošenjem izgovorenih/napisanih reči, gradi čitalačko iskustvo, a publiku poziva da se identifikuje sa subjektivnim perspektivama i unutrašnjim stanjima izvornog govornika. Samim tim, upotreba direktnog govora nadilazi puko informisanje. Putem očuvane specifičnosti i emocionalne obojenosti izjava uspostavlja snažan psihološki efekat, a angažovanost čitalaca dodatno produbljuje. Stoga se pribegavanje direktnom govoru u izveštavanju mora posmatrati i kao pragmatički postupak koji gradi osećaj neposredne prisutnosti događaju i bliskosti sa ovako citiranim akterima priče.

Međutim, upravo ta sposobnost direktnog govora da intenzivira narativne efekte nosi sa sobom i određene implikacije koje mogu uticati na način na koji se događaji interpretiraju i vrednuju. Doslovno prenošenje ekspresivnih, često vulgarnih ili emocionalno obojenih izjava ne samo da pojačava dramatičnost teksta, već kao rezultat može imati i senzacionalistički ton koji dominira nad analitičkom dimenzijom izveštavanja. Kada se selektivno biraju citati koji naglašavaju sukob, konflikt ili ekstremne emocije, direktni govor postaje više od jednodimenzionalnog prenosa – on postaje sredstvo formiranja stavova publike, i to tako što usmerava način na koji će ona interpretirati događaj i vrednovati učesnike istog. U tom smislu, nameće se zaključak da direktni govor u medijskom diskursu stvarnost reflektuje, ali je i aktivno konstruiše, tako što publici pruža fragmentisan i emocionalno intenziviran uvid u društvene fenomene, često nauštrb kontekstualne kompleksnosti i analitičke objektivnosti.

U anglofonij medijskoj sferi, u članku o suđenju Dž.D.-A.H. (San, 25. april 2022), direktni govor sastoji se gotovo isključivo od instanci vulgarnog jezika koji narativ svode na prikaz sukoba i drame između Dž.D. i A.H.. Društveni kontekst nasilja se zanemaruje, a direktni govor ostaje gotovo isključivo u službi privlačenja čitalačke pažnje, ali i selektivnog filtriranja informacija u korist određenog narativa (negativnog po A.H.).

Drugi tabloid ovu praksu radikalizuje (*Daily Mail*, 15. decembar 2018) odabirom direktnih citata H.V. koji obiluju seksualno eksplicitnim jezikom ("My d**k is nice and hard for you... Do you like my d**k"). U ovom slučaju, direktni govor se oslanja na slikovitu i provokativnu deskripciju. Ima funkciju prvenstveno dramatizacije, pa tek onda informisanja, pri čemu se najvažniji aspekti konteksta zlostavljanja zanemaruju u korist postizanja efekta iznenađenja i emocionalnog intenziviranja.

Isti medij u izveštavanju o slučaju ubistva S.E. (22. oktobar 2021) direktno citira seksualnu radnicu povezanu sa tada okrivljenim V.K. („my daughter could've ended up without a mum“). Izbor direktnog govora i ovde postiže jak emocionalni učinak. Prisvojna pridevska zamenica u prvom licu stvara intimnu vezu između izvorne izjave i čitaoca, a apstraktni rizik gubitka majke transformiše u opipljivu i ličnu stvarnost. Poziva se na univerzalne strahove čitalačke publike i produbljuje emocionalni doživljaj situacije o kojoj se izveštava.

U srpskoj medijskoj sferi, izveštavanje se neretko oslanja na direktno citiranje M.L. (Alo, 1. mart 2019) , i tako naizgled omogućava autentičan uvid u njen lični doživljaj uznemiravanja od strane M.J. Ipak, iako upotreba direktnog govora u ovom slučaju formalno daje glas žrtvi, način na koji su njene izjave prenete – uz obilje detalja koji u prvi plan stavljaju intimne i lascivne aspekte uznemiravanja – skreće pažnju sa kontekstualnih dimenzija slučaja na emocionalni intenzitet ispovesti. Direktni govor je u ovom tekstu isprepletan sa indirektnim prepričavanjem, čime se postiže dvostruki efekat: sa jedne strane, čitaocu se pruža osećaj neposrednosti i gotovo ličnog prisustva događaju, dok se sa druge strane ponavljanjem ključnih detalja u različitim formama iznova ističe emocionalna obojenost narativa. Time se ovaj narativ može posmatrati kao svojevrsna dramaturška konstrukcija, gde je iskustvo žrtve istovremeno centralizovano i instrumentalizovano kako bi se postigao snažniji efekat na čitaoca.

Drugi list u izveštavanju o istom slučaju (*Blic*, 4. mart 2019), direktni govor manifestuje kroz doslovno prenete SMS poruke koje čitaocima približavaju interakciju između aktera („Ljubkam, želkammmmmm te, srceeee. Kad ćemo se volkatiiii, već, veććć dve godine prodoše“). Direktni govor je ovde obeležen infantilnim tonom i produženim slogovima, i čitaoca stavlja u centar onoga što se predstavlja kao ljubavna igrarija koja se odvija uz pristanak oba aktera, a ne kao seksualno uznemiravanje. Narativ se direktnim citiranjem („A unapređenja nema bez je*anja, izgleda“) dalje usmerava na povezanost seksualne usluge i profesionalnog napredovanja, i to uz vulgaran jezik koji postiže željeni šok efekat. Društvena problematika seksualnog zlostavljanja na radnom mestu stavlja se u drugi plan. Može se zaključiti da direktni govor u ovom izveštaju sužava informativnost sadržaja.

U jednom od tabloidnih članaka (*Informer*, 18. novembar 2021), direktnom govoru se pribegava kao sredstvu građenja narativa diskreditacije D.Š., pri čemu pažljivo odabrani i direktno preneti citati B.L. služe kao retorički instrument konstrukcije određenog ideološkog okvira. Strukturisan je tako da čitaocu sugeriše zaključak o kauzalnosti između optužbi i materijalne dobiti („dobro je videti da je D.Š.* napredovala posle ovog slučaja“; „najbogatija je glumica iz Srbije, to mogu ljudi da proveree“), iako se zapravo radi o subjektivnoj interpretaciji samog B.L. Direktni govor se čak oslanja na suptilni sarkazam, čime se profesionalni uspesi D.Š. ne prepoznaju kao rezultat kompetencija ili talenta, već se indirektno dovode u vezu sa optužbama. Ohrabruje se stereotip o ženama koje navodno instrumentalizuju seksualno nasilje radi lične koristi. Implicitno se legitimizuje perspektiva B.L., dok se eksplicitno diskredituje integritet D.Š., a narativ usmerava ka delegitimaciji njenog svedočenja.

A da direktni govor može tendenciozno doprineti formiranju stava čitalaca čak i pre nego što se oni suoče sa sadržajem teksta, svedoči naslov kojim jedan od medija predstavlja informacije o optužbama protiv M.A. (*Politika*, 4. april 2022). Isticanjem i direktnim navođenjem komentara M.A. („Nisu imale najbolju drugaricu, ali jesu probleme s muškarcima“), čitalac se već na nivou naslova usmerava ka određenoj interpretaciji. Istovremeno se diskreditacija oštećenih plasira kao

ključna informacija koju tekst nudi. Posebno je značajno i to što je ovo jedina instanca direktnog govora u samom tekstu, te je samim tim i važnija za građenje narativa. Naslovna pozicija, u kombinaciji sa odsustvom navodnika – koji su u novinskim naslovima često izostavljeni iz stilskih razloga, ali i zbog efekta direktnog obraćanja – pojačava utisak autentičnosti izjave. Na taj način, čitaocima se već u inicijalnom kontaktu sa tekstom sugerise određeni okvir interpretacije, koji daje prednost govoru optuženog, dok se perspektiva oštećenih izostavlja iz prvog plana.

U još jednom tekstu (*Informer*, 28. septembar 2022), direktno citirane reči I.M. („ja ako hoću da te silujem, ja ću te silovati“) upotrebljene su u najeksplicitnijem obliku kako bi se konstruisala slika ekstremne opasnosti koju on, kako se tvrdi, predstavlja. Direktni govor je u ovom slučaju retorički brutalan. Prenosi otvorenu pretnju, ali i predočava moć i kontrolu, te izaziva psihološki efekat ranjivosti i nesigurnosti kod čitalaca.

Konačno, izuzetno je važno skrenuti pažnju na još jedan primer (*Informer*, 4. mart 2019). U pitanju je novinarska tehnika kvazicitiranja („ako vi puknete, da za svaki slučaj imam konekciju sa Vukom“) koja radikalno problematizuje granicu između interpretacije i manipulacije. Takvo fingiranje direktnog govora uvodi čitaoca u lažni prostor autentičnosti, tako što stvara iluziju neposrednog pristupa mislima ili namerama aktera bez stvarne činjenične potvrde. Upotreba kolokvijalnog jezika (glagol *pući*) potvrđuje tu retoričku iluziju, pretvarajući spekulaciju u živu i verodostojnu ispovest. Ovaj oblik novinarske komunikacije je opasan jer destabilizuje čitaočevu sposobnost razlikovanja stvarnog od fabrikovanog, i uvodi ga u paralelnu stvarnost u kojoj se percepcija lako oblikuje prema željenom narativu. Kvazicitiranje tako postaje moćan alat za projektovanje ideološki ili politički obojenih interpretacija pod maskom spontane neposrednosti.

Analiza upotrebe direktnog govora u medijskom izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju definitivno ga svrstava u ključne jezičke mehanizme koji učestvuju u konstrukciji društvenog značenja. U srpskoj i anglofonoj medijskoj sferi, iako se formalni mehanizmi prenošenja direktnog govora podudaraju, razlike se javljaju u funkciji koju on preuzima unutar opsežnijeg narativa. U anglofonim medijima, direktnom govoru se najčešće pribegava radi pojačavanja šok-efekta, pri čemu se vulgarnost, eksplicitnost i dramatičnost citata ne predstavljaju samo kao deo naracije, već kao centralni element izveštavanja. Time se postiže dvostruki efekat: sa jedne strane, čitaoci se uvode u neposrednost govora aktera priče, dok se sa druge, određeni medijski izveštaji svode na spektakularizaciju nasilja, gde senzacionalistički detalji postaju dominantan aspekt medijskog diskursa. Nasuprot tome, u srpskoj medijskoj praksi, direktni govor nešto češće postaje sredstvo manipulacije narativnim fokusom – bilo kroz insistiranje na lascivnim detaljima, čime se značaj slučajeva zamagljuje tabloidnom estetikom, ili kroz strateško pozicioniranje citata koje optuženi ili okrivljeni koriste za diskreditaciju žrtava. Ovo odstupanje upućuje na različite medijske tradicije: anglofoni mediji (prevashodno tabloidi) teže maksimiziranju senzacionalističkog efekta u korist zadržavanja pažnje čitalaca, i posledično veće profitabilnosti, dok srpski mediji direktni govor češće koriste kao retoričku gradivnu jedinicu pri (re)konstrukciji moralnog okvira u kome se određeni akteri pozicioniraju kao kredibilni ili kompromitovani.

Ključni uvid koji proizlazi iz ove analize jeste da direktni govor u medijskoj praksi retko funkcioniše kao neutralni prenos izjava – on filtrira koje informacije postaju deo dominantnog diskursa, te aktivno učestvuje u hijerarhizaciji glasova unutar narativa. S obzirom na to da je direktni govor često jedini segment medijskog sadržaja u kome čitalac dobija neizmenjen glas aktera priče, određene perspektive dobijaju legitimitet, dok se druge potiskuju, relativizuju ili senzacionalizuju do mere u kojoj gube težinu kao društveno relevantne. Ova hijerarhizacija naročito je izražena u slučajevima u kojima se direktni govor koristi kao implicitno pragmatičko sredstvo vrednosnog pozicioniranja – bilo kroz diskreditaciju žrtava ili kroz prenaplašavanje izjava optuženih ili okrivljenih, čime se kod publike stvara utisak da su oni subjekti nepravедnog progona.

V 2.3. Indirektni govor – između diskreditacije i legitimizacije

Uvođenje indirektnog govora u medijski diskurs mora se posmatrati izvan okvira prepričavanja, i uvesti u okvire interpretacije. Za razliku od direktnog govora, koji prenosi izvorne iskaze uz minimalne formalne intervencije, indirektni govor omogućava sintaktičku i semantičku transformaciju iskaza – transformaciju koja uvodi distancu između govornika i sadržaja koji se prenosi. Ova distanca, iako nije uvek očigledna, sa sobom nosi pragmatičke posledice, budući da ostavlja mogućnost za suptilnu interpretativnu modulaciju, vrednosnu evaluaciju i redefinisane izvorne izjave u skladu s uređivačkim namerama medija. Kako je još početkom dvadesetog veka istakao Jespersen „reči se prilagođavaju kako bi odgovarale kontekstu u kome se prenose“ (Jespersen, 1924: 290). Drugim rečima, indirektni govor je u svojoj suštini pragmatički posredovan i zavistan od diskurzivnog okruženja u kome se upotrebljava.

U medijskom diskursu, naročito u okvirima izveštavanja o društveno kontroverznim temama, način na koji se izvorni iskazi ugrađuju u narativ ima direktne posledice po način na koji će konzumenti medijskog sadržaja isti taj sadržaj shvatiti. Indirektni govor u interakciji tako ima ulogu u regulaciji epistemološke pozicije govornika u odnosu na preneseni iskaz – što u kontekstu medijskog diskursa znači da novinari i urednici mogu njime modifikovati autoritet, pouzdanost i emocionalni ton izvornih izjava bez eksplicitnog dodavanja autorskih ili uredničkih komentara.

Pored funkcije distanciranja i vrednosne modulacije, a kao što pokazuje i analiza izveštavanja srpskih i anglofonijih medija o rodno zasnovanom nasilju, indirektni govor dozvoljava i uspostavljanje koherencije narativa adekvatnim ili neadekvatnim povezivanjem različitih glasova unutar jednog interpretativnog okvira (Holt&Clift, 2007). To znači da se izjave aktera medijske priče neretko sintetizuju na način koji odražava i perspektivu medija koji ih prenosi. Tekstualna struktura se gradi kroz filtriranje i preoblikovanje izjava, a sam izveštaj se predstavlja kao analitički umesto kao polemičan.

Na širem društvenom planu, ovakva upotreba indirektnog govora ima dugoročne posledice, jer učvršćuje određene ideološke pozicije kao implicitno legitimne. Kao što Jespersen naglašava, „svaki prenos govora neizbežno reflektuje intenciju govornika koji ga prenosi“ (Jespersen, 1924: 291), što se u medijskom kontekstu manifestuje kroz uređivačke odluke koje određuju čiji glas će biti amplifikovan, a čiji marginalizovan. Upravo iz tog razloga, iako se indirektni govor često percipira kao neutralan oblik izveštavanja, on zapravo igra ključnu ulogu u konstruisanju hegemonih narativa i u oblikovanju kolektivnih percepcija društvenih fenomena.

Kada je reč o anglofonoj medijskoj sferi, kao jedan od istaknutijih primera nedovoljno objektivnog izveštavanja izdvaja se članak (*The Guardian*, 26. april 2022) u kome se indirektni govor koristi kao sredstvo posredne evaluacije A.H., a pod maskom neutralnosti oblikuje percepcija njene ličnosti i kredibiliteta („Curry said borderline personality disorder represented an unstable personality, alert to rejection, with little access to self-regulation and marked by 'a lot of anger, cruelty toward people less powerful, concerned with image, attention seeking and prone to externalizing blame, a lot of suppressed anger that may explode outwards'“). Iako se pribegava neutralnom glagolu prepričavanja *to say*, što sugerise minimalnu interpretativnu intervenciju novinara, sam način na koji je izjava prenet (kao i uostalom izbor govornika i same izjave) omogućava njeno integrisanje u narativ diskreditacije. Stoga se ne može reći da je indirektni govor u ovom slučaju samo sredstvo izveštavanja o sudskom veštačenju, već se mora ukazati na to da funkcioniše kao deo analitičkog diskursa teksta.

Postavlja okvir u kome se tvrdnje o emocionalnoj nestabilnosti A.H. („unstable personality“), sklonosti manipulaciji („attention seeking“), agresiji („cruelty toward people less powerful“), kao i njenom navodnom izbegavanju odgovornosti („prone to externalizing blame“), prikazuju kao neutralno informisanje umesto kao subjektivna procena svedoka Dž.D. U kontekstu suđenja u kome je kredibilitet svedočenja ključan faktor – kroz preformulisanje iskaza u indirektni

govor, njegov status se izmešta na sugestiju o okvirima razumevanja ponašanja A.H., sugestiju da je njen psihološki profil ključan za razumevanje njenog ponašanja, a time i istinitosti njenih tvrdnji.

A da indirektni govor može, pored sredstva diskreditacije (žene koja je prijavila nasilje), biti i instrument legitimizacije (okrivljenog), pokazuje članak (*New York Post*, 22. novembar 2022) koji se bavi slučajem E.M.V. U ovom tekstu, indirektnom govoru se pribegava kako bi se on predstavio u pozitivnom svetlu, te kako bi se učvrstila njegova verzija događaja („Mr B.* said he believes A.M.W.* is telling the truth and explained he only ever saw A.M.W.* with women in their mid-20s while he was dating S.F.*“). Struktura iskaza omogućava da se tvrdnje saveznika E.M.V. prenesu kao deo medijskog izveštaja, ali bez otvorenog preispitivanja njihove pouzdanosti. Glagol prepričavanja *to say* naizgled je neutralan i ukazuje na subjektivnost uverenja, ali njegovo uklapanje u širi kontekst u kom je indirektni govor upotrebljen, uz glagol prepričavanja *to explain*, presudno je za efekat legitimizacije. Dok prvi glagol može čitaocima poručiti da sledi nečije lično mišljenje, drugi neizostavno nosi konotaciju racionalizacije, i čini da tvrdnja deluje kao objektivni zaključak zasnovan na dokazanom uvidu. Sugerise da se E.M.V. nije mogao naći u situacijama koje bi ga inkriminisale, a negativne implikacije njegovog odnosa sa Dž.E. potiskuju se iz okvira narativa.

Kao delimično pozitivan primer u anglofonij sferi izdvaja se članak (*The New York Times*, 15. septembar 2021) koji se bavi institucionalnim propustima u zaštiti žrtava seksualnog zlostavljanja u slučaju L.N. Indirektni govor u ovom članku uspostavlja ravnotežu između formalne objektivnosti i implicitne emocionalne angažovanosti teksta („she said she felt crushed by the lack of empathy“, „she said the effects from his abuse linger“, „she said she was so shaken that she couldn't stand up in the shower and had to sit down on the floor of the tub to wash her hair“). U ovim primerima, indirektni govor je izuzetno blizak direktnom, s obzirom na visok stepen neutralnosti glagola prepričavanja *to say* i minimalnu sintaktičku ili semantičku intervenciju u izvornom iskazu. Uz očuvanje autentičnosti izjave, ona se integriše u analitički okvir teksta. Time se ostvaruje efekat neutralnosti, a istovremeno se zadržava emocionalni intenzitet svedočenja. Uvedena distanca između govornica i njihovih reči ovde se ne može okarakterisati kao sredstvo dekontekstualizacije, već kao način postupnog građenja čitalačkog doživljaja traume – svedočenja se ne pojavljuju kao izolovane epizode, već su prepletene u narativ koji komunicira trajanje posledica nasilja i nemogućnost jednostavnog razrešenja traume.

U srpskoj medijskoj sferi, indirektnom govoru se neretko pribegava kao mehanizmu za diskreditaciju aktera (akterki) u izveštavanjima o rodno zasnovanom nasilju. Upečatljiv primer je članak (*Informer*, 18. novembar 2021) koji se bavi privatnim i profesionalnim životom D.Š. U ovom slučaju, indirektnim govorom se prenose reči B.L., te insinuiira da je motivacija D.Š. za prijavljivanje B.L. za silovanje bila isključivo materijalna korist („Glumac B.L.* nedavno je rekao da je D.Š.* finansijski napredovala nakon što je njega optužila za silovanje“). Struktura iskaza tvrdnju o finansijskom prosperitetu D.Š. predstavlja kao objektivnu činjenicu, a ne subjektivnu interpretaciju muškarca koga je optužila. Ključni razlog tome jeste način na koji se glagol *reći* uklapa u narativ – iako formalno uvodi prepričavanje, ne uključuje se nijedan element koji bi doprineo kritičkom sagledavanju takve tvrdnje. Čak naprotiv, uspostavljena vremenska povezanost između dve tvrdnje („nakon što je njega optužila za silovanje“) implicira uzročno-posledični odnos između optužbi i finansijskog napretka, iako ne postoji nijedan dokaz koji bi takvu povezanost podržao. Time se optužbe za nasilje implicitno preobražavaju u instrument za ostvarivanje lične koristi. Konstrukcija indirektnog govora u ovom slučaju omogućava prenošenje potencijalno kompromitujućih tvrdnji bez preuzimanja odgovornosti za njihovu istinitost, dok istovremeno služi za usmeravanje čitalačke percepcije kroz narativ koji favorizuje odbranu B.L.. Izostanak bilo kakvog kontrasta ili uvida iz perspektive D.Š. učvršćuje pristrasnost teksta, i omogućava da se tvrdnja o njenim motivima čita kao implicitno validna.

Princip legitimizacije zastupljen je u članku (*Politika*, 4. april 2022), u kome se kroz indirektni govor favorizuje odbrana M.A.. Tekst održava naizgled neutralan ton oslanjajući se na glagole prepričavanja poput *navesti*, *naglasiti* i *istaći*, koji nemaju eksplicitnu emocionalnu

obojenost. Međutim, način na koji su izjave strukturisane sugerise implicitnu pristrasnost: fokus je isključivo na tvrdnjama M.A, dok se izjave oštećenih ne prenose, a narativno polje se usmerava isključivo ka njegovoj perspektivi („Naglasio je da je sve počelo kada je M.R.* saznala... zbog čega je odlučila da kontaktira ostale devojke kako bi policiji prijavile slučaj“). Glagol prepričavanja komunicira veliki značaj tvrdnje, dok rečenica u nastavku stvara linearnu kauzalnu strukturu između saznanja M.R. i prijavljivanja slučaja, i uz to implicira svesnu nameru i koordinaciju među oštećenima. Ovakvo prepričavanje premešta fokus na narativ potencijalne zavere, a odsustvo kontrapunktnih glasova formalno održava distancu medija, ali suštinski rezultira jednostranim prikazom situacije.

Specifičnost srpske medijske sfere jeste i to što se indirektni govor često integriše u narativ (političke) zavere, te tako postaje sredstvo za diskreditaciju aktera i delegitimizaciju njihovih iskaza, ali i obračuna sa političkim protivnicima. U jednom od članaka (Republika, 13. novembar 2021), kredibilitet D.Š. potkopava se povezivanjem sa političkim kontekstom i spekulativnim karakterizacijama („otkrio da iza cele afere stoji D.Đ.*“, „obelodanio je i sve o prošlosti D.Š.* u Americi“). Prepričavanjem reči B.L.*, optužbe protiv njega se stavljaju u okvire navodne političke manipulacije, i interesa skrivenih iza prijave. Posebnu pažnju treba obratiti na koji se prepričavanje sprovodi: upotrebom glagola poput *otkriti* i *obelodaniti*, izjave B.L. se predstavljaju kao autentično razotkrivanje skrivenih istina, pri čemu se izostavlja bilo kakav kontrastni uvid koji bi doveo u pitanje verodostojnost njegovih tvrdnji. Značaj glagola prepričavanja u formiranju narativnog okvira koji određuje način na koji će čitaoci interpretirati informacije biće tema narednog segmenta.

V 2.4. Glagoli prepričavanja kao jedinica građe medijskog narativa

Glagoli prepričavanja (*reporting verbs*) smatraju se jednim od najvažnijih mehanizama jezičkog posredovanja u medijskom diskursu. Ni njihova upotreba nikada nije ideološki neutralna. Ovi glagoli, pored tehničkog signaliziranja da sledi nečiji iskaz, deluju i kao retoričke oznake koje usmeravaju shvatanje verodostojnosti, autoriteta i značenja samog iskaza, i/ili izvornog govornika. Analiza njihovog korišćenja u anglofonim i srpskim medijima pokazuje kako se jezička svojstva prepričavanja instrumentalizuju u konstruisanju narativa o rodno zasnovanom nasilju. Utiču na to ko će biti predstavljen kao pouzdan izvor, a čije će tvrdnje biti implicitno dovedene u pitanje.

I anglofona i srpska medijska sfera oslanjaju se na glagole prepričavanja pri izgradnji narativa. U oba konteksta, izbor ovih glagola prenosi informaciju, ali i suptilno sugerise kako je treba tumačiti – bilo kroz prizmu objektivnosti, skepticizma ili implicitne diskreditacije. Razlika, međutim, leži u dominantnim narativima koji se ovim sredstvima konstruišu.

U anglofonoj sferi, dominantna strategija pri prepričavanju je postizanje (privida) objektivnosti. Naizgled neutralni glagoli poput *to explain* (objasniti) i *to confirm* (potvrditi) nose implicitnu konotaciju racionalnosti i argumentativne utemeljenosti. Sa druge strane, upotreba glagola *to claim* (tvrditi) ili *to allege* (navoditi) nagoveštava sumnju i neproverenost informacije. Ova suptilna manipulacija konotacijom glagola nije eksplicitna, ali značajno utiče na način na koji se različiti akteri u priči predstavljaju – dok se izjave optuženih, okrivljenih ili počinilaca češće uvode glagolima koji ukazuju na analitički ili autoritativni ton, izjave žrtava, oštećenih ili osoba (najčešće žena) koje su prijavile nasilje, kontekstualizuju se prevashodno kroz glagole koji pretpostavljaju subjektivnost, emotivnost ili čak mogućnost obmane. Na taj način, diskurs ostaje formalno neutralan, ali u pozadini oblikuje čitalačke pretpostavke o tome ko iznosi legitimne tvrdnje, a ko može biti doveden u pitanje.

Nasuprot tome, srpsku medijsku sferu nešto češće karakteriše sklonost ka senzacionalističkoj i eksplicitnoj narativnoj konstrukciji, a glagoli prepričavanja igraju važnu ulogu u dramatizaciji i polarizaciji diskursa. Glagoli poput *otkriti*, *obelodaniti* i *razotkriti* u medijskom prostoru služe za prepričavanje izjava, ali i za stvaranje efekta ekskluzivnosti i neporecive

verodostojnosti. Kada se ovakvi glagoli koriste u kontekstu odbrane optuženih, oni impliciraju da su njihovi iskazi plod dubljeg uvida i skrivene istine, čime se njihova pozicija u javnom narativu dodatno osnažuje. Istovremeno, glagoli poput *utvrditi* i *navoditi* često su deo pasivnih konstrukcija (utvrđuje se, navodi se) koje stvaraju iluziju neutralnog posredovanja činjenica, iako se u stvarnosti koriste za legitimaciju unapred oblikovanih narativa. U slučajevima izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, srpski mediji glagolske konstrukcije prepričavanja upotrebljavaju i kako bi se optužbe prikazale kao deo nekakvog zavereničkog narativa. U takvom narativu, fokus se pomera sa svedočenja žrtava ili oštećenih na spekulacije o njihovim motivima ili političkoj pozadini slučaja.

Ključna razlika između ova dva medijska konteksta leži u stepenu eksplicitnosti manipulacije – anglofoni mediji koriste suptilne sintaktičke strategije i pragmatičke nijanse kako bi usmerili interpretaciju čitalaca, dok se srpski mediji oslanjaju na dramatizaciju i direktno pozicioniranje iskaza kroz senzacionalističke glagole prepričavanja. Obe strategije, međutim, imaju isti cilj – da kroz jezičko posredovanje utiču na način na koji će određeni događaji biti interpretirani, strukturisati dominantni narativ, ali i društvenu realnost.

V 3. Modalnost

U ovom tekstu modalnost posmatramo kao sredstvo kojim se sagovorniku prenosi stav govornika prema realnosti ili verovatnoći onoga što u iskazu iznosi. Pored već pomenute verovatnoće, uključuje izražavanje mogućnosti, dozvole, obaveze, te druge nijanse značenja kroz modalne glagole poput *can*, *may*, *must* u engleskom jeziku ili *moći*, *smeti*, *morati* u srpskom jeziku (Palmer, 2001). U engleskom jeziku modalni glagoli su nepromenljivi i koriste se uz osnovni oblik glavnog glagola, dok u srpskom jeziku modalnost uključuje promenljive oblike glagola koji se prilagođavaju vremenu, licu i broju. Iako su strukturno različiti, funkcija modalnih glagola u oba jezika ostaje slična: izražavanje stava prema iznetim tvrdnjama, temi i primaocima poruke, dok njihov izbor u diskursu ni u jednom slučaju nije neutralan (Halliday, 1994). Prema Palmeru (Palmer, 2001), modalni glagoli imaju dva osnovna aspekta: epistemološki (koji se odnosi na izražavanje verovatnoće ili mogućnosti) i deontički (koji označava obavezu, dozvolu ili zabranu). Kao takvi, imaju izuzetno važnu ulogu u oblikovanju značenja rečenice, i posledično, efektu koji će ona proizvesti kod sagovornika ili društva u celini.

Modalnost stoga u velikoj meri učestvuje i u formiranju narativa jer modalni glagoli pored gramatičkih markera postaju i sredstva interpretacije stvarnosti. Omogućavaju govorniku da u svoj iskaz unese nijanse značenja, pri čemu se informacija može predstaviti kao sigurna, verovatna, spekulativna ili hipotetička – što može biti i od presudnog značaja, posebno u kontekstima u kojima su moralne i društvene implikacije od javnog značaja, poput izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju.

Diskurs o rodno zasnovanom nasilju u medijima opravdano ili neopravdano često pribegava upotrebi modalnih glagola pri interpretaciji događaja, isticanju neizvesnosti ili relativizaciji tvrdnji. Modalnost omogućava implicitno izražavanje sumnje ili čak opravdanja određenih postupaka, što utiče na način na koji publika doživljava optužbe, žrtve i optužene. Izdvojeni primeri analize medijskih izveštaja ispituju kako modalnost u anglofonoj i srpskoj jezičkoj sferi doprinosi uspostavljanju i/ili održavanju narativa o rodno zasnovanom nasilju.

U toj funkciji, modalnost u anglofonim i srpskim medijima ne funkcioniše na identičan način. Iako je u oba jezička sistema modalnost značajno i nezaobilazno sredstvo izražavanja mogućnosti, verovatnoće ili nužnosti, njegove pragmatičke implikacije ipak zavise od diskurzivnih konvencija koje dominiraju u datom medijskom prostoru. U anglofonim medijima modalnim glagolima se neretko pribegava kao sredstvu uvođenja diskurzivne neizvesnosti – umesto da se određene tvrdnje iznose kao kategoričke, one se plasiraju kroz modalne konstrukcije koje pozivaju na interpretaciju, otvaraju prostor za spekulaciju i udaljavaju se od eksplicitne osude ili potvrde.

Time se redakcijama omogućava da formalno zadrže privid objektivnosti, dok istovremeno strukturiraju recepciju informacija na način koji može implicirati sumnju u optužbe ili usmeriti pažnju na periferne detalje koji odvlače fokus sa suštine slučaja.

Nasuprot tome, u srpskoj medijskoj sferi modalnost češće služi kao mehanizam relativizacije. Ima izraženiju funkciju ublažavanja tvrdnji, preusmeravanja odgovornosti i implicitnog oblikovanja javnog mnjenja u korist određenog narativa. Tako se kroz modalne glagole često, pored umanjivanja izvesnosti optužbi, optuženi ili okrivljeni aktivno pozicionira u ulogu žrtve, dok se istovremeno relativizuje odgovornost institucija ili pojedinaca. Ovakav modalni okvir može se uočiti i u slučajevima u kojima se istovremeno potvrđuje nevinost optuženog i implicitno delegitimiše kredibilitet žrtve, čime modalnost postaje strateški alat za redefinisane društvenih uloga u okviru medijskog diskursa.

Odabrani primeri iz analize koji slede ilustruju ove zaključke:

V 3.1. Anglofona sfera: Modalnost i diskurzivna neizvesnost

U izveštavanju jednog tabloida (*The Scottish Sun*, 16. jun, 2021) uočava se modalni glagol *could* u pasivnoj konstrukciji („could be heard”), i to u ulozi predlaganja mogućnosti, a ne potvrđivanja činjenice. Ovaj modalni glagol premešta narativ iz sfere potvrđenog u domen spekulativnog i uvodi element neizvesnosti koji omogućava distanciranje od tvrdnje, te poziva na interpretaciju.

Izuzetno je važno upotrebu modala interpretirati u datom kontekstu – kroz opis razgovora H.V. o kućnim aparatima (koji je zapravo predmet iskazivanja modalne nesigurnosti), dopušta se trivializacija optuženog i posledično, banalizacija diskursa. Uvođenjem ovakve teme, modalni okvir relativizuje značaj optužbi protiv H.V. i čitaocu poziva na razmatranje perifernog detalja iz domena svakodnevnog života. Time se suštinska problematika nasilja postepeno potiskuje u drugi plan. Samim tim, nameće se zaključak da je gramatičko svojstvo modalnosti ovde upotrebljeno kao izraz neizvesnosti, i još važnije – kao sredstvo preusmeravanja fokusa i implicitnog oblikovanja narativa u korist optuženog.

Drugi medij takođe pribegava modalnom uspostavljanju značenjske nesigurnosti u primeru izveštavanja o suđenju Dž.D.-A.H. (*The Guardian*, 26. april, 2022). Ta neizvesnost se u ovom slučaju ogleda u modalnom glagolu *may* („may in reality be very destructive”) koji u narativ uvodi tvrdnje o destruktivnom ponašanju A.H. Pomenuti modal deluje kao gramatičko sredstvo koje ne potvrđuje određeni sud već takođe uvodi mogućnost, te baš time i implicitno poziva na spekulativnu analizu njenog karaktera i ponašanja. Takav jezički izbor može se posmatrati kao način distanciranja od činjenične potvrde, ali se ne može zanemariti njegov potencijal da istovremeno omogući plasiranje negativnog narativa kroz strateški nagoveštenu narativnu nesigurnost. Ova konstrukcija time omogućava recipijentima teksta da sami izvode zaključke, ali u okviru već postavljenog modalnog okvira koji sugerise latentnu problematičnost ličnosti A.H.

Time se postiže dvostruki efekat: sa jedne strane, tvrdnja ne može biti osporena kao kategorična optužba, a sa druge, ostavlja se prostor za njeno usvajanje u kolektivnom razumevanju čitalaca. Ovakva upotreba svojstva modalnosti oslanja se na gotovo pragmatičku strategiju u kojoj gramatička neodređenost može imati jednako snažan efekat na oblikovanje mišljenja kao i eksplicitna tvrdnja – što je posebno značajno u kontekstu medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju.

U izveštavanju od 5. juna 2022. (*Washington Post*) o istom slučaju, modalni okvir učvršćuje deterministički narativ o sudbini A.H. Modalni glagol *can* („she can't win”) komunicira sposobnost ili mogućnost, dok njegova negacija *can't* apsolutno isključuje povoljan ishod, čime predstavlja gramatički konstruisanu tvrdnju o izvesnosti njenog neuspeha. Uvođenjem epistemološke

modalnosti u negativnoj formi, medijski narativ se ne zadržava na neutralnom opisu njenih profesionalnih izgleda, već ih usmerava ka neizbežnom porazu. Time se oblikuje deterministički okvir u kome mogućnost oporavka ili rehabilitacije nije samo dovedena u pitanje već je i unapred isključena. Tako konstruisan modalni okvir pored reflektovanja trenutnog statusa A.H. u javnom diskursu, doprinosi i njegovom cementiranju kao konačne istine.

Modalnost tako suštinski pomaže učvršćivanju binarnog narativa pobednika i gubitnika, kritički prihvatljivog u kontekstu suđenja ali ne i rodno zasnovanog nasilja. U tom narativu, A.H. je nepovratno smeštena u kategoriju poraženih. Modalna negacija ovde ne izražava tek spekulativnu mogućnost, već nameće percepciju sudbinske nepromenljivosti, dok istovremeno normalizuje posledice koje proizilaze iz javne osude.

Modalni izbori u izveštavanju o slučaju L.H. (*New York Post*, 1. februar, 2018) znatno direktnije umanjuju činjeničnu izvesnost (ili barem percepciju iste) tvrdnji protiv optuženog. Modalni glagol *could* („could have sexually assaulted all 256 of his accusers“) komunicira mogućnost, verovatnoću, a ne sigurnost, i tako strateški uvodi element spekulacije te izbegava kategoričko potvrđivanje optužbi. Ova formulacija omogućava diskurzivno distanciranje od činjenične izvesnosti i implicitno stavlja pod sumnju razmere zločina. Dok numerička preciznost (*all 256*) deluje kao kvantifikator koji ističe obim optužbi, modalni okvir omogućava reinterpretaciju: implicitno nameće pitanje da li je fizički moguće da je optuženi seksualno zlostavljao sve žene koje su ga za to optužile. Modalnost tako suptilno sugerise mogućnost preuveličavanja broja žrtava, ali i plasira ideju da njihove tvrdnje nisu nužno potvrđene. U kontekstu medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, ovo se može smatrati jednim od najopasnijih modalno preporučenih narativa, jer omogućava izbegavanje eksplicitne osude, i ostavlja opciju redefinisanja nasilja kao nečega što je inherentno podložno sumnji.

U daljem tekstu modalni okvir ostaje u službi istog narativa. Modalni glagol *may* („may not have been as sinister“) sugerise mogućnost blaže interpretacije njegovih postupaka, i tako dodatno doprinosi relativizaciji zločina. Umesto da se moralna osuda njegovih dela jasno artikuliše, tendenciozna upotreba modalnosti ohrabruje alternativna tumačenja u kojima se postupci L.N. mogu smatrati manje zlonamernim nego što se u javnom diskursu pretpostavlja. Ovakav narativ direktno podstiče reinterpretaciju nasilja kao nečega što ostaje u domenu subjektivne procene.

Jedan od tabloida modalnošću kreira nešto drugačiji narativ o L.N. U izveštavanju od 13. februara 2018 (*Daily Mail*), pribegava se modalnom glagolu *can* („Inmates can use computers but don't have internet access“) i njim se istovremeno naglašava i ograničava dostupnost tehnologije zatvorenicima, među kojima je i L.N. Modalni okvir u ovom kontekstu konstruisan je tako da omogućava kreiranje narativa u kome se zatvorenicima pruža određeni stepen autonomije, ali uz jasno postavljene granice njihove slobode. Time se postiže dvostruki efekat: modalni glagol *can* sugerise da zatvorenici nisu u potpunosti lišeni pristupa tehnološkim resursima, dok negacija u drugom delu iskaza služi da potvrdi strogu institucionalnu kontrolu. Doprinosi se percepciji zatvorskog sistema kao pravednog i uravnoteženog – dovoljno restriktivnog da izvrši kaznu, ali ne i surovog do potpune dehumanizacije zatvorenika.

Posebno je značajno sagledati ovu modalnu konstrukciju u svetlu dominantnog narativa o L.N. Budući da se izveštavanje o njegovoj kazni odvija u okviru javnog diskursa o pravdi i osveti, upotreba *can* u ovom kontekstu funkcioniše i kao implicitna narativna konstrukcija kazne kao sredstva društvenog zadovoljstva, konačne pravde i moralne odmazde. Modalni okvir tako postaje instrument kroz koji se komunicira da kazna pored fizičke izolacije podrazumeva i kontrolu nad intelektualnim i komunikacionim aspektima života zatvorenika.

Još direktniji fokus na životu i mislima optuženog za rodno zasnovano nasilje uočljiv je u listu koji 2. novembra 2022. godine (*New Zealand Herald*) piše o zabrani prisustva E.M.V.na obeležavanju 40. godišnjice Foklandskog rata. U tom medijskom izveštaju, modalna konstrukcija

(„may be feeling“) uvodi diskurzivnu neizvesnost usmerenu na subjektivno stanje optuženog, umesto na objektivne okolnosti njegove diskreditacije u javnoj sferi. Modalni glagol *may* nagoveštava verovatnoću određenog emocionalnog stanja E.M.V., čime stvara prostor za spekulativnu interpretaciju njegovih reakcija. Modalnost u ovom slučaju omogućava narativ u kome se optuženi ne prikazuje kroz prizmu svojih postupaka ili posledica istih, već kroz subjektivne aspekte njegove lične percepcije. Ovo se može tumačiti kao tendenciozni diskurzivni pomak sa etičkih i pravnih dimenzija na ličnu dramu privilegovanog pojedinca. Gradi se modalno posredovani narativ relativizacije odgovornosti, gde optuženi postaju nosioci emocija, dok se optužbe i njihove društvene implikacije potiskuju u pozadinu.

Jedan od medija (*Independent*, 2. februar, 2018) gotovo poetično pristupa upotrebi modalnog glagola *could* u rečenicama sutkinje u slučaju L.N. („I could charge you with contempt. I could put you in jail. I could fine you up to \$7,500. I don't want to do that.“). Dok sutkinja razmatra kažnjavanje oca jedne od žrtava L.N. koji je na njega fizički nasrnuo u toku suđenja, modalnošću uspostavlja pravni okvir u kome se potencijalne sankcije izričito navode kao mogućnosti, a ne kao neizbežne posledice. Modalnost ovde ima dvojaku funkciju: sa jedne strane, komunicira autoritet sudije, dok sa druge ipak zadržava distancu od konačne odluke o kazni. Nekoliko puta ponovljen glagol *could* ostaje u domenu hipotetičkog, te tako ukazuje na to da pravosudni sistem ne deluje isključivo na osnovu rigidnih kaznenih mehanizama, već uzima u obzir okolnosti i kontekst u kome se incident odigrava.

Posebno značajan aspekt ove izjave leži u završnoj negaciji koja služi kao kontrateža ponovljenom modalu *could* („I don't want to do that“). Ovim modalna konstrukcija prelazi u domen diskrecionog prava, čime se čitaocima poručuje da odluka sutkinje nije deterministička, te da ipak zavisi od njene subjektivne procene. Time se utiče na percepciju pravde u javnom diskursu, ali i formiranju narativa u kome pravda nije puki čin kažnjavanja, već kompleksan proces koji podrazumeva procenu individualnih okolnosti i moralnih dilema. Važno je još napomenuti da u pitanju nije relativizacija rodno zasnovanog nasilja, što bi se u datom kontekstu smatralo neprihvatljivim. Ipak, i dalje postoji opasnost ohrabrivanja stava da je nasilje adekvatan odgovor na nasilje, te podsticanja narativa osвете koji već postoji u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, pogotovo ako se odnosi na članove porodice.

U još jednom primeru izveštavanja (*The New York Times*, 15. septembar 2021), modalni glagol *couldn't* („She was so shaken that she couldn't stand up“) funkcioniše kao marker nemoći. On u prvi plan stavlja kako trenutni fizički kolaps žrtve, tako i trajni emocionalni učinak traume. Upotreba ovog modala ne ukazuje na običan, privremeni nedostatak sposobnosti, već na duboko ukorenjenu posledicu nasilja koja prevazilazi trenutni događaj i reflektuje se na osnovne funkcije svakodnevnog života. U ovom kontekstu, modalnost deluje kao jezičko sredstvo kojim se trauma čini neizbežno opipljivom za čitaoca, jer gubitak kontrole nad sopstvenim telom postaje simbol psihološkog sloma.

U istom tekstu, polumodalna glagolska fraza („had to sit down“) konačno je zapečatila neizbežnost fizičkog odgovora na traumatsko iskustvo. Polumodal *had to* u ovom kontekstu ne izražava spolja nametnutu obavezu, već unutrašnju nužnost. Na taj način, modalni okvir oslikava intenzitet individualne patnje, ali ide i korak dalje – strukturiše čitalačku percepciju nasilja kao nečega što proizvodi trajne posledice, i tako ga čineći nemogućim za ignorisanje ili relativizaciju.

U slučaju V.K., ubice S.E., medij prenosi izjavu K.E., sestre S.E. (*The Guardian*, 29. septembar 2021). Modalna konstrukcija čija je okosnica glagol *must* („how scared she must have been“) iskazuje visoku verovatnoću kojom konstruiše intenzivan emocionalni okvir kroz koji se interpretira iskustvo žrtve. Modalnost tako, prenoseći tvrdnju, recipijentima prenosi i emocionalni sadržaj.

Senzacionalistički efekat proizlazi iz činjenice da modal *must* ne nudi prostor za interpretativnu distancu, već čitaocima predstavlja subjektivnu rekonstrukciju psihe kao neupitnu realnost. Strah žrtve postaje činjenično neosporan, a čitaoci su pozvani da ga dožive kao nesumnjivu datost. Takva modalna strategija pre svega doprinosi afektivnoj recepciji teksta, ali i njegovoj moralnoj jednoznačnosti, jer emocionalnu reakciju čitalaca postavlja kao ključnu komponentu u formiranju društvenog narativa o slučaju.

V 3.2. Srpska sfera: Modalnost kao relativizacija

Nešto direktnija modalna relativizacija može se uočiti u analizi izveštavanja medija iz srpske medijske sfere. Jedan od tabloida, u informisanju javnosti o slučaju B.L.-D.Š. (*Blic*, 15. jul 2021) pribegava modalnoj glagolskoj frazi („moglo značiti“) koja funkcioniše kao jezički instrument za uspostavljanje narativa implicitne nevinosti B.L. Upotreba modalnog glagola *moći* u kontekstu rekonstrukcije događaja ne potvrđuje, već predlaže mogućnost određenog scenarija, čime se izbegava kategorično iznošenje tvrdnji, ali na takav način da one ipak postignu određeni efekat kod čitalaca. Relativizacijom iznete obezbeđuje se prostor za interpretativnu fleksibilnost koja ide u korist B.L. Iako je sud u trenutku objavljivanja teksta već odbacio krivičnu prijavu D.Š., te narativ o nevinosti ne predstavlja kršenje principa objektivnosti, modalnost ipak deluje kao zaštitni mehanizam istog tog narativa, i to tako što, kroz gramatičku neodređenost, suptilno predlaže alternativna tumačenja.

Narativ nevinosti se u izveštavanju lista (*Danas*, 13. jul 2021) koji modalnom konstrukcijom nemogućnosti („šteta ne može biti nadoknađena“) transformiše u narativ trajne i nepopravljive štete. Time se, nalik na treću identifikovanu funkciju pasiva, B.L. pozicionira u ulogu žrtve. Modalnost u ovom slučaju u prvi plan stavlja neizbežnost gubitka i nepovratnost posledica optužbi za rodno zasnovano nasilje. Time usmerava čitalačku pažnju ka prepoznavanju nepravde nanete optuženom, preoblikujući javni narativ u njegovu korist.

I ovde je važno istaći da takva modalna strategija ne ulazi u direktnu kontradikciju sa sudskim epilogom, s obzirom na to da je u trenutku objavljivanja izveštaja prijava bila odbačena. Međutim, ključni efekat modalnosti nije samo u implicitnoj potvrdi nevinosti B.L, već u transformaciji diskursa: narativ nevinosti optuženog prerasta u narativ krivice žene koja ga je prijavila. Samim tim, modalnost, prevazilazi zatvaranje diskusije o odgovornosti B.L, i fokus premešta na posledice koje je on navodno pretrpeo.

U izveštavanju istog lista o slučajevima akušerskog nasilja (*Danas*, 29. novembar 2022), modalni glagol *morati* („morala da izvede potpuno sama“) ističe neizbežnost radnje, i naglašava nužnost i prinudu kao centralne elemente iskustva M.F. Iako se ovaj modal klasifikuje kao modal obaveze, on narativno u datom slučaju postaje modal mogućnosti, i konačno – modal bespomoćnosti. Modalna konstrukcija u ovom slučaju direktno pojačava utisak o izolovanosti u trenutku zlostavljanja, a sam događaj postavlja u okvir u kojem subjekat – M.F. – nije imao izbor – time pojačavši percepciju njene bespomoćnosti.

Modalnost na taj način doprinosi uspostavljanju emocionalne dinamike u tekstu. Naglašava fizičku i emocionalnu izolaciju, te podvlači odsustvo systemske podrške u situaciji koja se predstavlja kao potpuno dehumanizujuća. Istovremeno, modalnost postaje gramatički signal kojim se kreira narativ društvene i institucionalne nebrige, ali i mehanizam koji usmerava čitalačku empatiju ka M.F.

Jedan od tabloida (*Informer*, 30. septembar 2022), modalnu sumnju („mogao ponovo da poćini neko silovanje“) koristi za uspostavljanje osećaja neposredne i neizbežne pretnje. Time se modalnost stavlja u službu izazivanja kolektivnog straha. Modal mogućnosti u ovom slučaju ima izrazito pragmatičku funkciju – podstiče emocionalnu reakciju čitalaca, ali i legitimizuje uredničke izbore redakcije. U tom smislu i datom kontekstu, modalnost se može smatrati i instrumentom

normalizacije ideje preventivne kazne, te opravdanja institucionalnih odgovora zasnovanih na anticipaciji budućih krivičnih dela.

V 4. Pasivizacija

Pasiv, ili trpno stanje, gramatička je konstrukcija koja saopštava da lice ili predmet, označeni subjektom, ne vrše radnju, već radnju trpe. Pri tome, oni postaju objekat radnje koja se na njima vrši. Ova konstrukcija omogućava da se fokus stavi na samu radnju ili njenog trpioca, dok se vršilac, ukoliko je eksplicitan, imenuje predloškom frazom sa „od“ (u engleskom *by*) ili ostaje implicitan. Pasivna forma umanjuje značaj izvršioca radnje, a ističe njen predmet, koji se predstavlja kroz perspektivu uticaja radnje na subjekat.

Upotreba gramatičke forme pasiva svakako je strateški jezički izbor, ali je pored toga i diskurzivni alat kojim je moguće usmeriti fokus, redistribuirati odgovornost, ali i tendenciozno omogućiti manipulaciju percepcijom događaja i aktera medijske priče. Kroz svoj kapacitet da sakrije, istakne ili zamagli ključne elemente komunikacione poruke, pasivna forma postaje instrument moći i ideološke reprodukcije, naročito u kontekstima u kojima je jezik osnova društvenog delovanja.

Kao gramatički i diskurzivni fenomen, ne sme se posmatrati isključivo kao neutralna strukturalna opcija. Njegova upotreba nosi sa sobom značajne implikacije u pogledu oblikovanja značenja, konstrukcije moći i ideoloških matrica. Analitičari koji se bave kritičkom analizom diskursa, pre svega Norman Ferklafl i Rut Vodak glasno su ukazivali na manjkavost stava da je pasiv samo sredstvo za varijaciju sintaktičke structure (Fowler et al., 1979), prepoznavši ga kao efikasan alat za formiranje stava o događajima i akterima unutar određenog društvenog, političkog ili medijskog okvira, ali i za zamagljivanje odnosa uzroka i posledice, te reprodukciju hegemonijskih narativa. Oni pružaju teorijski utemeljene uvide u jezičke i ideološke implikacije pasivnih konstrukcija, i to tako što u prvi plan stavljaju njihov kapacitet da oblikuju značenje, prikriju odgovornost i legitimizuju odnose moći unutar diskursa.

Norman Ferklafl pasiv analizira u okviru pojma naturalizacije. Ističe da pasivne konstrukcije imaju sposobnost da zamagle ulogu agensa tako što će radnju prikazati kao inherentnu, prirodnu ili neizbežnu. Na taj način se neutrališe odgovornost aktera. On naglašava da pasiv „ostavlja uzročnost i agens nejasnim“, posebno kada se vršilac radnje izostavi iz iskaza (Fairclough, 2015: 141). Fokus se uklanja sa izvršioca i prenosi na radnju, što stvara privid objektivnosti, dok istovremeno poništava mogućnost kritičkog preispitivanja odgovornosti. Ferklafl dalje navodi da ovakva upotreba pasivne forme omogućava prikazivanje institucionalnih i političkih procesa kao prirodnih, gotovo tehničkih fenomena, lišenih ljudske intervencije i političkih interesa (Fairclough, 2015: 143). On objašnjava kako administrativni i politički diskursi često pribegavaju pasivnim konstrukcijama kako bi legitimizovali kontroverzne odluke, i pretvorili ih u neupitne i neminovne ishode. Takvi jezički izbori, prema Ferklaflu, imaju potencijal da prikriju odnose moći i odgovornost unutar hijerarhijskih sistema.

Rut Vodak (2009) nudi komplementaran uvid oslanjajući se na diskursno-istorijski pristup kako bi pokazala na koji način jezičke konstrukcije doprinose reprodukciji ideoloških struktura moći. Analiza Vodakove posebno naglašava upotrebu jezika – uključujući upotrebu pasiva – u političkom diskursu, gde se odgovornost prebacuje sa izvršilaca na okolnosti, a radnje predstavljaju kao deo šire, nelične dinamike. Na taj način se potencijalno zamagljuju identiteti donosilaca odluka i njihovih motivacija, a stvara narativ tehnokratske neminovnosti koji prikriva političke i društvene konflikte. Iz toga se može zaključiti da pasiv neretko služi za depolitizaciju društvenih i političkih procesa, tako što ih predstavlja ih kao neutralne i neizbežne činjenice, umesto kao posledice konkretnih odluka oblikovanih odnosima moći. Društvene hijerarhije se legitimizuju tako što skrivaju aktere i selektivno naglašavaju posledice.

Ferklafova teorija naturalizacije i fokus Vodakove na rekontekstualizaciji obezbeđuju složenu i međusobno dopunjujuću perspektivu o upotrebi pasivnih konstrukcija u diskursu. Dok Ferklaf analizira kako pasiv doprinosi zamagljivanju odgovornosti kroz strukturalne karakteristike jezika, Vodakova osvetljava kako te iste karakteristike funkcionišu u konkretnim socio-političkim kontekstima – kako legitimizuju dominantne narative i marginalizuju divergentne glasove.

U medijskom izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju, ova dva okvira pasivizacije moraju se smatrati ključnim uvidima. Kada medijski diskurs u centar narativa postavlja žrtvu, dok počinioa potpuno ili delimično izostavlja, pažnja konzumenata medijskog sadržaja se usmerava isključivo na posledice radnje, dok se društveni kontekst nasilja zanemaruje. Takvi diskurzivni obrasci legitimizuju postojeće društvene norme i smanjuju kapacitet društva da prepozna i odgovori na rodno zasnovano nasilje kao strukturalni, sistemski problem. Problem se preokreće u individualizovanu tragediju, udaljenu od detaljnije institucionalne kritike.

Posebno je problematična implicitna poruka koju pasivne konstrukcije šalju kada su povezane sa kontekstualizacijom ponašanja žrtve. Time ne samo da preusmeravaju fokus na žrtvu, već suptilno sugerišu njenu delimičnu (u ekstremnijim primerima i potpunu) odgovornost za nasilje koje je pretrpela. Ferklaf (2015) upozorava da takvi diskurzivni izbori oblikuju društvenu percepciju kroz posebno isticanje ponašanja koje odstupa od prihvaćenih normi, čime se žrtva opterećuje, dok se počinilac ne problematizuje. Ova strategija reflektuje društvene strukture koje podržavaju stereotipne obrasce „prihvatljivog“ ponašanja žena i perpetuiraju tišinu oko odgovornosti za nasilje. Stoga, kritička analiza pasivnih konstrukcija u medijima postaje ključna za razumevanje jezika kao instrumenta moći, ali i za promovisanje odgovornog, pravičnog i društveno osvešćenog izveštavanja.

U okviru ovog rada, detaljnom jezičkom analizom medijskih izveštaja o rodno zasnovanom nasilju, izdvojene su tri ključne funkcije pasiva koje se javljaju u diskursu srpskih i anglofonih, tabloidnih i netabloidnih izvora. Analiza, čiji rezultati su detaljno predstavljani u narednom segmentu rada, ukazuje na sistematsku upotrebu pasiva u tri dominantna narativna pravca: (1) objektivizacija i stigmatizacija žena, (2) udaljšavanje radnje od počinioa ili okrivljenog i (3) viktimizacija počinioa ili okrivljenog. Podela na ove tri funkcije kontekstualizuje konkretne jezičke obrasce pasivizacije, te ukazuje na društvene i ideološke posledice koje oni proizvode.

Prva funkcija – objektivizacija i stigmatizacija žena – reflektuje tendenciju da se žrtve nasilja, ili žene koje su ga prijavile, prikazuju kroz pasivne konstrukcije koje u prvi plan iznose njihovu ulogu trpilaca (nasilne) radnje, dok ih istovremeno dehumanizuju i svode na objekte iste te radnje. Ove konstrukcije neretko podrazumevaju implicitne ili eksplicitne elemente vrednovanja koji žrtve postavljaju u okvir normativnih stereotipa o tome kako „prikladna“ ili „idealna“ žrtva treba da izgleda ili se ponaša (više o narativu savršene žrtve u odeljku o leksički uspostavljenim narativima). Tako se doprinosi društvenoj stigmatizaciji, jer pasivne konstrukcije ne pružaju kontekst koji bi osvetlio strukturalne ili sistemske faktore nasilja, već se pažnja preusmerava na žrtvu i njene individualne karakteristike i identitetske kategorije. Na taj način, pasiv osnažuje rodne stereotipe i ograničava narativni prostor za diskusiju o uzrocima i posledicama nasilja.

Druga identifikovana funkcija – udaljšavanje radnje od počinioa ili okrivljenog – proizlazi iz inherentne sposobnosti pasivnih konstrukcija da uklone agensa iz narativa ili ga učine nevidljivim. Takve konstrukcije pažnju usmeravaju na radnju ili posledice, dok se vršilac radnje prikriva ili ostaje implicitno prisutan. Ova strategija omogućava konstrukciju narativa u kome se nasilje predstavlja kao apstraktan ili spontani fenomen, lišen jasne uzročne povezanosti sa odgovornim akterima. U tom smislu, pasivna forma razvodnjava odgovornost, i posledično normalizuje nasilje uklapanjem istog u svakodnevne, neupitne tokove događaja. Takav jezički izbor i diskurzivno oblikovanje umanjuju mogućnost kritičkog preispitivanja strukturalnih uzroka nasilja, ali i mogućnost društvenog odgovora.

Treća funkcija – viktimizacija počinioca ili okrivljenog – od posebnog je značaja u diskursima u kojima se pažnja preusmerava sa odgovornosti počinioca ili okrivljenog na njegove okolnosti, lične posledice ili subjektivno iskustvo. Pasivne konstrukcije u ovim slučajevima dozvoljavaju da se počinilac predstavi kao pasivni subjekat podvrgnut određenim (po njega negativnim) radnjama i sankcijama, čime se relativizuje njegova odgovornost i direktno doprinosi humanizaciji njegovih postupaka. Ovo, pasivom uslovljeno, oblikovanje narativa ne samo da marginalizuje žrtve nasilja, već i podriva društvenu percepciju pravde, jer implicitno poziva na empatiju prema počiniocu ili okrivljenom. U isto vreme, ovakvi diskursi smanjuju vidljivost žrtava i njihovih iskustava, te otežavaju kreiranje društvenog okvira u kome bi njihovim pravima i položaju bila posvećena adekvatna pažnja.

Tri izdvojene funkcije pasiva u medijskim izveštajima pokazuju kako jezik, kroz naizgled neutralan gramatički izbor, postaje instrument oblikovanja celokupnog javnog diskursa o rodno zasnovanom nasilju. Analiza navedenih funkcija ukazuje na potrebu za kritičkom refleksijom o upotrebi jezika u medijskom izveštavanju, ali i na značaj osvešćenijeg pristupa koji prepoznaje društvene implikacije jezičkih izbora i njihovu ulogu u perpetuiranju ili razbijanju normativnih struktura moći i nejednakosti.

V 4.1. Prva funkcija pasiva – Objektivizacija i stigmatizacija žena

Jedan od ključnih jezičko-ideoloških mehanizama pasiva jeste umanjivanje agencijskog potencijala žena. Kada se žrtve nasilja (ili žene koje su ga prijavile) predstavljaju i karakterišu kroz pasivne konstrukcije, one postaju objekti na kojima se radnja vrši, lišene kontrole nad sopstvenim narativom. Ova gramatička i pragmatička redukcija se oslanja na duboko ukorenjene društvene norme koje povezuju žensku vrednost sa određenim moralnim i estetskim standardima. Na taj način, pasiv aktivno oblikuje percepciju čitalaca, tako što njihov fokus usmerava ka ponašanju žrtve, dok se počinilac, često kroz odsustvo agensa, prikazuje kao periferni akter.

U analizi medijskog diskursa anglofonih medija o rodno zasnovanom nasilju, izdvaja se nekoliko primera koji ilustruju upotrebu pasiva pri oblikovanju odnosa moći i marginalizaciji iskustva žena. Odabrani primeri objavljeni su u okviru izveštavanja o slučajevima H.V., V.K. i suđenja Dž.D.-A.H. Detaljna analiza dostupna je u narednom segmentu rada.

Izveštavanje jednog od tabloida (*Page Six*, 23. januar, 2020) o slučaju H.V. i prisustvu glumice E.B. na suđenju, paradigmatičan je primer pasiva u ulozi marginalizatora žena. Pasivni glagolski oblici („was forced“ i „was ordered“) u okviru opisa pozicije E.B. u sudnici impliciraju njenu podređenost i beznačajnost u datom kontekstu, dok druge jezičke dopune ukazuju na navodno neprimerena očekivanja povlašćenog tretmana. Takva upotreba jezika ne funkcioniše samo kao deskriptivni alat već i kao implicitni vrednosni sud. Skreće pažnju sa optužbi i sudskog procesa na ponašanje jedne žene i negativnu evaluaciju istog. Osim što podriva kredibilitet i autonomiju Barkinove, ovakav diskurzivni okvir ilustruje potencijal pasivne forme za implicitno izmeštanje odgovornosti za nasilje i njegove posledice sa počinilaca na žrtve, uz zadržavanje čitalačke pažnje na njihovom ponašanju i osobinama.

Slično tome, izveštavanje netabloidnog lista (*The Guardian*, 26. april, 2022) o A.H. oslanja se na pasivne konstrukcije kako bi se oblikovao narativ o njenoj emocionalnoj nestabilnosti. Upotreba pasiva („possessed of an underlying drive to not be abandoned but also to be center of attention“) A.H. stavlja u objekatsku poziciju, dok istovremeno komunicira da je njeno ponašanje rezultat unutrašnjih impulsa nad kojima ona nema kontrolu. U navedenom slučaju, pasiv direktno podriva agenciju A.H. u njenom sopstvenom ponašanju, a indirektno podržava rodne stereotipe koji žene prikazuju kao emocionalno manipulativne i nepouzdate. U širem kontekstu, pasivna konstrukcija je upotrebljena kako bi umanjila značaj njenog svedočenja, čime osnažuje i percepciju žena kao inherentno slabijih subjekata u javnom i privatnom prostoru.

U slučaju izveštavanja o V.K. (*Daily Mail*, 22. oktobar, 2021), nešto se direktnije ukazuje na potencijal pasivnih formi da normalizuju nasilje i dehumanizuju žrtve nasilja, ali i različite socijalne grupacije žena. Izdvaja se primer konstrukcije pasiv+infinitiv („known to use prostitutes”) koja se oslanja na uopštenog agensa glagola *to know*, a koji se implicitno predstavlja kao prihvaćeni konsenzus. Time se legitimizuje narativ da su aktivnosti V.K. deo uobičajenog i društveno tolerisanog ponašanja, a izostavlja se kritičko preispitivanje moralnih i društvenih aspekata njegovih postupaka, te stvara iluzija njihove inherentne normalnosti. Glagol *to use* produbljuje problem, jer direktno objektivizuje seksualne radnice, svodeći ih na instrumente eksploatacije, uskraćene za agenciju, identitet ili prava. Istovremeno legitimizuje dinamiku moći koja karakteriše eksploativne odnose i osnažuje rodne stereotipe koji redukuju žene na njihove funkcionalne uloge. Uvođenjem konstrukcije pasiv+infinitiv, diskurs sklanja fokus sa narativnog agensa (V.K.) i reprodukuje društvene norme koje normalizuju marginalizaciju i sistemsku nepravdu, posebno prema onima koji se već nalaze na marginama društvene strukture. Ne može se zanemariti ni leksički izbor objekta ove pasivne konstrukcije (imenica *prostitutke*), a koji neposredno perpetuira dehumanizaciju seksualnih radnica i svodi ih na društveno neprihvaćenu profesionalnu dimenziju.

Pasiv+infinitiv je konstrukcija koja anglofonim medijima omogućava visok stepen fleksibilnosti u predstavljanju radnje kao opštepoznate ili neupitne, dok se odgovornost agensa prikriva ili potpuno zanemaruje. U kontekstu rodno zasnovanog nasilja, ovakve konstrukcije se koriste se kako bi se pažnja preusmerila sa počinioca na čin radnje ili objekat iste, čime se još snažnije podržavaju narativi koji marginalizuju žrtve i normalizuju devijantna ponašanja.

U izveštavanju jednog srpskog tabloida (*Informer*, 18. novembar, 2021) o slučaju D.Š.-B.L., pasivna formulacija („procenjena na 13 miliona dolara”) takođe je ilustrativan primer kako takve konstrukcije mogu služiti objektivizaciji i marginalizaciji žena, naročito onih koje su pretrpele rodno zasnovano nasilje ili su ga prijavile. Pasivni oblik glagola *proceniti* u ovom slučaju D.Š. i gramatički i narativno nedvosmisleno svodi na objekat spoljne evaluacije, i implicitno umanjuje značaj njenog ličnog iskustva zlostavljanja u korist finansijske procene njene vrednosti. Time se njena ljudskost i individualnost potiskuju, a fokus se preusmerava sa njenog svedočenja na trivijalnu dimenziju materijalnog statusa. Pritom, agens procene je uklonjen, čime se odgovornost iste zamagljuje, a sam čin predstavlja kao objektivian. Ni u ovom slučaju pasiv kao izbor nije neutralan – on aktivno učestvuje u reprodukciji rodni stereotipa koji žene svode na njihove spoljne attribute – estetske ili finansijske – umesto na njihove lične kvalitete, iskustva i dostignuća. Umesto da se analizira društveni kontekst zlostavljanja i institucionalnih odgovora, ili barem činjenični detalji sudskog procesa, diskurs fokus prebacuje na predstavljanje D.Š. kao objekta vrednovanja, čime se podržava narativ koji umanjuje kredibilitet i značaj njene ličnosti i njenog iskaza.

Iz analize reprezentativnih primera jasno je da pasivna konstrukcija ima važnu ulogu u oblikovanju diskursa o ženama u kontekstu rodno zasnovanog nasilja i u anglofonim i u srpskim medijima. Omogućava preusmeravanje fokusa na žrtve nasilja, konkretne socijalne grupacije žena, ali i žene uopšte – ali ne kao na subjekte čiji se glas osnažuje, već kao na objekte čija se vrednost neretko dovodi u pitanje.

Prividna neutralnost pasivne konstrukcije tako ostavlja prostor za diskurzivne manipulacije. Taj prostor omogućava da se u jezičke izbore utisnu vrednosni sudovi i stereotipni prikazi. To postaje posebno problematično u kontekstu stvaranja slike „savršene žrtve,” u kome pasiv učestvuje u stvaranju okvira vrednovanja koji podržavaju društveno nametnute norme ponašanja, morala ili estetike žena. Umesto da služi kao instrument za razumevanje strukturalne prirode nasilja, pasiv se koristi za depersonalizaciju žrtava i legitimizaciju narativa koji ih marginalizuju, stigmatizuju, postavljaju ih u poziciju podređenosti i njihov glas nedovoljno vrednuju.

V 4.2. Druga funkcija pasiva – udaljavanje radnje od počinioca ili okrivljenog

Upotreba pasivne forme nije neutralan gramatički izbor ni u okviru druge identifikovane funkcije. I u ovom slučaju može se smatrati sofisticiranim diskurzivnim mehanizmom koji u velikoj meri određuje način na koji se odgovornost percipira i interpretira. Ova funkcija pasiva se ogleda u gramatičkoj neutralizaciji agensa radnje, često kroz izostavljanje ili uopštavanje njegovog identiteta, čime stvara privid objektivnosti i narativne nepristrasnosti. Međutim, takva strukturalna fleksibilnost nije bez ideoloških posledica. Upravo ta specifičnost pasivnih konstrukcija omogućava kreiranje narativa koji maskiraju, ili čak potpuno obesmišljavaju individualnu odgovornost počinioca ili okrivljenog, dok diskretno podržavaju očuvanje njegove reputacije (leksički uspostavljen narativ sramote detaljno je obrađen u narednom segmentu rada). Ovo je posebno važno i izraženo kada je reč o osobama sa istaknutim društvenim ili institucionalnim položajem, i pomaže da se učvrste već asimetrični odnosi moći u javnom diskursu, a implicitno oblikuje moralni okvir u kome se zločin posmatra.

Funkcija udaljavanja radnje od počinioca ili okrivljenog kroz pasivizaciju posebnu težinu dobija upravo u kontekstu medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju, gde narativi koji se formiraju neretko pribegavaju upotrebi pasivnih konstrukcija kako bi se izbeglo direktno imenovanje počinioca i identifikacija njegove odgovornosti. Neophodno je naglasiti da postoje situacije u kojoj je to opravdano – posebno kada je reč o poštovanju pravnih načela poput pretpostavke nevinosti, te u kontekstu nepostojanja pravosnažne presude. To su slučajevi u kojima pasiv osigurava zadržavanje profesionalne distance i izbegavanje preuranjenih zaključaka o krivici. Ipak, kako pokazuju analizirani primeri, ova funkcija pasiva se neretko zloupotrebljava u svrhe uspostavljanja neuravnoteženih i stereotipnih narativa, pri čemu se njegovo formalno neutralno svojstvo koristi za maskiranje odgovornosti počinioca, te održavanje i podržavanje rodni stereotipa. U tom kontekstu, posebno su izdvojeni medijski izveštaji o slučajevima L.N., V.K., odnosno M.A.

U članku (*New York Post*, 1. februar 2018) o sudskom procesu protiv L.N., pasivna konstrukcija („was victimized“) upotrebljena je kao svojevrsna karakterizacija njegovih žrtava, ali bez dalje specifikacije prirode počinjenog dela ili jasnog imenovanja agensa. Ova formulacija, iako se oslanja na izjavu advokatice L.N, ne umanjuje njen diskurzivni efekat – neimenovanjem počinioca, pažnja se preusmerava sa njegovih konkretnih postupaka na opšti koncept „viktimizacije“. Na taj način, pasiv suptilno ističe odgovornost samog L.N, ali nešto manje suptilno podržava narativ u kome se krivično delo odvaja od svog izvora, i ostavlja ga u sferi apstrakcije. Može se reći da se u ovom primeru prepliću prva i druga identifikovana funkcija pasiva, uzimajući u obzir da se izborom glagola i objekta pasiva istovremeno umanjuje individualnost žrtava i one se svode na objekat viktimizacije.

Sličan mehanizam uočljiv je u drugom članku (*USA Today*, 14. mart 2021) koji izveštava o ubistvu S.E. Pasivna konstrukcija („killed by officer“) gramatički fokus stavlja na tragični ishod, dok se agens, policijski službenik V.K, formalno uvodi kroz predlog „by“, ali ostaje sekundaran u narativu. Iako je agens poznat i nema opasnosti od kršenja pretpostavke nevinosti, te samim tim nema ni prepreka za nedvosmislenu upotrebu aktivne konstrukcije, izbor pasivne forme fokusira čitalačku pažnju na radnju i patnju žrtve, dok se odgovornost počinioca marginalizuje.

U jednom od primera (*The Guardian*, 29. septembar, 2021) još snažnije se ističe ova dinamika u konstrukcijama „woman killed by police officer“ i „when she was raped and murdered by a police officer“. Iako agens (V.K.) nije potpuno izostavljen, fokus narativa i u ovom slučaju ostaje na tragediji žrtve. Time se postiže emocionalni intenzitet, ali se istovremeno smanjuje prostor za poimanje odgovornosti (poznatog) počinioca.

Ova narativna strategija u oba slučaja bavi se patnjom S.E. i izdajom poverenja koje se povezuje sa društvenom ulogom policijskih službenika. Samim tim, gramatički suvišno

naglašavanje agensa u pasivnoj konstrukciji imenicom *police officer*, umesto jezički (i društveno) opravdanije aktivne forme, u ovim primerima još više polarizuje javni diskurs. U centar čitalačke pažnje, nakon čina ubistva, stavlja devijaciju autoriteta i izdaju društvenog poverenja kao gotovo senzacionalistički element narativa, a ne institucionalni ili sistemski problem.

U srpskim medijima, obrazac relativizacije odgovornosti počinioca pasivom posebno je reprezentativan u izveštaju tabloida (Alo, 4. jul, 2021) o optužbama M.R. protiv M.A. Već se u podnaslovu navodi upasivljena i neadekvatno navedena izjava M.R. („tvrdi da je silovana na frižideru“). U ovom primeru, pasivna forma je tendenciozno upotrebljena iako bi aktivna forma bila u potpunosti opravdana. Iako se izveštaj odnosi na optužbe u procesu koji nije okončan, tekst se referiše na izjave same M.R., koja je nedvosmisleno optužila M.A. za silovanje. Ovde pasivna konstrukcija ne doprinosi neutralnosti ili poštovanju pretpostavke nevinosti, već maskira okrivljenog i diskretno narušava kredibilitet optužbi. Elementi poput leksičkog izbora glagola *tvrditi* i trivijalnih detalja, dopunjuju upotrebu pasiva u marginalizaciji same optužbe.

Pasivna forma u ovoj svojoj funkciji, iako gramatički fleksibilna i strukturalno prilagodljiva, suptilan je ali efikasan instrument kojim se može uticati na percepciju odgovornosti počinioca ili okrivljenog u slučajevima rodno zasnovanog nasilja. U anglofonim medijima, gde se pasiv podrazumeva kao inherentno češće korišćena jezička struktura, ova funkcija ima izraženiji uticaj na konstrukciju narativa. U takvom jezičko-kontekstualnom okruženju, pasiv omogućava neutralizaciju agensa radnje, ali i implicitno preusmeravanje čitalačke pažnje sa odgovornosti počinioca ili okrivljenih na posledice njihovih dela ili reakcije društva. U srpskim medijima, gde je pasiv manje dominantna gramatička opcija, njegova upotreba u ovim narativima često deluje tendenciozno, sa jasnijim diskurzivnim ciljem relativizacije odgovornosti i oblikovanja stereotipnih prikaza. Bez obzira na jezički kontekst, analizirani slučajevi i izdvojeni reprezentativni primeri ukazuju na to da pasivizacija ima ulogu u održavanju narativa koji marginalizuje žrtve i podržava institucionalnu asimetriju moći. Posledično, ima značajne implikacije na (re)formiranje kolektivne svesti o pravdi i odgovornosti.

V 4.3. Treća funkcija pasiva – viktimizacija počinioca ili okrivljenog

Treću identifikovanu funkciju pasivnih konstrukcija u medijskom diskursu o rodno zasnovanom nasilju određuje njihova upotreba u stavljanju počinioca ili okrivljenog u ulogu žrtve. Kroz gramatičke i pragmatičke aspekte mehanizma pasivizacije utiče se na shvatanje odgovornosti, moralnog integriteta i ugleda pojedinaca protiv kojih su iznete optužbe za nasilje.

Ulogu pasiva u viktimizaciji počinioca ili okrivljenih takođe treba razumeti u svetlu neutralizacije agensa, čime se i u okviru ove funkcije relativizuje odgovornost, ali i gradi narativ u kome sam počinilac postaje objekat patnje i nesreće. Samim tim, može se reći da treća funkcija odlazi korak dalje u odnosu na drugu (udaljavanje radnje od počinioca ili okrivljenog), i omogućava redistribuciju empatije. U medijskoj praksi, kao što potvrđuju izdvojeni analizirani primeri izveštavanja o slučajevima H.V., L.N., E.M.V., odnosno B.L-D.Š., kreira se okvir u kome dolazi do zamene osnovne nasilne radnje (radnje iz optužbi) nekom drugom, dok se počinilac prve pozicionira kao trpilac druge radnje. Ova strategija posebno dolazi do izražaja u kontekstu ličnosti koje se u različitim sferama smatraju uglednim, te slučajevima u kojima interes za potvrdu ili očuvanje nečijeg moralnog integriteta prevazilazi interes za pravdu. Pažnja se na taj način preusmerava sa iskustva žrtve, sistemskih nedostataka ili detalja sudskog procesa na lične posledice koje trpi počinilac.

Članak jednog lista (*USA Today*, 10. januar, 2018) demonstrira upravo takav mehanizam preusmeravanja pažnje sa osnovnih optužbi za seksualno nasilje na marginalni (i u kontekstu pomenutih osnovnih optužbi trivijalni) događaj, čime se narativ o počiniocu efikasno modifikuje. Sam naslov teksta („H.W.* slapped in Arizona restaurant“) pasivizuje incident i pozicionira H.V.

kao objekat agresivne radnje. Izdvaja se na taj način njegova uloga objekta-trpioca dok se agens radnje ostavlja nedefinisanim i narativno nerelevantnim. Fokus se gramatički prebacuje sa optužbi protiv H.V. na čin nasilja kojem je on jednom prilikom bio izložen, a njegova uloga okrivljenog (u tom trenutku presuda još uvek nije postojala) narativno se transformiše u ulogu žrtve. Daljim čitanjem teksta izdvaja se više instanci pasiva u ovoj funkciji. Pasivna glagolska fraza „was shown being accosted“ još snažnije ističe poziciju H.V. kao objekta-trpioca, dok se identifikacija radnje dramatizuje izborom glagola *to accost*, koji nosi jasne konotacije neprijateljskog i nasilnog čina. Čitaoci su indirektno pozvani da osete i iskažu empatiju prema H.V, dok se u pozadini gubi diskurs o optužbama u kojima je on identifikovan kao agens-počinilac.

I u okviru ove funkcije, u anglofonim medijima uočljiva je upotreba konstrukcije pasiv+infinitiv („is said to be undergoing rehab“). Pasivna forma i neimenovani izvori osnažuju narativ o H.V. koji aktivno radi na sopstvenoj rehabilitaciji. Pasiv+infinitiv stvara utisak kolektivnog konsenzusa o njegovim postupcima, iako je izvor tvrdnje ostao nejasan. Ovakav jezički izbor ostavlja mesta za još jedno suptilno narativno usmerenje – na navodnu introspektivnu transformaciju H.V, a poziv na empatiju dobija još snažniji zamah. Pasiv+infinitiv u ovom kontekstu H.V. kao akteru priče pruža simboličku dimenziju „popravke“ koja može uticati na stav o posledicama koje on treba da pretrpi.

Slučaj E.M.V. izdvaja se kao najočigledniji primer opsežne i strateške upotrebe pasiva u funkciji viktimizacije počinioaca. Pasivizacijom se pažnja diskurzivno preusmerava sa njegovih postupaka na posledice koje je pretrpeo. Ovaj narativ naročito je dominantan u medijima koji su teže ka očuvanju ugleda kraljevske porodice, a koji istovremeno nude okvir koji balansira između osude i empatije. Pasiv omogućava da se odgovornost E.M.V. zamagli i oblikuje slika o njemu kao žrtvi okolnosti ili čak institucionalne nepravde, te tako posredno umanjuje moralne i pravne implikacije njegovih postupaka.

U tabloidnom članku (San, 20. novembar 2022), pasivna konstrukcija („was stripped of his patronages and beloved military affiliations“) čitalački fokus tendenciozno postavlja na kaznene mere, dok, takođe tendenciozno, izostavlja analizu njegovih postupaka koji su do tih posledica doveli. Pasiv tako pozicionira E.M.V. kao trpioća sankcija, a ne kao aktivnog učesnika u događajima koji su ih uzrokovali. Daljim čitanjem članka postaje očigledno da pasivna forma preuzima glavnu ulogu u formiranju narativa – klauze poput „he has been thrown under a bus“ i „he has been treated abysmally“ osnažuju utisak nepravde koja je zadesila E.M.V. (objekta-trpioca negativnih pasivnih radnji), te čitaocima implicitno poručuju da je on žrtva sistema a ne sopstvenih postupaka.

Kroz izveštavanje jednog lista (Telegraf, 19. oktobar 2022), narativ o E.M.V. poprima suptilnije nijanse pasivne viktimizacije („it is thought A.M.W.*has been helping in the background“). Konstrukcijom pasiv+infinitiv, ostavlja se prostor za tumačenje prinčevog učešća u dobrotvornim aktivnostima kao skromnog i nesebičnog, a on sam se implicitno karakteriše kao moralno reformisani subjekat. Nedostatak konkretnih izvora i oslanjanje na neimenovane izvore ne čine ovu tvrdnju manje efikasnom; naprotiv, stvaraju narativni okvir koji potencira ideju njegove rehabilitacije dok diskretno izbegavaju direktno suočavanje sa optužbama koje su protiv njega iznete, te koje su i dovele do položaja u kom se nalazi.

Nakon uspostavljanja povoljnog narativa pozitivnom karakterizacijom E.M.V, članak nešto konkretnije i znatno direktnije („he was brought down by... a ‘tangential’ relationship with J.E.*“), pasivizuje njegovu krivicu. U ovom slučaju, pasivna forma nedvosmisleno degradira njegovu povezanost sa Dž.E., a naglašavanje „tangencijalne“ prirode njihovog odnosa tu istu prirodu gramatički pozicionira kao objekat pasivne radnje rušenja – glavni uzrok „propasti“ E.M.V. On je još jednom uklonjen kao agens pomenute radnje i predstavljen kao pasivna žrtva spoljnih okolnosti. Gramatičko preusmeravanje odgovornosti još jednom implicitno potvrđuje da su upravo okolnosti, a ne njegovi postupci, uzrokovala njegov nepovoljan društveni položaj.

Sa druge strane, u narednom primeru (*Time Magazine*, 13. septembar 2022) pribegava se pasivizaciji, te se tako se diskurzivno banalizuje tema optužbi protiv E.M.V. premeštanjem fokusa na protokolarnu kaznenu mere („A.M.W.* will be allowed to wear a uniform at the Queen’s final vigil ... but not at the funeral“). Pasivna forma i u ovom slučaju postavlja E.M.V. kao subjekat rečenice ali objekat nečije odluke, što bi trebalo da postigne efekat izazivanja sažaljenja prema njemu. Međutim, kreira se slika kazne koja je više ceremonijalna nego zapravo sankcionarna. Time se pitanje te kazne, a posledično i pitanje odgovornosti, redukuje na pitanje protokola koje ostaje u nadležnosti kraljevske porodice. Ovom pasivnom konstrukcijom se pažnja javnosti izmešta sa prirode optužbi na simbolične posledice, ali i normalizuje narativ u kome se odgovornost razvodnjava unutar okvira institucionalnih mera. Implicitno se podržava očuvanje ugleda kraljevske porodice, koja se predstavlja kao institucija koja se odgovorno suočava sa situacijom, dok se nužne moralne i pravne implikacije zamenjuju potenciranjem kontrolisane strategije kriznog menadžmenta.

Posebno se izdvaja primer izveštavanja (Novozelanski glasnik, 2. mart, 2018) o slučaju L.N, u kome se pasivom kreira još opasniji narativ – prebacivanje odgovornosti za negativne posledice po društvo ili profesiju na samo iznošenje optužbi o rodno zasnovanom nasilju („numerous people have been fired or forced out of jobs in the wake of the widening scandal“). Pasivna forma izbegava identifikaciju agensa negativne radnje, a njene posledice predstavlja kao neizbežan ishod apstraktnog procesa. Ovakva konstrukcija, kroz prebacivanje fokusa na posledice koje su trpeli drugi – u ovom slučaju zaposleni koji su izgubili posao – kreira opasan diskurzivni okvir u kome se progovaranje žrtava i razotkrivanje sistemskog nasilja može posmatrati kao uzrok društvene ili profesionalne destabilizacije. Ova implicitna redistribucija krivice umanjuje opseg zločina koje je L.N. počinio, ali ide i korak dalje – promoviše narativ koji podržava kulturu tišine – ideju da progovaranje o nasilju izaziva negativne posledice po društvo ili određenu profesiju. Time se implicitno obeshrabruje iznošenje sličnih optužbi u budućnosti. Pasivizacijom se „skandal“ predstavlja kao autonomna sila, dok se odgovornost počinioaca i sistemskih propusta koji su omogućili nasilje briše iz diskursa, a dopušta normalizacija dinamike koja marginalizuje žrtve i relativizuje njihovo iskustvo.

U srpskim medijima, koji kako je već napomenuto, pasivizaciji pribegavaju nešto ređe (zbog same prirode jezika) sličan obrazac može se uočiti u izveštavanju o slučaju B.L.-D.Š.. Pasivno konstruisan naslov jednog članka (*Politika*, 25. mart, 2021) – „B.L.* isključen iz predstave na zahtev glumaca Beogradskog dramskog“ – za razliku od brojnih senzacionalističkih naslova, uspostavlja relativno neutralan ton. Takav pristup se može smatrati prikladnim s obzirom na izostanak osuđujuće presude, jer izveštaj ostaje fokusiran na posledice iznetih optužbi, a ne na vrednosne sudove. Ipak, pasivna forma nedvosmisleno postavlja B.L. u objekatsku poziciju, i time čitalačku pažnju usmerava na negativne posledice po njega kao pojedinca, dok se optužbe za rodno zasnovano nasilje zadržavaju u pozadini. Time se, implicitno, stvara prostor za preispitivanje uloge institucija i njihovih odluka, ali i granica između društvene reakcije i pravnog ishoda, te pitanja da li takve mere treba tumačiti kao preventivni društveni odgovor na optužbe ili kao preuranjeno zauzimanje stava pre nego što pravosudni proces iznedri konačnu odluku.

Kroz treću identifikovanu funkciju, pasiv, kao što je ilustrovano analiziranim primerima, uspešno pomera fokus sa odgovornosti pojedinca i lične posledice sa kojima se suočava uspostavlja kao centralni element priče. U tom kontekstu, pasivna forma ne deluje samo kao gramatičko sredstvo, već i kao pragmatički okvir koji stvara prostor za reinterpretaciju odgovornosti i moralne osude. Diskurs se neretko transformiše tako da počinioaca projektuje u sferu trpljenja, a ne činjenja. Takav tendenciozni narativni pomak ima potencijal da redefiniše granice prihvatljivog u javnom diskursu.

VI LEKSIČKO-PRAGMATIČKA SREDSTVA MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA RODNO ZASNOVANOG NASILJA

VI 1. Figurativni jezik

„Retorička figura, ili stilska figura, poseban je izraz osećanja koji se razlikuje od uobičajenog načina izražavanja. U pisanju, kao i u govoru, ukrasni jezik se često koristi kako bi diskurs bio naglašeniji, upečatljiviji ili elegantniji” (Marr, 1842: 113).

Pod figurativnim jezikom, za potrebe ovog rada, podrazumeva se način (medijskog) izražavanja koji prevazilazi doslovno značenje i oslanja se na stilske figure poput metafora, hiperbola, ironije i poređenja radi stvaranja dublje simboličke dimenzije, jačanja emocionalne snage poruke, te konstruisanja društvenih narativa. Kao komponenta komunikacije, figurativni jezik menja način na koji razumemo stvarnost. Daleko od neutralnog sredstva izražavanja, postavlja interpretativne okvire, a u jezik unosi simboličku dubinu i složenost koja odražava i kreira kolektivne obrasce mišljenja i kulturne vrednosti. Česta i nekritička upotreba stilskih figura u medijima stoga posebno deluje kroz ideološke okvire – hiperbole mogu povećati osećaj urgentnosti, ironija može delegitimisati određene aktere, dok eufemizmi mogu umanjiti ozbiljnost događaja o kome se izveštava. Kroz asocijativne i emocionalne strategije usmerava dominantne narative, a određene interpretacije čini intuitivnim i neupitnim, dok istovremeno marginalizuje alternativne perspektive. Kroi priče, kreira junake i zločince, izaziva empatiju ili ogorčenost. Kroz moćne slike i emocionalno obojenu leksiku, figurativni jezik postaje sredstvo dramatizacije ali i normalizacije.

U kontekstu izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, medijski diskurs često pribegava figurativnom jeziku kao sredstvu senzacionalizacije, i to tako što ističe spektakularne aspekte slučaja o kojima se izveštava, te podstiče emocionalne reakcije publike. Hiperbole i ekspresivni izrazi u naslovima i izveštajima učvršćuju postavljene interpretativne okvire. Time se konstruišu pojednostavljeni narativi u kojima su nasilnici prikazani kao izopšteni pojedinci, dok su žrtve pasivne i lišene agencije. Ovakvi diskurzivni obrasci, koji su leksički precizno uspostavljeni, pojedinačno se detaljnije analiziraju se u radu.

Iako se i ovde povlači paralela između anglofone i srpske medijske sfere, kao zanimljivija se pokazuje razlika između tabloidnog i natabloidnog izveštavanja, gde su odstupanja često znatno manja nego što bi se očekivalo. Posebno je indikativno to što autorski komentari, iako formalno odvojeni od standardnog informativnog izveštavanja, doprinose izjednačavanju stilskih i diskurzivnih strategija, te tako brišu granicu između tabloida i etabliranih medija.

Senzacionalistički ton i izražena (neretko i manipulativna) emocionalizacija diskursa uočljivi su i u tekstovima tabloida i u pojedinim natabloidnim rubrikama, naročito autorskim komentarima. Iako se ove rubrike formalno ne ubrajaju u standardno informativno izveštavanje, njihova prisutnost u okviru etabliranih medija doprinosi ukidanju distinkcije između objektivnog novinarstva i subjektivnih interpretacija. Time se stvara nejasna granica između informacije i ideološki oblikovanog narativa. U tom pogledu, pregled figurativnog jezika u tabloidnom izveštavanju ukazuje na očekivane obrasce dramatičnosti, hiperbolizacije i moralne eksplicitnosti koji karakterišu ovaj vid novinarstva.

U tabloidnim izveštajima obe medijske sfere, metafore imaju dominantnu ulogu u figurativnom konstruisanju percepcije aktera priče, i neretko unapred postavljaju interpretativni okvir u kome se oni posmatraju. Tome svedoči često ponavljana imenička fraza „the accused predator“ (*Daily Mail*, 15. decembar 2018) koja gradi narativni identitet H.V. To čini tako što ga pozicionira kao lovca nepopravljivog životinjskog instinkta. Metafora predatora svakako sugerise ponavljanje i sistematičnost njegovih postupaka, ali ga i implicitno dehumanizuje tako što ga smešta van društvenih normi i zakonskog okvira odgovornosti. Okrivljeni se samim tim više ne predstavlja

kao pojedinac pod istragom, već kao arhetipska pretnja – otelotvorenje zla čije se delovanje posmatra kroz biološku, a ne društvenu prizmu. Ovu predatorsku sliku produbljuje i metafora ujednom od članaka– „with those tentacles of his” (*Page Six*, 23. januar 2020), koja proširuje koncept pretnje koju H.V. predstavlja. To čini figurativno se pozivajući na invazivno širenje kontrole i manipulacije unutar filmske industrije. Slika pipaka hobotnice implicira širok doseg njegove moći, ali i sposobnost preciznog hvatanja i čvrstog zadržavanja žrtava. Time se H.V. narativni identitet osnažuje kroz prizmu agresivnog osvajača čije se delovanje manifestuje u različitim sferama ličnih i profesionalnih života drugih ljudi.

Metafora lova prožima i srpski medijski diskurs, i usmerava ga ka narativu koji briše granicu između pravde i odmazde. Glagolska fraza „krenuti u lov“ (*Informer*, 28. septembar 2022) u izveštavanju o reakciji javnosti na slučaj I.M. aktivira simbolički registar progona, gde se lovac i plen već unapred nalaze u zacementiranim ulogama. Pored inherentnog prizvuka agresivne portage, frazom se implicitno opravdava logika obračuna, gde institucionalni mehanizmi postaju suvišni, a pravda se ostvaruje instinktivnim činom eliminacije neprijatelja. Nameće se zaključak da metafora lova ukida distinkciju između zakona i osvete, te mobilize čitalačku publiku da situaciju doživi kao ritualizovani čin ispravljanja nepravde u kome je svaki drugi oblik presude slabost ili odugovlačenje.

Ako metafore poput one o lovu čitaoca vode kroz narativ progona i obračuna, ironija i sarkazam deluju subverzivno – ne pojačavaju dramatičnost, već je potkopavaju. Time predmetne događaje pretvaraju u farsu, uz potencijal da potpuno razore integritet priče tako što će je svesti na trivijalnost. Naslov u jednom tabloidu (*Page Six*, 14. jul, 2020) – „the poop that ruined J.D.* and A.H.* marriage“ – pokazuje kako tabloidna doskočica postaje tendenciozan čin diskreditacije kroz infantilizaciju jezika. Imenicom *poop*, umesto neutralnijeg termina, narativ se radikalno preusmerava: publika se uvlači u komični spektakl, gde se sve svodi na groteskni apsurd. Taj apsurd je stoga jezički uspostavljen i razvodnjava temu tako što je preoblikuje u benignu, zabavnu priču. Nasilje i odgovornost brišu se iz diskursa. Može se zaključiti da na ovaj način ironija prestaje da bude humoristički ventil, i postaje mehanizam manipulacije. Poništava težinu događaja, normalizuje relativizaciju nasilja i svodi ga na tabloidni cirkus u kome publika više ne razaznaje gde prestaje šala, a počinje stvarnost.

Još očiglednija degradirajuća upotreba figurativnog jezika dolazi iz srpskog medijskog diskursa („kao bombu da imaš u gaćama, a ne ribicu“ – *Alo*, 1. mart, 2019). Njom ovaj primer izveštavanja o slučaju M.J. izlazi iz okvira uobičajenog senzacionalističkog šoka – postaje diskurzivni udarac koji reprodukuje duboko ukorenjene obrasce mizoginije. Eufemizam *ribica*, koji u kolokvijalnom govoru infantilizuje i umekšava predstavu o ženskim genitalijama, ovde biva nasilno zamenjen simbolom destrukcije i eksplozije. Ova radikalna zamena, kontrast imenica *ribica* i *bomba*, transformiše žensko telo u pretnju, u opasnost koja se ne kontroliše i ne toleriše, već se mora neutralisati. Ponavlja se obrazac kojim se ženska seksualnost tradicionalno prikazuje kao destabilizujuća sila – nešto što je drugo, udaljeno, ali i opasno, subverzivno, potencijalno destruktivno. Metafora bombe podržava stereotipni narativ koji žensku seksualnost posmatra kao predmet kontrole, te je posmatra kroz prizmu nasilja i sile. U takvom okviru, medijski diskurs perpetuiira mizogine stereotipe. Time i aktivno učestvuje u normalizaciji agresivnog, degradirajućeg odnosa prema ženskom telu kroz jezičke konstrukcije koje funkcionišu kao mehanizam njegove simboličke dehumanizacije.

Tabloidizacija medijske sfere nepovratno je narušila granice između tabloidnog i netabloidnog izveštavanja uvodeći u diskurs mehanizme koji su nekada bili svojstveni isključivo senzacionalističkim narativima. Netabloidni mediji, iako zadržavaju privid analitičke distance, više nisu imuni na figurativni jezik i obilje stilskih figura koje usmeravaju čitalačko tumačenje. Rezultat nije uvek brutalna relativizacija, ali jeste diskretno ugrađivanje interpretativnih okvira koji ne ostavljaju prostor za neutralnost. Kao istaknuti primeri u obe sfere izdvajaju se izveštavanje o slučaju H.V. (*The Guardian*, 10. novembar 2017) i o slučaju M.J. (*Politika*, 10. mart 2019).

U prvom, tekst o atmosferi u Holivudu nakon optužbi koje su iznete protiv H.V. otvara se nautičkom metaforom – „drifting deeper in uncharted waters“. Pomorski registar tu atmosferu udaljava od sudskog i društvenog obračuna sa sistemskim zlostavljanjem, i približava je neizvesnom plutanju kroz nepoznato, bez kontrole i jasnih smernica. Glagol *to drift* (plutati) sugerše pasivnost i prepuštanje silama jačim od pojedinca, dok imenička fraza *uncharted waters* (neistražene vode) priziva sliku teritorije bez mapa, pravila i orijentira. Ova metafora aktere priče uklapa u širu sliku industrije koja se kolektivno kreće kroz nepoznato. Ključni efekat upotrebljene metafore ipak nije ono očigledno – evociranje neizvesnosti – već brižljivo kreirano premeštanje fokusa sa individualne odgovornosti na amorfnu ideju dezorijentacije i gubitka kontrole.

Metafora se u ovom medijskom izveštaju može smatrati pravim diskurzivnim manevrom koji briše jasnu distinkciju između počinilaca, žrtava i posmatrača, a granice odgovornosti zamagluje. Akteri nisu predstavljeni kao oni koji su oblikovali i održavali sistem moći koji je omogućio dugogodišnju eksploataciju, nego kao putnici zarobljeni na nestabilnim vodama – nesposobni da upravljaju kormilom i suoče se sa posledicama. Metafora (ne)svesno otvara prostor za sugestiju da je i sama industrija jednako pogođena krizom, kao da su svi njeni učesnici – i oni koji su zlostavljali i oni koji su bili zlostavljani – podjednako izgubljeni u haotičnom procesu koji se odvija izvan njihove kontrole. Umesto da jasno postavi pitanje kako se moć koristila i zloupotrebljavala, narativ implicitno stvara atmosferu u kojoj je čitava situacija predstavljena kao neizbežan brodolom, a ne kao rezultat decenija sistemskog zataškavanja.

Preuzimajući simboliku nautičkog registra već na samom otvaranju teksta, tekst funkcioniše kroz vizuelno snažnu sliku nekontrolisanog kretanja u haotičnim uslovima. Odsustvo pravca učvršćuje ideju da se ne suočavamo sa procesom razotkrivanja i pozivanja na odgovornost, već sa nesigurnim lutanjem industrije koja pokušava da se snađe u novoj realnosti. Time se pažljivo izbegava artikulisanje odgovornosti – optuženi postaju deo kolektivnog talasa koji je sve zahvatio podjednako, bez obzira na njihovu ulogu u istom.

Nastavak teksta donosi i metaforički transfer koji radikalno menja percepciju optužbi. Složena imenička fraza („vortex of sexual abuse allegations... whirling beyond control“) smešta ih u simbolički registar prirodne nepogode – nezaustavljive, destruktivne sile koja nadilazi ljudsku moć upravljanja i razumevanja. Dok je prethodna metafora nautičkog registra prikazivala Holivud kao dezorijentisan brod koji gubi pravac, ovde se narativ zaoštrava kroz prizor nepredvidivog vrtloga koji nekontrolisano raste, zahvata sve pred sobom i ne ostavlja prostor za razvrstavanje aktera po odgovornosti i zaslugama. Imenica *vortex* (vrtlog) ima snažan vizuelni potencijal, ali se pored toga može smatrati i semiotičkom zamkom koja optužbe za rodno zasnovano nasilje predstavlja kao sveproždiruću pojavu koja ne poznaje granice.

Particip *whirling* (koji se vrti) intenzivira dinamiku nepogode. Niz slučajeva sa jasnim dokazima i procedurama metaforički se transformiše u centrifugu haotičnih zbivanja u kojoj je nemoguće uhvatiti stabilnu tačku oslonca. Metaforu dovršava priloška fraza *beyond control* (van kontrole), i to tako što sugerše da je eskalacija dostigla tačku u kojoj se više ne može zaustaviti, kanalisati ili racionalno obraditi. Ovaj figurativan okvir iz temelja menja percepciju događaja – umesto da optužbe budu shvaćene kao pravno i društveno neophodno suočavanje sa decenijama zloupotreba, one se pretvaraju u nešto nalik elementarnoj nepogodi, nesagledivoj i neukrotivoj.

Ono što ovu metaforu čini naročito efektnom, ali i problematičnom, jeste njeno distanciranje od konkretnih aktera i njihovih postupaka. Ako vrtlog sve jednako uvlači, onda niko nije pojedinačno odgovoran – svi su deo istog procesa, kako počinio, tako i oni koji su godinama ćutali, ali i oni koji su ga napokon pokrenuli. Na taj način, ova figurativna konstrukcija kreira iluziju da je Holivud pogođen nekontrolisanom katastrofom, a ne sopstvenim duboko ukorenjenim sistemima eksploatacije.

Ako je u metafori sa početka teksta Holivud plutao bez pravca, ovde je već uhvaćen u nasilnu silu koja se okreće sve brže. Više niko ne zna gde je središte vrtloga – niti ko će sledeći biti uvučen. Kriterijumi su zamagljeni.

Kraj teksta ipak donosi dugoočekivani ulazak u domen sistemske patologije. Nadaleko poznata imenička fraza „the casting couch culture” figurativno implicira simptom duboko ukorenjene industrijske dinamike. Izraz *casting couch* (kauč za kastinge) decenijama je funkcionisao kao eufemizam za mehanizam seksualne eksploatacije u industriji zabave. U pitanju je mehanizam koji uticaj postavlja kao valutu za pristup profesionalnim prilikama. Međutim, dodatak imenice *culture* (kultura) transformiše značenje originalnog izraza – pojedinačni slučajevi ili sporadične zloupotrebe konačno se deklariraju kao sistem vrednosti koji je ovu praksu generacijski normalizovao i ugrađivao u industrijske standarde.

Ovim jezičkim izborom dolazi i do ključnog pomaka u interpretaciji. H.V. se implicitno karakteriše kao proizvod ekosistema koji je takvo ponašanje tolerisao, te čak i očekivao. U tako postavljenom okviru koji omogućava redistribuciju krivice, H.V. postaje centralni simbol raspada jednog sistema, ali ne i njegov jedini arhitekta.

Dodavanjem jedne imenice (*culture*) u ustaljeni metaforički izraz, otvara se prostor za interpretaciju u kojoj je Holivud mesto zločina, ali je i njegov talac. Industrija je stvorila H.V, održala ga je ćutanjem i prećutnom saglasnošću, i na kraju i sama trpela. Uz pomoć ove figurativne fraze, narativ medija se ne iscrpljuje u osudi jednog čoveka, već stvara sliku kolektivnog saučesništva i kulture u kojoj se eksploatacija ne dešava u tajnosti jer je ugrađena u same njene temelje. Nakon brojnih medijskih izveštaja koji postavljaju pitanje kakav je H.V., ovaj list se konačno pita kakav je sistem koji ga je iznedrio.

Srpski list u izveštavanju o slučaju M.J. primenjuje stilski sličan pristup. Hiperbola, poređenje, ironija i metafora gotovo da brišu granicu između informativnog izveštavanja i subjektivne interpretacije. Tekst sadržinski više podseća na autorski komentar, ali kao takav nije deklarisan, već je objavljen u rubrici *Politika*. Stilaska raskoš neprimetno premešta fokus sa analitičkog sagledavanja optužbi protiv M.J. ka kreiranju njegovog moralnog i političkog portreta. U tom procesu, tema seksualnog uznemiravanja biva razvodnjena u narativu o moći i političkim igrama.

Naslov, blend „Jutkilend”, nastao je spajanjem vlastitog imena (nadimka) M.J. i engleske reči *land* (zemlja). Služi kao svojevrsna metafora koja stvara sliku lokalne dominacije M.J. i njegovu ulogu političkog lidera uvodi kroz prizmu ironije. Ovim blendom, autor stvara aluziju na fiktivni svet u kojem M.J. deluje kao autokratski vladar, te indirektno ukazuje na njegovu zloupotrebu političke moći. Implicira da je M.J. stvorio lično carstvo, gde su pravila diktirana njegovom voljom, a apsurdnost njegove vlasti je dovedena do vrhunca. Naslov ima izraženu sarkastičnu konotaciju, a kao fokus teksta najavljuje političku dimenziju i političku neadekvatnost M.J, čime se tema nasilja relativizuje kroz stilsku igru.

U nastavku, metaforična perifraza „foto-robot bahatog šerifa“ stilizuje M.J. u arhetipsku figuru karikaturnog lokalnog moćnika čija vlast funkcioniše izvan institucionalnih okvira. Složenica *foto-robot*, koji inače označava preciznu vizuelnu rekonstrukciju lica, ovde ironično ne služi otkrivanju istine već modelovanju percepcije. Sam optuženi u novoj percepciji postaje više simbol nego stvarna ličnost pod istragom. Povezivanje sa imeničkom frazom *bahati šerif* predstavlja značajniju politizaciju slučaja, i to tako što ga izmešta iz sfere lične odgovornosti u narativ o despotskoj vlasti koja je godinama funkcionisala nekažnjeno. Metafora deluje dvostruko – sa jedne strane, čitalačku pažnju okreće na autoritarnost M.J. i zloupotrebu moći, ali sa druge, skreće je sa konkretnih optužbi za seksualno uznemiravanje. M.J. se stoga prikazuje kao oličenje političke samovolje, čime se implicitno sugerise da je njegovo delovanje rezultat političkog sistema moći.

Ako je metaforična perifraza izvršila politički obojenu karakterizaciju okrivljenog, poređenje „nevin kao Trnova Ružica“ ismejalo je njegovu odbranu svojevrsnom diskurzivnom detonacijom. Ni u ovom slučaju ne radi se o tek ironičnoj doskočici. Poređenje infantilizuje M.J., i to tako što ga smešta u okvir bajkovite pasivnosti, potpuno nespojive sa javno izgrađenim imidžom moćnika. Referenca na bajku takođe je tendenciozna: u bajkovitom narativu, Trnova Ružica je simbol bespomoćnosti, lika lišenog svake agencije. U kontekstu strategije odbrane M.J., ovo poređenje svesno generiše kontrast između realnosti njegove moći i apsurdnosti pokušaja da se predstavi kao žrtva.

Iako efikasan satirični alat, poređenje se može smatrati javnom osudom kroz apsurd lične odbrane, i konačno – humoristički spektakl ironije.

Pri analizi daljeg teksta, metafora „lovina lokalnih moćnika“ demonstrira kako figurativni jezik istovremeno može da razotkrije sistemsku nepravdu i da je diskurzivno učvrsti. Ovom imeničkom frazom seksualno uznemiravanje se prelama kroz odnos predatora i plena u kome žene gube svaki subjektivitet. Lovina nije akter – ona je već unapred dodeljena uloga unutar nepromenljive hijerarhije moći, deo lovačke logike u kojoj su pravila odavno postavljena, a ishod unapred poznat. Moćnici love, žrtve beže – ali ni jedni ni drugi ne izlaze iz tog zatvorenog sistema, u kome je nasilje predstavljeno kao prirodni poredak stvari, a ne društveni konstrukt.

Pomenuti diskurzivni okvir na prvi pogled deluje kritički jer osvetljava toksičnu dinamiku moći i ukazuje na institucionalizovanu nepravdu, ali njegov učinak nije oslobađajući. Naprotiv, njime se struktura ne menja, već se dodatno ukorenjuje. Ako su žene prikazane kao lovina, onda je njihova pozicija zapečaćena; ako su moćnici oni koji love, onda se njihova dominacija ne dovodi u pitanje, već se samo registruje kao neizbežna. U tom okviru, problem nije u samoj hijerarhiji, već u njenim pojedinačnim ekscesima – a upravo tu leži suštinska diskurzivna manipulacija.

Umesto da otvori prostor za preispitivanje odnosa moći, ovakva metafora ga zatvara u predodređene uloge. Nasilje se sagledava kroz zakonitost predatora i plena, gde su uloge fiksne, a pravda tek apstraktna mogućnost unutar igre čiji se temelji ne dovode u pitanje. Ono što bi moglo biti čin razobličavanja sistema, u ovom slučaju postaje čin njegovog potvrđivanja – sistem ostaje netaknut, jer je, prema ovakvom narativu, već vekovima isti i nepromenljiv.

Finalna figurativna konstrukcija – „greje (se) uz vatru vlasti“ – stilski je ukras koji otključava suštinsku logiku moći u ovom narativu. Ova metafora M.J. utvrđuje kao figuru unutar sistema u kojem je politička lojalnost valuta, a zaštita moćnika zakonitost. Metafora *vatra vlasti* ovde jeste izvor moći, ali je i simbol njenog održanja kroz mehanizme selektivne zaštite i strukturne nekažnjivosti. Onaj ko se uz tu vatru greje nije odgovoran – on je deo poretka koji odlučuje ko će biti sačuvan, a ko će biti žrtvovan.

Figurativni jezički izbori poput ovog dakle transformišu i samo pitanje seksualnog uznemiravanja i svode ga na političku kalkulaciju. U takvom okviru, nasilje je samo još jedna (ne i ključna ili najvažnija) transakcija u sistemu moći, još jedna stavka u bilansu političkih odnosa. Metafora tako postaje ideološka matrica političkog preživljavanja. U tom sistemu, odgovornost je posledica slabosti – ne biva kažnjen onaj ko je kriv, već onaj ko izgubi zaštitu. Na kraju, pitanje seksualnog uznemiravanja nestaje iz narativa. Transformiše se u još jedan test moći, još jedan dokaz da politika ne poznaje pravdu, već samo pragmatizam.

U slučaju prvog pomenutog primera, premeštanje fokusa sa H.V. na sistemsku disfunkciju Holivuda, iako suptilno i smešteno na sam kraj, bilo je ispravan diskurzivni potez jer je ostalo unutar arene seksualnog uznemiravanja – industrijska kultura moći, tišine i zloupotrebe bila je suštinski deo problema, a H.V. njen najvidljiviji simptom. Konkretno optužbe za seksualno nasilje bile su prikazane kao posledica ekosistema koji ga je omogućio i štitio. U srpskim medijima, gde se izveštavanje o slučaju M.J. odvija kroz figurativno stilizovane političke slike, dolazi do diskurzivnog preinačenja, a seksualno uznemiravanje biva upakovano u narativ političke moći i

oportunizma. Tako se javni fokus premešta na strukture vlasti, a primarna tema se ne produbljuje već razvodnjava. Problem rodno zasnovanog nasilja se instrumentalizuje kao deo političkih odnosa moći – i u tom procesu, njegova suština bleedi.

VI 2. Multimodalnost i jezik vizualizacije

Koncept multimodalnosti odnosi se na mrežu semantičkih signala koji simultano pulsiraju kroz tekst, sliku, zvuk i prostor, i tako omogućavaju konzumentu medijskog sadržaja da značenje istovremeno pročita, vidi, čuje, oseti i doživi. Tradicionalni pristupi diskursu prevashodno su se fokusirali na usmeni ili pisani jezik kao primarne načine komunikacije. Razvoj digitalnih medija i novih komunikacijskih praksi doveo je do opširnijeg sagledavanja jezika kao multimodalnog fenomena (Kress&van Leeuwen, 2001). Multimodalnost se zasniva na ideji da različiti semiotički resursi — kao što su tekst, slika, zvuk, gestovi i prostorni rasporedi — doprinose stvaranju značenja kroz svoju međusobnu interakciju. Kombinacijom ovih modaliteta, učesnici u komunikaciji u mogućnosti su da stvore bogatija i složenija značenja koja prevazilaze ograničenja pojedinačnih modaliteta.

Ganter Kress, jedan od vodećih teoretičara multimodalnosti, ističe da svaki modalitet poseduje specifične semiotičke karakteristike koje utiču na način na koji se značenje formira i prenosi (Kress, 2010). Na primer, verbalni modalitet (tekst) može pružiti detaljne informacije i kontekst, dok vizuelni modalitet (slike, video) može brzo izazvati emocionalne reakcije i preneti složene informacije kroz simboliku i estetiku. U kombinaciji, ovi modaliteti dozvoljavaju višeslojan prenos značenja, posebno u medijskom diskursu gde je cilj, pored informisanja, i angažovati publiku na emocionalnom nivou. Upravo u kontekstu medijskog diskursa, multimodalnost se često koristi za stvaranje određene atmosfere, određenog narativa, kao i za usmeravanje pažnje publike. Medijski sadržaji retko koriste samo jedan modalitet — obično kombinuju tekst, slike, video sadržaje, zvučne efekte i grafičke elemente kako bi kreirali ubedljiv i dinamičan narativ (Machin&Mayr, 2012).

Međutim, multimodalnost se ne ogleda samo u kombinaciji različitih modaliteta, već i u načinu na koji se jezik koristi da bi sam po sebi preneo multimodalno značenje. Ovaj pristup otvara prostor za koncept jezika vizualizacije, koji se odnosi na specifične jezičke elemente i strategije kojima se stvara osećaj prisustva i dinamike, čak i u okviru čistog teksta. Jezik vizualizacije se na te elemente i strategije oslanja kako bi kreirao utisak multimodalnosti, a to najčešće čini koristeći leksičke, sintaksičke i tipografske resurse za prenos značenja.

VI 2.1. (Meta)jezički signali multimodalnosti

Imenice *foto* i *video* rekonstruišu funkciju teksta tako što u isti uvode vizuelnu dimenziju i time označavaju prelaz sa verbalnog na multimodalno. U isto vreme, preusmeravaju čitaoca ka složenijem procesu interpretacije. Ipak, ove imenice ne treba posmatrati samo kao oznake za vizuelni sadržaj, već i kao koja čitaoca pripremaju na promenu modaliteta. Njihova funkcija je da anticipiraju vizuelni sadržaj i time unapred oblikuju očekivanja publike. Kada se u medijskom naslovu pojavi imenica *foto*, najčešće podebljana i istaknuta velikim slovima, publika očekuje da će, pored verbalnog opisa, videti i konkretan vizuelni prikaz. Slično tome, imenica *video* uspostavlja očekivanje dinamičnog prikaza događaja ili situacije. Ovi metajezički signali omogućavaju medijima da tekst koriste kao kapiju ka multimodalnim sadržajima, usput stvarajući utisak autentičnosti i neposrednosti.

Pored leksičkih signala, jezik vizualizacije obuhvata i grafičke strategije poput emfatične upotrebe velikih slova. U medijskom diskursu, velika slova često se koriste u naslovima ili ključnim

delovima teksta kako bi naglasila određene informacije i privukla pažnju čitalaca. Ova strategija u najvećem broju slučajeva nema pravopisno opravdanje, ali ima snažan vizuelni efekat. U tabloidnom, a sve češće i netabloidnom izveštavanju, velika slova funkcionišu kao vizuelni imperativ— prilozi *šokantno* i *ekskluzivno* zahtevaju čitalačku pažnju i usmeravaju je ka unapred konstruisanom emocionalnom odgovoru. Naglašene informacije se transformišu u hitne poruke koje brišu granicu između činjeničnog izveštavanja i retoričkog pritiska. Grafički izbori poput ovog vid su vizuelne retorike.

Velika slova neretko se kombinuju sa uzvičnicima kako bi se dodatno pojačao senzacionalistički efekat. Uzvičnici su svojevrsni indikatori intonacije i emocionalnog stanja, te ukazuju na iznenađenje, šok ili uzbuđenje. Zajedno sa velikim slovima, uspostavljaju osećaj „višeg tona“ u tekstualnoj komunikaciji, i direktno doprinose dinamici medijskog narativa koja konzumente sadržaja podstiče na brzu i impulsivnu reakciju.

U analizi izveštavanja u anglofonom sferi može se uočiti nekoliko upečatljivih primera u kojima velika slova kao tipografski akcenat služe i kao semiotička direktiva koja konstruiše značenje informacije u unapred postavljenom interpretativni okvir. U jednom od članaka (San, 6. avgust 2022), vizuelna agresivnost velikih slova u naslovu („KILLER’S TEARS“, „KILLER COP“) garantuje instant pažnju, ali i mobilise emocionalni odgovor – čitalac čita vest i doživljava je kroz uspostavljen emocionalni filter šoka, osude i moralne neizbežnosti. U drugom (Maror, 16. septembar 2021), pak, u slučaju E.M.V. pribegava pridevu *ekskluzivno* („EXCLUSIVE“), a velika slova legitimišu sadržaj kao privilegovanu informaciju. Fokus se premešta sa suštinske relevantnosti na iluziju jedinstvenog pristupa. Takvi vizuelni markeri mogu se tumačiti kao alati za kontrolu narativa. Izveštavanje o slučaju H.V. (*The Scottish Sun*, 16. jun 2021) odlazi korak dalje. Naslov se oslanja na imenicu *silovatelj* („RAPIST“) u prisvojnom obliku, kombinuje je sa imenicom očaj („DESPAIR“) i obe ih ističe velikim slovima. Ovim izborom se postiže intenzivan emocionalni naboj a čitalačka pozicija u odnosu na subjekta vesti unapred se postavlja.

Jezička praksa anglofonih medija pokazuje da su velika slova u ovoj sferi dominantno usmerena na emocionalnu intenzifikaciju, bilo kroz moralnu osudu („EVIL KILLER COP“), bilo kroz isticanje ekskluzivnosti („EXCLUSIVE“). Metajezičke oznake vizuelnog sadržaja (poput imenica *foto* i *video* u srpskoj sferi) nisu karakteristične za anglofoni medijski diskurs.

Sa druge strane, u srpskoj sferi, pravopisno netipična upotreba velikih slova uočava se u sličnim funkcijama, ali u okviru specifičnih narativnih strategija koje reflektuje domaća tabloidna praksa. Naslovi tabloida u izveštavanju o slučajevima akušerskog nasilja („HOROR NA POROĐAJU“ – Republika, 12. april 2021; „ILEGALNI ABORTUS“ – *Alo*, 7. april 2021) svedoče o uspostavljanju diskurzivnog okvira u kome dominira dramatizacija i emocionalna manipulacija. Istaknute imeničke fraze svakako su nominalne oznake događaja, ali su i retorička sredstva koja kroz vizuelnu agresivnost i semantičko preuveličavanje mobilise čitalački odgovor. Dalji pregled naslova u okviru izveštavanja o akušerskom nasilju pokazuje da se upotreba velikih slova efikasno može preliti sa imenica na glagole, te tako eksplicitnije oblikovati narativna dinamika. Informera vizuelno ističe glagole *tvrditi*, *vredati*, *udariti* i time ih predstavlja kao ritmički marker koji usmerava čitalačku pažnju kroz eskalaciju radnje. Ova strategija konstruiše narativ u nizu eksplozivnih iskaza, gde se čitaocima ne dopušta postepeno usvajanje informacija već su odmah uronjeni u visokoenergetski, gotovo urgentni ton priče. Velika slova ovde funkcionišu kao pojačivači intenziteta – svaka istaknuta radnja deluje kao trenutak kulminacije. Dramatičnost se uvećava, a čitalačko iskustvo postaje dinamično i ubrzano. Velika slova u glagolima ne dopuštaju pasivnu recepciju teksta; čitalac je gurnut u narativni vrtlog u kome se radnje nižu u ritmu koji podseća na niz hitnih događaja. Ovo se može smatrati i kontrastom u odnosu na anglofonu sferu, gde se velika slova češće javljaju u imenicama koje usmeravaju pažnju na subjekte i moralne kategorije. Srpski medijski diskurs ovaj vizuelni marker koristi za stvaranje pokreta unutar samog

teksta, koji čitaocu servira informaciju kroz niz udarnih tačaka, efektno simulirajući dinamičan razvoj događaja u realnom vremenu.

Ipak, jedan od potencijalno najreprezentativnijih primera metajezičkog nametanja istine ostaje primer izveštavanja (*Večernje Novosti*, 22. januar 2021), o zajedničkoj slici M.A. i M.R. Imenica *foto*, istaknuta velikim slovima, vizuelni sadržaj koji najavljuje metajezički pretpostavlja kao autonomnog nosioca istine ili laži. Upravo je to sadržaj koji tekst nastoji da predstavi kao dokaz odnosa dvoje aktera, odnosno opovrgavanje optužbe M.R. Sama imenica stoga eksplicitno objavljuje postojanje slike, ali implicitno diktira njenu interpretaciju, transformišući je iz prostog vizuelnog zapisa u ključni argument narativne konstrukcije. Vizuelni element, umesto da dopunjuje tekst, preuzima njegovu funkciju.

Poređenjem dve medijske sfere postaje jasno da velika slova nisu puka tipografska konvencija već semiotički alat čija funkcionalnost varira u zavisnosti od diskurzivnog okvira u kome se primenjuje. U anglofonoj sferi, njihova primarna uloga leži u emocionalnoj intenzifikaciji kroz moralne oznake i ekskluzivnost sadržaja, te usmeravanju publike ka određenom afektivnom odgovoru. Srpski medijski diskurs, iako jednako sklon senzacionalizmu, proširuje funkcionalnost velikih slova i na vizuelnu organizaciju teksta, gde se ona, pored imenica visokog emocionalnog naboja, koriste i za glagole koji usmeravaju čitalačko iskustvo kroz dramaturški konstruisane nizove radnji. Ova razlika odražava nešto korenitiju strategiju – anglofoni naslovi često sugerišu interpretaciju kroz označavanje moralnih pozicija ili statusnih oznaka (*EXCLUSIVE*, *KILLER*), dok srpski naslovi grade ritam same informacije, forsiraju dinamiku i osećaj neposrednosti kroz upotrebu glagola radnje u njihovom vizuelno najaglašenijem obliku.

U takvom poređenju, neophodno je napomenuti i da se u anglofonoj sferi vizuelni sadržaji integrišu u narativ bez eksplicitnih jezičkih markera, dok srpski mediji aktivno koriste metajezičke indikatore (imenice *foto* i *video*) kao implicitne garancije autentičnosti. Takve publiku navode na zaključak da se istinitost sadržaja ne nalazi u tekstu već u vizuelnom elementu koji ga prati. Time jezički upostavljen narativ postaje tek uvod u ono što se konstruše kao odlučujući dokazni materijal, a proces interpretacije se premešta sa jezičkog na vizuelni modalitet. Ove prakse ne mogu se posmatrati isključivo kao stilističke karakteristike medijskog jezika – one su ključni elementi u konstruisanju značenja i usmeravanju percepcije publike. U tom smislu, jezik vizualizacije događaje postavlja u unapred zadate senzorne i afektivne okvire.

To se posebno ogleda u načinu na koji tekst stvara osećaj prisutnosti kroz evocirajuće opise, u kojima detaljni deskriptivni elementi, dinamični glagoli i ekspresivni pridevi još snažnije utiču na čitalačku percepciju događaja. Omogućavaju publici da kognitivno procesuiraju informacije, ali i da ih gotovo fizički oseti.

VI 2.2. Leksički uspostavljena senzorna imerzija

Leksički uspostavljena senzorna imerzija za potrebe ovog teksta odnosi se na diskurzivnu strategiju kojom tekst rekonstruiše događaj tako da ga čitalac percipira kao neposredno iskustvo. To podrazumeva probrane jezičke resurse – bogatu deskripciju, dinamične glagole i ekspresivne prideve – kojima tekst aktivira čula i podstiče emocionalnu reakciju (Zwaan, 2004), te time uvlači čitaoca u atmosferu opisanog trenutka. Medijski narativ tako formira gotovo taktilno iskustvo čitanja, a sam tekst oblikuje i značenje događaja, ali i način na koji se isti doživljava.

Analiza anglofone sfere pokazuje da se pomenuta strategija prevashodno oslanja na rekonstrukciju scene kroz emocionalno obojene jezičke elemente i pažljivo ritmovane deskriptivne segmente. U izveštavanju o suđenju L.N. (*Mirror*, 2. februar 2018), pasivne konstrukcije („as people were seen crying in the gallery”) pažnju usmeravaju na kolektivnu emocionalnu reakciju

publike, pri čemu glagol *to cry* direktno vizualizuje suze i omogućava čitaocima da osete težinu trenutka. Taj trenutak je predloškom frazom smešten u konkretne lokacijske uslove, što ga čini još prijemčivijim za publiku. Međutim, senzorna imerzija dostiže vrhunac kroz prikaz nasilne scene u sudnici („struggling on the courtroom floor while officers pin him to the ground”) koja dinamično evocira haotičan trenutak fizičkog obračuna kroz višeslojnu vizuelizaciju prostora, radnji i intenziteta sukoba. Particip (*struggling*) sugerise borbu, ali i produženo stanje otpora, dok predložki opis lokacije (*on the courtroom floor*) pozicionira telo optuženog na pod – simbolički i fizički označavajući njegovu nemoć. Istovremeno, klauza paralelne radnje („while officers pin him to the ground”) pojačava dramatičnost čitavog prizora tako što uvodi kontrast između borbe i nadmoćne sile. Time se scena deklariše kao sukob nejednakih snaga. Na ovaj način, tekst ne samo da registruje čin hapšenja već i kroz preciznu koordinaciju glagolskih i prostorno-vizuelnih elemenata intenzivira utisak fizičkog i simboličkog poniženja. Nastavak teksta donosi i emocionalnu kulminaciju („as the stunned courtroom looks on in silence”). Kroz pridev *stunned* postavlja i održava publiku u stanju kolektivnog šoka. Predložka upotreba tišine (*in silence*) pojačava intenzitet prizora i produžava osećaj zatečenosti u istom. Vizuelna i auditivna komponenta ostaju neraskidivo povezane, stvarajući sinestezijski efekat. Tekst očekivano beleži trenutak, ali odlazi i korak dalje tako što ga rekonstruiše u realnom vremenu. Čitaoci osećaju atmosferu neizgovorenog užasa dok se scena odvija pred njihovim unutrašnjim pogledom. Princip informativnosti ostaje upitan.

Imerzivna moć teksta manifestuje se i u prikazima zatvorskog sistema kao produženog prostora kazne i dehumanizacije. U drugom članku (*Daily Mail*, 13. februar 2018), opis zatvorskih procedura u slučaju L.N. konstruisan je kroz precizno tempirane vremenske markere („Wake-up for all inmates is at 6am with headcounts held at midnight, 3am, 5am, 4pm, and 10pm”), čime se kroz ritmičku rigidnost ističe apsolutna kontrola i odsustvo slobode. Još upečatljiviji je vizuelni pridevski opis njegovog fizičkog stanja („jacket-less and shackled on a snowy tarmac”), te scene fizičkog i simboličkog poniženja. Takvi izbori nude senzacionalističku analizu zatvorskog sistema koja čak potencira sažaljenje prema osuđenika, a čitalačku empatiju zahtevaju kroz estetsku dramaturgiju patnje.

Jezička imerzija posebno dolazi do izražaja u prikazima koji fokus stavljaju na izazivanje osećaja prisutnosti publike u trenucima emocionalnog sloma. U izveštavanju o istom slučaju (*The New York Times*, 15. septembar 2021), suđenje L.N. rekonstruisano je kroz vizuelno i emocionalno snažan prikaz žrtve S.B. („sitting at a witness table alongside three of her former teammates, S.B.* broke down in tears”). Particip *sitting* precizno pozicionira scenu, a naglašava njenu statičnost i težinu trenutka, dok fraza *broke down in tears* ne označava dramaturgiju sloma ličnosti kroz sliku suza kao fizičke manifestacije bola. Još intimniji efekat postiže se detaljnim opisima neverbalnih gestova (*dabbing her eyes with a tissue*), koji dodatno akcentuju ranjivost subjekta. Jezička vizualizacija u ovom slučaju koncentriše čitalačku pažnju na ličnoj patnji žrtve, insistirajući na emocionalnoj reakciji kroz vizuelizaciju trenutka sloma. Slična strategija u istom članku koristi se u prikazu drugog ključnog momenta – trenutka kada je jedna od žrtava prvi put iznela svoje iskustvo pred FBI agentom koji je odlučio da ne preduzme dalje korake. Vremensko-prostorni opis („during a three-hour phone call from the floor of her bedroom”) pruža fizičku kontekstualizaciju i vizualizuje ranjivost. Pod se ovde ne pojavljuje kao neutralna lokacija već kao simbol potpune iscrpljenosti i bespomoćnosti. Narativna težina ovog trenutka svakako proizlazi iz sadržaja razgovora, ali i iz jezičke vizualizacije žene koja u stanju psihičke rastrojenosti doslovno zauzima položaj koji odražava njen unutrašnji osećaj nemoći.

Srpska sfera senzornu imerziju takođe postiže kroz kombinaciju direktnih i implicitnih jezičkih vizualizacije nasilja i bespomoćnosti. U izveštavanju o M.J. (*Alo*, 1. mart 2019), niz glagola sa snažnim senzornim implikacijama i rastućeg intenziteta („zaključao vrata kancelarije i stavio joj ruku na butinu”; „nasrnuo je na nju”; „stavljao joj je ruke na grudi i dodirivao je”) narativ formira kroz progresivnu eskalaciju događaja. Kombinacija imenica sa konotacijama intimnosti i progresivno intenzivnih glagola sredstvo je za emocionalno angažovanje publike – čitaoci su gotovo

prisiljeni da preuzmu perspektivu žrtve kroz vizualizaciju dodira i prisile. Scena se gradi kroz niz sukcesivnih radnji, čime se postiže utisak narastajuće tenzije, dok čitav opis služi kao svojevrsni emocionalni okidač za publiku. Taj jezički okidač je uvodi u stanje afektivnog odgovora jasnije nego što je informiše.

Imerzivni opisi su ključni i u narativima o akušerskom nasilju, jer kroz detalje grade osećaj šoka i utisak nehumanog tretmana. Jedan od tabloida (Republika, 12. april 2021) konstruiše scenu koja provocira gotovo visceralnu reakciju („oni su prosto bebu ispustili iz ruke i počeli da se smeju“). Ključni efekat rečenice proizlazi iz snažnog kontrasta između imenice *beba* i glagola *ispustiti*. Imenica *beba* nosi konotacije ranjivosti i nevinosti, i aktivira duboko ukorenjene asocijacije na potrebu zaštite i brige. Sa druge strane, glagol *ispustiti* implicira nehajnost, nepažnju ili čak potpunu neodgovornost, i tako formira diskurzivni kontrast između očekivanog instinkta zaštite i prikazane okrutnosti. Ovakva rekonstrukcija događaja ne ostavlja prostor za dvosmislenost – kroz preciznu leksičku selekciju, scena se oblikuje kao nesumnjivo šokantna i vredna moralne osude. Nastavak teksta („taj smeh i ovog trenutka na mene utiče da se zaledim“) proširuje imerziju kroz sinestezijsko povezivanje zvuka (*smeh*) sa fizičkom reakcijom (*zalediti se*). Čitalačka percepcija se tako proširuje od razumevanja situacije na njen telesni doživljaj.

Analiza izveštavanja u obe sfere pokazuje da leksički uspostavljena senzorna imerzija deluje kao univerzalni narativni mehanizam koji prevazilazi jezičke i kulturološke granice. Iako naizgled postoje razlike u modalitetima – anglofoni diskurs fokus stavlja na atmosferu kroz vizuelne i auditivne markere, dok srpski neretko intenzivira telesnost kroz progresivne sekvence radnje – suštinska funkcija ostaje ista. Medijski narativ rekonstruiše događaj kao iskustvo koje čitalac može da procesuirati, ali mora da oseti. Stoga se ova jezička strategija može svrstati u strategije emocionalne kontrole, gde jezik preuzima ulogu režisera percepcije, a čitaoca postavlja u poziciju nesvesnog učesnika događaja. Upravo u tome leži najvažniji uvid – senzorna imerzija je jezički mehanizam koji (re)formira realnost kroz način na koji je doživljavamo.

VI 3. Senzacionalizacija narativa

Senzacionalizam u medijima podrazumeva vid izveštavanja koji ističe šokantne, emotivne i često trivijalne aspekte priče, a na uštrb konteksta i dubine. U analizi medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju u srpskoj i anglofonoj sferi, uočene su dve leksičke komponente ovakvog pristupa: emocionalno obojen jezik – upotreba leksike koji bude jaka osećanja (gađenje, strah, bes, sažaljenje) kod publike – kao i upotreba vulgarne ili pežorativne leksike i neformalnog registra, te tona izveštavanja. Identifikovan cilj njihove primene u medijskom diskuru jeste da privuku i zadrže pažnju čitalaca osnaživanjem i podupiranjem atmosfere drame i skandala. Emocionalno obojen jezik u medijskom diskursu funkcioniše tako što čitaoca uvlači u priču putem emotivnih reakcija, poput tuge, sažaljenja, zgražavanja, moralne osude, uzbuđenja ili entuzijazma. Sa druge strane, vulgaran ili kolokvijalan rečnik se koristi kako bi izazvao šok ili izrazio prezir. Iako se vulgarizaciji diskursa pribegava uglavnom u tabloidima, upotreba emocionalnog jezika česta je i u netabloidnim medijima, pogotovo u autorskim komentarima i kolumnama u kojima autori žele da pojačaju kritiku ili dramatizuju moralnu osudu počinilaca nasilja.

Funkcija senzacionalističkog, emocionalno obojenog i vulgarnog jezika u medijskom narativu je dvostruka. Prvo, privlači pažnju i povećava čitanost. Veliki naslovi sa uzvičnicima i konotativno snažne reči pobuđuju radoznalost i emotivnu reakciju publike. Drugo, izbor leksike oblikuje interpretaciju događaja: naglašavanje emotivnih aspekata (patnje žrtve, „izopačenosti“ počinioaca, brutalnih detalja zločina) može dovesti čitaoca do ciljane emocionalne reakcije, ali u isto vreme skreće fokus sa okolnosti i strukturalnih problema koji do nasilja dovode. Kada medij insistira na takvim detaljima, publika događaj doživljava više kao izolovanu morbidnu priču za šokiranje, a manje kao društveni problem koji zahteva razumevanje i sistemsko rešenje.

Ipak, emocionalno obojen jezik ne treba posmatrati samo kao sredstvo stilskog intenziviranja medijskog narativa, već kao ono što savremena teorija prepoznaje kao političku tehnologiju afekta. To podrazumeva strategiju putem koje se afekti – kao prelingvistički intenziteti i emocionalni impulsi – formiraju kroz jezik medija i usmeravaju ka konkretnim tumačenjima događaja (Massumi, 2002; Ahmed, 2004). Korišćenjem izrazito konotativne i emotivno zasićene leksike, mediji informišu, ali i diriguju emocionalni režim javnosti. Afekti se ovde, umesto kao nusprodukt čitanja, pojavljuju kao namerno konstruisani signali koji kod čitaoca proizvode osećanja po unapred zacrtanoj putanji: gde da oseti sažaljenje, gde gađenje, gde moralni gnev. Tako emocije postaju naredbodavna funkcija diskursa. One publiku stavljaju u ulogu koju treba da odigra – svedoka, advokata, sudijske, saučesnika. U tom smislu, mediji grade emocionalnu arhitekturu društvene percepcije, u kojoj se sistemski uzroci brišu pred naletom pojedinačnih, patetičnih ili monstruoznih figura. Umesto da razotkriju strukturalnu pozadinu nasilja, ovakvi narativi publiku instruišu da oseća umesto da razume, i da reaguje umesto da promišlja (Wahl-Jorgensen, 2019).

Vulgarizmi, kao deo emocionalnog i ekspresivnog govora, često proizlaze iz sfera društvenih tabua, poput seksualnosti, ekskreције ili religije. Njihova upotreba u komunikaciji može da služi različitim funkcijama, od izražavanja frustracije i agresije do traženja katarzičnog oslobađanja od stresa. Prema Badurini i Pranjковиću (Badurina&Pranjковиć, 2015), vulgarizmi su u pravilu zamenjivi „pristojnim“ (standardnojezičnim) rečima, ali njihova ekspresivna snaga često prevazilazi neutralne sinonime. U medijskom diskursu, upotreba vulgarizama može da intenzivira emocionalni naboj izveštaja, ali istovremeno nosi rizik od narušavanja profesionalnih standarda i etičkih normi izveštavanja.

U domenu rodno zasnovanog nasilja, jasno je da jezik medija ima posebnu težinu. Način na koji su opisani počinioци i žrtve, te kako se predstave detalji nasilja, može (i hoće) uticati na to da li će publika problem percipirati sa razumevanjem i empatijom, pak kao još jedan tabloidni skandal. U drugom slučaju, može dovesti do trivijalizacije sistemskih problema i favorizovanja zabave u odnosu na razumevanje suštinski važnih društvenih pitanja. U nastavku slede analize konkretnih primera iz oba medijska konteksta, sa posebnim osvrtom na upotrebu emocionalno nabijenog i vulgarnog jezika i njegove funkcije.

VI 3.1. Emocionalno obojen i konotativno bogat jezik

Na savremenoj anglofonoj medijskoj sceni, emocionalno obojen jezik prestao je da bude ekskluzivno sredstvo tabloidnog senzacionalizma, i postepenom senzacionalizacijom čitave medijske sfere, postao je važan faktor i u tzv. ozbiljnom novinarstvu. Postao je i svojevrsna semiotička naprava za emocionalno pozicioniranje čitaoca, usmeravanje empatije i moralnog narativa. Zato se argumentovano može okarakterisati kao simbolička kontrola nad značenjem.

Imenička fraza „the great reckoning“, koju jedan od medija koristi (*The Guardian*, 10. novembar 2017) povodom društvene klime u Holivudu nakon optužbi protiv H.V., pojavljuje se u trenutku kada #MeToo pokret ulazi u glavni tok medijske pažnje. Sama formulacija nosi snažan biblijski i eshatološki naboj, prizivajući viziju krajnjeg moralnog obračuna – ne samo s pojedincem, već sa čitavom kulturom zataškavanja i zloupotrebe moći. Konotacije se prepliću između religijskog razračunavanja i istorijskog momenta istine, a sugerišu da se radi o tektonskom pomaku u kolektivnoj savesti. Time je emocionalno obojen jezik mobilisan da utemelji narativ moralne pravde i da čitaoca pozove na saosećanje, ali i na aktivnu identifikaciju sa vrednosnim porukama teksta.

U tekstu objavljenom o M.M., jednoj od javnosti najprepoznatljivijih žrtava L.N., (*The New York Times*, 15. septembar 2021) upotrebljena je imenička fraza „harrowing ordeal“ za opis njene ispovest pred Senatom. Konotativna struktura ove fraze istovremeno evocira fizičku i psihičku

patnju, dok sama imenica *ordeal* nosi asocijacije na mučeništvo i gotovo ritualnu patnju. Ovom formulacijom, M.M. se ne prikazuje samo kao žrtva, već kao moralna protagonistkinja. Njeno iskustvo jezički prevazilazi lični nivo i postaje simbol sistemskog zlostavljanja. Ipak, važno je napomenuti da u ovom slučaju, emocionalni jezik ne infantilizuje, već daje težinu, a čitaocima stavlja u poziciju tihe prisutnosti pred tuđom ranjivošću.

Izveštavajući o intervjuu E.M.V. za drugi medij, *Telegraf* (19. oktobar 2022) pribegava definišućim imeničkim frazama („*explosive interview*” i „*car-crash interview*”) kontekstualizujući tako javni pokušaj E.M.V. da se distancira od povezanosti sa Dž.E. Pridev *explosive* sugerise trenutni, nepredvidivi razarajući efekat – u datom kontekstu konotira političku štetu, javno poniženje, ali i voajerski spektakl za čitaocima. Složenica *car-crash* uključuje dimenziju neodložne katastrofe u koju gledalac ne može a da ne gleda. To opet implicira određeni užitek u tuđem padu. Emocionalna boja ovih izraza stvara konotativni hibrid zabave i sramote, nesreće i spektakla, te u isto vreme afirmiše i diskredituje institucionalni autoritet i čitalačku zavisnost od dramatičnih padova moćnika.

Tabloidna scena je očekivano konkretnija u uspostavljanju senzacionalističkih asocijacija. Upotreba nadimka (*New York Post*, 22. novembar 2022) „Randy A.*“ za E.M.V. ulazi u domen trivijalizacije optužbi. Pridev *randy* (napaljen) pripada neformalnom registru i ponašanje E.M.V. konotativno stavlja u prizmu humora i seksualne frivolnosti. Na taj način, potencijalno krivično delo postaje deo okvira nestašne, gotovo šaljive ekscentričnosti privilegovanog pojedinca. Time se suptilno štiti od moralne osude i sistemske kritike zloupotrebe moći. Isti tekst vrši i karakterizaciju Dž.E., i to imeničkom frazom „multimillionaire pedophile“. Ova fraza konotativno objedinjuje fascinaciju bogatstvom i uticajem sa jednim od najsnažnijih društvenih tabua. Bogatstvo (multimillionaire) svakako je pokazatelj privilegije, ali je u datom kontekstu i dopunski faktor skandala. Potencira implicitnu poruku da novac i status mogu (i smeju) da omoguće nekažnjeno prekoračenje moralnih i zakonskih granica. Imenica *pedophile*, čiji intenzitet proizlazi iz duboko ukorenjenog društvenog gađenja, intenzivira senzacionalistički naboj teksta. Izaziva istovremeno emocionalnu reakciju šoka i odbijanja, ali ne nosi suštinske informacije o strukturalnim uzrocima i posledicama problema. Čitalac je uvučen u narativni spektakl.

U izveštavanju o žrtvama L.N. (1. februar 2018), isti medij pribegava složenom pridevu *heart-wrenching* („*heart-wrenching impact statements*”) pri opisu svedočenja devojaka koje su preživele zlostavljanje. Ovaj pridev poseduje somatsku konotaciju – „kidanje srca“, što patnju premešta iz sfere racionalnog u visceralno. Emocionalni efekat se postiže kroz empatiju, a empatija se uspostavlja kroz telesno poistovećivanje: čitalac „oseća“ bol, pored toga što ga kognitivno razume. Međutim, takva emocionalna estetizacija može nehotice žrtvu zadržati u statusu tragičnog objekta, umesto da je afirmiše kao aktivnog subjekta, što mlade žene iz članka svakako jesu. Time se granica između saosećanja i emocionalne potrošnje postavlja kao suštinsko pitanje.

U članku od 25. aprila 2022, jedan od tabloida (*San*) ističe imenicu *bloodbath* u izveštavanju o nasilnom incidentu Dž.D. i A.H. Ovo je tipičan primer hiperboličke tabloidne leksike. Imenica je izrazito vizuelna i brutalna, priziva slike nekontrolisanog haosa i destrukcije. Konotacije su eksplicitno senzacionalističke: krv, kaos, spektakl, bez prostora za razumevanje. Umesto empatije, jezik proizvodi emocionalni šok a nasilje pretvara u konotativni horor. U tom okviru, trauma se konzumira, a čitalac postaje svedok.

O Dž.E., naširoko se izveštavalo u kontekstu optužbi protiv E.M.V. *Mirror* (16. septembar 2021) ga identifikuje imeničkom frazom „late paedophile“, a njegovu žrtvu frazom „sex slave“ kako bi stvorio izrazito dramatizovanu naraciju. „Sex slave“ nosi konotacije seksualnog ropstva, potpune pasivnosti i dehumanizacije, dok „late paedophile“ svoj izrazito negativan emocionalni intenzitet povlači iz duboko ukorenjenog društvenog tabua. Ni jedno ni drugo nisu deo zvanične pravne terminologije. Ovim leksičkim izborima žrtva postaje ikona zlostavljanja, simbolički

zacementirana u položaju bez glasa. Leksika u ovom slučaju fetišizuje nasilje, i to tako što ga ukorenjuje u senzacionalistički registar — kao da se trauma prodaje zajedno sa pričom.

U članku objavljenom 31. marta 2021. (*Page Six*) – članku čija je osnovna tema ubistvo S.E. – narativno i senzacionalistički, čitalačka pažnja se skreće na nešto glamuroznije aspekte poput intervjua drugih poznatih pripadnika kraljevske porodice. Intervju je okarakterisan imeničkom frazom „bombshell interview”. Iako se bavi ozbiljnim temama institucionalnog zanemarivanja, mentalnog zdravlja i rasizma, ova fraza sadržaj transformiše u dinamičnu medijsku epizodu. Konotativno, imenica *bombshell* sugerise šok, narativnu eksploziju, ali i trivijalnost. Umesto političkog ili društvenog angažmana, čitalac se poziva na emocionalnu reakciju u okviru trača, a ne etičkog razmatranja. Ovakva upotreba emocionalnog jezika postaje alat depolitizacije: nasilje se skriva iza forme.

Očekivano, emocionalno obojen jezik je i na srpskoj medijskoj sceni instrument simboličkog uokvirivanja percepcije nasilja. Takođe očekivano, nije ograničen samo na tabloide. Netabloidni medij naslovom („prva žena koja je prekinula čitanje o horor u porodilištima“ – *Danas*, 29. novembar 2022) uspostavlja vrlo konkretan konotativni okvir. Imenička fraza „horor u porodilištima“ oslanja se na imenicu snažnog emocionalnog naboja, karakterističnu za ekstremne situacije straha i pretnje. Iskustvo porođaja nedvosmisleno konotira kao traumatično. Istovremeno se međutim uspostavlja narativni kontrast koji usložnjava efekat senzacionalizma. Imenička fraza „prva žena“ komunicira hrabrost i izuzetnost protagonistkinje, i to tako što je postavlja u gotovo mitološku ulogu heroine koja se suprotstavlja sistemskoj nepravdi. Ni imenica čitanje nije upotrebljena slučajno – ukazuje na dugotrajnu represiju i nemoć, ali u datom kontekstu gradi emocionalno potentnu sliku oslobođenja od represivnog sistema. Uprkos tome što naslov jasno stvara emocionalnu povezanost sa publikom, njegova senzacionalistička komponenta preteže nad činjeničnim aspektima. Uspostavlja narativnu dramatizaciju koja rizikuje da redukuje kompleksnost akušerskog nasilja na emocionalno potresnu, ali površnu epizodu.

Istoj leksici („horor iskustvo“) pribegavaju i tabloidi (Republika, 12. april 2021). Imenica *horor* u ovom slučaju još intenzivnije dramatizuje slučaj akušerskog nasilja, a akcenat stavlja na ranjivost žene u osetljivom životnom trenutku kakav je porođaj. Međutim, i u ovom slučaju, problem se leksički pojednostavljuje i svodi na emocionalno šokantnu epizodu koja ne ukazuje na sistemske uzroke ili moguće načine njihovog rešavanja. Ovde se emocionalni efekat maksimalno eksploatiše. Senzacionalizam u potpunosti dominira, i sprečava čitaoca da sadržaju pristupi kritički i racionalno.

Primetno je, dakle, da tabloidni diskurs u srpskoj sferi ipak ide korak dalje u eksplicitnosti emocionalne manipulacije. U tabloidnom članku o slučaju M.J., naslov („M.* do detalja ispričala kako je M.J.* zlostavljao: Uveo me je u kancelariju i zaključao vrata, a onda...“ – *Alo*, 1. mart 2019) gotovo filmski pribegava takozvanoj cliffhanger⁴ strategiji. Temporalna odrednica „a onda...“ koja nagoveštava sled događaja, ali ga ne otkriva potpuno, uvodi element neizvesnosti i napetosti, veštački produžavajući emocionalnu tenziju i pojačavajući iščekivanje. Predloška fraza „do detalja“ obećava ekskluzivnost i direktno cilja na čitalačku radoznalost, te tako stvara utisak privilegovanog pristupa tajnoj i skandaloznoj informaciji. Događaj se konvertuje u senzacionalističku epizodu namenjenu emocionalnoj konzumaciji i povećanju čitanosti.

⁴ *Cliffhanger* tehnika je narativni alat koji se koristi za zadržavanje pažnje medijske publike tako što se priča prekida u trenutku visoke napetosti ili neizvesnosti (Wirz, Ort, Rasch & Fahr 2023), ostavljajući ključna pitanja neodgovorenim kako bi se podstaklo daljnje praćenje sadržaja. Naziv potiče od engleskih reči *cliff* (litica) i *hanger* (onaj koji visi), te se oslanja na kognitivnu sliku lika koji u bukvalnom smislu „visi s litice“ na kraju scene, ostavljajući publiku u neizvesnosti o njegovoj sudbini. Ova tehnika se često koristi u serijskim i filmskim sadržajima, ali sve više i u senzacionalističkom novinarstvu.

Isti medij u vrlo konkretnom opisu zlostavljanja („stavljao joj je ruke na grudi i dodirivao je“) koristi glagole i imenice koje su konotativno izrazito fizičke prirode (*stavljati, dodirivati, ruke, grudi*). Eksplicitno imenovanje telesnog kontakta čitaocima uvodi u neposrednu, telesnu reakciju odbojnosti i straha. Međutim, ovaj nivo eksplicitnosti i konkretizacije u potpunosti obesmišljava informativnost, te služi isključivo senzacionalističkom podsticanju emocionalnih reakcija. Svojom gotovo voajerskom detaljnošću, pažnju čitalaca preusmerava na telesne detalje samog čina, umesto na društvene uzroke, posledice ili pitanje odgovornosti.

Drugi tabloid, izveštavajući o istom slučaju (Republika, 19. januar 2021), insistira na imeničkoj frazi „nove gadosti“ kako bi kontinuirano držala čitaocima u emocionalnom stanju gađenja i moralnog zgražavanja. Imenica *gadosti* konotativno komunicira nešto što je istovremeno moralno i fizički odbojno. Pridev *nove* obećava da će gađenje biti izazvano u seriji, te time uvlači čitaocima u krug senzacionalizma u kome se emocionalna reakcija održava kontinuiranim obećanjem budućih skandaloznih otkrića. Interesovanje čitalaca posledično raste, dok se kapacitet za sagledavanje problema nasilja smanjuje.

U slučaju o akušerskom nasilju, (*Alo*, 7. april 2021) tabloidni narativ konstruše se oko imenice *skandal* („ime doktora se dovodi u vezu sa skandalima“), čiju konotativnu strukturu senzacionalistički primenjuje na akušersko nasilje. Upotreba ove imenice je problematična jer akušersko nasilje premešta u domen površinskog spektakla. Implicira događaje koji se odnose na medijsku pažnju, ali ne nužno i na društvenu odgovornost. Skandal, kao medijska kategorija, u sebi nosi prizvuk privremenosti, prolazne društvene uznemirenosti, i pre svega zabave. U konkretnom slučaju, pojam skandala akušersko nasilje kompromituje i banalizuje, oduzimajući mu strukturalnu težinu i prikazujući ga kao niz izolovanih, atraktivnih ekscesa koji zabavljaju publiku umesto da je kritički osvešćuju. Tako se stvara paradoksalna situacija u kojoj nasilje nad ženama u izuzetno ranjivim trenucima biva instrumentalizovano zarad senzacionalističke atraktivnosti. Fokus se sa pitanja odgovornosti, institucionalnog nasilja i prava pacijentkinja izmešta ka površinskom, kratkotrajnom moralnom zgražavanju. Dublja refleksija ili potencijal za društvenu promenu izostaju.

Tabloidni narativ se zatim razvija tako što se, uz navođenje sleda događaja, akušersko nasilje pozicionira u registar eksplicitnog fizičkog mučenja „ubo iglu usred kičme“ (*Informer*, 8. april 2021). Problem ovakve senzacionalističke konstrukcije jeste što medicinsku intervenciju – iako neprijatnu i invazivnu – pretvara u čin agresije, izmeštajući je iz medicinskog i društvenog konteksta u prostor nasilnog spektakla. Upotreba glagola *ubosti* i konkretno pozicioniranje igle predloškom frazom „usred kičme“ izaziva trenutnu i instinktivnu reakciju užasa kod čitalaca, ali im uskraćuje racionalno razumevanje šireg konteksta u kome se akušersko nasilje pojavljuje. Opis davanja anestezije nije suština akušerskog nasilja: iako je optuženi lekar anesteziolog, optužbe se odnose na celokupni tretman pacijentkinja – na verbalno omalovažavanje, nepoštovanje njihovog integriteta i fizički grub pristup. U prizoru emocionalne eksploatacije, patnja žene se instrumentalizuje kako bi zadovoljila medijsku glad za dramom.

VI 3.2. Eksplicitni jezik i vulgarizmi

Za razliku od emocionalno obojenog jezika, čija se upotreba proširila i na sferu ozbiljnog novinarstva, eksplicitni jezik i vulgarizmi ostaju gotovo isključivo u domenima tabloidne kulture. Njihova ključna funkcija očekivano nije u informisanju, već u šokiranju, kršenju društvenih i jezičkih normi, te manipulisanju instinktivnim i visceralnim reakcijama publike. Korišćenje vulgarnih izraza i eksplicitnih prikaza nasilja u narativima o rodno zasnovanom nasilju, umesto da doprinese razumevanju problema ili da osnaži glas žrtava, često ih dodatno objektivizuje i viktimizuje. Paradoksalno, takva vrsta jezičke prakse, pod maskom navodne transparentnosti i

neposrednosti, zapravo zaklanja suštinsku kompleksnost nasilja, redukujući ga na prizemni medijski spektakl u kome se trauma žrtve komercijalizuje radi površne zabave i senzacionalističke potrošnje.

Jedan od tabloida citira eksplicitnu izjavu koja se u članku pripisuje H.V. („my dk is nice and hard for you... Do you like my dk“ – *Daily Mail*, 15. decembar 2018). Uvodi direktan seksualni govor u centar čitalačkog fokusa. Izbor da se zadrži leksička eksplicitnost, namerno i strateški potencirana, stvara efekat neposredne invazivnosti i neprimerenosti. Iako je naizgled cilj da se kroz eksplicitnost izazove emocionalna reakcija gađenja, list ovakvim prikazom zapravo učvršćuje narativ lične devijantnosti i individualne perversije. Time se problem seksualnog nasilja izmešta iz domena društvene odgovornosti i kolektivne refleksije u prostor individualnog moralnog pada. Eksplicitni i vulgarni opisi seksualnosti ovde funkcionišu kao sredstvo senzacionalističkog svođenja ponašanja H.V. na groteskni izolovani eksces.

Sledeći istu senzacionalističku matricu, (*Page Six*, 23. januar 2020) drugi tabloid citiranjem delimično cenzurisanih mizoginih uvreda („c-t, c-t bitch“), koje se u tekstu navode kao upućene glumici E.B., od strane H.V., vulgarizam postavlja u centar narativa kao ključni indikator systemske mržnje prema ženama. Paradoksalno, upravo parcijalna cenzura uvrede pojačava njenu društvenu težinu. Ukazuje na tabuiziranu, a ipak široko rasprostranjenu i društveno tolerisanu mizoginiju. Necenzurisanim imenom *bitch*, dakle ne smatrajući je vulgarizmom, medij reprodukuje mizogini diskurs, a ženu pretvara u metonimijski objekat verbalnog nasilja. Na taj način, jezička vulgarnost postaje simptom ukorenjene kulture agresije i omalovažavanja. Publika se istovremeno i šokira i implicitno uvlači u saučesništvo normalizacije takvog diskursa.

Citati vulgarnosti iz verbalnog sukoba između Dž.D. i A.H. („put your f*ing cigarette out on someone else“, „shut up fat a***“ – *San*, 25. april 2022), trivijalizuju nasilje. To čine tako što ga pretvaraju u agresivnu razmenu ličnih uvreda i posledično podržavaju senzacionalističku fiksaciju na konfliktu kao spektakularnoj predstavi. Eksplicitna leksika u ovom slučaju ne služi razotkrivanju strukture odnosa ili nekakvom detaljnijem razumevanju dinamike nasilja, već učvršćuje stereotipni prikaz rodnih sukoba kao privatnih, skandaloznih epizoda koje služe zabavi čitalaca. Vulgarizmi intenziviraju emocionalnu napetost, a publiku navode da se poistoveti sa agresivnošću i destruktivnošću umesto sa mogućom žrtvom nasilja. Može doći do naknadne viktimizacije učesnika i implicitnog opravdavanja nasilne komunikacije kao prihvatljivog oblika interpersonalne interakcije. Time tabloidi stvaraju začarani krug u kome vulgarni i eksplicitni jezik postaje mehanizam normalizacije nasilja kao medijske robe široke potrošnje.

U srpskom tabloidnom kontekstu, eksplicitnim opisom seksualnog zlostavljanja M.A. („zubima skidao gaćice“ – *Republika*, 19. januar 2021) jezički se ulazi u prostor vulgarne estetizacije nasilja. Kreira se pritom uznemirujuća, ali privlačna slika za voajerske tendencije. Detalj skidanja donjeg veša, upečatljivo istaknut imenicom zubi funkcioniše gotovo kao pornografski element kojim se traumatično iskustvo moguće žrtve i eksploatiše i trivijalizuje kao predmet morbidne fascinacije. *Republika* jezički agresivno pomera granicu između informisanja i groteskne komercijalizacije seksualnog nasilja. Jezička eksplicitnost banalizuje zlostavljanje i pretvara ga u perversni detalj. Tim detaljem se implicitno poništava dostojanstvo žrtve, a nasilju dodeljuje status atraktivne, moralno neprikladne senzacije.

U istom tekstu, vulgarnost se još jednom bira kao sredstvo komunikacije, ali se ostvaruje implicitno („morala sam da izgovaram deset božijih zapovesti“). Uspostavlja se kontradiktornim povezivanjem seksualnog čina sa imeničkom frazom „deset božijih zapovesti“. Ovaj ciljano kontrastni spoj seksualnog i religijskog proizvodi perversnu i jezički provokativnu tenziju. Modalnost glagola *morati* dodaje konotacije kontrole i nametnute pokornosti, te se tako vulgarnost ne ostvaruje eksplicitnom jezičkom formulacijom već ekstremno uznemirujućim, implicitno nasilnim kontekstom. Iskustvo moguće žrtve se tako fiksira u grotesknoj, gotovo blasfemičnoj slici, a emocionalni i moralni šok čitalaca eksploatiše se kroz implicitnu vulgarizaciju verskih i moralnih

vrednosti. Seksualno nasilje se senzacionalistički pozicionira kao opscena ceremonija, a simbolika religije se zloupotrebljava kako bi se pojačao tabloidni efekat.

Sličnu funkciju ima i citat iz drugog tabloida („kada bi završio, rekao bi mi da sam se upravo sjedinila sa Bogom“ – Republika, 19. januar 2021), kojim se implicitna vulgarnost seksualnog čina intenzivira pseudoreligijskim narativom. Glagol *završiti*, u kontekstu seksualnog nasilja, ukazuje na čin zlostavljanja kao rutinsku i gotovo ritualnu praksu zavisnu od volje počinioca. Međutim, umesto osvetljavanja psihološke manipulacije i zloupotrebe moći, vulgarizacija religijske fraze „sjediniti se sa Bogom“ koristi se za proizvodnju groteskne, skandalozne slike koja publiku šokira upravo namerno blasfemičnim spajanjem seksualnog i religijskog. Kontrast glagola *završiti*, *sjediniti se*, te imenice *Bog*, seksualno nasilje se predstavlja kao izolovan čin moralne izopačenosti. Narativ se šokantnom provokacijom redukuje na emocionalnu eksploataciju publike.

Akušersko nasilje tabloidno se predstavlja kroz verbalnu dimenziju javnog poniženja (*Informer*, 8. april 2021). Necenzurisano prenoseći vulgarizme, imenice *debelguza* i *dupe*, eksplicitno prikazuje verbalno nasilje nad ženom, ali i radikalizuje njen položaj u prostoru medijske eksploatacije. Imenica *debelguza* je uvreda kojom se direktno targetira i dehumanizuje telo žene, a njeno dostojanstvo svodi na fizičku karikaturu namenjenu ponižavajućem podsmehu. Vulgarizam *dupe* u kontekstu pojačava intenzitet prizora njene bespomoćnosti, te ogoljava njenu ranjivost kroz jezik koji je trivijalan, grub i iz registra sramote. Pomenute imenice ne otkrivaju ništa novo o problemu akušerskog nasilja, već služe isključivo emocionalnoj eksploataciji patnje. Trauma se pretvara u spektakularni prizor javnog poniženja, a čitaoci se pozivaju da emocionalno učestvuju u degradaciji. U pitanju je vulgarna instrumentalizacija iskustva moguće žrtve akušerskog nasilja.

Na kraju, i drugi tabloidi eksplicitno pozicioniraju seksualno nasilje kao gotovo normativni uslov profesionalnog napredovanja. To čine direktnim citiranjem izjave koja uključuje vulgarizam („a unapređenja nema bez je*anja, izgleda“ – *Blic*, 4. mart 2019), Pomenuti vulgarizam – blago cenzurisana glagolska imenica *je*anje* zloupotrebu položaja svodi na jezički šokantan detalj. Problematično je to što se ozbiljna tema seksualnog uznemiravanja pretvara u ciničnu i trivijalnu repliku, kao i to što sugerise implicitnu normalizaciju seksizma u radnom okruženju. Tema članka posledično prestaje da bude zloupotreba moći i društvena odgovornost institucija, a kao njegov cilj izdvaja se trenutno emocionalna, ali kratkotrajna reakcija publike.

Uporedna analiza anglofonog i srpskog medijskog prostora jasno pokazuje da je jezička senzacionalizacija – emocionalno obojen i eksplicitan jezik – centralna strategija simboličke kontrole nad značenjem rodno zasnovanog nasilja. Uprkos različitim kulturnim okvirima, tabloidni senzacionalizam u oba konteksta iskorišćava moć jezika kako bi publiku emocionalno i psihološki zarobio u stanju trajne fascinacije i moralne uznemirenosti. Kroz konotativnu leksiku koja evocira spektakl, užas ili vulgarno kršenje društvenih normi, nasilje prestaje da bude percipirano kao strukturalni i sistemski problem, te se svodi na izolovane incidente, pojedinačne patologije ili moralne devijacije. Takva jezička praksa, iako se deklarativno predstavlja kao razotkrivanje istine, zapravo zamagljuje realnost, a patnju žrtava transformiše u robu za senzacionalističku potrošnju, dok počinioci istovremeno demonizuju, karnevalizuju i depolitizuju.

Upotreba eksplicitnosti i vulgarizama čitavu strategiju radikalizuje. U oba medijska prostora, vulgarni jezik, bilo da je eksplicitan ili implicitno proizilazi iz konteksta, instrumentalizuje se za intenziviranje emocionalne reakcije. Vulgarizmi uvode u narativ dimenziju perverzne atraktivnosti, voajerizma i morbidnog uživanja u skandalu. Umesto da služi razotkrivanju suštine nasilja ili da ponudi kritički alat za njegovo razumevanje, jezik aktivno učestvuje u njegovom perpetuiranju. Žrtve se jezički objektivizuju i sekundarno viktimizuju, a čitaoci implicitno uvlače u proces trivijalizacije i normalizacije nasilja, čak i kada reaguju gađenjem ili zgražavanjem.

Ozbiljniji, netabloidni medijski diskurs, iako znatno suzdržaniji i oprezniji u izboru leksike, ipak nije u potpunosti imun na senzacionalističku logiku. Uprkos izbegavanju otvorene vulgarnosti, i dalje se često oslanja na emocionalnu dramatizaciju ili narativno uprošćavanje koji nasilje postavljaju u pojednostavljeni okvir moralne borbe između dobra i zla, herojske hrabrosti ili tragične viktimizacije. Čak i kada se namera može smatrati dobronamernom – u funkciji podizanja društvene svesti – ovakva praksa potencijalno ograničava kapacitet za razumevanje rodno zasnovanog nasilja kao dubokog, društveno ukorenjenog problema koji zahteva promišljene, kolektivne strategije i sistemske promene.

Upravo je jezik taj koji određuje i način na koji publika razume fenomen nasilja, i mogućnost njegove društvene transformacije. Razlika između tabloidne i netabloidne sfere daleko je značajnija od razlike između anglofonog i srpskog konteksta, što jasno pokazuje koliko je globalno rasprostranjen senzacionalistički refleks u medijskoj kulturi. Međutim, ono što ostaje suštinski izazov jeste potreba za revolucijom u medijskom diskursu – radikalnom transformacijom u načinu na koji se nasilje imenuje, opisuje i analizira. Takva revolucija mora počivati na jeziku koji umesto senzacije bira preciznost, umesto pojednostavljenja – kompleksnost, a umesto eksploatacije – poštovanje i dostojanstvo žrtava. Jedino tada će mediji istinski doprineti promeni društvene svesti i prepoznavanju rodno zasnovanog nasilja kao ključnog pitanja savremenog društva.

VII LEKSIČKI USPOSTAVLJENI NARATIVI U MEDIJSKOM PREDSTAVLJANJU RODNO ZASNOVANOG NASILJA

VII 1. Narativ o savršenoj žrtvi i zlom počiniocu

Analiza medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju otkriva dva ključna leksički uspostavljena narativa: demonizacija počinioca kao inherentno zlog i idealizacija žrtve kao moralno, društveno i fizički savršene. Radi detaljnijeg razumevanja ove medijske tendencije, neophodno je osvrnuti se na koncept korenskih metafora (o figurativnom jeziku će više reči biti u jednom od narednih segmenata teksta) – duboko ukorenjenih struktura mišljenja koje oblikuju naše razumevanje sveta i utiču na to kako konceptualizujemo različite fenomene. Ove metafore su osnovni okviri kroz koje percipiramo i tumačimo iskustva. O tome govore Lejkof i Džonson (1980):

„Metafora se obično posmatra kao karakteristika jezika, kao pitanje reči, a ne mišljenja ili delovanja. Iz tog razloga, većina ljudi smatra da može sasvim dobro funkcionisati bez metafora. Nasuprot tome, otkrili smo da su metafore sveprisutne u svakodnevnom životu, ne samo u jeziku, već i u mišljenju i delovanju. Naš uobičajeni sistem konceptualizacije, u okviru kojeg i mislimo i delujemo, suštinski je metaforičke prirode. Koncepti koji upravljaju našim mišljenjem nisu samo pitanje intelekta. Oni određuju i naše svakodnevno funkcionisanje, sve do najsitnijih detalja. Naši koncepti oblikuju ono što opažamo, kako se krećemo kroz svet i kako se odnosimo prema drugim ljudima. Stoga, naš sistem konceptualizacije ima centralnu ulogu u definisanju naše svakodnevne realnosti” (Lakoff&Johnson, 1980: 3).

Osnovna korenska metafora koja je u okvirima rada analize prepoznata kao značajna glasi „zločinac je zver/predator“, i česta je u medijskom izveštavanju o počiniocima rodno zasnovanog nasilja. Oni se dehumanizuju i prikazuju kao inherentno zli ili monstruozi. Tako je H.V. opisan kao „predator“, dok je I.M. nazivan „monstrumom“. Ova metafora jednodimenzionalno izjednačava

počinioca sa opasnom i nepredvidivom životinjom, što za posledicu ima nekoliko efekata. Fokusiranje na počinioca kao zver skreće pažnju sa sistemskih i društvenih faktora koji omogućavaju nasilje, a problem posmatra problem kao izolovani incident izazvan isključivo jednostranim delovanjem „monstruoznog“ pojedinca. Zatim, takva dehumanizacija počinioca olakšava društvu da ga odbaci kao „drugog“, onog koji nije deo „normalnog“ društva, čime se oslobađa potrebe za introspekcijom i sistemskim promenama. Treće, ova metafora zanemaruje ulogu kulture, institucija i društvenih normi koje omogućavaju, ili češće zanemaruju rodno zasnovano nasilje.

Posledice ovakvog pristupa su mnogostruke. Zanemarivanje preventivnih mera postaje očigledno, jer ako je nasilje rezultat delovanja zlog pojedinca, društvo može smatrati da je jedino rešenje njegovo uklanjanje, te nastaviti da zanemaruje rad na prevenciji kroz edukaciju i promenu društvenih normi. Omogućeno je održavanje statusa quo, jer ovakav narativ dopušta društvu da izbegne odgovornost za sistemske probleme, čime se perpetuiira kultura koja toleriše ili čak podstiče nasilje.

U korpusu se uočava i diskurzivni obrazac koji ne spada u domen korenske metafore ali kao stilski figura i kulturološki kliše podržava ideju da je „žena ili svetica ili kurva“, poznatiju kao kompleks Madona-kurva. Ova binarna metafora deli žene na dve suprotstavljene kategorije: „Madonu“ – sveticu, čistu, nevinu i moralno besprekornu ženu koja zaslužuje poštovanje i zaštitu, i „kurvu“, nemoralnu i promiskuitetnu ženu koja je odgovorna i za tuđe postupke prema njoj, te ne zaslužuje saosećanje. Ova dihotomija, kako su primetile feminističke teoretičarke (De Beauvoir, 1949; Tanenbaum, 2000; Wolf, 1997), doprinosi očuvanju nejednakih rodničkih odnosa tako što sužava prostor za žensku samostalnost i izražavanje. Nametanjem binarne podele između „čedne“ i „promiskuitetne“ žene, ovaj koncept ograničava njihovu seksualnu (i svaku drugu) autonomiju i društvenu slobodu.

U medijskom diskursu, žrtve rodno zasnovanog nasilja neretko se predstavljaju upravo kroz ovu prizmu. Žene poput S.E. prikazuju se kao „savršene žrtve“, kao mlade, ambiciozne i moralno besprekorne. Pozitivno konotiranim pridevima, često u superlativima, mediji ističu njihovu vrednost kao žrtve. Nasuprot tome, žene koje se ne uklapaju u idealizovanu sliku, poput A.H. ili D.Š., mogu biti predstavljene kao „lažne žrtve“ i pre presude, a mogu biti i okrivljene za nasilje koje su doživele. Ako žrtva nije „Madona“, ona mora biti „kurva“. Društvo može implicitno ili eksplicitno opravdavati nasilje nad njom, smatrajući da je sama doprinela svojoj situaciji.

Ovaj pristup ima ozbiljne posledice: žrtve koje ne ispunjavaju kriterijume savršene žrtve suočavaju se sa skepticizmom, osudom i nedostatkom podrške. Metafora učvršćuje štetne stereotipe o ženama, te ograničava njihovu složenost i individualnost na jednostavne, binarne kategorije. Strah od osude ili neverice može odvratiti žrtve od prijavljivanja nasilja ili traženja pomoći. Izbor reči, opisi i narativi koji se koriste u izveštavanju reflektuju i reprodukuju (a kasnije iznova proizvode) ove metafore. Percepcija žrtava i počinilaca u javnosti oblikuje se kroz uspostavljene metaforičke okvire, i posledično utiče na reakcije, podršku i politike. Očekivanja o tome kako bi žrtva ili počinilac trebalo da se ponašaju mogu uticati čak i na ishode sudskih procesa.

Sledi prikaz načina na koji se ova dihotomija leksički uspostavlja u medijskim izveštajima o rodno zasnovanom nasilju, kroz analizu primera iz srpskih i anglofonih medija. Posebna pažnja biće posvećena jeziku koji se koristi za opisivanje žrtava i počinilaca, dominantnim narativima i njihovim implikacijama na javnu percepciju nasilja.

Koncept „savršene žrtve“ složen je i višeslojan narativ u medijskom izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju. Ovaj idealizovani prikaz žrtve implicitno usmerava društveni (a nekad i pravosudni) odgovor na nasilje. Savršena žrtva je ona koja se uklapa u moralne, društvene i kulturološke okvire nevinosti, čistote i bespomoćnosti. Ona je osoba koja, prema medijskim narativima, nije doprinela svojoj sudbini, već je isključivo žrtva nepravde spoljnog sveta.

Medijski diskurs o H.V. i seksualnom nasilju koje je počinio poslužio je kao svojevrsni kolektivni ritual kroz koji društvo odlučuje ko zaslužuje empatiju, a ko će ostati na margini saosećanja. U ovom složenom procesu, leksički izbori se iz deskriptivnih kategorija transformišu u moralne filtere. Medijska slika H.V. je slika čudovišta, dok se njegove žrtve mahom predstavljaju imeničkom frazom „aspiring actress” (glumica u usponu). H.V. kao uticajni holivudski producent, simbolizovao je nejednakost moći unutar filmske industrije, a njegove žrtve bile su mlade žene koje su tek započinjale svoje karijere. Imenica *actress* ovde zato nadilazi označavanje profesije, jer je prožeta konotacijama glamura, ali i ranjivosti unutar industrije zabave koja je često okarakterisana kao eksploatatorska i hijerarhijski strukturisana. Pridev *aspiring* tu ranjivost pojačava, pojačava njene konotativne sugestije težnje i neostvarenosti. Implicitno sugerise da je žrtva tek na početku svog puta ka uspehu, bez društvene moći ili resursa koji bi je zaštitili. Stvara se slika mlade žene koja je, upravo zbog svoje ambicije i želje da uspe, postala laka meta za eksploataciju. Žrtva leksički postaje arhetipski simbol društvene dinamike moći, gde oni na marginama – mlade, neafirmisane žene – postaju plen institucionalizovanih predatora.

Treba napomenuti da, dok se u anglofonim medijima fraze poput ove prevashodno koriste radi isticanja ranjivosti i bespomoćnosti žrtve, u srpskom medijskom diskursu, o čemu će biti reči u daljem tekstu, slične imeničke fraze neretko nose konotacije koje podržavaju štetne stereotipe o ženama koje navodno koriste svoju seksualnost radi finansijske koristi.

Slučaj S.E. imao je ogroman društveni odjek u Velikoj Britaniji. Njeno ubistvo od strane policajca V.K. pokrenulo je proteste protiv nasilja nad ženama širom zemlje i dovelo do zahteva za institucionalnim promenama u policijskoj službi. U ovom slučaju, mediji su pažljivo gradili sliku S.E. kao savršene žrtve, leksički utvrđujući njenu poziciju moralne besprekornosti i bespomoćnosti. S.E. je bila mlada, obrazovana žena, bele rase i plave kose, što se savršeno uklapa u anglofoni prototip „idealne” žrtve. Ovaj arhetip se uvezuje sa fenomenom „sindroma nestale bele žene” (*missing white woman syndrome*), koji označava disproporcionalnu medijsku pažnju posvećenu slučajevima nestalih ili ubijenih belih žena u poređenju sa ženama drugih rasa, društvenih ili socioekonomskih grupa (Liebler, 2010).

U slučaju S.E., medijski diskurs je, pored informisanja, učestvovao i u podupiranju društvenih normi o tome koje žene zaslužuju podršku i solidarnost. Leksičke strategije, poput upotrebe formalnog oslovljavanja („Miss E.” – *Daily Mail*, 22. oktobar 2021), uspostavljaju formalnost diskursa i distancu novinara, ali implicitno komuniciraju poštovanje i vrednost. Kao direktno suprotstavljena S.E., stoji karakterizacija druge akterke teksta, seksualne radnice koja je svedena na imenicu *prostitutka* („the prostitute”). Ova imenica nosi inherentno osuđujuću konotaciju, a identitet pomenute žene svodi isključivo na društveno i zakonski neprihvaćenu profesiju. Iako seksualna radnica nije žrtva V.K. u kontekstu u kom to S.E. jeste, njena karakterizacija služi kao efektan kontrast koji upotpunjuje sliku S.E. kao „savršene žrtve”, i koji pojačava moralni polaritet između žena koje zaslužuju saosećanje i onih koje ostaju na marginama društvene solidarnosti. Stoga se razlika u oslovljavanju ne može smatrati samo stilskim izborom jer funkcioniše i kao društveni marker koji jasno razdvaja „vredne” od „bezvrednih”.

Isti tekst ističe i profesionalni identitet S.E. („marketing executive”) i njen doprinos društvu. Imeničkim frazama se gradi slika obrazovane, vredne žene, profesionalke čija smrt postaje kolektivni gubitak. Nasuprot tome, identitet seksualne radnice leksički podržavaju složenije imeničke fraze („the escort, a mother from Kent who asked not to be named”, „the married woman, whose husband is aware of her work”). Složene fraze stvaraju i složenu sliku koju čini kombinacija profesionalnog i porodičnog statusa, ali na način koji implicira moralnu devijaciju. Direktno kontrastiranje imenica *escort* (eskort dama) i *mother* (majka) u prvi plan stavlja disparitet između profesionalnog i ličnog identiteta, sramotu i potrebu za skrivanjem jednog od njih. Disparitet se imenički produžava i na nesklad između društveno prihvatljivog statusa udate žene („married woman”) i njene profesije („call girl”), dalje podrivajući njeno dostojanstvo.

U slučaju izveštavanja o tabloidnom intervjuu sa I.M., medijski diskurs u srpskoj sferi značajno se oslanjao na leksičke strategije koje podstiču emocionalni odgovor čitalaca, ali često ostaju bez dubljeg uvida u društvene i institucionalne aspekte problema nasilja. Primer upotrebe imeničke fraze „nesrećna devojka” u članku netabloidnog medija (*Politika*, 21. septembar 2022) ne može se smatrati jasnim primerom izgradnje slike savršene žrtve, iako se i njom vrši evaluacija iste. Ta evaluacija nosi emocionalni naboj koji bi trebalo da svedoči o tragičnosti sudbine žrtve. Međutim, za razliku od anglofonih medija koji nastoje da iznesu što je više elemenata identiteta žrtve, iza ove naizgled saosećajne konstrukcije krije se suptilan mehanizam koji žrtvu dehumanizuje, svodeći je na status objekta patnje. Pojačava stereotipnu sliku neiskvarenosti i krhkosti, a implicira da je žrtva pasivni akter u sopstvenoj sudbini.

Srpski mediji češće pribegavaju leksičkim prikazima odstupanja od ideala „savršene žrtve”, stvarajući tako senzacionalistički okvir koji izaziva veće medijsko interesovanje. U srpskoj medijskoj sferi, odstupanje je privlačnije jer je profitabilnije – upravo zbog svoje kontradiktornosti i potencijala za izazivanje šoka ili čak moralne dileme. Medijski diskurs ostaje instrument perpetuiranja društvenih normi, priče o nasilju preobražavaju se u spektakl, a žrtve, umesto subjekata pravde, postaju tek nosioci senzacije.

Dok medijski diskurs o „savršenoj žrtvi” gradi empatiju i saosećanje, slučajevi A.H. i D.Š. jasno pokazuju kako odstupanje od tog arhetipa može poslužiti kao osnova za diskreditaciju žene koja je prijavila nasilje još pre odluke pravosuđa. U oba slučaja, mediji su pribegavali imeničkim i pridevskim frazama kao suptilnom (ali efikasnom) modelu moralne evaluacije. Ako se „savršena žrtva” predstavlja imenicama i pridevima koje pozivaju na poštovanje i vrednovanje, A.H. i D.Š. suočile su se sa jezikom koji dekonstruiše njihov identitet, relativizuje njihovu patnju i podriva njihovo dostojanstvo. U ova dva slučaja, leksički izbori kako tabloidnih tako i netabloidnih medija omogućili su društvu da se distancira od empatije i opravda sumnju u njihove tvrdnje o nasilju.

Medijski napadi na A.H. posebno su zanimljivi zbog upotrebe naizgled humorističnih, ali degradirajućih igara reči. Imenička fraza „A.* Turd” (*Page Six*, 14. jul 2020) očigledan je pokušaj humora, ali je manje očigledna degradacija njenog identiteta. Spajanjem njenog imena sa vulgarizmom *turd* (izmet), ovaj tabloidni medij direktno podriva njen integritet i šalje implicitnu poruku da su njene tvrdnje o nasilju jednako „prljave” i „bezzredne” kao i sam izraz. Slično tome, igra reči „A.* in the Dumps” oslanja se na imenicu *dumps* (deponija, otpad) kako bi poduprla sliku A.H. kao nepoželjne i odbačene. U oba slučaja igra reči upotrebljena je u vidu evaluativnog mehanizma koji odbacuje mogućnost da se A.H. smatra „pravom” žrtvom.

Još suptilnija, ali podjednako snažna leksička strategija ogleda se u upotrebi složenih imeničkih fraza koje istovremeno nude deskriptivne informacije i impliciraju moralnu devijaciju A.H. U netabloidnom članku (*The Guardian*, 26. april 2022), A.H. je, kroz psihološku evaluaciju svedokinje na strani Dž.D., opisana kao „princess and victim” (princeza i žrtva). Ova pojmovna dihotomija jezički gradi kontrast između privilegije (koju podrazumeva imenica „princeza”) i ranjivosti (koju podrazumeva imenica „žrtva”). Implicira da A.H. manipuliše svojim identitetom kako bi ostvarila svoje ciljeve. Ti ciljevi su implicitno određeni kao novac i slava – na račun njenog bivšeg supruga. Time se javnosti suptilno sugerise da njeno svedočenje nije autentično, te da je motivisano željom za manipulacijom i ostvarivanjem koristi. Pridevi „dramatic, erratic, and unpredictable” (dramatična, haotična i nepredvidiva) učvršćuju postavljenu sliku. A.H. nedvosmisleno deklarišu kao emocionalno nestabilnu i nepredvidivu osobu koja nema kontrolu nad svojim postupcima. Ovi pridevi visokog intenziteta podrivaju njenu verodostojnost kao žrtve, ali idu i korak dalje – ohrabruju percepciju Dž.D. kao prave žrtve u njihovom sukobu.

Slučaj D.Š. slikovit je primer odstupanja od narativa savršene žrtve u srpskoj medijskoj sferi. Mediji su je, čak i pre odbacivanja krivične prijave (a posebno nakon), raznim gramatičkim i leksičkim sredstvima okarakterisali kao nedostojnu statusa žrtve. Primera radi, pridevska fraza

„opčinjena s*ksom“ (Republika, 13. novembar 2021) nosi konotaciju moralne iskvarenosti. Ukazuje čitaocima na to da je njeno ponašanje, čak i pre optužbi, bilo neprikladno. Imenica *seks* u kombinaciji s pridevom *opčinjena* implicira prekomernu seksualnu energiju, što se u patrijarhalnom društvenom kontekstu može (i vrlo verovatno hoće) interpretirati kao dokaz nepouzdanosti njenih tvrdnji i sumnjivosti njene motivacije. U istom tekstu, karakterizacija D.Š. se tendenciozno vrši i kroz ime njenog brenda – frazu „duhovno napaljena,“ (što je prevod naziva firme *Spiritually Horny*). Na prvi pogled, fraza ima humorističan prizvuk, ali njena semantička složenost razotkriva dublje implikacije. Kombinacija priloga *duhovno* i prideva *napaljena* stvara kontrast između spiritualnosti, koja se tradicionalno povezuje s čistotom i uzvišenošću, i seksualne konotacije koja se smatra nečistom i prizemnom. Činjenica da je naziv firme istaknut i preveden na srpski jezik ukazuje na svesnu nameru autora i urednika teksta da svi čitaoci razumeju poruku koja se, kako se implicira, krije iza naziva. Ta poruka jeste da D.Š. ne može biti žrtva. U pitanju je diskreditacija koja se odvija tako što se leksički podržava i osnažuje stereotip o ženi koja koristi seksualnost kao sredstvo za postizanje ciljeva. Svrstavanje u takvu stereotipizaciju D.Š. pozicionira kao potencijalnog manipulatora koji, u svesti prosečnog čitaoca, više ne može biti žrtva.

Konačno, superlativ „najbogatija glumica iz Srbije“ (*Informer*, 18. novembar 2021) svojevrsna je jezička ironija — što se više ističe njen materijalni status, to se manje vrednuje njeno iskustvo kao žrtve, kao da bogatstvo automatski diskvalifikuje pravo na pravdu i empatiju. Superlativ u ovom slučaju ne služi informisanju o njenom finansijskom stanju. Služi kao implicitna ali nedvosmislena optužba da je njen materijalni status stečen zloupotrebom narativa o žrtvi. Podržava ideju da žrtve rodno zasnovanog nasilja ne bi trebalo da ostvaruju bilo kakvu finansijsku ili društvenu korist od svojih optužbi, jer to njihovu verodostojnost dovodi u pitanje. Ako to ipak učine, smatraće se „lažnim, nedostojnim“ žrtvama.

Nasuprot narativu „savršene žrtve“ stoji koncept „zlog počinioaca“. Slika žrtve, idealizovana slika nevinosti i bespomoćnosti, kontrastira sa slikom počinioaca – demonizovanog i dehumanizovanog. Počinilac, optuženi ili okrivljeni je u medijskom diskursu o rodno zasnovanom nasilju prikazan kroz moralni filter koji ga deklariše inherentno zlim i nepovratno opasnim za društvo.

U slučaju H.V., medijski diskurs se nije zadovoljavao pukim navođenjem činjenica, već je težio da stvori snažnu emocionalnu reakciju publike. Tako je H.V. okarakterisan kao „predator“ (*Daily Mail*, 15. decembar 2018), imenicom koja sama po sebi nosi konotaciju lova i opasnosti, te tako ukazuje na nekoga ko životinjski vreba i lovi svoje žrtve. Ta slika se tabloidno onadograđuje („serial sex predator“, *The Daily Telegraph*, 15. decembar 2017) tako što se ističe obrazac i kontinuitet njegovog nasilničkog ponašanja. Serijskim karakterom medij dokazuje da je zlonamernost H.V. ukorenjena i kontinuirana. Medijski narativ postavlja ga u poziciju čudovišta, entiteta izvan ljudskih moralnih okvira.

L.N. sa H.V. medijski deli reputaciju predatora („convicted sex predator“ – *Independent*, 2. februar 2018). Međutim, njegova reputacija ide i korak dalje – on je „precizan, proračunat, manipulativan, devijantan, odvratn“ („precise, calculated, manipulative, devious, despicable“ – *Independent*, 2. februar 2018). Serija prideva donosi i moralnu presudu. Ukazuje na hladnu logiku i odsustvo empatije, čini L.N. ne samo krivcem već i strategom zla, osobom koja metodično planira svoje zločine. Između L.N. i „normalnog“ društva stvara se distanca – komunicira se da je on „drugi,“ neko ko ne pripada zajednici i čije su moralne vrednosti fundamentalno devijantne. Pridev „despicable“ (odvratn) predstavlja kulminaciju moralne osude, verbalnu egzekuciju njegovog lika.

Kao epitaf na njegovom medijskom spomeniku stoji imenička fraza „the perverted doctor“ (*New Zealand Herald*, 2. mart 2018). Pozivanje na profesiju priziva asocijacije na brigu, poverenje i autoritet, a pridev koji se referiše na devijaciju tu simboliku brutalno razbija. Stvara

senzacionalistički kontrast između očekivane uloge jednog zaštitnika društva i stvarnosti jednog zlostavljača.

V.K, policajac koji je ubio S.E, mediji su mahom opisivali kao izopačenog ubicu („depraved killer” – *Daily Mail*, 22. oktobar 2021). Fokus na izopačenosti, koliko god senzacionalna, nadilazi individualnu odgovornost. V.K. predstavlja kao oličenje apsolutnog zla, čime sužava prostor za preispitivanje sistemskih propusta unutar policijske institucije koja mu je omogućila zloupotrebu moći.

U srpskoj medijskoj sferi, paradigmatički primer demonizacije počinitelja jeste slučaj I.M.. Mediji su ga tokom 2022. godine dosledno karakterisali imeničkim i pridevskim frazama poput „manijak” (*Informer*, 29. septembar 2022) i „društveno opasan”, „neizlečivo bolestan” (*Politika*, 21. septembar 2022). Imenica „manijak” i pridevska fraza „neizlečivo bolestan” nose intenzivnu i nedvosmisleno pežorativnu konotaciju, a I.M. pozicioniraju kao osobu sa inherentnom mentalnom nestabilnošću i nepredvidivom opasnošću, a ne kao počinioča krivičnog dela. Tako leksička konstrukcija postaje deskriptivni marker, normativni okvir koji ga unapred svrstava u kategoriju „nepopravljivih” individua, onih koje društvo ne može (niti treba) da rehabilituje. Pridevska fraza „društveno opasan” povećava udaljenost između I.M. i društvene zajednice. Stvara jasnu i nepremostivu granicu između „nas” (normalnog, uređenog društva) i „njega” (devijantnog pojedinca). Međutim, I.M. se ovim leksičkim izborima ne prikazuje kao osoba koja je počinila određeno krivično delo. Prikazuje se kao trajna pretnja društvenom poretku. Time se implicitno opravdava njegova socijalna isključenost i stvara narativ u kome su rehabilitacija i resocijalizacija nepoželjne, i gotovo nemoguće.

U takvom diskursu fokus se sve manje zadržava na samom krivičnom delu ili strukturalnim uzrocima rodno zasnovanog nasilja, a pažnja se preusmerava na senzacionalističke pretpostavke o ličnosti počinioča. Medijski narativ se stoga konstituiše kao mehanizam za generisanje društvene panike koja je visoko profitabilna na tržištu informacija, ali i kao sredstvo za održavanje društvenog statusa kvo.

Analiza leksičkih elemenata (prevashodno imenica i prideva) koji se koriste pri karakterizaciji počinitelja rodno zasnovanog nasilja, ili osoba okrivljenih ili optuženih za isto, otkriva duboko ukorenjene obrasce koji reflektuju društvene norme i utiču na kolektivnu percepciju nasilja. Izrazima poput „predator”, „manijak”, „perverzni doktor” ili „izopačeni ubica”, mediji stvaraju sliku počinioča, okrivljenog ili optuženog kao inherentno zlog pojedinca, lišenog kompleksnosti ili društvenog konteksta koji je omogućio njegovo nasilničko ponašanje. Takva leksika funkcioniše kao instrument kreiranja narativa u kojem je nasilje proizvod „monstruma”, pojedinca, anomalije „normalnog” društva. Senzacionalističke imenice i pridevi, koji navodno svedoče o ličnosti počinioča, svojevrsni su most između informativnog i zabavnog sadržaja. Zadržavaju pažnju čitalaca dok istovremeno potiskuju mogućnost racionalne diskusije o sistemskim faktorima koji omogućavaju rodno zasnovano nasilje, ili prosto ne informišu o važnim detaljima sudskog procesa.

Takav narativ društvu omogućava da nasilje percipira kao izolovani incident, delo pojedinca koji je devijantan po prirodi, čime se sistem oslobađa odgovornosti. Ako je nasilje delo „predatora” ili „manijaka”, onda je društvo samo posmatrač nesrećnog incidenta, a ne aktivni učesnik u kreiranju okruženja u kome je takvo nasilje moguće.

U primerima anglofonog izveštavanja, diskurs se najčešće zadržava na pojedincu-čudovištu, a slojevi društvene kritike često su sekundarni u odnosu na senzacionalistički potencijal priče. Iako se povremeno otvara prostor za preispitivanje institucija koje su omogućile ili ignorisale nasilje, mediji neretko daju prednost narativima koji polarizuju i dramtizuju događaje. U srpskoj medijskoj sferi, ovaj obrazac posebno dolazi do izražaja kada je reč o počiniočima bez društvene moći ili uticaja, kao što je to slučaj sa I.M. Kao društveno marginalizovana osoba, I.M. postaje idealan

„zlikovac” kroz koga mediji izbegavaju suočavanje sa dubljim problemima institucionalnih i društvenih propusta. Zanimljivo je da se leksička demonizacija retko koristi kada su u pitanju uticajni pojedinci; umesto toga, narativ se u takvim slučajevima preusmerava na „sramotu” ili „gubljenje ugleda”, o čemu će biti reči u daljem tekstu.

VII 2. Narativ krivice i nevinosti

Medijsko izveštavanje o slučajevima rodno zasnovanog nasilja često oscilira između dve krajnosti – zaštite žrtve i pretpostavke nevinosti osumnjičenog ili okrivljenog. Mediji aktivno učestvuju u formiranju društvenih stavova prema nasilju, žrtvama i optuženima, i to konkretnim jezičkim strategijama – tendencioznom imeničkom karakterizacijom osumnjičenih ili okrivljenih pre pravosnažne presude, nejasnog citiranja koje implicitno sugerise činjeničnost tvrdnji (o čemu je bilo više reči u posebnom segmentu), i upotrebe stilskih figura za emocionalnu dramatizaciju događaja (takođe obrađenih detaljnije u posebnom segmentu). Time se ugrožavaju novinarski etički principi objektivnosti i pravičnosti, ali i stvara ambijent u kome se žrtve obeshrabruju da govore o nasilju. To direktno i nedvosmisleno otežava njihovu borbu za pravdu i društveno priznanje. Analiza medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju u ovom delu ispituje kako se narativ nevinosti može transformisati u narativ krivice, posebno kada pravni epilog ne potvrdi optužbe, kao i načine na koje mediji jezički krše princip pretpostavke nevinosti.

VII 2.1. Narativ nevinosti koji se pretvara u narativ krivice

Kada optužbe za nasilje ne rezultiraju okrivljujućom presudom, medijski narativ neretko evoluirao od saosećanja (ukoliko je istog bilo) sa osobom koja je prijavila nasilje ka implicitnoj ili eksplicitnoj sumnji u njenu verodostojnost, te konačno njenoj diskreditaciji. U takvim slučajevima, prvobitna pažnja posvećena nasilju i žrtvi biva zamenjena pričom o „lažnim optužbama” i navodnoj namernoj manipulaciji. Ovaj narativni preokret primetan je i u srpskim i u anglofonim medijima, pri čemu tabloidi i ozbiljni mediji tu tranziciju ostvaruju različitim sredstvima.

U anglofonij sferi, ilustrativno je izveštavanje o dvostrukom suđenju u okviru slučaja glumca Dž.D. i glumice A.H. Tokom brakorazvodne parnice i kasnijih suđenja za klevetu, mediji su najpre detaljno izveštavali o optužbama za porodično nasilje koje je javno iznela A.H., objavljivali fotografije njenih povreda, te redovno iznosili svedočenja o navodnom zlostavljanju. Kako je prvi sudski proces za ishod imao presudu povoljnu po A.H., do dramatične promene medijskog tona dolazi nakon drugog sudskog procesa koji je okončan u korist Dž.D. Nakon što je Dž.D. 2022. dobio parnicu za klevetu pred porotom u Virdžiniji, narativ se pomerio ka propitivanju kredibiliteta A.H. U anglofonij štampi, tabloidi su to činili kroz senzacionalističke fokuse koji su skretali pažnju sa suštine optužbi na bizarnosti slučaja. Na primer, objavljeno je tabloidni članak sa naslovom koji trivijalizuje njihov konflikt kroz groteskni detalj – incident sa izmetom u krevetu. Ovaj tekst (*Page Six*, 14. jul 2020) istakao je anegdotu o „šali” sa fekalijama umesto ozbiljnih navoda o nasilju, čime je čitav slučaj metonimično i hiperbolično predstavljena kao farsa umesto kao potencijalno krivično delo. Naslov („The poop that ruined J.D.* and A.H.* marriage”) odmah postavlja podrugljiv ton, a pažnju publike skreće na bizarnost. Takvim pristupom tabloid implicitno dovodi u pitanje kredibilitet A.H. – ne optužuje je otvoreno da laže, ali kroz fokus na trivijalnosti i jezičku vulgarizaciju narativa (imenica *poop*) podmeće utisak da su njene tvrdnje deo medijskog spektakla, a ne ozbiljna svedočenja o nasilju.

Renomirani netabloidni mediji mogu promeniti narativ čak i na direktniji način, otvoreno favorizujući verziju događaja koja sugerise nevinost optuženog i prenamaglašava sumnju u iskaze moguće žrtve. Paradigmatičan primer je netabloidno izveštavanje tokom drugog suđenja za klevetu

između Dž.D. i A.H. (*The Guardian*, 26. aprila 2022) Objavljen je članak o svedočenju sudske veštakinje – psihološkinje koja je svedočila u korist Dž.D, a koja u tekstu nije eksplicitno navedena kao svedok, već se ostavilo prostora za njenu karakterizaciju kao nezavisne ekspertkinje. Ovaj tekst detaljno prenosi njenu navodnu dijagnozu A.H, navodeći da je veštakinja kod A.H. utvrdila dva poremećaja ličnosti – histrionični i granični poremećaj, što su informacije koje diskredituju A.H. tako što je prikazuju kao emocionalno nestabilnu i potencijalno sklonu manipulaciji. Iako je reč o „ozbiljnom“ mediju, uočljivo je odsustvo ravnoteže – tekst se nedvosmisleno fokusira na iskaze koji idu u prilog Dž.D, bez jednakog prostora za kontra-argumente ili kontekst iz perspektive A.H. Naslov članka najavljuje *otkrića* veštakinje (koristeći glagol *to reveal*) o psihološkom profilu A.H., te tako kod čitalaca stvara utisak činjenično utvrđene istine, a ne jednog spornog svedočenja u sudskom postupku. Bitno je da netabloidni medij ovde nastupa gotovo tabloidno – pod plaštom ozbiljnog izveštavanja, zapravo direktno delegitimiše A.H. kroz autoritet stručnjaka, implicitno sugerišući da su njene tvrdnje možda plod njene ličnosti, a ne realnog nasilja. Takav diskurs predstavlja direktniji vid narativa krivice u netabloidnom mediju, jer otvoreno problematizuje kredibilitet navodne žrtve umesto da ostane neutralan.

Sličan obrazac uočen je i u srpskoj medijskoj sferi, posebno u slučaju glumice D.Š. U početku su mediji detaljno prenosili njene navode i reakcije javnosti; međutim, pošto je Više javno tužilaštvo odbacilo krivičnu prijavu uz obrazloženje da nema dovoljno dokaza za podizanje optužnice, medijski narativ se značajno promenio. Tabloidna i netabloidna glasila reagovala su različito, ali oba tipa su doprinela formiranju novog narativa u kome je B.L. jasno deklarisan kao nevin (čak žrtva okolnosti), a kredibilitet D.Š. doveden u pitanje.

Jedan od tabloida sa domaće scene je neposredno nakon odluke tužilaštva objavio članak (*Blic*, 15. jula 2021) koji prenosi deo odbrane B.L. i stavova njegovog pravnog tima. Već urednički izbor da se ovaj izveštaj smesti u rubriku *Sudbine* sugerise narativni okvir lične drame i životne borbe. Medij kroz taj tekst predstavlja B.L. kao protagonistu koji je prošao kroz iskušenje i izašao kao pobednik „životne borbe“. U skladu sa senzacionalističkom praksom, članak naglasak stavlja na detalje alibija B.L. – poput navoda advokata da je u vreme navodnog silovanja B.L. bio na žurci sa bivšom suprugom – što je istaknuto već u naslovu („BIO NA ŽURCI SA BIVŠOM ŽENOM N.*...“). Ovakav naslov u tabloidnom stilu, pisan neformalnim tonom i velikim slovima, ističe trivijalnosti iz privatnog života glumca kako bi privukao pažnju, ali ujedno i posredno diskredituje optužbu. Poruka između redova jeste da je B.L. imao čvrst alibi i da je slučaj protiv njega bio neosnovan, iako tekst formalno ne napada direktno D.Š. Tabloid dakle suptilno ukazuje na sumnju u iskaz D.Š. – naglašava verziju događaja i pravnu pobedu B.L. (odbacivanje prijave), dok izostavlja širi kontekst i detalje same optužbe. Čitaocu se serviraju faktografi o nevinosti B.L. (poput informacije da je tužilaštvo odbacilo prijavu zbog nedostatka dokaza) bez dubljeg preispitivanja šta to znači za samu moguću žrtvu. Ovakav pristup kreira narativ u kome se sumnja premešta na D.Š: iako to nije eksplicitno rečeno, implicitno se nameće misao da je ona možda iznosila preuveličane ili neistinite tvrdnje, čim „dokazi nisu nađeni“.

Sa druge strane, netabloidni dnevnik iznenađujuće je otvorenije stao u odbranu B.L. nakon odbacivanja prijave, prelazeći u svojevrsni kontranapad prema optužbi (*Danas*, 13. jul 2021). Objavio je izjavu B.L. povodom obustave postupka. Članak donosi obilje direktnog govora – reči B.L. o „šteti koja mu je naneta“ optužbama i kritikuje „medijsku osudu“ pre suđenja. U samom naslovu se citira tvrdnja B.L. da ta šteta „ne može biti nadoknađena“, čime se silovito akcentuje njegova patnja i status žrtve u javnom prostoru. Analiza pokazuje da je takav naslov, sa emocionalno obojenim izrazima i frazama, neuobičajeno senzacionalistički za ovaj netabloidni medij. Efekat je direktan: publika je pozvana da saoseća sa B.L, koji je predstavljen kao nevin čovek teško oštećen lažnim optužbama. Celokupan kontekst slučaja – priroda optužbi i perspektiva D.Š. – potpuno je potisnut; lični bol B.L. postaje centralna tema. List time potencijalno ide i dalje od tabloida tako što direktno artikuliše narativ o njemu kao o žrtvi neproverenih optužbi i medijskog linča. U tekstu se eksplicitno problematizuje „društvena klima“ koja je navodno

brzopleto osudila B.L., uz podsećanje na princip pretpostavke nevinosti koji je, prema njegovim rečima, zanemaren u medijima. Time ozbiljan medij pruža legitimitet stavu da je B.L. oklevetan, pa se implicitno i D.Š. portretira kao neko ko je (makar nesvesno) inicirao nepravdu. Medijski diskurs tako direktno diskredituje D.Š.: ne kroz tabloidne insinuacije, već kroz otvoreno, direktnim govorom bogato saopštenje da je optuženi pretrpeo nepopravljivu nepravdu. Ovaj slučaj pokazuje da granica između tabloida i takozvane kvalitetne štampe može da se zamagli kada dođe do preokreta narativa – u trenucima „pobede“ optuženog, i jedni i drugi mediji mogu skliznuti u ton koji relativizuje ili diskredituje osobu koja je prijavila nasilje.

Važno je istaći da su i u anglofonim i u srpskim okvirima ovi narativi nevinosti pretvorene u krivicu praćeni polarizacijom javnosti. Nakon pravne pobede Dž.D., deo medija i ogromni deo korisnika društvenih mreža označili su A.H., kao lažljivicu, dok je drugi deo upozoravao da takav narativ može imati zastrašujući efekat na druge žrtve nasilja koje razmišljaju da li da progovore. Slično tome, posle slučaja B.L. u Srbiji otvorena su pitanja da li će žene biti obeshrabrene da prijave silovanje jer vide kako mediji brže-bolje rehabilituju osumnjičenog i, što je još važnije, posredno okrivljuju navodnu žrtvu (Nedeljnik, 2021b). Diskurs o „lažnim prijavama“ postaje dominantan odmah po okončanju postupaka, a mediji prelaze sa narativa o nasilju na narativ o mogućoj manipulaciji, često izostavljajući nijanse (poput toga da nedostatak dokaza ne znači nužno da zločina nije bilo). U toj transformaciji priče tabloidi pribegavaju dramatizaciji i ličnim detaljima da bi privukli čitaoce i istovremeno insinuirali krivicu žene, dok i ozbiljni mediji ponekad zauzimaju normativan stav braneći ugled optuženog na račun poverenja u žrtvu. Oni to uglavnom čine neuravnoteženom strukturom teksta koji obiluje direktnim citiranjem jedne strane, i to delova koji se odnose na diskreditaciju.

Važno je istaći da analiza u ovom poglavlju ni u kom smislu ne implicira da treba sumnjati u ishod sudskih procesa, niti sugerise da osobama koje su pravno oslobođene krivice treba uskratiti pravo da se oglašavaju javno ili da brane sopstveni ugled. Cilj analize bio je da ukaže na konkretan problem medijskog narativa diskreditacije osoba koje su nasilje prijavile, a koji direktno utiče na percepciju javnosti i može obeshrabriti žrtve nasilja da progovore zbog straha od javne stigmatizacije ili nepoverenja. Upravo iz tog razloga, mediji imaju posebnu odgovornost da, čak i prilikom izveštavanja o oslobađajućim presudama, pažljivo pristupe temi i izbegavaju narativ koji bi implicirao automatsku krivicu ili zlonamernost osobe koja je prijavu podnela.

VII 2.2. Kršenje pretpostavke nevinosti

Kao neka vrsta kontrateže narativu nevinosti koji se pretvara u narativ krivice, a nezavisno od vrste medija, načelo pretpostavke nevinosti neretko biva narušeno u izveštavanju o slučajevima rodno zasnovanog nasilja. Novinarski kodeksi i državni zakoni propisuju da se prema osumnjičenom ili okrivljenom treba ophoditi kao prema nevinom dok se ne dokaže suprotno, ali u praksi mediji – vođeni senzacionalizmom ili društvenim pritiskom – neretko sugerisu krivicu mnogo pre pravosnažne presude. Ovo kršenje može biti direktno, otvorenim označavanjem osobe kao „nasilnika“ ili „silovatelja“ pre okončanja sudskog procesa, ili indirektno, kroz prepričavanje optužbi kao gotovih činjenica, često u formi dramatičnih izjava koje nisu jasno naznačene kao navodi.

U srpskoj medijskoj sferi uočavaju se primeri i među tabloidima i među ozbiljnim medijima. Zanimljivo je da čak i mediji poznati po nešto profesionalnijem tonu nisu odoleli sličnom pristupu u ranim fazama praćenja slučaja M.A. U jednom od tekstova o tom slučaju (objavljenom tokom istrage, pre okončanja suđenja), M.A. je u više navrata nazivan „nasilnikom“ uprkos tome što tada još nije bilo sudske presude (*Danas*, 18. februar 2022). Upotreba tako snažne imenice u karakterizaciji okrivljenog čitaocima sugerise da je njegova krivica neupitna – imenica nosi vrlo negativnu konotaciju i ne ostavlja prostor za pretpostavku nevinosti. Analiza tog medijskog sadržaja

ukazuje da je leksika teksta izrazito direktna: M.A. je etiketiran bez ublažavanja ili ograda, čime je osuda njegovih navodnih dela pojačana na retoričkom nivou. Ipak, takav pristup je neprimeren za novinarstvo dok sudski proces traje. Prema Kodeksu novinara Srbije, mediji su dužni da izveštavaju tako da ne prejudiciraju ishod suđenja i da osumnjičene ne nazivaju počiniocima dok krivica nije dokazana (Savet za štampu, 2021). U praksi, međutim, senzacionalizam često prevagne. Ovaj slučaj pokazuje da čak i mediji koji važe za odgovorne mogu podleći narativu krivice i javne osude – verovatno reflektujući snažne emocije i društveni značaj slučaja M.A. – te koristiti rečnik koji presuđuje pre pravog suda. Na drugoj strani spektra, srpski tabloidi su gotovo rutinski skloni ovakvim prekršajima, otvoreno nazivajući osumnjičene nasilnicima, pedofilima, ubicama i slično čim se vest pojavi. Istraživanja Saveta za štampu (2024) pokazuju da je kršenje pretpostavke nevinosti jedan od najčešćih prekršaja novinarskog kodeksa u Srbiji – samo u drugoj polovini 2023. zabeleženo je preko 5.500 takvih slučajeva u štampanim medijima, pri čemu je tabloid *Alo* prednjačio po broju prekršaja (Savet za štampu, 2024). Ovi podaci svedoče da mediji često preuzimaju ulogu i tužioca i sudije, te formiraju sliku krivice u javnosti mnogo pre sudskog epiloga.

Anglofona medijska scena nije imuna na slične pojave. Iako anglosaksonsko novinarstvo po principu insistira na prilogu *allegedly* (navodno) i nešto izbalansiranoj formulaciji, senzacionalistički tabloidi i žuta štampa optužbe često prenose kao potvrđene činjenice. Primer upadljivog kršenja pretpostavke nevinosti u anglofonim medijima je izveštavanje tabloida o H.V. u vreme kada su optužbe protiv njega tek počele da izlaze na videlo. Jedan od tabloida (*Daily Mail*) je 15. decembra 2018. objavio članak sa izrazito eksplicitnim naslovom: („H.W.* masturbated in front of woman, forced her to perform oral sex...“). Već u naslovu, bez ikakve smernice da se radi o indirektnom ili direktnom govoru, koji bi jasno skrenili pažnju da su u pitanju navodi, izneti su najteži detalji optužbe kao činjenična tvrdnja – da je H.V. masturbirao pred ženom i prisilio je na oralni seks. Takvo predstavljanje ne ostavlja prostor za sumnju da li se događaj zaista desio; čitalac biva izložen potresnim scenama opisanih kao da su nesporno utvrđene. Zapravo, medij je preneo navode iz tužbe anonimne žrtve protiv H.V. Kroz ceo tekst, međutim, nigde se jasno ne ističe da su opisani događaji optužbe ili svedočenja; izostaje dovoljno jezičkih signala koji bi ukazali da izneto još nije sudski potvrđeno. Kao rezultat, prosečan čitalac stiče utisak o krivici H.V. već iz novinskog članka, i pre nego što je sud bilo šta utvrdio. Naravno, specifičnost H.V. slučaja je u tome što je većina publike već poznavala kontekst usled opšte klime koju je #MeToo pokret stvorio. Ipak, novinarska odgovornost nalaže da se i tada zadrži formalna korektnost.

Poređenje srpske i anglofone medijske sfere, uočavaju se zabrinjavajuće sličnosti u načinu konstrukcije narativa krivice i nevinosti u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju. U oba slučaja mediji pokazuju sklonost da, nakon sudskog ishoda koji ne potvrdi optužbe, brzo preusmere fokus: od empatije prema mogućoj žrtvi ka rehabilitaciji ugleda optuženog ili okrivljenog, te propitivanju motiva onih koji su ga optužili. Tabloidni i netabloidni mediji to čine različitim stilskim sredstvima, ali efekat koji se postiže dovoljno je sličan. Tabloidi pribegavaju senzacionalizmu i dramatizaciji – bilo da se radi o insistiranju na neobičnim i skandaloznim detaljima (poput anegdota o „izmetu u krevetu” u slučaju Dž.D./A.H. ili eksplicitnih opisa seksualnog čina u slučaju H.V) ili fokus na trivijalnosti iz privatnog života optuženog – čime implicitno dovode u sumnju iskaz žrtve i skreću pažnju javnosti sa suštine nasilja. Netabloidni, tzv. ozbiljni mediji, u obe medijske sfere pokazali su sklonost da u ključnim momentima zauzmu iznenađujuće pristrasan stav. Iako se to čini paradoksalnim, ozbiljni mediji u tim trenucima nastupaju gotovo jednako pristrasno kao tabloidi, samo uz drugačiji diskurs – manje vulgaran, ali jednako jednosmeran.

Pitanje pretpostavke nevinosti je još jedan front na kom su i tabloidi i ozbiljni mediji često na istom zadatku narušavanja profesionalnih standarda. Analizirani primeri pokazuju da se u žaru praćenja priče lako posegne za jezikom koji osuđuje pre pravog suda: bilo nazivanjem osumnjičenog „nasilnikom” u informativnom članku netabloidnog lista bilo neadekvatnim citiranjem optužbi kao činjenica u bombastičnom tabloidnom naslovu tabloida. U srpskom kontekstu, statistike potvrđuju da ovakva praksa nije incidentna već sistemska – što je medij

konkurentniji u borbi za publiku, to češće poseže za prečicama koje zanemaruju pretpostavku nevinosti. U anglofonoj sferi, iako postoji nešto jača kultura pravnog opreza u medijima, senzacionalistički naslovi i prenošenje potresnih svedočenja bez jasnog okvira „navodnosti” takođe doprinose preranom oblikovanju javnog mnjenja o krivici.

Uspostavljeni medijski narativi nose ozbiljne društvene implikacije. Kada se žena koja je iznela optužbe implicitno prikaže kao lažljivica ili osvetnica (bilo suptilno ili direktno), to šalje poruku drugim žrtvama da će njihove priče, ako ne dovedu do osuđujuće presude, možda završiti preokretom u kojem one bivaju medijski okrivljene. To može imati efekat „hlađenja” – obeshrabriti prijavljivanje nasilja zbog straha od javne sramote ako pravda ne bude zadovoljena. Sa druge strane, medijska presuda pre sudske potkopava principe pravičnog postupka i može prejudicirati same ishode (npr. uticajem na potencijalne svedoke ili porotnike u anglosaksonskom sistemu). Takvo izveštavanje takođe i polarizuje javnost. Kao što pokazuje analiza ekstramedijskih tekstova – komentara čitalaca – grupa komentatora stae na stranu verovanja mogućoj žrtvi po svaku cenu, dok će druga potencirati „lov na veštice” protiv muškaraca – i jedni i drugi često zanemaruju nijanse pojedinačnih slučajeva. Kritičko poređenje srpskih i anglofonih medija ukazuje da kulturološke razlike postaju manje izražene pred sličnim senzacionalističkim i tržišnim logikama.

VII 3. Narativ sramote i slave

Medijski diskurs o rodno zasnovanom nasilju odražava vertikalno dublje i horizontalno šire društvene procese senzacionalizacije i tabloidizacije. Umesto da se nasilje prikaže kao društveni problem i krivično delo, mediji ga u svom izveštavanju neretko transformišu u spektakl – narative sramote (pada) i slave (koja pad čini dramatičnijim). Senzacionalističke strategije više nisu rezervisane samo za tabloide. Ozbiljni, netabloidni mediji ih preuzimaju, kreirajući dramske priče u kojima se počinio rodno zasnovanog nasilja (okrivljeni ili optuženi) prikazuju gotovo kao tragični junaci na putu od vrha do dna. Žrtve se marginalizuju, kako u medijskom diskursu, tako i u društvenom vidokrugu.

U korenu ove pojave leži duboko ukorenjena društvena potreba za spektaklom, koju su savremeni mediji prepoznali i komercijalizovali. Prema Deboru, savremeno društvo karakteriše pretvaranje života u niz slika i predstava u kojima je stvarnost podređena njenoj reprezentaciji (Debord, 1995). Mediji, kao ključni akteri ovog procesa, selektuju događaje i narative prema njihovoj sposobnosti da postanu spektakl, pri čemu se stvarni društveni problemi neretko pretvaraju u zabavu za mase. Rodno zasnovano nasilje, koje bi trebalo da se tretira kao krivično delo i društveni problem, postaje još jedan čin u neprekidnoj predstavi društvene drame.

U društvu spektakla, sve što nema formu spektakla biva marginalizovano ili nevidljivo (Debord, 1995). Medijski narativi „sramote” i „slave” funkcionišu upravo kroz spektakularizaciju nasilja, gde su počinio, okrivljeni ili optuženi – posebno oni sa društvenim uticajem i slavom – predstavljeni kao antiheroji dramskih priča. Umesto da fokus stave na sudski proces, iskustvo žrtve ili sistemske uzroke nasilja, mediji kroz senzacionalistički diskurs grade priče o „padu sa vrha” (narativ sramote) ili o „tragičnim junacima” (narativ slave). Na taj način, medijski diskurs prati logiku spektakla, prema kojoj je isplativije stvoriti emocionalnu reakciju publike nego doći do srži kompleksnog problema.

Logika spektakla prožima i netabloidne medije, što je u skladu sa teorijom tabloidizacije čitavog društva (McChesney, 2001). Kako informativni sadržaji sve više prihvataju vrednosti šoka i zabave, ozbiljni društveni problemi postaju tek još jedan deo medijskog spektakla. Analitički pristupi ustupaju mesto personalizovanim pričama, a umesto sistemske kritike, publika dobija moralne drame u kojima se počinio predstavlja kroz prizmu njihovih uspona i padova. U toj

medijskoj priči, rodno zasnovano nasilje prestaje da bude društveni problem, a postaje deo narativa o ličnim tragedijama i gubitku ugleda.

Jezik i diskurs medija su gradivno tkivo i ovog narativa. Kako kratkoročno utiču na interpretaciju određenog (nasilnog) događaja, a dugoročno na društvene norme i vrednosti koje tolerišu nasilje, objašnjava teorija društvene konstrukcije stvarnosti (Berger & Luckmann, 1966). Kada medijski izveštaji uporno grade narativ sramote i slave, uspona i pada, oni uspostavljaju okvir kroz koji medijska publika doživljava rodno zasnovano nasilje. Jezik i u ovom slučaju postaje instrument društvene moći, a izbor leksike usmerava pažnju na ličnu dramu počinioca i tako redefiniše značenje samog događaja u širem društvenom kontekstu. Rezultat je pomeranje fokusa sa krivičnog dela na spektakl, relativizacija nasilja i marginalizacija žrtava.

U tom procesu, leksička sredstva koja se koriste u naslovima i telu teksta — od prideva koji označavaju sramotu ili slavu, preko imeničkih fraza koje tendenciozno ističu prethodni status počinioca, okrivljenog ili optuženog, do glagola koji sugerišu njegov „pad“ — aktivno pozivaju publiku da događaje interpretira na određeni način. Odabranim izrazima, mediji postavljaju narativne okvire u kojima se zločin relativizuje, a počinilac potencijalno humanizuje ili romantizuje.

U anglofonoj medijskoj sferi, narativ sramote konstruiše se leksikom koja čitaocima predlaže sliku moralnog posrnuća, posebno kada je reč o pojedincima visokog društvenog statusa. Ključni aspekt te slike su pridevi *disgraced* (osramoćeni) i *infamous* (ozloglašen) koji najavljuju okvir društvenog skandala. Kroz taj narativni okvir, mediji grade priče o H.V., L.N. i E.M.V, i koriste ih kao paradigmatičke primere „sramote“ koja nadilazi pravne i društvene posledice njihovih dela. H.V., L.N. i E.M.V. od aktera konkretnih slučajeva postaju simboli narativa sramote — narativa koji dekontekstualizuje krivično delo i pretvara ga u moralnu dramu o padu sa vrha društvene lestvice.

Na primer, u članku objavljenom na Pejdz siks (23. januar 2020), karakterizacija H.V. izvršena je imeničkom frazom „osramoćeni filmski magnat“ (*disgraced movie mogul*). Ju-Es-Ej tudej se uspostavljenoj karakterizaciji pridružio još ranije (*disgraced film mogul* – 10. oktobar 2018). Kombinuje se pridev *disgraced*, koji nosi snažnu negativnu konotaciju moralne osude i društvene sramote, sa imeničkom frazom *movie mogul*, koja podseća na nekadašnji uticaj i moć H.V. u filmskoj industriji. U vreme kada je H.V. bio u centru pažnje zbog brojnih optužbi za seksualno zlostavljanje, ovaj čest leksički izbor začeo je narativ o njegovom „padu sa trona“. Mediji su na taj način kreirali sliku čoveka koji je „izgubio sve“, dok se sama priroda njegovih dela često povlačila pred dramom njegovog moralnog i društvenog pada.

U izveštaju Skotiš sana (16. jun 2021), H.V. je opisan kao „ozloglašeni producent“ (*infamous producer*). Pridev *infamous* sugeriše slavu, ali negativne konotacije, uz koju ide neizostavna moralna osuda. Ukazuje na to da su H.V. dela učinila njegovo ime sinonimom za zlostavljanje i skandal. Međutim, ovaj pridev takođe doprinosi senzacionalističkom tonu čitave priče, jer u prvi plan stavlja njenu šokantnost, šokantnost aktera. U istom medijskom izveštaju karakterizacija se proširuje imeničkim frazama „osramoćena zvezda“ i „osramoćeni filmski producent“ (*disgraced star, disgraced movie producer*). Kontinuirano grade narativ sramote, ali i dodatno personalizuju priču, jer pridev *disgraced* ne funkcioniše samo kao osuda, već i kao etiketa koja definiše H.V. u svim njegovim društvenim i profesionalnim ulogama (*star, movie producer*). Time se stvara efekat narativne redukcije, gde se složeni problem seksualnog nasilja svodi na pitanje reputacije i gubitka časti. Složenija imenička fraza *the formerly famed Hollywood icon* (nekada slavna holivudska ikona) dodatno ističe kontrast između njegovog prethodnog statusa i trenutne pozicije u društvu, senzacionalizujući pada sa visina moći.

Slučaj L.N. ispratio je senzacionalističku karakterizaciju počinioca seksualnog nasilje. On je u medijskim izveštajima određen kao „osramoćeni lekar američke gimnastičke reprezentacije“ (*disgraced USA Gymnastics doctor* – *New York Post*, 1. februar 2018, *New Zealand Herald*, 2. mart

2018) i „osramoćeni lekar” (*Independent*, 2. februar, 2018) ili čak „osramoćeni pedofil-lekar” (*disgraced pedophile doctor*, *Daily Mail*, 13. februar 2018). I ove imeničke fraze uvezuju profesionalni identitet sa ambivalentnom moralnom osudom. Kontrast se gradi između autoriteta (lekar) i sramote (osramoćen, pedofil), i stvara emocionalno obojen narativ. Fokusom na ličnu sramotu se društveni problem seksualnog zlostavljanja u sportu marginalizuje.

Deo istog medijskog narativa o padu sa visine je i izveštavanje o slučaju E.M.V. U članku Njujork posta (22. novembar 2022), koristi se imenička fraza „osramoćeni princ” (*disgraced prince*) koji već u naslovu definiše okvir priče kroz prizmu sramote. Još upečatljiviji je idiom „spektakularan pad u nemilost” (*spectacular fall from grace*), koji gubitak prestiža objavljuje teatralnim tonom, i stvara utisak da je posredi priča dostojna fikcije ili dramske predstave. Optužbe za seksualno nasilje se ovim imeničkim frazama suptilno integrišu u deo naracije o prinčevom „padu”, a ozbiljnost krivičnog dela se umanjuje.

Tajm magazin (13. septembar 2022) prvi je pribegao idiomatskoj karakterizaciji E.M.V. (*fall from grace*), a u istom izveštaju pojavljuju se i imeničke fraze *disgraced royal* i *disgraced brother*. Njima se pojačava senzacionalistički ton, a fokus usmerava na društveni identitet E.M.V. kao člana kraljevske porodice (*royal*) i njegovu ulogu u privatnoj, porodičnoj sferi (*brother*). Na taj način, Tajm ga prikazuje kao osobu koja je izgubila prestiž i reputaciju unutar određenih društvenih okvira, a ne kao potencijalnog počinioča krivičnog dela. U tom smislu, narativ sramote se ne odnosi na čin nasilja, već na društvene posledice koje je počinilac doživeo, čime se skandalizuje lična priča počinioča, a društveni problem rodno zasnovanog nasilja stavlja se u drugi plan.

Kao ključni leksički element narativa sramote u anglofonoj sferi izdvojio se pridev *disgraced*. Kao što je već napomenuto, ovaj pridev leksički redefiniše narativ rodno zasnovanog nasilja kroz prizmu moralnog pada, a ne krivične odgovornosti. Ponavljanom i čestom (nekritičkom) upotrebom ovog prideva, mediji suptilno premeštaju težište priče sa počiniočevih dela na njegov društveni status i ličnu tragediju. *Disgraced* istovremeno sudi i sažaljeva, stvara efekat „pada sa visine”, ali i humanizuje počinioča kao nekoga ko je, pre svega, izgubio sopstveni ugled a tek nakon toga potencijalno počinio krivično delo. Ova leksička strategija je, pored očiglednog senzacionalizma, i mehanizam društvene racionalizacije – kroz prizmu sramote, kolektivna svest menja pravdu empatijom, a krivično delo tumači kao moralnu pouku o nestalnosti društvene slave. Diskurs sramote omogućava društvu da doživi emocionalno pražnjenje kroz spektakl, ali izbegava istinsko suočavanje sa problemom rodno zasnovanog nasilja.

U srpskoj medijskoj sferi, narativ sramote takođe je prisutan, uz određene razlike. Konstruiše se kroz sklop leksičkih sredstava koja, za razliku od anglofonih medija, ne pribegavaju direktnim oznakama sramote poput prideva *disgraced* (osramoćeni). Umesto toga, srpski mediji se oslanjaju na narativ slave koji implicira sramotu kroz kontekstualizaciju, a ne direktnu leksičku referencu. Pridevi kao što su *poznati*, *čuveni*, *istaknuti*, te česti superlativi doprinose stvaranju pozitivnog okvira oko počinilaca, okrivljenih ili optuženih, a priroda njihovih dela neretko se prepušta interpretativnom okviru društvene osude ili zaborava.

Na primeru slučaja M.J. uočavaju se suptilne sličnosti leksičke karakterizacije srpske i anglofone sfere. Informer (4. mart 2019) upotrebljava pridev *ozloglašeni* (direktan prevodni ekvivalent prideva *infamous* kme anglofoni mediji često pribegavaju) u imeničkoj frazi „ozloglašeni predsednik opštine”. Iako pridev *ozloglašeni* nosi negativnu konotaciju, on više upućuje na društvenu stigmatizaciju nego na krivičnu odgovornost. Ovim pridevom, M.J. se ne karakteriše prvenstveno kroz prizmu počinioča seksualnog uznemiravanja već kao politička figura sa „mrljom” u karijeri. Fokusiranje na njegov politički identitet (predsednik opštine) podržava narativ koji skandal političke prirode stavlja ispred krivičnog dela. U istom tekstu, M.J. se bliže određuje klauzom „upamćen samo po seksualnom uznemiravanju saradnica” koja još direktnije relativizuje stvarnu prirodu dela. Ovde je karakterizacija izvršena glagolom *upamtiti* i prilogom *samo* koji implicitno uspostavljaju hijerarhiju vrednovanja. A ta hijerarhija seksualno uznemiravanje prikazuje

kao nešto što ne zaslužuje da postane centralni ili jedini aspekt po kojem će M.J. ostati upamćen, ali će, usled viših sila, spletom okolnosti ili nesrećnim obrtom sudbine, upravo to postati.

U slučaju M.A, mediji posežu za pridevima *čuveni* i *poznati*, što se može uočiti u Srpskom Telegrafu/Republici (19. januar 2021) i Večernjim novostima (22. januar 2021). Imenička fraza „čuveni učitelj glume“ po već ustaljenom šablonu ističe profesionalnu reputaciju M.A, dok istovremeno uspostavlja narativni okvir u kome se optužbe za seksualno nasilje pojavljuju kao neprijatna kontradikcija, a ne kao primarna činjenica. Ponavljano navođenje njegovog nadimka personalizuje i humanizuje, te stvara utisak bliskosti i lične veze između M.A. i publike. Implicitno se poziva na sumnju u verodostojnost optužbi, jer se gradi kontrast između „poznatog“ imena i optužbi koje ne priliče njegovom ugledu.

Da narativ sramote nije rezervisan samo za tabloide dokazuje i medijski izveštaj lista Danas (18. februar 2022) koji M.A. karakteriše složenom imeničkom frazom i za nju vezanom odnosnom klauzom „istaknuti učitelj, kroz čiju su školu prošle generacije glumaca i voditelja“. Pridev *istaknuti* stavlja akcenat na njegov profesionalni doprinos a imenička fraza „generacije glumaca i voditelja“ na kontinuitet uticaja. Optužbe za seksualno nasilje pojavljuju se kao neusklađeni deo narativa o njegovoj ličnosti. Iako sudski process i dalje traje, te nema govora o pravosnažnoj presudi, ovakav kontrast stvara emocionalnu tenziju između slike autoriteta i težine optužbi. Ipak, čitalačku pažnju usmerava pre svega na (nekadašnju) moć M.A.

Slučaj T.K, anesteziologa u ginekološko akušerskoj klinici, protiv koga je više žena iznelo optužbe za akušersko nasilje donosi sličnu strategiju narativa slave (*Alo*, 7. april 2021; *Informer*, 8. april 2021). Upotreba superlativa *najbolji* i prideva *čuveni* u imeničkim frazama *jedan od najboljih srpskih anesteziologa* i *čuveni anesteziolog* kreira sliku profesionalnog savršenstva. Ove fraze naglašavaju njegov profesionalni status, i sugerišu visok nivo institucionalnog i društvenog poverenja. Na taj način, medijski diskurs čitaocima omogućava da nesvesno postave profesionalni ugled kao protivtežu optužbama za akušersko nasilje. Umesto direktne osude potencijalnog dela, narativ koristi ugled počinioaca kao njegov alibi, a ne dodatnu odgovornost.

U srpskom medijskom diskursu, narativ slave funkcioniše kao prevashodno leksička strategija za izbegavanje direktne konfrontacije sa ozbiljnošću i rasprostranjenošću rodno zasnovanog nasilja. Za razliku od anglofone sfere, gde pridev *disgraced* funkcioniše kao jezički katalizator za premeštanje fokusa sa krivične odgovornosti na ličnu tragediju počinioaca i društvu omogućava da kroz spektakl sramote iskusi emocionalno pražnjenje, srpski medijski diskurs koristi leksiku slave kao oblik diskurzivne mimikrije. Počinioci, okrivljeni i optuženi se kroz prideve (*poznati* i *čuveni*) prvo uzdižu, a zatim dovode u vezu sa narativom sramote implicitno, kroz kontekstualizaciju, a ne direktnu jezičku oznaku. Ovaj narativ može se smatrati „mekšom“ verzijom sramote, u kojoj počinioци zadržavaju oreol društvenog značaja i ugleda, čak i kada se suočavaju sa optužbama za rodno zasnovano nasilje. Društvu se dozvoljava da zadrži iluziju moralne osude, dok istovremeno održava status quo u kome se ugled i društveni položaj počinioaca koriste kao štit protiv pune pravne i društvene odgovornosti. U oba slučaja, narativ sramote odnosno narativ slave ili uspeha postaju element relativizacije krivičnog dela i aktivno učestvuju u normalizaciji rodno zasnovanog nasilja u društvenom tkivu.

Međutim, kada je reč o srpskoj sferi, treba ukazati na jednu specifičnost. Narativ sramote i slave u srpskim medijima nosi sa sobom jedinstveni tabloidni potencijal koji se transformiše u narativ političke zaverе. Ovaj diskurs prepoznaje politički kapital u slučajevima rodno zasnovanog nasilja. Počinioci, okrivljeni ili optuženi kojima se pripisuje društveni uticaj istovremeno su i figure u opsežnijem društveno-političkom teatru. Njihova sramota ili slava tek su polazna tačka za narativ koji vodi ka političkom obračunu. Taj obračun rodno zasnovano nasilje pretvara u sporednu priču, a politička zavera preuzima narativni primat.

Upravo ova transformacija omogućava da se senzacionalizam iz polja društvenog uticaja prelije u polje politike. Izveštavanje o slučajevima poput onih koji se tiču B.L. ili M.J. nedvosmisleno pokazuje kako se medijska priča o rodno zasnovanom nasilju brzo pretače u narativ političke zavere eksplicitnim uvođenjem drugih političkih aktera („iza cele afere stoji D.Đ.“, „konekcija sa V.“ – Srpski Telegraf/Republika, 2021; „da li M.J.* zaista štiti V.“ – *Danas*, 2019). Tako osobe koje se suočavaju sa optužbama prestaju da budu akteri priče o nasilju i postaju figure u političkoj igri moći.

Ovakvim diskurzivnim zaokretom normalizuje se politička instrumentalizacija ljudske patnje. Mediji stvaraju predstavu u kojoj rodno zasnovano nasilje služi kao pozornica za političke aktere, pozornica na kojoj mogu da razmene optužbe i demonstriraju moć. U tom procesu, sramota počinioaca više nije lični ili društveni proces odgovornosti, već valuta u političkom doigravanju. Društvo se vodi kroz ovaj politički spektakl, a suštinski problem koji se tiče nasilja gura se na margine. Na kraju, rodno zasnovano nasilje ostavlja trag u kolektivnoj svesti kao još jedan „spin“ u beskonačnoj seriji političkih skandala, gde se sve može relativizovati i instrumentalizovati u svrhu političkog spektakla.

VII 4. Narativ protoka vremena – zašto nije prijavila?

Leksički uspostavljen narativ protoka vremena ima veliki medijski potencijal u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju. Kroz različite vremenske konstrukcije, upravlja načinom na koji se percipiraju iskustva žrtava, njihove odluke, ali i sam kredibilitet njihovih iskaza. Eksplicitne ili implicitne vremenske konstrukcije mogu ili da prodube razumevanje složenosti emocionalnih i psiholoških prepreka koje prate proces prijavljivanja nasilja, ili da ih, sa druge strane, iskoriste za implicitno osporavanje legitimitet žrtve. Vremenski okvir unutar koga žrtva progovara o zlostavljanju može biti medijski iskorišćen za osnaživanje njene priče, ili kao oruđe za umanjeње značaja njene trauma. U drugom slučaju, uspostavlja ili održava problematičnu dinamiku moći u kojoj žrtve bivaju dodatno marginalizovane. Iz toga sledi da narativ protoka vremena direktno učestvuje u izgradnji ili razgradnji društvene podrške žrtvama, ohrabruje ili uskraćuje empatiju, verodostojnost i društveno priznanje njihovih iskustava.

Upotrebom eksplicitnih vremenskih odrednica, medijski tekstovi mogu da istaknu dužinu i/ili težinu perioda između čina nasilja i prijavljivanja istog. Sa druge strane, isti narativ može biti oblikovan i implicitno, kroz leksičke izbore poput nesvršenog glagolskog vida, koji ukazuju na kontinuitet i dugotrajnost emocionalnog tereta i unutrašnje borbe sa kojima se žrtva suočava pre nego što se odluči na istupanje. Tako vreme dobija svoje ideološko značenje.

Glagoli koji impliciraju svest, volju ili nameru, poput *odlučiti*, *rešiti* ili *izabrati*, u ovom narativu takođe nalaze svoje mesto. Oni obeležavaju konkretan trenutak unutar dugotrajnog procesa nošenja sa traumom i prijavljivanja nasilja. Vremenski određuju odluku žrtve kao tačku preloma između ćutanja i trenutka istupanja u javnost. Međutim, i oni mogu biti narativno zloupotrebljeni ukoliko implicitno sugerišu da je protok vremena do prijavljivanja bio isključivo rezultat svesnog izbora žrtve, zanemarujući pritom kompleksne emocionalne, psihološke i društvene faktore koji taj vremenski okvir uslovljavaju. Na taj način se može stvoriti pojednostavljena slika u kojoj se dug period tišine i trpljenja svodi na pitanje lične volje, a ignoriše činjenica da je odluka da se prijavi nasilje često mukotrpan proces u kome žrtva prevazilazi duboko internalizovane prepreke i strahove. Stoga, upotreba ovakvih glagola u okviru narativa protoka vremena zahteva posebnu pažnju, kako bi se izbegla sekundarna viktimizacija žrtve kroz medijsko predstavljanje njenog iskustva.

U anglofonim medijima, narativ protoka vremena obično ima ulogu demonstratora – služi da pokaže psihološke i društvene prepreke koje žrtve moraju da prevaziđu pre nego što javno istupe sa svojim iskustvima. Vremenske odrednice istovremeno su informacije o hronološkom redosledu

dogadaja i otkriće unutrašnje borbe, straha od stigmatizacije ili nepoverenja u sistem. Međutim, koliko god bio namenjen produbljivanju empatije i razumevanja, ovaj pristup se neretko preklapa sa tendencijom ka senzacionalizaciji narativa. Ekstremno naglašavanje dužine nekog vremenskog perioda samim tim ponekad služi kao sredstvo pojačavanja dramatičnosti priče, čime mediji rizikuju da kompleksno i traumatično iskustvo žrtve svedu na senzacionalistički efekat koji ono proizvodi.

Primera radi, Njujork tajms (15. septembar 2021) protok vremena stavlja u službu artikulacije emocionalnih posledica zlostavljanja američkih gimnastičarki od strane timske doktora L.N. Uspostavlja ga glagolskom konstrukcijom („the effects from his abuse linger“). Upotreba glagola *to linger*, koji doslovno znači *zadržavati se* ili *dugo trajati*, vrlo precizno implicira da efekti nasilja nisu ograničeni na prošlost niti se završavaju činom prestanka samog nasilja. Naprotiv, protežu se kroz sadašnjost žrtve, i obeležavaju kako neposredno iskustvo tako i njenu svakodnevicu, emocionalnu stvarnost i unutrašnje stanje. Izbor sadašnjeg oblika glagola u okviru prepričanog događaja ima važnu narativnu svrhu: dramatično spaja prošlost i sadašnjost, te pokazuje kako trauma prelazi vremenske granice, opstaje i kontinuirano se reprodukuje u emocionalnom životu žrtve. Leksičkim izborom koji je implicitno vremenski razotkriva se kompleksnost iskustva rodno zasnovanog nasilja.

Drugi primer iz istog teksta donosi iskaz gimnastičarke A.R. („might take me months to recover...“). Eksplicitno se uspostavlja narativ protoka vremena glagolskom frazom *to take months*, kojom se nedvosmisleno ukazuje na dugotrajnost i težinu procesa oporavka žrtve od pretrpljenog nasilja. Glagol *to take* u ovom kontekstu aktivno implicira iscrpljenost i intenzitet emocionalnog rada koji žrtva mora da uloži kako bi se suočila sa posledicama traumatičnog iskustva. Kombinacija sa vremenskom odrednicom *months* pojačava utisak da posledice nisu kratkotrajne niti površne. Efekat upotrebe modalnog glagola *might* posebno je važan jer unosi dimenziju nesigurnosti i nepredvidivosti trajanja čitavog procesa. Komunicira i činjenicu da emocionalni oporavak nema jasno određeni kraj, te da je obeležen konstantnim oscilacijama i neizvesnošću. Direktan govor svakako produbljuje autentičnost izjave, a publici omogućava neposredan pristup emocionalnom stanju žrtve i njenoj potrebi da o svom iskustvu govori.

U srpskim medijima, posebno onim tabloidne orijentacije, narativ protoka vremena ponekad se zloupotrebljava kao sredstvo implicitnog ili eksplicitnog osporavanja kredibiliteta žrtava. Ova instrumentalizacija vremenskog okvira dolazi do izražaja kroz implicitno ali jasno pitanje „zašto nije ranije prijavila?“. Sugerise se da protok vremena između nasilja i trenutka prijave umanjuje verodostojnost ili iskrenost žrtvine ispovesti. Mada u analiziranom materijalu ovakvi primeri nisu česti, njihov uticaj na percepciju javnosti je izrazito negativan i snažan, jer direktno impliciraju da je vremensko odlaganje prijavljivanja simptom manipulacije, kalkulacije ili neistine. Pritom se ignoriše mnoštvo psiholoških i društvenih faktora poput straha od osude, osećaja stida, emocionalne paralize ili sumnje u institucionalnu podršku koji mogu znatno usporiti ili potpuno onemogućiti trenutnu reakciju žrtava. Perpetuiraju se i pogrešna pretpostavka o racionalnosti procesa donošenja odluke o prijavljivanju nasilja, što neizostavno vodi snažnijoj viktimizaciji žrtava i jačanju stigme koja ih okružuje. Mada ovakav pristup, kao što je već napomenuto, u analiziranim medijskim primerima nije nužno dominantan, njegovo povremeno prisustvo ima dalekosežne negativne efekte i produbljuje društvene predrasude, te je morao naći svoje mesto u kategorizaciji leksički uspostavljenih narativa o rodno zasnovanom nasilju.

U srpskom medijskom diskursu, ima primera koji prate narativne efekte anglofone sfere. Jedan takav primer uočava se u tekstu objavljenom u listu Danas u okviru izjave M.L. („dve godine sam pokušavala da sačuvam dostojanstvo i egzistenciju svoje porodice“ – 25. februar 2019). Jasna imenička vremenska odrednica *dve godine* marker je kontinuiteta emocionalnog pritiska. U prvi plan ističe i trajanje i intenzitet unutrašnje borbe i spoljašnjih izazova sa kojima se žrtva (M.L.) suočavala pre nego što je podnela prijavu i obavestila javnost. Upotreba nesvršenog glagolskog vida („pokušavala“) ilustruje trajnu, iscrpljujuću i emocionalno zahtevnu prirodu čitave situacije, te implicitno sugerise da odluka o prijavi nasilja nije bila niti jednostavna niti ju je bilo moguće brzo

doneti. Ovako formulisan narativ protoka vremena može se smatrati sredstvom isticanja moralne snage i istrajnosti. Gradi prostor za empatiju i prepoznavanje patnje žrtve. U isto vreme, tekst imenicama *dostajanstvo* i *egzistencija* suptilno aludira na društvene prepreke – na strah od osude, stid ili egzistencijalnu zavisnost – koje žrtve u velikom broju slučajeva sputavaju i usporavaju u procesu donošenja odluke da javno progovore o svojoj traumi. Kao pozitivan primer, Danasov tekst i eksplicitno i implicitno poručuje da protok vremena (od nasilja do prijave) nije posledica racionalnog izbora žrtve, ali je bolni odraz kompleksnih emocionalnih, psiholoških i društvenih barijera sa kojima se žrtve rodno zasnovanog nasilja kontinuirano suočavaju.

Kao drastična značenjska suprotnost, uprkos leksičkoj sličnosti, pokazala se vremenska konstrukcija kojoj pribegava tabloid Republika u izveštavanju o slučaju M.A. („nakon devet godina od silovanja“ – 19. januar 2021), te koja poseduje izrazito dvosmislen narativni potencijal. I u ovoj slučaju reč je o eksplicitnoj vremenskoj odrednici (*devet godina*) koja na prvi pogled i ovde može biti shvaćena kao indikator trajanja i složenosti unutrašnje borbe učenica koje su optužile M.A. za seksualno nasilje, te dubine njihovih psiholoških ožiljaka. Međutim, u ovom tabloidnom kontekstu lako otvara mogućnost zloupotrebe – naročito u manje osvešćenim društvenim sredinama u kojima se vremenska distanca između čina nasilja i trenutka prijavljivanja često koristi za implicitno osporavanje kredibiliteta žrtve. Tako se dug vremenski period prećutkivanja može interpretirati kao dokaz manipulativne namere, oportunitizma ili čak izmišljanja događaja, čime se žrtva, umesto razumevanja, dodatno izlaže stigmatizaciji i retraumatizaciji. Samim tim, vremenski okvir može poslužiti kao diskurzivni instrument za osporavanje autentičnosti svedočenja. U tom smislu, ovaj i slični primeri razotkrivaju kako naizgled bezazleni leksički izbori mogu doprineti perpetuiranju kulture sumnjičavosti i stigmatizacije žrtava rodno zasnovanog nasilja, umesto da im ponude empatiju i podršku.

Najzad, u istom tekstu iz Republike (19. januar 2021), glagolska fraza „odlučila da progovori“ još jednom uslođnjava narativ protoka vremena, i to tako što uvodi problem implicitne manipulacije značenjem i implikacijama vremenske distance. Glagol *odlučiti*, svojom semantičkom osnovom u okvirima svesnosti i slobodne volje, implicira da je čin prijavljivanja nasilja rezultat promišljene i relativno jednostavne odluke. Ovakvom formulacijom Republika stvara privid racionalne kontrole žrtve nad sopstvenim iskustvom i okolnostima – kontrole koja joj je u realnosti oduzeta. Time se vremenski period između nasilnog događaja i trenutka prijavljivanja implicitno tretira kao period koji je žrtva svesno i promišljeno odabrala, što stvara lažnu predstavu o tome da je ćutanje o nasilju stvar ličnog izbora ili kalkulacije. Takva formulacija može imati izuzetno negativan efekat, jer sugerise da žrtva snosi odgovornost za „kašnjenje“, te umanjuje dubinu njenog traumatskog iskustva dok druge faktore ignoriše. Doprinosi daljoj viktimizaciji i perpetuiranju štetne pretpostavke da je žrtva mogla, ali nije htela ranije da prijavi nasilje, što dodatno produbljuje društvenu stigmatu. Važno je napomenuti da je, u trenutku pisanja ovog rada, sudski postupak protiv M.A. još uvek u toku, i ova analiza ni na koji način ne prejudicira njegov ishod.

VIII ANALIZA EKSTRAMEDIJSKIH TEKSTOVA: ODRAZ PERLOKUCIONOG EFEKTA MEDIJSKOG DISKURSA

Analiza ekstramedijskih tekstova (u ovom slučaju komentara čitalaca) važan je deo kritičke analize medijskog diskursa jer omogućava uvid u to kako jezik medija perlokuciono deluje na publiku. Perlokucionni efekat odnosi se na uticaj koji određeni iskaz ima na primaoca medijske poruke, na konzumenta medijskog sadržaja – na njegove emocije, stavove ili postupke, nezavisno od eksplicitne namere govornika/autora. U kontekstu medija, to znači da način na koji su vesti napisane (emocionalni ton, leksika, stil, uokvirivanje informacije) kod publike može da izazove različite reakcije. Te reakcije mogu varirati od prihvatanja i preuzimanja istog okvira do odbacivanja ili kritike. Ovaj deo istraživanja nastoji da uticaj medijskih tekstova i jezika kojim su napisani obradi kroz prizmu njihovih perlokucionih efekata.

U ovoj sekciji primenjena je tematska i diskurzivna analiza prikupljenih komentara čitalaca na medijske tekstove (dostupne na onlajn platformama) koji su prethodno analizirani u okviru glavnog dela istraživanja. Cilj je da se komentari sagledaju kao odraz uticaja medijskog diskursa na čitaoce. Komentari su grupisani prema stepenu u kome reflektuju ili osporavaju emocionalni ton i leksičko-stilske izbore članaka na koje reaguju. To omogućava uočavanje mere do koje čitaoci usvajaju senzacionalistički okvir i ideološke postavke prisutne u medijima, odnosno u kojoj meri prema istim pokazuju kritičku distancu. U skladu sa tim, analiza nastoji da pokaže kako medijski diskurs, naročito onaj senzacionalistički, može da preslikava svoje obrasce u javnom forumu (komentarima), ali i kako publika ponekad aktivno pregovara sa tim diskursom.

Ipak, u okviru ovog istraživanja, komentari se posmatraju isključivo kao indikativni tragovi čitalačke recepcije, a ne kao pouzdan ili jednoznačan pokazatelj ukupnog efekta medijskog diskursa. Treba imati u vidu da komentarisanje nije omogućeno na svim medijskim portalima, a naročito je ograničeno ili u potpunosti onemogućeno kod većine tabloida, posebno u okviru srpskog medijskog prostora. U ovom odeljku su, usled veličine obrađenog korpusa, izdvojeni pojedini komentari dok se analiza svih komentara, zajedno sa kompletnom analizom pojedinačnih članaka, nalazi u posebnom delu rada. Svi komentari su navedeni u izvornom obliku, izuzev intervencija na redukovanju ličnih imena aktera na inicijale što je, kao i u ostatku teksta, označeno asteriskom.

VIII 1. Reprodukcija dominantnog diskursa

Prvu grupu komentara odlikuje visok stepen usvajanja emocionalnog tona i rečnika samog medijskog teksta. U njima čitaoci, svesno ili ne, emuliraju senzacionalistički diskurs. Pod tim se podrazumeva da prihvataju okvir priče, koriste slične izraze i pokazuju emocije koje odražavaju nameru članka da šokira ili izazove što snažniju reakciju. Ovi komentari funkcionišu kao perlokucionni dokaz uspeha medijske poruke, jer pokazuju da je medijski tekst u većoj meri usmerio perspektivu čitalaca.

U primerima koji slede, uočava se kako emocionalni ton medija i senzacionalistička leksika pronalaze odjek u komentarima. Bilo da komentator/ka zapravo podržava perspektivu konkretnog članka ili pak reprodukuje diskurs drugog, uticajnijeg izvora, ili sopstvenih predrasuda, zajednički imenitelj je javna debata ispunjena istim onim rečima, metaforama i osećanjima koje mediji lansiraju. To potvrđuje zapažanje da medijski diskurs, naročito onaj dramatičan i emocionalno obojen, može da se prelije u javnu sferu i time učvrsti svoj ideološki i društveni uticaj.

Jedan upečatljiv primer dolazi iz članka koji je pratio suđenje između Dž.D. i A.H. (*The National Post*, 25. maj 2022). Komentator/ka preuzima leksiku teksta i piše:

- „As garish as the whole trial is I am glad that J.D.* has gone forward with this lawsuit. One cannot make unfounded claims in the public arena and destroy a person's reputation without consequence.“

Komentar pokazuje kako čitalac koristi isti vrednosni sud („garish“ / „kičasto“, prevedeno u originalnoj analizi) kojim je i novinski tekst okarakterisao suđenje, kao i fraze poput „neosnovane optužbe“ i glagol *to destroy* (uništiti u kontekstu ugleda) koji su bili centralni u narativu članka. Time komentator/ka potvrđuje rezonovanje plasirano u članku. Prihvata spektakularnu prirodu suđenja ali i opravdava borbu Dž.D. Pritom, ponaša se kao nosilac istog diskursa borbe i moralne osude lažnih optužbi koje je tekst inicirao. Jezička podudarnost (npr. upotreba imenice *arena* i glagola *to destroy* kao metafore društvene borbe) svedoči da su određeni termini iz članka neposredno odjeknuli u komentaru. Emocionalni ton je takođe očuvan: i tekst i komentar kombinuju ogorčenost prema „senzacionalnom suđenju“ sa satisfakcijom što „istina izlazi na videlo“, što ukazuje na snažan perlokucionni efekat medijskog narativa na čitaoca.

Sličan obrazac vidimo i u domaćem medijskom kontekstu. Kada članak pruža jednostranu ili pristrasnu sliku događaja, komentatori skloni toj perspektivi često će je nekritički usvojiti i dodatno pojačati. U članku tabloida Alo (3. jul 2021) koji je javnost (senzacionalistički) obavestio o smanjenju broja tačaka optužnice protiv M.A. Jedan čitalac/čitateljka reaguje rečima:

- „ispao utorak iz optužnice...“:

Komentar sarkastično odražava narativ uspostavljen u tekstu, a koji implicitno sugerise da su određeni navodi iz optužnice neosnovani ili neodrživi. U konkretnom slučaju, komentar se oslanja na informaciju iz članka da je optužnica protiv M.A. smanjena – između ostalog i zbog proceduralnih ili dokaznih razloga – čime se naglasak stavlja na navodnu pravnu nedokazivost (posledično i nedostatak verodostojnosti) pojedinih tačaka optužbe. Komentator/ka sarkastično („ispao utorak“) trivijalizuje iskaz oštećene, M.R., s obzirom na to da je pomenuti dan u svedočenju M.R. imao simboličku i hronološku važnost kao dan kada je, kako je navela, doživljavala nasilje tokom časova glume. Time se podriva kredibilitet iskaza moguće žrtve, a sama priroda optužbi svodi na birokratsku tehnikaliju. Sarkastičan ton komentara dodatno doprinosi atmosferi podsmeha i relativizacije, što je u skladu sa tekstualnim fokusom. Ovakav komentar ne funkcioniše samo kao refleksija medijskog diskursa, već i kao njegov nastavak na nivou čitalačkog angažmana, gde se legalistički okvir interpretira kao konačni dokaz o neutemeljenosti iskaza o seksualnom nasilju.

Kao deo šireg diskurzivnog obrasca, komentar svedoči o normalizaciji skepticizma prema iskazima mogućih žrtava i reprodukuje stavove koji mogu imati efekat obeshrabrivanja prijavljivanja seksualnog nasilja, naročito kada se pravni ishod koristi kao sredstvo diskreditacije iskustva oštećenih.

VIII 2. Delimična refleksija i selektivno prihvatanje dominantnog diskursa

Između potpune reprodukcije medijskog okvira i otvorenog osporavanja, nalazi se niz komentara koji pokazuju delimičnu refleksiju emocionalnog tona članka uz izvesnu meru kritičkog otklona ili sopstvene interpretacije. Ovi komentari sugerisu da su čitaoci jednim delom pod uticajem medijskog narativa, ali da ga prerađuju kroz prizmu ličnih stavova ili dodatnih informacija kojima raspolažu. Takve reakcije su slojevite: mogu potvrditi određene aspekte medijskog diskursa, ali istovremeno unositi drugačiji ugao, ublažavati ekstremne tvrdnje ili skretati pažnju na nešto što je izvan dominantnog okvira članka.

Komentari u ovoj kategoriji pokazuju da publika nije monolitna niti pasivna. Isti medijski tekst može biti delimično usvojen, ali i reinterpretiran. Step en u kome reflektuju ton članka varira – od sporadičnog korišćenja medijskih fraza, preko prihvatanja opšteg emocionalnog okvira uz menjanje fokusa, pa do kombinovanja medijskog jezika sa ličnim stavovima koji članku dodaju novi sloj značenja. Nijansirane reakcije pokazuju da perlokucion i efekat medijskog diskursa može biti kompleksan: čitaoci mogu internalizovati određene elemente medijskog govora, a da pritom zadrže kritički filter ili sopstveni narativ.

Jedan primer je komentar na vest o slučaju M.J., tada optuženog za seksualno uznemiravanje (*Politika*, 10. mart 2019). Članak je, očekivano, osudio ponašanje funkcionera i preneo vest o njegovoj ostavci usled pritiska javnosti. U komentaru čitalac/čitateljka kaže:

- „Ne opravdavam ponašanje M.J*. Svakako, on je dao ostavku i na takav način je rešen ovaj problem, ali smatram da treba dobro istražiti obe strane...“

Ovakav komentar istovremeno reflektuje i distancira se od medijskog tona. Sa jedne strane, autor/ka komentara jasno potvrđuje vrednosni sud koji je i medij izneo – izriče osudu, iako ublaženu („ne opravdavam...“), čime preuzima moralni okvir članka koji negativno vrednuje nasilje nad ženama. Međutim, nastavak poruke donosi pomak. Naglašava se završetak problema ostavkom (što sugerise da dodatna osuda u vidu sudskog ishoda možda nije potrebna) i uvodi zahtev za

istragom obe strane. Ova poslednja opaska unosi skepsu i implikaciju da situacija možda nije crno-bela. Leksički izbori poput „treba istražiti obe strane“ često su signal za relativizaciju – komentator/ka prihvata da postoji problem, ali istovremeno preuzima retoriku objektivnosti. Tako se emocionalni ton članka delimično stišava, a čitalac/čitateljka zauzima pribraniji, kvazi-neutralan stav, pozivajući na strpljenje i proveru činjenica.

Drugi primer delimičnog prihvatanja medijskog diskursa može se videti u komentarima koji formalno odaju priznanje načelima koje propagira članak, ali ih koriste da bi istakli drugačiji zaključak od onog u članku. U komentaru na članak Politike (25. mart 2021), komentator/ka piše:

- „Smejurijs. Na šta je ovaj naš svet spao, strašno. Mada i B.L.* je sam umnogome doprineo ovome, kao agent američkog liberalizma i profesionalnog feminizma. Pa eto mu ga sad. I sam je jedan od prvih skočio protiv M.A*. Mada, ja i dalje verujem da ovo neće prerasti u srpski MeToo i u sezonu lova na muškarce. Nema izgovora za neprijavljivanje silovanja! A drage dame, otrpите kad vam neko kaže da imate dobre noge. Kako uostalom mislite da proživite svoj život sa svim preprekama i nedaćama?“

Sam članak daje glas isključivo B.L, nakon odbacivanja optužbi D.Š. B.L. govori o uticaju, kako navodi, lažnih optužbi, na muškarce ali i za „stvarne“ žrtve. Komentator/ka načelno tvrdi da „nema izgovora za neprijavljivanje silovanja!“ – što na prvi pogled zvuči kao potvrda ozbiljnosti problema i podrška stavu da se seksualno nasilje mora prijaviti. Ova izjava deluje usklađeno sa opštim normativnim tonom koji bi se očekivao u ozbiljnim medijima. Međutim, u kontekstu ostatka komentara, jasno je da se ovaj princip navodi tek simbolično, da bi se odmah zatim relativizovala konkretna optužba (autor zapravo kritikuje što je do prijave došlo kasnije i sugerise da je motivisana nečim drugim). Tako se formalno jezik medija koji govori o važnosti prijavljivanja usvaja, ali njegova svrha se izvrće – umesto da podrži žrtve nasilja, koristi se implicitno kao kritika žrtava (sugestija da je predugo čekala, pa joj se manje veruje). Ova dvosmislenost je indikativna za delimične perlokucione efekte: čitalac je pokupio ključne termine iz javnog diskursa o nasilju (npr. „prijavljivanje silovanja je važno“), ali ih uklapa u svoj narativ koji može odstupati od medijske namere. Međutim, iako sam članak zadržava privid objektivnosti, zanimljivo je primetiti da prostor pruža isključivo B.L, čime zapravo usmerava narativ i utiče na recepciju čitalaca. U tom svetlu, postavlja se pitanje da li komentar zaista odstupa od medijskog okvira, ili pak dosledno odražava poruke i vrednosne smernice koje sam tekst suptilno afirmiše.

Treba pomenuti i one komentare koji stilski preuzimaju ton članka, ali ga koriste za različit zaključak. Na primer, neki čitaoci će prihvatiti emocionalnu obojenost medijskog izveštaja, ali je preusmeriti ka drugom cilju. Među komentarima istog članka Politike, komentator/ka koristi ozbiljan ton diskusije da istakne društvenu poentu:

- „Važno je da se u društvu kreira atmosfera u kojoj se žene poštuju. A za to su nam potrebni pravi muškarci, koji će svojim stavom da obeshrabre svaki čin omalovažavanja i uznemiravanja žena.“

Ovaj komentar se služi temom članka (javna rasprava o optužbama i posledicama) ali ne da bi zauzeo stranu u konkretnom sporu, već da bi naglasio opšti društveni ideal – poštovanje žena i prevenciju uznemiravanja. Emocionalni ton je pozitivan i konstruktivan, za razliku od često konfliktnih tonova u medijima. Ovde vidimo čitaoca/čitateljku koji je očigledno angažovan perlokuciono (medijski diskurs ga je podstakao na reakciju), ali je tu reakciju usmerio ka alternativnom okviru. Umesto da replicira senzacionalizam ili pristrasnost, on/a koristi priliku da afirmiše konkretne vrednosti. Iako ovakav komentar odstupa od glavnog narativa članka (koji je B.L. dao glas da priča o sopstvenoj nevinosti i šteti koju trpi), on ipak zadržava ozbiljnost i terminologiju javne debate o problemu. To se može smatrati oblikom kritičke recepcije sa selektivnim prihvatanjem. Medijski diskurs je poslužio kao poziv na reagovanje, ali je ishod oblikovan ličnim vrednostima komentatora/ke.

VIII 3. Kritički otklon i osporavanje dominantnog diskursa

Najzad, treća grupa obuhvata komentare koji pokazuju jasniji kritički otklon od emocionalnog tona i jezičkog stila, pa čak i otvoreno osporavaju postavke članka. Ovde je perlokucionni efekat medijskog diskursa paradoksalan. Umesto da ubedi čitaoca u svoj okvir, on ih je podstakao na suprotstavljanje. Takvi komentari su od posebnog značaja jer otkrivaju granice uticaja medija i postojanje recepcijske pobune – čitaoci svesno raskrinkavaju ili odbacuju senzacionalizam i pristrasnost.

Jedan oblik kritičkog otklona je eksplicitno osporavanje istinitosti ili iskrenosti članka. Često se ispoljava kroz sarkazam, cinizam ili odbijanje da se učestvuje u emocionalnom narativu.

- „Who gives a damn?“

Kratak komentar na već pomenuti članak Nešnl posta o suđenju DŽ.D.-A.H. odražava ravnodušnost i zamor publike prema onome što se doživljava kao preterano isforsirana tema. Dok je članak pokušavao da zadrži pažnju čitalaca dramatičnim prikazom pravne borbe poznatih ličnosti, ovaj komentator/ka demonstrativno odbacuje značaj cele priče. Kolokvijalna i gruba formulacija pokazuje ton koji se suprotstavlja tonu članka. Umesto senzacije i angažovanja – apatija i odbacivanje. Reakcija sugerise da je čitalac identifikovao elemente senzacionalizma ili trivijalnosti u medijskom pokrivanju i reagovao negiranjem istih. To je primer perlokucionnog efekta koji se manifestuje kao otpor. Medijski pokušaj emocionalnog uvlačenja publike rezultirao je kontraefektom kod bar jednog dela čitalaca.

Drugi forma kritičkog komentarisanja jeste denunciranje senzacionalističkih taktika i poziv na racionalnost. Takvi komentari često ponavljaju ili parafriziraju delove medijskog sadržaja, ali sa namerom da ih dovedu u pitanje ili ismeju. U jednom komentaru na vest Politike (25. mart, 2021) o isključivanju B.L. iz glumačkog kolektiva pozorišta, čitalac/čitateljka vrlo slikovito kritikuje i medije i publiku:

- „Bombastični naslovi novinara koji deluju više kao piromani nego novinari i gladna gomila mesoždera koja zaboravlja da je vreme posta. Sačekajmo presudu. Onda bacimo kamen na jednog ili drugog...“.

Oštrina ovog komentara – poređenje novinara sa „piromanima“ i mase čitalaca sa „gladnom gomilom mesoždera“ – svesno imitira senzacionalistički stil, ali sa svojevrsnom inverzijom cilja. U ovom slučaju je senzacionalizam meta osude. Komentator/ka koristi sarkastičan, hiperboličan jezik (koji pomalo podseća na tabloidni) u isticanju štetnosti „bombastičnih naslova“ i masovnog linča pre pravosnažne presude. Emocionalni ton komentara jeste jak, ali usmeren suprotno od ideje članka –raspiruje ogorčenost neodgovornim medijskim praksama. I u ovom slučaju se, međutim, prepoznaje perlokucija medija. Nju je isprovocirala sama upotreba senzacionalističkih elemenata. Čitalac/čitateljka je, dakle, bio duboko pogođen – ne sadržajem optužbi ili stranačkom pripadnošću aktera, već načinom na koji su mediji izveštavali o priči. Rezultat je komentar koji traži uzdržanost („sačekajmo presudu“) i racionalno razmatranje. Sa druge strane, suprotstavlja se emocionalnoj presudi koja se mogla iščitati između redova novinskih članaka.

Takođe, kritički komentari se mogu ispoljiti i kao podrška onima koje medij obesmišljava ili napada. Time čitaoci demonstriraju odbijanje ponuđenog narativa. U članku Politike (25. mart, 2021) koji je afirmativno govorio o B.L. (ističući njegov ugled i insinuirajući da je nepravедno optužen), nalazi se komentar:

- „Podrška D.Š.*“

Kratak ali jasan, ovaj komentar stoji u direktnoj opoziciji prema tonu članka. Bez razvijanja argumentacije, sam čin iskazivanja podrške ženi koja je iznela optužbe govori o nepoklapanju

pogleda komentatora/ke sa postavljenim okvirom članka. Članak je implicitno pozivao čitaoce da posumnjaju u tvrdnje B.L. (hvaleći ugled B.L.), a ovaj komentar pokazuje da čitalac/čitateljka nije ubeđen. On/a demonstrira empatiju i veru u svedočanstvo moguće žrtve, i čineći to, suprotstavlja se narativu Politike. Emocionalni ton komentara je suzdržan ali pozitivan (imenica *podrška*), te ga to stavlja u kontrast sa neretko negativno intoniranim medijskim naslovima koji diskredituju moguću žrtvu. Reakcija implicira da deo publike prepoznaje pristrasnost i pokušaj medija da priču void u smeru koristi moćnijih aktera, te namerno bira da zauzme drugu stranu.

Zajednička za komentare koji demonstriraju kritički otklon jeste razvijena svest o diskurzivnim strategijama medija i otpor prema njima. Neki čitaoci eksplicitno prozivaju medij za neobjektivnost, drugi ismevaju senzacionalistički stil, treći jednostavno iskazuju različito čitanje događaja. U svakom slučaju, ne prihvataju emocionalni okvir koji im je ponuđen. U obrađenim slučajevima, perlokucionni efekat medijskog diskursa manifestuje se kao podsticaj na kritičko mišljenje. Medijski sadržaj je ipak uticao na čitaoce, ali tako što ih je naveo da zauzmu gard i argumentuju protiv njega. Ovo je i dokaz i podsetnik da publika nije pasivni konzument već potencijalno aktivni sagovornik u diskursu, te da medijska hegemonija nad narativom nikad nije potpuna.

Analiza komentara čitalaca pokazala je složen spektar interakcije između medijskog diskursa i publike. U velikom broju slučajeva potvrđuje se polazna hipoteza da jezik medija oblikuje javno mnjenje. Bilo je reči o komentatorima koji usvajaju senzacionalistički jezik, emocionalne reakcije i ideološke okvire identične onima iz medijskih članaka. Takvi komentari, bilo da pojačavaju tabloidne narative ili ponavljaju ključne reči i metafore iz teksta, svedoče o perlokucionom efektu kojim mediji utiču na percepciju i govor publike. Medijski diskurs uokviravanjem vesti i informacija zaista oblikuje stavove javnosti i može učvrstiti određene društvene stavove. Nalazi ovog dela istraživanja to ilustrativno potvrđuju na mikro-planu komentara. Međutim, jednako je značajno što su u komentarima identifikovani i glasovi otpora i distance. Nisu svi čitaoci podlegli senzacionalističkom tonu. Naprotiv, neki su ga prepoznali i otvoreno izazvali – bilo podrškom suprotnoj strani, ironizacijom medijskih hiperbola, ili pozivanjem na trezvenost i proveru činjenica. Takvi, kritički komentari ukazuju na postojanje diskurzivno osvešćene publike koja razume ulogu jezika u shvatanju stvarnosti i koja se trudi da razotkrije (ili bar ne reprodukuje) medijske manipulacije. Čitaoci samim tim potvrđuju teze kritičke analize diskursa da moć medija, iako velika i sveobuhvatna, nije apsolutna, te da hegemonijski narativi uvek izazivaju i kontranarative u javnom prostoru.

IX DETALJNA ANALIZA KORPUSA

IX 1. Jezik medija u slučaju I

Članak 1⁵: „H.W.* ‘masturbated on an aspiring actress, forced oral sex against her will and boasted that he’d slept with J.L.*’ “

Britanski tabloid Dejli mejl (*Daily Mail*) 15. decembra 2018. godine čitaocima predstavlja detaljan opis događaja u okviru tužbe podnete protiv H.V. od strane neimenovane žene označene pseudonimom Džejn Do (*Jane Doe*). Navodeći kao izvor američki tabloid Tiemzi (*TMZ*), tekst

⁵ Associated Newspapers. (2018, 20. decembar). *Harvey Weinstein “masturbated on an aspiring actress, forced oral sex against her will and boasted that he’d slept with Jennifer Lawrence.”* Daily Mail Online.

obiluje detaljnim i izuzetno eksplicitnim opisima zlostavljanja. Prenosi se i izjava oštećene da joj je H.V. govorio o seksualnom odnosu sa glumicom Dž.L., što je ona kasnije demantovala, iako je nedovoljno jasna logička veza te informacije i ostatka teksta. Članak obiluje instancama senzacionalističkog jezika i detaljno opisuje događaje navedene u optužbama, kao i reakcije žrtve i drugih aktera. Nalazi u sekciji *News*, a opcija komentarisanja je dostupna.

Naslov: U naslovu članka, akteri priče predstavljeni su kroz kontrast. Isticanje punog imena H.V. odmah skreće pažnju na njegov status poznate ličnosti. Sa druge strane, oštećena je određena imeničkom frazom *aspiring actress* (glumica u usponu) dok njeno ime nije navedeno. Iako je to u skladu sa uobičajenom praksom u izveštavanju o zlostavljanju seksualne prirode koja ima za cilj zaštitu identiteta, treba napomenuti da ova anonimizacija istovremeno naglašava statusni disparitet između H.V. i Džejn Do. Dok se H.V. identifikuje punim imenom, što ukazuje na njegovu moć i javnu prepoznatljivost, Do se određuje kroz niži profesionalni status. Ovaj kontrast u predstavljanju uspostavlja dinamiku moći između njih, što može uticati na to kako će čitaoci dalje razumeti narativ koji se oblikuje kroz ostatak teksta.

Kombinacija glagola *to masturbate* (masturbirati), *to force* (prisiliti, nasilno učiniti) i imeničke fraze *oral sex* (oralni seks) u datom kontekstu usmerena je ka izazivanju intenzivne emocionalne reakcije čitalaca. Služi kao direktna referenca na seksualni čin uz jasan element prisile i povrede. Ovi leksički izbori direktno pojačavaju šokantnost i senzacionalizam medijskog izveštaja na uštrb poštovanja žrtava i osetljivosti pristupa temi. Fokusiranjem na eksplicitne i provokativne reči, naslov može privući veću pažnju javnosti, ali uz veliki rizik od trivijalizacije i svođenja teksta na puko senzacionalistički sadržaj i irelevantne, neinformativne i needukativne detalje (poput pominjanja glumice Dž.L.). Iako je važno izveštavati o radnjama koje spadaju u seksualno nasilje kako bi se podigla svest o obimu ove forme nasilja, nivo detalja i način na koji se predstavljaju često su usmereni ka oblikovanju emocionalnog odgovora čitaoca zarad privlačenja i zadržavanja njihove pažnje.

Tema članka – tužba protiv H.V. – u naslovu se predstavlja kao činjenična tvrdnja, a ne navod u tom trenutku još uvek nepotvrđen pred sudom. Naslov ne sadrži kvalifikatore koji bi implicirali da su iznete tvrdnje podložne pravnoj proverbi i potvrdi (poput, na primer, *accused of, claimed by*).

Pored toga, nejasno korišćenje znakova navoda oko formulisanih optužbi može dodatno uticati na shvatanje njihove činjeničnosti. Iako se navodnicima označava direktan govor, odnosno citiranje, njihova primena u ovom kontekstu može biti obmanjujuća. Nije jasno i eksplicitno razjašnjeno da li su delovi teksta unutar navodnika direktno citiranje oštećene ili samo sažetak tužbe od strane autorke teksta. Prezentacija sudski nepotvrđenih tvrdnji kao činjenica, zajedno sa ambivalentnom upotrebom znakova navoda, može imati značajan uticaj na formiranje javnog mnjenja ali i narušiti pretpostavku nevinosti. Ovaj princip nalaže da se svaka osoba smatra nevinom dok se njena krivica ne dokaže na sudu⁶. Međutim, medijsko izveštavanje koje implicitno ili eksplicitno sugerise krivicu optuženog (ili u ovom slučaju okrivljenog) pre formalne pravosnažne presude može oblikovati javno mišljenje i viđenje pravde, te izvršiti pritisak na pravosudni sistem da postupa u skladu sa javnim očekivanjima, a ne isključivo na osnovu dokaza i uspostavljenih pravnih procedura. Takav pristup može dovesti do preuranjene stigmatizacije optuženog/okrivljenog bez obzira na ishod suđenja. Stoga, odgovorno medijsko izveštavanje, koje jasno ističe da su tvrdnje predmet pravne provere, ključno je za očuvanje pretpostavke nevinosti i osiguranje integriteta pravosudnog procesa.

Okosnica narativa – emocionalno obojeni, eksplicitni i vulgarni jezik:

- „the accused predator“:

⁶ U trenutku objavljivanja članka Dejli mejla još uvek nije došlo do okrivljujućih presuda protiv H.V.

Imenica *predator* se svojim osnovnim značenjem odnosi na životinje koje love i ubijaju radi hrane. U kontekstu ljudskog ponašanja, ukazuje na nekoga ko agresivno nastupa prema drugima, obično u eksploatatorske ili zlonamerne svrhe. Označavanjem okrivljenog (H.V.) kao predatora, prenosi se utisak neposredne opasnosti i zlonamernosti, te sugeriše da on nije samo optužen za određeno delo, već je po svojoj prirodi inherentno opasan.

Ovaj leksički izbor je u svojoj suštini senzacionalistički jer ide dalje od pukog navođenja utvrđenih činjenica i daje sud o karakteru. U slučajevima rodno zasnovanog nasilja, predstavljanje optuženih odnosno počinitelaca kao inherentno, po prirodi loših, zlih ljudi skreće pažnju sa dubokih sistemskih uzroka. Ovaj pristup stvara iluziju da su takvi slučajevi izolovani incidenti za koje su odgovorni suštinski loši pojedinci, dok se zanemaruju ukorenjene društvene i kulturološke norme koje ovu formu nasilja podstiču i održavaju.

- „the aspiring actress“:

Imenička fraza kojom se određuje Džejn Do uključuje pridev *aspiring* (koja teži) i imenicu *actress* (glumica), pružajući tako uvid u status ili ambicije osobe koju označava. Eksplicitno, fraza se odnosi na ženu koja teži da postane glumica, ukazujući na to da još uvek nije postigla željeni status, ali mu aktivno stremi. Implicitno, ovom, više puta u tekstu ponovljenom frazom, prenosi se konotacija nade, ambicije i ranjivosti mlade žene.

U datom kontekstu, ovom frazom se naglašava dinamika moći između H.V. i Džejn Do. Glumica se pozicionira kao neko ko tek pokušava da se dokaže u industriji zabave, što je može učiniti podložnom eksploataciji od strane onih na uticajnim pozicijama. Ovo njenom liku dodaje emocionalnu težinu i sloj ranjivosti, te naglašava potencijal za zloupotrebu u samoj industriji.

- „told the aspiring actress he had slept with J.L.*“:

Izjavom o hvalisanju o navodnom seksualnom činu sa poznatom glumicom stvara se slika okrivljenog koji pokušava da potvrdi svoju superiornu poziciju u trenutku u kom se odvija seksualno zlostavljanje. Dodaje emocionalan sloj narativu sugerišući da se težnje i snovi Doove, označene imeničkom frazom „aspiring actress“ (takođe emocionalno obojenom), koriste protiv nje, čime se potvrđuje njena inferiorna pozicija.

Poznato ime poput Dž.L. u ovom kontekstu upotrebljeno je kao alat za manipulaciju koji služi zloupotrebi ambicija Džejn Do čiji niži profesionalni status je ovim još jednom naglašen. Još jednom, u prvi plan stavlja se problematična dinamika moći u industriji zabave u kojoj se uspeh i uticaj koriste kao oružje za manipulaciju i kontrolu nad onima koji su niže na industrijskoj lestvici.

- „ejaculated on a woman in a bathroom stall“:

Glagolska okosnica rečenice, glagol *to ejaculate* (ejakulirati) primer je izrazito eksplicitnog jezika u nedvosmislenom opisu seksualnog čina. Ovako visok nivo eksplicitnosti treba da šokira i izazove snažan emocionalni odgovor čitalaca – gađenje ili bes. Lokalizacija čina, okruženje u kom se odvija („a bathroom stall“), kabina u toaletu, doprinosi percipiranoj vulgarnosti opisa implicirajući neželjeni upad u sferu privatnosti i pristojnosti.

Time se događaj određuje kao ne samo seksualno neprimeren, već i kao nepoštovanje društvenih normi i ličnih granica. Kombinacija eksplicitnosti samog čina i okruženja u kome se odvija svedoči o prioritizaciji efekta šoka nad osetljivošću prema temi, odnosno poštovanjem prema akterima situacije.

- „later left her in tears while he forcibly performed oral sex on her“:

Spoj ove dve klauze posebno je evokativan zbog specifične kombinacije eksplicitnih detalja i emocionalno obojenih slika. Eksplicitnost čina opisanog u klauzi koja gramatički služi kao vremenska odrednica ali suštinski nosi glavnu informaciju rečenice, („forcibly performed oral sex“)

prenosi jasnu konotaciju nepristanka (prilogom *forcibly*). To je izuzetno živopisna i uznemirujuća slika seksualnog nasilja koja osigurava snažan čitalački odgovor. Dodavanje emotivnog detalja, („left her in tears“), da ju je H.V. ostavio u suzama, pojačava uticaj čitave celine. Suze su univerzalni simbol patnje i tuge, i njihovo pominjanje u ovom slučaju ističe psihološku traumu koju je žrtva doživela. Čineći ceo čin ličnijim, humanizuje žrtvu i izaziva saosećanje prema njoj.

- „bombshell lawsuit“:

Imenica *bombshell* (bomba, bombastična) kao opis tužbe služi postizanju senzacionalističkog efekta. Njom se implicira da tužba sadrži otkrića koja bi se mogla smatrati skandaloznim i izazvati veliko interesovanje javnosti. Ovaj jezički izbor namenjen je isključivo privlačenju čitalačke pažnje i podsticanju radoznalosti. Iako obećanje dramatičnog i šokantnog sadržaja jeste uobičajena taktika u tabloidnom novinarstvu, u najvećem broju slučajeva predstavlja preuveličavanje situacije. Opisivanje tužbe kao bombastične implicira nivo drame koji nije opravdan činjenicama slučaja i daje prednost efektu šoka nad uravnoteženim izveštavanjem.

- „abruptly greeted by an erect H.W.*“:

Živopisan i šokantan prizor predstavljen je eksplicitnim i senzacionalističkim jezičkim elementima. Upotreba priloga *abruptly* (naglo, iznenada) sugerise neočekivan susret, stanje iznenađenosti ili čak uzbune. Uključivanje prideva *erect* (erektan, pod erekcijom) u opisu H.V. kao aktera scene dodaje joj izričito seksualni element, čineći je eksplicitnijom i doprinoseći ukupnom efektu šoka. Kombinacija iznenađenosti susreta i eksplicitnog pominjanja seksualnog stanja namenjena je izazivanju snažne emocionalne reakcije čitalaca i efikasno dramatiizuje scenu. Ne doprinoseći informativnosti teksta, stvara sliku koja je potencijalno uznemirujuća, i koja služi kao „dokaz“ predatorskog ponašanja H.V.

- „pulled his pants down and made sexually explicit remarks to her“:

Opisivanje susreta između H.V. i neimenovane glumice nastavljeno je u jednako eksplicitnom maniru. Čin spuštanja pantalona („pulled his pants down“) u prisustvu druge osobe predstavlja flagrantno kršenje društvenih normi i ličnih granica, te se smatra inherentno agresivnim i neprimerenim postupkom. Ova radnja, zajedno sa iznošenjem seksualno eksplicitnih komentara („made sexually explicit remarks to her“), konstruiše narativ očigledne seksualne agresije i uznemiravanja.

Eksplicitan karakter jezičkih izbora u ovom opisu takođe ima za cilj da indukuje šok, te istakne ozbiljnost čitave situacije. Slika koja se stvara ovim opisom i stavljanjem fokusa na najšokantnije elemente priče je živa i detaljna, a tekst je priziva sa namerom da izazove emocionalni odgovor poput gađenja ili gneva.

- „the woman... was still sitting on the toilet with her skirt around her ankles“:

Implicitno ukazujući na ranjivost i poniženost jedne žene, slika Džejn Do u izloženom i bespomoćnom položaju („still sitting on the toilet“), posebno u kontekstu kupatila koje se tradicionalno povezuje sa privatnošću, izaziva snažnu emocionalnu reakciju čitalaca. Detalj suknje oko članaka („her skirt around her ankles“) pojačava već uspostavljeni osećaj ranjivosti čitavog trenutka. Slikovit i uznemirujući prizor koji se stvara ovom rečenicom doprinosi senzacionalističkom tonu članka.

- „My d**k is nice and hard for you... Do you like my d**k“:

Citiranje navodne izjave H.V. primer je seksualno eksplicitnog i vulgarnog jezika koji doprinosi isključivo senzacionalističkom tonu članka i izaziva šok efekat. Reč je o slikovitom opisu seksualnog stanja koje se smatra neprimerenim i agresivnim u kontekstu opisanog susreta. Eksplicitnost izjave neizostavno izaziva osećaje gađenja ili ogorčenosti, te emocionalno investira

čitaocima. Vulgaran jezik koji se odnosi na muški polni organ ima funkciju posebnog naglašavanja neprimerenosti i invazivnosti ponašanja H.V, ali ne u kontekstu informisanja već dramatizacije.

- „masturbated in front of her“:

Još jedan eksplicitan i nedvosmislen opis seksualnog čina koji ostavlja snažan utisak na čitaoca. Upotreba glagola *to masturbate* (masturbirati) u ovom kontekstu eliminiše mogućnost dvosmislenosti i pogrešnog shvatanja, te jasno ukazuje na namernu i neprimerenu prirodu čina, primoravajući čitaoca da se u ulozi posmatrača direktno suoči sa opisanom situacijom.

- „ejaculated on her skirt“:

Čineći povredu ličnog prostora i dostojanstva Džejn Do eksplicitno očiglednom, glagol *to ejaculate*, upotrebljen u kontekstu nepristanka, ne samo da ističe fizičku prirodu čina, već ukazuje i na nepoštovanje i namerno ignorisanje lične autonomije. Konkretno pominjanje odeće žrtve („on her skirt“) dodaje ličnu i intimnu dimenziju, čime se utisak poniženja pojačava.

- „forced her hand on his erect penis“:

Upotreba glagola *to force* (primorati) određuje prisilnu prirodu čina, dok eksplicitna imenička fraza „erect penis“ (penis u erekciji) situaciju nedvosmisleno kategoriše kao seksualnu. Ova kombinacija nedostatka pristanka i seksualne agresije posebno je uznemirujuća i sadrži veliki potencijal za izazivanje snažnog emocionalnog odgovora čitalaca. Eksplicitnost jezika koji je ovde upotrebljen senzacionalistički ističe dinamiku moći.

Analiza najbolje ocenjenih („best rated“) komentara (od 599 na dan 28.3.2024):

- „Such a disgusting creature“:

Ovaj komentar odražava snažnu negativnu reakciju na H.V. Upotreba imenice *creature* (stvorenje) ukazuje na dehumanizujuće viđenje njega samog, dok se pridevom *disgusting* (odvratno) gađenje pozicionira kao primarna reakcija komentatora/ke. Ovi jezički izbori nagoveštavaju da je članak uspešno izazvao emocionalnu reakciju kod ovog čitaoca/čitateljke, navodeći ga/je da H.V. vidi kroz izrazito negativnu prizmu.

- „Who really thinks this guy shouldn't be in prison?“:

Drugi komentar poziva se na konsenzusno mišljenje da H.V. zaslužuje da bude u zatvoru. Ukazuje na to da čitalac/čitateljka optužbe smatra dovoljno verodostojnim da kao pravnu posledicu imaju kaznu zatvora. Retoričko pitanje služi da izazove svakoga ko se možda ne slaže, ukazujući na to da je tekst članka bio ubedljiv u predstavljanju krivice H.V.

- „Where would H.W.* be with identical allegations if he was a poor minority young man ??? Any guesses??“:

Komentator/ka započinje diskusiju o socijalnoj nejednakosti i pravdi postavljajući pitanje da li su bogatstvo i status H.V. uticali na postupanje pravosudnog sistema i/ili javnosti u ovom slučaju. Implicira da bi se manje privilegovana osoba suočila sa oštrijim posledicama za dela koja se stavljaju na teret H.V, i pokazuje da je komentator/ka spreman/na da razmotri šira društvena pitanja koja prevazilaze tvrdnje o kojima se u članku govori.

- „Sickening, yet sadly believable“:

Četvrti komentar odražava osećaj rezignacije dok istovremeno prihvata tvrdnje iznete u članku kao verodostojne. Upotreba prideva *sickening* (odvratno) govori o emocionalnom odgovoru komentatora/ke, te svedoči o uspehu senzacionalističkog motiva samog članka. Pridevska fraza „sadly believable“ (nažalost verodostojno) ukazuje na to da čitalac/čitateljka nije iznenađen/na tvrdnjama, moguće zbog mnoštva sličnih priča koje su u tom trenutku dospele u medijsku pažnju.

Ukazuje i na to da je članak potencijalno pojačao percepciju široko rasprostranjenog zlostavljanja u industriji zabave.

Članak 27: „E.B.* goes full diva at H.W.* trial“

Članak objavljen 23. januara 2020. godine u američkom tabloidu Pejdz siks (*Page Six*) bavi se drugim danom suđenja H.V. pred sudom na Menhetnu. U fokusu je detaljan opis ponašanja glumice E.B. Izveštava se o njenom nezadovoljstvu jer je prinuđena da čeka u redu ispred sudnice, pokušajima da sebi obezbedi mesto u prvom redu, kao i ophođenju prema novinarima i fotografima prisutnim na suđenju. Pomenuta je i javna podrška E.B. žrtvama, a posebno glumici A.Š., te optužbe za verbalno zlostavljanje koje je sama E.B. iznela protiv H.V.. Fokus teksta na ponašanju E.B. i njenom odnosu prema sudskom procesu i predstavnicima medija umnogome doprinosi senzacionalističkoj prirodi članka. Komentarisane nije omogućeno.

Naslov: Senzacionalistički naslov članka nedvosmisleno postavlja kontekst za njegovo razumevanje i pre nego što se započne sa čitanjem sadržaja. Upotreba izrazito kolokvijalnog izraza *to go full diva* odmah pozicionira E.B. u negativan kontekst, te implicira da je njeno ponašanje pretenciozno i nerazumno. Ovo je izraz koji se koristi za opisivanje osobe, obično žene, koja se ponaša na izuzetno zahtevan, dramatičan ili pretenciozan način.

Dok se imenica *diva* u osnovnom značenju odnosi na slavnu pevačicu opere, u savremenom govoru često se koristi za opisivanje bilo koje osobe, ali posebno žene, koja se smatra zahtevnom ili teškom za saradnju. Sa sobom nosi specifično, utisnuto značenje, budući da žene opisuje na način koji omalovažava ili čak obezvređuje njihov profesionalni identitet, dok se indirektno prelijeva i na njihove lične osobine. Ova rodna konotacija je posebno problematična u kontekstu suđenja za rodno zasnovano nasilje jer može dovesti do trivijalizacije ličnosti i postupaka žena koje su njegov deo.

Postavljajući ponašanje E.B. u okviru ovog izraza, a ne njene uloge u slučaju rodno zasnovanog nasilja, naslov predisponira čitaoce da njene postupke posmatraju kroz prizmu skepticizma i kritike. Time se utiče na interpretaciju događaja koji su opisani u članku (suđenje H.V. za seksualno nasilje), pri čemu se čitaoci usmeravaju na navodno problematično ponašanje E.B. umesto na podršku koju pruža A.Š. ili čak na njena sopstvena iskustva sa H.V. Time se doprinosi diskursu koji potkopava kredibilitet ženskih glasova u raspravama o seksualnom zlostavljanju i uznemiravanju.

Emocionalno obojen i vulgaran jezik:

- „diva behavior“:

Ponavljanje konotativno negativnog opisa ponašanja E.B. nosi sa sobom niz kulturološki i rodno uslovljenih konotacija koje mogu oblikovati percepciju čitalaca o njoj, određujući je kao nerazumnu i preterano dramatičnu. Ova indirektna karakterizacija može uticati na način na koji čitaoci razumeju njeno prisustvo na suđenju, potencijalno sugerišući da su njeni postupci – dolazak na suđenje, a posledično možda čak i same optužbe za verbalno nasilje koje je iznela protiv H.V. – motivisani ličnom taštinom ili traženjem pažnje.

Štaviše, upotreba imenice *diva* u datom kontekstu može podržati i osnažiti rodne stereotipe koji teže da umanje kredibilitet ili legitimitet žene, posebno u profesionalnoj ili javnoj sferi. U ovom slučaju, to može umanjiti značaj podrške koju Barkinova pruža žrtvama, ali i njena sopstvena iskustva sa H.V, svodeći njenu ulogu u priči na karikaturu „dive“.

- „on full display“:

⁷ Rosenberg, R., & Eustachewich, L. (2020, 23. januar). *Ellen Barkin Goes full diva at harvey weinstein trial*. Page Six. <https://pagesix.com/2020/01/23/ellen-barkin-goes-full-diva-at-harvey-weinstein-trial/>

Ovaj izraz (u prvom planu, u punom sjaju), koji takođe pripada neformalnom registru, koristi se za isticanje potpune izloženosti ili očiglednosti. U ovom slučaju, ono što se našlo u prvom planu jeste upravo „ponašanje dive“ koje se pripisuje E.B. Upotrebom ovog izraza, tekst sugerise da je ponašanje E.B. bilo izrazito upečatljivo i dramatično, navodeći tako čitaoce da isto vide kao previše intenzivno i negativno. Ovako upotrebljena, ova predložka fraza služi privlačenju čitalačke pažnje i stvara senzacionalističku sliku neopravdano ekstravagantnog ponašanja.

- „to weasel her way“:

Upotreba kolokvijalnog izraza *to weasel into* u tekstu doprinosi jezičkoj konstrukciji negativne slike E.B. Etimološki, ovaj izraz vodi poreklo od navika i karakteristika životinje lasice (*weasel*). Lasice su poznate po svojoj spretnosti i sposobnosti da se provuku kroz male otvore i uske prostore, često kako bi uhvatile plen. Ova fizička osobina lasice preneti je u metaforičku karakterizaciju u engleskom jeziku, gde postaje sinonim za ponašanje koje uključuje lukavost, ali i prevaru. Kako nosi i konotaciju podluklosti, stvara sliku o osobi koja se služi obmanom u ostvarivanju svojih ciljeva.

Čitaocima se tako sugerise da pokušaj E.B. da uđe u sudnicu nije motivisan idejama podrške i želje za pravdom, već ličnim interesima ili željom za medijskom pažnjom, čime se njeni postupci interpretiraju kao manipulativni. Na taj način, ovaj izraz postaje instrumentalni element narativa, koji pažnju čitalaca traži kroz dramatizaciju i svojevrsno moralisanje.

- „the Switch star, the Emmy and Tony winner“:

Imeničke fraze koje dodatno određuju E.B. („zvezda filma Svič“, „dobitnica nagrada Emi i Toni“) preko njenih profesionalnih postignuća, podsećaju čitaoce na njen status u industriji zabave. Međutim, uprkos ovim nesumnjivo pozitivnim atributima, tekst brzo preusmerava pažnju sa njenih karijernih uspeha na njeno negativno okarakterisano ponašanje. Informacije o njenim nagradama i ulogama tako su narativno zasenjene senzacionalističkim prikazom njenih postupaka u određenoj situaciji.

- „to nab a seat“:

Glagol *to nab* (zgrabiti, ugrabiti) obično se upotrebljava u kontekstima koji podrazumevaju hitnost i snalažljivost, često uz podrazumevanu konotaciju iskorišćavanja prilike, ali i nametljivosti. Implicira da je E.B. brzo delovala ali i pribegla agresivnijem pristupu kako bi osigurala željeno mesto u sudnici. Fokus na načinu na koji je E.B. došla do mesta u sudnici nastavlja da oblikuje narativ koji se fokusira na senzacionalistički prikaz njenog ponašanja, umesto da pruži uravnoteženiji i sveobuhvatniji pogled na kontekst njenog prisustva na suđenju i njen stav prema celokupnom slučaju.

- „snapped“:

Upotreba glagola *to snap* narativu daje dodatnu dinamiku, ukazujući na momentalnu promenu u ophođenju E.B. – ophođenju koje sada ima konotaciju nekontrolisanosti i agresije. Ovaj glagol implicira verbalnu eskalaciju, te služi kao ključni moment u pripovedanju koje cilja na emocionalnu reakciju čitaoca postavljajući E.B. u ulogu antagoniste u njenoj sopstvenoj priči.

- „the scowling star“:

Opisivanje E.B. kao „namrštene zvezde“ direktno ističe njeno nezadovoljstvo ili ljutnju, ali indirektno doprinosi konstrukciji narativa u kom je ona pozicionirana kao antagonistička figura. Glagol *to scowl* čitaoce poziva da zamisle mrštenje, frustraciju i neprijateljstvo. Upotreba ovako živopisnog jezika u tekstu efikasno prenosi vizuelnu i emocionalnu sliku E.B. u neprijateljskom stavu. Ovaj izbor ima za cilj da istakne tenziju unutar sudnice, i ne samo da utiče na percepciju čitalaca o E.B, već i doprinosi dramatizaciji čitave situacije u kojoj se ona nalazi tako što naglašava

emocionalnu dinamiku interakcije unutar sudnice. Time se doprinosi narativu koji je usredsređen na konflikt i senzacionalizam, umesto na sveobuhvatnije razumevanje okolnosti njenog prisustva i ponašanja na suđenju.

- „flipped off“:

Frazalni glagol *to flip someone off* još jedan je u nizu kolokvijalnih opisa postupaka E.B. Ukazuje na nepristojan gest, podizanje srednjeg prsta prema fotografu, čime se pažnja još jednom usmerava na njen konfrontacioni stav. Istovremeno, čitaocima se pruža vizuelni dokaz njenog nezadovoljstva i želje za sukobom, te doprinosi njenoj karakterizaciji kao osobe antagonističkog karaktera, sklone eksplicitnom izražavanju svojih negativnih emocija.

- „disgraced movie mogul“:

Imenička fraza kojom se karakteriše H.V. prepoznaje njegov pad sa pozicije moći usled optužbi za seksualno nasilje. Pridev *disgraced* (osramoćen) često se upotrebljava u tabloidnom izveštavanju pri karakterizaciji optuženih za nasilje. Implicira gubitak časti, ugleda ili poštovanja i dopunjava imeničku frazu *movie mogul* (filmski magnat) koja dalje ukazuje na nekadašnji uticaj H.V. u filmskoj industriji. Iako je ova karakterizacija H.V. relevantnija za kontekstualizaciju priče od postupaka E.B. ispred sudnice, nedostatak dublje analize njegovih postupaka, posledica optužbi, ali i fenomenologije rodno zasnovanog nasilja, ukazuje na neravnotežu u izveštavanju i senzacionalistički pristup ovoj temi.

- „c-t, c-t bitch“:

Uključivanje delimično cenzurisanih psovki i pežorativa u članak, pripisanih verbalnom zlostavljanju E.B. od strane H.V. u narativ uvodi element šokantnosti. Ovi pežorativi ističu zlostavljачku prirodu njegovog ponašanja prema E.B. te dodatno definišu njegov karakter. Dok je vulgarnija imenica cenzurisana, imenica *bitch* (kučka) to nije. Ova imenica se često koristi kao pežorativ, posebno kada je upućena ženama kao sredstvo poniženja ili diskreditacije. Moguće je da je autor ili urednik članka procenio da je konkretna i necenzurisana upotreba ove imenice važna za precizno prenošenje prirode verbalnog zlostavljanja. Međutim, važno je napomenuti da, iako je reč možda relevantna za kontekst, njen izbor i dalje svojom nedvosmisleno pogrdnom konotacijom doprinosi senzacionalizmu.

- „with those tentacles of his“:

Izraz je upotrebljen kao metafora koja slikovito opisuje doseg uticaja i kontrole H.V. u filmskoj industriji. Upotreba imenice *tentacles* (pipci) evocira sliku hobotnice čiji se pipci protežu u raznim pravcima, simbolički predstavljajući način na koji je moć H.V. prodrla u različite aspekte filmske industrije, te njegovu sposobnost da utiče na karijere, odluke i čak lične živote zaposlenih u tom sektoru. Implicira i određeni stepen manipulativnosti i kontrole, budući da se pipci hobotnice često doživljavaju kao sredstvo za hvatanje i zadržavanje plena. Upotrebom ove metafore, tekst, citiranjem reči E.B. implicira da je H.V. invazivno koristio svoj uticaj kako bi ograničavao i kontrolisao druge i efikasno doprinosi razumevanju dinamike moći unutar filmske industrije, a samim tim i optužbi protiv njega.

Pasivne konstrukcije – „diva“ protiv „savršene žrtve“: Pasivne konstrukcije glagola *to force* i *to order* („was forced“ i „was ordered“) imaju potencijal za stvaranje vizuelno bogate slike E.B. i situacije u kojoj se našla, iako sami po sebi ne poseduju inherentno vizuelne karakteristike. Pasiv glagola primoravanja („was forced“), stvara sliku E.B. koja protiv svoje volje (a i suprotno svojim očekivanjima) stoji u dugačkom redu ispred sudnice, i otvoreno zbog toga iskazuje frustraciju ili nestrpljenje. Sa druge strane, pasiv glagola naredbe („was ordered“), prikazuje je kako se premešta ka zadnjem delu sudnice, izvesno iskazujući nezadovoljstvo, čime se ističe njena pozicija podređenosti i implicira beznačajnost njenog statusa u datom okruženju. Iako pomenute pasivne konstrukcije ne generišu vizuelne slike detaljnim opisom fizičkog izgleda ili specifičnosti

okoline, one doprinose stvaranju mentalnih slika koje se odnose na dinamiku moći i emocionalno stanje same E.B. u opisanim situacijama.

Važno je napomenuti da su pasivi upotrebljeni uz rečenične dopune koje im utiskuju ključnu dimenziju značenja. Komentari „like dozens of others“ (kao i desetine drugih) i „with other members of the public“ (sa drugim pripadnicima javnosti) efikasno dopunjuju prikaz neadekvatnosti „diva“ pristupa koji je E.B. demonstrirala, kako se u članku tvrdi. Upotreba ovih fraza implicira da, uprkos tome što je očekivala privilegovani tretman, E.B. nije bila izuzeta od standardnih procedura i ograničenja koja se primenjuju na sve prisutne u sudnici. Ovaj narativni nesklad naglašava neprimerenost njenog ponašanja i podržava narativ teksta u kom je ona arogantna i umišljena.

Ono što je u ovom narativnom pristupu problematično jeste mogućnost da, ukoliko čitaoci steknu nedvosmisleno i jednodimenzionalno negativan utisak o E.B. na osnovu opisa njenog ponašanja na suđenju, sa skepsom pristupe i njenim tvrdnjama o H.V, dovodeći u pitanje njene motive za iznošenje istih. Ostavljanje prostora za takvu mogućnost direktno doprinosi stigmatizaciji žrtava rodno zasnovanog nasilja i kulturi tišine koja ih okružuje. Takođe, prekomerno usmeravanje čitalačkog fokusa na ličnost i ponašanje E.B. sklanja fokus sa važnih pitanja koja se tiču optužbi protiv H.V. Postoji tendencija da se poznatim ličnostima poput E.B. nameću viši standardi ponašanja u javnosti, što, pogotovo u slučajevima u kojima istupaju kao žrtve, može rezultirati stvaranjem nerealnih očekivanja i izazvati dodatne kritike. To direktno doprinosi ideji o „savršenoj žrtvi“, društveno konstruisanoj ideji o tome kako bi žrtva zlostavljanja trebalo da se ponaša ili izgleda kako bi se njena tvrdnja smatrala validnom i verodostojnom. To često podrazumeva očekivanja da žrtva bude besprekorno moralna (u opšteprihvaćenom kulturološkom kontekstu), da se ponaša na određeni način pre, tokom i nakon zlostavljanja, i da nema nikakve „mane“ koje bi mogle dovesti u pitanje njen kredibilitet.

Članak 3⁸: „H.W.* puts head in hands as he’s told he’ll face more charges in LA“

Škotski tabloid Skotiš san (*The Scottish Sun*) objavio je 16. juna 2021. godine (*The Scottish Sun*) prikaz konteksta odluke suda u okrugu Iri kojom se omogućava izručenje H.V. sudu u Los Angelesu gde će se suočiti sa novim optužbama za seksualno zlostavljanje. U tekstu se govori o reakciji H.V. na presudu, kao i argumentima njegove odbrane koji se tiču zdravstvenog stanja i proceduralnih nedostataka. Iako se na samom kraju teksta pominje značaj presude u kontekstu pokreta #MeToo, kao i opcije za podršku onima koji se suočavaju sa sličnim problemima, stil pisanja i fokus na senzacionalističke aspekte oblikuju dramatičan narativ, prepun irelevantnih detalja koji mogu zakloniti edukativne elemente. Članak se nalazi u sekciji *News*, dok komentarisanje nije omogućeno.

Naslov i lid: Upotrebom snažnog i emocionalno obojenog jezika koji direktno karakteriše H.V. kao silovatelja („rapist“) naslov članka odmah postavlja ton za dalje čitanje teksta. Upotreba imenice *despair* (očajanje) naslovu dodaje izrazito emocionalnu dimenziju, i u kombinaciji sa prisvojnim oblikom reči silovatelj momentalno privlači čitalačku pažnju i izaziva snažan emocionalni odgovor. Kombinacija ovih reči, od kojih svaka ima visok emocionalni naboj i potencijal za dramatičnost, dodatno je naglašena upotrebom velikih slova. Ova uobičajena praksa u tabloidnom novinarstvu smatra se izrazito senzacionalističkom jer, bez jasnog gramatičkog, ali i etičkog opravdanja, služi isključivo postizanju efekta šoka i skandalizacije narativa.

Slikovitim opisom H.V. koji „stavlja glavu u ruke“ („puts his head in his hands“) u lidu teksta, vizuelno se čitaocima prenosi njegovo stanje duboke tuge, očajanja ili razočaranja. Upotreba

⁸ Mansfield, M. (2021, 16. jun). *Weinstein puts head in hands as he’s told he’ll face more charges in La*. The Scottish Sun. <https://www.thescottishsun.co.uk/news/7263858/harvey-weinstein-transferred-los-angeles-more-charges/>

ovog vizuelno bogatog izraza sa jedne strane može poslužiti kao sredstvo za naglašavanje ozbiljnosti situacije u kojoj se H.V. nalazi, ali sa druge, pojačava dramatičnost i emocionalnu težinu trenutka. Nekritički i uz nedovoljno jasan kontekst upotrebljen slikovit jezik ima elemente senzacionalizma, jer, u cilju izazivanja snažnih emocija publike, potencijalno preusmerava fokus sa objektivnog i edukativnog izveštavanja o društvenom problemu na dramatizaciju pojedinačnih događaja.

Senzacionalistički jezik:

- „infamous producer“:

Pridev *infamous* (ozloglašen) ima snažnu negativnu konotaciju i sugerise moralnu osudu nekoga ko je na lošem glasu. U kontekstu H.V. razlog su nedvosmisleno dokazane optužbe za seksualno zlostavljanje. Upotreba ovog prideva za karakterizaciju H.V. kao producenta može se smatrati senzacionalističkom jer joj je cilj da šokira, izazove kontroverzu ili privuče interesovanje čitalaca.

- „disgraced star“, „disgraced movie producer“:

Upotreba prideva *disgraced* (osramoćen, sramotan), česta u tabloidnom izveštavanju o slučajevima rodno zasnovanog nasilja, namenjena je isticanju sloma reputacije i profesionalnog statusa H.V. usled optužbi za zlostavljanje, čime bi zadržala pažnju čitalaca. Ovaj pridev sugerise nepovratno narušavanje ugleda, te moralnu osudu njegovih postupaka. Ponavljanje ovog prideva u različitim frazama koje se odnose na različite H.V. uloge (uz imenice *star* i *movie producer*) pojačava senzacionalistički efekat istog. Fokus na reputaciju i promene u statusu H.V. dominantan je u odnosu na samo rodno zasnovano nasilje za koje je u tom trenutku bio optužen. Samim tim, poziva čitaoce da poentu priče traže upravo u njegovim javnim i profesionalnim ulogama umesto u sistemskom problemu čiji je deo.

- „rape of an aspiring actress“:

Složena imenička fraza (silovanje glumice u usponu) eksplicitno upotrebljava imenicu silovanje (*rape*), što čitavoj frazi dodaje sirovu emocionalnu dimenziju, dok dodatak koji se odnosi na karijerni put žrtve služi za isticanje njene ranjivosti. Upotreba prideva *aspiring* (u usponu, koja teži, stremlje glumi) dodaje element nevinosti i težnje, te pojačava utisak nepravde počinjenog zločina. Ovakvi jezički izbori mogu se smatrati senzacionalističkim jer su namenjeni izazivanju snažnih emocija kod čitalaca svojim naglašavanjem skandalozne i dramatične prirode događaja.

- „the formerly famed Hollywood icon“:

Još jedna od fraza kojim se H.V. karakteriše preko nekadašnje reputacije. Upotreba pridevske fraze „formerly famed“ (nekada slavne) u prvi plan stavlja kontrast između njegovog prethodnog i trenutnog statusa, time ističući obim propadanja njegove karijere. Sa druge strane, imenička fraza „Hollywood icon“ nedvosmisleno ističe visine koje je ona nekada dostizala. Ova složena fraza potvrđuje narativni fokus na reputaciji i statusu, te narušavanju istih kao pre svega skandaloznom (a ne toliko krivičnom) delu.

- „watershed moment“:

Imenica *watershed* (vododelnica, razvođe) originalno se odnosi na mesto na kom se voda (ili metaforički, tok događaja) deli i kreće u različitim pravcima. U prenesenom značenju, određuje trenutak značajne promene ili preokreta u toku događaja. Upotreba ove fraze u kontekstu pravne i javne osude H.V. ističe značaj iste kao trenutka promene kolektivne svesti u borbi protiv seksualnog zlostavljanja. Metaforičko isticanje istorijskog značaja koji će imati dalekosežne posledice izaziva snažne emocije čitalaca, narativu dodaje sloj drame, te se samim tim može smatrati

senzacionalističkim. Ipak, treba napomenuti da senzacionalizam u ovom slučaju ne umanjuje edukativni karakter teksta kao što je to slučaj sa prethodno analiziranim primerima.

Emocionalna obojenost narativa i pitanje relevantnosti:

- „could be heard lightly chatting about air fryers“:

Predikatski deo rečenice koja čitaocima približava sadržaj interakcije H.V. i njegovog advokata može se (usled potpune irelevantnosti za temu suđenja ili problem rodno zasnovanog nasilja) shvatiti kao humanizacija H.V, odnosno prikazivanje njegove ličnosti u opuštenijem i prijemčivijem svetlu, potencijalno odavajući utisak normalnosti situacije i njegove nezabrinutosti za ishod iste. Međutim, u kontekstu pravne procedure koja se odnosi na sudsko razrešenje slučaja seksualnog zlostavljanja, može se interpretirati i kao banalizacija ozbiljnosti optužbi. Narativni kontrast između svakodnevne teme razgovora i sadržaja optužbi deluje disonantno.

Upotreba priloga *lightly* (bezbrizno, opušteno) za opisivanje ovog razgovora sugerise bezbriznu ili trivijalnu prirodu istog, što bi u očima čitalaca moglo dodatno banalizovati situaciju H.V, a potencijalno i same optužbe. Modalna dimenzija mogućnosti glagola *could* u kombinaciji sa pasivom glagola *to hear* (čuti), čitaocima stavljaju u ulogu objektivnog posmatrača, te bezbriznost i nezabrinutost H.V. i njegovog advokata deluju činjenično i nepristrasno.

- „almost technically blind at this point“:

Složena fraza kojom se direktno citira branilac H.V. nedvosmisleno ističe njegovo loše fizičko stanje i potencijalno izaziva sažaljenje čitalaca. Upotreba priloga *almost* (gotovo, skoro) sugerise stepen pre potpunog gubitka vida, nagoveštavajući progresivnu prirodu njegove bolesti ili stanja, ali i izvesnost potpunog slepila. Prilog *technically* (praktično, tehnički) implicira kliničku ili objektivnu procenu njegovog stanja, utiskujući samoj tvrdnji dimenziju verodostojnosti.

Okosnica fraze, pridev *blind* (slep) u ovoj frazi nosi težinu koja prevazilazi fizičko stanje H.V. i aludira na njegovu simboličku ranjivost i izolaciju, čime se narativno skreće pažnja sa njegovih postupaka na njegove lične borbe. Koncept potpunog slepila je posebno emocionalno obojen jer se odnosi na stanje potpune nemoći, gubitka nezavisnosti i kontrole. U individualističkim kulturama, gubitak sposobnosti pojedinca da se samostalno snalazi i ostvaruje interakcije sa svojim okruženjem neizostavno nailazi na jak emocionalni odgovor i predstavlja efikasnu promenu narativnog fokusa.

- „suffers from cardiac and back problems“:

Još jedna formulacija kojom se ističu zdravstveni problemi i fizička patnja H.V, te kojom se potpomaže sklanjanje fokusa sa optužbi na prikaz njegove ranjivosti. Glagol *to suffer* (patiti) ima snažnu negativnu konotaciju i pojačava emocionalni uticaj poruke, jer sugerise stanje neprestanog bola ili uznemirenosti.

Pominjanje konkretnih zdravstvenih problema, kao što su problemi sa srcem i leđima, narativ čini detaljnijim, omogućavajući čitaocima da bolje razumeju prirodu lošeg zdravstvenog stanja H.V. Ipak, ne čini ga i sadržajnijim – ovi detalji nemaju ni informativnu ni edukativnu vrednost u kontekstu suđenja za seksualno zlostavljanje, te njihova jedina svrha ostaje senzacionalistička – privući pažnju i izazvati sažaljenje (emocionalni odgovor) čitalaca.

- „H.W.* leant back in his chair and threw his head back, before burying his head in his hands“:

Upotreba dinamičnih glagola poput *to lean*, *to throw*, and *to bury* (nasloniti se, baciti/zabaciti, zakopati/spustiti) opisanoj sceni dodaje elemente trenutnog pokreta i intenziteta. Ova gotovo pozorišna dramatizacija događaja pomaže pri privlačenju pažnje čitalaca, te prenošenju emocionalne težine trenutka.

Opis pokreta H.V. — naslanjanje na naslon stolice, zabacivanje glave unazad i prekrivanje lica rukama — sugerirše snažnu reakciju uznemirenosti, ali i služi da privremeno promeni fokus narativa sa sudskog procesa na njegovolično iskustvo koje po pravilima tabloidnog izveštavanja uspešnije privlači i zadržava čitalačku pažnju.

- „He was wearing a long-sleeved red shirt and a white coronavirus face mask, with his walker to his right“:

Detaljan opis izgleda H.V. u sudnici, uz navođenje „crvene košulje dugih rukava“ i „bele higijenske maske protiv koronavirusa“ ne samo da daje živopisan prikaz njegove odeće, već i narativno ističe njegovu fizičku prisutnost u sudnici. Uvrštavanje šetalice koju H.V. koristi u opis još jednom ističe njegovu fizičku krhkost, i prikazuje ga kroz ranjivost vrednu sažaljenja.

I u ovom slučaju, obilje (za suštinski narativ nevažnih) detalja može uticati na to kako čitaoci teksta vide H.V. Fokus se ponovo premešta sa optužbi za rodno zasnovano nasilje na njegovo lično zdravlje i izgled, time direktno utičući i na to kako publika tumači značaj optužbi ali i sposobnost H.V. da se suoči sa eventualnom kaznom.

Narativno određenje pokreta #MeToo: BY MEN – od strane muškaraca ili protiv njih?

Tekst se završava rečenicom koja bi trebalo da da više informacija o pokretu #MeToo, stavljajući priču o suđenju H.V. u širi kontekst. Narativ o pokretu, koji se formira na kraju teksta, gde se eksplicitno ističe da je pokret „usmeren protiv seksualnog zlostavljanja i uznemiravanja od strane muškaraca,“ („by men“) gramatički i diskurzivno ga izoluje i doprinosi polarizaciji mišljenja o njemu. Generalizovano stavljanje muškaraca u ulogu počinilaca krivičnih dela seksualnog zlostavljanja i uznemiravanja pokret #MeToo prikazuje kao primarno usmeren protiv muškaraca, uz potencijalnu implikaciju da su muškarci jedini počinioци rodno zasnovanog nasilja. Kada se pripadnici određene grupe, u ovom slučaju muškarci, na ovaj način izdvoje kao počinioци, pojedinci unutar te grupe mogu se osećati lično napadnutim ili nepravedno generalizovanim, što može izazvati defanzivni odgovor i potrebu da zaštite svoj kolektivni identitet i distanciraju se od negativnog ponašanja koje im se pripisuje. Samo jednim jezičkim izborom tekst može doprineti tumačenju čitavog pokreta kao napada na muškarce, a ne kao poziva na odgovornost i promenu.

Zapravo, pokret je definisan kao sredstvo borbe protiv i podizanja svesti o sistemskim i korenitim društvenim problemima seksualnog zlostavljanja i uznemiravanja, nezavisno od rodne pripadnosti žrtava i počinilaca. Dok pokret #MeToo prepoznaje da su žene, posebno mlade žene i crnkinje, najčešće žrtve rodno zasnovanog nasilja i teži njihovom osnaživanju, istovremeno naglašava da i muškarci mogu biti žrtve ove vrste nasilja.

Eksplicitno navodeći muškarce kao agente radnje zlostavljanja i uznemiravanja, te im na taj način dodeljujući ekskluzivnu odgovornost i krivicu, tekst doprinosi polarizovanoj percepciji pokreta, stvarajući rodnu binarnost u kojoj se muškarci percipiraju isključivo kao počinioци, a žene kao žrtve. Neophodan je jezički pristup koji balansira između podizanja svesti o nasilju prema ženama, kao najčešćoj formi rodno zasnovanog nasilja, i borbe protiv sistemskih i kulturoloških osnova seksualnog nasilja koje pogađa pojedince bez obzira na njihovu rodnu pripadnost.

Članak 4⁹: „R.C.* maintains silence on H.W.* call claim“

Tekst objavljen 15. oktobra 2017. godine u australijskom Dejli telegrafu (*The Daily Telegraph*) bavi se navodnom ulogom glumca R.K. u sprečavanju objavljivanja ekspozea o seksualnom zlostavljanju koje je počinio H.V. Kako se u tekstu navodi, ovaj ekspozee je trebalo da bude objavljen u Njujork tajmsu 2004. godine, 13 godina pre nego što su javno iznete prve optužbe.

⁹ Sharp, A. (2017, 15. oktobar). *Russell Crowe maintains silence on Weinstein call claim*. The Daily Telegraph.

Članak se osvrće na istoriju saradnje R.K. sa H.V, zajedničke filmske projekte ali i incidente koji su obeležili karijeru samog R.K. Posebna pažnja posvećena je njegovoj odluci da ne komentariše optužbe, ostavljajući na taj način otvorena pitanja o njegovoj potencijalnoj umešanosti i stavu prema postupcima H.V. Članak se nalazi u sekciji *Entertainment*, opcija komentarisanja nije dostupna.

Naslov: Naslov se fokusira na reakciju (ili izostanak iste) R.K. na optužbe o pomaganju H.V, ili čak na optužbe protiv samog H.V. Tema članka je u naslovu implicirana ali ne i eksplicitno navedena – jedino što je u naslovu konkretizuje jeste fraza „W.* call claim“. Ova formulacija usmerava pažnju čitaoca na konkretan događaj – navodni telefonski poziv – koji je u centru kontroverze. Međutim, izraz ostavlja prostor za neizvesnost i sumnju, jer „claim“ (tvrdnja) ne označava dokazanu istinu, već nešto što je još uvek predmet istrage ili rasprave. Ova neodređenost može dodatno potkopati fokus na ozbiljnosti optužbi za rodno zasnovano nasilje koje u naslovu nisu navedene ali predstavljaju suštinsku osnovu informacija koje će uslediti. *Glagol to maintain* (održavati) podrazumeva kontinuirani, svesni izbor ćutanja, što čitaoc može navesti da preispitaju motive ili integritet R.K.

Kao što je već istaknuto, naslov pruža ograničen kontekst o prirodi optužbi ili njihovoj relevantnosti za pitanje rodno zasnovanog nasilja. Pretpostavlja se određeni nivo prethodnog znanja čitalaca kroz referencu na H.V, dok se sama priča ne povezuje eksplicitno sa širim društvenim problemom seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja. Fokusiranjem na ćutanje R.K, ovako formulisan naslov može nenamerno doprineti kulturi ćutanja i saučesništva koja rodno zasnovano nasilje okružuje. Može se shvatiti kao prioritizacija reakcija muških aktera u industriji nad iskustvima i glasovima žrtava.

Senzacionalizam i karakterizacija aktera:

- „conspicuously silent“:

Upotrebom priloga *conspicuously* (primetno, uočljivo), Krouovo ćutanje se određuje kao nešto što je upadljivo očigledno i potencijalno namerno. Fraza sugerise da postoji neka nepoznata dodatna dimenzija izostanka njegove reakcije, javnosti nepoznata ali vredna pažnje, čime se čitaoci pozivaju da spekulisu o razlozima koji bi iza istog mogli stajati.

- „serial sex predator“:

Pridev *serial* (serijski) jasno ukazuje na ponavljanje, na postojanje obrasca, dok je imenička fraza *sex predator* (seksualni predator) konotativno snažan izraz kojim se označava osoba koja, poput predatora u životinjskom svetu, seksualno vreba druge. U kombinaciji, ovi elementi čine jasnu i emocionalno intenzivnu odrednicu H.V. kao seksualnog prestupnika povratnika, i stvaraju utisak i atmosferu neposredne opasnosti.

- „co-accused, M.D*“:

Co-accused (kooptuženi) je izraz koji pripada pravnoj terminologiji, i u pravnim okvirima i kontekstu, odnosi se na osobu koja je, zajedno sa drugim licima, optužena za određeno delo. Upotrebom ovog termina zajedno sa imenom M.D, članak ukazuje na neki vid saučesništva ili podeljene krivice, iako priroda iste nije predmet sudskog procesa već spekulacija. Time se može uticati na to kako čitaoci vide M.D. i njegove postupke jer se upravo na ovaj način i ovako okarakterisan, M.D. uvodi kao akter priče.

- „rushed into the media maelstrom“:

Dok glagol *to rush* (žuriti, požuriti) nagoveštava žurbu i hitnost, imenica *maelstrom* (vrtlog) sliku upotpunjuje konotacijom izrazite turbulentnosti. Zajedno stvaraju sliku M.D. koji užurbano (i potencijalno nepromišljeno) ulazi u haotičan medijski pejzaž, naglašavajući tako frenetičnu prirodu

situacije u kojoj on pokušava da se odbrani od optužbi i spase sopstvenu reputaciju. Ovaj jezički izbor dramatizuje njegov odgovor, čineći ga intenzivnijim nego što možda zapravo jeste.

- „to attempt to clarify why he made a call to a New York Times reporter at H.W.* request“:

Glagolom *to attempt* (pokušati) čitaocima se poručuje da je M.D. uložio izvestan napor kako bi objasnio sadržaj pomenutog poziva, ali se istovremeno implicira da pokušaj nije bio uspešan, te da je ostao samo pokušaj. Tako se narativu dodaje element intrige. Glagol *to clarify* (razjasniti, pojasniti) u infinitivnom obliku ukazuje na nameru razjašnjenja, ali je ova namera glagolom *to attempt* unapred označena kao neuspeh. Forma indirektnog pitanja („why he made a call“) dodatno doprinosi neodređenosti, postavljajući pitanje bez pružanja eksplicitnog odgovora, odnosno bez navođenja šta je to M.D. izjavio medijima u svom „pokušaju da razjasni“ situaciju. Time se dodatno podstiče radoznalost čitalaca koji se ohrabruju se da traže dodatne informacije ili da sami popune praznine u narativu.

- „R.C.* has held his tongue“:

Neformalni idiom *to hold one's tongue* (držati jezik za zubima) ukazuje na suzdržavanje od govora, i neretko implicira određeni nivo samokontrole ili uzdržanosti. U ovom kontekstu, nagoveštava da R.K. svesno pravi izbor da ne istupa javno i ne oglašava se na ovu temu, što može dalje implicirati da ima nešto da sakrije ili da izbegava suočavanje sa problematičnom tematikom. Ovom formulacijom se i njegovom ćutanju dodaje sloj misterije i sumnje.

- „the prolific tweeter“:

Pridev *prolific* (produktivan, plodan) označava oblinu i bogatu proizvodnju, čime se, u datom kontekstu, ističe aktivna i česta upotreba društvene mreže Twitter od strane R.K. Ovo se direktno kontrastira sa njegovim ćutanjem o optužbama, sugerišući selektivni pristup komunikaciji koji postavlja dalja pitanja i izaziva sumnje o njegovim prioritetima i transparentnosti.

- „the pair of infamous hotheads“:

Ova imenička fraza (par ozloglašanih prznica) kombinuje negativnu konotaciju prideva *infamous* (ozloglašen, poznat po lošem delu) sa neformalnom imenicom *hotheads* (prznice, ljudi koji se lako ljute ili su impulsivni). Ovakva karakterizacija prikazuje R.K. i H.V. kao javno poznate po lošem i eksplozivnom temperamentu i ponašanju, na taj način doprinoseći percepciji čitalaca o njihovim ličnostima kao nestabilnim i agresivnim.

- „Crowe's more temperamental years“:

Fraza „more temperamental years“ (temperamentnije godine) implicira emotivno nestabilan i nepredvidiv period u životu i karijeri R.K. Ovaj jezički izbor sugerise da je njegovo ponašanje u tim vremenima bilo obeleženo promenljivim raspoloženjima, i posledično, nepromišljenim postupcima, što ga čitaocima može predstaviti kao neuravnoteženog i naprasitog.

Pasiv – pregled „skandala“ R.K:

- „It was claimed he helped kill off a 2004 expose“:

Pasivna konstrukcija „it was claimed“ uklanja agenta (osobu koja iznosi tvrdnju) iz rečenice, fokusirajući se umesto toga na navodni postupak R.K. Ova formulacija sa sobom nosi visok nivo neodređenosti, jer nekonkretizovanjem izvora tvrdnje, ili makar pružanjem dodatnih relevantnih detalja, poziva čitaoca da spekulira o umešanosti R.K. i verodostojnosti optužbe.

Senzacionalističkom karakteru ove tvrdnje doprinosi i upotreba neformalnog frazalnog glagola *to kill off* (ubiti, sprečiti, skinuti sa repertoara). Ovaj glagol nosi dramatične konotacije visokog intenziteta i konačnosti, obično povezane sa uništavanjem, što u ovom kontekstu implicira da ekspeze nije samo zaustavljen ili sprečen, već aktivno i silovito eliminisan. Upotreba ovog

glagola može izazvati snažne emocije kod čitalaca, jer stvara sliku dramatičnog i potencijalno neetičkog postupka iza kog stoji želja da se sakrije istina, što je karakteristika senzacionalističkog izveštavanja.

- „...being named as a member of H.W.* vanguard“:

Upotreba pasivnog „being named“ implicira da je od strane drugih lica R.K. identifikovan kao deo grupe H.V, bez preciziranja ko je u toj situaciji imenitelj. Time se stvara atmosfera intrige i sumnje, jer sugerise asocijaciju sa H.V. bez direktnog pripisivanja odgovornosti ili dokaza.

Pritom, imenica *vanguard* (prethodnica, izvidnica) u ovoj pasivnoj konstrukciji takođe se može smatrati senzacionalistički upotrebjenom. Odnosi se, u svom originalnom značenju, na deo vojske koji u intervenciji nastupa ispred glavnice, ili, implicitno, na vodeću poziciju u pokretu. Time se sugerise da je oko H.V. oformljena strateška grupa ili savez, što može podstaći dalju dramaturgiju i razvoj teorija zavere, doprinoseći senzacionalističkom tonu spekulacije i intriga.

- „...he was accused of pinning a BAFTA producer to a wall, attacking the performer M* in a bar and grabbing another man in Mexico“:

Pasivni oblik glagola *to accuse* (optužiti) uvodi optužbe protiv R.K. bez određivanja izvora, ishoda ili verodostojnosti napisanih tvrdnji. Pasivni glas premešta fokus na navodne postupke, ostavljajući čitaoca da razmišlja o prirodi i ozbiljnosti optužbi bez pružanja preciznijeg i informativnijeg konteksta.

Takođe, ponovljena upotreba gerunda („pinning“, „attacking“, „grabbing“) u iznošenju konkretnih optužbi doprinosi utisku neposrednosti i fluidnosti narativa, čineći navode živopisnijim i interesantnijim za čitaoca. Ovako povezane radnje čine kohezivniju i uverljiviju priču, pa samim tim i navedene optužbe. Upotreba gerunda u ovom kontekstu implicira i određeni nivo sigurnosti ili činjeničnosti koje radnji pruža veći broj detalja, odnosno njihov kontinuitet.

- „...it is alleged he phoned reporter S.W.* and appealed on H.W.* behalf“:

Slično prvom primeru, pasivna konstrukcija „it is alleged“ stvara osećaj neizvesnosti i spekulacije. Fokus je na navodnoj akciji R.K. koji se obraća novinarki kako bi se založio za neobjavljivanje priče o H.V, dok se konkretni dokazi ili detalji o izvoru optužbe ne navode.

- „...the actor was in the biggest trouble of his career after throwing a phone... leading to his arrest“:

Jedini primer iznošenja optužbi koje su obeležile karijeru R.K. a koji ne sadrži pasivni glas ujedno je i jedini koji je imao svoj institucionalni epilog i rezultirao pravnom akcijom – hapšenjem, što ga samim tim čini proverljivijim i potencijalno verodostojnijim.

I u ovom slučaju uočljiv je senzacionalistički jezik koji služi za dramaturgiju incidenta. Superlativna fraza „the biggest trouble of his career“ pojačava ozbiljnost situacije, hiperbolički stvarajući dramatičniji i senzacionalniji prikaz događaja.

Zaključak teksta – „tellingly“: Upotreba priloga *tellingly* (upečatljivo, indikativno) ukazuje na to da postoji smisljena i potencijalno uzročna veza između prethodnih događaja opisanih u članku (kao što su navodni postupci R.K. u korist H.V. i njegovo kasnije hapšenje) i činjenice da R.K. od tada nije snimio film sa H.V. Upotreba ovog priloga služi kao retoričko sredstvo koje čitaocu signalizira da je ono što sledi važno i priprema ga da interpretira naknadne informacije (R.K. ne snima filmove sa H.V.). Ipak, čitalac je primoran da samostalno donese zaključak o tome šta se u tekstu implicira – da li to da se R.K. distancirao od H.V. zbog pomenutih kontroverzi, da li to da H.V. više nije želeo da radi sa R.K. ili postoji potpuno drugo objašnjenje. Tekst ne pruža jasan odgovor, pozivajući čitaoca da dalje spekulira.

Članak 5¹⁰: „H.W.* slapped at Arizona Restaurant“

Američki Ju-Es-Ej tudej (*USA Today*) 10. oktobra 2018. godine daje pregled incidenta u kom je H.V. fizički napadnut u restoranu u Arizoni. U tekstu se, pozivanjem na navode tabloida Tiemzi (*TMZ*), opisuje kako ga je jedan od gostiju restorana u kom se H.V. nalazio ošamario nakon što mu je ovaj odbio zahtev za fotografisanje. Navodi se da H.V. nije tražio policijsku intervenciju. Članak kontekstualizuje boravak H.V. u Arizoni gde se, kako se navodi, podvrgao rehabilitaciji, kao i njegovu povezanost sa pokretom #MeToo u svetlu optužbi za seksualno nasilje. Kako je članak objavljen 2018. godine, do suđenja još uvek nije došlo, a H.V. u trenutku objavljivanja teksta i dalje negira optužbe. Članak se nalazi u sekciji *Story/Life/People*, dok ostavljanje komentara nije omogućeno.

Naslov: Glagolska osnova naslova je pasivno upotrebljen glagol *to slap* (ošamaren), pri čemu je H.V. predstavljen kao objekat agresivne radnje. Time je postavljen u poziciju pasivne žrtve u situaciji koju članak opisuje. Pasivizacija kao diskurzivni alat preusmerava pažnju sa agenta nasilnog čina na H.V, potencijalno izazivajući saosećanje prema njemu kao meti agresije.

Važno je napomenuti da sam naslov ne pruža uvid u kontekst i u njemu se ne pominju optužbe za rodno zasnovano nasilje zbog kojih je, u manjoj ili većoj meri, i došlo do napada. Izostavljanjem ove ključne informacije, naslov doprinosi percepciji izolovanog incidenta u kom je H.V. žrtva, što čitaocima može navesti da događaj dožive kao izdvojenu situaciju koja nema veze sa širim kontekstom optužbi za rodno zasnovano nasilje sa kojima se H.V. suočava u trenutku objavljivanja članka. S obzirom na to da je naslov najvidljiviji i često jedini pročitani deo članka, ovakva formulacija istog može uticati na to kako će čitaoci percipirati H.V. ali i u kojoj meri će pripisati značaj samim optužbama.

Fokus na fizičkom činu nasilja bez pružanja neophodnog konteksta može se u određenoj meri smatrati senzacionalističkim. Upotreba konotativno snažnog glagola koji podrazumeva agresiju neizostavno privlači pažnju i kod čitalaca izaziva emocionalni odgovor. Iako je, u skladu sa netabloidnim statusom medija Ju-Es-Ej tudej, naslov relativno umeren u poređenju sa ekstremnijim oblicima dramatizacije i senzacionalizma (s obzirom na to da ne uključuje hiperboličan jezik ili dramatične prideve), izostavljanje konteksta u ovom slučaju može se smatrati značajnim nedostatkom u pogledu objektivnog i informativnog izveštavanja.

Karakterizacija H.V. – pitanje statusa i pasivizacija:

- „disgraced film mogul“:

Pridev *disgraced* (osramoćen) H.V. karakteriše kroz ideju gubitka pozicije moći i ugleda, dok imenička fraza *film mogul* (filmski magnat) čitaocima podseća na njegov nekadašnji status i reputaciju u filmskoj industriji, stvarajući kontrast. Ovaj medijski omiljeni leksički izbor prikazuje H.V. kao pojedinca koji je izgubio čast i poštovanje zbog svojih postupaka, koji su, kako se ovde implicira „sramotni“. Poistovećivanjem optužbi za rodno zasnovano nasilje sa pojmom sramote pravi se neadekvatna paralela između krivičnog dela i društvenog statusa. Gubitak prestiža tako preuzima narativni primat kao ključna posledica ovakvih optužbi.

- „was shown being accosted“:

Ova pasivna konstrukcija potvrđuje pozicioniranje H.V. kao žrtve u konkretnom incidentu. Njegova objekatska pozicija u ovom slučaju je značajna jer se H.V. u širem kontekstu optužbi za seksualno nasilje, generalno percipira kao agent, počinilac. Upotreba pasivnog glasa i fokus na

¹⁰ Mitchell, G. (2018, 11. januar). *Harvey Weinstein slapped at Arizona Restaurant*. USA Today.

<https://www.usatoday.com/story/life/people/2018/01/10/harvey-weinstein-slapped-arizona-restaurant/1021828001/>

njegovoj ulozi žrtve u manjem incidentu koji je dobio veliku medijsku pažnju može posledično umanjiti njegovu ulogu agresora u drugim situacijama.

Glagol *to accost* (napasti) nosi značenje agresivnog ili neprijateljskog ponašanja. Percipiranjem napada na H.V. kao izrazito nasilnog događaja potencijalno se ohrabruje saosećanje prema njemu kao žrtvi (u ovoj situaciji).

- „is said to be undergoing rehab“:

Konstrukcija pasiv + infinitiv („is said to be undergoing“, priča se da se podvrgao rehabilitaciji) je jezička strategija koja se može primeniti u argumentaciji kako bi se impliciralo da veliki broj neidentifikovanih osoba deli isto mišljenje, čime se sugerše da to mišljenje nužno mora biti tačno. I ova konstrukcija ulogu agenta udaljava od H.V. i postavlja je na neodređenu kolektivnu instancu, naizgled čineći izjavu objektivnijom i verodostojnijom, i implicirajući tako opšti konsenzus bez pružanja konkretnih izvora ili dokaza, što može biti ubedljiv način oblikovanja javnog mnjenja.

Pored toga, upotreba glagola *to undergo* (podvrgnuti se) u ovom kontekstu nosi pozitivnu konotaciju i emocionalni kvalitet. Sugerše proaktivni napor od strane H.V. da se suoči sa svojim porocima i ispravi ih, što kod čitalaca može izazvati saosećanje. Imenica *rehab* (rehabilitacija) dodatno pojačava ovaj pozitivan utisak, jer se povezuje sa oporavkom i poboljšanjem. Kombinacija ovih jezičkih izbora stvara sliku H.V. kao nekoga ko aktivno teži pozitivnoj promeni svog ponašanja, što potencijalno može omekšati percepciju javnosti o njemu, te premestiti fokus sa njegovih (u trenutku objavljivanja analiziranog članka još uvek navodnih) postupaka na njegove napore da bude bolji.

- „eating dinner with his ‘sober coach’“:

Svakodnevna aktivnost večeravanja H.V. ovde je u narativnom kontrastu sa iznenadnim nasilnim činom drugog lica. Ovaj kontrast podupire narativ prekida pokušaja H.V. da učestvuje u normalnoj, svakodnevnoj aktivnosti agresivnim ponašanjem druge osobe. Suprotstavljanje ova dva elementa ističe neočekivan i nepoželjan upad nasilja u trenutak običnog života H.V. još jednom ističući njegovu pasivnu ulogu u priči.

Takođe, imenička fraza *sober coach* (savetnik za odvikavanje) doprinosi (za H.V.) pozitivnom kontekstu čitave scene. Sugerše da H.V. pored toga što je pasivna žrtva napada, aktivno traži pomoć i podršku kako bi se suočio sa svojim problemima, što u velikoj meri doprinosi narativu oporavka i ličnog rasta, tražeći empatiju, odnosno razumevanje kod čitalaca.

- „one of the first prominent figures in entertainment and politics to topple during the #MeToo movement“:

Isticanjem fraze „one of the first“ (jedan od prvih), sugerše se da će biti još moćnih pojedinaca koji će se suočiti sa sličnim posledicama u okviru delovanja pokreta #MeToo. Tom implikacijom ojačava se ideja da je pokret nepokolebljivo usmeren ka rešavanju važnog društvenog problema koji prožima različite industrije i sfere.

Međutim, upotreba glagola *to topple* (srušiti, svrgnuti) može potencijalno uticati na negativnu percepciju pokreta ukoliko ga čitaoci protumače kao indikator „lova na veštice“. Ovaj glagol ima značenje silovitog i namernog obaranja, što bi moglo dovesti do toga da neki čitaoci pokret vide kao kampanju protiv moćnih pojedinaca koja se bazira na neproverenim optužbama. To eventualno može umanjiti razumevanje suštinskog cilja pokreta #MeToo – davanja glasa žrtvama i pozivanja na odgovornost počinilaca. Iz tog razloga, u društvima koja nemaju razvijenu svest o sistemskoj i prožimajućoj prirodi rodno zasnovanog nasilja, neophodno je i jezički uspostaviti delikatnu ravnotežu između isticanja posledica aktivnosti pokreta za pojedince i izbegavanja prikazivanja istog kao osvetničkog pohoda žena.

Formiranje narativa: Narativ teksta se formira kroz obradu tri teme – razlog napada na H.V., sam nasilni čin i ono što je usledilo nakon istog, odluka H.V. da događaj ne prijavi policiji.

- Nejasan razlog napada na H.V. – fotografija ili optužbe:

Tekst inicijalno predstavlja razlog za fizički nasrtaj na H.V. kao odbijeni zahtev za fotografisanje („...asked to take a photo. H.W.* declined“). Ova naizgled bezazlena interakcija postavlja narativnu osnovu za napad koji će uslediti. Međutim, narativ se menja kada napadač eksplicitno referiše na optužbe protiv H.V. („You're such a piece of s--- for what you did to these women“). Suprotstavljanje trivijalnog (zahtev za fotografisanje) i ozbiljnog (optužbe za zlostavljanje) stvara složen narativ u kojem je motiv napada predstavljen kao višedimenzionalan, ali samim tim i nedovoljno jasan.

Ovako postavljen niz događaja sugerise da je motiv napadača inicijalno mogla biti uvređenost zbog odbijenog zahteva, te se naknadno pominjanje optužbi protiv H.V. i fizički napad mogu posmatrati kao pokušaj napadača da ozbiljnim optužbama opravda svoje agresivno ponašanje. Time se optužbe za rodno zasnovano nasilje mogu predstaviti kao manje važne u odnosu na lični osećaj uvređenosti.

- Čin nasilja:

Fraza „slapping him in the face“ (ošamareći ga po licu) je direktan i slikovit opis fizičkog akta nasilja. Upotreba glagola *to slap* (ošamariti, pljesnuti) prenosi utisak iznenadnosti i sile, stavljajući tako fizičku dimenziju susreta u prvi plan i čineći je centralnim elementom narativa.

Pored toga, fraza „caught off-guard“ (zatečen, nespreman) ukazuje na ranjivost H.V. u datom trenutku. On je ovim prikazan kao bespomoćan u takvom razvoju događaja, što kao senzacionalistički i neinformativan podatak može u određenoj meri izazvati ili sažaljenje ili zadovoljstvo kod čitalaca, u zavisnosti od njihovog prethodnog stava prema H.V.

- Neprijavljivanje policiji:

Izjava da je H.V. odbio da incident prijavi policiji („declined to call police“) u prvi plan stavlja njegovu svesnu odluku da ne uključi organ za sprovođenje zakona. To se može tumačiti kao odraz staloženosti i želje da se spreči dalja eskalacija situacije, ali i kao pokušaj da se izbegne dalje javno ispitivanje ili medijska pažnja. Glagol *to decline* (odbiti) jedan je od retkih u tekstu koji je, uz H.V. kao subjekat, u aktivnom glasu, čime se njegov slobodan izbor dodatno ističe.

Komentar portparola policijske uprave da ne postoji prijava („no report has been filed“) ali da će u slučaju prijave policija reagovati („would pursue an investigation“) može implicirati dobru volju H.V. da krivično ne goni nekoga ko mu je naneo fizičku povredu, iako za to ima pravnog osnova. Ovo narativu koji ga okružuje kako u samom tekstu tako i u široj javnosti dodaje pozitivnu i potencijalno pokajničku notu.

Članak 6¹¹: „'Fear is everywhere': a quiet paranoia haunts post-W.* Hollywood“

U tekstu objavljenom 10. novembra 2017. godine u britanskom Gardijanu (*The Guardian*) opisuje se atmosfera straha i nesigurnosti koja je obuzela Holivud (kao centar industrije zabave) nakon što su u javnost izašle mnogobrojne optužbe za seksualno zlostavljanje protiv H.V. Članak pruža uvid u složene reakcije unutar industrije i postavlja pitanja o razdvajanju umetnosti od umetnika, te vođenju kampanje za nagrade kada se slične tvrdnje sve učestalije iznose i pogađaju sve sfere industrije. Posebna pažnja posvećena je problemu prijavljivanja nasilnika i mogućih

¹¹ Guardian News and Media. (2017, 10. novembar). „Fear is everywhere“: A quiet paranoia haunts post-weinstein Hollywood. The Guardian.

karijerno ugrožavajućih posledica tog čina. Naglašava se da, iako postoji strah od javnog istupanja i potencijalnih posledica, neki su se ipak usudili da javno progovore, ali da je mnogo onih koji i dalje ćute. Tekst obiluje izrazima visokog emocionalnog naboja kako bi se autentično prenela atmosfera koja je zavládala. Tekst se nalazi u sekciji *Film*, dok opcija komentarisanja ne postoji.

Naslov: Naslov otvara instanca direktnog govora „fear is everywhere“ (strah je svuda) koji je u svojoj celini naveden kasnije u tekstu. Ovo je apsolutna tvrdnja koja implicira sveprisutnost i neizbežnost osećaja straha. Upotreba priloga *everywhere* (svuda) uvećava njegov opseg, i sugerise njegovu sveobuhvatnost. Ovim se odmah na početku uspostavlja ton uzbune i urgentnosti.

Imenička fraza koja sledi, „a quiet paranoia“ (tiha paranoja) sastavljena je od kontrastnih elemenata – prideva *quiet* (tiha) i imenice *paranoia* (paranoja) – stvarajući tako utisak stalne, latentne napetosti. Emocionalni pejzaž koji se postepeno uspostavlja nagoveštava da strah možda nije otvoreno vidljiv, ali da je konstantno prisutan. Predikatski deo koji se vezuje za pomenutu imeničku frazu, „haunts post-W.* Hollywood“ (opseda Holivud posle H.V.) dodatno određuje taj isti emocionalni pejzaž koji je, kako se navodi, fundamentalno. Upotreba glagola *to haunt* (opsedati) evocira osećaj uznemirujućeg i neprekidnog, gotovo duhovnog prisustva koji muči industriju zabave (Holivud je tradicionalni i ustaljeni metonimički označitelj čitave industrije zabave). Fraza „post-W.* Hollywood“ (Holivud nakon H.V) kontekstualizuje strah unutar konkretnog vremenskog okvira, i čitaocima poručuje da je atmosfera paranoje direktna posledica optužbi za seksualno zlostavljanje iznetih protiv H.V. i medijske pažnje koju su iste privukle.

Jezički izbori u naslovu članka efikasno prenose utisak široko rasprostranjenog straha i nelagode, te postavljaju osnovu za dalje istraživanje novonastale atmosfere u Holivudu. Uspostavlja se narativ o industriji koja je u procesu suštinske transformacije, koja se suočava sa posledicama gotovo seizmičkog pomaka u svesti o i stavovima prema rodno zasnovanom nasilju. Snažni izrazi visokog emocionalnog naboja privlače pažnju čitalaca i stvaraju utisak hitnosti i drame, što se, uopšteno gledano, smatra senzacionalističkim izveštavanjem. Ipak, važno je napomenuti da senzacionalizam u naslovima nije nužno negativan, posebno ako je sadržaj članka podrobno, kontekstualno i kvalitetno predstavljen. U ovom slučaju, naslov može biti opravdan jer se čitalačka pažnja privlači na informativan i edukativan sadržaj koji ističe ozbiljnost i opseg problema seksualnog zlostavljanja u industriji zabave. Održivi balans između senzacionalističkog privlačenja pažnje i informativnosti je u praksi izuzetno redak.

Slika atmosfere u Holivudu – jezik visokog emocionalnog naboja:

- „on edge“:

Ova idiomatska fraza opisuje stanje psihološke napetosti. Imenica *edge* (ivica) ukazuje na fizičku granicu, a metaforički se širi kako bi obuhvatila mentalno stanje pojačane budnosti ili čak anksioznosti. Ovaj izbor reči efikasno komunicira sveprisutni osećaj nelagode i strepnje u Holivudu, predstavljajući čitaocima živopisnu sliku industrije koja se nalazi na ivici značajne transformacije.

- „reach dizzying heights“:

Pridev *dizzying* (vrtoglave) potiče od fizičkog osećaja vrtoglavice koja se dalje povezuje sa gubitkom ravnoteže ili stabilnosti. Izborom ovog prideva za opisivanje „visina“ („heights“), odnosno izuzetno visokog nivoa do kog su optužbe eskalirale, tekst prenosi obeshrabrujući i dezorijentišući uticaj istih na industriju zabave, ali i šire. Istovremeno implicira da je intenzitet nadolazeće promene teško shvatiti i njime upravljati.

- „the great reckoning“:

Upotreba prideva *great* (veliko, veličanstveno) pojačava gotovo istorijski značaj „obračuna“ („reckoning“), koji se već odnosi na trenutak konačnog suda ili procene. Čitava imenička fraza ima biblijsku ili epsku konotaciju i ukazuje na to da su događaji koji se odvijaju u Holivudu od

monumentalnog značaja. Odaje utisak istorijske težine, i implicira da industrija prolazi kroz ključni trenutak introspekcije, osveščivanja i odgovornosti.

- „frightened and lost“:

Spajanje prideva *frightened* (uplašeni) i *lost* (izgubljeni) stvara dirljivu sliku ranjivosti i dezorijentacije. Ova kombinacija prenosi direktan emocionalni odgovor na percipiranu pretnju, i nedostatak pravca ili svrhe koji je posledično usledio. Zajedno, ovi pridevi sažimaju osećaj neizvesnosti i straha koji preovladava.

- „drifting deeper in uncharted waters“:

Ova formulacija oslanja se na nautičke pojmove kako bi stvorila sliku besciljnog kretanja ka nepoznatom području. Glagol *to drift* (plutati) implicira nedostatak kontrole ili nesigurnost u pravac kretanja, dok imenička fraza *uncharted waters* (neistražene vode) uvodi ideju o nepoznatim izazovima koja često prati pomorska istraživanja. Ovim metaforičkim jezičkim izborom naglašava se osećaj neizvesnosti i nepostojanje jasnog puta u suočavanju sa novonastalom krizom.

- „vortex of sexual abuse allegations... whirling beyond control“:

Imenica *vortex* (vrtlog) nosi snažnu metaforu koja formira sliku vrtložne, haotične sile koja uvlači sve pred sobom. Particip glagola *to whirl* (vrteti se) doprinosi utisku situacije koja se brzo odvija pred očima čitalaca, dok fraza *beyond control* (van kontrole) ističe da je situacija dostigla razmere u kojima ju je nemoguće obuzdati ili njom upravljati. Poistovećujući optužbe za seksualno uznemiravanje sa idejom destruktivne sile prirode, tekst ističe njihov intenzivan, proždričući karakter i implicira da su ove optužbe, ali i sve koje će uslediti postale centralna i dominantna snaga u čitavoj industriji.

- „phenomenon which ricochets around the world“:

Glagol *to ricochet* (odbiti se, odbijati se, odzvanjati) se obično povezuje sa slikom metka ili projektila koji odskakuje od površine na koju je ispaljen ili lansiran. Korišćenjem ovog ratnog termina, tekst se oslanja na koncept reverberativnog efekta koji se širi od tačke porekla kako bi osnažio ideju da uticaj optužbi protiv H.V. nije ograničen na Holivud, već da one imaju dalekosežne i nepredvidive posledice na globalnom nivou.

- „blow the whistle on an abuser“:

Neformalni idiom *to blow the whistle* (razotkriti) u kontekstu iznošenja optužbi protiv zlostavljača („abuser“) živopisno i prijemljivo opisuje proces javnog iznošenja do tada skrivenih ili tajnih informacija. Upotreba ovog idioma indirektno odaje priznanje hrabrosti žrtava ili svedoka koji se odluče na ovaj korak, često uprkos mogućim (čak i verovatnim) posledicama po njihovu karijeru ili privatni život.

- „current catharsis“:

Imenica *catharsis* (katarza) potiče iz grčkog jezika i odnosi se na proces emocionalnog pročišćenja ili oslobođenja. U ovom kontekstu, implicira da industrija zabave, suočavajući se sa korenitim problemima koji je prožimaju, prolazi kroz fazu introspekcije i čišćenja iznutra. Upotreba ovako snažne i slikovite imenice implicira da su događaji koji se odvijaju u Holivudu ključni za njegovu transformaciju i razvoj u pozitivnijem smeru.

- „immolated“:

Glagol *to immolate* (žrtvovati) (ovde u pasivnom glasu), intenzivan i živopisan glagol koji se obično koristi u kontekstu religijskog ili ritualnog prinošenja žrtve, ovde se metaforički koristi da ukaže na uništenje ili žrtvovanje identitetske slike koju je Holivud do tog trenutka održavao (slike

svetionika progresivnosti, pionira napretka). Ovaj glagol ističe ironiju situacije u kojoj se Holivud suočava sa razotkrivanjem problema koji ga prožimaju, dovodeći u pitanje njegovu poziciju kao lidera u promovisanju progresivnih vrednosti.

- „a progressive beacon“:

Ova imenička fraza stoji u kontrastu sa prethodno pomenutim glagolom žrtvovanja, kao subjekat njegove pasivne forme, odnosno, u datom kontekstu, ono što je u Holivudu žrtvovano optužbama iznetim protiv H.V. Slika svetionika (*beacon*), pionira napretka i progresivnih vrednosti urušava se pred očima čitalaca, pojačavajući utisak razornosti rodno zasnovanog nasilja, osvetljajući ovog puta ironiju između onoga što Holivud pretenduje da bude i onoga što zapravo jeste.

- „convicted by Twitter“:

Uloga društvenih medija u oblikovanju javnog mišljenja i sudova javnosti sažeta je u ovoj imeničkoj frazi i predstavlja moderni fenomen suđenja putem medija. Pasivna upotreba glagola *to convict* (osuditi) ukazuje na presudu i izricanje kazne koje će nastupiti od strane Tvitera, metonimičnog stuba javnog mnjenja, ističući moć digitalnih platformi da utiču na narativ. Povezivanje sa formalnom presudom ovde ističe i značajne posledice koje mogu proizaći iz ovog oblika javnog nadzora.

- „vehement denials“:

Ova imenička fraza upotrebljena je kao određenje snažnog i odlučnog poricanja optužbi za seksualno zlostavljanje od strane uticajnih pojedinaca koji se sa njima suočavaju. Pridev *vehement* (žestoko, silno) opisuje intenzitet i odlučnost (potencijalno i bes i očaj) u načinu na koji se tvrdnje negiraju. Upotrebom ove fraze, tekst ističe i način na koji je sama industrija pokušala da reaguje na prve iznete optužbe, čvrsto se držeći statusa kvo.

- „febrile atmosphere“:

Upotreba prideva *febrile* (vruća, febrilna) za opis novonastale atmosfere nagoveštava veliku napetost. Ova imenička fraza stvara sliku uzavrelog okruženja u kom su emocije jake, a situacija ispunjena nesigurnošću i strahom.

- „the outpouring of stories“:

Glagolska imenica *outpouring* (izliv, talas) implicira proces oslobađanja ili iznošenja nečega što je bilo sakriveno, u ovom slučaju, priča žrtava. Brojnošću i nezaustavljivošću na koje se ovim jezičkim izborom ukazuje naglašava se i značaj iznošenja istine i podsticanja otvorenog dijaloga o samom društvenom problemu. Cela imenička fraza nagoveštava veliki broj podeljenih iskustava i svedočenja o seksualnom zlostavljanju.

- „the casting couch culture“:

Imenička fraza *casting couch* (kauč za kastinge) odnosi se na praksu u kojoj se seksualne usluge traže ili očekuju u zamenu za karijerne prilike, posebno u industriji zabave. Ovaj izraz metaforički koristi „kauč za kasting“ kao simbol za mesto gde se donose odluke o ulogama u filmovima ili televizijskim emisijama, ali u datom kontekstu nedvosmisleno ukazuje na seksualnu eksploataciju. Izbor imenice *culture* (kultura) kao okosnice izraza ukazuje na to da ova praksa nije samo izolovan incident, već deo šireg sistema vrednosti i ponašanja koji su normalizovani ili koji se tolerišu unutar industrije. Ovaj, u velikoj meri uznemirujuć, jezički izbor nastoji da rasvetli prirodu jednog od najdublje ukorenjenih problema u Holivudu, gde se pozicije moći i uticaja zloupotrebljavaju zarad seksualnog zlostavljanja.

- „allegations... echoed the sentiment“:

Upotreba glagola *to echo* (odjekivati) ukazuje na doseg optužbi za seksualno zlostavljanje, ali i na sveprisutnost i rasprostranjenost istog u industriji zabave. Ovaj jezički izbor sugerše da su optužbe protiv pojedinaca u Holivudu došle do i dotakle mnoge, dovodeći tako do šireg preispitivanja ponašanja i praksi unutar industrije. Ovaj glagol u kombinaciji sa imenicom *sentiment* (osećaj, stav, sentiment) u objekatskoj poziciji objašnjava kako se slična osećanja i iskustva dele među onima koji su deo Holivuda, stvarajući kolektivni osećaj solidarnosti i potrebe za promenom.

- „small, brave minority“:

Ova imenička fraza u prvi plan stavlja hrabrost onih koji su se usudili da progovore, uprkos tome što su u manjini. Pridev *small* (mala) ukazuje na njihovu malobrojnost, dok ih pridev *brave* (hrabra) nedvosmisleno karakteriše kao uzore u suočavanju sa potencijalnim posledicama. Kontrast između ova dva prideva pojačava vrednost i značaj čina javnog istupanja, ističući da je, iako je u pitanju manjina, doprinos u borbi protiv seksualnog zlostavljanja zaista veliki.

- „witch-hunt“:

Sam izraz implicira agresivnu i često nepravednu potragu za pojedincima, te implicitno referiše na određen broj ljudi koji reakcije na optužbe vide kao preterane ili nepravedne. Imenica *witch-hunt* (lov na veštice) ima istorijske korene u progonima ljudi optuženih za veštičarenje, progonima koji su često bili neosnovani i motivisani strahom ili predrasudama. U ovom kontekstu, fraza je upotrebljena da ukaže na mogućnost da se u odgovoru na optužbe za seksualno zlostavljanje preteruje ili da se pojedini nepravedno targetiraju.

- „Robespierre-style terror“:

Ova referenca na Francusku revoluciju ukazuje na klimu ekstremnog straha i radikalnih postupaka nastalu kao odgovor na optužbe protiv H.V. i drugih. Maksimilijan Robespjer (*Maximilien François Marie Isidore de Robespierre*) bio je ključna figura i jedan od pokretača Vladavine terora¹² tokom Francuske revolucije, periodu u kom su mnogi bili pogubljeni u ime očuvanja revolucionarnih ideala. Upotreba izraza „Robespierre-style terror“ u tekstu sugerše da industrija reaguje na optužbe sa sličnim nivoom ekstremizma i straha, što može ukazivati na radikalne i potencijalno prekomerne mere koje se preduzimaju u borbi protiv seksualnog zlostavljanja.

- „Hollywood’s newest art form“:

Ovom imeničkom frazom se ironično sugerše da se industrija zabave prilagodila, da je razvila novi način suočavanja sa izazovima novonastale situacije. Upotreba imeničke fraze *art form* (umetnička forma) podrazumeva određeni nivo veštine, kreativnosti ili strategije u odgovoru na posledice optužbi protiv H.V. Time se narativu dodaje sloj ironije, uz kontrastiranje tradicionalnog značenja umetnosti sa ciničnijim pristupima kojima Holivud može pribegavati kako bi stavio situaciju pod kontrolu.

Uloga i značaj retoričkih pitanja: Upotreba retoričkih pitanja u ovom medijskom izveštaju angažuje čitaoce tako što ih podstiče da razmišljaju o problemima koji se razmatraju, namećući određenu strukturu narativa i celokupne argumentacije.

Pitanje „kako obuzdati fenomen koji odjekuje širom sveta?“ („how do you contain a phenomenon which ricochets around the world?“) ne samo da poziva čitaoce da razmotre globalne posledice optužbi za seksualno zlostavljanje u Holivudu, već i ističe složenost i sveprisutnost istog

¹² Vladavina terora ili Jakobinska diktatura (1793-1794) jedna je od faza Francuske revolucije, tokom koje su jakobinci, pod vodstvom Maksimilijena Robespjera, uspostavili autoritarni režim usmeren na očuvanje revolucionarnih ideala i borbu protiv unutrašnjih i spoljnih neprijatelja. Ovaj period karakterišu intenzivna politička represija, masovni progoni i centralizacija moći.

problema na globalnom nivou. Ovim se čitalac efikasno uvlači u stanje razmišljanja, i posledično intenzivnije doživljava predstavljeni sadržaj. Pitanja poput: „kako, i da li treba odvojiti umetnost od umetnika?“ („how do you, or should you, separate art from the artist?") ističu etičke dileme sa kojima se industrija suočava nakon javnog iznošenja optužbi za seksualno zlostavljanje. Izazivaju emocionalni odgovor i dovode u pitanje formirane stavove i predrasude čitalaca, kao što se vidi u pitanju: „i kako prijaviti zlostavljača kada, uprkos trenutnom stanju katarze, i dalje strahujete za svoju karijeru i ugled?“ („and how do you blow the whistle on an abuser when despite the current catharsis you still fear for your career and reputation?“). Time se ističu lični rizici koje sa sobom nosi javno istupanje, podstiče se saosećanje i podiže svest o moralnim dilemama koje ovaj proces prate. Retorička pitanja služe i prenošenju neizvesnosti koja vlada unutar Holivuda. Pitanja poput: „ko će biti sledeći?“ („who will be next?“) i „kako voditi kampanju za nagrade kada su tragovi H.V. svuda?“ („how do you campaign for awards when W.* fingerprints are everywhere?“) prenose čitaocu široko rasprostranjenu nelagodu i nepostojanje konačnih odgovora.

Upotreba retoričkih pitanja doprinosi konverzacijskom i dinamičnom tonu teksta, čineći složena pitanja pristupačnijim čitaocima i omogućavajući im da procesuiraju predstavljene informacije.

IX 2. Jezik medija u slučaju II

Članak 1¹³: „This is the poop that flushed J.D.* and A.H.* marriage away“

Američki tabloid Pejdz siks (*Page Six*) objavio je 14. jula 2020. godine članak u kom se prenosi svedočenje služavke Dž.D., H.V, o fekalijama koje je pronašla u krevetu koji je glumac delio sa tadašnjom suprugom A.H. Pored svedočenja H.V, u tekstu se izveštava i o svedočenju nekadašnjeg ličnog asistenta Dž.D, kao i o saopštenju za javnost portparolke A.H. Ovaj članak se, za razliku od ostalih, odnosi na prvo suđenje za klevetu koje je Dž.D. pokrenuo protiv britanskog lista *San* (*The Sun*), koji ga je nazvao zlostavljačem žena („wife beater“) u članku iz 2018. godine. Suđenje je privuklo veliku pažnju javnosti zbog šokantnih detalja iz njihovog privatnog života koji su postali javni tokom sudskog procesa. Suđenje je okončano 2. novembra 2020. godine u korist A.H. U analizu je uključeno radi uspostavljanja narativnog kontrasta između izveštavanja o jednom slučaju, dva različita procesa i dva različita ishoda. Postoji opcija komentarisanja ali je sekcija prazna.

Naslov: Naslov odmah trivijalizuje sukob Dž.D. i A.H. kroz humoristički i blago vulgaran jezik. Ovo selektivno postavljanje fokusa na neobičan incident sa fekalijama u krevetu, umesto na znatno ozbiljnije optužbe za zlostavljanje, već na samom početku najavljuje opredeljenje teksta za senzacionalizam umesto temeljne analize pitanja rodno zasnovanog nasilja.

Upotreba imenice *poop* (kaka) umesto nekog formalnijeg izraza kao što je *feces* (fekalije – imenica upotrebljena kasnije u tekstu) daje naslovu neformalan i humorističan ton. Ova imenica, karakterističnija za svakodnevni govor, često se povezuje sa dečijim jezikom i humorom prikladnim za decu, te može znatno umanjiti shvatanje ozbiljnosti teme članka. Zatim, upotreba glagola *to flush*, glagola koji se obično koristi u kontekstu toaleta (ispiranja), podržava humorističan i trivijalni ton naslova, a posledično i celokupnog teksta. Metaforička upotreba ovog glagola sugerise da je incident sa fekalijama bio ključni trenutak koji je „isprao“ brak Dž.D. i A.H, i implicira da je baš ovaj događaj bio presudan u odluci o razvodu. Međutim, pojednostavljeno prikazivanje složenog odnosa može biti obmanjujuće, a stvarni razlozi za razvod mnogo kompleksniji, pogotovo u odnosima u kojima postoji nasilje. Samim tim, uticaj na percepciju javnosti o ovim suštinskim pitanjima je veliki, a ona se na ovaj način spuštaju na nivo šaljive anegdote.

¹³ Sheehy, K. (2021, 14. jul). *This is the poop that flushed Johnny Depp and amber heard's marriage away*. *Page Six*.

Pored toga što naslov odražava senzacionalistički stil tabloidnih medija koji često pribegavaju humoru i predstavljanju šokantnih detalja kako bi privukli pažnju čitalaca, ovakva formulacija odražava i širu kulturu trivijalizacije sistemskih društvenih problema i favorizovanja zabave nad korenitijim razumevanjem važnih pitanja.

Senzacionalizacija teksta – emotivan i humorističan jezik: U medijskom izveštavanju o poznatim ličnostima, posebno u slučajevima koji uključuju kontroverze, kao što je ovde slučaj, neretko se pribegava jeziku sa emotivnim ili humorističnim komponentama koje privlače čitalačku pažnju. Kako u ovom slučaju emocionalno obojen jezik ima značajnu ulogu u prenošenju intenzivnih osećanja aktera uključenih u incident, a humoristični jezik efikasno relativizuje njegovu ozbiljnost, ovi elementi u velikoj meri oblikuju narativ o suđenju Dž.D. i A.H, njihovom odnosu, ali i rodno zasnovanom nasilju.

- „disgusted“:

Ovaj pridev jakog emocionalnog naboja (zgađena) evocira intenzivan osećaj gađenja i neodobravanja. Upotrebljen je kao opis reakcije kućne pomoćnice na prizor fekalija u krevetu, čime stvara sliku velike nelagode i neprikladnosti. Podstiče čitaoca da podele utisak H.V, pritom pojačavajući njihovo negativno viđenje incidenta. Ovakva formulacija ni na koji način ne doprinosi informativnosti teksta, ali donosi snažan senzacionalistički efekat koji može dovesti do preuveličavanja ili distorzije stvarnih događaja.

- „horrificed and disgusted“:

Dok ponovljeni pridev *disgusted* pojačava utisak odbojnosti, pridev *horrificed* (zgrožena), još jedan pridev intenzivnog emocionalnog naboja odnosi se na osećaj straha, šoka ili užasa. Kao još jedan opis reakcije Vargasove, služi prenošenju intenziteta njenog emocionalnog odgovora, ali i usmerava pažnju čitalaca na dramatičnost samog događaja. I u ovom slučaju, naglašavanje subjektivnih aspekata na račun objektivnih činjenica dovodi do senzacionalističkog izveštavanja, pri čemu se stvarni događaji i njihova složenost mogu zanemariti ili preuveličati radi stvaranja emocionalno obojene priče.

- „angry“:

Još jedan pridev koji oslikava reakciju kućne pomoćnice. Pridev *angry* (ljuta) opisuje osećaj ljutnje, koji uvezuje sa onim što se percipira kao nepravda, krivica ili frustracija. Ovo može podstaći čitaoca da razviju empatiju prema H.V, deleći njen doživljaj priče. Kako se razlog za ljutnju, odnosno pronalazak fekalija u krevetu karakteriše kao nedostatak poštovanja („lack of respect”), to dodatno usmerava pažnju na interpersonalne odnose i dinamiku moći aktera priče.

- „poop“:

Već pomenuta imenica, objašnjena kroz prizmu naslova. I u ostatku teksta, iako se radi o opisu fekalija, izbor ove reči umesto formalnije varijante tekstu daje laganiji i humorističan ton, a čitaoca podstiče da čitavu situaciju shvate manje ozbiljno.

- „A.* Turd“:

Ova igra reči primer je kako humoristični jezik može imati dublje implikacije na percepciju javnosti kako o pojedincima, tako i o širim društvenim pitanjima. Spajanje prezimena A.H. sa engleskom imenicom *turd* (izmet), koja pripada vulgarnom slengu, kao pokušaj humora nosi sa sobom neukusne i degradirajuće konotacije o samoj A.H. U datom kontekstu, izraz je prenet kao citiranje Dž.D. od strane advokata lista San. Ova igra reči direktno pruža platformu za stigmatizaciju i negativnu percepciju A.H. kao osobe, osporava percipiranu istinitost njenih tvrdnji, ali i njeno lično dostojanstvo.

Konačno, vulgarna i degradirajući igra reči u ovom slučaju može se smatrati primerom rodno uslovljenog diskursa, u kom se konkretno žene često suočavaju sa degradirajućim i omalovažavajućim komentarima u medijima. Time se podržava uslozňjavanje ili barem održavanje rodne nejednakosti i diskriminacije u medijskom izveštavanju.

- „A.* in the Dumps“:

Još jedna igra reči koja se bazira na imenu A.H, takođe citiranje Dž.D. od strane advokata lista San (citatu u citatu). U ovom slučaju, kombinuje ga sa izrazom *in the dumps*, neformalnim izrazom koji u datom kontekstu označava neuspeh, lošu i nepovoljnu poziciju. Imenica *dump* označava prljavo, zapušteno mesto na koje idu stvari koje niko ne želi. Predstavlja još jedan pokušaj humorizacije ozbiljne teme koja rezultira ne samo trivijalizacijom društvenog problema, već i senzacionalističkom degradacijom A.H.

Ključne izjave – oblikovanje narativa:

- „J.D.* has accused A.H.* or one of her friends of pooping in the bed as a 'prank' after the actress' 30th birthday party.“

Ovom rečenicom se na samom početku postavlja temeljna premisa narativa, u kom se situacija u kojoj obe strane optužuju ovu drugu za incident predstavlja tako da se u subjekatskoj poziciji nalazi Dž.D. kao onaj koji iznosi optužbu, dok se A.H. postavlja kao objekat iste. Ovo implicitno uspostavlja dinamiku moći u kojoj Dž.D. preuzima aktivnu ulogu u oblikovanju narativa, dok se pozicija A.H. prikazuje kao pasivna i reaktivna. Implicirajući potencijalno namerni čin, upotreba imenice *prank* (podvala, šala) uz navođenje nečega što se percipira kao sramotno, u određenoj meri utiče na javno viđenje A.H, posebno u smislu onoga što ona smatra smešnim i prihvatljivim oblikom humora.

Ovaj narativni okvir već na početku oblikuje priču na način nepovoljan po A.H, a nju samo predstavlja kao potencijalno odgovornu za neukusan i neprikladan čin. To stvara kontekst u kom čitaoci naginju ka negativnoj percepciji njene uloge u događajima, a samim tim i na jednostrano razumevanje čitave situacije i svih faktora koji na nju utiču, od kojih su najvažnije (i zanemarene) optužbe za rodno zasnovano nasilje.

- „...It was clear to me that this was human feces. ...“:

Ovaj deo izjave H.V. preuzima ulogu ključne komponente u narativu. Eksplicitno navođenje ljudskog porekla izmeta pronađenog u krevetu namenjeno je pojačavanju percipirane morbidnosti incidenta. Intenzivira fizičku reakciju čitalaca (gađenje), kao i njihovu zaprepaščenost, ali istovremeno i implicira svesnu ljudsku intervenciju. Time se isključuje mogućnost slučajnosti ili nenamernog postupka. Imenička fraza „human feces“ svojom eksplicitnošću usmerava dalju interpretaciju događaja, i od čitalaca traži intenzivnu emocionalnu reakciju.

Ova konstatacija kućne pomoćnice pruža naizgled konkretan dokaz koji podupire navode Dž.D. i usmerava percepciju čitalaca prema negativnoj oceni događaja, te posledično i prema negativnoj percepciji aktera koji su za isti odgovorni. Kroz narativ teksta A.H. je ta kojoj se direktnije pripisuje odgovornost.

- „Ms. H.* argued with me, saying that there were no feces in the bed.“:

Ova rečenica prikazuje A.H. kako ulazi u verbalni sukob sa kućnom pomoćnicom, i negira prisustvo fekalija u krevetu koje se u tekstu uzima kao činjenica. Upotreba glagola *to argue* (raspravljati se, svađati se) interakciju karakteriše kao svađalačku, a takav karakter se posledično prenosi i na A.H, pozivajući čitaoce da je dožive kao neprijateljski nastrojenu i verbalno agresivnu.

U ovom kontekstu implicira da je A.H. spremna da osporava činjenice (ili barem ono što se u tekstu tako predstavlja) uprkos dokazima, te doprinosi negativnoj percepciji njenog karaktera.

Ukazuje i na neiskrenost A.H, što takođe može uticati i na procenu istinitosti njenih drugih tvrdnji, poput onih o preživljavanju rodno zasnovanog nasilja.

- „She had a bad temper in my opinion, and I did not want her to yell at me.“:

Još jedna izjava koja doprinosi negativnoj karakterizaciji A.H. Prikazuje je kao osobu sklonu agresivnom ponašanju. Ova rečenica, izrečena iz perspektive kućne pomoćnice, opisuje A.H. kao nabusitu (imenička fraza *bad temper* je jasno karakteriše kao takvu), i sklonu ljutnji ili agresiji. Iako dodavanje fraze „in my opinion“ definiše subjektivnost takve procene, i dalje doprinosi konstrukciji slike A.H. kao osobe problematičnog ponašanja.

Klauza „I did not want her to yell at me“ sugerise postojanje straha od verbalne agresije A.H. Indirektno podržava viđenje nje kao dominantne i potencijalno zastrašujuće osobe koja oko sebe stvara atmosferu straha i nelagode (glagol *to yell*). Posebno je efektan nagoveštaj da se ovaj strah H.V. temelji na prethodnim iskustvima, te implicira da je A.H. već bila agresivna prema zaposlenima.

- „As the evidence in court showed, Mr. D.* discussed committing such a prank for years beforehand and it plays to his lavatorial and abusive sense of humour.“:

Izjava portparolke A.H. je naizgled element čija je uloga uravnotežavanje narativa predstavljanjem njene strane priče. Pridevi *lavatorial* (toaletni) i *abusive* (zlostavljajući) u datom kontekstu nose sa sobom konotacije koje imaju potencijal da utiču na dalje oblikovanje narativa. Dok se *lavatorial* odnosi na takozvani toaletni humor, i implicira da je smisao za humor Dž.D. sirov i neukusan, *abusive* ukazuje na nasilničko ponašanje, te dodaje negativan element njegovom karakteru. Kombinacija ovih prideva stvara sliku Dž.D. kao nekog koga zabavlja povređivanje drugih.

Međutim, iako naizgled pruža protivtežu optužbama protiv A.H, narativ usmeravajući na Dž.D, upečatljivo je da zauzima relativno mali deo teksta u poređenju sa dominantnim optužbama usmerenim prema A.H. kako u delovima koji prethode tako i u onima koji slede. Samim tim, narativ ostaje dominantno fokusiran na optužbe protiv A.H. i njeno ponašanje koje je okarakterisano kao problematično.

- „Not sure I’ve laughed that hard for years. At least the photos are hilarious.“:

Reči Dž.D. mogu se analizirati u kontekstu njihovog uticaja na razumevanje njegove sopstvene odgovornosti u incidentu. U tekstu nije sasvim jasno da li je izvor izjave sam Dž.D. kroz svoje svedočenje, ili je u pitanju citiranje advokata lista San. Njegova reakcija, koja podrazumeva smeh i zabavljenost izazvane fotografijama fekalija u krevetu, može se tumačiti i kao indirektni opis njegovog smisla za humor. Ipak, u većoj meri je indicija da se on vidi odvojenim od samog događaja, kao da je posmatrač ili treća strana, a ne ona direktno uključena u njegovo stvaranje. Ako se on vidi kao puki posmatrač koji se spolja smeje situaciji, to implicitno poriče njegovu odgovornost za incident.

Ovaj narativ se i osnažuje kroz najveći deo teksta u kom su optužbe većinski usmerene protiv A.H. Međutim, važno je napomenuti da takva interpretacija jeste pre svega subjektivna i u velikoj meri zavisi od konteksta i informacija koje su dostupne čitaocima.

Članak 2¹⁴: „J.D.* 'BLOODBATH' J.D.* ‘warned A.H.* of bloodbath if he didn’t walk away’“

Tekst objavljen 25. aprila 2022. godine u britanskom tabloidu San (*The Sun*) detaljno prenosi svedočenja tokom Dž.D.-A.H. suđenja za klevetu, i citira audio snimke korišćene kao dokazni materijal. Narativni fokus je pretežno na fizičkom sukobu između dve strane. Najveći deo

¹⁴ Diaz, A. (2022, 22. april). *Johnny Depp “warned amber heard of bloodbath if he didn’t walk away.”* The Sun.

teksta čini direktni govor – svojevrsni transkript audio snimaka, kao i delovi svedočenja koja su usledila nakon slušanja snimaka u sudnici. Samim tim, eksplicitni jezik i šokantni detalji fizičkog sukoba između Dž.D. i A.H. predstavljeni su čitaocima kao tema ovog medijskog izveštaja, što je doprinelo njegovom senzacionalističkom karakteru i uskratilo informativnu i edukativnu vrednost. Jedini kontekst slučaja koji tekst pruža odnosi se na finansijske aspekte – iznos koji obe strane traže kao odštetu za klevetu – što se takođe može smatrati šokantnim detaljem. Članak se nalazi u sekciji *TV and Showbiz*, dok opcija ostavljanja komentara na tekst ne postoji.

Naslov: Upotreba imenice *bloodbath*, istaknute velikim slovima, privlači pažnju i stvara snažan vizualni utisak. Ova imenica sugerise ekstremno fizičko nasilje (kupanje u krvi, krv do kolena) i ima veliki potencijal za izazivanje snažne emocionalne reakcije čitalaca. Senzacionalistički karakter same imenice pojačava njeno ponavljanje u naslovu.

Može se uočiti i zanimljiva interakcija između upotrebe uvodnog glagola *to warn* (upozoriti) i navodnika, koja predstavlja svojevrsnu nedoslednost u izveštavanju. Dok glagol *to warn* obično sugerise indirektan govor i uvodi u prepričavanje izjave, upotreba navodnika implicira direktan govor i tačno citiranje reči govornika. Ova kombinacija može biti rezultat previda, ali može biti i namerna, u službi pojačavanja senzacionalističkog efekta samog naslova. Stvaranje konfuzije oko autentičnosti izjava bila bi direktna posledica ovakve nedoslednosti, što, u kombinaciji sa senzacionalističkim jezičkim izborima, podrazumevane činjenice može preuveličati ili izvrnuti.

Direktni govor – senzacionalizacija eksplicitnim i vulgarnim jezikom: Sa jedne strane, direktni govor pruža autentičniji uvid u misli, osećanja i stavove aktera priče, sa druge, preveliki fokus na njemu može negativno uticati na objektivnost i ograničiti informativnost teksta (ukoliko čitaoci ne dobiju sveobuhvatnu analizu ili kontekst događaja o kom se piše). Kada su informacije prezentovane isključivo kroz direktni govor, postoji veći rizik od selektivnog izveštavanja, gde autor (ili urednik) teksta može izabrati samo one izjave koje podržavaju određenu narativnu liniju. Važno je istaći da informativni i edukativni potencijal značajno zavisi od izbora citata i načina na koji su oni integrisani u narativ. U ovom slučaju, izabrani citati obiluju vulgarnim i emocionalno obojenim jezikom, što značajno ograničava informativnost teksta i svodi ga na potencijal za zadržavanje čitalačke pažnje.

Uključivanje vulgarnih izraza u narativ („put your f***ing cigarette out on someone else“, „shut up fat a***“), izjave profilise kroz prizmu agresije, uz naglasak na visok intenzitet sukoba i napetosti između Dž.D. i A.H. Njihova veza, a posledično i narativ teksta, se svodi na dramu i konflikt. Insistiranje na takvom narativu je tabloidna vrednost koja profit crpi iz skandala i sukoba među poznatim ličnostima, zanemarujući pritom širu sliku i nasilje kao kontekst priče. Upotreba psovki i pežorativnog jezika šokira čitaoce i podstiče ih na emocionalni odgovor što je samo po sebi cilj senzacionalističkog izveštavanja.

Izbor naratora – jednostrano formiranje narativa: Neuravnoteženo izveštavanje čest je problem u tabloidnom medijskom diskursu, a postaje posebno upečatljivo u tekstovima u kojima preovladava upotreba direktnog govora u vidu citiranja. Tada izbor citata i narator (akter priče) koji ih izgovara postaju instrumenti u službi određene narativne linije. U ovom slučaju, dominantni narator je Dž.D, koji je direktno citiran pet puta u inače kratkom medijskom izveštaju, dok je njemu suprotstavljena strana, A.H, citirana jednom.

Direktno prenete reči Dž.D. o neophodnosti njihovog razdvajanja („walking away is necessary“ – pridev *necessary* ukazuje na neutralnu nužnost) i upozorenje na posledice ukoliko do istog ne dođe („it’s just going to be a bloodbath“ – imenica *bloodbath* ukazuje na ekstremnu posledicu) mogu se tumačiti kao njegov pokušaj da izbegne eskalaciju sukoba. Iako je upotreba imenice *bloodbath* senzacionalistička, u ovom kontekstu može se tumačiti pozitivno po glumca, kao njegova želja da izbegne nasilje. To može podržati narativ u kome se Dž.D. prikazuje kao razumna

strana koja pokušava da spreči dalje sukobe, dok se njegova upotreba senzacionalističkog jezika može percipirati kao opravdana u kontekstu upozorenja na moguće posledice.

Jedini citat A.H. u tekstu („put your f***ing cigarette out on someone else“) je agresivan i vulgaran, iako se kontekstualno govori o navodnom nasilnom činu Dž.D. prema njoj. Isključivi fokus na ove njene reči može umanjiti percipiranu kompleksnost stvarnog sukoba između Dž.D. i A.H. Ako se postupci Dž.D. u tekstu prikazuju kao reakcija na agresiju A.H, to narativ oblikuje u njegovu korist, pri čemu čitaoci njegove postupke mogu tumačiti kao opravdane ili razumne odgovore na njeno ponašanje, indirektno umanjujući odgovornost koja se može pripisati Dž.D. Realnost njihove situacije je izvesno znatno složenija, uz doprinos obe strane dinamici odnosa.

Naredni citati su isečki sa samog suđenja. U njima Dž.D. ima priliku da objasni i opravda svoje postupke, emfatično karakterišući situaciju koju A.H. pominje grubim preuveličavanjem („grossly exaggerated“). Kombinacija priloga *grossly* i prideva *exaggerated* nosi snažnu negativnu konotaciju u datom kontekstu. Ukazuje na to da je nešto predstavljeno na način koji je svakako netačan, ali i neopravdano uveličan. Ova pridevska fraza implicira da postoji namerna ili nesmotrena distorzija činjenica, što ponovo može uticati na oblikovanje narativa povoljnog za Dž.D. U kombinaciji sa poslednjim direktno prenetim rečima Dž.D. koje neposredno i koncizno diskredituju reči A.H. („I didn't put a cigarette out on her“), stvara se slika Dž.D. kao osobe koja je spremna da se suoči sa optužbama i koja ima argumente za svoju odbranu (iako oni u tekstu nisu navedeni), dok se A.H. može percipirati kao agresivna, manje otvorena ili nemoćna da odbrani svoju stranu priče.

Ova dinamika u izveštavanju može imati značajan uticaj na javno mnjenje. Ako čitaoci vide Dž.D. kao transparentnog i otvorenog, mogu biti skloniji da mu veruju ili ga podrže. Sa druge strane, ako A.H. nije jednako zastupljena, ako je zastupljena jednostrano, ili ako se njeni argumenti ne prenose jasno, može doći do negativnog uticaja na njenu percepciju u javnosti.

Takav narativ može obeshrabriti žrtve rodno zasnovanog nasilja da se oglase ili potraže pravdu, strahujući da će i one biti suočene sa sličnim nepoverenjem ili osudom. Iako ne postoji presuda kojom bi se A.H. mogla nazvati žrtvom nasilja, veliki deo javnosti veruje da ona to jeste, pa je i vidi kroz tu prizmu. Stigmatizacija i negativna percepcija žrtava mogu doprineti održavanju kulture ćutanja i nekažnjivosti, gde se rodno zasnovano nasilje nastavlja bez adekvatnih društvenih ili pravnih posledica.

Članak 3¹⁵: „P.M.* says A.H.* should 'stop playing victim' after 'unfair' claim“

Tekst objavljen 14. juna 2022. godine u britanskom tabloidu Dejli Star (*The Daily Star*) iznosi stavove novinara P.M. P.M. se u javnosti istakao bavljenjem tabloidnim temama, a posebno interesovanje je pokazao za slučaj Dž.D.-A.H.. U svojim komentarima, on je nedvosmisleno stao na stranu Dž.D, pogotovo nakon što je sud u Virdžiniji presudio u njegovu korist. Iako su izrazito negativan stav o A.H. i oštri komentari P.M. fokus kako naslova, tako i lida, deo teksta odnosi se i na isečke iz njenog intervjua za En-Bi-Si u kom je iznela svoje viđenje toka suđenja i reakcija javnosti. Članak pruža informacije o ishodu suđenja, kao i o događajima koji su mu prethodili. Dok se fokusira na konflikt između dve strane i komentare treće, za slučaj potpuno nerelevantne strane (P.M.), tekst, u ustaljenom maniru tabloidnog izveštavanja, ne pruža dublju analizu ili kontekst oko šireg problema rodno zasnovanog nasilja. Nalazi se u sekciji *Showbiz*, dok komentara nema.

Naslov i lid: Naslov i lid odmah postavljaju ton teksta prenoseći (direktno i indirektno) izjave P.M. u kojima A.H. karakteriše kao nekog ko se pretvara da je žrtva. Imperativna konstrukcija „stop playing victim“ tendenciozno je upotrebljena u vidu poruke koju P.M. šalje A.H. Glagola *to stop* sugeriše da je u pitanju nešto što ona aktivno radi i može da kontroliše, čime se

¹⁵ O'Toole, S. (2022, June 14). *Piers Morgan says Amber heard should "stop playing victim" after "unfair" claim*. Daily Star.

njeno ponašanje implicitno određuje kao manipulativno ili neiskreno. Izraz *to play the victim* implicira da osoba (u ovom slučaju A.H.) namerno preuveličava ili izmišlja svoje iskustvo kako bi izazvala saosećanje ili postigla neku korist. Iz ovakve formulacije, čitalac zaključuje da A.H. nije zapravo žrtva. Izraz „playing the victim“ se ponavlja dva puta u naslovu i lidu, što pojačava poruku da A.H. treba da prestane da se predstavlja kao žrtva, implicitno poručujući da ona to zapravo nije.

Karakterizacija P.M. je u naslovu izvršena pridevom *outspoken* i imenicom *journalist*. Opisivanje P.M. kao „outspoken“ (direktan, otvoren, iskren u govoru i iznošenju mišljenja) može mu dati određeni nivo autoriteta ili kredibiliteta u očima čitalaca, te oni mogu biti skloniji da prihvate njegove stavove kao iskrene i činjenično utemeljene. Pored toga, ovakva formulacija može uticati i na to kako čitaoci percipiraju samu temu. Ako se P.M. vidi kao pozitivan, autoritativan glas, njegova kritika A.H. i poziv njoj da „prestane da glumi žrtvu“ potencijalno imaju snažniji uticaj na formiranje mišljenja javnosti.

Naslov i lid već postavljaju određeni prag kredibiliteta i jednog i drugog aktera. Upotreba glagola *to accuse* kao uvodnog glagola za navođenje reči P.M. podrazumeva ozbiljnost i sigurnost. Stvara se utisak da za njegovu tvrdnju postoji osnova ili dokaz, što samo po sebi može dati veću težinu rečima P.M. u očima čitalaca, a njega samog predstaviti ga kao osobu koja iznosi ozbiljne i naizgled opravdane optužbe. Sa druge strane, glagol *to claim* koji služi za uvođenje izjave A.H. ima neutralniju konotaciju i slabiji intenzitet. Glagol *tvrditi* može čak sugerisati da postoji mogućnost da nešto nije potkrepljeno čvrstim dokazima ili da se radi o subjektivnom mišljenju. Samim tim, neutralniji karakter ovog glagola potencijalno umanjuje snagu izjave A.H, i predstavlja je kao manje autoritativnu ili pouzdanu.

Senzacionalistički jezik:

- „hit out at“:

Ovaj frazalni glagol nosi konotaciju agresije i konfrontacije. Stvara sliku verbalnog sukoba i potencijalno dodatno polarizuje mišljenje čitalaca. Njegova upotreba u kontekstu obraćanja P.M. A.H. doprinosi senzacionalističkom tonu teksta koji se više fokusira na konfliktne aspekte priče nego na objektivno izveštavanje.

- „blanketed the media“:

Metaforički upotrebljena fraza navedena je u kontekstu izjave portparolke A.H. koja ističe da je pravni tim Dž.D. izjavama i intervjuima nakon presude „prekrio medije“. Glagol *to blanket* ima konotaciju sveobuhvatnog pokrivanja, i njom implicira, u datom kontekstu, da je tim Dž.D. preuzeo kontrolu nad narativom u medijima. Pretpostavka koordinisanog i manipulativnog delovanja da se javno mnjenje okrene u korist Dž.D, može se na prvi pogled protumačiti kao doprinos argumentativnom balansu, ali njena uloga u tekstu je zapravo senzacionalistička – održati narativ sukoba i ohrabriti polarizaciju mišljenja.

- „smear campaign“:

Ova imenička fraza sa sobom nosi negativnu konotaciju i ukazuje na malicioznu nameru i delovanje da se diskredituje ili okalja nečiji ugled. Upotreba u ovom kontekstu priči dodaje dramatičnu notu, i potencira ideju o postojanju zavere ili zlonamernih taktika (u ovom slučaju od strane Dž.D, iako se izraz kroz druge medijske izveštaje upotrebljava na obe strane), čime se potencijalno produbljuje polarizacija javnog mnjenja. Pretpostavka maliciozne namere bez dublje analize i argumenata ima izuzetno senzacionalistički karakter, pogotovo u slučajevima koji uključuju javne ličnosti i osetljive teme kao što je rodno zasnovano nasilje.

- „hoax“:

Imenica *hoax* konotativno je snažna i može izvršiti uticaj na oblikovanje stavova čitalaca. Nedvosmisleno implicira da su optužbe izmišljene ili lažne, te da postoji element namerne obmane ili prevare. Iako se nalazi pod navodnicima, kao izdvojeni deo citata, pozicioniranje ove imenice kao poslednje reči ima za cilj njeno isticanje. U kontekstu optužbi za zlostavljanje, nekritička upotreba imenice *hoax*, bilo u citiranju ili u autorskom tekstu, podstiče sumnje čitalaca u istinitost optužbi i potencijalno utiče na njihovu objektivnu procenu situacije.

Oblikovanje narativa – ključne izjave:

- „Even if you think I'm lying, you still couldn't look me in the eye and tell me that you think on social media there has been a fair representation“:

Sa jedne strane, klauza „you still couldn't look me in the eye“ u izjavi A.H. nosi veliku emocionalnu težinu i može se shvatiti kao izazov čitaocu ili sagovorniku, s obzirom na to da nagoveštava suočavanje sa nepravednim rekacijama na društvenim mrežama. Ličnim pristupom, kao što je gledanje u oči, uspostavlja se emocionalna veza sa čitaocima preko koje A.H. traži saosećanje i razumevanje za svoju situaciju.

Ipak, iako upotrebljena kao dokaz druge poente, kondicionalna konstrukcija „even if you think I'm lying“ otvara prostor za sumnju u iskrenost A.H. u kontekstu narativa koji je već naslovom postavljen tako da istu dovodi u pitanje. Iako namenjeno kao dopuna njenom izražavanju frustracije zbog nepravednog tretmana na društvenim mrežama, može postići suprotan efekat tako što smanjuje percipiranu verodostojnost njenih tvrdnji u očima čitalaca koji već imaju polarizovana mišljenja o ovoj temi. Njena frustracija i utisak nepravde se u ovoj izjavi ne odnose na tok suđenja već na pitanje medijske pristrasnosti. Tako postavljen fokus može umanjiti težinu njenih optužbi i stvoriti utisak da se ona sama više bavi percepcijom javnosti nego stvarnim dokazima, čime se njena pozicija potencijalno slabi.

- „The jurors didn't read any of the social media stuff, they listened to the evidence and concluded she was lying“:

Isticanjem nepristrasnosti porotnika, prenete izjave P.M. sugerišu da je njihova odluka zasnovana na činjenicama, a ne na spoljnim uticajima. Time se podržava narativ da je proces donošenja iste bio pravedan i objektivan, bez uticaja spoljnih faktora poput društvenih mreža. Takva formulacija doprinosi poverenju u legitimitet presude u korist Dž.D. Kada se ova izjava tekstualno postavi kao odgovor na prethodnu izjavu A.H. u kojoj ona ukazuje na nepravednu reprezentaciju na društvenim mrežama, izjava P.M. deluje kao opovrgavanje njene tvrdnje, te kao dodatna podrška narativu povoljnijem po Dž.D. Dinamična interakcija izjava A.H. i P.M. u tekstu oblikuje narativnu strukturu u kojoj argumenti P.M. direktno osporavaju tvrdnje A.H.

Takođe, direktna upotreba glagola *to conclude* (zaključiti) i *to lie* (lagati) za određivanje izjave A.H. snažna je i kategorična, te dodaje težinu narativu o nevinosti Dž.D. Glagol *to conclude* ukazuje na proces donošenja odluke zasnovan na pažljivom razmatranju i analizi dokaza, i pripisuje autoritet presudi porotnika. Sa druge strane, upotreba glagola *to lie* direktna je i oštra, ne ostavlja prostor za interpretativne nijanse ili dvosmislenost, te jasno diskredituje verodostojnost izjava A.H. Upotreba ova dva glagola u kombinaciji može se tumačiti kao potvrda nevinosti Dž.D.

- „I suggest it's time for Ms H.* to stop playing the victim“:

U još jednoj izjavi P.M, glagolom *to suggest* (predložiti), poziva se na promenu ponašanja A.H, koje je implicitno okarakterisano kao neadekvatno ili problematično. Njena pozicija se na taj način može dodatno oslabiti u očima javnosti, dok se istovremeno jača narativ u kome je Dž.D. istinska žrtva. I ova izjava P.M. se može protumačiti kao autoritativna, jer dolazi od osobe koja se smatra ekspertom u javnom diskursu.

Već pomenuta fraza *to play the victim* sugerije da A.H. koristi ulogu žrtve kao taktiku ili strategiju. Implicira da njene tvrdnje nisu u potpunosti tačne, već da su deo pokušaja da se manipuliše percepcijom javnosti. U kontekstu suđenja za klevetu, gde je pitanje verodostojnosti ključno, samo nagoveštaj da se A.H. pretvara da je žrtva podržava narativ u kom je Dž.D. nepravedno optužen. Ipak, još je važnije razmotriti posledice ovakvih izjava po shvatanje rodno zasnovanog nasilja. U društvima u kojima je kultura tišine duboko ukorenjena, žrtve rodno zasnovanog nasilja se često suočavaju sa stigmatizacijom i otporom kada pokušaju da govore o svojim iskustvima. Kada se izjave poput ove ističu u javnom diskursu, mogu doprineti održavanju kulture tišine tako što umanjuju, trivijalizuju ili dovode u pitanje iskustva žrtava, ali i potpuno negirati stvarnost rodno zasnovanog nasilja, i čak ojačati stereotipe koji okrivljuju žrtvu.

- „I don't blame them. I actually understand. He's a beloved character and people feel they know him. He's a fantastic actor“:

Sarkastični ton izjave ukazuje na pitanje idolizacije javnih ličnosti i načina na koji nečija reputacija može uticati na percepciju istine i pravde. Implicira se da se popularnost Dž.D. koristi kao svojevrsni štit od optužbi, što samo po sebi može biti kritika načina na koji se javne ličnosti tretiraju u kako u pravnom sistemu tako i u javnom mnjenju. Indirektno poručuje da ishod suđenja nije pravedan. Takođe, sarkastična karakterizacija Dž.D. kao „sjajnog glumca“ („fantastic actor“) ukazuje na njegovu veštinu u obmani porotnika i javnosti prilikom suđenja. Time se dodaje dubina njenom kritičkom komentaru, uz dovođenje integriteta suđenja i pravog karaktera optuženog u pitanje.

Kroz ovu izjavu, A.H. pokušava da preokrene dinamiku moći u uspostavljenom narativu, tako što izaziva dominantno stanovište koje favorizuje Dž.D. Sarkazam se koristi kao oruđe za izazivanje i preispitivanje postojećih narativa u medijima i u javnom mnjenju. Ipak, umesto doprinosa balansu, u kontekstu ovog teksta, izjava može doprineti produbljivanju podela u javnom diskursu – oni koji već podržavaju Dž.D. mogu odbaciti sarkazam kao neosnovan ili nepravedan, potencijalno ekstremizujući narativ u pokušaju odbrane glumca.

Izbor delova intervjua koji se uključuju u tekst odražava medijsku strategiju koja teži senzacionalizmu i implicitno podržava određeni narativ. Uključivanjem sarkastičnih izjava umesto argumentovanih stavova (kojih je bilo u originalnom intervjuu A.H.), mediji mogu manipulirati percepcijom slučaja, i to tako što favorizuju jednu stranu u odnosu na drugu. Pritom, kada se u medijskim izveštajima trivijalizuju ili ignorišu argumenti koji se tiču ozbiljnih pitanja kao što je rodno zasnovano nasilje, doprinosi se neadekvatnom razumevanju problema i podržavaju postojeće predrasude i stereotipi.

Članak 4¹⁶: „A.H.*evaluation revealed two personality disorders, psychologist says“

Tekst britanskog Gardijana (*Guardian*), objavljen 26. aprila 2022. godine, izveštava o svedočenju psihološkinje Š.K, stručnjakinje za partnersko nasilje na suđenju za klevetu između Dž.D. i A.H. Članak se fokusira na psihološku evaluaciju A.H. koju je Š.K. sproveda, delom lično, delom posredno, dijagnostikujući A.H. sa dva poremećaja ličnosti. Tekst pruža detalje o ponašanju A.H, kao i karakteristikama pomenutih poremećaja ličnosti. Pored toga, članak obuhvata i druga sudska svedočenja, uključujući iskaze o dinamici odnosa između Dž.D. i A.H, kao i navode o fizičkim sukobima. Iako se radi o netabloidnom izveštavanju, primetan je izostanak izbalansiranog pristupa obema stranama, uz nedvosmislen fokus na iskaze u korist Dž.D, što znatno utiče na objektivnost teksta. Članak se nalazi u sekciji *Film*, što sugerije da je fokus istog na javnim ličnostima i industriji zabave, dok opcija ostavljanja komentara na tekst ne postoji.

¹⁶ Guardian News and Media. (2022, 26. april). *Amber heard evaluation revealed two personality disorders, Psychologist says*. The Guardian.

Naslov: Upotreba glagola *to reveal* u naslovu, uz subjekat koji se odnosi na psihološku procenu ličnosti A.H. i objekat koji se odnosi na dva poremećaja¹⁷ te iste ličnosti, ima jasnu konotaciju otkrivanja ili razotkrivanja nečega što je do tada bilo skriveno ili nepoznato. Izbor glagolskog predikata stvara utisak da su rezultati procene neizbežni i činjenični, a ne subjektivni ili diskutabilni. To čitaocima sugerise da je istaknuta dijagnoza A.H. neporeciva i zasnovana na čvrstim dokazima.

Kao izvor informacija je na samom kraju naslova okarakterisana psihološkinja, što samoj izjavi dodaje autoritet. Kako se psiholozi, ili u ovom slučaju psihološkinja, percipiraju kao stručnjaci u svojoj oblasti, njihove procene i dijagnoze se najčešće prihvataju kao pouzdane i objektivne. Međutim, važno je napomenuti da je psihološkinja u ovom slučaju svedok tužilačke strane, i kao takva, pozvana je da svedoči u korist Dž.D. Dakle, nije tu kao nezavisni stručnjak pozvan od strane suda. Ova informacija nije naglašena u naslovu, što čitaocima može dovesti da procenu vide kao neutralnu i nepristrasnu, iako bi mogla biti pod uticajem interesa jedne strane u sporu.

Uvod u narativ: U uvodu teksta, Š.K. je profilisana kao „expert in intimate partner violence“ (ekspert za slučajeve partnerskog nasilja), što je karakterizacija koja uspostavlja njen autoritet i kredibilitet u kontekstu slučaja. Ona je u subjekatskoj poziciji pasivne konstrukcije („called to give evidence“ – pozvana da izloži dokaze) koja može podržati zabludu o njenoj nužnoj objektivnosti. Iz ovako formulisane rečenice, implicitno proizilazi da je Š.K. pozvana da svedoči od strane suda, kao nezavisni stručnjak, iako je, kako se neistaknuto i nedovoljno navodi u daljem tekstu, zapravo svedok tužilačke strane. Ova nijansa u tumačenju pasivne konstrukcije može biti ključna za razumevanje njene uloge u slučaju i potencijalnog uticaja na to kako čitaoci percipiraju njenu objektivnost u slučaju.

Glagol *to reveal* (otkriti) i u ovom kontekstu dijagnostikovanja poremećaja ličnosti nagoveštava činjenični prikaz neospornih detalja koji su do tog trenutka od javnosti bili sakriveni.

Izjave psihološkinje – kreiranje psihološkog profila A.H:

- „J.D.’s* witness, Sh.C*, said that the diagnosis came from examination of A.H.’s* previous psychological assessments, coupled with direct examination on two occasions, and participation in a Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) test“:

Posebnu pažnju treba obratiti na definisanje uloge doktorke Š.K, koja je u celokupnom tekstu tek u jednom navratu, na samom početku, predstavljena kao svedok predložen od strane tima Dž.D, dok se njena dalja karakterizacija u tekstu vrši isključivo kroz prizmu njene stručnosti i iskustva, a ne svojstva u kom je pozvana da svedoči. U ovom slučaju, fokus rečenice nije na subjektu, pa samim tim ni na ulozi, već na indirektnim govorom predstavljenom objašnjenju procesa dijagnostike koju je subjekat (Š.K.) izvršio. Detaljan opis procesa dijagnostike, koji uključuje pregled prethodnih psiholoških procena A.H, neposrednu procenu u dva navrata i učešće u MMPI¹⁸ testu, može stvoriti utisak temeljnosti i stručnosti, te dovesti do percepcije da su njene procene nužno pouzdane i zasnovane na čvrstim dokazima.

¹⁷ Granični poremećaj ličnosti (BPD) i histrionični poremećaj ličnosti (HPD) su dva psihijatrijska stanja koja spadaju u kategoriju poremećaja ličnosti. Oba stanja mogu značajno uticati na kvalitet života pojedinca i zahtevaju profesionalnu psihološku pomoć. (American Psychological Association, 2022).

¹⁸ MMPI test (*Minnesota Multiphasic Personality Inventory*) je standardizovani psihometrijski alat razvijen 1939. godine na Univerzitetu u Minesoti. Cilj testa je sveobuhvatna evaluacija ličnosti i emocionalnih poremećaja kroz niz tvrdnji koje ispitanici ocenjuju kao tačne ili netačne. Rezultati se analiziraju kroz različite skale koje odražavaju aspekte kao što su depresija, paranoja i socijalna introvertnost. MMPI se primenjuje u kliničkoj psihologiji, forenzičkim istraživanjima i psihološkom savetovanju (U.S. National Library of Medicine, 2023).

Međutim, u slučajevima koji se direktno ili indirektno odnose na rodno zasnovano nasilje, posebno je važno razumeti kontekst u kom se svedoči o psihološkoj proceni, kao i uzeti u obzir mogući uticaj koji njena uloga kao svedoka može imati na percepciju njene objektivnosti.

- „Sh.C.* said that A.H.*, 36, displayed a 'reactive', 'overly dramatic presentation' and used words like 'magical' and 'wonderful' to describe events. A.H.*, she said, flitted between 'princess and victim'.“

U kombinaciji direktnog i indirektnog citiranja Š.K, istaknute su pridevske i imeničke fraze poput „reactive“, „overly dramatic presentation“, „magical“, „wonderful“, „princess and victim“. Upotrebljene su kao određenje ponašanja i izražavanja A.H. Svaki od ovih opisa ima visok emocionalni naboj i učestvuje u oblikovanju narativa u kom se A.H. percipira kao sklona preuveličavanju i dramatizaciji, i tako stvara sliku nje kao nestabilne ili manipulaciji sklone osobe.

Pridev *reactive* (reaktivna, nagla) sugerise da je A.H. sklona impulsivnim i preteranim reakcijama, te da samim tim nije u stanju da adekvatno kontroliše svoje emocije. Direktno podržava sliku emocionalno nestabilne osobe.

„Overly dramatic presentation“ (preterana dramatizacija) je imenička fraza koja implicira da A.H. tendenciozno preuveličava ili dramatizuje situacije u kojima se nalazi. U kontekstu optužbi za rodno zasnovano nasilje, stvara se utisak da je ona neiskrena i teatralna ili da koristi dramu kao sredstvo manipulacije.

Pridevi *magical* i *wonderful* (magično i divno) predstavljeni su kao česti vokabularni izbori A.H. Dok je njihova konotacija pozitivna kada se oni koriste samostalno i van datog konteksta, kada je reč o proceni ličnosti, kao vokabularni izbori osobe koja joj je podvrgnuta, ukazuju na nerealističan ili idealizovan pogled na svet. Njima se implicira da je A.H. sklona fantaziranju ili razvijanju iluzija.

„Princess and victim“ (princeza i žrtva) – karakterizacija uloga koje A.H. naizmenično preuzima prema rečima Š.K. Sugerise njeno viđenje sebe kroz ideje privilegije (koju podrazumeva imenica *princeza*) i ranjivosti (koju podrazumeva imenica *žrtva*). U datom kontekstu poručuje da ona svojim identitetom manipuliše kako bi pobrala simpatije ili izvukla korist. Tom implicitnom porukom podržava se stav o manipulativnoj prirodi A.H, odnosno njenoj zloupotrebi statusa žrtve rodno zasnovanog nasilja kao sredstva za postizanje ciljeva.

- „as sophisticated, "cute and girlish", as such people may present, Sh.C.* said, they "may in reality be very destructive", "dramatic, erratic, and unpredictable" and possessed of an "underlying drive to not be abandoned but also to be center of attention“:

Ovim opisom se ličnost A.H. određuje kao kompleksna i višeslojna, neupitno privlačna ali i potencijalno opasna.

Pridev *sophisticated* (prefinjena) sugerise da A.H. može delovati sofisticirano, ali samo u kontekstu površinske prezentacije koja se oslanja na njenu sposobnost da se ponaša na način koji je privlačan i prihvatljiv u društvenim krugovima. Opisana je i kao „cute and girlish“, što su pridevi koji nagoveštavaju nevinost i mladalačku privlačnost. U datom kontekstu takođe impliciraju neautentičnost – da A.H. koristi svoju fizičku pojavu i šarm kako bi stekla simpatije ili manipulirala slikom drugih o sebi.

Modalni opis A.H. „may in reality be very destructive“ (mogla bi zapravo biti vrlo destruktivna) nagoveštava da se iza privlačne fasade krije (frazu *in reality* poručuje da postoji disonanca između javnog i privatnog) potencijal za destruktivno ponašanje i sklonost ka namernom urušavanju odnosa. Modalni glagol *may* ovaj sud ublažava i udaljava od konačnosti, ali je upitno koliko je to čitaocima vidljivo uzimajući u obzir da je sam glagol ispraćen konotativno snažnim pridevom. Pridev *destructive* ima intenzivno negativnu konotaciju i ukazuje na tendenciju da se

nanese šteta, uništenje ili razaranje. U kontekstu karakterizacije A.H, implicira da ona ima sposobnost (a i volju) da naštetiti i povredi, sa dalekosežnim posledicama za one koji su uključeni u njen život.

„Dramatic, erratic, and unpredictable“ – pridevi koji upotpunjuju sliku nestabilne i nepredvidive osobe. Ukazuju na to da A.H. ima ekstremne emocionalne reakcije i da se teško može predvideti kako će se ponašati. Snažna i jasna konotacija nepredvidivosti ovih prideva može imati značajan uticaj na shvatanje dinamike moći i nasilja u njihovom odnosu, te podržati stav da je ta njena navodna nestabilnost doprinela sukobima u njihovom odnosu. Toj usmerenoj proceni podložni su i javnost i pravosudni sistem koji je u tom trenutku odlučivao o navodima za nasilje (u ovom slučaju posredno, preko optužbi za klevetu o počinjenom nasilju). Ako se A.H. percipira kao osoba sklona dramatizaciji i nepredvidivom ponašanju, to može dovesti do sumnje u istinitost njenih tvrdnji o zlostavljanju, dok sa druge strane, ako se Dž.D. percipira kao žrtva njenog nepredvidivog ponašanja, to može oblikovati narativ o njemu kao nevinoj strani u sukobu.

Određuje se i unutrašnja motivacija koja se, prema tvrdnjama Š.K, nalazi iza ponašanja A.H. („possessed of an underlying drive to not be abandoned but also to be center of attention“). Izbegavanje odbacivanja („to not be abandoned“) i potreba da se bude u centru pažnje („to be center of attention“) navode na zaključak o duboko ukorenjenoj potrebi za validacijom i priznanjem, koja za posledicu naizgled ima manipulativne tendencije. Pasivna konstrukcija glagola *to possess* u kojoj je A.H. postavljena kao objekat, ukazuje na njenu nemogućnost da utiče na svoje ponašanje, čime se slika nestabilnosti još jednom potvrđuje.

- „Sh.C.* said borderline personality disorder represented an unstable personality, alert to rejection, with little access to self-regulation and marked by “a lot of anger, cruelty toward people less powerful, concerned with image, attention seeking and prone to externalizing blame, a lot of suppressed anger that may explode outwards“:

Još jedan opis koji A.H. indirektno, preko karakterizacije osoba sa graničnim poremećajem, opisuje na izrazito negativan način. Fraze „unstable personality“, „alert to rejection“ poručuju da su osobe sa graničnim poremećajem ličnosti nestabilne i posebno osetljive na odbacivanje. U kontekstu slučaja, impliciraju da je reakcija A.H. na potencijalni sukob ili nesuglasice u odnosu bila preterana ili nerazumna, jasno podržavajući verziju događaja Dž.D.

A.H. je definisana i imeničkom frazom „little access to self-regulation“, pri čemu nedostatak sposobnosti samoregulacije ukazuje na teškoće u kontroli emocija, kao i sklonost ka intenzivnim i neadekvatnim emocionalnim reakcijama koje mogu eskalirati u sukobe. Time se indirektno poručuje da je krivac za sukobe koji su nastali u njihovom partnerskom odnosu upravo A.H.

„A lot of anger, cruelty toward people less powerful“ – izuzetno negativna karakterizacija osoba sa graničnim poremećajem, i posredno, A.H. Sugerise se da osobe sa ovim poremećajem mogu ispoljiti intenzivan bes i okrutnost prema onima koje smatraju podređenim u kontekstu dinamike moći međuljudskih odnosa. Snažna negativna konotacija imenica *anger* (bes) i pogotovo *cruelty* (okrutnost) stvara jasnu sliku negativca u ovom odnosu i može podstaći pitanja o dinamici moći u istom, kao i o tome da li je njena navodna agresija bila usmerena prema Dž.D. kao manje moćnoj, a samim tim i manje krivoj strani.

„Concerned with image, attention seeking“ – preokupacija javnom slikom i traženje pažnje koje se ovde navodi potencijalno implicira da su postupci A.H. (optuživanje Dž.D. za nasilje) bili motivisani željom da održi određenu sliku u javnosti, kao i da dobije simpatije i podršku.

Sklonost prebacivanju krivice na druge i potisnuti bes („prone to externalizing blame, a lot of suppressed anger that may explode outwards“) postavlja pitanja o tome da li su njene optužbe za nasilje rezultat ovakvog ponašanja. Imenica *blame* označava odgovornost za nešto što je loše ili pogrešno, ali uz pridev *prone* označava osobu koja je sklona prebacivanju odgovornosti na druge

(na Dž.D.), umesto da preuzme odgovornost za sopstvene postupke (agresivno ponašanje). Glagol *to explode* je metaforički upotrebljen kao opis iznenadnog i intenzivnog otpuštanja potisnutog besa. Snažna konotacija ovog glagola ukazuje na sklonost A.H. nasilnim reakcijama ili verbalnim napadima u situacijama u kojima se suočava sa stresom ili konfliktom, što još jednom implicira njenu krivicu za nasilje u partnerskom odnosu.

- „Anyone attempting an intimate relationship with such a personality, Sh.C.* said, would likely go from 'idolized to dumpster'. It was typical of borderline personalities, she added, to be 'assaultive as partners. They'll make threats using the legal system, threaten to file for a restraining order, claim abuse.' “:

U ovom slučaju, tekst prenosi opšte ocene Š.K. o osobama sa graničnim poremećajem ličnosti. Predstavljeni su kao skloni nasilnom ponašanju u partnerskim odnosima i manipulaciji pravosudnim sistemom. Iako se ove izjave mogu shvatiti kao pregled opštih karakteristika poremećaja, kontekst u kom se iznose može dovesti do zaključka da se one direktno odnose na A.H, čime dopunjuju već uspostavljen narativ o njoj kao potencijalno nasilnoj i manipulativnoj osobi.

Izraz („idolized to dumpster“) metaforički podrazumeva ekstreman prelazak od idealizacije do potpunog odbacivanja u intimnim odnosima. Pretpostavlja da osoba sa graničnim poremećajem ličnosti, indirektno A.H, može brzo preći od divljenja partneru do potpunog prezira. Metaforički karakter izraza dodatno naglašava taj ekstremni prelaz, posebno imenicom *dumpster* (kontejner) stavljajući fokus na niži, lošiji ekstrem.

Pridevska fraza „assaultive as partners“ (kao partneri skloni napadima) je još jedna negativna karakterizacija osoba sa graničnim poremećajem ličnosti. U ovom slučaju, pridev *assaultive* određuje da su osobe sa graničnim poremećajem ličnosti sklone agresivnom ili napadačkom ponašanju prema svojim partnerima, te da su opasne ili nasilne u bliskim odnosima. Indirektno oblikuje i negativnu sliku o A.H. kao potencijalnoj pretnji.

„Make threats using the legal system“ – ovaj opis ukazuje na to da osobe sa graničnim poremećajem ličnosti imaju običaj da koriste pravosudni sistem kao oružje protiv svojih partnera, preteći tužbama ili traženjem zabrane pristupa. Dodatno ih određuje kao manipulativne osobe koje zloupotrebljavaju zakon kao sredstvo za ostvarivanje svojih ciljeva. U kontekstu suđenja Dž.D.-A.H, tekst instrumentalizuje psihijatrijski poremećaj prateći narativnu liniju povoljnu za Dž.D.

„Claim abuse“ – potencijalno najvažnija poruka poroti i javnom mnjenju, smeštena na samom kraju citata. Poručuje da osobe sa graničnim poremećajem ličnosti ažno optužuju svoje partnere za zlostavljanje kako bi stekle prednost u pravnim ili ličnim sukobima. U kontekstu parnice između A.H. i Dž.D, opisi ponašanja osoba sa graničnim poremećajem ličnosti poput sklonosti lažnom optuživanju za zlostavljanje mogu imati dalekosežne posledice na percepciju nasilja u konkretnom slučaju. Ako se takvi opisi primene na A.H, mogu rezultirati shvatanjem da su njene tvrdnje o nasilju u porodici neosnovane i izmanipulisane. To zatim može uticati na ishod suđenja, ali i na šire shvatanje nasilja u porodici kao oblika rodno zasnovanog nasilja. Potencijalno umanjuje percipiranu istinitost iskaza pre svega žena, i otežava im pristup pravdi. Sa druge strane, percepcija Dž.D. kao nevine žrtve lažnih optužbi može imati značajne (pozitivne) posledice na njegovu javnu sliku i karijeru (što je kasnije i bio slučaj).

- „Sh.C.* claimed that PTSD is one of the easiest psychological conditions to fake“:

Prenošenje izjave Š.K. da je posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) jedno od psiholoških stanja koje je najlakše lažirati ima dalekosežne posledice u kontekstu slučaja između A.H. i Dž.D, ali i pri detaljnijem razumevanju ovog poremećaja. Može podstaći opšti skepticizam prema tvrdnjama o PTSP-u, posebno u kontekstu suđenja, i samim tim dovesti do stigmatizacije onih koji od njega pate. Ako se primeni na A.H, koja tvrdi da pati od PTSP-a usled, kako je iznela u navodima, zlostavljanja od strane Dž.D, ova izjava umanjuje percipiranu verodostojnost njenih

tvrdnji i utiče na percepciju nasilja u njihovom odnosu. Još jednom, pozicioniranje Š.K. kao stručnjaka i u ovom slučaju dodaje težinu njenim tvrdnjama, pa je, zarad objektivnosti izveštavanja, od izuzetne važnosti ponovo naglasiti da je ona svedok Dž.D., što u tekstu nije urađeno.

Izjave drugih svedoka – utvrđivanje narativa: Izjave drugih svedoka pružaju dodatni uvid u dinamiku odnosa Dž.D. i A.H. i doprinose narativu oblikovanom kroz reči doktorke Š.K. Svedočenje upravnice rezidencije Dž.D. na Bahamima, T.R., da mu je A.H. govorila da je propali glumac koji će umreti kao debeo, usamljen starac ilustruje verbalni sukob između para i podržava narativ o A.H. kao osobi sklonoj dramatičnom i potencijalno destruktivnom ponašanju. Fraze „washed-up actor“, „fat, lonely old man“ imaju negativnu konotaciju i visok emocionalni naboj. Podrazumevaju neuspeh, gubitak slave i profesionalnu stagnaciju, odnosno izolaciju i fizičko propadanje. U kontekstu verbalnog sukoba kao što je ovaj o kom se svedoči, ima za cilj da povredi, ponizi, ili čak fizički izazove osobu na koju se odnosi, u ovom slučaju Dž.D. Sa druge strane, konstatacija T.R. da Dž.D. nije reagovao („he didn't do anything“) na reči A.H. implicira njegovu suzdržanost, razumnost i nenasilno ponašanje, te doprinosi sumnjama u optužbe koje je A.H. iznela protiv njega. Svedočenje T.R. da je na Dž.D. nosu primetila trag na nosu trebalo bi da pruži fizički dokaz koji podržava tvrdnje o fizičkom sukobu i agresiji A.H.

Izjava policajke iz Los Anđelesa, M.S., da je primetila da je A.H. plakala, ali da nije videla nikakve dokaze o fizičkim povredama, baca dodatnu sumnju na njene tvrdnje o fizičkom zlostavljanju, podržavajući tako narativ o manipulativnoj, čak i lažljivoj prirodi A.H.

Na samom kraju teksta, vidljivo i upečatljivo postavljena, indirektnim govorom je navedena izjava pravnog tima Dž.D. da je svedočenje M.S. nedvosmislen dokaz je A.H. lažirala povrede kako bi naštetila ugledu Dž.D. Ovim se direktno podržava narativ o njoj kao manipulativnoj osobi koja koristi optužbe za nasilje kao oružje u ličnim sukobima.

Izjave ostalih svedoka u kombinaciji sa analizom psihološkog profila A.H. o kojoj je svedočila doktorka Š.K. utvrđuju jednodimenzionalni narativ o problematičnoj ličnosti A.H. Umanjujući kompleksnost stvarne dinamike u njihovom odnosu ali potencijalno i složenije aspekte rodno zasnovanog nasilja, kao što su moć, kontrola i strukturalni faktori koji mu doprinose. Kada se pažnja usmeri na verbalne sukobe i stereotipe, može doći do nedostatka poverenja, razumevanja i empatije prema žrtvama rodno zasnovanog nasilja, što ometa njihov pristup mehanizmima pravde i emocionalne (i bilo koje druge vrste) podrške.

Članak 5¹⁹: „K.M.* rebuts A.H*: J.D.* ‘never pushed me, kicked me, threw me down any stairs’ “

Kanadski medij Nešnl post (*The National Post*) objavio je 25. maja 2022. godine članak u kome se prenosi svedočenje manekenke K.M., bivše partnerke Dž.D. K.M. je u medijski izuzetno praćenom pojavljivanju na sudu u Virdžiniji negirala navode da ju je Dž.D. gurnuo niz stepenice tokom njihove veze koja je trajala od 1994. do 1997. godine. Njeno svedočenje usledilo je nakon što na drugom suđenju za klevetu pomenute optužbe iznela A.H. Iako je zvanično reč o netabloidnom izveštavanju, primetan je nedostatak ravnoteže u predstavljanju dve perspektive, te se najveći deo teksta fokusira na opovrgavanje navoda A.H., bez značajnije analize konteksta. Članak se nalazi u sekciji *Entertainment/Celebrity*, što ukazuje na posmatranje optužbi za nasilje (kako vezanih za K.M., tako i za samu A.H.) kroz prizmu industrije zabave. Komentarisanje je omogućeno.

Naslov: Prvi ključni element naslova jeste upotreba glagola *to rebut* (opovrgnuti), glagola koji nosi konotaciju snažnog osporavanja ili demantovanja. Ovaj leksički izbor odmah uspostavlja konfrontacioni ton i subjekatski ističe autoritet K.M. u kontekstu same priče. Reči velikog emocionalnog naboja poput glagola *to push* (gurnuti), *to kick* (šutnuti), *to throw* (baciti) koje su

¹⁹ National Post. (2022, 25. maj). *Kate Moss rebuts Amber Heard: Depp ‘never pushed me, kicked me, threw me down any stairs.’*

navedene kao direktno citiranje K.M., evociraju slike fizičkog nasilja i izazivaju snažan emocionalni odgovor čitalaca.

Naslov takođe povlači kontrastnu paralelu između izjava K.M. i A.H.. Ovo suprotstavljanje čitaocu poziva da razmotre dve suprotne perspektive i od njih traži da odaberu stranu u sukobu. Narativ sukoba je u datom kontekstu posebno problematičan. Podrazumeva borbu između dve žene, obe u nekom trenutku javno profilisane kao potencijalne žrtve nasilja. Jedna strana se bori da taj profil promeni, a druga traži njegovo priznanje.

Iako Nešnl post ne važi za tabloid, naslov u ovom slučaju pokazuje određene senzacionalističke tendencije (poput upotrebe direktnih citata i emocionalno obojenih leksičkih izbora). Uzimajući u obzir da naslov ni u ovom slučaju ne služi samo kao izvor informacija, već i kao sredstvo konstrukcije narativa o Dž.D. i A.H., može imati implikacije koje prevazilaze ovaj slučaj, te potencijalno uticati na tumačenje drugih optužbi za nasilje. Kada poznata ličnost javno demantuje optužbe protiv druge poznate ličnosti, može stvoriti talas sumnje u vezi sa verodostojnošću sličnih tvrdnji. Posledično, može i ojačati skepticizam javnosti prema optužbama za nasilje uopšte, a posebno kada su u pitanju javne ličnosti.

Senzacionalistički i emocionalno obojeni jezik:

- „Pirates of the Caribbean star“, „Aquaman star“:

Pozivanjem na Dž.D. („zvezda Pirata sa Kariba“) i A.H. („zvezda Akvamena“) ovim imeničkim frazama, tekst ih priključuje kroz njihov status poznatih ličnosti, a u narativ uvodi kontekst holivudskog glamura i veličanstvenosti. Takvi opisi uzdižu pojedince iznad običnih ljudskih iskustava, i stvaraju sliku koja će zasigurno privući pažnju čitalaca.

Leksički izbori poput ovih, tipični za tabloidno ali sve češći i u netabloidnom izveštavanju, predstavljaju strateški potez koji okviruje priču unutar konteksta holivudske prijemčivosti, čineći je još privlačnijom za publiku. Upotreba naslova filmova kao identifikatora služi kao podsetnik čitaocima na postignuća aktera priče, uz izvestan uticaj na shvatanje njihovog kredibiliteta, ali i sam značaj teme. Kao svojevrsno perpetuiranje kulture slavnih, može odvratiti pažnju od suštinskih pitanja koja se raspravljaju u članku, kao što je pitanje rodno zasnovanog nasilja.

Takođe, ovakva karakterizacija aktera postavlja scenu za narativ glavnog dela teksta, a čitaocu priprema za predstojeću sudsku bitku. Ta bitka je predstavljena ne samo kao spor između dve osobe koje jedna drugu optužuju za nasilje, već kao sukob gotovo titanskih figura u industriji zabave.

- „I screamed... I was in pain“:

Ovaj deo direktnog citiranja svedočenja K.M. opisuje trenutak fizičkog bola („in pain“) tako velikog intenziteta da ga prati i vrištanje (koje živopisno prenosi glagol *to scream*, direktno komunicirajući stepen ozbiljnosti samog događaja – pada niz stepenice). Glagol *to scream* prenosi zvučni utisak, a uz njega i uznemirenost i strah. Leksički uspostavljena slika dramatičnog i bolnog događaja namenjena je izazivanju saosećanja čitalaca. Živopisnim jezikom, tekst poziva čitaocu da se poistoveti sa iskustvom K.M., time povećavajući njihovu emocionalnu investiciju u narativ.

- „were seen pumping their fists“:

Opis „were seen pumping their fists“ u kontekstu reakcije advokatskog tima Dž.D. na svedočenje A.H. uključuje pasivnu konstrukciju i vizuelni jezik pri kreiranju slike euforije i trijumfa.

Pasivni glas u „were seen“ (viđeni su) udaljava subjekat od radnje, dodaje sloj objektivnosti posmatranju, a samim tim i kredibilitet opisu situacije. Stiskanje pesnica je univerzalno prepoznatljiv gest pobeđivanja i proslave. To je fizički izraz emocija koji se povezuje sa uspehom,

snagom i prkosom. Uključivanjem ove slike u tekst, Nešnl post se oslanja na zajedničko kulturološko razumevanje čitalaca ovog gesta, te poboljšava emocionalni odjek opisane scene. Vizuelni jezik ovde ima ulogu u stvaranju živopisne mentalne slike za čitaoce, kojima omogućava da detaljnije i verodostojnije zamisle situaciju o kojoj se govori. To takođe može povećati njihovu emocionalnu investiciju u priču, jer imaju priliku da „vide” trijumf i radost tima Dž.D. Ovaj jezički izbor ima efekat dramatizacije na narativ, i izazvani emocionalni odgovor čitalaca usklađuje sa trijumfalnom slikom koja je predstavljena. Razlog za radost se ne navodi eksplicitno, ali u datom kontekstu se može pretpostaviti da su očekivali da će A.H. potegnuti argument incidenta sa K.M, te da su znali da mogu da ga opovrgnu na način koji će im doneti prednost u sudskom procesu, ali i javnom mjenju.

- „heartache of the split from J.D.*“:

Osnova fraze je imenica *heartache* (duševna bol, slomljeno srce) koja priziva osećaj velikog bola i tuge, nudeći uvid u emocionalne posledice prekida veze K.M. i Dž.D. Nosi snažnu emotivnu konotaciju, i sugerise nivo patnje koji prevazilazi običnu tugu. Implicira osećaj gubitka i čežnje, pruža uvid u lično iskustvo K.M, humanizuje je i čini privlačnijom čitalačkoj publici. Sa druge strane, publika je podstaknuta da joj veruje. U kontekstu medijski i javno praćenog prekida veze, pretvara istu od pukog izveštaja o događaju u dirljiviji narativ, jer se bavi univerzalnim temama ljubavi i gubitka.

Ipak, ovakva formulacija ne ističe samo duševnu bol K.M. usled raskida sa Dž. D, već ima i uticaja na percepciju Dž.D. kao ličnosti i partnera. Činjenica da K.M. na ovaj način opisuje svoje iskustvo sa Dž.D. implicira da nije bio nasilan prema njoj tokom njihove veze. Imenica *heartache* obično ne asocira na nasilje, već na emocionalnu povezanost i ljubav²⁰. Ako je K.M. proživela značajniju emocionalnu bol usled raskida, to čitaocima koji nisu upoznati sa problematikom međuljudskih odnosa (ili njihovog konkretnog odnosa) može sugerisati da je Dž.D. imao pozitivan uticaj na njen život i/ili da je bio vredan partner. Takav narativni element može se smatrati pozitivnim svedočenjem o njegovom karakteru.

- „explosive court case“:

Upotreba prideva *explosive* (eksplozivan) za opisivanje sudske parnice ima za cilj da ukaže na postupak obeležen tenzijama, neočekivanim razvojem događaja i dramatičnim obrtima. Ovaj pridev nosi konotacije iznenadnosti, sile i nepredvidivosti. Budi sliku iznenadne eksplozije ili erupcije, i poručuje čitaocima da suđenje obiluje momentima drame ili neočekivanih otkrića, čineći ga tako privlačnijim za praćenje.

Posebno isticanje sukoba koji je u svakom parničnom postupku inherentan, kroz upotrebu prideva *eksplozivan*, konotacije intenziteta, te imaginacije drame, implicitno ga oslikava kao bojno polje na kom su tenzije visoke, a ulozi značajni za uključene strane (Dž.D. i A.H.).

- „unimaginably brutal, cruel and false“:

U dva navrata u tekstu upotrebljen je niz prideva koji bliže određuju navode protiv Dž. D, i to kroz prizmu neistinitosti i loše namere. Prilog *unimaginably* (nezamislivo) karakter iznetih tvrdnji definiše kao ekstremu, samim tim ih čineći šokantnijim i težim, dok pridevi *brutal* (brutalne) i *cruel* (okrutne) prirodu optužbi određuju kao fizički nasilnu i psihološki štetnu.

Pridev *false* (lažne) na kraju niza služi kao snažna kontratvrdnja, i najdirektnije osporava istinitost optužbi. Kumulativni efekat ovih prideva oblikuje percepciju čitalaca o optužbama protiv Dž.D, traži od njih saosećanje prema njemu kao žrtvi lažnih optužbi i dovodi u pitanje kredibilitet takvih tvrdnji i motive iza njih. Ovaj strateški konstruisan pridevski niz služi odbrani reputacije Dž.D, dok istovremeno podriva legitimitet optužbi protiv njega.

²⁰ Govori se o kognitivnim asocijacijama značenja imenice, ne o dinamici međuljudskih odnosa.

- „horrible, ridiculous, humiliating, ludicrous, painful, savage“:

Citiran niz prideva „užasno, smešno, ponižavajuće, apsurdno, bolno, divljački“ koje Dž.D. koristi kako bi opisao svoja osećanja tokom suđenja efikasno prenosi široki spektar negativnih emocija – od sramote do bola. Ovi tendenciozni leksički izbori imaju za cilj da izazovu saosećanje kod čitalaca kako bi im se omogućilo da se emotivno povežu sa iskustvom Dž.D. Svaki od njih jača emocionalni odjek Dž.D. opisa njegovog sopstvenog iskustva. Konkretnije, pridevi poput *horrible* i *painful* (užasno i bolno) direktno komuniciraju fizičku nelagodu koju je osećao, pridevi *ridiculous* i *ludicrous* (smešno i apsurdno) ukazuju na naizgled očiglednu nepravdu, dok *humiliating* i *savage* (ponižavajuće i divljački) zaokružuju opis intenzivnom psihološkom (i javnom) degradacijom.

Artikulacijom osećanja preko živopisnih, konotativno raznovrsnih prideva, izjava Dž.D. u tekstu angažuje čitaoca na emocionalnom, fizičkom i društvenom nivou i povećava verovatnoću da će se saosećati sa njegovom perspektivom. Tako snažnim i sugestivnim leksičkim izborima kreira se slika pravog i prožimajućeg iskušenja.

Gljučne izjave – konstrukcija narativa:

- „[W*’s] back was to the staircase, and J.D.* swings at her... I just, in my head, instantly think of K.M.* and stairs“:

Izjava A.H. opisuje interakciju između Dž.D. i njene sestre V, koju je ona protumačila kao potencijalno fizički nasilnu. Pominjanje K.M. i stepenica služi uspostavljanju suptilne ali veoma vizuelne paralele između pomenute situacije i navodnog prethodnog incidenta koji uključuje Dž.D. i K.M. Ova paralela ima za cilj da izazove utisak postojanja obrasca ili ponavljanja u ponašanju Dž.D, te sugeriše da događaj nije izolovan. Jezički uspostavljene slike, poput „leđa okrenuta ka stepenicama“ i „zamahuje ka njoj“ angažuju maštu čitaoca. Sadašnje vreme i unutrašnji monolog u kom A.H. kao da deli svoje trenutne misli i strahove čine čitavu scenu trenutnijom i dodaju joj element spontanosti, a reakciji A.H. i autentičnosti.

Verzija događaja koju je iznela A.H. predstavljena je na samom početku teksta. Međutim, kako se tekst razvija, ona se iznova osporava i opovrgava. Strateško postavljanje priče A.H. na početku teksta stvara početni utisak o Dž.D. kroz prizmu nasilja, što je jedan od ključnih aspekata razvoja narativa. Kako čitalac napreduje kroz tekst, konstantno opovrgavanje ove verzije događaja ipak izaziva sumnju u istinitost takvih tvrdnji.

- „No, he never pushed me, kicked me or pushed me down any stairs“:

Izjava K.M. služi kao ključni diskurzivni čin koji u tekstu rekonfiguriše narativ oko Dž.D. Nudeći alternativnu perspektivu optužbama za nasilje, ima značajan potencijal da promeni percepciju čitalaca. Ovaj demanti ne samo da negira konkretne optužbe za nasilje, već i implicitno osporava sliku Dž.D. kao osobe koja je nasilju sklona. Služi i kao narativni protivteg tvrdnjama A.H, i podstiče čitaoca da preispitaju svoje prethodne pretpostavke o karakteru Dž.D.

Glagoli *to push* i *to kick* su glagoli fizičkog, najčešće nasilnog postupanja, te nose konotacije direktne fizičke pretnje. Glagol *to kick* evocira sliku fizičkog napada koji uključuje udaranje nogom, što je čin koji se obično smatra izrazito agresivnim i opasnim, dok glagol *to push*, konotativno nešto blaži, podrazumeva guranje koje može dovesti do pada ili povrede. Izbor ovih živopisne glagole u medijskom demantiju potvrđuje nameru da se jasno i nedvosmisleno opovrgne bilo kakve pretpostavka da je Dž.D. bio fizički nasilan prema njoj. Kategoričkim i eksplicitnim negiranjem bilo kakvih incidenata guranja, udaranja nogom ili bacanja niz stepenice se opovrgavaju konkretne optužbe, ali i konstruiše sliku Dž.D. kao osobe koja nije sklona fizičkom nasilju, bar u kontekstu odnosa sa K.M.

- „He came running back to help me...“:

Ova izjava K.M. pruža kontekst za njen prethodni demanti, a Dž.D. još jednom prikazuje u pozitivnom svetlu – kao nekoga ko ne samo da nije počinilac nasilne radnje, već neizostavno žuri da pomogne u trenutku potrebe i nevolje.

Upotreba idioma *to come running* (trčeći doći, brzo doći) izaziva utisak hitnosti i neposrednog odgovora, konstruišući sliku Dž.D. kao brižne i zaštitničke figure koja stoji u direktnom kontrastu sa optužbama za nasilje. Ističući njegovu brzu i efikasnu reakciju, izjava K.M. služi kao nastavak osporavanja narativa o Dž.D. kao nasilniku.

- „No human being is perfect ... But I have never in my life committed sexual battery, physical abuse.“:

Prvi deo izjave („nijedno ljudsko biće nije savršeno“) je diskurzivna strategija koja sa čitaocima uspostavlja zajedništvo – u ovom slučaju priznajući ljudsku sklonost greškama. Ovaj retorički potez stvara osećaj povezanosti, i odaje utisak skromnosti. Pozicionira Dž.D. kao samosvesno ljudsko biće koje prepoznaje svoje nesavršenosti. Prelazak od priznavanja nesavršenosti do kategoričkog demantovanja ozbiljnih optužbi značajan je narativni pomak. Drugim delom izjave priča se upotpunjuje snažnim kontranarativom koji plasira direktno Dž.D. Ovaj demanti je uokviren apsolutnim terminima (*never, in my life*), te ne ostavlja prostora za dvosmislenost ili sumnju.

Izjava je strateški postavljena na samom kraju teksta, poput svojevrsnog krunskog dokaza o karakteru Dž.D. Postavljajući priznavanje nesavršenosti uz kategorički demanti konkretnog krivičnog dela, kreira se narativ koji gaprikazuje i kao obično ljudsko biće i kao nevinog po iznetim optužbama A.H. Tvrdnjama o nevinosti i snažnoj, kategoričkoj formulaciji iste, teži se redefinisanju narativa, a fokus se premešta sa optužbi na njegov demanti istih.

Na taj način, javni profil Dž.D. iz ovog medijskog izveštaja izvlači dvostruku dobit – prikazuje ga kao ljudsko biće, slično svakom čitaocu i čitateljki, ali i kao nedodirljivu zvezdu kojoj se treba diviti i koja svojim statusom uživa kredibilitet koji ipak nije tako voljno dat na raspolaganje „običnim“ ljudima.

Analiza komentara (2 na dan 3.10.2023):

- „As garish as the whole trial is I am glad that J.D.* has gone forward with this lawsuit. One cannot make unfounded claims in the public arena and destroy a person's reputation without consequence. Unfortunately, most people don't have J.D.'s* resources so their recourse is very limited. Still the principle is important.“:

Upotreba prideva *garish* (kičasto) za opis suđenja pokazuje da ga komentator/ka smatra senzacionalističkim ili pretencioznim. Međutim, uprkos ovoj negativnoj karakterizaciji procesa, izražava zadovoljstvo pokretanjem tužbe, i ukazuje na prepoznavanje značaja traženja pravde, čak i u svetlu spektakla.

Komentar odražava i snažan stav po pitanju lažnih optužbi („one cannot make“), i u prvi plan stavlja potrebu za odgovornošću kada je u pitanju nanošenje štete nečijem ugledu. Samim karakterisanjem optužbi A.H. pridevom *unfounded* (neosnovane), jasno je da je narativ teksta, koji uključuje demantije i kontranarative rezonovao sa komentatorom/kom. Imenica *arena* i glagol *to destroy* takođe preuzimaju jezik teksta, te slike borbe i okršaja.

- „Who gives a damn?“:

Drugi komentar je svojevrsni izraz indiferentnosti ili odbacivanja značaja teme suđenja i međusobnih optužbi u ovom slučaju. Ovaj izrazito kolokvijalan, neformalan izraz sugerise emocionalnu distancu komentatora/ke prema predmetu diskusije. Ova indiferentnost može

odražavati stav da je suđenje senzacionalističko ili preuveličano u javnom diskursu, čime se dovodi u pitanje relevantnost medijske pokrivenosti i angažovanja javnosti.

Članak 6²¹: „J.D.*plots career revival following court win”

Tekst objavljen 5. juna 2022. godine u američkom dnevnom listu *Vašington post* (*Washington Post*) izveštava o namerama glumca Dž.D. da obnovi svoju karijeru nakon suđenja za klevetu. Članak se fokusira na njegovu najavu izdavanja novog albuma sa britanskim gitaristom, kao i na reakcije i posledice presude koja je okarakterisana kao odlučujuća pobjeda za Dž.D. Tekst detaljno opisuje kako su navodi A.H. o nasilju u porodici uticali na karijeru Dž.D. i bavi se načinima na koje se on trudi da je obnovi. Za detaljnije razumevanje konteksta, važno je napomenuti ulogu *Vašington post* u celokupnom slučaju, s obzirom na to da je upravo ovaj list 2018. godine objavio originalnu kolumnu A.H. u kojoj je prvi put govorila o preživljenom nasilju u porodici, ne pominjući Dž.D. po imenu, ali jasno aludirajući na njega. S obzirom na uticaj *Vašington post* u Americi, ovaj članak je imao značajnu ulogu u odjeku koji je priča imala, što je dovelo do suđenja za klevetu između aktera, prvo u Velikoj Britaniji a zatim i u Americi. Tekst se nalazi u sekciji *Arts and Entertainment*, a čitaoci imaju mogućnost da ostave komentare. Članak jasno postavlja narativnu dihotomiju između „pobednika“ i „gubitnika“.

Naslov – saga o Pobedniku: Izbor aktivnog oblika glagola *to plot* (planirati ili spletkariti) uz Dž.D. kao jasno naznačen subjekat govori o strateškoj i promišljenoj radnji, a njega samog prikazuje ga kao aktivnog aktera koji konačno kontroliše svoju budućnost. Ovaj glagol podrazumeva pažljiv, strateški proces planiranja, što sliči o njemu dodaje sloj sofisticiranosti. Međutim, može nositi i konotaciju tajnosti ili intrige, te potencijalno implicirati da je priča kompleksnija nego što se naizgled čini.

Pozitivna konotacija živopisne imeničke fraze *career revival* (oživljavanje karijere) podrazumeva ponovno uspostavljanje ili preporod karijere Dž.D. i istovremeno najavljuje povratak ili novi početak. Temporalni kontekst („nakon sudske pobjede“) pruža dodatnu dimenziju, a oživljavanje karijere Dž.D. direktno povezuje sa njegovom sudskom pobjedom. Ovim se implicira kauzalnost, a čitaocima sugeriše da je sudski trijumf katalizator njegovih budućih profesionalnih uspeha. Kombinacija ovih jezičkih izbora prikazuje Dž.D. u pozitivnom svetlu, kao pobednika i u sudskoj i u ličnoj areni.

Vremenski okvir: Fokus stavljen na vremenski okvir na samom početku članka, sa izrazima poput „dan nakon“ (*a day after*) i „manje od nedelju dana nakon“ („less than a week after“) stiče konotaciju urgentnosti i brzine. Isticanjem brzine kojom Dž.D. profesionalno napreduje, članak pojačava percepciju njegove odlučnosti, i implicitno prenosi njegovu želju da ostavi nevolje iza sebe i fokusira se na pozitivne aspekte svoje karijere. Brz preokret od sudske pobjede do njegovih karijernih poteza demonstrira izdržljivost i istrajnost Dž.D. pred problemima, ali i stvara utisak zamaha u narativu, sugerišući da je oživljavanje njegove karijere već u toku i da on postiže vidljiv napredak.

Fokusom na brz razvoj događaja nakon dugotrajnog i javno praćenog suđenja, članak pruža kontrast između perioda stagnacije i sukoba na period akcije i obnove. To može povećati interesovanje čitalaca za dalji razvoj situacije, ali i oblikovati narativ o zasluženom uspehu nakon preživljene nepravde.

Senzacionalistički i emocionalno obojen jezik:

- „decisive win for J.D.*“:

²¹ The Washington Post. (2022, 5. jun). *Johnny Depp Plots Career Revival after court win against Amber Heard*.

Pridev *decisive* (konačna) u ovom kontekstu pobedu na sudu određuje kao nedvosmisleni i definitivni, ne ostavljajući prostora za sumnju u poziciju pobjednika. Naglašavanjem konačnosti pobjede, članak doprinosi viđenju celokupnog procesa kao legitimnog i pravičnog, a Dž.D. kao kredibilnog i ispravnog. Upotreba ovog prideva nosi sa sobom i implikacije za shvatanje same pravne bitke – sugerise da su predstavljeni dokazi i argumenti bili tako ubedljivi da su doveli do jasnog ishoda, samim tim osnažujući uverenja o nevinosti i pravu na novi početak.

- „celebrated“:

Upotreba glagola *to celebrate* (slaviti, proslavljati) narativ stavlja u prizmu poletne energičnosti usled pobjede Dž.D. Implicira kolektivno odobravanje i podršku za Dž.D, što može ojačati percipiranu legitimnost sudske odluke. Ovaj glagol budi emocije radosti i nosi konotaciju slavlja, čime članak stvara emocionalnu povezanost sa čitaocem a podržava ideju o ishodu kao izrazito pozitivnom i trijumfalnom događaju.

Time se fokus preusmerava sa suštinskih pitanja poput rodno zasnovanog nasilja na slavlje pobjede, a daje doprinos rehabilitaciji javne slike Dž.D.

- „mourned“:

Upotreba glagola *to mourn*, direktno nasuprot prethodno pomenutog glagola *to celebrate* dodaje element tuge i razočaranja narativu koji se formira oko A.H, a posebno u kontekstu onih koji njen sudski poraz posmatraju kao korak unazad za pokret *MeToo*. Glagol „oplakivati“ budi osećaj žaljenja. Sugerise da poraz A.H. na sudu nije samo njen lični neuspeh, već i kolektivni gubitak za one koji veruju u ovaj pokret. Povezivanjem ishoda suđenja sa tugovanjem, članak ukazuje na to da se ovaj poraz doživljava kao prepreka za viši cilj borbe protiv rodno zasnovanog nasilja. Može se zaključiti da je pokret pretrpeo gubitak, potencijalno obeshrabrujući njegove zagovornike i pristalice. Upotreba ovog glagola ističe i osećaj kolektivne identifikacije sa borbom i ciljem A.H. Implicira da njen poraz oseća i šira zajednica koja deli njena iskustva i težnje za promenom.

Ovaj narativ stvara kontrast sa prikazom Dž.D. kao jasnog pobjednika, pri čemu se njegova „odlučujuća pobjeda“ i „proslavljanje“ uspešnom vraćanju karijeri suprotstavljaju prikazu A.H. kao gubitnice i u sudskoj i u javnoj sferi.

- „heartbroken“:

Pridev kojim se ističe duševna bol (slomljeno srce) dodatno doprinosi kontrastnom narativu između Dž.D. kao pobjednika i A.H. kao gubitnice. Upotreba istog u reakciji A.H. na presudu dodaje duboko ličnu i emotivnu dimenziju njenom iskustvu, a nju samu prikazuje kao ranjivu i istinski pogođenu ishodom. Ova ranjivost grubo je suprotstavljena trijumfalnoj slici Dž.D.

- „mountain of evidence“:

Imenička osnova fraze, *mountain* (planina), evocira snažnu vizuelnu sliku velike, impozantne strukture, a u kontekstu dokaza, implicira značajnu količinu istih i samim tim navodi čitaoca da veruje da je slučaj bio dobro potkovan činjenicama i adekvatnom dokumentacijom. U datom kontekstu, sugerise da čak ni takve okolnosti nisu bile dovoljne da se presudi u njenu korist, te direktno dovodi u pitanje efikasnost pravnog sistema i pravičnost ishoda. Upotreba ovako snažnog, vizuelno bogatog izraza ima retoričku snagu koja argument A.H. čini ubedljivijim za čitaoca.

Narativni fokus: U članku se značajna pažnja posvećuje budućim karijernim poduhvatima i potencijalima Dž.D. i A.H, i to kroz kontrast. Karijera Dž.D. se analizira kroz prizmu izrazitog optimizma, kako to ilustruje klauza „the best is yet to come,“ (najbolje tek dolazi) uz implicitno očekivanje da će njegova karijera doživeti procvat.

S druge strane, narativ oko buduće karijere A.H, obeležen je velikom dozom pesimizma. Izjava „she can't win“ (ona ne može da pobedi) negacijom modala mogućnosti u kontekstu glagola pobeđe jasno sintetizuje pesimistički pogled na njene profesionalne izgleda. Ukazuje na to da se ona susreće (i da će se tek susretati) sa značajnim preprekama u revitalizaciji svoje karijere nakon suđenja, što se direktno predstavlja kao posledica otpora javnosti i filmske industrije ali i stigme povezane sa sudskim neuspehom. Ova negativna procena budućih karijernih poduhvata A.H. potvrđuje njenu poziciju kao gubitnika na sudu javnosti, i pojačava binarnu podelu pobednika i gubitnika uspostavljenu sudskom presudom.

Ono čega se narativ teksta ne dotiče jeste suštinsko pitanje rodno zasnovanog nasilja. Sudska bitka, koja proizilazi iz međusobnih optužbi za nasilje u porodici, inherentno uključuje ključna pitanja vezana za rodne dinamike i fenomenologiju nasilja. Ipak, stavljanje naglaska na profesionalne posledice upravo sa tih pitanja odvraća pažnju. Ovo preusmeravanje fokusa odražava i održava društvene tendencije koje daju prednost statusu poznatih ličnosti i profesionalnom uspehu u odnosu na bavljenje dubljim sistemskim problemima. Na taj način doprinosi društvenom narativu koji neretko marginalizuje značaj ovih pitanja u korist senzacionalističkih aspekata sudskih sukoba poznatih ličnosti.

Analiza najbolje ocenjenih („most liked“) komentara (od 525 na dan 4.3.2024):

- „Again WAPO continues to release articles that do not fairly represent what this case was really about. J.D.* had clear evidence that A.H.* was the abuser, and this was confirmed by jury in a US court of law. This is not about J.D.* fans, it's not even about the #me too movement, other than A.H.*'s attempts to piggyback on the movement to promote delusional stories at the expense of true abuse survivors. Wake up WAPO, you are way behind”:

Prvi komentar kritikuje Vašington post za navodno pogrešno predstavljanje slučaja, tvrdeći da je stvarno pitanje bilo zlostavljanje počinjeno od strane A.H. a čija je žrtva Dž.D, što je, kako komentator smatra, potvrdila porota. Komentator/ka istovremeno udaljava slučaj od pokreta #MeToo, sugerišući da ga je A.H. iskoristila za ličnu korist. Jezik koji se koristi („delusional stories“, „true abuse survivors“) stvara jasnu dihotomiju između onoga što komentator/ka smatra legitimnim i nelegitimnim tvrdnjama o zlostavljanju. Ova dihotomija odražava društvenu debatu o verodostojnosti tvrdnji o zlostavljanju i verovatnoći za pojavu lažnih optužbi.

Ovaj komentar oslikava narativ o pobedniku i gubitniku koji prožima tekst jasnim stavljanjem Dž.D. u poziciju pobednika („clear evidence“, „confirmed by jury“), a A.H. u ulogu nedvosmislenog gubitnika, ne samo u sudskom smislu, već i moralnom, jer su njeni postupci okarakterisani kao eksploatacija pokreta za ličnu korist („piggyback on the movement“).

- „The only thing hurting the Me Too movement is having an abusive narcissist as a spokesperson for them. Too bad folks didn't feel this way when a known womanizer, egoistic, racist was voted a president. Men can also be victims no matter who they are or what they have“:

Drugi komentar preusmerava fokus na potencijalne posledice za pokret #MeToo, tvrdeći da je kredibilitet istog doveden u pitanje povezivanjem sa pojedincima koji su, kako se navodi, i sami zlostavljači. Referenciranje na predsednika Sjedinjenih Država koji je „poznati ženskaroš, egoista, rasista“ svojevrsna je kritika dvostrukih standarda društva, dok poslednja rečenica komentara naglašava značaj prepoznavanja i muških žrtava zlostavljanja, pozivajući se na rodne stereotype.

Iz samog komentara je jasno da komentator/ka posmatra A.H. kao gubitnicu, ali ne nužno u kontekstu ishoda sudske bitke, već moralne i društvene pravde. Sa druge strane, sugerise se da je Dž.D, kao muška žrtva, od početka u nepovoljnom položaju. Time se nagoveštava da bi on mogao

biti pravi pobjednik i u društvenom smislu, ukoliko se na društvenom nivou prihvati da i muškarci mogu biti žrtve zlostavljanja.

- „I will never watch another J.D.* movie - not even a rerun“:

Kao jedan od retkih koji izaziva dominantan stav javnosti o Dž.D. kao žrtvi i A.H. kao zlostavljaču, treći komentar oslikava narativ o pobjedniku i gubitniku iz teksta tako što ličnim bojkotom lika i dela Dž.D. stavlja glumca u poziciju gubitnika na sudu javnog mnjenja, bez obzira na ishod samog suđenja. Odlučnost komentatora/ke da nikada ne pogleda „nijedan njegov film, čak ni reprizu“, ukazuje na izrazito negativan stav prema Dž.D. i implicira da su optužbe i suđenje imali trajan uticaj na njegovu reputaciju.

Ovaj komentar, iako ne ulazi u detalje pravne bitke, ističe da je u očima nekih članova javnosti Dž.D. i dalje gubitnik, odražavajući složenost narativa o pobjedniku i gubitniku, koji se ne završava nužno sudskom presudom. Pokazuje i polarizaciju mišljenja koja nužno prati sudske bitke javnih ličnosti i površno izveštavanje o njima.

- „So many commenters think they know better than the jury, which sat through weeks of evidence and found that A.H.* was the abuser and defamer, not J.D.*. I went in supporting A.H.* and the evidence and testimony convinced me otherwise. As a domestic abuse and sexual assault survivor, I support truth and justice, not believing all women no matter what“:

Četvrti komentar podržava zaključke sudskog procesa koji su identifikovali A.H., a ne Dž.D. kao zlostavljačicu i klevetnicu. Komentator/ka, koji sebe identifikuje kao nekog ko je preživeo/preživela zlostavljanje i napad seksualne prirode, iskazuje podršku istini i pravdi umesto slepom verovanju tvrdnjama svake žene koja istupi sa takvim tvrdnjama. To je u skladu sa narativom teksta jer ukazuje na Dž.D. kao pobjednika u sudskom smislu (jer je porota ustanovila da su optužbe protiv njega neosnovane), dok je A.H. označena kao gubitnik (budući da su njene tvrdnje odbačene kao kleveta).

Dok sa jedne strane podstiče nijansirani pristup pitanjima rodno zasnovanog nasilja, istovremeno se može protumačiti kao podrška selektivnom verovanju u optužbe za zlostavljanje bez uzimanja u obzir strukturalnih faktora, društvenih normi i dinamike moći, što posledično može podrazumevati preterano pojednostavljeno razumevanje problema.

IX 3. Jezik medija u slučaju III

Članak 1²²: „L.N.* is ‘really great guy,’ some accusers lying: lawyer“

U članku objavljenom 1. februara 2018. godine u američkom tabloidu Njujork post (*New York Post*), prenosi se izjava advokaticke Š.S. koja izražava sumnje u vezi sa optužbama protiv njenog klijenta, bivšeg doktora Ženskog gimnastičkog tima SAD-a (*USA Gymnastics*) L.N. Tekst prenosi njene tvrdnje o niskoj verovatnoći mogućnosti da je L.N. seksualno zlostavljao svih 256 žena koje su ga za to optužile i ističe da medijska pažnja koju je slučaj dobio može biti pravi razlog zašto se bivše pacijentkinje javljaju „sa osećajem“ da su bile žrtve zlostavljanja. U samom tekstu uočljivo je nekoliko različitih jezičkih mehanizama kojima se oblikuje narativ koji minimizuje ozbiljnost krivičnog dela, dovodi u pitanje iskustva žrtava i prikazuje L.N. u pozitivnom svetlu. Opcija komentarisanja članka ne postoji.

Formulacija naslova: Pozitivna karakterizacija optuženog u naslovu članka, iako delom citirana, doprinosi minimizovanju težine optužbi sa kojima se L.N. u tom trenutku suočava. Upotrebom imeničke fraze *really great guy* (pozitivna karakterizacija upotpunjena pridevom *great* i njegovim pojačivačem prilogom *really*), naslov ne samo da stvara izrazito pozitivan kontekst oko

²² Fonrouge, G. (2018, 1. februar). *Larry Nassar is “really great guy,” some accusers lying: Lawyer*. New York Post.

ličnosti L.N., već i implicitno sugerise da bi optužbe protiv njega mogle biti neosnovane, te čak da to izvesno jesu. Ova logička greška predstavlja varijantu *ad hominem* argumenta, konkretno *circumstantial ad hominem*²³. U ovom kontekstu, umesto fokusiranja na dokaze ili argumente relevantne za konkretne optužbe, dolazi do pretpostavke da su one neosnovane. Ta pretpostavka je zasnovana na navodnim pozitivnim karakteristikama optuženog (u ovom slučaju, da je „zaista sjajan tip“). Ovakva formulacija čitaoca navodi da preispitaju legitimitet optužbi, umesto da ih usmeri ka dostupnim dokazima ili informativnim detaljima samog slučaja.

Stigmatizacija žrtava kroz klauzu „some accusers lying“ („neke oštećene lažu“) dodatno potkopava percipiranu verodostojnost iskaza žrtava protiv L.N. Upotreba kvantifikatora neodređenosti *some* (neke) u kontekstu glagola *lagati*, glagola negativne konotacije, sugerise da postoji određeni broj oštećenih čije su tvrdnje neistinite, ali ostavlja nedefinisano koliko je taj broj veliki. Ova neodređenost može dovesti do sumnje u istinitost svih optužbi i stvoriti atmosferu nepoverenja prema svim žrtvama, te odvratiti druge potencijalne žrtve od javnog iznošenja svojih iskustava, doprinoseći kulturi tišine koja već okružuje rodno zasnovano nasilje.

Dok je imenička fraza „really great guy“ jasno navodnicima obeležena kao citat, odsustvo navodnika oko izraza „some accusers lying“ može dovesti do nejasnoće u pogledu izvora ove tvrdnje. Bez navodnika, nije jasno da li je ovo direktni citat advokatice, sažetak koji je pružio/la autor/ka naslova, ili čak neupitna činjenica. Ova nedoslednost potencijalno utiče na razumevanje čitalaca o tome ko iznosi tvrdnju da neke od oštećenih lažu, što je ključno za tačno tumačenje predstavljenih informacija. Odsustvo navodnika oko ove fraze može čak implicirati da je tvrdnja činjenica ili široko prihvaćeno mišljenje, umesto da je deo izjave zastupnice L.N..

Senzacionalistički jezik:

- „disgraced USA Gymnastics doctor“:

Ova imenička fraza sadrži pridev *disgraced* (osramoćen) kojim se i u ovom slučaju kao okosnica narativa predstavlja ideja sloma reputacije, sramoćenja L.N. Negativna konotacija se pojačava činjenicom da pomenuti pridev služi kao modifikator imenice *doctor*, odnosno lekarske profesije koja tradicionalno podrazumeva prestiž. Fokus na sramoti i reputaciji umesto na krivičnom delu jeste po svojoj prirodi senzacionalističko i služi privlačenju čitalačke pažnje.

- „really extreme“:

Prilog *really* (veoma) u ovoj pridevskoj fazi intenzivira značenje prideva *extreme* (ekstrem). Ova pridevska fraza je upotrebljena u kontekstu broja optužbi protiv L.N, implicirajući da je broj optužbi, a samim tim i žrtava, neobično veliki ili preteran. Ovakva formulacija se može tumačiti kao retorički potez koji ima za cilj da relativizuje optužbe, sugerisući da njihov broj možda nije u skladu sa stvarnošću i tako doprinoseći diskursu koji može umanjiti percepciju validnosti iskaza žrtava.

- „the doctor, who used his hands to manipulate sensitive areas of their bodies“:

Relativna klauza koja se odnosi na imenicu *doctor* i bliže je određuje detaljno opisuje način na koji je L.N. izvršavao krivično delo koje mu se stavlja na teret. Suviše detaljni ili eksplicitni opisi zlostavljanja uglavnom obiluju vizuelnim jezikom i smatraju se senzacionalističkim jer fokus

²³ Ova logička greška predstavlja varijantu *ad hominem* argumenta. U njoj se pozitivne karakteristike pojedinca koriste kao osnova za odbacivanje ili ignorisanje njegovih negativnih postupaka. Ovaj argument zanemaruje dokaze o neetičkom ponašanju i umesto toga se fokusira na nečije pozitivne osobine, uz sugestiju da te osobine nekako isključuju mogućnost lošeg postupanja.

stavljaju na irelevantne detalje koji mogu biti uznemirujući za čitaoce i za žrtve, u nekim slučajevima dovodeći i do retraumatizacije²⁴.

- „poor judgement“:

Imenička fraza *poor judgement* (loše, neadekvatno prosuđivanje ili procena) upotrebljena je pri svrstavanju ponašanja L.N. u kategoriju rezultata lošeg prosuđivanja. Svođenje krivičnog dela na lošu procenu nije retko u tabloidnom izveštavanju. Ipak, izuzetno je problematično jer eufemistički iskrivljuje viđenje postupaka L.N. kao seksualnog zlostavljanja, te posledično doprinosi relativizaciji ovog krivičnog dela i percipiranoj odgovornosti počinioca.

- „heart-wrenching impact statements“:

Pridev *heart-wrenching* (srceparajuće) opisuje emocionalni uticaj svedočenja žrtava. Ovaj složeni pridev subjektivnim karakterom i visokim emocionalnim nabojem definiše svedočenja, te u prvi plan stavlja patnju žrtava. Ipak, suptilno se fokusira na emotivni senzacionalizam, koji informacije vrednuje njihovim potencijalom za izazivanje emocionalnog odgovora čitalaca, i u tabloidnom kontekstu najčešće skreće pažnju sa suštinski informativnih pitanja slučaja.

Aktivne i pasivne konstrukcije:

- „was victimized“:

Ova pasivna konstrukcija potencijalno redukuje devojke koje su iznele optužbe protiv L.N. isključivo na pasivnu ulogu žrtve, dok sa druge strane izostaje preciznija karakterizacija prirode krivičnog dela koje se na ovaj način sklanja iz narativnog fokusa. Svođenje žrtava rodno zasnovanog nasilja na pasivnu i jednodimenzionalnu ulogu često je u medijskom izveštavanju i može imati negativne posledice po percepciju i razumevanje problema nasilja. Može omalovažiti njihovu autonomiju, dostojanstvo, osnažiti narativ o „savršenoj žrtvi“ ali i rezultirati pitanjima o „zasluzi“ ili odgovornosti žrtava za nasilje koje su pretrpele, čime se krivična dela neretko opravdavaju ili relativizuju. Takođe, može doprineti i osnaživanju stereotipa o ženama kao slabijem, pasivnijem ili manje važnom delu društva.

- „was required to listen“:

Dimenzija patnje dodaje se L.N. u objekatskoj poziciji ove pasivne konstrukcije. Time se suptilno nagoveštava da se i on sam našao u teškoj situaciji slušajući svedočenja sopstvenih žrtava. Time se osnažuje narativ lične nevolje počinioca koja je neretko u fokusu u slučajevima rodno zasnovanog nasilja (pogotovo ako su u pitanju uticajni muškarci), a određenom delu čitalačke publike može se i preneti poruka o poželjnosti osвете (koju u ovom slučaju predstavlja primoranost da sluša izjave svojih žrtava).

- „he did a lot of good“:

Aktivna konstrukcija (dodatno naglašena kategoričkom i deklarativnom klauzom *there is no doubt*) u ovom slučaju stavlja naglasak na pozitivne postupke L.N, koji poput svojevrsnog karakternog štita direktno relativizuju krivična dela koja je počinio. I ova konstrukcija se može protumačiti kao pokušaj *ad hominem* logičke greške.

Upotreba modala: Upotreba modala *could* i *may* u ovom medijskom izveštaju (uglavnom u okviru citiranja advokaticе L.N) ukazuje na mogućnost da optužbe nisu u potpunosti tačne ili da postoji osnovana sumnja u istinitost tvrdnji žrtava. Konstrukcije poput „could have sexually assaulted“ ili „could have been so much“, odnose se na mogućnost i priliku koje je L.N. imao ili

²⁴ Retraumatizacija u kontekstu rodno zasnovanog nasilja odnosi se na proces ponovnog proživljavanja traumatskih iskustava od strane žrtava. Ova pojava može rezultirati ozbiljnim kratkoročnim i dugoročnim posledicama po fizičko, mentalno, seksualno i reproduktivno zdravlje žena, kao i na njihovu socijalnu i ekonomsku dobrobit (WHO, 2021).

nije imao da seksualno zlostavlja svih 256 žena koje su ga optužile. Ovakve formulacije sugeriraju da postoji prostor za sumnju ili nedoumicu u vezi sa stvarnim obimom zlostavljanja.

Slično tome, upotreba modala *may* u rečenici „they may not have been as sinister as some people believe them to be“ implicira da postoji mogućnost da odluke L.N. nisu imale zlonamerne ili seksualne motive, kako se možda percipiraju. Ovaj modal sugerira spekulaciju ili nepotvrđenost tvrdnje, te otvara prostor za tumačenje da postupci optuženog možda nisu bili toliko loši kao što se može pretpostaviti.

Fokus na obim umesto na prirodu krivičnog dela, kao i stvaranje prostora za sumnju, pogotovo izneto uz glagole verovanja i subjektivnog tumačenja („doesn't believe“, „there's no way“, „as some people believe them to be“) i nepotkovano konkretnim dokazima, doprinosi relativizaciji seksualnog zlostavljanja i potencijalno preispituje podršku žrtvama. Posledično, može stvoriti atmosferu nepoverenja i otežati njihovu borbu za pravdu i validaciju iskustava.

Fraza u službi obezvređivanja iskustava žrtava:

- „She believes the attention L.N.*'s case received is what's causing former patients to come forward **with feelings** they'd been assaulted too“:

Upotreba predloške fraze *with feelings* u ovom kontekstu implicira da su tvrdnje žrtava rezultat subjektivnih osećanja, a ne realnih događaja. Time se još jednom relativizuje zlostavljanje, a validnost iskustava žrtava stavlja pod sumnju. Nagoveštava se da su ove žene možda pogrešno interpretirale sopstvena iskustva. Ovakva formulacija istovremeno podržava stereotipni narativ o iracionalnosti žena, čest u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, a koji podrazumeva da su one sklone preteranim i emocionalno nestabilnim reakcijama.

Pored toga, izjava implicira da je motivacija žrtava da sa svojim tvrdnjama istupe javno vođena željom za medijskom pažnjom, umesto legitimnom potrebom za pravdom ili zaštitom drugih potencijalnih žrtava. Ovakav diskurs ne samo da stigmatizuje žrtve, već i odvraća druge od prijavljivanja sličnih zločina, čime se održava narativ o ženskoj iracionalnosti i umanjuje percepcija ozbiljnosti seksualnog zlostavljanja.

Članak 2²⁵: „Dad of three girls abused by US gymnastics doctor L.N.* lunges at pervert in court after telling judge 'give me that son of a b**h' “**

Britanski tabloid *Mirror* (*Mirror*), u članku objavljenom 2. februara 2018. godine, izveštava o incidentu koji se dogodio tokom suđenja L.N. Otac tri devojke koje su optužile L.N. za seksualno zlostavljanje, R.M, pokušao je fizički da napadne optuženog. R.M. je, kako se prenosi u tekstu, izrazio želju za osvetom L.N, što je dovelo do njegovog privođenja i privremenog prekida suđenja. Suđenje se kontekstualizuje navođenjem presude, dok se prenose i izjave žrtava koje su svedočile o svojim iskustvima. Članak ne pruža mogućnost komentarisanja od strane čitalaca, a smešten je u sekciju *News/US news*.

Naslov: Složena imenička fraza „dad of three girls abused by US gymnastics doctor L.N.*“ direktno povezuje subjekat, vršioca radnje iz naslova, sa žrtvama i njihovim iskustvima, te L.N. i krivičnim delom koje je počinio. Ovo odmah pruža kontekst za razumevanje motiva i emocija oca, dok istovremeno naglašava i opseg zlostavljanja.

Subjekt naslova nije samo pasivan promatrač – on je aktivno uključen u događaj opisan u naslovu („lunges at pervert“). Ovo naglašava njegovu agenciju i odlučnost da se suoči s L.N. što čitavom narativu dodaje dinamičnost. Upotreba aktivne konstrukcije „lunges at pervert“ (skače na perverznojaka) poslužio je kao senzacionalistički element namenjen privlačenju pažnje čitalaca. Dok

²⁵ Verdon, A. (2018, 2. februar). *Angry victim's dad lunges at Pervert Gymnastics coach before police restrain him*. Daily Mirror.

narativni prezent daje opisu događaja dimenziju hitnosti i dinamike, ovakvi leksički izbori ne samo da dramatišu događaj, već i na izvestan način senzacionalizuju i lik optuženog (kroz pejorativnu imenicu *perverznojak*). Iako je L.N. pravosnažno osuđen za seksualno zlostavljanje, ovakva upotreba snažnog senzacionalističkog jezika podstiče polarizaciju mišljenja i ojačava stereotipe o počinioocu kao zlikovcu, a o nasilju kao izolovanom incidentu.

Uključivanje upravnog govora, direktnog citata „give me that son of a b****h“ (daj mi tog k*****g sina) potvrđuje svrhu naslova – senzacija radi klika (ili kupljenih novina). Upotreba imperativa prenosi očevu želju za pravdom kroz osvetu, dok je imenička fraza vulgarna i eksplicitna, što dodatno pojačava intenzitet emocija i ogorčenosti prema L.N. Upravni govor prenosi sirovu emociju i bes oca žrtava, ali se time fokusira na pojedinačni čin osvete, udaljujući tako narativ od suštinskih pitanja rodno zasnovanog nasilja.

Senzacionalistički jezik – slikovit opis incidenta:

- „rolling on the floor... while officers tried to restrain him“:

Glagol *to roll* (valjati se) stvara sliku nekontrolisanog kretanja po podu, što podstiče vizualizaciju haosa i borbe, ali i Margrevsove bespomoćnosti i očaja. Zavisna vremenska klauza „while officers tried to restrain him“ (dok su policajci pokušavali da ga obuzdaju) uvodi dinamiku moći između oca i policije. Glagol *to try* (pokušavati) sugerise da je obuzdavanje oca za policajce bio izazov, što u izvesnoj meri dodaje element napetosti. Autoritet policije je naglašen, ali istovremeno je istaknut i otpor oca, što može ohrabriti saosećanje prema ocu ili utisak o pravičnosti njegovog postupka – pokušaja da se suoči s počinioцем.

- „the father ran and lunged at L.N.“:

Glagoli *to run* (potrčati) i *to lunge* (skočiti) ključni su u stvaranju slike brze i odlučne radnje. Dok slika trka sugerise brzinu i hitnost, glagol *to lunge* vizualizuje nagli pokret napred, obično sa namerom napada. Ova kombinacija glagola stvara dinamičnu i intenzivnu sliku očajnog ali odlučnog oca koji se brzo kreće prema L.N. s jasnom namerom da se sa njim fizički obračuna.

- „was tackled to the ground by the police“:

Pasivna konstrukcija „was tackled“ (oboren je) stavlja fokus na akciju policije, naglašavajući da je otac, kao objekat obaranja, bio primoran da podnese fizičku intervenciju. Ovim se uspostavlja slika bespomoćnosti ili ranjivosti pojačava, a posledično i saosećanje prema R.M. Štaviše, priloška odredba „to the ground“ ističe čin fizičke borbe i snažnog, odlučnog poteza koji dramatično dovodi do pada na pod.

- „as he reached his arms out to grab L.N.“:

U ovoj zavisnoj klauzi, glagol *to reach* u kombinaciji sa imeničkim prikazom ruku vizualizuje u umu čitalaca oca koji isteže svoje ruke u pokušaju da fizički dosegne L.N. Ovakav opis prikazuje odlučnost ka bukvalnom, fizičkom dosezanju osobe koja je odgovorna za bol Margrevsovih ćerki R.M, ali i metaforičkim dosezanjem pravde. Glagol *to grab* (zgrabiti) čitavu sliku pojačava, implicirajući snažan i odlučan pokret s namerom da se nešto ili neko fizički uhvati ili zadrži.

- „struggling on the courtroom floor while officers pin him to the ground“:

Glagol *to struggle* (boriti se) nedvosmisleno opisuje fizičku borbu. Dopunjuje sliku oca koji se aktivno opire i pokušava da se oslobodi – doslovno policije, a figurativno životne situacije u koju ga je L.N. stavio. Dok ova fraza u prvi plan stavlja odnos moći između oca i policije, vremenska klauza „while officers pin him to the ground“ dodaje sloj emocionalne težine pre nego informaciju o sledu događaja. Upotreba glagola *to pin* (pribiti, pritisnuti) poručuje da su policajci fizički pritisnuli oca na zemlju, te ukazuje na njihovu nadmoć i kontrolu nad situacijom.

- „as the stunned courtroom looks on in silence“:

Upotreba prideva *stunned* (zapanjen) metonimično opisuje stanje ljudi koji se nalaze u sudnici tokom incidenta, i čitaocu predstavlja sliku šoka i neverice. Ovo takođe doprinosi emocionalnoj dimenziji celokupne situacije, a čitaocima se omogućava da zamisle intenzitet trenutka i reakciju sudnice. Glagol *to look on* (posmatrati) pretpostavlja pasivnost prisutnih, svedoka događaja, pojačavajući utisak o nemoći koji prožima sudnicu. Dodavanje predloške fraze *in silence* završni je detalj koji čitavoj sceni dodaje psihološki posebno tešku dimenziju tišine.

- „as people were seen crying in the gallery“:

Pasivna konstrukcija „were seen crying“ stavlja naglasak na reakciju posmatrača događaja, ukazujući na to da je ista bila primetna i istaknuta, i tako podupirući osećaj kolektivne tuge ili empatije među prisutnima. Glagol *to cry* (plakati) direktno definiše emocionalnu reakciju, i nedvosmisleno je povezuje sa bolom, tugom ili sažaljenjem, omogućavajući čitaocima da i sami, kroz opis suza, osete težinu situacije. Čak i priloška odredba za mesto „in the gallery“ pomaže čitaocima da vizualizuju scenu i osete atmosferu u prostoriji.

Celokupna slika, upotpunjena frazama sa izuzetnim potencijalom vizualizacije, može kod čitalaca izazvati osećaj bespomoćnosti i frustracije, budući da otac, uprkos svojim naporima, ne može dostići L.N. niti uticati na ishod suđenja. Slikovit jezik i dinamična gramatika stvaraju živopisan i emotivan prikaz incidenta.

Direktan govor – izbor citata i kriterijum senzacionalizma:

- „I want that son of a b***h. Give me one minute with him“:

R.M. ovde pokazuje snažnu emocionalnu reakciju prema L.N. Upotreba psovke „son of a b***h“ dodaje eksplicitnu i sirovu dimenziju njegovim rečima, pritom naglašavajući intenzitet njegovog besa i prezira. Upotreba vulgarnih izraza u prenošenju direktnog govora izaziva snažan emocionalni odgovor čitalaca, približava ih akterima teksta, i intenzivira njihovo čitalačko iskustvo pojačavajući ili opravdavajući potrebi za pravdom kroz osvetu.

Imperativ glagola *to give* u datom kontekstu ukazuje na nestrpljivost R.M. da se suoči sa L.N. Sugerše da otac traži priliku da svoju frustraciju i bes iskali direktno na njemu, približavajući ga čitaocima idejom prirodne ljudske reakcije na nepravdu i bol.

- „Let me at him“:

Upotreba imperativa u ovom kontekstu je pseudo zahtev, odnosno molba R.M. za fizički obračun sa L.N. Iako se ne radi o pravom zahtevu za koji on očekuje odgovor, imperativ glagola *to let* dodaje element hitnosti i nestrpljenja.

- „I just signed your death warrant“:

U ovoj instanci direktnog govora koji prenosi izjavu sutkinje, metaforički je upotrebljena imenička fraza „death warrant“ (smrtna presuda) kako bi se dramatično naglasila težina i ozbiljnost presude koja je izrečena L.N. Ova izjava nije deo saslušanja iz glavnog narativa teksta već svojevrsna kontekstualizacija drugog postupka koji je vođen protiv L.N. Implicira da je presuda koju je sutkinja potpisala simbolički ekvivalent smrtnoj presudi, te joj upotrebljena metafora dodaje emocionalnu težinu, i ističe njenu konačnost. Upotreba priloga *just* u percepciji čitalaca pojačava utisak trenutnosti i neposrednosti radnje – izrečene presude.

Prenošenje ove izjave u tekstu presudi, ali i čitavom medijskom izveštaju, dodaje emocionalnu komponentu jer metaforički naglašava njenu težinu i značaj. Emocionalni odgovor na koji se cilja u ovom slučaju jeste osećaj zadovoljstva zbog zadovoljenja pravde ili ozbiljnosti kazne koja je izrečena počinocu.

- „Your words have had a significant emotional effect to myself and shaken me to my core“:

Direktno prenete reči L.N. obiluju emocionalno obojenim jezikom i naizgled ističu dubok trag koje su reči žrtava ostavile na njega. Imenička fraza „significant emotional effect“ naglašava težinu emocionalne reakcije, dok je upotreba „to myself“ iz gramatičke perspektive neobična. Metaforičko dodavanje konstrukcije „shaken me to my core“ opisuje temeljnu, sveobuhvatnu uznemirenost, i poručuje da su reči žrtava na njega uticale na najintimnijem nivou.

Ova izjava, kao što se i navodi u daljem tekstu, iako izražava priznanje i prepoznavanje uticaja koje su imale reči žrtava, može biti dočekana sa određenom dozom skepticizma u svetlu prethodnih postupaka L.N. i konteksta samog suđenja, te se može smatrati pokušajem manipulacije percepcijom javnosti.

Eksplisitne i emocionalno obojene instance direktnog govora u ovom medijskom tekstu mogu imati dvostruki efekat na razumevanje pitanja rodno zasnovanog nasilja. Sa jedne strane, mogu pomoći sagledavanju opsega zlostavljanja i psihološkog uticaja istog na aktore priče, čime se povećava svest o problemu. Sa druge strane, prekomerna i nekritička upotreba potencijalno je štetna jer može skrenuti pažnju sa suštinskih elemenata rodno zasnovanog nasilja i fokusirati se više na senzacionalističke aspekte pojedinačnih slučajeva, pojedinačnih priča i emocija individualnih aktera. To pak može dovesti do pojednostavljivanja složenog društvenog problema i umanjiti sposobnost javnosti da razume i adekvatno reaguje na rodno zasnovano nasilje u širem društvenom kontekstu.

Članak 3²⁶: „Revenge is best served cold: Pedo doctor L.N.* is pictured shackled and shivering on snowy Michigan tarmac as he flies to hellhole prison to begin 235 year sentence for abusing gymnasts“

U članku objavljenom 13. februara 2018. godine u britanskom tabloidu Dejli Mejl (*Daily Mail*), detaljno se opisuje proces premeštanja L.N, u tom trenutku već osuđenog za seksualno zlostavljanje, u savezni zatvor u Arizoni. U članku se navodi i da predstavnici Federalnog biroa za zatvore nisu komentarisali činjenicu da je L.N. prebačen privatnim avionom, navodeći bezbednosne razloge za izostanak komentara. U tekst je uključen veliki broj informacija i detalja upitnog stepena relevantnosti poput temeljno opisanih zatvorskih uslova, rasporeda buđenja, kao i pravila održavanja čistoće ćelija. Članak se nalazi u sekciji *News*, dok opcija komentarisanja postoji.

Naslov: Uvodni deo naslova je izreka „revenge is best served cold“ koja se u popularnoj kulturi, književnosti, ali i svakodnevnom jeziku često koristi da iskaže ideju da je osveta efikasnija i u većoj meri zadovoljavajuća kada se planira dugo i promišljeno, umesto da se izvrši u afektu. U kontekstu ovog naslova, sugerise da je pravda za žrtve postignuta nakon dužeg perioda čekanja i da je sada „servirana“ L.N. u vidu dugačke kazne koja ga očekuje u ozloglašenom zatvoru. Samo ideja poistovećivanja zatvorske kazne sa osvetom celokupnom tekstu daje dramatičan ton i postavlja scenu za osvetnički narativ koji nije adekvatan u kontekstu slučajeva rodno zasnovanog nasilja.

Imenica *pedo* je neformalna pežorativna skraćenica imenice *pedophile*, koja, uz izuzetno negativnu konotaciju, označava osobu koju seksualno privlače deca. Kada se koristi zajedno sa imenicom *doctor*, stvara kontrast između profesionalne uloge koja podrazumeva poverenje i brigu, i krivičnog dela za koje je L.N. osuđen, predstavljenog jednom od ekstremnijih društvenih tabua. U ovom slučaju pojačava osudu i podstiče prezir čitalaca prema L.N. Upotreba pežorativnog jezika (pedofil nije zvanična pravna terminologija) može uticati na način na koji čitaoci percipiraju L.N, ali i šire pitanje seksualnog nasilja – može podstaći gađenje, gnev ili želju za osvetom, što,

²⁶ Associated Newspapers. (2018, 13. Februar-). *Revenge is best served cold: Pedo doctor Larry Nassar is pictured shackled and shivering on snowy michigan tarmac as he flies to hellhole prison to begin 235 year sentence for abusing gymnasts*. Daily Mail Online.

uzimajući u obzir jak intenzitet ovih emocija i angažovanost koju prouzrokuju, samo po sebi može biti cilj senzacionalističkog izveštavanja.

Upotreba vizuelno bogatih prideva poput *shackled* (okovan) i *shivering* (koji drhti) stvara jasnu i živopisnu sliku L.N. u neprijatnim i teškim okolnostima. Detaljan opis L.N. koji drhti od hladnoće na pisti pokrivenoj snegom u Mičigenu može pojačati osećaj zadovoljenja pravde ili osvete, te samim tim može izazvati snažnu emocionalnu reakciju čitalaca. Ovo ostvaruje poseban efekat u kontekstu prethodno pomenute izreke „*revenge is best served cold*“ upotrebljene na početku naslova, stvarajući utisak da je situacija u kojoj se L.N. nalazi zaslužena kazna za njegove zločine. Cilj upotrebe živopisnog jezika je takođe stvaranje dramatične i upečatljive slike koja će čitaocima podstaći na veću uključenost u priču.

Imenica *hellhole* ima vrlo snažnu negativnu konotaciju, sasvim doslovno spajajući imenice *pakao* i *rupa*, te ukazujući na mesto koje je izuzetno loše, opasno i neprijatno. Ova reč sama po sebi evocira slike patnje, mučenja i očajanja, što kod čitalaca može pojačati osećaj da je kazna ne samo pravedna, već i poželjno teška. Zatvor se senzacionalistički opisuje na gotovo mitološki način, kao mesto neizrecive patnje.

Senzacionalistički jezik – karakterizacija aktera:

- „disgraced pedophile doctor“:

Ova imenička fraza oslanja se na kombinaciju snažnih jezičkih elemenata pri osudi (pre svega moralnoj) L.N. Dok pridev *disgraced* postavlja karakterizaciju u okvir sramote i pada sa uglednog položaja, imenička fraza *pedophile doctor* ponavlja senzacionalistički kontrast između moralne osude i uloge negovatelja.

- „disgraced ex-Team USA doctor“:

Slično prethodnoj frazi, ova kombinacija reči ističe „sramotu“ L.N, ali i njegovu prethodnu povezanost sa američkim gimnastičkim timom. Dodavanje prefiksa *ex-* ispred njegove prethodne uloge kao lekara tima SAD-a dodatno ističe njegovo isključenje i gubitak statusa. To služi kao podsetnik čitaocima ne samo da L.N. više nije u toj ulozi, već da su upravo njegova dela dovela do njegovog otpuštanja i gubitka ugleda. Kombinovanjem prideva *disgraced* i imeničke fraze *ex-Team USA doctor* tekst stvara snažan narativni kontrast između prethodne uloge L.N. i njegove sadašnje situacije, i dalje u interpretativnom okviru sramote.

- „infamous inmate“:

Upotrebom imeničke fraze „infamous inmate“, ali i samim uvođenjem osobe na koju se fraza odnosi (jedan od zatvorenika u zatvoru u koji je L.N. premešten) kao aktera priče, tekst se oslanja na nedvosmisleno negativnu konotaciju kako bi efikasnije opisao nepovoljne zatvorske uslove. Pridev *infamous* (ozloglašen) ukazuje na notornost, i pretpostavlja da pomenuti zatvorenik ima izuzetno lošu reputaciju. Kada se ukombinuje sa imenicom *inmate* (zatvorenik) stvara se slika zatvora u koji je L.N. premešten kao opasnog i nepoželjnog mesta, što se uklapa u narativ osvete. Sa druge strane, može se protumačiti i kao prepoznavanje težine krivičnih dela. Ipak, u oba slučaja, upotreba ovakve fraze je retorički alat za pojačavanje negativnog tona i stvaranje dramatičnijeg narativa.

- „the New York City police detective-turned-Mafia hit man“:

Ova složena imenička fraza primer je senzacionalističkog jezika koji opisuje dramatičnu promenu uloga i moralni pad pojedinca – u ovom slučaju još jednog od zatvorenika u novom zatvoru u koji je smešten L.N. Pretvaranje iz policajca, simbola zakona i reda, u plaćenog ubicu koji radi za organizovani kriminal, predstavlja šokantnu i neočekivanu promenu koja implicira strmoglavi pad sa pozicije moralnog integriteta na nivo kriminalnog miljea. Ova ekstremna

transformacija ne samo da privlači pažnju čitalaca i izaziva snažne emocionalne reakcije, već i služi za još dramatičnije naglašavanje opasnosti zatvora u koji ide L.N.

Senzacionalistički jezik – vizualizacija narativa osvete:

- „jacket-less and shackled on a snowy tarmac“:

Ova formulacija oslanja se na vizuelno bogat jezik pri stvaranju detaljne slike neprijatnosti i ranjivosti osuđenika – u ovom kontekstu L.N. Odsustvo jakne implicira hladnoću i nelagodu, simbolizuje oskudicu i izloženost, dok ponovljena upotreba prideva *shackled* pojačava osećaj nemoći i ograničenosti, sa okovima kao simbolom prisile i gubitka slobode. Opisivanje asfalta pridevom *snowy* (pokriven snegom) dodaje lement izolacije i neprijateljskog okruženja. Emotivan opis pun detalja koji su potpuno irelevantni za sam slučaj doprinosi senzacionalističkom tonu teksta i zadržava čitalačku pažnju. Ova slika, zajedno sa ostalim elementima teksta, pojačava osećaj da je pravda zadovoljena, što je u skladu s temom osvete koja se provlači kroz čitav tekst.

- „surviving a life sentence at the prison“:

Upotreba sadašnjeg participa glagola *to survive* u opisu zatvorske kazne jednog od zatvorenika evocira sliku borbe i izazova, te sugerise da je život u zatvoru neprestana borba za opstanak u neprijateljskom okruženju. Imenička fraza *life sentence* (doživotna kazna) u prvi plan stavlja trajnost i konačnost kazne. Lokalizacija narativa u zatvoru vizuelno obogaćuje kontekst u kom se borba za opstanak odvija. Ova konstrukcija stvara sliku zatvora kao mesta teških izazova i dugotrajnih posledica, što je u skladu s temom osvete koja se provlači kroz narativ. Implicira da je ono što očekuje L.N. preživljavanje, a ne život.

- „he will be given prison clothing tagged with his name and registration number 21504-040“:

Ovom nezavisnom klauzom čitaocima se predstavlja proces dehumanizacije kome će L.N. biti podvrgnut. Ilustruje osobu koja gubi svoju individualnost i koja biva svedena na brojčanu oznaku, što je čest motiv u diskursu o zatvorima. Ovako detaljan opis ne služi samo informisanju čitalaca o procedurama unutar zatvora, već pre svega evociranju emocionalnog odgovora i pritom osnažujući poželjan narativ o težini kazne i strogoći zatvorskog režima. Sama upotreba glagola *to tag* (označiti, etiketirati) implicira depersonalizaciju u kojoj osuđenik (L.N.) postaje deo zatvorskog inventara. Transformacija koja očekuje L.N. – od individue u anonimnog zatvorenika simbolizuje konačnu osvetu društva nad pojedincem koji je prekršio njegove zakone.

- „Wake-up for all inmates is at 6am with headcounts held at midnight, 3am, 5am, 4pm, and 10pm“:

Detaljan opis režima buđenja i prebrojavanja zatvorenika može se interpretirati kao senzacionalistički u kontekstu uspostavljenog narativa osvete. Detaljan i nedvosmislen prikaz stroge discipline i kontinuiranog nadzora unutar zatvora u gotovo likujućem maniru približava čitaocima teško podnošljive, krajnje restriktivne uslove života koji očekuju L.N. Imenica *headcount* sama po sebi ima senzacionalistički karakter, jer evocira slike reda i kontrole dok zaokružuje proces dehumanizacije a pojedince svodi na brojeve u okvirima institucionalnog nadzora. Imenice *inmates* (zatvorenici) i *headcount* (prebrojavanje), te niz vremenskih odrednica, u kombinaciji simbolizuju potpuni gubitak slobode i autonomije.

- „Inmates are responsible for making their beds, sweeping and mopping their cell floors 'and ensuring (their cell) is clean and sanitary“:

Nabrajanje specifičnih svakodnevnih zadataka zatvorenika govori o monotoniji i ograničenjima njihovog boravka unutar zatvorskih zidova. Detaljan opis rutinskih aktivnosti stvara sliku zatvorenika koji su primorani na stalnu brigu o svom ograničenom prostoru, i nagoveštava osećaj dosade i besmisla koji te aktivnosti neminovno prati. Efekat opisa može se smatrati

senzacionalističkim, jer zadržava čitalačku pažnju na aspektima zatvorskog života koji su obično skriveni od javnosti.

- „inmates can use computers but don't have internet access“:

Modalni glagol *can* igra ključnu ulogu u upotpunjavanju narativa osвете. Sugerіше da zatvorenici imaju dozvolu ili mogućnost upotrebe računara, dok istovremeno postavlja granice njihove slobode kroz uskraćivanje pristupa internetu. Ova rečenica prikazuje kontinuitet kontrole i ograničenja koja su nametnuta zatvorenicima (uskoro i L.N.), te postepeno ukidanje njihova autonomije i prava unutar zatvorskog sistema. Nedostatak pristupa internetu simbolizuje izolaciju od spoljnog sveta i ograničenje komunikacije, kao logičan nastavak narativa kazne i odmazde. U širem narativu osвете, ova rečenica ilustruje kako zatvorska kazna ne samo da lišava zatvorenike fizičke slobode već i ograničava njihovu sposobnost da se povezuju, uče i komuniciraju, čime se pojačava percipirana težina kazne koju će izdržavati L.N. Time se naglašava da kazna nije samo fizička izolacija već i intelektualna i emocionalna ograničenja koja postaju sastavni deo narativa o osveti i pravdi.

- „It's currently unknown if L.N.* will share a cell or be put into protective custody to avoid possible violence from other prisoners“:

Bezlična konstrukcija *it's currently unknown* formira utisak neizvesnosti i nedostatka kontrole, dok fraze poput *share a cell*, *protective custody*, i *possible violence* ukazuju na različite aspekte zatvorskog života i potencijalne opasnosti sa kojima se L.N. može suočiti. Ovim se implicira da L.N. možda neće biti bezbedan od osвете ili nasilja od strane drugih zatvorenika. Implicirano zadovoljstvo ovom činjenicom od čitalaca pravi saučesnike u narativu osвете koji potpuno zasenjuje pitanje rodno zasnovanog nasilja i svodi ih na posmatrače koji likuju nad represivnim elementima kaznenog sistema.

Analiza najbolje ocenjenih („best rated“) komentara (od 288 na dan 2.11.2023):

Napomena u sekciji komentara: *The comments below have not been moderated.*

- „Just leave him out in the weather shackled and without a jacket“:

Najbolje ocenjen komentar prati autoritativni ton i ponavljanje vizuelno bogatog vokabulara iz teksta u kontekstu narativa osвете. Upotreba imperativa „just leave him out“ i fraza kao što su „shackled“ i „without a jacket“ koje se nalaze u originalnom tekstu, potvrđuju sliku zaslužene teške kazne formirane u tekstu i ističu želju za pravdom koja se naizgled ostvaruje kroz patnju L.N. Tekst je komentatoru/ki, kako se čini, odvratio pažnju od značaja razumevanja i rešavanja dubljih uzroka rodno zasnovanog nasilja. Komentar odražava šire društvene stavove prema kažnjavanju seksualnih nasilnika koji zanemaruju nužnost bavljenja sistemskom prirodom ovog društvenog problema.

- „What he did was wrong and he does need to be locked away for a very long time, but I'm bothered that there are hideous murderers who don't get a sentence like this. Something is wrong with the system.“

Drugi komentar je primer složenijeg stava prema rodno zasnovanom nasilju i narativu osвете. Komentator/ka priznaje da su postupci L.N. pogrešni i da zaslužuju dugotrajnu kaznu (gramatičko naglašavanje *does need to be*), što odražava osećaj pravde i potrebe za zaštitom društva. Međutim, poređenje kazne koju služi L.N. sa kaznama koje dobijaju „ogavne ubice“ (*hideous murderers*) implicira da autor/ka ubistvo smatra težim zločinom od rodno zasnovanog nasilja, te da ga samim tim treba strože kažnjavati. Ova perspektiva može odražavati širu društvenu tendenciju da se oblici fizičkog nasilja poput ubistva, smatraju ozbiljnijim ili težim zločinom od psihičkog ili seksualnog nasilja. Istovremeno ukazuje i na potrebu za dubljim razumevanjem i prepoznavanjem težine i posledica rodno zasnovanog nasilja u pravosudnom sistemu i društvu uopšte.

- „Push him out the jet and save taxpayers money“:

Trećerangirani komentar predstavlja ekstremizaciju narativa osвете koji prižima originalni tekst. Upotreba imperativa glagola *to push out* podrazumeva direktnu i nasilnu akciju koja će se neizostavno završiti smrtnim ishodom za L.N, dok imperativna fraza *save taxpayers money* tu istu nasilnu radnju uvezuje sa pragmatičnom prednošću smanjenja troškova za porezne obveznike. Komentator/ka izražava želju za brzom i konačnom kaznom, umanjujući vrednost pravosudnog procesa. U kontekstu rodno zasnovanog nasilja, ovakav komentar može ukazati na duboko ukorenjenu frustraciju i gnev prema počiniocu (što je takođe u skladu sa leksičkom dehumanizacijom koja je sprovedena u tekstu), ali i na potencijalnu trivijalizaciju potrebe za pravednim suđenjem.

- „I suspect either the inmates will get him or he will take the A.H.* route....I'll be shocked if he lasts a yr“:

Četvrti komentar nudi pesimistično predviđanje o sudbini L.N. u zatvoru glagolom sumnje ili pretpostavke (*to suspect*). Pominjanje puta E.E. („the A.H.* route“) je referenca na bivšeg NFL igrača koji je izvršio samoubistvo u zatvoru te samim tim sugerše mogućnost samoubistva kao izlaza za samog L.N. Ovaj komentar ukazuje na očekivanje (potencijalno i priželjkivanje) da će L.N. biti meta nasilja od strane drugih zatvorenika („the inmates will get him“) ili da će sam izabrati smrt, što podržava narativ osвете unutar zatvorskeg sistema, i prati narativ samog teksta. Izražavanje šoka („if he lasts a yr“) predlaže očekivani scenario po kom L.N. neće dugo preživeti u zatvoru. Samim tim, implicira da je njegova kazna ne samo u trajanju zatvorske kazne, već i u potencijalnoj opasnosti kojoj je izložen.

Članak 4²⁷: „L.N.*: Judge says 'no way' will she punish abuse victims' father for trying to attack disgraced doctor“

O već pomenutom događaju – napadu R.M. Margrejsa na L.N. tokom saslušanja – izvestio je i britanski list *Independent* (*Independent*) 2. februara 2018. godine. Prenosi se reakcija sutkinje koja je odlučila da za pokušaj napada ne sankcioniše R.M. Tekst se osvrće i na detalje slučaja, kao i na izrečene presude. Članak se nalazi u sekciji *News/World/Americas*, dok opcija komentarisanja teksta nije dostupna. Iako je tema nasrtaja na L.N. već obrađena u tekstu iz tabloida *Mirror*, pristup istoj od strane netabloidnog novinarstva može dati dodatne uvide u sličnosti i razlike tabloidnog i netabloidnog izveštavanja o ovom slučaju i temi rodno zasnovanog nasilja.

Naslov: Kao najvidljiviji deo svakog medijskog teksta, naslov predstavlja i njegov najmanje uravnotežen deo kada je u pitanju objektivnost i izbegavanje senzacionalizma. U ovom slučaju, akteri priče su u naslovu definisani sledećim frazama: „disgraced doctor“ (osramoćeni doktor) i „abuse victims' father“ (otac žrtava zlostavljanja). Dok prvi i u ovom tekstu ističe moralnu i profesionalnu propast L.N, drugi stavlja fokus na patnju žrtava i njihovih porodica, ohrabrujući saosećanje prema ocu kao zaštitniku svojih ćerki.

Nestandardan red reči – inverzija nastala kao rezultat gramatičkog naglašavanja – („no way' will she punish“) govori o želji da se posebno istakne odlučnost i kategoričnost odluke sutkinje. Ovaj redosled reči stavlja akcenat na sutkinjinu odluku da ne kazni oca, prenoseći tako snažnu poruku o razumevanju i empatiji za njegovo (nasilno) ponašanje.

Upotreba delimičnog direktnog govora („no way' will she punish“) omogućava čitaocima da već u naslovu „čuju“ reči sutkinje, koje ih i uvode u glavnu temu teksta. Ovo takođe pojačava percepciju sutkinjine odlučnosti i pruža uvid u njen stav prema situaciji. Takva struktura naglašava

²⁷ Independent Digital News and Media. (2018, 2. februar). *Judge says "no way" will she punish victims' father for trying to attack Larry Nassar*. The Independent.

kontrast između očekivanog pravnog postupka (kazna za pokušaj napada) i sutkinjinog stava razumevanja prema emotivnom odgovoru oca na zlostavljanje njegovih ćerki.

Direktan govor – konstrukcija narativa:

- „I could charge you with contempt. I could put you in jail. I could fine you up to \$7,500. I don't want to do that“:

Ponovljena upotreba modalnog glagola *could* u izjavama sutkinje ukazuje na potencijalne pravne mere koje bi po zakonu mogle biti preduzete protiv R.M. Ipak, kontrastnim korišćenjem modala sa jedne strane, i negacijom glagola *to want* sa druge, sutkinja ističe i svoje diskreciono pravo da te korake ne preduzme.

Ovo može doprineti percepciji pravosuđa ne kao sistema koji automatski primenjuje kaznu, već i prepoznaje i razume bol i traumu koju rodno zasnovano nasilje može izazvati kod žrtava i njihovih porodica, što dalje može doprineti shvatanju da pravda ne podrazumeva samo kažnjavanje počinitelaca, već i pružanje podrške i razumevanja žrtvama. Sa druge strane, može ohrabriti stav da je nasilje adekvatan odgovor na nasilje, te podstaći narativ osвете koji već postoji u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, pogotovo ako se odnosi na članove porodice.

- „I lost control and I apologise 100 times. I'm not here to upstage my daughters. I'm here to help them heal“:

Klauza „I lost control“ ukazuje na trenutak u kom je R.M. prešao granice svog uobičajenog ponašanja zbog intenzivnih emocija izazvanih svedočenjima o zlostavljanju koje su pretrpele njegove ćerke. Frazem *to lose control* sugerise da je njegova reakcija bila nesvesna i izvan njegove uobičajene kontrole, što za cilj ima da naglasi dubinu njegovih emocija i težinu traume koju su njegove ćerke doživele, a samim tim i emocionalni pritisak pod kojim se našao kao roditelj žrtava.

Upotreba hiperbole „100 times“ pojačava utisak iskrenosti i dubine njegovog kajanja zbog napada na L.N. Ne radi se doslovno o broju izvinjenja, već o načinu da se izrazi snažna želja za iskupljenjem i priznavanjem greške. Upotrebljena hiperbola naglašava njegovu spremnost da preuzme odgovornost za svoje postupke i pokaže poštovanje prema pravosudnom procesu i žrtvama.

Negacija glagola *to upstage* ukazuje na to da R.M. ne želi da skrene pažnju sa iskustava svojih ćerki, kao i na to da njegovi postupci nisu bili usmereni ka tome da se on nađe u centru pažnje. Nasuprot tome, „help them heal“ naglašava njegovu ulogu u podršci i pružanju ljubavi ćerkama u procesu oporavka. Kontrast između „upstage“ (skretanje pažnje na sebe) i „help them heal“ (pomoć u oporavku) u istoj rečenici dodatno ističe da su prioriteti R.M. usmereni ka dobrobiti njegovih ćerki, a ne ka sopstvenom publicitetu ili egoističkim interesima. Ovo pojačava percepciju njegove uloge kao brižnog roditelja koji je posvećen mentalnom i emotivnom oporavku svojih ćerki.

- „I've just signed your death warrant“:

U izjavi sutkinje sa prethodnog suđenja za zlostavljanje na kom je L.N. proglašen krivim, a koju je prenela većina medija i tabloidnog i netabloidnog karaktera, upotreba imeničke fraze *death warrant* (smrtna presuda) metaforički pojačava težinu izrečene presude. Kao što je već navedeno, ova metafora presudu simbolično postavlja kao ekvivalentnu smrtnoj kazni, dodaje joj emocionalnu dubinu i naglašava njen konačan i kategoričan karakter. Može doprineti intenzivnom i emotivnom odgovoru čitalaca, uz stvaranje osećaja zadovoljenja pravde zbog stroge kazne koja je nametnuta počiniocu. Za razliku od prethodno navedenih instanci direktnog govora koje učestvuju u oblikovanje narativa teksta, efekat ove je pretežno senzacionalistički.

Senzacionalistički jezik:

- „disgraced doctor“:

Već pomenuta i često upotrebljavana karakterizacija u slučajevima poznatih počinilaca rodno zasnovanog nasilja. Kao što je nekoliko puta navedeno, negativna konotacija prideva *disgraced* (osramoćen) karakteriše L.N. kroz interpretativni okvir javne sramote, a ne krivičnih dela za koja je osuđen. Služi isključivo dramatizaciji narativa.

- „convicted sex predator“:

Dok particip *convicted* ukazuje na to da je L.N. prošao kroz pravni proces i da je pravosnažno osuđen za svoje postupke, dajući tvrdnji autoritet i definitivnost, imenička fraza *sex predator* celom izrazu donosi poseban emocionalan naboj i L.N. predstavlja kroz prizmu dramatičnosti, stvarajući sliku osobe koja, poput životinje, aktivno traži i iskorišćava žrtve radi sopstvenog seksualnog zadovoljstva. Imenica *predator* ukazuje ne samo na inherentnu razliku u moći, već i na opasnost, lukavost i agresivnost u ponašanju. Kombinacija sa imenicom *sex* dodatno pojačava njenu negativnu konotaciju, i ukazuje na seksualnu prirodu krivičnog dela. Dramatična leksička karakterizacija poput ove suštinski je senzacionalistička, podstiče negativan emocionalni odgovor čitalaca, dok *convicted* ostaje jedina informativna komponenta.

- „precise, calculated, manipulative, devious, despicable“:

Serijski pridevi pruža detaljnu karakterizaciju ponašanja L.N. od strane sutkinje. Svaki od navedenih prideva pruža specifičan uvid – *precise* i *calculated* ukazuju na to da su njegovi postupci bili pažljivo planirani, dok *manipulative* i *devious* naglašavaju njegovu sposobnost da obmanjuje i kontroliše druge. *Despicable* služi kao konačna osuda, označavajući njegove postupke kao potpuno moralno neprihvatljive. Kombinacija ovih snažnih prideva stvara intenzivan emocionalni utisak kod čitalaca. Oni pojačavaju osećaj gađenja i besa, te moralnu osudu prema L.N, produbljujući emocionalni odgovor na njegove zločine. Ipak, njihova kumulativna upotreba u isto vreme narativu dodaje senzacionalistički element, kao nameran pokušaj privlačenja pažnje čitalaca i njihove emocionalne investiranosti u priču.

Narativni fokus: Dok je u analizi tabloidnog teksta o događaju u sudnici primetan naglasak na dramatizaciji incidenta u kom R.M. fizički pokušava da napadne L.N, tekst Independenta pristupa informacijama na uravnoteženiji način izveštavajući o incidentu ali uključujući detaljnije informacije o pravnom procesu, iskustvima žrtava i posledicama postupaka L.N. Ovaj pristup, iako sadrži senzacionalističke elemente (pogotovo u naslovu i izboru prenetih izjava) sa jedne strane omogućava bolje razumevanje složenosti rodno zasnovanog nasilja i u većoj meri naglašava potrebu za sistemskim rešenjima. Sa druge, karakterizacijom aktera teksta, pogotovo L.N, podržava stereotip inherentno zlog počinioaca, i nastavlja da ga posmatra kroz prizmu sramote.

Članak 5²⁸: „Teenage male becomes the first male to file lawsuit against L.N.“

U članku objavljenom 2. marta 2018. godine u Novozelandskom glasniku (*New Zealand Herald*), iznosi se priča o Dž.M, prvom muškarcu koji je podneo privatnu tužbu protiv L.N. navodeći da ga je L.N. seksualno zlostavljao. Tekst detaljno opisuje kako je L.N. zloupotrebio svoju poziciju lekara, uz višestruko naglašavanje rodne dimenzije (činjenice da je Dž.M. muškarac), ali i posledice po karijeru mnogih koji su na neki način povezani sa slučajem. Potencijal za edukaciju čitalaca o stereotipima vezanih za zlostavljanje muškaraca nije iskorišćen. Opcija komentarisanja članka nije dostupna, dok se isti nalazi u sekciji *Sport*.

Naslov: Naslov teksta efikasno privlači pažnju čitaoca kroz ponavljanje imenice *male* (muškarac), i tako naglašavajući rodnu dimenziju ovog konkretnog slučaja. Sa jedne strane ovaj

²⁸ NZ Herald. (2018, 2. mart). *First male gymnast accuses Nassar of abuse*. NZ Herald.

leksički izbor je značajan jer ukazuje na važnost izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju kao problemu koji prevazilazi tradicionalne rodne granice, te pruža uvid u to da muškarci takođe mogu biti žrtve.

Međutim, sa druge strane, upravo ovo ponavljanje, u kombinaciji subjekta „teenage male“ i predikata „becomes the first male ...“ može doprineti senzacionalističkom tonu naslova. Glagol *become* (postati) i imenička fraza *the first male* u kombinaciji slučaj definišu kao pionirski, kao izuzetan. Iako se u nastavku pojašnjava da je Dž.M. prvi muškarac koji je podneo (privatnu) tužbu protiv L.N, ovakva formulacija može nenamerno stvoriti percepciju da su muške žrtve seksualnog zlostavljanja retke ili neobične. Time se omalovažava znatno širi problem seksualnog zlostavljanja muškaraca, a samim tim i razumevanje činjenice da je rodno zasnovano nasilje složeno i sveprisutno pitanje koje se ne može ograničiti samo na nasilje nad ženama kao njegovu najčešću manifestaciju. Treba napomenuti da se imenica *male* i fraza *the first man* ponavljaju i u ostatku teksta, te se senzacionalistički karakter ove kombinacije prenosi i van naslova.

Senzacionalistički jezik:

- „disgraced ex-USA Gymnastics team doctor“:

Imenička fraza koja se fokusira na gubitak prestiža, uz pridev izrazito negativne konotacije i visokog emocionalno naboja *disgraced* (osramoćen), našao je svoje narativno mesto i u ovom medijskom izveštaju. Dodavanje imeničke fraze „ex-USA Gymnastics team doctor“ podseća čitaoca na prethodnu ulogu od autoriteta, te tako pojačava kontrast između njegovog nekadašnjeg statusa i sadašnje „sramote“. Kao i u ostalim primerima upotrebe prideva *disgraced*, postavlja se pitanje primerenosti označavanja krivičnog dela rodno zasnovanog nasilja kao čina sramote.

- „using acupuncture on his genitals“:

Detaljan i slikovit opis načina zlostavljanja Dž.M. nema informativnu vrednost već služi da šokira čitaoca, izazove snažnu emocionalnu reakciju, ali i istakne invazivnost i intimnost zlostavljanja. Imenica *acupuncture* (akupunktura) odnosi se na medicinsku praksu, ali njena primena na genitalijama bez medicinske osnove, kao što je u tekstu naglašeno, predstavlja zloupotrebu i kršenje profesionalne etike. Vizuelno snažan utisak koji se postiže imenicama *acupuncture* i *genitals* čitaoca smešta u ulogu posmatrača, te ga tako podstiče na emocionalni odgovor gađenja, straha ili besa, čineći čitavu frazu senzacionalističkom.

- „the perverted doctor“:

Upotrebom prideva *perverted* (perverzan), tekst direktno napada karakter L.N, označavajući ga kao osobu sa abnormalnim ili neprihvatljivim seksualnim sklonostima. Kao pridev snažnog emocionalnog naboja, čest je u senzacionalističkom izveštavanju gde služi privlačenju pažnje i podsticanju reakcije. Ipak, ne doprinoseći informativnosti i objektivnosti, karakterno demonizujući izbor reči pojačava šokantni i kontroverzni aspekt priče koji ponovo fokus stavlja na lične osobine počinioca a ne na sistemski karakter problema. Imenica *doctor* i u ovom primeru pojačava kontrast između cenjene profesije sa jedne strane i izrazito loših osobina L.N. sa druge.

- „L.N.* pulled down the boy's pants“:

Ova klauza stvara jasnu i uznemirujuću vizuelnu sliku u umu čitaoca. Detaljan i eksplicitan opis fizičkog čina zlostavljanja šokira i zadržava pažnju, dok istovremeno tekst ističe ponižavajući aspekt zlostavljanja naglašavanjem da je L.N. „pulled down the boy's pants“ (spustio dečakove pantalone). Upotreba ove klauze doprinosi senzacionalističkom tonu teksta, jer se fokusira na jedan od najšokantnijih aspekata priče. Ovakav pristup može privući veću medijsku pažnju, ali takođe može uticati na to da se priča tretira više kao senzacija nego kao ozbiljan društveni problem.

- „horrific rein of abuse“:

Imenička fraza upotrebljena sa ciljem da istakne težinu, trajanje i užasavajuću prirodu zlostavljanja. Ovaj izbor reči takođe doprinosi stvaranju senzacionalističkog tona u tekstu, tako što se fokusira se na aspekte priče koji nose vrednost šoka, te tako izazivaju snažne emocionalne reakcije čitalaca. Pridev *horrific* opisuje nešto što izaziva užas ili strah i smatra se pridevom izrazito negativne konotacije. U ovom kontekstu, definiše prirodu zlostavljanja. Pored toga, imenica *rein* (uzde) metaforički je upotrebljena da označi kontrolu nad nečim (u ovom slučaju nekim). U frazi „*horrific rein of abuse*“, „uzde“ ukazuju na to da je L.N. imao kontrolu ili moć nad situacijom, ali i žrtvama, tokom perioda u kom je zlostavljanje trajalo.

- „*tormentor*“:

Imenica *tormentor* (mučitelj) nosi intenzivno negativnu konotaciju i označava osobu koja namerno i sistematski nanosi patnju ili bol drugima. Upotreba ovog i sličnih jakih i provokativnih izraza senzacionalistički privlači pažnju čitalaca zbog svoje snažne asocijacije sa zlostavljanjem i namernom okrutnošću.

- „*widening scandal*“:

Imenička fraza koja uvodi „sve veći skandal“ upotrebljena je kao karakterizacija slučaja L.N. Nazivanje slučaja seksualnog zlostavljanja „skandalom“ trivijalizuje iskustva žrtava i svodi ih na vrednost atrakcije. Imenica *skandal* često se povezuje sa privremenim ili površnim problemima poznatih ličnosti, te samim tim nije adekvatan način opisivanja duboko traumatizujućeg iskustva seksualnog zlostavljanja. I u ovom slučaju, senzacionalistički pristup može dovesti do stavljanja fokusa na dramatične aspekte priče, umesto na razumevanje uzroka, posledica i rešenja rodno zasnovanog nasilja.

Aktivne i pasivne konstrukcije:

- „*have been fired or forced out of jobs*“:

Ova pasivna konstrukcija predstavlja subjekte (ljude koji su otpušteni ili primorani da napuste posao) kao pasivne primaoce radnje negativne konotacije, bez navođenja agenta – onog ko ih je otpustio ili primorao na odlazak. Ovako formulisan pasiv, bez jasno naznačenog vršioca radnje, stvara utisak neodređenosti i nepravde jer se ne navode konkretni razlozi za otpuštanje velikog broja ljudi što se nužno percipira kao loše. Pritom, upotreba glagola *to force* jasno ukazuje na prisilu ili pritisak, što narativu dodaje intenzitet i pojačava utisnutu negativnu konotaciju, dok i dalje ne pojašnjava ko pomenutu prisilu vrši. Ovo može doprineti percepciji da su označene osobe nepravedno otpuštene, da im je bez pravog opravdanja ukinut prihod. Jedina kontekstualizacija je fraza „*in the wake of the widening scandal*“ (u svetlu/usled sve većeg skandala), što nagoveštava da je razlog otpuštanja skandal, a ne nužno lična odgovornost u slučaju rodno zasnovanog nasilja.

- „*more people could lose jobs*“:

U ovoj aktivnoj konstrukciji, glagol *to lose*, značajno neutralniji od glagola *to force* u prethodnom primeru, može imati konotaciju nepravde ili nesreće, posebno kada se koristi u kontekstu gubitka posla. Značenje ove aktivne konstrukcije u velikoj meri određuje zavisna klauza sa početka rečenice („*as outside investigations continue*“ – kako se spoljne istrage nastavljaju) koja može imati vremensku, ali i kauzalnu funkciju. Na ovaj način se uspostavlja odnos između nastavka spoljnih istraga i potencijalnih posledica opisanih u glavnoj klauzi – gubitka poslova. Ova veza stvara kontekstualni okvir u kojem se posledice za zaposlene tumače u svetlu tekućih istražnih procesa, implicirajući korelaciju između ove dve komponente. To može stvoriti negativnu percepciju istrage kao direktnog uzroka štete za pojedince, umesto da se fokusira na njenu ulogu u razotkrivanju i sprečavanju rodno zasnovanog nasilja. Ako se istraga doživljava kao uzrok nepravde (gubitka posla), umesto kao sredstvo pravde, to može imati negativne implikacije i na podršku javnosti za istrage rodno zasnovanog nasilja, te potkopati napore za rešavanje ovog društvenog problema.

Članak 6²⁹: „S.B.* and Her Teammates Rip the F.B.I. for Botching L.N.* Abuse Case“

Američki Njujork Tajms (*The New York Times*) detaljno opisuje svedočenje gimnastičarki koje su L.N. optužile za višegodišnje seksualno zlostavljanje u članku objavljenom 15. septembra 2021. godine. U okviru istrage, bivše i sadašnje članice Ženskog olimpijskog gimnastičkog tima Sjedinjenih Američkih Država svedočile su pred Senatskim odborom o propustima Federalnog istražnog biroa (FBI) u istražnom postupku koji je vođen. U tekstu se navodi i izvinjenje direktora FBI-a za greške u istrazi. Članak detaljno prenosi emotivne izjave žrtava o uticaju zlostavljanja na njihove živote i kritike na račun sistema koji je omogućio zlostavljanje kojem su bile podvrgnute. Članak se nalazi u sekciji *Sports/Olympics*, a čitaoci imaju mogućnost ostavljanja komentara. Moguće je uočiti nekoliko elemenata koji naizgled nemaju isključivo informativnu i edukativnu vrednost, već služe privlačenju i zadržavanju čitalačke pažnje. Ipak, s obzirom na to da je u pitanju netabloidno izveštavanje, prikaz teme i događaja je znatno uravnoteženiji, te se ovaj medijski tekst može smatrati jednim od boljih primera izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, uz fokus na njegove posledice i sistemsku prirodu i odgovor.

Naslov: U naslovu su očekivano upotrebljene snažne, emotivne reči koje odmah privlače pažnju čitalaca. Glagol *to rip* je glagol jakog intenziteta koji se često koristi u kolokvijalnom jeziku da označi ostru kritiku ili napad (uprkos osnovnom značenju cepanja ili razdiranja, glagol se kolokvijalno koristi za verbalni napad). U datom kontekstu, poručuje da S.B. i njene saigračice kritikuju Ef-Bi-Aj, i to čine na direktan, gotovo brutalan način. Drugi glagol u naslovu, *to botch*, opisuje nešto što je loše ili nespretno urađeno, neretko sa značajnim posledicama. Ovde ukazuje na to da je Ef-Bi-Aj napravio velike i ozbiljne greške u istrazi slučaja L.N. Uz ovu instituciju vezuje konotacije nekompetentnosti i neuspeha, i na samom početku postavlja negativan ton prema njoj.

Sa druge strane, upotreba aktivne konstrukcije „S.B.* and Her Teammates Rip“ stavlja gimnastičarke u poziciju subjekata koji preduzimaju akciju (kritikovanje), što im u narativu daje moć i agenciju. Humanizuje ih, prikazuje kao borkinje za pravdu, a ne kao pasivne žrtve, a sam čin kritikovanja prikazuje kao čin hrabrosti.

Konotativno intenzivne reči i njihov kolokvijalni karakter karakteristični su za tabloidan način izveštavanja, te se njihova upotreba i u Njujork tajmsu može okarakterisati kao senzacionalistička.

Emocionalno obojen jezik – na ivici senzacionalizma:

- „one of the biggest child sex abuse cases in American history“:

Ovom frazom tekst ne ističe samo veličinu i opseg slučaja L.N, već i njegov istorijski značaj. Upotrebom superlativa *the biggest* i predloškom frazom „in American history“, naglašava se da se veličina ovog slučaja ne meri samo po broju žrtava ili statusu počinioca, već i po pretpostavljenom istorijskom značaju. Kako implicira da slučaj bez presedana po svojoj težini i ozbiljnosti, kao i da je ostavio dubok trag na američko društvo, može se smatrati hiperboličkim privlačenjem čitalačke pažnje.

- „harrowing ordeal“:

Imenička fraza upotrebljena je kao gotovo čulan opis patnje koju je doživela M.M. tokom i zbog zlostavljanja koje je pretrpela. Pridev *harrowing* sam po sebi nosi snažne emocionalne konotacije, i ukazuje na iskustvo koje je toliko bolno i traumatično da izaziva nemerljiv strah i anksioznost. Imenica *ordeal* pojačava ovaj utisak nagoveštavajući dugotrajno i teško iskušenje.

²⁹ Larry Nassar hearing: Biles, Raisman, Maroney and Nichols testify (2021, 15. septemba). The New York Times.

Gotovo lirska kombinacija prideva *harrowing* i imenice *ordeal* stvara sliku dugotrajne i intenzivne patnje, slike koja prevazilazi domen medijskog diskursa i zalazi u književnost u užem smislu. Čitaocima ne ostavlja ravnodušnim, već kod njih izaziva saosećanje i želju za dostizanjem pravde.

- „remarkable turn“:

Fraza upotrebljena pri opisu iznenadne promene u pristupu Ef-Bi-Aja iz odbrambenog u pokajnički. Pridev *remarkable* ovu promenu definiše kao izvanrednu i vrednu pažnje, te implicira da je činjenica da je ova institucija javno priznala svoje propuste neobična i iznenađujuća (vodeći se pretpostavkom da velike državne institucije to čine). Imenica *turn* se koristi metaforički i označava promenu smera u toku događaja, odnosno kako bi okarakterisala ovu značajnu promenu u stavu ili pristupu Ef-Bi-Aja. Vizuelno bogat jezik poput ovog neizostavno izaziva reakciju čitalaca, bilo da je to iznenađenje, zadovoljstvo, a možda i skepticizam u vezi sa stvarnim motivima i posledicama ovakvog priznanja.

- „case that shook the sports world to its core“:

Relativna klauza upotrebljena kao određenje imenice *slučaj* svojim metaforičkim karakterom ističe koliko intenzivan uticaj je slučaj L.N. imao na svet sporta. Svetsku sportsku zajednicu prikazuje preko njenih uzdrmanih temelja. I u ovom slučaju pribegava se književnom diskursu radi postizanja jačeg efekta na emocije čitalaca.

Vizualizacija narativa – iskustvo rodno zasnovanog nasilja:

- „sitting at a witness table alongside three of her former teammates, S.B.* broke down in tears“:

Participna fraza *sitting at a witness table* otvara tekst i postavlja scenu. Slikovitim opisima slika sliku S.B. koja sedi za stolom za svedoke sa svojim bivšim saigračicama. Ovo neposredno stavljanje u kontekst nije samo informativno, već i emotivno, jer nagoveštava zajedništvo i podršku među saigračicama u teškim trenucima koje prolaze. U kombinaciji sa glavnom radnjom rečenice – *to break down into tears* – vizualizuje se potpuni slom emocija. Ovaj idiomatski izraz sugerise njihovo naglo otpuštanje, te pretpostavlja da je S.B. dugo i uz veliki napor nosila teret ovog iskustva pre opisanog trenutka. Doprinosi vizuelnoj i emocionalnoj snazi narativa tako što čitaocima pruža jasnu sliku njene ranjivosti i bola.

- „dabbing her eyes with a tissue“:

Još jednim prezentskim participom (*dabbing*) nastavlja se insistiranje na dinamici radnje, a scena se čini živopisnijom. Na taj način, čitalac stiče utisak da se ova nežna radnja odvija u realnom vremenu, a da je on/a njen svedok. Precizan i detaljan opis majke S.B. koja briše suze maramicom narativno prenosi intimnost i ranjivost trenutka, ali i ističe emocionalni uticaj i dalekosežne posledice rodno zasnovanog nasilja. Opis nežnog brisanja suza simbolizuje pokušaj umirivanja i suočavanja sa bolom, a u narativ unosi ljudskost i od čitalaca traži saosećanje.

- „during a three-hour phone call from the floor of her bedroom“:

Detaljna i intimna slika M.M. koja deli svoje bolno iskustvo sa nezainteresovanim Ef-Bi-Aj agentom upotpunjena je predloškim frazama „during a three-hour phone call“, kojom se postavlja vremenski okvir, i naglašava ne samo trajanje razgovora već i njegova surovost, i „from the floor of her bedroom“ koja govori o mestu ali i ranjivosti. Zajedno traže od čitalaca da vizualizuju devojkicu koja sedi na podu svoje sobe tokom teškog i iscrpljujućeg telefonskog razgovora. Istovremeno traže i empatiju, naglašavajući zastrašujuć uticaj koji je zlostavljanje imalo na nju, ali i posledice nepoverenja (institucionalnog i društvenog) sa kojim se suočava.

Vizualizacija narativa – indirektni govor:

- „she said she felt crushed by the lack of empathy“:

Upotreba indirektnog govora u ovom slučaju približava neposredne posledice neadekvatnih reakcija na rodno zasnovano nasilje. Vizuelno bogat pridev *crushed* metaforički opisuje smrvljenost – intenzitet patnje koju je M.M. osećala nakon što je Ef-bi-aj agent sa kojim je razgovarala omalovažio njeno iskustvo. Imenička fraza *lack of empathy* uzrok te patnje direktno navodi kao nedostatak saosećanja ili razumevanja od strane drugih, u konkretnom slučaju – institucije koja je bila dužna da joj pruži podršku.

Narativno, čitava rečenica doprinosi širem narativu teksta tako što ističe jedan od ključnih izazova sa kojima se suočavaju žrtve rodno zasnovanog nasilja: nedostatak empatije, razumevanja, i posledično podrške. Dok direktni govor tekstu daje autentičnost i neposrednost, indirektni govor pomaže u pružanju šire perspektive, i pružajući mogućnost lakšeg prelaženja sa jednog na drugi nivo svesti različitih aktera teksta.

- „she said the effects from his abuse linger“:

Glagol *to linger* ima specifično značenje koje u datom kontekstu implicira da posledice zlostavljanja ne prestaju brzo ili lako, već ostaju prisutne i kontinuirano utiču na žrtvu. Njegova upotreba u sadašnjem vremenu uprkos formi prepričavanja to dodatno naglašava. Ovaj izbor reči evocira sliku trajnosti, sporog prolaska vremena, te pruža uvid u kompleksnost manje vidljivih psiholoških posledica nasilja.

Narativni potencijal ove rečenice proizlazi upravo iz njene sposobnosti da istakne dugoročni uticaj rodno zasnovanog nasilja. Slikovitim insistiranjem na posledicama koje ne prolaze, tekst pruža dublji uvid u složenost iskustva žrtava i izazove sa kojima se suočavaju tokom procesa oporavka.

- „she said she was so shaken that she couldn't stand up in the shower and had to sit down on the floor of the tub to wash her hair“:

Indirektni govor se u ovom slučaju ilustruje fizičke manifestacije traume. Vizuelno bogat vokabular je u ovoj rečenici ključan za stvaranje slike snažne emocionalne uznemirenosti. Pridev *shaken* opisuje intenzivnu potresenost, dok modal *couldn't* i polumodal *had to* upotrebljeni uz uobičajene, svakodnevne i inače neizazovne radnje poput stajanja i sedenja (*stand up, sit down*) pretpostavljaju fizičku nemoć i nemogućnost svakodnevnog funkcionisanja izazvane preživljenom traumom seksualnog zlostavljanja. Dodavanje detalja poput tog da je A.R. „morala da sedne u kadu da opere kosu“ daje potresnu sliku njene ranjivosti i teškoća sa kojima se suočava u svakodnevnom životu nakon zlostavljanja koje je pretrpela.

Iako je u ovom slučaju veliki broj opisnih detalja naizgled neinformativan, narativni potencijal ove rečenice i leži u nastojanju da neposredno i slikovito opiše one manje vidljive posledice traume poput seksualnog zlostavljanja. To postaje posebno važno u društvima koja nemaju dovoljno razvijenu svest o nefizičkim aspektima nasilja.

- „she said there have been times she was so sick from the trauma that she had to be taken to a hospital by ambulance“:

U ovom primeru se indirektni govor koristi pri isticanju niza ponovljenih događaja („there have been times“) u kojima je A.R. doživela ekstremne fizičke reakcije na emocionalnu traumu. Samim tim, uspostavlja se direktna veza između traume i njenih fizičkih posledica. Fraza „so sick from the trauma“ čitaocima predstavlja stvarnu težinu emocionalne patnje koja je dovela do fizičkih simptoma, dok polumodal *had to* svojom konotacijom nužnosti dodatno ističe pasivnu dimenziju glagola *to take* ovde upotrebljenu da prikaže fizičku nemoć A.R. da ode u bolnicu, zahtevajući stoga intervenciju hitne pomoći.

Direktni govor – eksplicitan pristup svedočenjima:

- „was going to die that night because there was no way he was going to let me go“:

Nemoć i ranjivost M.M. ogleda se u njenom sopstvenom opisu zlostavljanja koje je pretrpela. U direktno citiranoj rečenici upotrebljena je konstrukcija *be going to* radi izražavanja intenzivnog straha i višeg stepena sopstvene sigurnosti u smrtni ishod situacije u kojoj se nalazila. Dodavanje uzročne zavisne klauze „because there was no way he was going to let me go“ pojačava utisak nemoći i zarobljenosti koji je žrtva osećala. U prvi plan stavlja kontrolu i dominaciju počinioca nad žrtvom, što je ključni element rodno zasnovanog nasilja.

Prenošenje direktnih reči M.M. rasvetljava psihološki teret koji žrtve rodno zasnovanog nasilja nose. Naglašava ne samo fizičku, već i emocionalnu i mentalnu patnju koju rodno zasnovano nasilje može izazvati.

- „That evening I was naked, completely alone, with him on top of me, molesting me for hours“:

Rečenica je strukturisana tako da postepeno gradi sliku situacije, počevši od opisa stanja žrtve („naked“, „completely alone“, „him on top of me“) do konkretnih postupaka počinioca („him... molesting me for hours“). Fizički pridevski opisi M.M. u datoj situaciji, „naked“ i „completely alone“ doprinose osećaju ranjivosti i izolacije žrtve, dok predložka fraza „with him on top of me“ vizuelno opisuje fizičku dominaciju napadača nad njom. „Molesting me for hours“ naglašava trajanje i intenzitet zlostavljanja.

Ova rečenica eksplicitno i direktno opisuje zlostavljanje, što je često odlika dramatizovanih i senzacionalističkih narativa. I u ovom slučaju, to jeste jedan način interpretacije. Drugi je pružanje uvida u stvarno iskustvo žrtve, uz naglasak na potrebi za detaljnijim razumevanjem ovog problema u društvu.

- „Is that all?“:

Najkraća rečenica u tekstu istovremeno nosi potencijalno najveću emocionalnu težinu i simbolizuje pristup čitavog jednog sistema prema rodno zasnovanom nasilju. Iako se na prvi pogled može činiti kao obično pitanje, u kontekstu svedočenja žrtve seksualnog zlostavljanja, odražava sistemski nedostatak empatije i razumevanja njenog iskustva, te celokupnu neadekvatnost pristupa rodno zasnovanom nasilju. Gramatička struktura je jednostavna, ali kontekst u kojem je izrečena čini je izuzetno moćnom.

M.M. je u svom svedočenju citirala Ef-Bi-Aj agenta kojem je prvi put preko telefona govorila o svom iskustvu, a koji je ovom jednostavnom rečenicom omalovažio iskustvo nje kao žrtve, te doprineo njenom osećaju izolacije i potrebe za tišinom. Izbor da ovaj primer direktnog govora bude deo medijskog teksta, u ovom kontekstu, narativno ističe izazove sa kojima se suočavaju žrtve u potrazi za pravdom i razumevanjem. Najkraća rečenica u tekstu je na taj način postala najindikativnija za šire sistemske nedostatke u rešavanju problema rodno zasnovanog nasilja.

- „This might take me months to recover... I just wanted to make that clear“:

Poslednja rečenica u tekstu je još jedan primer efektno postavljene instance direktnog govora. Deo svedočenja A.R. takođe nosi značajnu emocionalnu težinu i doprinosi narativu o posledicama rodno zasnovanog nasilja koji prožima tekst. Dok se modalnim glagol *might* izražava neizvesnost, ukazujući na to da proces oporavka nije siguran niti predvidljiv, vremenski okvir za oporavak predstavljen frazom „take me months“ naglašava njegovu dugotrajnost i mukotrpnost. Drugom rečenicom se pokazuje namera govornika, A.R., da posebno naglasi značaj onoga što je rečeno, tražeći razumevanje i priznanje ozbiljnosti situacije.

Narativ o sistemskom odgovoru na rodno zasnovano nasilje – slučaj Federalnog istražnog biroa:

- „It was the first time anyone at the agency had submitted to public questioning“:

Ovom rečenicom se neposredno ukazuje na značajan trenutak u istoriji agencije, te označava prelomna tačka u njenom postupanju (*the first time, anyone*). Izbor glagola *to submit* (podvrgnuti se), uz javno ispitivanje kao indirektni objekat, implicira određenu dozu nevoljnosti i ukazuje na to je Biro bio pod pritiskom da postupi na ovaj način.

Rečenica postavlja temelj za narativ o sistemskom odgovoru na rodno zasnovano nasilje isticanjem činjenice da je suočavanje Ef-Bi-Aja sa javnom kritikom bilo bez presedana. Dok to sa jedne strane nagoveštava priznanje odgovornosti od strane Biroa, sa druge potencira jedinstvenost slučaja i izolovanost incidenta. Time potencijalno sugerise da Ef-Bi-Aj pokušava da umani obim svoje odgovornosti. Balans između priznavanja i ograđivanja od krivice jedan je od ključnih aspekata narativa o sistemskom odgovoru na rodno zasnovano nasilje.

- „FBI had made so many errors in the case before he took charge of the agency“:

U ovom primeru, gramatička struktura se oslanja na davno prošlo vreme („had made“) čime se ističe da su greške napravljene pre nego što je trenutni direktor preuzeo upravljanje Biroom. Ciljanom upotrebom ovog vremena stvara se jasna vremenska distinkcija između prethodnog i trenutnog rukovodstva, a implicira i distancu u odgovornosti. Fraza „so many errors“ ukazuje na značajan broj grešaka, te naglašava obim propusta koji su se dogodili. Ipak, vremenska zavisna klauza („before...“) ove greške još jednom smešta u period prethodnog rukovodstva, ograđujući se od njih.

Pored nedvosmislenog priznanja rukovodstva Ef-Bi-Aja da je bilo grešaka u postupanju u ovom slučaju, istovremeno i znatno suptilnije, odvija se i prebacivanje odgovornosti na prethodnike. Ovo delimično ograđivanje trenutnog direktora predstavlja pokušaj zaštite njegove lične pozicije, ali i reputacije agencije kroz nagoveštaj da greške nisu zapravo sistemske već da su bile vezane isključivo za nekompetentnost određenog broja ljudi koji više ne radi tu.

- „Mr. W.* said the agents had made basic mistakes that clashed with how the FBI usually conducts investigations“:

I ovom rečenicom se trenutni direktor Ef-Bi-Aja, distancira od grešaka koje su napravljene, ističući da su one bile u suprotnosti sa uobičajenim procedurama agencije. Imenička fraza *basic mistakes* ukazuje na to da su napravljene greške bile osnovne ili elementarne, te implicira da su mogle i morale biti izbegnute. Ipak, dodatno određenje grešaka relativnom klauzom koja ističe da su iste te greške bile u neskladu sa standardnim operativnim procedurama FBI-ja, čitaocima poručuje da su bile izuzetak od uobičajene prakse. Glagol *to clash* svojim intenzitetom u značenju sukoba ili sudara pojačava kontrast koji se pravi između uobičajenog postupanja Biroa i postupanja u ovom slučaju.

Stavljanjem naglaska na tvrdnju da su greške bile nekarakteristične za agenciju, tekst prenosi i implicitnu poruku Biroa čitaocima – nastojanje da se priznaju sopstvene propuste, ali možda čak i važnije, da se minimizuje viđenje istih tih propusta kao sistemskih ili institucionalnih nedostataka. Omogućava agenciji da se u očima čitalaca ogradi od potpune odgovornosti, ističući da su greške bile odstupanje od norme, a ne rezultat problema unutar agencije.

- „Two FBI agents who took the initial abuse reports no longer work for the agency“:

U ovom slučaju, u narativ se uključuje implicitan pokušaj Ef-Bi-Aja da prikaže kako je agencija „očišćena“ od onih koji su loše postupali u slučaju L.N. („no longer work“). Stvara se utisak da su konkretne mere preduzete kako bi se rešio problem i da su odgovorni pojedinci

uklonjeni iz agencije. Ova strategija se može tumačiti kao još jedan pokušaj prebacivanja odgovornosti sa institucije na pojedince, uz naglasak na to da agenti koji su napravili greške više nisu deo kolektiva, pa da samim tim odgovornost više nije na Birou.

Dok prenošenje ovakvih izjava sa jedne strane može javnosti pružiti svojevrsan osećaj pravde ili zadovoljstva, jer se čini da su preduzete konkretne mere protiv onih koji su odgovorni za greške, sa druge strane, istu tu javnost udaljavaju od razumevanja institucionalnih nedostataka, a fokus se stavlja isključivo na pojedinačnu odgovornost, a ne na strukturne faktore koji su doprineli problemu.

- „violated FBI policy and exercised extremely poor judgment under federal ethics rules“:

Snažna konotacija glagola *to violate* (prekršiti na grub način) i imenička fraza „extremely poor judgment“ koja pojačava stepen loše procene, zaključuju implicitni narativ o nepogrešivosti institucije.

I u ovom slučaju, dok se sa jedne strane priznaju greške, direktno ih pripisuju svojim agentima – ljudskom faktoru koji ni na koji način ne može biti povezan sa greškom sistema. Fraza „FBI policy“, upotrebljena kao objekat glagola *to violate* ovo čini očiglednim, stvarajući sliku grubog kršenja suštinski dobre i ispravne politike organizacije. Sistemski karakter problema se na ovaj način zanemaruje.

Analiza najbolje ocenjenih („reader picks“) komentara:

- „What the FBI did doesn't show “ineptitude” of the agents. It shows a mirror image of our culture and how women are treated as objects and not valued and not believed. Congress reflects this too - the irony can't be lost“:

Najbolje rangirani komentar artikuliše kritički stav prema postupanju Biroa, a samim tim i narativa teksta. Ističe da ponašanje agencije ne odražava samo nekompetentnost (*ineptitude*) agenata, već korenite kulturološke probleme po pitanju shvatanja žena i njihovih uloga u društvu. Imenička fraza „mirror image of our culture“ koristi metaforu ogledala pri ukazivanju na to da institucije poput Ef-Bi-Aja i Kongresa odražavaju, ali i perpetuiraju norme koje u velikoj meri negiraju vrednost i kredibilitet žena. Ova konstatacija ukazuje na ironiju situacije u kojoj se institucije čija je uloga zaštita građana zapravo ogledaju u korenu problema rodno zasnovanog nasilja. Samim tim, komentar predstavlja kritiku narativa teksta, postupanja institucija u slučaju L.N, te ukorenjenih društvenih stavova prema ženama.

- „Now is the time to remember Representative J.J.*'s glaring failure to protect Ohio State University's wrestlers from sexual abuse when J.J.* was the assistant wrestling coach. The varsity wrestling captain is not likely to forget but J.J.* skirts the issue when questioned by the press!“:

Drugi komentar se osvrće na još jedan slučaj seksualnog zlostavljanja u profesionalnom sportu, emfatičnom formulacijom („now is the time to remember“), te na taj način ističe neophodnost i njegovog društveno-pravnog prepoznavanja. Pominjanje drugog slučaja kosi se sa narativom koji u svojoj suštini ne prihvata sistemski karakter problema. Imenička fraza *glaring failure* nosi snažnu konotaciju kojom komentator/ka naglašava očiglednost i ozbiljnost propusta u zaštiti sportista. Vokabularni izbori poput „skirts the issue“ (izbegava pitanje) traže narativ koji kritički osvetljava način na koji se pitanje seksualnog zlostavljanja izbegava u javnom diskursu.

- „This is so stomach-churning--every story adding details to the horror--of the abuse and the miscarriage of justice. Criminal that so many girls and women were abused AFTER the first victims had reported L.N.*'s abuse. This isn't just incompetence; this was deliberate protection of a predator. I'm relieved to see several comments already calling out the minimizing language in this article--calling the investigation "botched" etc. M.M.* testified

today that her testimony to the FBI was changed to a fabricated version. That is not merely "poor judgement;" that is a cover-up. High levels of the FBI were actively protecting L.N.* as he continued to abuse victims“:

Ovaj komentator/ka se oslanja na jezik snažne konotacije kako bi izrazio osudu postupanja Ef-Bi-Aja. Jasno kritikuje narativ o greškama pojedinaca i ide dalje čak i od institucionalne mane, te pretpostavlja institucionalnu zlonamernost („deliberate protection of a predator“). Fraze velikog emocionalnog naboja poput „so stomach-churning“, „adding details to the horror“, „predator“ slikaju emocionalni odgovor ovog čitaoca/čitateljke na tekst. Osuđuje upotrebu eufemističkih jezičkih izbora poput „botched investigation“ i „poor judgment“, u izvesnoj meri pokazujući svest o značaju jezika u predstavljanju slučajeva rodno zasnovanog nasilja.

- „Why did these girls have to report to male FBI agents... ? ! Unacceptable!“:

Komentar se posebno osvrće na činjenicu da su žrtve, koje su uglavnom bile mlade devojke, morale da prijavljuju svoja iskustva muškim Ef-Bi-Aj agentima. Određenje situacije pridevom *unacceptable* jasno osuđuje ovu praksu kao neprihvatljivu.

Na suptilan način, komentar kritikuje narativ koji opravdava postupke Ef-Bi-Aja u originalnom tekstu, te ukazuje na nedostatak osetljivosti prema i razumevanja za potrebe žrtava rodno zasnovanog nasilja. Autor/ka komentara ističe problem nedostatka rodne senzitivnosti u postupanju sa žrtvama, i sugeriše da bi prisustvo ženskih agenata moglo pružiti sigurnije i podržavajuće okruženje za prijavljivanje seksualnog zlostavljanja. Traži prilagođavanje sistema pravde potrebama žrtava.

IX 4. Jezik medija u slučaju IV

Članak 1³⁰: „A.M.W.* 'is now worried' after High Court decision and 'not his usual blasé self' “

Britanski tabloid *Mirror* objavio je tekst o reakciji E.M.V. na odluku Višeg suda da mu uruči poziv za suđenje u parnici koja se vodi usled optužbi koje je protiv njega iznela V.Đ.. Iako tekst pruža određene detalje o pravnom postupku, poput rokova i potencijalnih kaznenih mera, fokus teksta objavljenog 16. septembra 2021. godine ostaje na privatnoj sferi, te se i narativnim opredeljenjem i jezičkim izborima može smatrati senzacionalističkim. Opcija komentarisanja ne postoji, a članak je smešten u sekciju *UK News*.

Naslov: Imenica *exclusive* (ekskluziva – dodatno istaknuta velikim slovima) gotovo da garantuje čitalačku pažnju. Implicitno ukazujući na to da se radi o informaciji koja do sada nije bila dostupna, povećava značaj koji joj se pridaje. Uzimajući u obzir da se u tekstu mahom govori o ličnim reakcijama E.M.V., a upečatljivo manje pružaju informacije o samom slučaju i optužbama, ovakav leksički izbor može (ne)namerno preneti poruku da su prinčeva lična dimenzija, njegove emocije i reakcije, značajnije od optužbi sa kojima se u tom trenutku suočava (s obzirom na to da je u pitanju građanska tužba, govori se o implicitnim optužbama).

Fraze „is now worried“ (sada je zabrinut) i „not his usual blasé self“ (ne pokazuje uobičajenu ravnodušnost, nezainteresovanost), upotrebljene su pod navodnicima kako bi se ukazalo na citiranje navedenog izvora informacija. Pridevi poput *worried* ili *blasé* doprinose ličnom narativu i E.M.V. postavlja u njegov centar. Fokus na njegovoj reakciji i potencijalnim neugodnostima u kontekstu konkretnog pravnog postupka i optužbi za seksualno zlostavljanje

³⁰ Myers, R. (2021, 17. septembar). *Prince Andrew "now worried" after High Court decision and "not usual Blasé self"* Daily Mirror.

neizostavno je senzacionalistički i doprinosi dramatizaciji teksta umesto njegovoj objektivnosti i informativnosti.

Predložka fraza „after High Court decision“ (nakon odluke Višeg suda) uspostavlja sled događaja ali takođe ne pruža nikakav kontekst o prirodi slučaja, svodeći optužbe za seksualno nasilje na njihovu pravnu formu. Uzimajući u obzir činjenicu da je naslov medijskog izveštaja njegov najvidljiviji i samim tim najefektniji deo, izbor informacija koje će se u njemu naći, ali i onih koje će iz njega biti izostavljene, u velikoj meri utiče na razumevanje celokupnog teksta. Ovako očigledan izostanak konteksta optužbi potencijalno dovodi do ublažavanja percipirane ozbiljnosti slučaja o kom se izveštava, ili čak do potpune neinformisanosti čitalaca (ukoliko pročitaju samo naslov) o njegovoj prirodi.

Senzacionalistički jezik:

- „sex case papers“:

Upotreba ove imeničke fraze („dokumenta o seksualnom slučaju“) ističe seksualnu dimenziju slučaja, što može privući veću čitalačku pažnju usled inherentne senzacionalnosti seksa kao teme i/ili društvenog tabua. Iako je tačno da se radi o pravnim dokumentima koji proceduralno prate optužbe za seksualno nasilje, izbor reči može biti namerno usmeren na izazivanje emocionalne reakcije i povećanje interesovanja, potencijalno na račun nužne ozbiljnosti i empatije prema potencijalnim žrtvama.

- „easily beat“:

Kada se optužbe za seksualno nasilje svode na i opisuju kao nešto što se može „lako pobediti“, to nužno umanjuje njihov značaj. Implicitno, ova glagolska fraza može obesmisлити nečiju borbu za pravdu, svodeći optužbe na svojevrsno takmičenje koje ima jasnog pobednika i gubitnika. Ovo je posebno štetno u kontekstu rodno zasnovanog nasilja, gde su žrtve često suočene s nepoverenjem i stigmatizacijom na društvenom nivou.

- „his bullish mood has changed“:

Bullish je pridev koji se često upotrebljava u finansijskom kontekstu pri opisivanju optimizma i očekivanja rasta. Kada se primeni na određivanje nečijeg raspoloženja, posebno u kontekstu pravog postupka, ukazuje na visok nivo samopouzdanja i asertivnosti. Promena iz „bullish“ (borbenog, optimističnog) raspoloženja u nešto manje samopouvereno ili pozitivno može se doživeti kao pad, što priči dodaje sloj narativne drame. Narativi koji se fokusiraju na visoke i niske tačke neretko su privlačni čitaocima, posebno kada se odnose na javne ličnosti ili kontroverzne slučajeve. Ipak, istovremeno najčešće skreću pažnju sa važnih aspekata pravnog procesa ili optužbi.

- „is now bracing himself for a legal battle“:

Upotreba glagolske fraze *to brace oneself* (spremiti se, pripremiti se) uz imeničku frazu *legal battle* (pravnu bitku) stvara metaforičku sliku intenzivnog sukoba. Ovo može dramatizovati prirodu pravnog procesa, pretvarajući ga u nešto što liči na borbu ili sukob velikih razmera, umesto na sistemsku proceduru namenjenu dostizanju pravde. Ovakva leksička kombinacija privlači pažnju čitalaca tako što stvara očekivanje narativne napetosti, često na račun detaljnije analize pravnih pitanja i empatije za potencijalne žrtve. Namenjena je i angažovanju čitalaca na emocionalnom nivou, podstičući ih da saosećaju sa optuženim ili da se zainteresuju za ishod „bitke“ opredeljujući se za jednu stranu. Dok emocionalno investiranje može biti legitiman cilj novinarstva, u kontekstu izveštavanja o pravnim procedurama, posebno vezanih za optužbe za seksualno nasilje, takav pristup može skrenuti pažnju sa pravde na dramu sa kojom se suočava jedna strana.

- „that he fears could go on for years and end up costing him millions of pounds“:

Klauza koja se odnosi na „pravnu bitku“ između aktera efikasno ističe sve aspekte koji su nepovoljni po E.M.V. ili bi to mogli biti. Tu su očekivano trajanje postupka („could go on for years“ – može da traje godinama) i veliki finansijski troškovi („millions of pounds“ – milione funti). Ova formulacija stvara sliku iscrpljujućeg izazova, produbljuje dramu i potencijalno preuveličava percepciju teškoća sa kojima se princ suočava, umesto da se fokusira na pravne, činjenične aspekte slučaja ili da, radi uravnoteženosti narativa, postojećoj perspektivi doda i glas V.Đ Đufre. Spominjanje potencijalnog troška od „miliona funti“ senzacionalistički je element koji brojčano definiše visok ulog pravnog postupka. Finansijski aspekti su čitaocima neretko zanimljivi, ali kada se istaknu na ovaj način, mogu skrenuti pažnju sa pravnih i etičkih pitanja slučaja na spektakl visokih finansijskih gubitaka.

- „a former sex slave of late paedophile J.E.*“:

Imeničke fraze *sex slave* (seksualno roblje) i *late paedophile* (pokojni pedofil) nose veliki emocionalni naboj, ali i dimenziju eksplicitnosti. „Sex slave“ nije usvojena pravna terminologija, i dramatiše i senzacionalizuje iskustvo V.Đ. Sa druge strane, imenica *pedofil* u svakom jeziku nosi izrazito negativnu konotaciju i visok emocionalni intenzitet koji povlači iz društvenog tabua. S obzirom na to da je Dž.E. pravosnažno osuđen, adekvatnije bi bilo profilisati ga sudski utvrđenom terminologijom. Kako to nije slučaj, efekat koji se postiže imenicom *pedofil* može se smatrati senzacionalističkim.

Uz pomoć pomenutih fraza, detalji slučaja predstavljeni su kroz prizmu pripovedanja senzacionalne priče pre nego poštovanja i empatije prema žrtvama. Neupitno je važno definisati i jasno govoriti o krivičnim delima koja spadaju u domen rodno zasnovanog nasilja, ali nekritički leksički izbori mogu (ne)namerno dehumanizovati žrtvu, svodeći njenu ličnost i iskustva na jednu dimenziju, što posledično može uticati na način na koji javnost vidi žrtve seksualnog zlostavljanja, i ograničiti razumevanje njihovih iskustava.

- „a dramatic shift in mood“:

Upotreba prideva *dramatic* u kombinaciji sa imenicom *shift* pojačava zaplet značajne promene. Implicira promenu koja je nagla, intenzivna i izvesno neočekivana. U kontekstu izveštavanja o nečijem raspoloženju, stvara sliku emocionalne nestabilnosti i krize. Iako takvi opisi događaja privlače čitalačku pažnju, istovremeno preuveličavaju realnost, pritom skrećući pažnju sa pravnih, etičkih ili činjeničnih aspekata priče na emocionalni spektakl. Jezički uslovljeno preuveličavanje podstiče čitaoce da se usredsrede na subjektivne doživljaje aktera umesto na objektivne činjenice, potencijalno stvarajući pristrasnost ili distorziju u njihovoj percepciji događaja.

- „in another blow for E.M.V.*“:

Imenička fraza *another blow* (još jedan udarac) nastavlja dramatičaciju niza događaja. Nagoveštava seriju negativnih događaja ili neuspeha koji se događaju jedan za drugim, te dopunjava sliku kontinuirane nesreće ili neprekidnih problema za E.M.V. Upotrebom ove imeničke fraze, tekst navode o seksualnom nasilju predstavlja kao „udarac“, i samim tim ih svodi na ličnu nesreću. Umesto da se fokus zadrži na činjenicama – optužbama, sudskom postupku – ili iskustvu potencijalne žrtve seksualnog nasilja, kao okosnica priče izdvaja se težak period E.M.V, a očekivani emocionalni odgovor postaje empatija.

Upotreba glagola *to reveal*: Upotreba konstrukcija koje ukazuju na otkrivanje („sources have revealed“, „the Mirror has revealed“, „insiders revealed“) stvara utisak ekskluzivnosti informacija i hitnosti saznanja, uz poruku čitaocima da dobijaju pristup do tada skrivenim činjenicama. Iako neupitno podstiče interesovanje, gotovo izvesno preuveličava značaj ili kontekst informacija koje uvodi, a fokus pomera na dramatičnost „otkrića“.

Glagol *to reveal* nosi autoritativni prizvuk i dozu konačnosti, te sugerije da je informacija ne samo važna već i zasigurno istinita. Upotreba ovog glagola često se povezuje sa istraživačkim novinarstvom, koje za cilj ima otkrivanje istine o kompleksnim društveno-političkim pitanjima. Psihološki gledano, ljudi su skloni vrednovanju „otkrivene“ informacije, jer postoji pretpostavka da proces otkrivanja zahteva napor, istraživanje i analizu. Pretpostavka postojanja ovakvog procesa informaciji daje dodatnu težinu, i povećava njenu percepiranu vrednost i autentičnost u očima čitalaca.

Članak 2³¹: „J.E.* ‘tried to lure’ A.M.W.* to extort the Queen, prince’s crisis adviser claims“

U članku američkog tabloida Njujork post (*New York Post*) objavljenom 22. novembra 2022. godine, iznose se tvrdnje o navodnom pokušaju Dž.E. da uceni E.M.V. kako bi dobio novac od njegove majke. Dž.B, nekadašnji ljubavnik bivše supruge E.M.V, je, kako se navodi u tekstu, bio pozvan da pomogne u rešavanju krize nakon što je razrešen kraljevskih dužnosti. Najveći deo teksta predstavljen je kroz direktan govor, uz veliki broj senzacionalističkih jezičkih izbora. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Citiranje: Tekst obiluje primerima direktnog govora, pri čemu citiranje često nije adekvatno obeleženo. Ovo iz perspektive čitaoca može znatno otežati razlikovanje činjeničnih tvrdnji, mišljenja novinara i izjava drugih aktera. Na primer, imeničke fraze poput „a senior royal source“ upotrebljene su bez jasne verifikacije, čime se ostavlja, i čak ohrabruje, prostor za spekulacije i neodređenost u narativu.

Uočljive su i pravopisne greške, poput izostavljenih zatvorenih navodnika, što dodatno komplikuje čitanje i interpretaciju teksta, te dovodi u pitanje kredibilitet izveštaja i profesionalizam pri izveštavanju.

Sam izbor citata takođe je problematičan. Stvara se utisak da je odabir izvršen na osnovu potencijala za postizanje dramatičnog i senzacionalističkog efekta, koji može privući pažnju čitalaca i povećati prodaju novina ili klikove na veb stranicama. Sami citati se većinski oslanjaju na subjektivne anegdote i spekulacije („I truly believe“, „he was distraught“, „I was blown away“), što dodatno doprinosi već subjektivnom tonu teksta. Iako se u slučaju tabloidnog izveštavanja očekuje određeni nivo senzacionalizma, postavlja se pitanje osnovne informativnosti predstavljene priče, s obzirom na to da ovakav izbor citata može doprineti narativu koji se u potpunosti usredsređuje na skandal i intrigu, a gotovo nimalo na suštinske aspekte priče. Važno je i dalje razmotriti etičke aspekte izveštavanja, posebno kada su u pitanju ozbiljne teme poput navoda o seksualnom nasilju. Senzacionalistički pristup ne bi trebalo da umanjuje važnost istinitog, tačnog i odgovornog izveštavanja, posebno kada su u pitanju teme koje imaju dubok uticaj na živote pojedinaca i društvo u celini.

Senzacionalistički jezik:

- „cloak-and-dagger meetings“:

Imenička fraza *cloak-and-dagger meetings* je idiom koji označava tajne, neretko intrigantne ili opasne sastanke ili aktivnosti. Potiče iz terminologije pozorišta i književnosti u kojoj opisuje špijunske ili avanturističke priče, pri čemu „cloak“ (plašt) i „dagger“ (bodež) simbolizuju tajanstvenost i opasnost. U datom kontekstu, upotreba ovog idioma stvara atmosferu misterije i intrige, a čitaocima nudi dramatične i tajanstvene aspekte priče.

- „lurid photos“:

³¹ Brown, L. (2022, 22. novembar). *Jeffrey Epstein “tried to lure” prince andrew to extort the queen, prince’s crisis adviser claims*. New York Post.

Imenička fraza kojom se opisuju senzacionalne, skandalozne fotografije. Upotreba prideva *lurid* nagoveštava nešto šokantno, neprikladno ili čak nemoralno, te priči dodaje intenzivan senzacionalistički element. Sa druge strane, fokusiranje na šokantne vizuelne detalje ne doprinosi njenoj informativnosti.

- „catastrophic interview“:

Opisivanje već pomenutog intervjua (kritikovanog zbog odgovora E.M.V. na pitanja o njegovim vezama sa Dž.E. i navodima o seksualnom nasilju) pridevom *katastrofalan*, opisnim pridevom izuzetno negativne konotacije, u prvi plan stavlja značajne posledice koje je intervju imao po E.M.V. Fokusiranje na lične posledice, umesto na iskustva i patnje V.Đ. ili žrtava Dž.E, može dovesti do toga da se javni diskurs više bavi posledicama intervjua za njegovu reputaciju, nego pitanjima seksualnog nasilja i pravde za žrtve.

- „spectacular fall from grace“:

Idiom koja je često upotrebljavan od strane tabloida za opisivanje događaja koji su usledili nakon optužbi (pad u nemilost), ovde je pojačan pridevom *spektakularan* koji izuzetnost pomenutog „pada“ dodatno naglašava. I u ovom slučaju, čitalačka pažnja može na ovaj način biti preusmerena sa ključnih pitanja seksualnog nasilja na ličnu dramu i tragediju princa, odnosno njegov gubitak statusa i ugleda.

- „palling around“:

Frazalni glagol koji pripada neformalnom registru upotrebljava se pri opisivanju prijateljskog druženja ili zabave. U datom kontekstu, veza između E.M.V. i Dž.E. se na ovaj način prikazuje kao površna i bezazlena, umesto da se naglasi njena potencijalno problematična priroda i povezanost sa optužbama za seksualno nasilje. Treba napomenuti da neformalni izrazi mogu umanjiti percepciju ozbiljnosti situacije ili slučaja. U kontekstu optužbi za seksualno nasilje, mogu doprineti trivijalizaciji iskustava žrtava, njihovoj stigmatizaciji, a samim tim i kulturi tišine

- „hiding anything untoward“:

Fraza „hiding anything untoward“ (sakrivanje nečeg neprikladnog) prilično je neodređena i ne pruža jasne informacije o prirodi navoda na koje se odnosi. Ova neodređenost vodi ka konfuziji i spekulacijama, umesto da pruži nedvosmislen i precizan kontekst. Upotreba prideva *untoward* (neprikladno, neprimereno, ali ne nužno kriminalno ili moralno pogrešno) umesto direktnijih izraza može relativizovati prirodu tvrdnji, te samim tim i shvatanje rodno zasnovanog nasilja.

- „sucking his wife's toes“:

Izuzetno senzacionalistički detalj (sisanje nožnih prstiju prinčeve supruge) odnosi se na događaj iz prošlosti koji je privukao veliku pažnju javnosti, a uključivao je Dž.B. (koji je glavni izvor informacija u ovom tekstu), savetnika E.M.V., koji je bio uslikan u kompromitujućoj situaciji sa njegovom bivšom suprugom. Upotreba ovakvih senzacionalističkih detalja u tekstu skreće pažnju sa ključnih pitanja i umesto toga se fokusira na skandalozne aspekte ličnih života pojedinaca. Posledično, dovodi do trivijalizacije navoda o činjenju krivičnog dela ali i utiče na način na koji se akteri priče percipiraju u javnosti – kroz prizmu senzacionalizma i skandala, umesto kroz prirodu optužbi koje se protiv njih iznose.

- „the Queen's ‘annus horribilis’“:

Izraz je latinskog porekla (lat. *annus* - godina, *horribilis* – užasan, stravičan). Dospeo je u pažnju javnosti kada ga je Kraljica upotrebila u govoru 1992. godine kako bi opisala niz izazova sa kojima se kraljevska porodica susrela te godine, uključujući navode o lošim odnosima između članova, razvode, te požar. Upotreba ove fraze u originalnoj latinskoj formi izjavi dodaje nijansu formalnosti, i smešta je u konkretniji istorijsko-kulturološki kontekst. Ipak, pominjanje kraljičine

„užasne godine“, može trivijalizovati navode o seksualnom nasilju kao samo jedan od mnogih problema koje kraljevska porodica doživljava kao žrtva okolnosti (stavljajući ih tako u kategoriju sličnu razvodu ili svađi).

Senzacionalistički jezik – karakterizacija aktera:

- „disgraced prince“:

Još jedan čest leksički izbor u medijskim izveštajima o E.M.V. Izbor prideva *disgraced* i u ovom slučaju donosi snažnu konotaciju srama i sramote, te doprinosi formiranju narativa oko te ideje. I u ovom slučaju, tvrdnje o seksualnom nasilju se neadekvatno poistovećuju sa gubitkom prestiža.

- „one-time love rival“:

Upotreba imeničke fraze „nekadašnji suparnik u ljubavi“ pri opisu Dž.B. unosi elemente ljubavnog trougla i intrige, i u prvi plan stavlja lične odnose, doprinoseći tako senzacionalizaciji medijskog izveštaja. Karakterizacija Dž.B. preko njegovog ličnog odnosa sa E.M.V. može se smatrati narativnim skretanjem čitalačke pažnje na dramatične elemente priče, pogotovo kada se uzme u obzir da je Dž.B. akter teksta zbog njegove uloge savetnika u kriznim situacijama u okviru koje je delovao u slučaju optužbi iznetih protiv E.M.V.

- „Randy A.M.W.*“:

Nadimak „Randy A.M.W.*“ karakterno određuje E.M.V.. Izuzetno neformalan pridev *randy* (napaljen) doprinosi senzacionalističkom, ili čak šaljivom tonu teksta, ali u isto vreme može umanjiti shvatanje ozbiljnosti čitavog slučaja, te njegovih sopstvenih postupaka.

- „Multimillionaire pedophile“:

Još jedna od fraza koje se ponavljaju u izveštavanju o Dž.E, pogotovo, ali ne isključivo tabloidnom. Upotreba imenica kao što su *multi-millionaire* (multi-milioner) i *pedophile* (pedofil) u kombinaciji doprinose senzacionalizaciji (ne i informativnosti) priče. U prvi plan stavljaju bogatstvo kao faktor koji, kada se odnosi na pojedince, unosi element izuzetnosti i ekskluzivnosti grupe koja neizostavno privlači pažnju. U datom kontekstu, pojačava šokantnost krivičnog dela.

Imenica *pedofil* i u ovom slučaju je konotativno intenzivna i neadekvatna jer slučaj postavlja u okvire društvenog tabua, a ne konkretnog sistemskog problema o kome treba informisati čitaoca.

Senzacionalistički jezik – opisi emotivnih stanja: Upotreba dramatičnih opisa emocionalnog stanja aktera priče, poput „distraught“, „hugely distressed“ i „very upset“ (svi se odnose na visoke nivoe uznemirenosti) evocira intenzivne emocije, dramatizuje narativ i ima za cilj da privuče pažnju čitalaca. Međutim, istovremeno može odvući fokus sa suštinske teme teksta – optužbi za seksualno nasilje. Umesto detaljne analize optužbi i njihovih konkretnih posledica (po žrtve Dž.E. ili V.Đ.), akcenat se stavlja na emocionalni odgovor E.M.V. i njemu bliskih ljudi.

Analiza najbolje ocenjenih („best“) komentara (od 23 na dan 11. januar 2024):

- „When will we see J.E.*'s client list? Just asking. Cough, cough* B.C.*“:

Upotreba retoričkog pitanja („When will we see...?“) ukazuje na sumnje o transparentnosti i odgovornosti sistema, ali i na to da autor/ka prepoznaje da je ovaj aspekt slučaja nedovoljno zastupljen u tekstu. Sarkazam komentatora/ke vidljiv je u onomatopejskoj upotrebi zvuka kašlja („cough, cough“) koji se u razgovoru neretko koristi kako bi se naglasilo nešto što se smatra sumnjivim ili vrednim pažnje

Samo navođenje imena B.K.³² implicira postojanje skrivenih informacija ili tajni koje sa namerom nisu javno otkrivene. Upotrebljeno u diskusijama o kontroverznim ili osetljivim temama, kao što su optužbe za seksualno nasilje u slučaju, ovakvi komentari pokazuju fokus autora/ke na teorije zavere. To je takođe senzacionalistički aspekt narativa, te u ovom slučaju može implicirati da komentator/ka ipak odgovara na dramatične elemente priče, samo ne nužno one koji su odabrani u tekstu.

- „Why does the NYP continue the absurd allegation that J.E.* committed suicide in prison? Everyone knows that he was murdered to keep him quiet“:

Drugi komentar postavlja pitanja o verodostojnosti zvaničnog narativa i uloji medija u oblikovanju javnog mišljenja. Upotreba prideva snažne negativne konotacije *absurd* (apsurdan) za opisivanje tvrdnje o Dž.E. samoubistvu sugerise snažno nepoverenje u zvanično objašnjenje. Retoričko pitanje postavljeno na početku komentara dovodi u pitanje izveštavanje Njujork posta, implicirajući da ovaj medij promoviše lažni narativ.

Deklarativna rečenica koja počinje sa *everyone knows* (svi znaju) je efikasan jezički alat koji implicira postojanje kolektivne saglasnosti ili opšteprihvaćene istine, iako postojanje konsenzusa možda nije zasnovano na proverenim činjenicama. Stvara dinamiku *mi-protiv-njih*, gde se govornik pozicionira u navodnoj većini koja veruje u alternativno objašnjenje za Epstajnovu smrt. Komentar se završava tvrdnjom da je Dž.E. „ubijen da bi bio ućutkan“, što direktno implicira postojanje namere prikrivanja. Odražava uobičajenu temu u teorijama zavere, gde se veruje da moćni entiteti ili grupe ućutkuju pojedince da bi zaštitili svoje interese ili tajne. Komentari koji se nadovezuju na teorije zavere posledica su, ali doprinos polarizaciji mišljenja i širenju alternativnih teorija koje možda nemaju empirijsku podršku.

- „The idea that he was targeted has always been pretty obvious. Doesn't mean he is innocent but J.E.* targeted many to grow his influence“:

Treći komentar usaglašava se sa narativom teksta. Ističe mogućnost da je E.M.V. bio meta manipulacija, uz pasivno *he* (E.M.V.) *was targeted* i pridevsku frazu *pretty obvious* (prilično očigledno) koja predstavlja svojevrsnu generalizaciju očiglednosti ne samo komentatoru/ki već svima, time joj naizgled pojačavajući verodostojnost.

Osim što osnažuje narativ teorije zavere, komentar istovremeno relativizuje navode protiv E.M.V.sklanajući deo odgovornosti sa njega i pripisujući ga mogućnosti da je bio namerna meta. Iako se komentator/ka uzdržava od direktnog suda o nevinosti („doesn't mean he is innocent“), komentar ipak ostavlja prostor za dvosmislenost u tumačenju navoda.

- „do not believe one word of this.....trailblazing to clean the Castle....“:

U četvrtom komentaru upotrebljena je imperativna fraza naredbe ili saveta da se nešto ne prihvati kao istinito („do not believe“), dok istovremeno „one word of this“ naglašava potpunu negaciju istinitosti ili smisla informacija, sugerisući da nijedan deo medijskog izveštaja nije pouzdan.

Metaforička upotreba glagolske imenice *trailblazing* koja potiče od prakse obeležavanja staza kroz neistraženu teritoriju pomoću tragova (oznaka) na drveću ili stenama i obično ukazuje na pionirski poduhvat ili inovacije, ovde se može tumačiti kao arkastičan komentar na pokušaje „čišćenja“ ili rešavanja problema unutar zamka (metonim za kraljevsku porodicu). To dalje može

32

Ime političara B.K.se često spominje u diskusijama o Dž.E. zbog njihovih dokumentovanih društvenih interakcija. Odsustvo direktnih dokaza koji bi ga povezali sa optužbama protiv Dž.E. ne sprečava, međutim, pojavu spekulacija i teorija zavere. Ime B.K. se nalazi na listi imena povezanih sa slučajem objavljenih u januaru 2024. ali nikakvi dokazi niti zvanične optužbe nisu izneti protiv njega zaključno sa objavljivanjem ovog rada (Matza & Debusmann Jr, 2024).

implicirati da su napori za rešavanje problema neiskreni ili površni, te dodatno istaći skeptičan stav prema zvaničnim narativima.

Članak 3³³: „SOMETHING'S AFOOT How man at centre of S.F.* toe sucking scandal was secretly drafted in to advise A.M.W.* over J.E.* scandal“

Članak objavljen u dnevnom listu San 22. novembra 2022. godine analizira ulogu Dž.B., bivšeg partnera S.F., nekadašnje supruge E.M.V., u pokušajima popravljavanja reputacije samog E.M.V. Oslanja se na izjave neimenovanih izvora, a kao ključni narativni okvir postavlja skandalozne detalje iz zajedničke prošlosti aktera priče, dok su optužbe za rodno zasnovano nasilje stavljene u drugi plan te tek usputno pomenute. Članak obiluje emocionalno obojenim jezičkim izborima, igrama reči i stilskim figurama, te time pojačava tabloidni efekat teksta. U isto vreme, održava privid informativnosti kroz selektivnu upotrebu izvora. Rubrika u koju je tekst smešten, *Fabulous*, bavi se temama života poznatih ličnosti, horoskopa, mode, i njima sličnim, te ndevosmisleno ukazuje na mesto rodno zasnovanog nasilja u tematskoj hijerarhiji lista. Opcija komentaranja ne postoji.

Naslov: Igra reči „something's afoot“ direktno referencira situaciju u kojoj su paparaci uslikali Dž.B. i S.F. u avgustu 1992. godine, dok je ona još uvek bila u braku sa E.M.V. Većina medija je tada objavila sliku u kojoj Dž.B. ljubi njenu nogu, što je naknadno postalo poznato kao „toe-sucking scandal“ (skandal sa sisanjem nožnih prstiju). Ova fraza ima dvostruku ulogu – prvo, traži interesovanje čitalaca kroz doslovnu aluziju na događaj koji je izazvao međunarodnu pažnju, a drugo, kroz idiomatsko značenje fraze („nešto se dešava“), čime ukazuje na odvijanje novih sumnjivih događaja. Specifičnim, pikantnim detalji poput ovog, pažnja se usmerava na kontroverzne lične odnose unutar kraljevske porodice, koji postaju i kontekstualni okvir za temu članka.

Prilog *secretly* tekst najavljuje kroz prizmu misterije, zakulisnih radnji skrivenih od očiju javnosti. Implicira postojanje događaja ili informacija koji su namerno zadržani izvan javne sfere, i tako povećava interesovanje i budi radoznalost čitalaca. Uvodi ih u narativ tajni i prikrivenih događaja, što je česta karakteristika senzacionalističkog izveštavanja.

Najproblematičniji deo naslova jeste jezičko poistovećivanje dva događaja istom imenicom (*scandal*). Povezivanje vanbračnog odnosa („toe-sucking scandal“) sa slučajem serijskog seksualnog nasilja („J.E.* scandal“) omogućava i njihovo diskurzivno izjednačavanje. Postavlja narativnu strukturu u kojoj se navodi o seksualnom nasilju prema V.Đ. stavljaju u istu ravan sa medijskim skandalom o ljubavnoj aferi, čime se implicitno umanjuj težina ovih prvih. Upotrebom imenice *scandal* kao ključne jezičke reference, članak gradi paralelu između ličnih izbora i optužbi za seksualno zlostavljanje, što stvara moralno ekvivalentan diskurs između dva potpuno različita događaja. Tako se navodi o seksualnom nasilju čitaocima predstavljaju kao tek još jedan skandal u nizu, unutar opširnijeg (i kako se čini, medijski značajnijeg) narativa o kraljevskoj porodici.

Emocionalno stanje kao implicitna karakterizacija:

- „She was desperate“:

S.F. je ovom rečenicom predstavljena kao osoba pritisnuta okolnostima izvan njene kontrole, a njeni postupci kao rezultat emocionalne iscrpljenosti i nužnosti, a ne slobodnog izbora. Pridev *desperate* nosi značajnu emocionalnu težinu, i tumačenje njenog stanja stavlja u prizmu očaja. Njen očaj se prepliće sa optužbama sa kojima se E.M.V. suočava, pa njen emocionalni angažman implicitno stvara prostor za saosećanje prema njemu, a fokus preusmerava na njihov emocionalni teret, umesto na optužbe za seksualno zlostavljanje.

³³ Christodoulou, H. (2022, 20. novembar). *How Fergie "Toe Sucker" was secretly smuggled in to help Duke over Epstein*. The Sun.

- „...A.M.W.* was in terrible shape“:

Hiperbolički opis (konotativno negativan pridev *terrible*) govori o uticaju optužbi na E.M.V. i istovremeno stvara okvir u kom on postaje žrtva okolnosti. U kontekstu intervjua u kom je, E.M.V. pokušao da se odbrani od navoda, pokazuje kako ga je situacija emocionalno i, ali pre svega fizički („terrible shape”) pogodila. Pažnja se tako usmerava na njegovu dobrobit, a ne na sadržaj optužbi, ili barem kritičku analizu samog intervjua.

- „He was distraught. They were distraught“:

U ovom slučaju, čitaoci se usmeravaju na emocionalno stanje E.M.V. i njegove porodice. Lična zamenica *they* ima jači efekat od zamenice *he* u izazivanju saosećanja, jer kontekst proširuje na zajednicu, na porodicu, te kolektivnu patnju. Dve strukturno paralelne rečenice distanciraju porodicu E.M.V. od njegove potencijalne krivice, a fokus stavlja na njihovo emocionalno stanje. Ponavljanje prideva *distraught* to stanje pojačava, implicitno kreirajući narativ u kom su i oni njegova porodica žrtve nepravde pre nego nego potencijalno odgovorni za ono što im se stavlja na teret.

- „The desperate family“:

Ova imenička fraza taj narativ dodatno osnažuje. Pridev *distraught* zamenjen je konotativno jednako snažnim pridevom *desperate*. U kontekstu optužbi V.Đ, porodica E.M.V. je označena kao pasivni trpilac spoljašnjih okolnosti. Emocionalna progresija u tekstu uočljiva je i promenom zamenice *they* u još efektniju imenicu *family*, koja se poziva na tradicionalne vrednosti, zajedništvo i podršku. Okosnica narativa ostaje njihovo jedinstvo u kriznim vremenima.

- „A.M.W.*was 'downcast'“:

Pridev *downcast* (obeshrabren) predstavlja E.M.V. kao tihi, tragičnu ličnost. Njegova emocionalna reakcija se tumači kao dostojanstvena patnja, koja implicitno sugerise da on nije agresor, već žrtva nepravde okolnosti.

- „I never once heard him raise his voice or lose his temper“:

Ova izjava je ključna u kontrastiranju navodno smirene ličnosti E.M.V. sa ozbiljnošću optužbi sa kojima se suočava. Fraze „raise his voice” (podigao glas) i „lose his temper” (izgubio kontrolu), ovde jasno i emfatično negirane konstrukcijom „never once”, gotovo poetično podržavaju sliku staloženosti i kontrole. Ovaj opis implicitno služi kao svojevrsna odbrana njegovog karaktera, a stavljanjem akcenta na njegovu stabilnost i smirenost, ublažava se percepcija njegove krivice.

- „It showed what strain he was under, how much he cared about the damage this was doing to the Royal Family“:

Dok je imenica *strain* (pritisk) neutralnija, ipak zadržava pažnju na emocionalnoj iscrpljenosti E.M.V. ne ulazeći pritom u razloge koje su je izazvali. Optužbe za seksualno nasilje i medijska pažnja koja je usledila označene su pokaznom zamenicom *this*, te ni na koji način nisu bliže određene. Fokus i u ovom slučaju ostaje na prinčevjoj brizi za kraljevsku porodicu (imenica *damage*), dok same optužbe tretira kao sekundarne. Čitava konstrukcija formira narativ u kome se E.M.V. prikazuje kao zaštitnik institucije, pri čemu se njegova moralna odgovornost narativno ublažava, a fokus premešta na očuvanje porodičnog imidža.

- „How much suffering he was enduring“:

Iako je u pitanju aktivna konstrukcija, E.M.V. je njom postavljen kao pasivni subjekt koji trpi spoljne okolnosti, a ne kao aktivni učesnik u događajima. Razlog za to je glagol *to endure* koji čitaocima približava njegovu patnju (konotativno, ali i vizuelno snažna imenica *suffering*), dok se

stvarni agent – uzrok te patnje – implicitno i tendenciozno uklanja iz rečenice. E.M.V. je tako prikazan kao nevina žrtva događaja koje ne kontroliše.

- „Utterly bereft“:

Pridev *bereft* (ožalošćen) ima arhaičan prizvuk i nosi konotaciju tragedije, te nagoveštava stanje žalosti i lišavanja, stvarajući sliku emocionalno devastiranog E.M.V. Implicitno stavlja optužbe za seksualno nasilje u okvir nepravedne pretnje njegovoj emocionalnoj stabilnosti i unutrašnjem svetu. Optužbe se relativizuju u kontekstu njegovog ličnog bola.

Narativ nepravde:

- „A.M.W.* vehemently denied the allegations but was still stripped of his patronages and beloved military affiliations“:

Ova rečenica diskretno oblikuje narativ nepravde, a E.M.V. profilise kao nekog ko je nepravedno kažnjen uprkos navodnom dokazivanju nevinosti. Prilog *vehemently* (kategorično, žustro) poricanje optužbi stavlja u okvire intenziteta i emocionalne posvećenosti. Ovaj prilog sugerise i uverljivost. Prilog *still* (ipak) unosi element nepravde – poručuje da je, uprkos oštrom poricanju, E.M.V. nepravedno lišen svojih titula i privilegija. Implicira da je prinčevo poricanje trebalo da bude dovoljan dokaz za osporavanje optužbi, ali da su ipak preovladale spoljne sile i po njega nepravedne okolnosti.

Pasivna konstrukcija „was stripped” (bio je lišen) dalje pozicionira E.M.V. u pasivnu ulogu žrtve, kao podvrgnutog kazni, a ne kao aktivnog aktera u sopstvenoj priči. Time se njegova odgovornost uklanja iz narativa, a on sam se postavlja ga u poziciju trpljenja kazne koja mu je nametnuta. Implicirana kazna je lišavanje kraljevskih privilegija, što je neadekvatan detalj u kontekstu izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju.

- „Mr B.* said he believes A.M.W.*is telling the truth and explained he only ever saw A.M.W.* with women in their mid-20s while he was dating S.F.*“:

Indirektni govor u ovom slučaju je sredstvo za oblikovanje povoljnog narativa o E.M.V. Glagol *to believe* (verovati) prenosi isključivo lično uverenje Dž.B, ali implicitno prebacuje na ravan objektivnosti navodeći da je njegovo uverenje zasnovano na iskustvu i ličnom poznanstvu. Glagol *to explain* uvodi u prepričavanje. Nosi konotaciju autoriteta i znanja, te nagoveštava da Dž.B. nudi racionalno objašnjenje situacije, koje se time predstavlja i kao potvrda nevinosti.

Imenička fraza „women in their mid-20s” (žene u srednjim dvadesetim godinama) je naizgled irelevantan detalj koji formira sliku E.M.V. u društvu žena određene starosne dobi. Ipak, implicitno služi diskreditaciji navoda o seksualnom zlostavljanju, oslanjajući se na pretpostavku da E.M.V. nema afiniteta prema ženama koje nisu dovoljno stare da bi se njihov odnos smatrao legalnim. Time se navodi V.Đ. implicitno dovode u pitanje.

- „was distracted back into the system which has often failed him and so many others“:

Pasivna konstrukcija „was distracted” (bio je ometen, ili u datom kontekstu uvučen) ključna je za prikazivanje E.M.V. kao pasivnog subjekta. Njom se umanjuje njegova potencijalna odgovornost, kao i uloga u sistemu (kraljevskoj porodici). Složena imenička fraza „system which has often failed him” (sistem koji ga je često izneverio) postavlja upravo taj sistem kao antagonistu (glagol *to fail* ovo posebno naglašava). Dodavanje „and so many others” (kao i mnoge druge) proširuje sliku institucionalne nepravde, sistema kao agresora, na širi društveni kontekst, a samog E.M.V. pozicionira kao tek jednu od mnogih njegovih žrtava. Još jednom, umanjuje se njegova individualna odgovornost, a u prvi plan stavlja njegova uloga u institucionalnom okviru (kraljevskoj porodici).

Tematska hijerarhija – marginalizacija rodno zasnovanog nasilja: U članku se tema rodno zasnovanog nasilja, koja se u datom slučaju ogleda u navodima V.Đ, marginalizuje i tretira kao tercijarna u odnosu na druge narrative. Prednost nad njom imaju emocionalno stanje aktera priče, te skandali iz prošlosti. Optužbe za seksualno nasilje su predstavljene kao još jedna prolazna kriza, uzrok uznemirenosti čiji je koren nepravda. Okosnica jezičke definicije rodno zasnovanog nasilja su imenice *scandal* (skandal) i *crisis* (kriza).

Imenica *skandal* uobičajeno se povezuje sa društvenim neodobravanjem, sramotom i moralnom kompromitovanošću, neretko u kontekstu javnih ličnosti i medijske pažnje koja prati njihove postupke. Stoga, fokus prebacuje sa individualnog iskustva žrtve na dimenziju društvene percepcije i moralnog suda. Time se navodi V.Đ. uklapaju u narativ senzacionalizma i javne spektakularizacije, dok pravna i društvena dimenzija seksualnog nasilja ostaje zanemarena. Ovakav leksički izbor podstiče čitaocima da rodno zasnovano nasilje vide kroz prizmu tabloidnog spektakla.

Slično tome, imenica *kriza* podrazumeva sveobuhvatniju ličnu ili društvenu pometnju, i takođe je upotrebljena bez značajnijeg kontekstualnog određenja. Često opisuje situaciju koja utiče na mnoge aktere, te u kojoj postoje višestruki aspekti destabilizacije. Time se rodno zasnovano nasilje uklapa u narativ društvenog ili političkog kolapsa, ali ga kritički ne promatra kao centralni problem. Specifičnosti koje prate temu nasilja ostaju periferni.

- „A.M.W.*attracted more outrage following the car crash chat, which came in the wake of the J.E.* scandal and amid claims A.M.W.* had sex with V.G.*“:

Jedna od dve rečenice koje se mogu posmatrati kao kontekstualizacija teme rodno zasnovanog nasilja pozicionira „skandal“ Dž.E. u prvi plan, dok se navodi V.Đ., koji su indirektno i povod za objavljivanje članka, spominju kao sporedni. Imenica *outrage* (ogorčenost, bes) opisuje reakciju javnosti, ali na intervju E.M.V, dok imenica *claims* (tvrdnje) implicira da su optužbe subjektivne i podložne tumačenju, te da nisu potvrđene činjenice.

Najproblematičniji deo je formulacija optužbi koje se tiču samog E.M.V. – „had sex with V.G.“. Iz nje ni na koji način ne proizilazi nasilna priroda navoda, niti se definiše deo koji se odnosi na tada maloletnički status V.Đ. Izostavljenim određenjem optužbi, one se znatno ublažavaju za čitaocima i samim tim u potpunosti relativizuju. Pitanje nasilja postaje pitanje običnog seksualnog odnosa dvoje ljudi, i u tom kontekstu se gubi kao tema članka.

- „The financial advisor also expressed his sympathy to J.E.*’s victims and said he wonders whether Ms G.* was 'mistaken' in some parts of her story“:

Pridev *mistaken* (u zabludi, greši) je suptilan jezički način za podiranje kredibiliteta V.Đ. Đufre. Implicira mogućnost da je V.Đ. pogrešno interpretirala događaje, te nagoveštava da samim tim njene optužbe mogu biti posledica nesporazuma, a ne stvarnog nasilja. Ovaj pridev u potpunosti relativizuje optužbe, a čitaocima navodi da svedočenje V.Đ. vide kao potencijalno nepouzdanost ili neistinito.

Članak 4³⁴: „A.M.W.*’s Hope of Royal Rehabilitation May Have Died With Queen E.*“

Američki Tajm magazin (*Time Magazine*) objavio je 13. septembra 2022. godine članak koji se obrađuje temu ponovnog pojavljivanja E.M.V. u javnosti tokom perioda žalosti nakon smrti njegove majke. Tekst članka se oslanja na izveštaje o incidentu u Škotskoj, ali i istražuje trenutnu poziciju E.M.V. unutar kraljevske porodice, posebno nakon postignute vanskudske nagodbe. Istražuje i implikacije njegovog statusa na budućnost kraljevske porodice, posebno u kontekstu težnji trenutnog kralja da smanji broj aktivnih članova porodice radi uštede troškova. Iako je Tajm

³⁴ Guzman, C. de. (2022, 13. septembar). *Prince Andrew’s comeback hopes may have died with the Queen*. Time.

netabloidni medij, uočljivo je nekoliko leksičkih i gramatičkih elemenata kojima se postiže senzacionalistički efekat. Članak se nalazi u sekciji *WORLD/ROYALS*, dok opcija komentarisanja ne postoji.

Naslov: Upotreba imeničke fraze *hope of royal rehabilitation* (nada za kraljevsku rehabilitaciju) nagoveštava da i dalje postoji mogućnost da E.M.V. povрати svoj ugled unutar kraljevske porodice, uprkos vezama sa Dž.E, te tvrdnji da je on sam počinio seksualno nasilje. Time se leksički ublažava ozbiljnost optužbi, pa i samih postupaka koje podrazumevaju. Fokus se još jednom stavlja na status i ugled, dok se kraljevska porodica profilise kao institucija koja ima moć da „rehabilituje“ svoje članove, bez obzira na njihove postupke.

Modalna glagolska fraza „may have died with Queen E.“ implicira da je smrt kraljice na neki način povezana sa šansama za pomenutu rehabilitaciju. To može odvratiti pažnju od društvenog problema seksualnog nasilja i potvrditi fokus na dinamici unutar kraljevske porodice. Glagol *to die* upotrebljen je metaforički i stvara dramatičan efekat, te sugerise da su šanse za rehabilitaciju E.M.V. nestale sa smrću njegove majke, uspešno preusmeravajući pažnju na saosećanje prema porodičnoj tragediji. Dodatnu dimenziju glagolu *to die* daje upotreba uslovnog modalnog glagola *may* koji u naslov dodaje element neizvesnosti i spekulacije, i ostavlja prostor da do rehabilitacije ipak može doći, to jest da moć i status ipak mogu biti od presudnog značaja i u slučajevima navoda o rodno zasnovanom nasilju.

Senzacionalistički jezik:

- „estranged A.M.W.*“:

Pridev *otuden*, upotrebljen kao određenje E.M.V, nosi snažnu i dramatičnu konotaciju, te implicira da njegovu udaljenost ili izolaciju od ostatka kraljevske porodice. Potvrda fokusa na njegovim ličnim poteškoćama u odnosu sa članovima porodice, kao i potencijalno izazivanje saosećanja zbog njegove „otuđenosti“ svojevrsno su udaljavanje od stvarnog problema i optužbi koje su do „otuđenosti“ dovele.

- „disgraced royal“, „disgraced brother“:

Karakterisanje E.M.V. kao osramoćenog člana kraljevske porodice navode o seksualnom nasilju vezuje u narativ sramote, što je gruba trivializacija i banalizacija sistemskog društvenog problema. Diskurs usmerava na senzacionalizam pojedinačnih skandala, te potencijalno dovodi do javne percepcije situacije kao dramatičnog, ali izolovanog incident, umesto kao dela šireg problema rodno zasnovanog nasilja.

- „fall from grace“:

Idiom koji označava „pad u nemilost“ čest je u medijskim izveštajima o posledicama optužbi i navoda o rodno zasnovanom nasilju protiv uticajnih pojedinaca. U datom kontekstu, u prvi plan stavlja negativan preokret u životu i karijeri E.M.V, te ukazuje na gubitak poštovanja i prestiža. Važno je napomenuti da se u tekstu kao razlog ovog „pada“ direktno navodi njegovo prijateljstvo sa Dž.E. – „pokožnim osuđenim seksualnim prestupnikom“ (*convicted sex offender the late J.E.**) – dok su navodi o seksualnom nasilju pomenuti tek sporedno, u kontekstu okončanja parnice sa V.Đ. Idiomatska priroda ovog izraza može na izvestan način romantizovati rodno zasnovano nasilje, pogotovo u datom kontekstu, u kom može podstaći narativ o ispaštanju i ispravljanju, pružanju prilike za oprostaj i rehabilitaciju, bez insistiranja na adekvatnim društveno-pravnim posledicama.

- „potentially allegedly shady dealings“:

Upotreba priloga *potentially* (potencijalno) i *allegedly* (navodno) česta je u medijskom izveštavanju o sudskim postupcima, i može se smatrati opreznim izveštavanjem. Ipak, kada se oba priloga nađu u kombinaciji kao određenje navoda koji su predmet postupka, svode se na

spekulaciju. Pored toga, imenička fraza *shady dealings* (sumnjive radnje) je višesmislena i nedovoljno određena, te se može odnositi na širok spektar neetičkih ili nelegalnih aktivnosti. Ova leksička ambivalentnost omogućava čitaocima da je interpretiraju na različite načine, što može pojačati senzacionalistički utisak i umanjiti vidljivost rodno zasnovanog nasilja kao sržnog problema.

Aktivne i pasivne konstrukcije:

- „has thrust an estranged A.M.W.* back into public view“:

Glagol *to thrust* (gurnuti) je upotrebljen aktivno, što, uz konotaciju snage i nevoljnosti, radnji dodaje dramatičnost i intenzitet. U datom kontekstu, sugerise da je E.M.V, kao objekat radnje, silovito i iznenada vraćen u javni život, pojačavajući tako utisak kontroverze. Subjekat radnje, ono što je princa „gurnulo“ nazad, jeste hapšenje provokatora koji ga je uvredio prilikom posete Škotskoj. Objekatska pozicija ukazuje na njegovu pasivnu ulogu i čak primoranost pri vraćanju u javni život, što je ideja koja se uklapa u narativ kajanja i pokajničke izolacije.

- „cast an awkward shadow on the royal family“:

Glagol *to cast* (baciti) takođe je aktivno upotrebljen i ukazuje na snažnu, namernu radnju. Subjekat je i u ovom slučaju hapšenje u Škotskoj. Metaforički izraz „cast an awkward shadow“ u objekatskoj poziciji dodatno pojačava utisak nelagode i sramote koje prisustvo E.M.V. donosi kraljevskoj porodici. Metaforička vizualizacija koja se na ovaj način postiže pojačava emocionalni utisak teksta. Kombinacija aktivnog glagola i metaforičkog jezika implicira da prisustvo E.M.V. predstavlja problem za kraljevsku porodicu, te samim tim doprinosu narativu skandala koji okružuje njegove postupke i njihov uticaj na ugled kraljevske porodice.

- „A.M.W.* will be allowed to wear a uniform at the Queen’s final vigil ... but not at the funeral...“:

Upotreba pasivne konstrukcije „will be allowed“ (biće mu dozvoljeno) doprinosi utisku da su odluke o tome šta E.M.V.može ili ne može, sme ili ne sme, nametnute spolja, što može na izvestan način naglasiti njegovu marginalizaciju unutar kraljevske porodice. Ipak, odluka da se E.M.V. ograniči nošenje uniforme na javnim događajima čini ovu sankciju vidljivom za javnost, te osnažuje narativ da se on već suočava sa posledicama svog ponašanja, koliko god one bile ceremonijalne. To takođe može biti način da se kraljevska porodica prikaže kao institucija koja se ozbiljno bavi navodima o E.M.V. i drži do odgovornosti svojih članova, ali i sopstvenog ugleda. Isticanjem ceremonijalnih kaznenih mera protiv princa, medijsko izveštavanje može pomoći u smanjenju negativnog publiciteta te pomoći održavanju pozitivne javne slike kraljevske porodice.

Subjekatsko preusmeravanje:

- „A.M.W.*will be allowed to wear a uniform at the Queen’s final vigil at Westminster Hall but not at the funeral on Sept. 19 or any other proceedings. (The Queen’s grandson H*, who renounced his royal title and duties in 2020, must also wear civilian clothes at the funeral.)“:

U ovom delu teksta izvršeno je svojevrsno narativno preusmeravanje kroz subjekatski transfer na drugog člana kraljevske porodice, au kontekstu ograničenja nošenja uniforme na sahrani kraljice Elizabete. Ova narativna taktika implicitno izjednačava situaciju jednog člana (E.M.V.) , koji je bio primoran da napusti kraljevske dužnosti usled navoda o seksualnom nasilju, sa situacijom drugog, koji se svojevolski odrekao svojih kraljevskih titula i dužnosti. Poređenje ovog tipa može ublažiti percipirani značaj optužbi protiv E.M.V, postavljajući njegovu situaciju u sličan kontekst sa rođakom, čija odluka nije bila rezultat navoda o činjenju krivičnog dela.

Ovaj narativni izbor može se analizirati kroz prizmu medijskog frejminga – procesa oblikovanja i prezentacije informacija od strane medija kako bi se uticalo na njihovu interpretaciju

od strane javnosti. Pominjanjem dva aktera u istoj rečenici, mediji mogu kreirati kontekst koji relativizuje navode protiv E.M.V, te kreirati narativ u kom se oba aktera naizgled nalaze u sličnim okolnostima, uprkos značajno različitim razlozima za ograničenja sa kojima se suočavaju.

- „His reinstatement would run counter to King C.*’s long-reported inclination towards paring back the royal family to only a few key members to save on cost.“:

U navedenoj rečenici, narativno preusmeravanje se postiže tako što se vraćanje E.M.V. na kraljevske dužnosti infinitivno predstavlja kao pitanje koje zavisi isključivo od finansijskih aspekata („to save on cost“). Na taj način, ohrabruje se utisak da je odluka o ulozi E.M.V. u kraljevskoj porodici vođena prvenstveno ekonomskim razlozima, a ne etičkim ili moralnim pitanjima vezanim za njegove potencijalne postupke. Stavljanjem fokusa na finansijske aspekte, mediji mogu umanjiti značaj moralnih i etičkih implikacija povratka na dužnost, čime se potencijalno podržava povoljniji narativ za kraljevsku porodicu.

Članak 5³⁵: „How A.M.W.* fills his days since his fall from grace“

19. oktobra 2022. godine, britanski Telegraf (*The Telegraph*) objavio je vest koja obrađuje temu svakodnevnog života E.M.V. nakon postignute vanskodnag nagodbe sa V.Đ. Tekst kombinuje navode različitih izvora koji su mu, kako se tvrdi, bliski, u nameri da čitaocima obezbedi uvid u njegove aktivnosti nakon suđenja. Narativ koji obiluje senzacionalističkim elementima fokusira se na E.M.V, njegov život, porodične odnose i posledice koje je sudski postupak imao na njega lično. Na taj način, konstruiše se izrazito jednostrani narativ bez uključivanja šireg konteksta problematike seksualnog nasilja (koja se i nalazi u srži okončane parnice), uticaja istog na društvo, te sistema koji ga omogućava. Iako Telegraf nije tabloid, jezički postignuta dramatizacija života E.M.V. uočljiva je u različitim segmentima teksta. Članak je objavljen u sekciji *News*, a mogućnost komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov subjekatski stavlja E.M.V, te obaveštava čitaoce da će fokus članka koji se nalazi pred njima biti njegov život nakon „pada u nemilost“. Idiom *fall from grace* (posrnuće, pad u nemilost) označava gubitak statusa, poštovanja ili prestiža. Nosi konotaciju greške ili moralnog propusta, ali ni na koji način ne konkretizuje okolnosti koje su do „pada“ dovele. Ovakav leksički izbor može umanjiti percipirani značaj tvrdnji o seksualnom nasilju, prikazujući ih kao manje važne u poređenju sa ličnim nedaćama koje su posledično obeležile prinčev svakodnevni život. Upotreba neutralne fraze neformalnog registra „ispunjava svoje dane“ („fills his days“) u gotovo neobaveznom maniru dopunjava sliku koja ni na koji način ne reflektuje stvarnu ozbiljnost situacije koja se odvila.

Zapravo, nijedan deo naslova ne govori niti implicira ništa o prirodi gubitka statusa, niti je kontekstualno određuje. Podrazumeva element saosećanja ili interesovanja za njegov lični život i izazove, što posledično može dovesti do preterane humanizacije, te izazvati sažaljenje kod čitalaca. Iako protiv E.M.V. nije podignuta optužnica (do objavljivanja ovog rada), a jedini sudski postupak koji je vođen okončan je vanskodnom nagodbom, gotovo sažaljivi fokus na njegov privatni život u idiomatski formulisanom neformalnom naslovu kao najvidljivijem delu članka zahteva konkretniju kontekstualizaciju. U suprotnom, ne može se smatrati objektivnim prikazom, pogotovo u kontekstu netabloidnog izveštavanja.

Senzacionalistički jezik – opisivanje intervjua za Njuznajt³⁶:

- „explosive Newsnight interview“, „car-crash Newsnight interview“:

³⁵ Tominey, C. (2022, 19. oktobar). *How Prince Andrew fills his days since his fall from Grace*. The Telegraph.

³⁶ E.M.V. je u novembru 2019. godine dao intervju za Bi-bi.sijev program Njuznajt pitanja su se odnosila na prinčeve veze sa Dž.E, kao i tvrdnje V-Đ.

Pridev *eksplozivan*, koji u svom prenesenom značenju opisuje nešto što izaziva jaku reakciju, bes, ili nešto izrazito kontroverzno, kao i poređenje intervjua sa saobraćajnom nesrećom tekstu dodaju dramatičnu notu. Snažne stilske figure upotrebljene u ovim primerima nemaju informativan karakter, ali efikasno doprinose vizuelizaciji događaja, te izazivaju emocionalni odgovor čitalaca. Senzacionalističko pribegavanje stilskim figurama poput hiperbole, metafore i poređenja nije tipično za netabloidne medije u koje se Telegraf ubraja.

- „excruciating sit-down... continues to haunt him“:

Još jedan opis intervjua za Njuznajt. Pridev *excruciating* (mučno, izuzetno bolno) je pridev jakog intenziteta. U kontekstu medijskog intervjua koji u ovom slučaju opisuje, dramatično ističe da se radi o negativnom iskustvu koje je bilo izrazito teško ili neprijatno za E.M.V. Glagolska fraza „continues to haunt him“ (i dalje ga progoni) metaforički ističe kako posledice intervjua ili čak samo sećanje na njega princa još uvek muče. Ovaj izbor reči dodaje element neprekidne lične drame i unutrašnje borbe, što pomaže uspostavljanju senzacionalističkog tona. Opisujući intervju na ovaj način, narativni fokus se, uz neizostavnu dramatizaciju, pomera ka ličnoj patnji E.M.V. i njegovoj borbi bez kraja, umesto ka samom sadržaju intervjua ili društvenih posledica istog.

- „the pompous outpouring“:

Pridev *pompezan* implicira aroganciju. Opisivanje nečijeg ponašanja ili govora kao pompeznog dodaje pridruženu konotativnu osudu njihovog karaktera. Ukazuje na to da je osoba, u ovom slučaju E.M.V., grandiozna ili pretenciozna, što čitaoca može usmeriti ka razmatranju karaktera E.M.V. umesto njegovih potencijalnih postupaka. Imenica *outpouring* (izliv) obično se odnosi na snažno i spontano izražavanje emocija – ali preterano i nekontrolisano.

Opisivanje intervjua kao „pompeznog izliva emocija“ stavlja fokus na navodne karakterne mane E.M.V. umesto na sadržaj samog intervjua, odnosno na suštinu onoga što je u njemu rečeno. Uzimajući u obzir da je intervju u javnosti imao izuzetno negativan odjek, narativno usmerenje na lične attribute umesto na činjenički sadržaj iskritikovanog intervjua, karakteristika je senzacionalističkog izveštavanja, jer ima za cilj da izazove što jaču emocionalnu reakciju kod publike, dok suštinski informativna dimenzija izostaje.

Senzacionalistički jezik – karakterizacija princa E.M.V.:

- „something of a recluse“:

Ova imenička fraza, koja profilise E.M.V. kao „svojevrsnog pustinjaka“, nekog ko preferira samotnjački život i izbegava druge ljude, stvara vizuelno efikasnu, ali dramatičnu sliku njegovog privatnog života nakon postignute vansudske nagodbe sa V.Đ. Ovakva formulacija ima potencijal da prenaglasí njegovu navodnu izolaciju, koja se u kontekstu celokupnog teksta može protumačiti i kao kajanje, te na taj način kod čitalaca izazove sažaljenje.

- „enthusiastic binge-watcher of TV box sets“:

Označavanje E.M.V. imeničkom frazom koja ga karakteriše kao entuzijastu u bindžovanju TV serija (prekomernom kontinuiranom gledanju) stvara kontrast između njegovog javnog života i privatnih navika, uz fokus na detalje potpuno irelevantne za društvenu problematiku kojom bi trebalo da se bave netabloidni mediji (što se može reći i za ceo tekst). Takvi detalji priču dopunjuju ljudskim elementom, te je samim tim čine zanimljivijom i privlačnijom za čitaoce, što je senzacionalistička tehnika izveštavanja.

- „the ‘runt’ of the W.* litter, ‘pathetic’, ‘narcissistic’, ‘spoiled’, ‘holier than thou’, ‘an idiot’“:

Izrazito pežorativni opisi E.M.V. (najmanji, najmanje vredan u lozi V, patetičan, narcis, razmažen, pun sebe, idiot) upotrebljeni su pri citiranju dokumentarnog filma³⁷ koji se bavi njim i optužbama za seksualno nasilje u slučaju Dž.E. Iako pridevi i fraze intenzivno negativne konotacije naizgled mogu stvoriti utisak da je članak kritički nastrojen prema E.M.V, treba imati na umu da je ovaj opis upotrebljen na početku teksta, u jednoj rečenici, dok se ostatak dužeg teksta bavi njegovim navodnim „pokajničkim“ životom u izolaciji i kajanju. Samim tim, negativni opisi na početku teksta mogu služiti stvaranju što većeg kontrasta sa novim, pozitivnim osobinama te predstavljati iluziju objektivnosti.

- „favourite son“, „the father of two“, „on better terms with his brother and nephew than people might think“, „the one consolation... he can spend time with his grandchildren“, „done a really good job as parents“:

Ove fraze i klauze stavljaju akcenat na porodične uloge princa i njegove veze sa porodicom. Imenica *porodica*, kao i imenice koje određuju različite porodične uloge u većini jezika (uključujući i engleski) su imenice koje nose pozitivnu konotaciju. Samim tim, opisi koji ističu bliske odnose koje E.M.V. ima sa članovima svoje porodice, kao i njegove uloge roditelja i dede služe stvaranju pozitivne slike o njemu, i posledično, njegovoj humanizaciji. Dok je umerena i uravnotežena humanizacija važna za objektivno izveštavanje, u kontekstu optužbi za seksualno nasilje (iako optužnica nikada nije podignuta), jezičko izazivanje sažaljenja i poistovećivanja, te preusmeravanje pažnje na njegove porodične odnose, mogu se tumačiti kao pokušaj ispravljanja reputacije, te molbu za razumevanje njegove pozicije.

- „over-entitled and arrogant royal“:

Pridev *entitled*, koji označava osobu koja smatra da zaslužuje određene privilegije u odnosu na ostale (ovde dodatno pojačan prefiksom *over-*), i pridev *arrogant* (arogantan, uobražen), negativne su konotacije, te naizgled pozivaju čitaoca da formira negativno mišljenje o E.M.V. Ipak, uzimajući u obzir kontekst čitave rečenice u kojoj se ova pridevska karakterizacija nalazi, slika koja se o E.M.V. stvara je znatno drugačija – „*could not be further removed from the over-entitled and arrogant royal who appeared on Newsnight*“ – negativni opis se emfatično odnosi na osobu kakva je on nekada bio, uz jasan naglasak na to da je danas drugačiji (modalno *could not* i pridevska fraza *further removed* često se koriste da naglase veliku razliku ili udaljenost između dva entiteta).

- „sanguine“, „more thoughtful and more mindful“:

Upotreba pridevskih fraza poput *sanguine* (optimističan, spokojan) i *more thoughtful and more mindful* (promišljeniji i pažljiviji). Izratito pozitivan opis E.M.V. može stvoriti neadekvatnu sliku situacije koja se kontekstualno vezuje za njega – optužbe V.Đ. – te ga prikazati kao nekoga ko stoički podnosi nepravdu, umesto nekog koja se suočava sa ozbiljnim optužbama. Fokus na prinčevom emocionalnom stanju i njegovoj „promišljenosti“ može skrenuti pažnju sa dalje kontekstualizacije stanja u kom se nalazi, te implicitno izostaje i edukativno-informativna dimenzija koju bi ta kontekstualizacija pružila.

- „eight in line to the throne“:

Fraza „osmi u redu za presto“ sama po sebi nije senzacionalistička i smatra se činjenicom o E.M.V. u kontekstu nasledne linije monarhije. Međutim, u kontekstu izveštavanja o nekom protiv koga su izneti navodi o rodno zasnovanom nasilju, može stvoriti utisak da njegov identitet i položaj u kraljevskoj porodici nose veći značaj. Isticanje visokog položaja koji sam po sebi podrazumeva autoritet može (ne)namerno stvoriti percepciju da on ima određeni nivo imuniteta ili da zaslužuje poseban tretman u pravnom sistemu ili u javnom mnjenju.

- „not an animosity kind of fella“:

³⁷ Reč je o dokumentarnom filmu američke mreže En-bi-si (NBC), objavljenom 2022. godine.

Profilisanje E.M.V. kao nekog ko „nije tip koji se ljuti, koji gaji animozitet“ implicira da su optužbe protiv njega bile lažne/nepravедne dok on sa svojim pozitivnim osobinama ne zamera onima koji su ga optužili ili javno osudili. S obzirom na to da ne postoji pravosnažna presuda, ne može se govoriti o istinitosti tvrdnji o seksualnom nasilju. Ipak, imenica *animosity* podrazumeva da postoji nešto što bi princ mogao da zameri, to jest da su tvrdnje V.Đ. zlonamerne i manipulativno osmišljene kako bi mu naudile. Na taj način suptilno se podržava stereotipno viđenje žena koje lažno prijavljuju nasilje radi sopstvenih materijalnih interesa. Imenica *fella* kolokvijalna je i pripada neformalnom registru, te princa predstavlja kao običnog čoveka, sličnom i bliskom čitaocu.

Senzacionalistički jezik – opisivanje optužbi za seksualno nasilje:

- „spectacular fall from grace“:

Pridev upotrebljen kao određenje već upotrebljenog idioma *fall from grace*, neupitno je senzacionalistički u datom kontekstu. Označava nešto upečatljivo, veliko, atraktivno, pa samim i tim dramatiizuje posledice koje su optužbe za seksualno zlostavljanje ostavile na E.M.V, stvarajući tako sliku velikog skandala. Paralela između tvrdnji o rodno zasnovanom nasilju i skandala neadekvatna je u svakoj formi izveštavanja, ali se posebno štetnom smatra u kontekstu afirmisanih netabloidnih medija.

- „lack of judgment“:

Predstavljanje postupaka koji su doveli do optužbi za seksualno nasilje kao pogrešnog rasuđivanja ili nedostatka razboritosti značajna je trivijalizacija istih, čak i u odsustvu zvanične optužnice. U nedostatku konkretnijeg određenja u samom tekstu, implicira da su upravo optužbe rezultat loše procene, puki propusti, a ne potencijalna teška krivična dela.

Neformalan jezik:

- „lift the veil“:

Ovaj izraz neretko se koristi za stvaranje slike drame ili misterije koja okružuje neku temu. U kontekstu izveštavanja o životu osobe za koju postoje tvrdnje da je počinila seksualno nasilje, ovakvi jezički izbori preusmeravaju pažnju na društveno nevažne detalje, pretvarajući tako medijski izveštaj u senzaciju i medijski spektakl.

- „pulls no punches“:

Ovaj idiom implicira direktност i brutalnost u pristupu, što može biti neprimereno kada se govori o osetljivim temama poput seksualnog nasilja, bez obzira na kontekst.

- „catastrophically wrong“:

Iako je važno naglasiti neadekvatnost navodnih postupaka, prilog *katastrofalno* uz pridev *pogrešno* preteranu je dramatiizaciju teksta, usmerenu isključivo na privlačenje čitalačke pažnje.

- „was sacked“:

Iako čest u britanskom varijetetu engleskog jezika, upotreba neformalnog izraza za prekid radnog odnosa umesto neke od formalnijih varijanti (npr. *was dismissed*) doprinosi senzacionalističkom karakteru tekstu.

- „splashed out“:

Ovaj frazalni glagol obično se koristi za opisivanje prekomerne potrošnje i rasipništva, te uglavnom nosi negativnu konotaciju. U kontekstu netabloidnog izveštavanja, pogotovo o temi koja se dotiče rodno zasnovanog nasilja, ne doprinosi objektivnosti teksta već njegovoj dramatiizaciji.

Aktivne i pasivne konstrukcije:

- „he has submitted himself to counselling and psychotherapy”; „he wants to become a stabilising influence“:

Upotreba aktivnog glasa u rečenicama u kojima je E.M.V. subjekat, posebno u kontekstu onih koje imaju nedvosmisleno pozitivnu konotaciju i ličnu dimenziju, može značajno uticati na percepciju čitalaca podstičući ih na saosećanje ili čak poistovećivanje. Klauza *he has submitted himself to counselling and psychotherapy* (podvrgao se savetovanju i psihoterapiji) prikazuje E.M.V. kao aktivnog učesnika u procesu psihološkog oporavka. Time se stvara slika o njemu kao o nekome ko je spreman da preuzme odgovornost za svoje postupke i radi na sebi.

Klauza *he wants to become a stabilising influence* (želi da postane stabilisajući uticaj) profilishe E.M.V. kao nekog ko želi da postane svojevrsan stub pozitivnog uticaja u svojoj porodici. Ovo se može protumačiti kao pokušaj da se poboljša njegova javna slika, te da se on sam prikaže kao doprinos pozitivnoj promeni.

- „they also banned him from wearing military uniform“:

Ova klauza naglašava kaznenu meru preduzetu protiv E.M.V, iako je ona, u kontekstu tvrdnji koje su o njemu javno iznete, nesrazmerno blaga. Objekatska pozicija E.M.V. u ovom slučaju može pomoći u izgradnji narativa o pojedincukoji se zaista suočava sa negativnim posledicama svog ponašanja, odnosno da ga kraljevska porodica od istih nije zaštitila. Ovakva formulacija na svojevrsan način podržava i narativ da je sama kraljevska porodica spremna da se suoči sa posledicama ponašanja svakog njenog člana, odnosno da se ne smatra da je iznad zakona.

- „it is thought the A.M.W.* has been helping in the background“:

Upotreba pasivnog glasa u ovom slučaju dodaje notu misterije aktivnostima E.M.V. *Pomaganje u pozadini, u senci* ukazuje na važnu i nedvosmisleno pozitivnu, ali ne i jasno definisanu ulogu u dobrotvornim aktivnostima njegove bivše supruge. Pasivno „it is thought“ (misli se, smatra se) ne definiše precizno ko to deli ovaj stav, te kod čitaoca stvara sliku da je u pitanju veliki broj ljudi (iako može biti i samo jedna osoba) – čineći informaciju naizgled uverljivijom i verodostojnijom.

- „he was brought down by ... a ‘tangential’ relationship with J.E.*, a man he met fewer than 10 times (this has been disputed)“:

Klauza „he was brought down by“ oslanja se na pasivni glas pri stvaranju utiska da je E.M.V. bio pasivan učesnik u sopstvenoj propasti, odnosno negativnim posledicama njegovih sopstvenih postupaka. Pasivni glas u ovom slučaju može umanjiti percepciju njegove lične odgovornosti, jer ne identifikuje aktivnog aktera koji ga je kako se navodi, „srušio“, implicirajući tako da su okolnosti u kojima se nalazi rezultat spoljnih sila, a ne njegovih ličnih odluka i postupaka. Opisivanje njegovih veza sa Dž.E. kao ne tako važnih i bliskih, i isticanje podatka da su se sreli manje od deset puta može ublažiti shvatanje prirode njihovog odnosa, samim tim odbacujući i jaču povezanost E.M.V. sa optužbama za seksualno nasilje protiv Dž.E.

Dodatno je problematična i naizgled direktna, upravna i nejasno citirana priroda ove izjave što kod čitalaca može stvoriti sliku činjeničnosti a ne nečijeg stava, iako se odmah zatim u zagradi navodi da je ova informacija osporena. Pasivno *this has been disputed* ni na koji način ne ističe subjekat – onog ko je izjavu osporio. Nije naglašeno da je prethodno navedena izjava osporena pred sudom, te da se samim tim ne može i ne sme predstavljati kao činjenica.

- „he has been thrown under a bus“; „he has been treated abysmally“:

Pasivni glas u obe klauze stavlja E.M.V. u ulogu žrtve, nagoveštavajući da su mere preduzete protiv njega bile nepravedne ili preterane. Ovakva formulacija stvara utisak E.M.V. kao pasivnog objekta negativnih događaja, a ne aktivnog subjekta, učesnika u istim. Fraze kao što su

thrown under a bus (izdan ili žrtvovan) i *treated abysmally* (tretiran očajno, jako loše) visokog su intenziteta i izazivaju sažaljenje ili simpatije prema princu kao žrtvi okolnosti.

Citiranje: „Allies”, „an insider”, „sources”, „friends”, „many”, kao i upotreba pasivnih konstrukcija uz glagole prepričavanja „it is thought” (reporting verbs) nisu jasno navedene reference. Iako je zaštita privatnosti izvora važna u novinarstvu, nejasno citiranje može uticati na kredibilitet i objektivnost izveštavanja. Bez jasnih referenci, teško je verifikovati informacije, što može dovesti do sumnje u njihovu tačnost i pouzdanost, te ugroziti razumevanje fenomenologije ozbiljnog društvenog problema kao što je rodno zasnovano nasilje.

Analiza najbolje ocenjenih („most liked“) komentara (od 366 na dan 10.1.2024):

- „'He has a much better understanding of the challenges he faces'. The main challenge he faces is himself, given his arrogance and sense of entitlement.”
- „He's a horrible, rude, arrogant man with an enormously inflated view of his own importance. A show off, smug, and stupid, he's everything our royals should not be.“:

Prvi i drugi komentar se uz imenice i prideve jakog intenziteta i izrazito negativne konotacije (*arrogance, entitlement, horrible, rude, show off, smug, stupid*) fokusiraju na lične karakteristike E.M.V, uz zanemarivanje teme rodno zasnovanog nasilja, što je u skladu sa narativom teksta koji temu svodi na karakterne mane i lične poteškoće pojedinca. To može ukazati na želju za senzacionalizacijom i medijskim spektaklom, pre nego za pravdom i rešavanjem sistemskog društvenog problema.

- „No trial has been held. No evidence has been offered for examination. The allegation he denied. He said he had no memory of the accuser. I wonder why he paid her any money-- which in itself served as an admission. A very foolish man“:

Treći komentar se osvrće na izostanak suđenja i nedostatak dokaza, teme zanemarene u glavnom narativu teksta. Komentator/ka ove činjenice u kombinaciji sa novcem koji je E.M.V. isplatio V.Đ.uzima kao indirektno priznanje krivice. Ipak, razmatranje isplate novca kao priznanja krivice bez dublje analize može biti problematično, jer pojednostavljuje kompleksne pravne i moralne aspekte slučaja.

- „Do I have to read any more articles about this total moron or look at photos of his equally dreadful wife petting the Queens corgis (DT on Monday)?? Enough coverage of this awful couple“:

Komentator/ka se ovde, uz intenzivne pežorative („total moron”, „equally dreadful wife”, „awful couple”) fokusira na lični animozitet prema E.M.V. i njegovoj bivšoj supruzi. Tendenciozan je i prenosi subjektivne ocene. Iako je stav koji se izražava negativan, komentar prati narativ teksta koji prati lične osobine princa.

Članak 6³⁸: „'Riled and upset': A.M.W.* stopped from attending Falklands War 40 year anniversary“

Novozelandski glasnik (*New Zealand Herald*) objavio je 2. novembra 2022. godine tekst o izostanku E.M.V. sa proslave obeležavanja 40. godišnjice Foklandskog rata. List se poziva na objavu Dejli mejla, kao i na izjavu F.D, autora i novinara, redovnog izveštača o temama vezanih za kraljevsku porodicu. Izostanak E.M.V. sa proslave stavljen je u kontekst intervjua G.M.³⁹. G.M, pravosnažno osuđena za posredovanje u seksualnoj trgovini maloletnicima, dala je intervju iz zatvora u kom odslužuje 20-godišnju kaznu, te u istom istakla prijateljske veze sa E.M.V, kao i

³⁸ Nov, N. H. (2022, 2. novembar). „*Riled and upset*”: Prince Andrew stopped from attending event. NZ Herald.

³⁹ G.M. je 2022. godine dala intervju za *TalkTV* iz svoje zatvorske ćelije na Floridi.

saosećanje zbog poteškoća sa kojima se on suočava. Interesantno je i napomenuti da se tekst nalazi u sekciji *Lifestyle*, dok ne postoji opcija komentarisanja.

Naslov: Naslov teksta upečatljivo se približava senzacionalizmu i narativnoj dramatizaciji, što se ogleda u upotrebi emocionalno obojenog jezika, ali i u fokusu na irelevantne i subjektivno prikazane detalje priče.

Pridevi *riled* (ljut) i *upset* (uznemiren) su pridevi visokog emocionalnog naboja. Ukazuju na veliki lični nemir, te odmah uspostavljaju očekivanje o dramatičnom narativu. Upotrebljeni su pod navodnicima (prvo u samom naslovu a zatim i u prvoj rečenici teksta) i čitaocima predstavljeni kao deo direktnog govora, iako izvor citata nije naveden. U prvoj rečenici teksta prate modalnu konstrukciju verovatnoće („may be feeling“), što u izveštavanje unosi element subjektivnosti i interpretacije, te narušava princip objektivnosti implicitnim usmeravanjem čitaoca ka određenom zaključku ili osećanju.

Pasivan glagolski oblik („stopped from attending“) nagoveštava da su spoljne sile sprečile E.M.V. da prisustvuje događaju kojem je želeo da prisustvuje i na kom je, sudeći po ostatku teksta, njegovo prisustvo bilo poželjno i prikladno. To ga stavlja u poziciju objekta sažaljenja usled, kako se implicira, nepravde koja mu je naneta. Agent radnje sprečavanja E.M.V. da prisustvuje događaju takođe nije naveden, ali se kontekstualno može zaključiti da se odnosi na druge članove kraljevske porodice.

Senzacionalistički jezik:

- „disgraced DoY*“:

Imenička fraza koja se može naći u većini medijskih izveštaja o E.M.V. Upotreba prideva *disgraced* (osramoćen, u nemilosti) fokus stavlja na senzacionalnije aspekte javnog imidža i percipiranih moralnih propusta. Implicira da je ono što je prethodilo nekakva „sramota“, što je izuzetno neadekvatan i senzacionalistički način da se karakterišu optužbe za teško krivično delo seksualnog nasilja.

- „bombshell interview“:

Definisanje intervjua imenicom *bomba*, *senzacija*, čitaocima sugerise da isti sadrži šokantne, neočekivane, kontroverzne informacije koje će zasigurno privući veliku pažnju javnosti. Sama imenica *bombshell* ima za cilj da privuče čitaoca obećanjem otkrića koje može uzburkati javni diskurs, pozivajući ga da bude njegov deo. Ipak, doprinosi isključivo senzacionalizaciji, ne i objektivnosti ili informativnosti teksta.

- „world exclusive interview from the jail cell“:

Imenička fraza *world exclusive* (svetska ekskluziva, svetski ekskluzivan) u prvi plan stavlja jedinstvenost i ekskluzivnost informacija iz intervjua, uz sugestiju da su one toliko važne da privlače, ili će privući, globalnu pažnju. Predložka fraza *from the jail cell* (iz zatvorske ćelije) dodaje element dramatičnosti, intrigantnosti i kontroverze, jer nagoveštava da intervju nudi retku i intimnu perspektivu G.M. koja se nalazi u zatvoru, te je javnosti i samim čitaocima nedostupna.

- „set to languish“:

Glagolska fraza izgrađena oko glagola *to languish* (čamiti, trpeti) nosi sa sobom veliku emocionalnu težinu i sugerise duboku patnju ili zapostavljanje. Njegova upotreba u medijskom kontekstu podstiče emocionalni odgovor čitalaca, čineći od njih saučesnike u bolu, sapatnike. Kada se uzme u obzir da je agent radnje G.M, ovakav leksički izbor postaje posebno problematičan. Pored toga, *set to* implicira neizbežnost situacije, i time pojačava senzacionalistički ton. Upotrebom fraza visokog emocionalnog naboja, fokus se premešta sa objektivnih na emocionalno obojene

aspekte priče. Dok bi neutralniji jezik u ovom kontekstu doprineo informativnosti, senzacionalistički jezik teži da čitaoca uvuče u emocionalnu dinamiku postavljene situacije.

- „reportedly shaken“:

Pridevska fraza *navodno potresena* emocionalno je intenzivna i podrazumeva duboko uznemirujući doživljaj, uz dozu spekulacije koju sa sobom nosi prilog *reportedly*. Ova priloško-pridevska kombinacija stvara dramatičnu sliku situacije, i sugerise da su posledice određenog događaja po subjekta potresne i uznemirujuće. Stavljajući datu frazu u konkretan kontekst, ovakav izbor reči ne doprinosi samo emocionalnom naboju već i društvenoj neadekvatnosti čitavog teksta – fraza se odnosi na G.M, koja je pravosnažno osuđena za posredovanje u seksualnoj trgovini maloletnicima, koju navodno uznemiruje činjenica da E.M.V, koji se i sam suočio sa optužbama za seksualno nasilje, negira njihovo blisko poznanstvo. Ni ova informacija, kao ni izbor reči kojim je predstavljena, nisu adekvatni u medijskom izveštaju koji se bavi rodno zasnovanim nasiljem.

Pasivne konstrukcije:

- „it is understood the duke flew multiple missions ...including anti-surface warfare, casualty evacuation and Exocet missile decoy“:

Kao i kod sličnih bezličnih konstrukcija, pasivno „it is understood“ (zna se, poznato je) stvara sliku činjenice, aksioma, opšte istine koja se podrazumeva, te koju nema potrebe dokazivati. Ono što se podrazumeva u datom kontekstu jeste „herojstvo“ E.M.V. u ratu dodatno određeno direktnim navođenjem misija u kojima je učestvovao – frazama izuzetno pozitivne konotacije koje stvaraju sliku heroja, spasioca. Predstavljanje E.M.V. kao heroja može uspostaviti konfliktne narative u javnom diskursu, gde ga javnost sa jedne strane može percipirati kao žrtvu medijskog linča ili nepravdnog ophođenja, dok se s druge strane može zanemariti ili umanjiti tvrdnje u kojima je optužen za seksualno nasilje.

- „is said to have quipped with sadness“:

Upotreba pasiv-infinitiv konstrukcije u ovom slučaju („is said to have quipped“ – priča se, smatra se) ne precizira identitet izvora informacije, stvarajući utisak da se radi o većem broju osoba i tako čineći navode naizgled ubedljivijim i pouzdanijim nego što možda jesu. Pored toga, izraz *to quip with sadness* (našaliti se uz dozu tuge) ima potencijal za izazivanje saosećanja sa subjektom na koji se odnosi, u ovom slučaju G.M. Fokus na njenoj tuzi i kajanju, umesto na prirodi njenih postupaka i njihovom uticaju na žrtve, predstavlja svojevrsnu humanizaciju G.M, neadekvatnu u datom kontekstu.

Citiranje: Iako su u tekstu izvori informacija uglavnom jasno navedeni i adekvatno obeleženi, česta upotreba pasivnih i bezličnih konstrukcija poput *it is understood* ili *it is said* nisu dovoljno precizni kada je u pitanju referenciranje informacija. Predstavljanjem iznetih stavova kao neospornih činjenica mogu u značajnijoj meri uticati na objektivnost teksta.

Treba imati u vidu da je, iako precizno naveden kao izvor informacija, F.D. novinar specijalizovan za izveštavanje o kraljevskoj porodici, često iz podrazumevano pozitivne prizme, što narativ teksta ipak čini jednostranim i neuravnoteženim. Njegova naracija u prvi plan stavlja herojsku prošlost E.M.V. u ratu i emotivne reakcije njegove porodice – kraljičine zabrinutosti (*worried sick about him*) te njegove sopstvene uznemirenosti (*very upset*). *Worried sick* i *very upset* su pridevske fraze visokog emocionalnog naboja koje svoje subjekte humanizuju i predstavljaju kao „ljude iz naroda“, nekoga sa kim čitaoci mogu da se poistovete. U odsustvu informativne komponente, doprinose senzacionalizaciji teksta.

Intervju sa G.M. u kom ona govori o kajanju, te naziva svoj odnos sa Dž.E. (ne i sopstvene postupke koji su doveli do optužnice po kojoj je osuđena i zbog koje izdržava 20-godišnju zatvorsku kaznu) imeničkom frazom izuzetno negativne konotacije („the greatest regret of her

life“), dodatno komplikuje narativ i fokus još jednom stavlja na njene lične reakcije i osećanja. Iako je intervju sa G.M. naizgled narativno upotrebljen kao kontekstualizacija optužbi protiv E.M.V, svodi se na detalje koji su za sam slučaj, ali i razumevanje sistemskog društvenog problema kao što je rodno zasnovano nasilje potpuno irelevantni.

Narativna dihotomija: U tekstu je uočljiva i dihotomija između prošlosti i sadašnjosti u kontekstu karaktera E.M.V. Tako uspostavljen narativ može doprineti ambivalentnom shvatanju njegove ličnosti, gde herojski podvizi služe kao protivteža optužbama za seksualno zlostavljanje. Takva narativna strategija manipulativno utiče na interpretativni okvir kroz koji ga čitaoci percipiraju, te dovodi do reevaluacije njegovih postupaka u svetlu prethodnih zasluga.

IX 5. Jezik medija u slučaju V

Članak 1⁴⁰: „K.M.*’s visit to S.E. vigil sparks Twitter debate“

Američki medij Pejdz siks (*Page Six*) objavio je 31. marta 2021. godine članak o kontroverzi izazvanoj posetom poznate članice britanske kraljevske porodice bdenju održanom u čast S.E. u Londonu. U članku se navodi kako je poseta izazvala burnu raspravu na društvenoj mreži Tviter, nakon što je načelnica londonske policije, kako se navodi, pokušala da opravda njenu odluku da prisustvuje bdenju. Načelnica je izazvala kritike na društvenim mrežama zbog svojih komentara koji su u suprotnosti sa njenim ranije iznetim stavom da je događaj bio nelegalno okupljanje. Članak se bavi kritikama upućenim kako K.M, tako i londonskoj policiji, te se osvrće na reakcije korisnika Tvitera koji optužuju K.M. da je priliku iskoristila za ličnu promociju. Tekst se kontekstualno smešta u okvire pandemije, sukoba policije sa okupljenim demonstrantima, ali i skandala britanske kraljevske porodice. Ovaj članak je objavljen u sekciji *Royal Family*, a mogućnost komentarisanja je dostupna čitaocima, iako je sekcija komentara prazna.

Naslov: Naslov odmah postavlja tekst u kontekst kontroverze i polarizacije mišljenja u javnom diskursu, ali istovremeno najavljuje binarnu perspektivu „mi protiv njih“ i uspostavlja ton sukoba za ostatak članka.

Upotreba glagola *to spark* (izazvati, podstaći) ukazuje na trenutnu i potencijalno dramatičnu reakciju i pojačava utisak konflikta. Imenica *debate* (debata, rasprava) već sama po sebi jasno ukazuje na suprotstavljena mišljenja i konfliktne diskusije, a njeno dodatno određenje imenicom *Twitter* (Tviter) čitaocima implicira da će tema teksta biti reakcija javnosti, a ne događaj koji ju je izazvao. Pozivanje na Tviter kao zamenu za javno mnjenje svodi reakcije društva na karakteristično konfliktnu i brzu prirodu ove platforme, učvršćuje narativ kontroverze i odvlači pažnju sa istinske svrhe bdenja.

Zatim, eksplicitno navođenje K.M. u naslovu usmerava čitalačku pažnju ka njenoj ličnosti i prisustvu neformalnoj komemoraciji, a skreće je sa samog događaja i problema rodno zasnovanog nasilja. Preusmerava fokus i sa same S.E. na K.M, čime se i očekivanja čitalaca senzacionalistički svode na priču o intrigama i skandalima britanske kraljevske porodice. Upravo će (u naslovu nenaveden ali podrazumevan) kraljevski status K.M. pojačati narativni kontrast u tekstu, ovoga puta ga postavljajući između kraljevske elite i običnih građana, i tako naglasiti tenzije i između ove dve grupe.

Senzacionalistički jezik:

- „became the target“:

Upotreba imenice *target* (meta) podrazumeva direktan i nameran napad, a K.M. vizuelno postavlja u ulogu predmeta kritike i osude. Sugerise gotovo neprijateljski odnos između K.M. i

⁴⁰ Hendricks, J. (2021, 31. mart). *Kate Middleton’s visit to Sarah Everard Vigil Sparks twitter debate*. Page Six.

njenih kritičara, te podstiče već uspostavljen narativ sukoba. Glagol *to become* (postati) implicira promenu statusa, i doprinosi utisku da je u pitanju novonastala situacija, a da su kritike upućene K.M. izazvane isključivo njenim prisustvom na bdenju posvećenom S.E, odnosno da nemaju veze sa prethodnim događajima.

- „Twitter uproar“:

Imenica *uproar* (metež) stvara sliku haosa i nesklada, i tom slikom određuje reakcije na Tviteru, a samim tim celokupne javnosti, kao pretežno negativne i intenzivne. Ovim se pojačava narativ kontroverze i neprijateljstva, a komentari na društvenim mrežama prikazuju kao žestoki i van kontrole. Intenzivna slika koju stvara imenica *uproar* preusmerava fokus sa svrhe bdenja, pomenute tek kasnije u rečenici, gotovo odredbeno, na dramatične reakcije oko posete članice kraljevske porodice.

- „awkwardly tried to defend“:

Prilog *awkwardly* (nespretno) uvodi negativnu konotaciju u nameru načelnice policije, potkopavajući njenu odbranu K.M. Naglašava nesigurnost komesarke i učvršćuje narativ nedoslednosti i konfuzije. Upotreba glagola *to try* (pokušati) u datom kontekstu ukazuje na pokušaj koji je bio neuspešan ili nedovoljan, te implicira da argumenti kritičara K.M. nisu opovrgnuti.

- „caused outrage on social media“:

Imenica *outrage* (zaprepašćenost) objedinjuje snažne, emocionalne reakcije, a komentare i diskusije na društvenim mrežama prikazuje kao izrazito neprijateljski nastrojene i žestoke. Perpetuira senzacionalistički karakter narativa u prvi plan postavljajući javno ili kolektivno neslaganje. Glagol *to cause* (izazvati) odgovornost za zaprepašćenost javnosti direktno pripisuje K.M, još jednom osnažujući narativ kontroverze.

- „in a bid to not implicate the royal in wrongdoing“:

Izraz *in a bid* (u pokušaju) sugerise nameru i manipulaciju. Implicira da su postupci načelnice bili strateški usmereni na zaštitu K.M. Sama K.M. je u ovom slučaju određena svojim kraljevskim statusom što za cilj ima da naglasi njenu ulogu i značaj njenih postupaka u javnosti. Glagol *to implicate* (umešati) označava povezivanje nekoga ili nečega sa nedvosmisleno negativnom situacijom, greškom ili prekršajem, dok imenica *wrongdoing* (zločin, prekršaj) obuhvata razne vrste neispravnih ili neetičkih postupaka, uključujući (iako ne isključivo) zloupotrebu položaja ili društveno neprihvatljivo postupanje. Ovakvo određenje postupaka načelnice policije nadovezuje se na narativ kontroverze i ukazuje na njen svestan i promišljeni napor da se članica kraljevske porodice zaštiti od kritike.

- „grilled on her comments“:

Neformalna upotreba glagola *to grill* (roštiljati, ispitivati) nagoveštava grubo i intenzivno ispitivanje – u datom kontekstu načelnice londonske policije od strane medija. Implicirana konfrontacija komesarke i novinara deo je šireg narativa o sukobu, konotativno učinjena prijemčivijom upotrebom neformalnog i vizuelno bogatog jezičkog izbora.

- „not smearing the royal“:

Sugerise da su komesarkini komentari pažljivo osmišljeni kako bi se izbeglo oštećenje reputacije K.M. Izbor glagola *to smear* (uprljati, klevetati) uvodi negativnu konotaciju, i na taj način učvršćuje narativ kontroverze i manipulacije. I u ovom slučaju se K.M. određuje svojim kraljevskim statusom, imenicom *royal* (članica kraljevske porodice).

- „caused vitriol to rain down“:

Neformalno, slikovito i efikasno, ovim se ilustruje intenzitet i negativan karakter reakcije javnosti, i implicira da je K.M. bila izložena neprekidnom i intenzivnom talasu kritika. *Vitriol* se u ovom kontekstu koristi u prenesenom značenju, da opiše oštru i žestoku kritiku. U svom originalnom značenju, potiče iz latinskog jezika, gde označava sumpornu kiselinu, korozivnu supstancu koja može prouzrokovati oštećenja. Figurativno, ova reč ukazuje na sposobnost ili mogućnost verbalnog „korodiranja“ nečijeg ugleda.

Dramatičnost i senzacionalizam dodati su upotrebom glagola *to rain down* (pljuštati), koji kritike upućene K.M. slikovito predstavlja kao obilne i neprekidne – poput velike kiše koja se izliva na nju i preplavljuje je.

- „one iota of sincerity“:

Ova formulacija upotrebljena je pri potenciranju nedostatka iskrenosti u postupcima K.M, i njom se direktno baca sumnja na i dovode u pitanje motivi njenog prisustva na bdenju. Efikasno pojačava narativ o nedostatku autentičnosti, te se nadovezuje na širu temu kontroverze koja prati događaj.

Reč *iota* (jota, mrvica) potiče iz grčkog jezika i označava deveto i najmanje slovo u grčkom alfabetu. U prenesenom značenju, koristi se za opisivanje izuzetno malih, gotovo zanemarljivih količina. Stoga, fraza „one iota“ u ovom kontekstu sugerise da K.M. nije pokazala čak ni najmanju količinu iskrenosti. Služi intenziviranju percepcije da su njeni postupci bili površni, čak manipulativni, i dovodi do toga da se njeno prisustvo na bdenju tumači kao samo još jedan u nizu PR poteza, a ne kao gest poštovanja.

- „mayhem“:

Imenica *mayhem* (haos) priziva slikuhaosa i nesklada, a bdenje karakteriše kao burno i nekontrolisano. Ovom imenicom se svrha bdenja zanemaruje i svodi na scenu sukoba. Prikazujući događaj na ovaj način, narativ preusmerava fokus s problema rodno zasnovanog nasilja na dramatičan prikaz društvenog nesklada.

- „decied as a shameless bid for publicity“:

Upotreba glagola *to decry* nedvosmisleno označava javnu osudu ili izražavanje snažnog neodobravanja. Sam glagol ističe intenzitet kritike upućene K.M, i implicira ne samo iskazivanje stava već jasno negativnog stava, čime se osuda javnosti karakteriše kao direktna a narativ o kontroverzi pojačava.

Dodavanje prideva *shameless* (besramna) u okviru imeničke fraze dalje pojačava moralnu osudu. Implicira da K.M. nema stida ni obzira prema etičkim normama, što je prikazuje kao oportunistu pri ličnoj promociji. Ovaj pridev direktno napada njen karakter, i ukazuje na nedostojno i nemoralno ponašanje koje se ne može opravdati. Imenička fraza „bid for publicity“ označava njene napore da privuče pažnju javnosti radi lične koristi. Kombinacija prideva *shameless* i imeničke fraze „bid for publicity“ stvara sliku manipulativnog ponašanja usmerenog ka samopromociji na događaju koji bi trebalo da bude posvećen sećanju i poštovanju.

- „engulfed in controversy“:

Imenica *controversy* (kontroverza) označava situaciju koja je predmet javne debate ili neslaganja, često zbog moralne, etičke, ili društvene kompleksnosti. U kontekstu medijskih izveštaja, obično ima za cilj da privuče pažnju čitalaca naglašavanjem postojanja dubokih podela unutar zajednice ili među pojedincima, i tako poveća emocionalni uticaj priče.

Glagol *to engulf* (obuhvatiti, preplaviti) podržava imenicu *controversy*, i nagoveštava da je kontroverza obuhvatila i preplavila subjekte uključene u narativ – u ovom slučaju kraljevsku porodicu. Stvara sliku potpunog zarobljavanja u kontroverzi, čime se implicira da su sve druge teme

i aktivnosti privremeno zanemarene ili potisnute zbog intenziteta skandala. Služi i za dramatizaciju situacije, te skreće pažnju sa suštinskih pitanja ili dubljih uzroka onoga što se označava kao kontroverza.

- „H.M.V.* and M.M.*'s bombshell interview“:

Imenica *bombshell* (bomba, bombastično) u prvi plan stavlja senzacionalističku prirodu intervjua H.M.V. i M.M, koji označava kao šokantan i disruptivan. Ovaj jezički izbor služi povezivanju nesklada i neslaganja u kraljevskoj porodici sa prisustvom K.M. na bdenju posvećenom S.E, i tako učvršćuje narativ kontroverze i sukoba. Istovremeno pojačava dramatičan ton narativa, dajući prednost sukobu nad suštinskim pitanjima koja prate izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju i konkretnom slučaju ubistva S.E. Pominjanje H.M.V. i M.M. samo po sebi je senzacionalističko, uzimajući u obzir medijsku pompu koja ih prati, ali i njihovu nepovezanost sa slučajem o kome se izveštava.

Osnaživanje stereotipa uokvirivanjem i relevantnost za pitanje rodno zasnovanog nasilja: Već od samog naslova, pa do samog kraja teksta, čitalačka pažnja se odvlači od prvobitne svrhe događaja o kom se izveštava – podizanje svesti o okolnostima smrti S.E. i širem problemu rodno zasnovanog nasilja. Ovo preusmeravanje fokusa premešta predmet javnog diskursa sa kritičkog promatranja i analize sistemskog i društvenog pitanja na kontroverze na društvenim mrežama. Tako umanjuje značaj i neophodnost bavljenja problemom rodno zasnovanog nasilja. Pravi problem – sistematska i sveprisutna priroda nasilja nad ženama i društvene promene potrebne za rešavanje ove krize – ostaju u senci rasprava koje se fokusiraju na odnose s javnošću britanske kraljevske porodice. Ovo umanjivanje kroz medijsko uokvirivanje odvlači pažnju od diskusije o tome kako zajednice i donosioci odluka mogu aktivno učestvovati u promovisanju sigurnosti i pravde za žene.

Takođe, binarno uokvirivanje situacije kao „debate“ inherentno podrazumeva podelu ili konflikt, te ima polarizujući efekat na javnu percepciju i diskusiju. Predstavljanjem ovog pitanja u terminima crno-belo, mediji (ne)namerno podstiču društvene podele, otežavajući dostizanje sveobuhvatnog razumevanja fenomena rodno zasnovanog nasilja. Ova polarizovana prezentacija može ukoreniti postojeće predrasude i stereotipe, koji su često prepreka za smislen društveni dijalog i pozitivnu promenu. Vodi ka predstavljanju i karakterizaciji žena isključivo kao žrtava, bez dubljeg konteksta ili analize strukturalnih uzroka nasilja koje trpe. Kako ljudi u „debatama“ zauzimaju strane, fokus se premešta sa zajedničkog rešavanja problema na odbranu određenog stava, što je kontraproduktivno kada su u pitanju složeni društveni fenomeni poput rodno zasnovanog nasilja, a koji zahtevaju kolektivni napor i razumevanje.

Dramatičan jezik visokog emocionalnog naboja i fokusiranje na kontroverze podržavaju senzacionalistički narativ koji ozbiljan društveni problem svodi na puku skandalizaciju i intrigu. Iako u samom članku postoji osvrt na detalje i kontekst ubistva S.E, vidljivost ovih informacija je zanemarljiva u odnosu na dominantan narativ, dok je njihov značaj isključivo u službi kontekstualizacije senzacionalizma. Senzacionalizam, u krajnjem slučaju, podstiče publiku da konzumira ove priče kao oblik zabave, a ne kao poziv na kritičko promišljanje ili aktivizam. Ovakvim izveštavanjem, mediji propuštaju priliku da edukuju javnost o stvarnim i sistemskim društvenim problemima, i doprinose održavanju statusa quo. Javnost se navikava na površan pristup rešavanju ozbiljnih društvenih pitanja, što posledično umanjuje potencijal za stvarnu promenu, a kultura u kojoj se stereotipi i predrasude o ženama stalno obnavljaju i reafirmišu se osnažuje.

Članak 2⁴¹: „Depraved murderer W.C.* rang an escort for sex after burning S.E.*'s body during a 'family day out' with his wife and children“

Britanski tabloid Dejli mejl objavio je 22. oktobra tekst o V.K, koji je, kako se navodi, kontaktirao seksualnu radnicu nekoliko sati nakon što je spalio telo S.E. Tekst iznosi i detalje komunikacije V.K. sa seksualnom radnicom preko sajta za eskort, kao i njeno svedočenje. Posebno su istaknuti šokantni detalji ponašanja V.K, emotivna reakcija žene koju je kontaktirao, kao i slikoviti opisi počinjenog krivičnog dela. Tekst se nalazi u sekciji *News*, a opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Upotreba prideva *depraved* (izopačen) prevazilazi puko opisivanje krivičnog dela i počinioa. Ovaj pridev ima konotaciju duboko ukorenjene moralne iskvarenosti i inherentne zle namere počinioa, V.K. Ovaj leksički izbor visokog emocionalnog naboja strateški je upotrebljen kako bi izazvao reakciju čitalaca, i usmerio je ka moralnoj osudi. Postavljanjem tona moralnog zgražavanja na samom početku, naslov priprema čitaoca da se emocionalno investiraju pri čitanju članka. Oblikuje njihovu percepciju V.K. ne samo kao kriminalca, već kao ličnosti koja personifikuje izopačenost. Time se usmerava i interpretacija kasnije navedenih događaja, a čitaoci se podstiču da vide V.K. kao čudovište koje je prešlo fundamentalne moralne granice.

Uključivanje konkretnih (i upitno relevantnih) detalja u naslov, kao što je navod da je V.K. pozvao seksualnu radnicu radi seksualnog odnosa nakon što je spalio telo S.E. („rang an escort for sex after burning S.E.*'s body“) ima dvostruku svrhu. Prvo, cilj je šokirati i zgroziti čitaoca slikovitim predstavljanjem uznemirujućih radnji. Navedeni detalji nisu samo živopisni već su i pažljivo odabrani kako bi se naglasila proračunata i bezdušna priroda postupaka V.K, i posledično, njega samog. Vremenska poveznica („after“) koja postavlja raspored događaja, pojačava njihovu percipiranu monstroznost, i nameće utisak predumišljaja ali i emocionalne distanciranosti V.K.

Pominjanje porodičnog izleta („a family day out“) u kontekstu navedenih događaja uspostavlja nameran kontrast između normalnosti porodičnog života i okrutnosti zločina čime doprinosi senzacionalističkom karakteru naslova. Sama imenička fraza „porodični izlet“ stvara sliku nevinosti i normalnosti, koja je odmah zatim razbijena detaljima zločina. Emocionalni uticaj na čitaoca je time intenziviran, kao i percepcija izopačenosti V.K. koja se oslikava u njegovoj sposobnosti da oscilira između uloge porodičnog čoveka, supruga i oca, i hladnokrvnog ubice.

Jezička karakterizacija aktera – V.K:

- „depraved killer“:

Pridev *depraved* (izopačen), kao što je već pomenuto u analizi naslova, podrazumeva suštinsku moralnu iskvarenost. Imenica *killer* (ubica) je direktna i nedvosmisleno označava V.K. kao odgovornog za oduzimanje života. U kombinaciji, ove reči čine imeničku frazu kojom se iskazuje snažna osuda V.K, a on sam se prikazuje ne samo kao počinilac krivičnog dela, već kao fundamentalno, suštinski zao. Kreiranje takvog profila i u ovom slučaju perpetuiira stereotipe o izolovanim incidentima nasilja koje uzrokuje priroda počinioa, bez uvida u složeniju društvenu (pre svega rodnu) dinamiku.

- „W.C*, who was known to use prostitutes“:

V.K. je u ovom slučaju okarakterisan umetnutom odnosnom rečenicom („who was known to use prostitutes“) koja ga direktno povezuje sa ilegalnim aktivnostima, konkretno – sa korišćenjem usluga seksualnih radnica. Pasivna konstrukcija „known to use“ („poznat po“) implicira da su radnje ovog tipa nedvosmisleni deo njegovog uobičajenog ponašanja, pa samim tim i ličnosti. Takođe suptilno dehumanizuje žene, radnice u seksualnoj industriji, sa kojima je stupao u kontakt.

⁴¹ Associated Newspapers. (2021, 22. oktobar). *Depraved murderer Wayne Couzens rang an escort for sex after burning Sarah Everard's body during a "Family Day Out" with his wife and children*. Daily Mail Online.

Korišćenjem imenice „prostitutke“ za karakterizaciju ovih žena, tekst ih svodi na njihovu profesiju (koja se u društvu percipira izuzetno negativno), što dalje podrazumeva da se one vide prvenstveno kao objekti ili sredstva za zadovoljenje seksualnih potreba muškaraca, umesto kao ličnosti sa sopstvenim identitetima, osećanjima i pravima. Upotreba ove imenice za označavanje profesije, umesto neke od imenica neutralnije konotacije (poput „seksualna radnica“, „radnica u seks industriji“) doprinosi već raprostranjenoj stigmatizaciji i stereotipima koji prate zaposlene u seks industriji. Dehumanizacija posledično utiče na stav društva prema ovoj grupi žena, te može imati posledice po njihovu psihofizičku dobrobit i građanska prava.

- „W.C* - nicknamed 'the rapist'“:

Navođenjem nadimka, posebno onog koji nosi izrazito negativnu konotaciju, kao što je „silovatelj“, postiže se nekoliko narativnih ciljeva. Ovaj nadimak dehumanizuje V.K. svodeći njegov identitet na njegove kriminalne postupke, ali deluje i kao oblik društvenog etiketiranja, označavajući ga kao osobu od koje treba strahovati i koju treba prezirati. Nadimak sažima njegove postupke i karakter na način koji je čitaocima odmah razumljiv, dok je pritom i nedvosmisleno osuđujući.

Jezička karakterizacija aktera – seksualna radnica:

- „the prostitute“:

Kao što je već pomenuto, upotreba imenice *prostitute* (prostitutka) inherentno je osuđujuća i nosi negativne konotacije koje svode identitet pomenute žene isključivo na njenu društveno, a najčešće i zakonski, neprihvaćenu profesiju. Ova imenice održava i osnažuje stereotipe i doprinosi stigmatizaciji zaposlenih u seks industriji, prvenstveno žena, dok istovremeno akterku priče karakteriše kao moralno upitnu.

- „the escort, a mother from Kent who asked not to be named“:

Iako se na prvi pogled može učiniti da opis u umetnutoj odnosnoj rečenici („a mother from Kent who asked not to be named“) dodaje humanizujući element spominjanjem uloge majke koja je simbol poštovanja i bezuslovne ljubavi, direktno kontrastiranje imenica *escort* (poslovna pratnja/eskort dama) i *mother* (majka) u prvi plan stavlja neslaganje, sukob njenog profesionalnog i ličnog identiteta. Time se implicira da ove dve uloge nisu kompatibilne, te da se njihova nepomirljivost može tumačiti i kao sramotna. Naglašavanje njene želje za anonimnošću dodatno ukazuje na to da je njen rad nešto što treba sakriti, pojačavajući stigmatu koja se inače vezuje za rad u seks industriji.

- „the married woman, whose husband is aware of her work“:

Isticanjem njenog bračnog statusa imeničkom frazom „married woman“ („udata žena“) u kombinaciji sa umetnutom odnosnom rečenicom koja poručuje da je njen suprug upoznat sa njenim poslom („whose husband is aware of her work“), tekst stvara kontrast između društvenih očekivanja od udate žene i konkretne profesije akterke priče.

Upotreba odnosne rečenice dodaje sloj složenosti njenom liku, te sugerise da njena profesija nije samo posao već značajan aspekt njenog ličnog života koji zahteva prihvatanje i verovatno odobrenje od strane supružnika. Ovim se implicira da se njena profesija nalazi izvan konvencionalnih granica onoga što se obično očekuje u bračnom odnosu, implicitno je karakterišući kao devijaciju od društvenih normi.

- „the call girl“:

Slično imenici *prostitute*, ova imenička fraza (kolgerla) dehumanizuje i objektivizuje ženu i implicira transakcionu prirodu njenih poslovnih angažmana. Ova fraza se fokusira na uslužni aspekt njenog rada, što joj u očima čitalaca može oduzeti individualnost i predstaviti je kao objekat

dostupan za korišćenje. Takođe, atmosfera tajnosti i diskrecije koju nosi pojam „kolgerle“ sugerise da je njen rad, i samim tim njen identitet, nešto što treba sakriti, pa tako osnažuje ideju da je ona manje vredna od drugih.

Jezička karakterizacija aktera – S.E:

- „Miss E.*“:

Upotreba formalne titule „Miss“ („gospođica“) odaje utisak poštovanja i održava profesionalnu distancu, što je tipično za novinarski stil i izveštavanje. Ova formalnost podiže njen status unutar narativa, pozicionirajući je kao nekog vrednog poštovanja. Upotrebom formalne titule i prezimena („gospođica E.“), tekst predstavlja određeni nivo pristojnosti i ugleda, što indirektno može doprineti konstrukciji narativa o savršenoj žrtvi. Savršena žrtva često se prikazuje kao neko ko je dostojanstven, nevin i zaslužuje saosećanje. U ovom slučaju, formalnost titule „gospođica“, pogotovo u suprotnosti sa jezičkim izborima upotrebljenim za karakterizaciju seksualne radnice, pojačava ideju da je S.E. bila osoba vredna poštovanja, te se samim tim njena tragična sudbina percipira kao još nepravednija.

Ideja o savršenoj žrtvi, kao i u drugim slučajevima, postavlja nerealna očekivanja, pri čemu se samo pojedinci koji se uklapaju u određeni profil smatraju dostojnima empatije i pravde. Ovo kao rezultat može dovesti do marginalizacije žrtava koje ne odgovaraju idealizovanom konceptu, te zanemarivanja ili čak obezvređivanja njihovog iskustva.

- „S.*“:

Nasuprot prethodnom primeru, u ovom slučaju upotrebljeno je lično ime S.E. Upotreba njenog imena stvara intimniju vezu sa čitaocem, humanizuje je i neposredno izaziva saosećanje. Odnos između S.E. i čitaoca čini prisnijim, a nju samu pristupačnijom, te čitaoc poziva da je vide kao stvarnu osobu sa sopstvenim identitetom, a ne samo kao ime u medijskoj priči. U datom kontekstu, ovim se indirektno osnažuje narativ o savršenoj žrtvi, a doživljaj tragedije njene smrti čini ličnijim za čitaoca.

- „Miss E*, a marketing executive“:

Određivanje S.E. kao „gospođice E*, direktorke marketinga“ pruža uvid u njen profesionalni identitet, i doprinosi dubini njene karakterizacije u narativu. Pored već objašnjene upotrebe formalne titule, naglašavanjem njene uloge kao direktorke marketinga, tekst ističe njena postignuća i aktivno učešće u društvu.

Ova imenička fraza sa funkcijom apozicije („a marketing executive“) humanizuje S.E. predstavljajući je kao više od žrtve – prepoznaje je kao profesionalca sa sopstvenom karijerom i ambicijama. Ipak, ovaj primer je znatno drugačiji od primera kojima se prikazuje seksualna radnica. Za razliku od seks industrije, predstavljanje profesionalnog statusa S.E. dodaje sloj ugleda i postignuća njenom liku. Time se implicira da je bila uspešna i ambiciozna, što se dalje uklapa u narativ o savršenoj žrtvi kao nekome ko je bio vredan i imao budućnost koja obećava. Ovaj prikaz ističe gubitak ne samo života S.E. već i njenih potencijalnih doprinosa društvu, te prevazilazi ličnu dimenziju samog gubitka.

Senzacionalistički jezik – eksplicitnost, (ne)relevantnost i emocionalni potencijal:

- „while he was planning the rape and kidnap of a woman“:

Upotreba trajnog prošlog vremena („was planning“) služi da istakne promišljenu prirodu zločina. Trajno vreme sugerise proces koji je trajao, te ukazuje na to da radnja nije bila spontana, već rezultat predumišljaja i namere. Ovim se narativu dodaje dimenzija zlokobnosti. Imenice *rape* (silovanje) i *kidnap* (otmica) u prvi plan stavljaju izrazito nasilne, fizičke aspekte krivičnog dela. Pominjanje „silovanja“ u prvi plan stavlja seksualno nasilje, dok „otmica“ odaje utisak

bespomoćnosti S.E. i potpune fizičke kontrole od strane V.K. Ovako predstavljen slučaj postavlja ton za ozbiljnost daljeg narativa i kod čitalaca izaziva osećaj straha i užasnutosti.

- „brutal murder of the 33-year-old“:

Pridev *brutal* (brutalno) pojačava užas ubistva, dok pominjanje godina žrtve, odnosno predstavljanje S.E. kao „33-godišnjakinje“, nju samu humanizuje i čini gubitak stvarnijim i ličnijim u očima čitalaca, izazivajući tako snažan emocionalni odgovor.

- „he even allowed his children to play near the pond where he had dumped her remains“:

Upotreba predloga *even* (čak) ističe šokantnu prirodu V.K. postupaka. Sugerise da je to što je V.K. uradio (dozvolio deci da se igraju na mestu na koje je bacio ostatke S.E.) izvan normalnog i očekivanog, čak i u kontekstu krivičnog dela. Ističe ekstremnost situacije, počinjenog krivičnog dela, te je dalje intenzivira navodom da je počinilac na indirektan način uključio svoju decu, kao simbol nevinosti, u okruženje povezano sa posledicama zločina.

Kontrast koji se stvara suprotstavljanjem nevinosti dece koja se igraju sa zlokobnom stvarnošću mesta zločina pojačava emocionalni efekat narativa. Ovaj kontrast se poziva na osećaj moralnosti i pristojnosti čitalaca, jer predstavlja grubo kršenje društvenih normi, čak i u ekstremnoj situaciji poput ove. Nevinost koja se obično povezuje sa dečijom igrom narušena je njenom blizinom mestu zločina, podstičući već uspostavljen osećaj užasnutosti.

Konkretno pominjanje „ribnjaka u koji je bacio njene ostatke“ doprinosi atmosferi jeze i užasa čitave scene. Izbor reči predstavlja živopisnu sliku zločina, čineći narativ efektnijim. Služi da podseti čitaoca na brutalnost zločina i bezosećajnost počinioaca, te time pojačava emocionalni odjek teksta.

- „my daughter could've ended up without a mum“:

Direktno citiranje seksualne radnice umesto indirektnog prepričavanja njene izjave ima jak emocionalni efekat u ovom slučaju. Prisvojna pridevska zamenica u prvom licu uspostavlja direktnu i intimnu vezu sa čitaocem. Ovaj lični pristup pretvara apstraktni koncept gubitka u opipljivu stvarnost, a strah i potencijalne posledice V.K. postupaka čini vidljivijim i povezanim. Čitaocima se ne predstavlja samo teorijski rizik, već se oni pozivaju na poistovećivanje sa ličnim strahom od gubitka voljene osobe.

Kondicionalna konstrukcija „could've ended up without a mum“ („mogla je ostati bez majke“) uvodi sloj ranjivosti, naglašava krhkost života i uticaj zločinačkih radnji na nevine članove porodice koji bi mogli trpeti najdublji mogući gubitak - gubitak roditelja. Ovaj scenario se oslanja na univerzalni strah, pojačavajući njegov emocionalni efekat.

- „including sex for £80 an hour, spanking, domination and role play in uniforms. Several other acts were not suitable to print in a family newspaper“:

Eksplicitno navođenje usluga imeničkim frazama „seks za 80 funti po satu“, „bičevanje“, „dominacija“, i „igranje uloga u uniformama“ eliminiše dvosmislenost i pruža jasan, iako provokativan, prikaz prirode posla radnice u seksualnoj industriji. Ovim se iste usluge u izvesnoj meri demistifikuju, što ih čini opipljivijim i stvarnijim za čitaoca. Eksplicitnost i negativna konotacija koja se inače pripisuje seksualnim motivima u javnoj sferi mogu izazvati interesovanje ali i osećaj nelagode i neprimerenosti, što ovu informaciju čini pre svega senzacionalističkom, a ne informativnom.

Pored toga, pridevska fraza „not suitable to print“ (nije prikladno za objavljivanje), uz dodatno određenje „in a family newspaper“ (u porodičnim novinama), u ovom slučaju predstavlja snažan jezički alat koji se postavlja implikaciju naspram prethodne eksplicitnosti. Izjavom da su neke aktivnosti previše eksplicitne, neprimerene za porodične novine kakvim se u rečenici deklarise

Dejli mejl, tekst se igra sa kulturološkim tabuima i granicama onoga što se smatra javno prihvatljivim diskursom. Time pobuđuje znatiželju čitaoca o prirodi nespomenutih aktivnosti, ali i podržava i osnažuje društvene norme o pristojnosti i prikladnosti.

Isticanjem razlika između javne i privatne sfere, u izvesnoj meri se doprinosi i formiranju (ili verovatnije utvrđivanju) mišljenja o profesiji seksualnih radnika i radnica. Biranjem specifičnog jezika koji i opisuje i zadržava, tekst manipuliše emocionalnim investicijama i reakcijama čitalaca, i uvlači ih u kompleksan dijalog o moralu, legalnosti i društvenim normama. Detaljan opis u kombinaciji sa strateškim izostavljanjem stvara dinamičnu napetost koja pojačava ukupnu emocionalnu i moralnu težinu narativa, a čitaoca navodi da prihvati eksplicitno ili implicitno nametnute stavove o temama tajnosti, morala i društvene prihvatljivosti.

- „four days after he raped and strangled Miss E.* to death with his police belt on March 3“:

Konkretno i eksplicitno navođenje metoda ubistva igra značajnu ulogu u narativu kako sa jezičke, tako i sa emocionalne perspektive. Glagol *to rape* (silovati) jedan je od konotativno najmoćnijih i izuzetno uznemirujućih glagola u engleskom jeziku. Odnosi se na akt ekstremnog kršenja telesne autonomije i nedozvoljene dominacije nad tuđim telom. Njegova upotreba odmah izaziva jak emocionalni odgovor čitalaca, pobuđuje osećanja gneva i gađenja, i istovremeno postavlja ton brutalnosti unutar narativa. Slično prethodnom, glagol *to strangle* (zadaviti) odnosi se na nasilan i ličan metod ubistva koji može biti posebno sugestivan. Davljenje predstavlja direktno, fizičko nadjačavanje druge osobe, što može biti posebno uznemirujuće za čitanje jer implicira produženo, intimno i mučno ubistvo. Pojačava emocionalno uključivanje čitaoca stvarajući živopisnu sliku borbe i patnje koju je žrtva pretrpela. Dodavanje fraze „to death“ (do smrti) nakon ova dva glagola eliminiše bilo kakvu dvosmislenost i sumnje o ishodu V.K. postupaka. Finalizira ozbiljnost zločina i potvrđuje njegovu fatalnu posledicu, dok istovremeno naglašava trajnost i nepovratnost gubitka života.

Upotreba imeničke fraze „police belt“ (policijski pojas) kao alata korišćenog za ubistvo suptilno ali jasno definiše izdaju institucionalnog poverenja i zloupotrebu moći, s obzirom na to da je policijski pojas, simbol autoriteta i zaštite, izobličen i pretvoren u sredstvo nasilja i kontrole. Ovaj detalj pojačava percipiranu strahotu krivičnog dela u prvi plan stavivši ironiju i grubo kršenje društvenog poverenja.

Takođe, odredbeno navođenje tačnog datuma, 3. marta, („on March 3“) jezički uspostavlja konkretan vremenski kontekst, utiskujući u opis događaja utisak neposrednosti. Ova precizna datacija pomaže da se priča transformiše iz generičkog izveštaja o krivičnom delu u individualnu tragediju, čineći istu zanimljivijom i bližom čitaocu. Iz emocionalne perspektive, konkretno navođenje datuma i metoda ubistva stvara jasnu i živopisnu sliku zločina, te podstiče njegovu/njenu bližu povezanost sa događajima.

- „he is believed to have burned her body in the days after killing her and before visiting the plot with his family“:

Upotreba pasivnog oblika glagola *to believe* uz perfekatski infinitiv glagola *to burn* uvodi nivo neizvesnosti oko vremenskog okvira i redosleda radnji. Ovakva pasivno-infinitivna formulacija sugerise da, iako navedeni redosled postupaka V.K. nije potvrđen, opšte je prihvaćen kao tačan, što u priču uvodi i sloj narativne kompleksnosti. Hronološki redosled koji se pretpostavlja — „u danima nakon ubistva i pre posete u društvu porodice“ — ističe promišljen pristup V.K. prikrićanju krivičnog dela. Ovaj hronološki detalj ipak ne pruža vremenski okvir događaja u svrhu informativnosti, već u prvi plan postavlja šokantnost stravičnog ubistva naspram naizgled obične porodične aktivnosti. Uznemirujući efekat je pojačan kontrastom izuzetno destruktivnog postupka kao što je spaljivanje tela i normalnosti porodične posete.

Ovaj kontrast se produžava i na uloge V.K. (uloge oca i ubice) što dodatno može uznemiriti čitaoca i izazvati jak emocionalni odgovor, jer dovodi u pitanje uobičajeno uverenje da su porodične uloge i nasilno ponašanje međusobno isključivi. Koncept „savršenog zločinca“ jednako je jednodimenzionalan i stereotipan kao i koncept „savršene žrtve“. Kada se počinioци krivičnih dela, čak i teških kao u ovom slučaju, prikazuju isključivo kao inherentno zli, dolazi do svođenja složenog ljudskog ponašanja na binarnu naraciju. Ovaj prikaz pojačava stereotipe koji podrazumevaju da pojedinci u određenim ulogama ne mogu biti počinioци krivičnih dela. Ljudi su inherentno kompleksni, a ljudsko ponašanje je pod stalnim uticajem različitih faktora. Ignorisanjem činjenice da osoba može istovremeno biti brižni roditelj i ipak počiniti krivično delo, društvo ne priznaje složenost ljudskog ponašanja.

Takav pristup umanjuje razumevanje raznovrsnih faktora koji stoje iza činjenja krivičnih dela, uključujući socioekonomske faktore, psihološke probleme ili sistemske nedostatke. Pojednostavljena perspektiva onemogućava korenito sagledavanje zločina i njegovih temeljnih uzroka, te otežava formulisanje efikasnih odgovora i implementaciju reformi u krivično-pravnom sistemu i društvenim politikama. Narativ koji ljude kategorički razvrstava na „dobre“ i „zle“ doprinosi polarizaciji društvenog mišljenja. Takva polarizacija se može manifestovati u oblicima straha, nepoverenja i mentaliteta „mi protiv njih“, i posledično može intenzivirati društvene podele i konflikte.

- „...but to take your kids there, it's sick“:

Direktno prenošenje reči seksualne radnice u ovom slučaju formira moralni sud. Pridev *sick* (bolesno) ima posebnu težinu i naboj. U uobičajenoj upotrebi, opisuje fizičko stanje bolesti, ali u ovom kontekstu označava nešto suštinski pogrešno i devijantno. Ovaj izbor reči podrazumeva kršenje društvenih normi i ljudskog dostojanstva te tako pojačava ogorčenost i moralnu osudu.

Analiza najbolje ocenjenih („best rated“) komentara (od 230 na dan 17.4.2024):

- „He sounds so clinically cold that I find it hard to believe this is the only time he's done something like this. His poor wife and children. This must be hell for them“:

Najbolje rangirani komentar govori o emocionalnoj distanci V.K, koga komentator/ka opisuje kao „klinički hladnog“ („clinically cold“). Upotreba naizgled kliničke terminologije sugerise patološku hladnoću i emocionalnu distancu koja izlazi iz okvira „normalnog“ i „zdravog“, te posledično i njegove postupke implicitno karakteriše kao „nenormalne“ i „bolesne“. Ovaj komentator/ka izražava nevericu, i ukazuje na to da težina i priroda zločina deluju previše ekstremno da bi u pitanju bio izolovani incident. Sažaljevanje porodice V.K. („his poor wife and children“) i modalna konstrukcije verovatnoće koja obiluje saosećajnošću („this must be hell for them“) ilustruju emocionalni i psihološki teret koji postupci V.K. imaju na njegovu porodicu, što se nadovezuje se na deo članka koji govori o posledicama zločina.

- „He is Truly one sick man“:

Isticanje priloga *truly* (zaista) i prideva *sick* (bolestan) u drugom komentaru potvrđuje snažan moralni sud, te imitira jezik gađenja i fizičke odvratnosti upotrebljen u članku. Pridev *bolestan*, koji je više puta upotrebljen i u samom medijskom tekstu, govori o psihološkoj devijaciji i moralnom posrnuću, te podržava narati osude koja je iznad svega moralna. Svedoči o emocionalnom investiranju komentatora/ke u tekst.

- „Do we really need to hear any more about this monster? The pain S*'s family are enduring does not need stoking by newspapers printing more sickening stories“:

Treći komentar se bavi ulogom medija u perpetuiranju traume porodice žrtve, uz upotrebu imenice *monster* (čudovište, monstrum) za opis V.K. Ovakvom karakterizacijom on se dehumanizuje i postavlja izvan postojećih društvenih normi. Retoričko pitanje osporava potrebu i

etičku ispravnost daljeg medijskog pokrivanja, pokazujući razumevanje za kontinuirani emocionalni uticaj na porodicu S.E. Opisivanje novinskih priča kao „odvratnih“ („sickening“) rezonira sa jezikom članka, naglašava fizičku odvratnost i moralnu ogorčenost, te istovremeno ukazuje na to da fokusiranje medija na senzacionalističke aspekte zločina pogoršava patnju porodice.

- „Please don't publish any more photos of it, I cannot stand to see its pathetic repulsive face“:

Ovaj komentator/ka izražava prezir prema V.K. Pridevi *pathetic* i *repulsive* oponašaju jezik fizičke reakcije gađenja korišćen u samom članku, a fraza „I cannot stand to see“ oslikava snažnu emocionalnu i fizičku nelagodu. Komentar potencijalno ukazuje na zasićenje senzacionalističkim sadržajem i kritiku medija, te sugeriše da dalje objavljivanje fotografija samo pojačava patnju javnosti i porodice žrtve.

Članak 3⁴²: „KILLER'S TEARS Evil killer cop W.C.* breaks down and apologises to wife as she visits him in jail for first time“

Britanski tabloid *San (The Sun)* objavio je 6. avgusta 2022. godine članak o zatvorskoj poseti supruge V.K. mužu. U članku se opisuje kako je V.K. u tom trenutku osuđen na doživotnu kaznu bez mogućnosti puštanja na slobodu, emotivno reagovao prilikom susreta sa svojom suprugom. Tekst detaljno opisuje uznemirenost V.K. i stav prema ishodu žalbenog postupka koji nije doveo do smanjenja njegove zatvorske kazne. Poseban fokus stavlja se i na razmatranje prirode zagrljaja supružnika, što postavlja pitanja o relevantnosti detalja iznetih u tekstu. Članak je objavljen u sekciji *News*, dok opcija komentarisanja nije dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov se fokusira na konkretan emotivan, i naizgled privatn trenetak između V.K. i njegove supruge tokom njene prve posete njemu u zatvoru. Personalizuje priču, a razgovor usmerava ka njegovom emotivnom odgovoru umesto ka samom zločinu ili njegovom uticaju na žrtvu i društvo. Ovaj narativni izbor fokusa može navesti čitaoce da V.K. vide u humanijem svetlu uprkos njegovim postupcima.

Upotreba velikih slova u imeničkoj frazi „KILLER'S TEARS“ („suze ubice“) ne samo da odmah privlači pažnju već i pojačava emocionalni uticaj fraze. Takav stilski izbor na samom početku u prvi plan stavlja senzacionalistički aspekt priče, što je karakteristično za tabloidno novinarstvo. Cilj je odmah izazvati snažan emocionalni odgovor kod čitalaca.

Subjekt je u naslovu određen imeničkom frazom „evil killer cop“ (zli policajac ubica). Ova fraza kombinuje tri reči visokog emocionalnog naboja koje i pojedinačno i u kombinaciji stvaraju jasnu negativnu sliku. Pridev *evil* (zao) služi kao moralna osuda i određuje V.K. kao nekog ko je prekršio zakonske norme, ali i one moralne i ljudske. Imenica *killer* (ubica) dodatno određuje i potvrđuje njegovu ulogu u krivičnom delu, dok imenica *cop* (policajac), okosnica ove fraze, vezuje negativne osobine za njegov profesionalni identitet, što u datom kontekstu nosi posebnu vrednost šoka i senzacionalizacije s obzirom na to da se policija kao institucionalni mehanizam na društvenom nivou povezuje sa zaštitom i sigurnošću. Time se u naslovu odražavaju i društveni strahovi o integritetu i pouzdanosti organa reda, te izdaji društvenog poverenja od strane sistema.

Glagolski deo naslova uvodi narativ o emotivnoj ranjivosti i kajanju. Frazalni glagol *to break down* (slomiti se, doživeti slom) ukazuje na nagli gubitak samokontrole koji obično nastaje usled preplavljujuće emocije, dok glagol *to apologize* (izviniti se) podrazumeva žaljenje zbog određene situacije ili ishoda. Glagoli su upotrebljeni u sadašnjem vremenu (*present simple tense*) kako bi se narativno stvorio utisak neposrednosti, odnosno scene koja se odvija pred očima čitalaca. Ovaj kontrast između imeničkog i glagolskog dela naslova stvara složenu sliku V.K. kao zločinca i pokajnika, te potencijalno manipuliše percepcijom čitalaca balansiranjem između ekstremne osude i

⁴² The Sun. (2022, 6. avgust). *Wayne Couzens Cries & apologises to wife as she visits him for first time*. The Sun.

elemenata koji izazivaju saosećanje. Ovaj dvostruki pristup može dovesti do konfliktnih emocija kod čitaoca, čineći članak privlačnijim ali potencijalno i iskrivljujući težinu počinjenog krivičnog dela.

Glagolsko formiranje narativa: Pažljivim odabirom i redosledom glagola i glagolskih fraza, narativ kreira prikaz V.K. koji oscilira između isticanja njegovih protivzakonitih radnji i naglašavanja njegovih emocionalnih reakcija i ličnih patnji. Ovaj dvostruki prikaz dovodi čitaoca do konfliktnog odgovora, a priroda njegovih postupaka se ublažava isticanjem emocionalnih slomova, strahova i trenutaka ranjivosti.

- „broke down in tears and apologised“:

Glagoli u aktivnom obliku *to break down* (slomiti se, doživeti slom) i *to apologise* (izviniti se), upotrebljeni u naslovu, ponovljeni su i u prvoj rečenici teksta. Kao i u naslovu, prikazuju V.K. kao nekog ko se kaje i pokazuje znake emocionalne ranjivosti i uznemirenosti. To ga humanizuje, i kod čitalaca može izazvati saosećanje u okvirima balansiranja između krivice i pokajanja. Za razliku od naslova, glagoli su ovde upotrebljeni u prošlom vremenu (*past simple tense*), što je u skladu sa prepričavanjem događaja na koje se narativ oslanja.

- „had failed to have his whole-life term reduced“:

U okviru ove glagolske konstrukcije nalazi se kozativni oblik glagola *to have* u pasivnom obliku, a naglasak se stavlja na nemoć V.K. da utiče na sudski ishod borbe za smanjenje zatvorske kazne. Glagol *to fail* (ne uspeti, propasti) kao okosnica konstrukcije nedvosmisleno obaveštava da, uprkos naporima V.K., do smanjenja kazne neće doći, te ga prikazuje kao nekoga ko je definitivno izgubio kontrolu nad svojom sudbinom. Upotreba kozativa, i to u pasivnom obliku, premešta fokus sa njegove direktne radnje na radnju čiji je on objekat, te tako naglašavajući njegovu ličnu nemoć i konačnost sistemske odluke sistema.

- „fears never seeing wife O.* again“:

Glagol *to fear* (strahovati) uz objekatsku dopunu porodičnog karaktera uvodi još jedan lični, humanizujući element u narativ. Ova kombinacija izaziva saosećanje, ili barem doprinosi nijansiranijem pogledu na V.K. kroz prizmu njegovih porodičnih veza i ličnih strahova. Omekšava percepciju čitalaca o njemu, i prikazuje ga u ranjivijem i prijemčivijem svetlu, uprkos pretežno negativnom prikazu u ostatku članka. Poziva čitaoca da razmotri njegov lični gubitak i patnju nastale kao rezultat njegove zatvorske kazne, te potencijalno čini emocionalni odgovor čitalaca kompleksnijim.

- „he learned he will die behind bars“:

Glagol *to learn* (saznati) u ovom kontekstu ukazuje na to da je V.K. obavešten o surovoj realnosti, i čitaocima prenosi sliku trenutka shvatanja da će ostatak života provesti u zatvoru. Ovaj glagol učvršćuje poziciju V.K. kao pukog primaoca informacija, a ne aktivnog učesnika u odlukama od kojih mu zavisi kvalitet života. Izaziva osećaj neizbežnosti i u narativ uneti dozu fatalizma. Klauza „he will die behind bars“ (umreće iza rešetaka) predstavlja konačan i senzacionalistički jezički izbor namenjen opisivanju presude V.K. Ovaj izbor reči ne samo da naglašava doživotnu kaznu bez mogućnosti uslovne slobode već pritom dramatizuje ishod, i ističe bezizlaznost njegove situacije. Služi da zaključi narativ uz notu konačne odmazde i pravde, pojačavajući društvenu osudu njegovih postupaka.

- „she was hugging him, he was saying sorry“:

Opis paralelnih radnji u progresivnom obliku naglašava trajnu prirodu interakcije. Glagol *to hug* (grliti) ukazuje na podržavajući postupak njegove supruge koji nagoveštava da veza i podrška između njih i dalje postoje. Fraza *to say sorry* (izviniti se) tokom zagrljaja sceni dodaje emocionalni

intenzitet, implicira kontinuirano kajanje i želju da se isto iskomunicira, te efikasno doprinosi humanizaciji V.K. Potencijalno utiče na to kako čitaoci tumače njegovu iskrenost i emocionalno stanje.

Emocionalno obojen i senzacionalistički jezik – karakterizacija V.K: San u ovom izveštaju koristi jezik visokog emocionalnog naboja za profilisanje V.K, strateški se oslanjajući na i ponavljajući fraze poput „evil killer cop“, te ističući njegovu profesiju velikim slovima („KILLER cop“). Pridev *evil* (zao) direktno pozicionira čitaoca protiv V.K, smešta ga u moralno osuđujući kontekst i direktno povezuje njegove protivzakonite postupke sa njegovim profesionalnim identitetom. Ovo doprinosi utisku izdaje društvenog poverenja i pojačava narativ o prekršaju koji prevazilazi isključivo zakonske okvire.

Pridev *caged* (okovan, u kavezu), koji u ovom slučaju menja neutralniji termin *imprisoned* (zatvoren), stvara sliku životinje, izuzetno opasnog pojedinca, i započinje jezičku dehumanizaciju V.K. Otvara i narativ o varvarstvu umesto da se fokusira na pravosudni proces. Imenička fraza „ex-Met cop“ (bivši policajac Metropolitene policije) još jednom ističe profesionalnu pozadinu V.K, i krivično delo uvezuje sa njegovom nekadašnjom ulogom u metropolitenskoj policiji. Ovo, pored ponovnog isticanja izdaje pozicije autoriteta i poverenja, služi i kao sumorna opomena njegovog pada u nemilost, uz isticanje kontrasta između njegove dužnosti da štiti i krivičnog dela koje je počinio.

Članak se završava rečenicom „It was a supportive hug but not a loving one“ (bio je to zagrljaj podrške ali ne i ljubavi). Pridev *supportive* (podržavajuć) podrazumeva solidarnost ili utehu koji se nude kroz zagrljaj. Ukazuje na pozitivnu, iako uzdržanu interakciju, i pokazuje da između supružnika još uvek postoji povezanost i briga. Drugi deo rečenice veznikom *but* (ali) uvodi suprotnost koja komplikuje emocionalni karakter opisane scene. Pridev *loving* (pun ljubavi) bi u svom osnovnom značenju sugerisao naklonost i duboku emocionalnu vezu, što uspostavljenim odnosom suprotnosti rečenica negira. Ovaj kontrast može stvoriti utisak o složenosti u pogledu dinamike odnosa V.K. sa suprugom, i ukazati na napetost ili promene u odnosu. Takve promene privlače pažnju čitalaca i usmeravaju je na lične odnose, umesto na sam slučaj, pitanje rodno zasnovanog nasilja, ili institucionalno poverenje.

Kulturološka karakterizacija O.K, supruge V.K: Konkretno naznačavanje ukrajinske nacionalnosti O.K. u narativ uvodi kulturološki element koji nije direktno relevantan za izveštavanje o krivičnom delu ili sudskom postupku. Usled nedostatka informativne vrednosti, ovo se može smatrati senzacionalističkom taktikom koja podrazumeva dodavanje egzotične ili strane dimenzije priči, što je, pozivanjem na suptilne stereotipe, namenjeno privlačenju čitalačke pažnje. U kontekstu izveštavanja britanskih medija, prikazivanje osoba iz Istočne Evrope često nosi nijansirane implikacije, i poziva se na stereotipe o stanovnicima istočnoevropskih zemalja koji mogu varirati od egzotičnih do problematičnih. Uključivanje ovog detalja manipuliše percepcijom čitalaca tako što priču uokviruje unutar šireg kulturološkog konteksta, te čitaoc navodi da prave pretpostavke ili osnaže predrasude o akterima priče na osnovu njihovog porekla. Ovo u nekim slučajevima može uticati na to kako čitaoci tumače iskrenost, motive ili ponašanje aktera, i potencijalno dovesti do iskrivljenog razumevanja događaja. U svakom slučaju, isticanje nacionalnosti O.K. služi senzacionalizaciji narativa dodavanjem međunarodnog elementa domaćoj priči. Ova taktika može računati na voajerističke tendencije čitalaca, uvlačeći ih u lične i kulturološke dimenzije priče, koje, iako medijski atraktivne, suptilno premeštaju fokus sa postupaka V.K. i rodno zasnovanog nasilja na ličnu i porodičnu dramu.

Članak 4⁴³: „'Shame on you': London police, chief draw criticism for aggressive tactics in breaking up vigil for woman killed by officer“

Članak objavljen u američkom Ju-Es-Ej tudej (*USA Today*) 14. marta 2021. godine bavi se reakcijom londonske policije na održavanje javnog bdenja u čast S.E. Navodi se kako je policija prekinula bdenje zbog potencijalnih opasnosti vezanih za širenje virusa kovid19, što je naišlo na kritiku javnosti, ali i gradonačelnika Londona. Članak se osvrće na intervenciju policije i njihovo obrazloženje iste, reakciju zvaničnika, ali i načelnice londonske policije. Članak se nalazi u sekciji *World*, dok opcija komentarisanja nije dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov se otvara direktnom i emocionalno obojenom interjekcijom „shame on you“ (sram vas bilo“) i odmah uspostavlja ton sukoba koji će prožimati tekst. Nagoveštava narativ o društvenom neslaganju, sukobu, te javnoj i moralnoj osudi, pri čemu je policija odmah postavljena u ulogu antagoniste. Ovim se ističe jaz između organa reda i društvenih očekivanja, a institucionalna vrednost policije dovodi u pitanje.

Kroz upotrebu glagolskih i imeničkih fraza poput „draw criticism“ (izazvati kritike), „aggressive tactics“ (agresivne taktike) i „breaking up vigil“ (rasturanje bdenja) naslov pozicionira policiju kao represivnu silu, pojačavajući narativ sukoba i društvenog nezadovoljstva. „Draw criticism“ ističe intenzitet kritika upućenih policiji, dok glagol *to break up* (rasturiti) u kombinaciji sa imenicom *vigil* (bdenje) evocira snažnu sliku aktivnog i grubog mešanja policije u čin komemoracije, odavanja počasti, što se može tumačiti kao svojevrsno zaoštavanje narativa konfrontacije.

Pasivna konstrukcija „killed by officer“ (ubijena od strane policijskog službenika) dodatno polarizuje narativ, a slučaj utvrđuje u kontekstu društvenog konflikta između policije i javnosti. Pasiv uobičajeno služi kao jezički alat za skretanje pažnje na radnju i njene posledice, odnosno udaljšavanje fokusa sa izvršioca. Međutim, u ovom slučaju, izvršilac je posebno naglašen predlogom *by* što ga ponovo uvodi u narativ. Ova netipična forma gramatičkog naglašavanja efikasno privlači čitalačku pažnju.

Uočljivo je da sam naslov ističe dva ključna kontekstualna aspekta – kritiku upućenu policiji i održavanje bdenja u čast S.E. Ova dualnost pojačava emocionalnu težinu narativa, preplićući društveno nezadovoljstvo postupcima policije sa kontekstom rodno zasnovanog nasilja i konkretnim slučajem ubistva S.E.

Konstrukcija narativa: Kontrast između kritika i odbrane od istih održava konfrontacioni ton kroz ceo članak. Upravo struktura koju čine naizmenični argumenti i protivargumenti vodi čitaoca kroz narativ, stvarajući osećaj progresije, ali i eskalacije, jer je svaka navedena optužba ispraćena odgovorom. Strateško pominjanje reakcije gradonačelnika Londona, ima za cilj da strani „naroda“ da dodatnu retoričku težinu. Time se efikasno gradi tenzija i uokviruje promišljanje o pitanjima bezbednosti žena i ulozi policije u istim. Stvara narativ koji prevazilazi konkretan slučaj S.E, i širi se na sistemska društvena pitanja.

Emocionalno obojen i slikovit jezik – argumentacija javnosti:

- „fierce criticism“:

Ova imenička fraza definiše reakciju javnosti na postupke policije kao intenzivnu i potencijalno zapaljivu. Izbor prideva *fierce* (žestok) prenosi energiju i emocionalni naboj koji stoje iza reakcije, određujući je kao deo sukoba između policije i javnosti.

- „forcibly broke up a vigil honoring murder“:

⁴³ Bacon, J. (2021, 14. mart). „Shame on you“: London Police, chief draw criticism for aggressive tactics in breaking up vigil for woman killed by officer. *USA Today*.

Ovim jezičkim izborima se živopisno prikazuje postupanje policije i karakteriše kao nasilničko i sknaviteljsko. Upotreba priloga *forcibly* (nasilno, silom) karakteriše agresivnu prirodu policijske intervencije, dok imenička fraza koja služi kao objekat rasturanja, „vigil honoring murder“ (bdenje zbog ubistva) ističe tragične okolnosti koje okružuju događaj.

- „police taking women away in handcuffs“:

Ovaj vizuelni opis dodatno pojačava antagonistički prikaz londonske policije, a u prvi plan stavlja grubo postupanje prema prisutnima. Konkretno navođenje imenica *women* (žene) i *handcuffs* (lisice) u kombinaciji izaziva emocionalni odgovor, strateški uklopljen u temu bezbednosti žena koja se nalazi i u srži samog događaja. Ovim leksičkim izborom sugerise se da policija zanemaruje bezbednost i dostojanstvo žena i doprinosi narativu društvenog konflikta.

- „neither appropriate nor proportionate“:

Veznička konstrukcija u okviru komentara gradonačelnika Londona kritikuje odgovor policije na okupljanje radi bdenja, predstavljajući ga preteranim. Upotreba prideva *appropriate* (prikladan) i *proportionate* (proporcionalan) ističe neravnotežu između postupanja policije i same situacije, te doprinosi konfrontacionom tonu narativa dok se policija predstavlja kao institucija koja prekoračuje svoja ovlašćenja.

- „heated debate on women's safety“:

Ova imenička fraza nedvosmisleno ukazuje na širi društveni kontekst slučaja i postavlja ga u dimenziju rodno zasnovanog nasilja. Upotreba prideva *heated* (žustra) naglašava emocionalni naboj i intenzitet koji profilisu društvenu debatu o bezbednosti žena, vraćajući fokus narativa na društveni konflikt.

Emocionalno obojen i slikovit jezik – argumentacija policije:

- „personally appalled by the attack on S.E.“:

Izjava načelnice londonske policije odnosi se na ličnu i emotivnu reakciju na ubistvo S.E. Izbor prideva *appalled* (zgrožena) naglašava ovaj emocionalni odgovor u pokušaju da iskaže solidarnost sa gnevom javnosti. Ima za cilj da humanizuje odgovor policije, distancirajući ga od kontroverznog institucionalnog postupanja. Stoga upotreba pridevske fraze „personally appalled“ (lično zgrožena) ima za cilj da, preko načelnice kao predstavnice policije, uspostavi vezu između ovog organa i javnosti, premosti nastali jaz i time ublaži neprijateljski stav.

- „officers on the ground were faced with a very difficult decision“:

Izjava komesarkine pomoćnice odgovor policije predstavlja kao neophodnu i tešku odluku. Izbor imeničke fraze „very difficult decision“ (veoma teška odluka) u prvi plan stavlja kompleksnost situacije, i time pokušava da opravda postupanje policije u svetlu javne kritike. Preusmerava fokus sa antagonističke prirode odgovora policije na okupljanje, i pokušava nimalo jednostavno balansiranje između javne bezbednosti i društvenih pitanja. Predložka fraza „on the ground“ (na licu mesta) u kombinaciji sa imenicom *officers* (službenici) ističe neposrednost suočavanja sa komplikovanom situacijom u kojoj je bilo neophodno reagovati brzo.

- „very real risk of easily transmitting COVID-19“:

Ova složena imenička fraza predstavlja pokušaj opravdavanja intervencije policije naglašavanjem zdravstvenih rizika koje okupljanje poput javnog bdenja nosi. „Very real risk“ (vrlo realan rizik) situaciji pripisuje hitnost i ozbiljnost, dok „easily transmitting COVID-19“ (lakog prenošenja kovida-19) definiše njene potencijalne posledice. Leksičko naglašavanje pridevskom frazom „very real“ poručuje da je opasnost od prenošenja virusa stvarna i neposredna, te nastoji da ojača shvatanje ozbiljnosti situacije. Prilog *easily* ovu opasnost još jednom naglašava, i ukazuje na

mogućnost lakog širenja virusa u kontekstu gužve, čime se dodatno opravdava intervencija policije i pozicionira kao neophodna za javnu bezbednost.

- „still not safe“:

Isticanjem kontinuirane opasnosti koju predstavlja pandemija (prilog *still*) i potenciranjem kolektivnog (i potencijalno traumatičnog) iskustva straha (negacija prideva *safe*), intervencija se utvrđuje kao neophodna za javnu bezbednost. Fokus se preusmerava sa javne debate o ulozi i ovlašćenjima policije na mere očuvanja javnog zdravlja.

Naglašavanje brojnosti: Članak kroz brojčanu skalu ističe i društveni odjek i skup radi bdenja, i time naglašava uticaj i javni značaj slučaja S.E. Imeničke fraze poput „national outcry“ (nacionalni protest), „a huge crowd“ (ogromna masa ljudi), i „many thousands of people across the nation“ (hiljade ljudi širom zemlje) hiperbolički ističu obim društvene reakcije, narativno je smeštajući u okvire nacionalnog pokreta. Ovi jezički izbori pojačavaju emocionalni naboj narativa, a slučaj prikazuju kao značajan društveni problem koji prevazilazi ličnu tragediju. Fokus na nacionalnom karakteru i velikoj brojnosti dodatno učvršćuje relevantnost narativa, postavljajući priču u širi kontekst društvenog sukoba i debate.

Usmeravanjem čitalačke pažnje ka fizičkim karakteristikama mase koja se okupila na bdenju – „hundreds of people“ (stotine ljudi), „the crowd grew bigger“ (gužva je postajala sve veća), „hundreds of people were packed tightly together“ (stotine ljudi su bile zbijene) – ne samo da se pojačava emocionalni intenzitet bdenja, već se i opravdava sama policijska intervencija, koja je ovim smeštena u kontekst potencijalno opasne situacije. Suprotstavljanje broja okupljenih i zdravstvenih rizika još jednom pozicionira odgovor policije kao neophodnu meru, komplikujući narativ. Naglašavanje brojeva na ovaj način doprinosi i stvaranju utiska o dramatičnoj tenziji, te se može smatrati i senzacionalističkim.

Članak 5⁴⁴: „S.E.’s family ‘haunted by the horror’ of her murder“

Britanski list Gardijan objavio je 19. septembra 2021. godine članak o emotivnim izjavama članova porodice S.E. iznetim tokom saslušanja pri izricanju kazne V.K. Opisuje svedočenja majke, oca i sestre S.E, koji su u istim iskazali duboku bol i užasnutost zbog poslednjih sati njenog života. Takođe, navode se detalji o načinu na koji je V.K. iskoristio svoj položaj policijskog službenika kako bi počinio zločin i uklonio tragove istog. Članak, objavljen u sekciji *UK news*, živopisno prikazuje i snažne emocije i neprijateljstvo koje članovi porodice osećaju prema V.K, kao i njihovu potrebu da mu se direktno obrate tokom saslušanja. Opcija komentarisanja nije dostupna čitaocima.

Emocionalno obojen i deskriptivan jezik – svedočenja članova porodice S.E:

- „Woman killed by police officer“; „when she was raped and murdered by a police officer“:

U obe klauze upotrebljena je pasivna forma („ubijena od strane policajca“, „silovana i ubijena od strane policajca“), što je značajan izbor u okviru narativa o ubistvu jer premešta fokus sa izvršioca na trpioca radnje – u ovom slučaju sa V.K. na S.E. Postavlja S.E. u centar diskursa, ističe je kao primarni subjekat i fokusira narativ na njenu i patnju. Iako je agens (policajac, V.K) pomenut, konstrukcija suštinski skreće pažnju sa njega čime se suptilno održava fokus na tragediji žrtve umesto na radnjama izvršioca.

Kada je reč o leksičkim izborima, glagoli *to kill* i *to murder* nedvosmisleno definišu radnju o kojoj je reč, ali glagol *to murder* nosi jaču konotaciju od glagola *to kill* (iako se u srpskom uglavnom prevodno poistovećuju glagolom *ubiti*) jer implicira nezakonitost, predumišljaj i jaču

⁴⁴ Guardian News and Media. (2021, 29. septembar). *Sarah Everard’s family “haunted by the horror” of her murder*. The Guardian.

moralnu osudu. Sa druge strane, redosled i kombinacija glagola *to rape* (silovati) i *to murder* (ubiti) u drugoj klauzi uvećavaju percipiranu brutalnost navedenih radnji, pokrivajući čitav spektar fizičkog i seksualnog nasilja. Time upotpunjuju sliku zločina i se neizostavno povećavaju emocionalnu investiciju čitalaca.

Naglašavanje imenice *police officer* (policajac), uočljivo u čitavom tekstu, u prvi plan stavlja izdaju društvenog poverenja i ističe devijaciju autoriteta, što se duboko kosi sa očekivanom društvenom ulogom policajaca kao zaštitnika. Ovaj kontrast između očekivanja i stvarnosti stvara kognitivnu disonancu koja pojačava emocionalni uticaj narativa.

- „Brutality and terror“; „haunted by thoughts of her suffering“; „the multiple agonies they endured“:

Ovim izborima se značajno oblikuje emocionalni pejzaž narativa kroz eksplicitnu upotrebu jezika koji izaziva intenzivne emocije i stvara živopisne slike. Svaki od navedenih leksičkih izbora ima za cilj da produbi razumevanje prirode zločina i njegovom dubokom uticaju na porodicu žrtve, čime se takođe čitaoci dublje uvlače u emocionalnu srž priče.

Imenice *brutality* (brutalnost) i *terror* (užas) inherentno nose konotacije ekstremnog nasilja i straha. *Brutalnost* ukazuje na divlji, okrutan čin, i pojačava percepciju nehumanost postupaka V.K. *Terror*, sa druge strane, implicira ne samo strah već preplavljujući, parališući tip užasnutosti, i čitaoca navodi da se poistoveti sa užasavajućim poslednjim trenucima žrtve. Ove imenice nisu samo opisne već i interpretativne, jer čitaoci navode da dožive ozbiljnost postupaka kroz intenzitet pratećih emocija.

Upotreba reči *haunted* (progonjeni, ukleti) naročito je efikasna u prenošenju trajnog psihološkog efekta ubistva S.E. Osećaj progonjenosti i opsedanja obično se odnosi na uporno, uznemirujuće prisustvo (često natprirodno) koje je teško ili čak nemoguće izbeći. Navodeći da je porodica „progonjena“, narativ sugerise da su misli o patnji S.E. stalno prisutne, nemilosrdne i uznemirujuće, poput duha koji ne odlazi i ne bleđi. Ovim se čitaoci približavaju porodici SE., a zajednički osećaj neprekidne tuge i doživljaj traume se podstiče.

Imeničkom frazom „the multiple agonies they endured“ (mnogobrojne agonije koje su proživeli) tekst prenosi složenost bola koji je porodica doživela – kroz nestanak, iščekivanje, detalje smrti i posledice. „Agonije“ u množini narativno umnožavaju i bol, ukazujući na to da patnja nije bila jedan, već niz mučnih događaja i emocija koje je porodica morala da podnese. Ovaj repetitivni i produženi aspekt njihovog bola ključan je u konstruisanju narativa koji od čitalaca zahteva ne samo interesovanje već i intenzivan emocionalni odgovor.

- „In the final hours of her life“:

Ova vremenska odredba personalizuje žrtvu i motiviše čitaoci da razmišljaju o njenim poslednjim trenucima. Stvara osećaj bliskosti i saosećanja sa nesrećom S.E, i služi kao efekatan narativni alat koji premošćava distancu između čitaoca i subjekta.

Upotrebom precizne vremenske odrednice, narativ uspostavlja kritičnu vremensku dimenziju koja pojačava percipiranu urgentnost i težinu situacije. Ova specifikacija vremena nije namenjena samo informisanju čitalaca o hronološkom kontekstu događaja, već i pojačavanju dramatičnosti iskustva, uz sugestiju da su momenti koji su prethodili smrti S.E. bili ispunjeni patnjom i neizvesnošću.

Takođe, ovom odredbom potencira se duboko lična i jedinstvena tragedija S.E, što je transformiše iz anonimne statistike u stvarnu osobu čiji su poslednji trenuci bili obeleženi strahom i bolom. Takva upotreba jezika nije samo informativna već i emocionalno manipulativna, jer stvara prostor za identifikaciju sa žrtvom, i omogućava čitaocima da je percipiraju ne samo kao žrtvu već i kao individuu sa sopstvenim nadama i snovima čiji je život nasilno prekinut.

- „Emotional victim statements“⁴⁵; „broken hearted“:

Upotreba imeničke fraze „emotivne izjave o uticaju krivičnog dela na žrtvu“ u narativu je svesni izbor koji ima za cilj da pripremi čitaoca za aktivnu interakciju sa sadržajem teksta. Ova formulacija i pridev *emotional* (emotivne) signalizira da ono što sledi nije samo informativno, već i emocionalno obojeno, i priprema pritom publiku da se suoči sa sirovim i necenzurisanim emocijama onih koji su direktno pogođeni ubistvom S.E. Premešta narativ sa jednostavnog prepričavanja događaja na lični doživljaj i emocije, čime se uspostavlja intimnija veza sa narativom.

Pridev *broken hearted* (slomljenog srca) ovu vezu pojačava. To je pridev visokog emocionalnog naboja i snažna metafora koja prevazilazi kulturološke granice u svom predstavljanju teške emocionalne rane. Upotrebom ove metafore, tekst se oslanja na zajedničko ljudsko iskustvo tuge i gubitka, čineći bol opipljivim i univerzalno razumljivim. Kondenzuje složene emocije u frazu koja je istovremeno odmah razumljiva i duboko evokativna, te pojačava sposobnost čitalaca da se poistoveti sa patnjom o kojoj tekst govori.

- „She was my precious little girl, our youngest child“:

Ovom rečenicom, direktnim rečima majke S.E, sažima se lični gubitak kroz upotrebu emotivnog i prisvojnog jezika, koji humanizuje S.E. i personalizuje tragediju. Ova izjava prenosi intimnost i porodičnu vezu, što je ključno za uvlačenje čitalaca u emocionalni domen narativa.

Upotreba prideva *precious* (dragocena) implicira vrednost i nezamenljivost, a u prvi plan stavlja naklonost i jedinstvenu povezanost između S.E. i njene majke. Ovaj izbor reči pojačava osećaj gubitka, ali i rezonuje sa iskustvima i osećanjima čitalaca. Upotreba prisvojne pridevske zamenice *my* (moja) naglašava lični gubitak govornika, majke S.E. Označava izuzetno blisku ličnu vezu, što pomaže čitaocu da S.E. ne doživi samo kao žrtvu krivičnog dela, već kao voljenu članicu porodice. Prisvojna forma pojačava saosećanje čitalaca i ističe nepravdu njene prerane smrti. Karakterizacijom S.E. imeničkim frazama kao „devojčice“ („little girl“) i „najmlađeg deteta“ („youngest child“), narativ skreće pažnju na njenu ulogu unutar porodične strukture. Stvara se slika mladosti i ranjivosti, ali i životne putanje za koju se očekivalo da će se nastaviti. Naglašavanje prekida ovog prirodnog poretka njenom tragičnom smrću izaziva snažan emocionalni odgovor.

- „I am repulsed by the thought of W.C.*“:

Upotreba prvog lica u ovoj instanci upravnog govora samu izjavu čini izrazito ličnom. Ukazuje na gotovo telesnu reakciju na pomisao o počiniocu, što ne samo da prenosi gađenje govornika, majke S.E, već i direktno validira osećaj odbojnosti koje čitaoci, kako se očekuje, dele. Ovaj lični pristup poziva ih da se poistovete sa emocionalnim odgovorom govornika. Iako se majka S.E. u ovom slučaju ne obraća direktno V.K, upotreba njegovog punog imena i prezimena narativnu osudu čini snažnijom.

Pridev *repulsed* (zgađena) je posebno konotativno snažan i podrazumeva instinktivnu i intenzivnu reakciju. Gađenje je snažna emocija koja implicira duboko ukorenjenu averziju i moralno odbacivanje. Ovim pridevom, narativ komunicira neslaganje sa i neodobravanje postupaka V.K, te suštinsko etičko i emocionalno odbacivanje. Menja prirodu iskaza od jednostavnog izraza neprijateljstva do izraza intenzivne moralne ogorčenosti.

⁴⁵ *Victim Impact Statements* (izjave/iskazi o uticaju krivičnog dela na žrtvu) su formalne izjave koje žrtve krivičnog dela mogu dati tokom sudskog procesa kako bi opisale uticaj istog na njihove živote. Ove izjave se obično daju pre izricanja kazne i mogu uticati na odluku suda. Žrtve mogu izneti detalje o fizičkoj, emocionalnoj, finansijskoj ili psihološkoj šteti koju su pretrpele kako bi sud bolje razumeo stvarne posledice zločina. Postoje u mnogim pravosudnim sistemima širom sveta, naročito onima koji se oslanjaju na anglosaksonsko pravo (common law), kao što su Sjedinjene Američke Države, Kanada, Ujedinjeno Kraljevstvo i Australija. Mnoge zemlje sa kontinentalnim pravnim sistemima (civil law), poput Nemačke i Francuske, počele su da uključuju slične mehanizme kako bi se osigurala adekvatna participacija žrtava u krivičnom postupku.

- „S.E.* wanted to get married and have children; now all that is gone“:

Ova izjava ne samo da prenosi neposredni gubitak usled smrti S.E, već i gubitak onoga što je moglo biti — život pun ličnih postignuća i iskustava koji je nepovratno izgubljen. Suprotstavljanje nada i snova S.E. sa surovom stvarnošću njihove trajne nedostupnosti je strateško kontrastiranje. Ističe težinu gubitka poređenjem očekivane životne putanje sa stvarnim ishodom. Navođenjem konkretnih životnih događaja koji su univerzalno razumljivi i cenjeni, kao što su brak („get married“) i roditeljstvo („have children“), iskaz majke S.E. dotiče univerzalne teme ljubavi, kontinuiteta i nasleđa, i suštinski se povezuje sa vrednostima i iskustvima čitaoca.

Kontrast je uočljiv i u vremenskom smislu – između onoga što je bilo („wanted“) i onoga što jeste („is gone“). Prošlo vreme glagola *želeti* ilustruje snove koji su postojali u prošlosti, ali više nisu mogući, dok sadašnje vreme glagola *biti* (uz prošli particip *gone*) ukazuje na trajni kraj. Ovakva upotreba jezika koji prenosi definitivnost služi da isključi svaku nadu u budućnost S.E, time pojačavajući apsolutnu prirodu gubitka i trajni uticaj na njenu porodicu.

- „It still smells of her and I hug that instead of her“; „I let out a silent scream“:

U prvom primeru upotrebljena je olfaktorna asocijacija – glagol *to smell* (mirisati) – koji prenosi senzorno iskustvo. Čulo mirisa je usko povezano sa memorijom i emocijom u ljudskom mozgu, i to ovaj opis čini posebno dirljivim. Spominjanjem specifičnog, poznatog mirisa koji se u tekstu povezuje sa S.E, narativ rekreira osećaj njene nefizičke prisutnosti, koji bolno naglašava njeno fizičko odsustvo. Glagol *grliti* (to hug) ima snažnu konotaciju bliskosti, topline i podrške i u ovom slučaju olfaktornoj dodaje i taktilnu asocijaciju. Čin grljenja neživog objekta kao zamene za osobu prenosi intenzitet žalosti i fizičku čežnju za izgubljenom osobom.

Drugi primer ilustruje snažnu emocionalnu reakciju majke S.E. Oksimoron „tihi krik“ („silent scream“) efikasno prenosi intenzitet unutrašnjeg bola i nemira koji je toliko preplavljujući da ne može biti eksternalizovan. Krik uobičajeno simbolizuje uznemirenost, a njegovo opisivanje kao tihog ukazuje na intimnu, internalizovanu prirodu tuge. Čitava slika se ovim i auditivno upotpunjuje.

- „W.C.* ...with head bowed and eyes closed“:

Imeničke fraze „head bowed“ („spuštena glava“) i „eyes closed“ („zatvorene oči“) jesu jezička vizualizacija koja može ukazivati na osećaj srama ili kajanja, budući da se spuštanje glave često povezuje s priznavanjem krivice ili poraza. Zatvorene oči mogu implicirati želju da se izbegne suočavanje sa realnošću, javnošću ili težinom situacije. Ovakav fizički stav može se protumačiti i kao znak povlačenja ili samozaštite, kao distanciranje od okoline. Izostavljanje direktnog komentara ili suda o psihološkom stanju V.K. poziva čitaoca da sami izvedu zaključke, što ih dublje investira u narativ.

Direktno obraćanje V.K:

- „The horrendous murder of my daughter, S.*, is in my mind all the time and will be for the rest of my life. S.* was handcuffed and unable to defend herself. This preys on my mind all the time. I can never forgive you for what you have done, for taking S.* away from us. You burned our daughter's body, you further tortured us, so that we could not see her again. We did not know whether you had burned her alive or dead. You stopped us seeing S.* for one last time and stopped me from giving my daughter one last kiss goodbye.”
- „It disgusts me that you were the last person to touch her perfect body and violate her in the way you did. The last person to see her alive and speak to her. How scared she must have been. The last moments of her life not with loved ones, but frightened and fighting for her life.”

Segmenti u kojima se članovi porodice S.E. direktno obraćaju V.K. tokom davanja iskaza uvršteni su u tekst jer prenose jasnu sliku intenziteta i dubine njihovog bola i gneva, te samim tim pojačavaju i emocionalnu investiciju čitalaca.

Direktno obraćanje i upotreba drugog lica, *you* (ti) personalizuje iskaze, stvara neposrednu konfrontaciju između govornika (oca i sestre S.E.) i samog V.K. Ovaj pristup pojačava emocionalni učinak same izjave i postavlja fokus narativa direktno i nedvosmisleno na postupke V.K. i njihove posledice. Služi i kao sredstvo za stalno vraćanje na V.K. u narativu, čime se kontinuirano naglašava njegova lična odgovornost.

Isticanje prirode odnosa i pozivanje na S.E. imeničkom frazom „my daughter“ („moja ćerka“), kao i česta upotreba ličnog imena („S*“) personalizuje i samu tragediju, i tako je transformiše iz sudske statistike u veliki porodični gubitak. Ovo ne samo da je čini bližom i stvarnijom, već istovremeno pojačava emocionalni teret narativa, neprestano podsećajući čitaoca na pojedince iza statistike i izveštaja.

Jezički izbori poput prideva *horrendous* (užasno), glagola *to torture* (mučiti) i *to disgust* (gaditi se) nose snažne negativne konotacije koje govore o gotovo telesnim reakcijama porodice, te nastoje da izazovu sličan emocionalni odgovor i kod čitalaca, navodeći ih da postupke V.K. shvate ne samo kao protivzakonite već i kao moralno izopačene.

Detaljni opisi krivičnog dela — „burned our daughter’s body“ („spalio je telo naše ćerke“), „handcuffed and unable to defend herself“ („vezana lisicama i nemoćna da se odbrani“) — služe živopisnom i slikovitom rekonstruisanju scene. Primoraju čitaoca da se suoče sa brutalnošću zločina.

U delu izjave sestre S.E. „how scared she must have been“ („kako je morala biti uplašena“) upotrebljena je modalna konstrukcija visoke verovatnoće (iskazana modalnim glagolom *must*) koja u prvi plan stavlja izvesnost i neipitnost ranjivosti i straha S.E. što čitaoca dodatno emocionalno investira.

Fraza „all the time“ („sve vreme“) ponavlja se kroz iskaze. Njoj se ističe stalna i trajna priroda bola koji oseća otac S.E. Ovo ponavljanje pokazuje neprekidan uticaj zločina na svakodnevni život porodice. Takođe, ponavljanje fraze „the last person“ („poslednja osoba“) u kontekstu opisivanja intimnih radnji poput dodira i deljenja nečijih poslednjih trenutaka („to touch her perfect body“, „to see her alive“) dodatno produbljuje emocionalni uticaj narativa. Služi kao retoričko sredstvo koje osigurava da će se te teške slike zadržati u svesti čitalaca. Dodiri i zajednički poslednji trenuci, koji bi inače mogli biti shvaćeni kao izrazi intimnosti i bliskosti, u ovom kontekstu se transformišu u simbole nasilja i krajnjeg kršenja telesne autonomije. Služi i dodavanju ritmičnosti diskursu, što takođe može doprineti jačoj reakciji čitalačke publike. Kroz ovo ponavljanje, narativ dobija skoro molitveni karakter, pritom naglašavajući neljudsku prirodu počinjenog zločina. Kada je reč o samom V.K. višestruko isticanje njegove uloge u poslednjim trenucima S.E. stvara snažan utisak njegove lične odgovornosti i monstroznosti, čime se doprinosi intenzivnoj osudi njegovih postupaka.

Članak 6⁴⁶: „S.E.* case gained attention because she was ‘beautiful and white’, says B.H.*“

Britanski Telegraf (*The Telegraph*) objavio je 11. oktobra 2021. godine članak u kojem bivša predsednica Vrhovnog suda (B.H.) iznosi stav da je slučaj S.E. dobio veliku medijsku pažnju jer se radi o mladoj, lepoj belkinji iz srednje klase. B.H. ističe da su i druge žene trpele jednako ozbiljne

⁴⁶ Singh, A. (2021, 11. oktobar). *Sarah Everard case gained attention because she was “beautiful and white”, says Baroness Hale*. The Telegraph.

zloupotrebe od strane policije, ali da njihovi slučajevi nisu dobili isti nivo medijske eksponiranosti. U članku se napominje i da je V.K, bivši policajac, osuđen na doživotnu zatvorsku kaznu zbog otmice, silovanja i ubistva S.E, dok se navode i dalji postupci institucija u ovom slučaju – nezavisna istraga o sistemskim propustima koji su omogućili zaposlenje V.K. u policijskoj službi, i revizija kulture i standarda ponašanja unutar Metropolitenske policije. Na kraju, tekst se bavi i razmatranjem feminizma kroz reči B.H, te ističe značaj ženskog iskustva u oblikovanju i primeni zakona. Članak se može smatrati pozitivnim primerom u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju, sa izuzetkom naslova i lida koji se mogu smatrati senzacionalističkim iako Telegraf nije tabloid. Članak se nalazi u sekciji *News*, dok opcija komentarisanja nije dostupna čitaocima.

Naslov i lid: Naslov u prvi plan stavlja prideve koji donose društvene i kulturološke konotacije. Izbor deskriptivnih prideva „beautiful and white“ (lepa i bela) ne samo da služi za privlačenje pažnje čitalaca neočekivanošću njihove upotrebe, već suptilno ukazuje na hijerarhiju u društvenom vrednovanju žrtava. Ova jezička taktika priprema čitaoca da slučaj pogledaju kroz prizmu rasnih i estetskih predrasuda, gde se atributi „lepote“ i „beline“ postavljaju kao faktori koji pojačavaju vrednost medijske pažnje i javne empatije. Ova formulacija može nenamerno da ojača problematične društvene stereotipe koji podrazumevaju veću brigu za žrtve koje odgovaraju određenom demografskom profilu, time marginalizujući one koji ove kriterijume ne ispunjavaju.

Upotreba ovih prideva u kontekstu komentara uticajne ličnosti u oblasti prava i sudstva povećava njihov društveni odjek. Kada se takve izjave pripisuju B.H prvoj ženskoj predsednici Vrhovnog suda, one dobijaju izvesnu autoritativnu težinu. Ova atribucija može navesti čitaoca da razmisle o sistemskim pristrasnostima u medijskim prikazima kriminala i žrtava istog, kritički preispitujući zašto neki slučajevi dobijaju više pažnje od drugih. Isticanjem rase i izgleda u naslovu, mediji senzacionalizuju žrtvu kako bi privukle interesovanje publike. Dok su takvi naslovi efikasni u privlačenju pažnje, oni takođe nose odgovornost za oblikovanje društvenih stavova prema pitanjima rase, roda i nasilja, često podupirući dugogodišnje stereotipe umesto da ih osporavaju.

Lid („Supreme Court's first female president claims other women have suffered horribly at hands of police but cases have not had same prominence“) dodatno ističe razlike u medijskoj i društvenoj pažnji posvećenoj različitim žrtvama. Konstrukcija „claims other women have suffered horribly at hands of police“ (tvrdi da su i druge žene užasno patile u rukama policija) potvrđuje očigledno – da su i druge žene trpele i patile (glagol *to suffer*), usput pojačavajući ozbiljnost njihovih iskustava upotrebom priloga *horribly* (užasno). Međutim, drugi deo rečenice („but cases have not had same prominence“), najavljen suprotnim veznikom *but* (ali), akcenat stavlja na nesrazmernu pažnju medija i društva. Time jasno implicira postojanje korenite pristrasnosti u izveštavanju i percepciji javnosti. Ova kontrastna formulacija služi kao kritika trenutne kulture izveštavanja, i ističe nedostatak pravičnog kriterijuma u medijskoj vidljivosti. Time ukazuje na sistemsku diskriminaciju pri medijskom izveštavanju i potrebu za preispitivanjem kako i koje priče dobijaju medijski prostor. Lid takođe koristi autoritet B.H. da legitimizuje ovu kritiku, pružajući joj težinu i ozbiljnost koja može pokrenuti važan dijalog o promenama u medijskim praksama.

I ovde možemo govoriti o jezičkom senzacionalizmu – upotrebi vizuelno snažnih, neočekivanih i emocionalno obojenih jezičkih elemenata (okosnice tabloidnog senzacionalizma) – ali radi postizanja pozitivnog efekta podizanja svesti čitalaca o stereotipima koji prate rodno zasnovano nasilje i njegovu medijsku obradu (u ovom slučaju, reč je o ideji savršene žrtve). Iako je namera koja stoji iza pribegavanja takvom pristupu društveno korisna, ovakav zaokret netabloidnih medija može se smatrati direktnom posledicom tabloidizacije čitave medijske sfere.

Pozitivan narativni fokus i otklon od senzacionalizma:

- „Police posing a danger to women is nothing new“:

Negacija prideva *new* (novo) u frazi „nothing new“ signalizira nerešen problem – sistemsku zloupotrebu unutar policijskih snaga. Ističe hronični aspekt problema a od čitaoca traži da ga

prepozna i sa njim se suoči. Podvlači se ideja da u pitanju nije izolovani incident, već deo trajnog obrasca ponašanja koji je istorijski bio zanemaren ili normalizovan unutar društva, a koji direktno pogađa žene.

- „women are equal to men in dignity and in rights... their experience of life is as important in shaping and applying the law as is the experience of men“:

Simetrična struktura ove izjave snažno podržava princip rodne jednakosti. Vezivanjem imenica *dignity* (dostojanstvo) i *rights* (prava) i paralelizmom značaja iskustava između muškaraca i žena, rečenično se konstruiše vizija jednakosti. Ova formulacija služi kao potvrda jednakih prava, ali i kao poziv na akciju za univerzalno priznavanje i integraciju istih tih prava u zakonske i društvene okvire. Efikasno mobilise jezik zakona i ljudskih prava da istakne važnost ženskih iskustava u tumačenju i primeni zakona.

- „other women had suffered equally horrible experiences but their cases had not been given the same prominence“:

U ovom slučaju, prilog *equally* (jednako) je ključan, i poručuje da su iskustava (označena pridevom visokog intenziteta *horrible*) različitih žrtava jednako važna i da moraju biti jednako društveno vrednovana. Istaknute su razlike u medijskoj pokrivenosti i društvenoj pažnji, čime se promoviše pravednije prepoznavanje svih žrtava, bez obzira na njihovu demografsku pozadinu ili okolnosti. Postavlja se pitanje uloge medija u selektivnom isticanju određenih priča u odnosu na druge i zagovara se uravnoteženiji pristup koji prepoznaje kako širinu i tako i dubinu fenomena rodno zasnovanog nasilja u različitim zajednicama.

- „But it's good that it's getting prominence. That's very important“:

Konstrukcija ovog dela izjave u prvi plan stavlja ulogu medija u privlačenju pažnje na slučajeve rodno zasnovanog nasilja kao ne samo korisnu već i neophodnu. Pridevska fraza *very important* (veoma važno) povećava značaj ove medijske vidljivosti i naglašava njenu ključnu ulogu u podsticanju javne rasprave i omogućavanju sistemskih promena. Ovaj jezički okvir služi kao podrška moći medija da podrže pozitivne promene implicirajući da povećana vidljivost može biti katalizator za društvene i sistemske reforme. Naglasak je na transformativnom potencijalu medijskog izveštavanja koje je prepoznato kao informišuće, ali još važnije, i mobilisuje.

IX 6. Jezik medija u slučaju VI

Članak 147: „M.L.* do detalja ispričala kako je M.J. zlostavljao: Uveo me je u kancelariju i zaključao vrata, a onda...“

Iskustvo M.L. dnevni list Alo preneo je u članku objavljenom 1. marta 2019. godine u rubrici *Društvo*. Tekst donosi detaljan opis optužbi za seksualno uznemiravanje koje je M.L. iznela protiv M.J, bivšeg predsednika opštine u kojoj je bila zaposlena. Fokus članka je na veoma detaljnom i emotivnom prikazu događaja, što, iako karakteristično za tabloidno izveštavanje, otvara pitanje da li takva količina informacija doprinosi dubljem razumevanju slučaja ili se koristi isključivo za izazivanje snažnih emocionalnih reakcija čitalaca. Direktno citiranje M.L. pruža uvid u njen doživljaj situacije, ali obilje neretko lascivnih detalja i dramatičan ton ovaj medijski izveštaj čine senzacionalističkim, potencijalno zasenjujući ključne društvene aspekte teme. U nešto formalnijem tonu preneti su izjave advokata odbrane, dok politički aspekt slučaja nije izostao. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

⁴⁷ Gavrilov, N. (2019, 1. mart). *Marija do detalja ispričala kako je Jutka zlostavljao: Uveo me je u kancelariju i Zaključao Vrata, a onda... Alo*.

Naslov: Naslov članka primer je senzacionalističkog novinarstva koje jezičke elemente koriti kao alat za privlačenje pažnje čitalaca. Upotreba fraze „do detalja“ implicira da tekst nudi ekskluzivne i šokantne informacije, čime se čitaoci podstiču da pročitaju članak kako ne bi bili izostavljeni iz grupe koja je te informacije saznala. Obećanje davanja prividno celovitih i teško dostupnih podataka o slučaju koji je privukao pažnju javnosti, kao što je to neupitno slučaj M.L., zapravo je namenjeno zadržavanju pažnje tabloidne publike i povećanju broja pregleda članka.

Posebno je efektna upotreba takozvane *cliffhanger* tehnike kroz vezničko-prilošku kombinaciju „a onda...“, koja ostavlja rečenicu nedovršenom, nagoveštava uzbudljiv nastavak i time veštački stvara napetost. Ova tehnika se često koristi u senzacionalističkim tekstovima jer uvođenje elemenata neizvesnosti budi interesovanje i stvara osećaj hitnosti. Kroz ovakvu strukturu, naslov se manje fokusira na suštinu problema – slučaj seksualnog uznemiravanja – a više na dramatizaciju i manipulaciju čitalačkim očekivanjima. Time se postiže cilj tabloida, ali se gube kvaliteti objektivnosti i informativnosti.

Jezička karakterizacija i stereotipizacija aktera – „majka dvoje dece“ i „lokalni funkcioner“: Jezička prezentacija M.L. kroz nekoliko puta ponovljenu imeničku frazu „majka dvoje dece“ doprinosi održavanju slike i ideje o „savršenoj žrtvi“. Ideja „savršene žrtve“ temelji se na kulturološki ukorenjenim stereotipima koji definišu kako bi žrtva zločina, posebno seksualnog nasilja, trebalo da izgleda ili se ponaša da bi zaslužila empatiju i podršku društva. Kada se M.L. u tekstu predstavlja isključivo kao „majka dvoje dece“, jezičko markiranje čija je okosnica imenica *majka* asocira na ideju nevinosti, poštovanosti, i zaštitničkog instinkta, što neizostavno podstiče empatiju i jača podršku čitalaca. Kao majka, ona se percipira kao neko ko ne samo da je nevin, već i kao neko kome se pripisuje veća moralna vrednost zbog uloge brige i zaštite koju obavlja.

Međutim, ovakva karakterizacija nosi sa sobom značajne problematične implikacije. Prvo, svodi M.L. na jednu ulogu – majčinsku – zanemarujući njene druge identitete i uloge koje igra u društvu, kao što su profesionalni identitet ili čak njena lična autonomija. Time se rizikuje svođenje njenog celokupnog iskustva na samo jednu dimenziju, što može ograničiti shvatanje njenog identiteta i doprineti stereotipizaciji žena uopšte.

Još štetnije je to što ovakva karakterizacija implicira da žene koje nisu majke ili koje ne ispunjavaju druge tradicionalne norme koje se povezuju sa „savršenom žrtvom“ nisu podjednako vredne empatije ili podrške. To stvara opasnu hijerarhiju među žrtvama, gde se one koje se u pomenuti stereotip ne uklapaju često suočavaju sa dodatnim skepticizmom ili osudom. Na taj način, insistiranje na ovakvoj jezičkoj karakterizaciji ne samo da perpetuiira štetne stereotipe, već i marginalizuje žrtve koje se ne uklapaju u idealizovanu sliku, time ograničavajući društveno razumevanje i podršku koja im je potrebna.

Sa druge strane, M.J. predstavljen je kroz imeničke fraze „lokalni funkcioner“ i „predsednik opštine“. Ove imeničke fraze ističu njegovu političku i društvenu moć, ali u isto vreme, u kontekstu rodno zasnovanog nasilja mogu delovati neutralno ili čak eufemistički. Na taj način, jezička prezentacija M.J. može ublažiti percipiranu ozbiljnost optužbi, sugerišući da je reč o nekome ko je uvažen i potencijalno zaštićen društvenim položajem. Ovo doprinosi narativu koji indirektno postavlja pitanje njegove krivice kroz prizmu moći i autoriteta, ali i politike, umesto da se fokusira na društvenu dimenziju i posledice dela za koje je optužen.

Emocionalno obojeni i eksplicitan jezik - indirektan govor:

- „jezivo“:

Prilog *jezivo* neretko se u tabloidima koristi kao sredstvo za podsticanje emocionalnog odgovora čitalaca, konotativno stvarajući atmosferu straha i nelagode. Podstiče percepciju opisanog događaja kao nečega izuzetno strašnog, gotovo abnormalnog. U pitanju je dominantno subjektivni

izraz koji čitaocima prenosi intenzivnu emocionalnu, čak i fizičku reakciju, ali upravo zbog svoje subjektivne prirode neće naći mesto u objektivnom netabloidnom izveštavanju.

- „prošla je kroz pakao“:

Ova rečenica još je jedan primer jezičkog izbora namenjenog dramatizaciji i pojačavanju emocionalnog intenziteta medijskog izveštaja. Izraz *proći kroz pakao* je hiperbola koja događaje idejom pakla kao simbolom najveće patnje i mučenja slikovito identifikuje kao izuzetno traumatične. U isto vreme, učestvuje u kreiranju previše pojednostavljenog narativa čija je vrednost isključivo emocija.

- „koristio je svaku priliku da je dodirne“:

Glagol *dodirnuti*, uz impliciranu konotaciju neželjenog dodira, u ovom kontekstu ukazuje na svesno i namerno kršenje nečije telesne autonomije. Kolokvijalni izraz *koristiti svaku priliku* sugerise kontinuirano neprikladno postupanje M.J, i doprinosi stvaranju slike zlonamernosti i predumišljaja. Kolokvijalni elementi funkcionišu kao svojevrsna poveznica sa čitalačkom publikom, te sadržaj čine prijemčivijim.

- „stavio joj je ruku na zadnjicu“:

Ovom klauzom se započinje opis fizičkog čina zlostavljanja, ali njena eksplicitnost i uključivanje detalja pre svega doprinose šok vrednosti teksta, pogotovo u kombinaciji sa instancama direktnog govora o kojima će biti reči u sledećem odeljku. Indirektan govor stvara određenu distancu između čitalaca i događaja, ali istovremeno zadržava emocionalni intenzitet kršenja telesne autonomije.

- „zaključao vrata kancelarije i stavio joj ruku na butinu“:

Niz događaja opisan u ove dve klauze takođe je detaljno opisan. Odvojeni fizički činovi povezani u jednu celinu čitaoca smeštaju u ulogu posmatrača radnje i služe kao sredstvo za pojačanje dramatičnosti teksta. Glagoli *zaključati* i *staviti* u datom kontekstu stvaraju sliku M.J. kao subjekta koji preuzima potpunu kontrolu. Time se sa jedne strane ističe asimetrija moći između aktera, ali sa druge, preveliki broj neinformativnih detalja u opisivanju zlostavljanja može se interpretirati isključivo kao način za šokiranje čitalačke publike.

- „nasrnuo je na nju“:

Nastavak detaljnog i živopisnog opisa zlostavljanja. Glagol *nasrnuti* u muškom rodu jasno stvara sliku fizičkog napada, u prvi plan stavljajući iznenadnost i nasilnost postupka. Objekat nasilne radnje jasno je markiran u ženskom rodu („na nju“) čime se pomenuta asimetrija moći u opisanoj situaciji još više ističe.

- „stavljao joj je ruke na grudi i dodirivao je“:

Detaljan i eksplicitan prikaz činova zlostavljanja uz izraženu fizičku dimenziju (glagoli *stavljati* – uz imenice *ruke* i *grudi* – i *dodirivati*) efikasan je u postizanju šok efekta. Iako je naizgled upotrebljeno kao kontekstualizacija, živopisno sekvenciranje događaja visokog emocionalnog intenziteta (koje dalje reprodukuje emocije visokog intenziteta kod čitalaca – besa, gađenja, straha) opravdanje ne nalazi u informisanju ili edukaciji, već isključivo u senzacionalizmu, te povećanju broja čitalaca ili klikova.

Emocionalan i eksplicitan jezik - direktan govor: Direktni citati M.L, preuzeti uglavnom iz njenog gostovanja u televizijskoj emisijiprate sadržinski identično indirektno prepričavanje događaja. Time se podupire narativ koji se oslanja na ponavljanje istih eksplicitnih detalja (indirektno i direktno) radi postizanja snažnijeg efekta na čitaoca. Ova strategija, tipična za tabloide, oslanja se na direktan govor radi postizanja maksimalnog i neposrednog emocionalnog utiska, dok

se indirektnim prepričavanjem pruža okvir u kojem se ti isti detalji mogu ponovo predstavljati publici. Na taj način, tekst postiže dualni efekat: sa jedne strane daje glas žrtvi, dok sa druge koristi taj isti glas za stvaranje senzacionalističkog narativa bez kontekstualnog bavljenja društvenom tematikom rodno zasnovanog nasilja. Jedna instanca citiranja iz teksta zaslužuje dodatnu pažnju.

- „Kao bombu da imaš u gaćama, a ne ribicu“:

Ovaj primer oslanja se na snažnu i provokativnu metaforu osmišljenu da izazove zaprepašćenje i nelagodu kod čitalaca. U ovom slučaju, ženske genitalije, koje se često metaforički nazivaju „ribicom“ u kolokvijalnom govoru, biva zamenjena bombom, što radikalno menja percepciju tela i seksualnosti u datom kontekstu.

Upotreba „ribice“ kao metafore za genitalije vuče korene iz popularne kulture i ima za cilj da ublažavanje ozbiljnosti ili neprijatnosti razgovora o ženskim genitalijama, koristeći umekšan i gotovo dečiji jezik. Međutim, kada se ova nežna i eufemistička metafora zameni bombom, stvara se snažan kontrast koji implicira opasnost, eksplozivnost i potencijal za destrukciju. Ova zamena funkcioniše kao sredstvo za dramatično uvećanje percipirane pretnje, te sugerise da se u telu žene krije nešto izuzetno opasno – nešto poput tempirane bombe.

Uključivanje ovog primera direktnog govora u tekst jezički dehumanizuje M.L. na nekoliko nivoa. Prvo, svodi telo žene na objekat, i to destruktivni – bombu – što umanjuje njenu subjektivnost i individualnost, pretvarajući je u simbol straha i opasnosti. Drugo, upotreba ovako ekstremne metafore insinuira da je seksualnost žene povezana sa nekom vrstom unutrašnje pretnje ili nestabilnosti, što je stigmatizujuće na posebnom nivou. Time se pojačava senzacionalizam narativa, jer se citat oslanja na jezik ekstrema kako bi izazvao maksimalan emocionalni efekat, a ne kako bi zaista osvetlio kompleksnost i težinu situacije u kojoj se M.L. nalazi.

Ovaj jezički izbor oblikuje percepciju publike o žrtvi kao individui, ali i kao predstavnici ženskog roda. Umesto da se fokusira na doživljaj ili traumu M.L., citat preusmerava pažnju na hiperboličnu, gotovo grotesknu sliku koja služi isključivo za šokiranje i zadržavanje pažnje čitalaca.

Tabloidna interpunkcija: Upotreba interpunkcije u ovom tekstu – čestih uzvičnika i tri tačke – još je jedan element tabloidne senzacionalističke strategije uočljive u datom tekstu. Uzvičnici se koriste kako bi se pojačali emocionalni intenzitet i percipirani značaj izjava i događaja, čime se već uspostavljen senzacionalistički narativ dodatno dramatizuje. Sa druge strane, tri tačke stvaraju osećaj nedovršenosti i neizvesnosti, pojačavaju tenziju i podstiču čitaoca da nastave sa čitanjem kako bi otkrili sledeći deo priče. Ova interpunkcija, iako može biti efektna u stvaranju napetosti, doprinosi celokupnom senzacionalističkom tonu teksta, čineći ga manje objektivnim i uravnoteženim.

Politički diskurs: Završni paragraf teksta, koji se fokusira na političku dimenziju slučaja, skreće pažnju sa suštinskog problema rodno zasnovanog nasilja i preusmerava narativ ka političkim intrigama i posledicama. Ova promena fokusa potencijalno relativizuje nasilje koje je prijavila M.L., stavljajući ga u drugi plan u odnosu na političke reperkusije koje su usledile. Na taj način, tekst više služi kao sredstvo za političku diskreditaciju, nego kao platforma za diskusiju o važnim društvenim pitanjima kao što su prava žena i borba protiv seksualnog nasilja. Ovaj završetak takođe doprinosi senzacionalističkoj prirodi članka, jer političke implikacije mogu delovati provokativno i privući pažnju čitalaca, ali na račun istinske društvene odgovornosti.

Analiza komentara (od 3 na dan 13. avgust 2024):

- „Nadležni bi mogli da reaguje po prijavama i adekvatno da ne bi žene kao gospođa na Zvezdari uzimale pravdu u svoje ruke. I iznad popa postoji pop“:

Najbolje rangirani komentar izražava frustraciju zbog neefikasnosti institucija u procesuiranju prijava o seksualnom uznemiravanju, i ukazuje na to da nedostatak adekvatne

reakcije može dovesti žene do toga da reaguju samostalno. Pominjanje „gospođe na Zvezdari“⁴⁸ sugerše da su žene, suočene sa nepravdom, prinuđene da pribegavaju samostalnim postupcima. Izreka „I iznad popa postoji pop“ sugerše da čak i oni na pozicijama moći odgovaraju nekoj višoj instanci, implicirajući da niko nije iznad zakona ili moralnih normi.

Međutim, ovaj komentar potencijalno normalizuje ideju da je samostalno postupanje opravdana reakcija na institucionalni neuspeh, što je potencijalno opasno jer skreće fokus sa potrebe za sistemskim promenama i efikasnijim pravnim procedurama na individualno rešavanje problema, što ni na koji način nije održivo rešenje za problem rodno zasnovanog nasilja.

- „Posle prve poruke, kazes muzu, on ga odvali od batina...i mirna si....provereno“:

Drugi komentar odgovara na narativ iz teksta propagiranjem ideje da se problem seksualnog uznemiravanja može rešiti nasiljem, konkretno, fizičkim napadom od strane supruga žrtve. Takva poruka normalizuje upotrebu nasilja kao legitimnog sredstva za rešavanje sukoba, što je u direktnoj suprotnosti sa idejama o vladavini prava i neprimenjivanju sile van zakonskih okvira. Komentator/ka pritom implicitno podržava patrijarhalni narativ gde je muškarac (suprug) taj koji preuzima zaštitničku ulogu nad ženom, time dalje perpetuirajući stereotipne rodne uloge. Ovakvo viđenje ne samo da potcenjuje sposobnost žena da se samostalno suoče sa nepravdom, već i skreće pažnju sa korena problema, a to je neefikasnost sistema u zaštiti žena od seksualnog nasilja.

- „J.*, dodji da se volkamo. Tvoj P.*“:

Ovaj komentar sarkastično kombinuje nadimak optuženog sa imenom P.G.⁴⁹, te glagola *volkati* kao jednog od upečatljivijih elemenata iz poruka koje je M.J. slao M.L. Može se tumačiti kao parodijska kritika sistema koji dopušta da optuženi poput M.J. i P.G. ostanu nekažnjeni ili zadrže svoje društvene pozicije. Odražava cinizam i nezadovoljstvo javnosti prema institucionalnim odgovorima na seksualno nasilje.

Članak 2⁵⁰: „KAKO JE J.* ZLOSTAVLJAO M.L.* Sve SMS poruke bahatog čelnika: ‘Ako treba i seks zbog posla, da se ne zna... JA DA SAM ŽENSKO, PRIHVATIO BIH’ “

Blic 4. marta 2019. godine objavljuje članak u kom čitaocima stavlja na raspolaganje SMS poruke koje je M.J. slao M.L, a koje su postale deo dokaznog materijala za optužbe za seksualno uznemiravanje. Narativ je konstruisan tako da istakne skandaloznu i dramatičnu prirodu situacije, oslanjajući se gotovo u potpunosti na direktno citiranje poruka M.J. Izbor poruka koje će biti uključene u tekst napravljen je, kako se u samom uvodnom paragrafu ističe, na osnovu stepena lascivnosti istih. Društvena dimenzija slučaja je, za razliku od političke, izostala. Članak je smešten

⁴⁸ Referenca na slučaj iz 2019. godine kada je žena u beogradskom naselju Zvezdara fizički napala muškarca kojeg je ranije optužila za dugotrajno seksualno uznemiravanje. Ovaj slučaj je izazvao dosta pažnje u medijima i javnosti, jer je žrtva odlučila da samoinicijativno reaguje nakon što su institucije, kako je tada navela, ignorisale njene pritužbe. Ovaj događaj se često navodi u diskusijama o neefikasnosti pravosudnog sistema u zaštiti potencijalnih žrtava seksualnog nasilja i frustraciji koja može dovesti do ekstremnih reakcija.

⁴⁹ P.G. je episkop Srpske pravoslavne crkve, koji se suočavao sa optužbama za seksualno zlostavljanje četvorice mladića početkom 2000-ih godina. Ovaj slučaj je bio izuzetno medijski praćen kako zbog ozbiljnosti optužbi, tako i zbog visokog položaja P.G. u crkvenoj hijerarhiji. Suđenje i reakcija institucija i dan danas se smatraju kontroverznim, a P.G. nikada nije osuđen. Njegovo ime se često koristi u kontekstu slučajeva gde su optuženi za seksualno zlostavljanje na visokim društvenim ili crkvenim pozicijama.

⁵⁰ Jasnić, I. M. (2019, 4. mart). *Kako je Jutka zlostavljao Mariju Lukić. Sve SMS Poruke Bahatog čelnika: “Ako Treba I seks zbog posla, Da Se ne zna... Ja da Sam žensko, prihvatio bih.”* Blic.rs.

u sekciju *Društvo*, a opcija komentarisanja je omogućena čitaocima, iako je odeljak za komentare prazan.

Naslov i lid: Već u naslovu članka ogleda se izrazito senzacionalistički pristup tematici zlostavljanja. Upotreba velikih slova u prvom delu uspostavlja utisak dramatičnosti i hitnosti, što je tipično za tabloide koji nastoje da čitaoce šokiraju što je ranije moguće i na taj način privuku i zadrže njihovu pažnju. Složena imenička fraza „sve SMS poruke bahatog čelnika“ čitaocima poručuje da članak pred njima sadrži sveobuhvatnu i ekskluzivnu kolekciju poruka, stvarajući kod njih očekivanje da će dobiti potpun uvid u situaciju. Izbor prideva u karakterizaciji M.J. (*bahat*) jasno ga postavlja u antagonistički okvir arogancije i moralne neadekvatnosti. Drugi deo naslova uključuje direktan citat („Ako treba i seks zbog posla, da se ne zna... JA DA SAM ŽENSKO, PRIHVATIO BIH“) i pojačava profitabilnu šok vrednost čitavog članka. Citiranje u naslovu, pogotovo ovako eksplicitnog i provokativnog sadržaja, ima jedan cilj – izazivanje snažne emocionalne reakcije čitalaca koji su pozvani da se dalje emocionalno investiraju u priču.

Provokativna jezička dimenzija naslova dodatno je osnažena kroz upotrebu kontrasta između formalnijeg novinarskog jezika i vulgarnih, kolokvijalnih izraza u okvirima citiranja. Dok stvara osećaj nelagode kod čitalaca, ovakav kontrast je značajan i zato što u određenoj meri oslikava i razliku između javnog i privatnog lica samog M.J., te na samom početku aktivno kreira sliku zlikovca priče.

Uvodni deo članka, lid, ima dva fokusa. Prvi se odnosi na broj poruka koje je M.J. poslao M.L., što je tipična tabloidna tehnika upotrebe kvantitativnih informacija kao retoričkog sredstva za pojačavanje šoka. Brojka od 15 000 ima za cilj da izazove osećaj zapanjenosti kod čitalaca, dok istovremeno naglašava razmere zlostavljanja. Međutim, ključni deo za analizu je drugi fokus. Blic se ovde pozicionira kao aktivni subjekat – medij koji „donosi najlascivnije“ poruke. Ova formulacija jasno komunicira da je nivo lascivnosti kriterijum vrednovanja poruka koje će biti uvrštene u narativ, u potpunosti zanemarujući stvarne implikacije zlostavljanja o kojem je reč. Superlativ *najlascivnije* služi kao svojevrsno priznanje medijskog cilja – da privuče čitaoce na osnovu šokantnog i uznemirujućeg sadržaja, a ne da informiše javnost o ozbiljnom društvenom problemu rodno zasnovanog nasilja. U tome se ogleda senzacionalistički pristup tabloida koji se oslanja na lascivne detalje za privlačenje pažnje, pri čemu se gubi fokus na stvarnim žrtvama i njihovim iskustvima.

Uspostavljanje narativa - direktno citiranje SMS poruka: Čitav narativ zlostavljanja u tekstu oblikovan je kroz direktno citiranje SMS poruka koje je M.J. slao M.L. Ovaj pristup uspostavlja intiman, ali i uznemirujući ton, omogućavajući čitaocima da se osećaju kao aktivni učesnici u interakciji između dva aktera. Nivo detaljisanja u ovim porukama nema ni edukativnu ni informativnu vrednost. Direktan govor upotrebljen je kao sredstvo za izazivanje emocionalnih reakcija poput besa, gađenja i straha, umesto da bude potpuno sredstvo pri ukazivanju na širu društvenu problematiku zlostavljanja i rodno zasnovanog nasilja.

- „Ljubkam, želkammmmmm te, srceeeee. Kad ćemo se volkatiiii, već, veććć dve godine prodoše“:

Ova poruka, koju Blic (kao i ostale) prenosi u originalnoj formi, oslanja se na infantilni, umiljati ton i pretpostavlja bliskost između zlostavljača i žrtve. Dok tabloidni mediji neretko prenose ovakve izraze kako bi izazvali i/ili pojačali uznemirenost čitalaca, insistiranje na njima potencijalno banalizuje problem o kom se izveštava – problem nasilja. Upotrebom deminutiva i produženih slogova („želkammmmmm“, „srceeeee“) stvara se slika nezrelosti i manipulativnog ponašanja, što dodatno degradira narativ o zlostavljanju, svodeći ga na nivo trivijalne ljubavne igre.

- „A unapređenja nema bez je*anja, izgleda“:

Citiranje ove poruke narativ direktno usmerava na vezu između seksualne usluge i profesionalnog napredovanja, osvetljavajući tako suštinsku zloupotrebu moći. Blic koristi vulgarnost i direktnost ove izjave da bi izazvao šok kod čitalaca, ali time zanemaruje potrebu za kontekstualizacijom i osudom. Upotreba glagolske imenice („je*anja“) u njenom najvulgarnijem obliku služi isključivo postizanju šok efekta, dok se društvena problematika seksualnog zlostavljanja na radnom mestu stavlja u drugi plan.

- „Znači, ako hoću seks, onda mogu da se nadam tom poslu“:

Poruka M.L. kojom se seks otvoreno povezuje sa profesionalnim uspesima, u tekstu je upotrebljena kako bi se istakao nivo manipulacije kojoj je bila izložena. Direktnan govor u ovom slučaju služi isticanju očigledne nepravde i eksploatacije, ali i reflektuje dinamiku moći između nasilnika i žrtve. Ipak, uprkos relativnoj opravdanosti uključivanja ove poruke u medijski narativ, izostaje analiza kako se ovakvo ponašanje uklapa u društvenu problematiku nasilja, te ipak doprinosi održavanju senzacionalističkog okvira.

- „Ma, snaći ćeš se ti. Ne sumnjam ja u tebe. Lepa si, zgodna si. Ako treba seks zbog posla da niko ne zna, ako ti traži neki privatnik, što da ne i ja da sam žensko, prihvatio bih“:

Ova poruka može se smatrati dobrim primerom dinamike interakcije između nasilnika i žrtve, u kojoj nasilnik prvo pokušava da stekne poverenje žrtve pre nego što uvede neprikladne zahteve, zatim objektivizuje žrtvu, i na kraju iznosi predlog kojim se zlostavljanje trivijalizuje. Blic ipak propušta priliku da edukativno pristupi ovom delu teksta i time opravda njegovo uključivanje u tekst, te ga ograničava na postizanje senzacionalističkog efekta. Ipak, nekoliko je uočljivih jezičkih elemenata na koje je trebalo obratiti pažnju:

Umirujuć i gotovo prijateljski ton u početku poruke („Ma, snaći ćeš se ti. Ne sumnjam ja u tebe“) stvara osećaj lažne podrške. Upotreba prideva „lepa“ i „zgodna“ ukazuje na objektivizaciju i svodi M.L. na njene fizičke attribute, čime se umanjuje njena profesionalna vrednost i identitet, a fokus se premešta na njenu seksualnost. Manipulativnost je ipak najvidljivija je u kontrafaktualnom kondicionalnom delu poruke – „da sam žensko, prihvatio bih.“ Uslovna rečenica sugerise da je prihvatanje iznetih uslova (zlostavljanje) normalno i čak poželjno.

Blic ovu izjavu koristi da bi pojačao utisak apsurdna i osećaj šoka kod čitalaca, dok dublja analiza rodni odnosa i strukturalne nepravde koja omogućava ovakvo ponašanje izostaje. Time se fokus još jednom prebacuje na lascivne i šokantne detalje, a jezička dimenzija ove poruke, koja je mogla biti iskorišćena kao informativan i edukativan primer, samo doprinosi kreiranju narativa u kojem se ozbiljnost zlostavljanja zanemaruje u korist privlačenja pažnje i izazivanja emocionalne reakcije kod čitalaca.

- „A šta ako ti traži seks, šta ćeš odlučiti? Samo da znaš, ja nisam imao ništa više ni sa jednom u opštini osim D***. To sam ti već rekao jednom i ne moraš nikom reći. Srce moje lepo, želeo sam i sa tobom to imati, ali mi je uzaludnoooo“:

Ova poruka sadrži niz insinucija i implicitnih pretnji koje dodatno naglašavaju manipulativnu prirodu zlostavljanja. Pitanje na samom početku je jezički konstruisano tako da od M.L. zahteva da razmisli o svom položaju i mogućim posledicama, što je oblik suptilne pretnje. Prikriveni imperativ „ne moraš nikom reći“ dodaje sloj tajnosti i pojačava psihološki pritisak na M.L., što je karakteristično za nasilnički diskurs. Korišćenje hipokoristika i prolongiranje slova stvara sliku lažne bliskosti i intime, prikazujući situaciju kao trivijalnu i beznačajnu.

Blic, prenošenjem ovakve poruke bez kritičkog osvrta, dodatno senzacionalizuje narativ i fokusira se na intimne i privatne detalje, čime se odvlači pažnja od šire društvene problematike seksualnog uznemiravanja i zloupotrebe moći. Još jednom se kao cilj postavlja emocionalna reakcija čitalaca dok izostaje dublja analiza strukturalnih problema, što rezultira površnim i senzacionalističkim prikazom ozbiljnog društvenog pitanja.

- „Za seks ti odlučuješ i od tebe zavisi... eeej.... Jesi li završila s poslom.... Jesi li još u stranci ili.... Treba mi nešto službeno da te pitam, ali jbg nećeš da odgovaraš više... cmok...“:

Kombinacija privatnih i službenih tema u ovom citatu ima za cilj da pojača osećaj zgroženosti kod čitalaca, dok istovremeno banalizuje predstavljenu situaciju prenaplašavanjem neozbiljnih i infantilnih izraza („cmok...“). Glagoli *odlučivati* i *zavisiti* u datom kontekstu upotrebljeni su kako bi se stvorila slika mogućnosti izbora, te bez kritičkog medijskog osvrta mogu čitavu situaciju predstaviti čitaocima upravo kao izbor M.L, doprinoseći stereotipu žene koja koristi muškarca na položaju.

- „Ja sam se stvarno trudila, ali plašim se da ne umem s tobom, da ne očekuješ nešto što ne mogu“:

Poruka M.L. reflektuje osećaj nesigurnosti i pritiska kojem je bila izložena. Upotreba glagola *truditi se* i *plašiti se* posebno ističe njen osećaj odgovornosti i straha od neispunjavanja očekivanja, što je jasan indikator manipulativne dinamike u kojoj se nalazi. Ova rečenica svedoči o njenoj svesti o asimetriji moći i njenoj nemoći da se odupre pritiscima, i zahtevima koji prevazilaze njene mogućnosti ili volju. Blic prenosi ovu poruku radi naglašavanja razlike u moći između M.J. i M.L, čime targetira saosećanje kod čitalaca. Međutim, senzacionalistički ton članka dominira, i ova poruka upotrebljena je više kao sredstvo za izazivanje emocionalne reakcije nego za dublje osvetljavanje strukturalnih problema koji proizilaze iz asimetrije moći između muškaraca i žena.

- „Samo što možeš i umeš, srce moje. Ma možeš i umeš, to je najlakšeee, srce. Ima težih stvari pa se savladaju“:

Glagoli *moći* i *umeti* jasno se odnose na pristanak M.L. na seksualni čin. Superlativ *najlakše* naizgled umanjuje težinu zahteva, sugerišući da su oni trivijalni u poređenju sa drugim izazovima, što je uobičajena taktika pritiska. Ipak, Blic prenosi ovu poruku ističući aroganciju i upornost M.J, ali bez dublje analize kako se njegova retorika uklapa u kontekst zloupotrebe moći i seksualnog uznemiravanja. Ponavljanje hipokoristika „srce“ održava već uspostavljenu sliku lažne bliskosti, dok se pravi cilj – pritisak da se pristane na seks – prikriva iza prividno nežnog jezika. Medijski diskurs na taj način pojačava emocionalnu reakciju čitalaca, ali istovremeno propušta priliku da osvetli društvene implikacije, te čitavu situaciju prikazuje kao pojedinačni skandal umesto kao simptom sistemske nepravde.

- „Izvini što sam te malo ljubio danas nasilno mimo tvoje volje i želje. Neću više, glupo je što ovo radim jednostrano“:

Elementi ove poruke posebno su uznemirujući. Prilog *malo* kao određenje glagola *ljubiti* svodi zlostavljanje na nešto bezazleno, dok se prilozi *nasilno* i *jednostrano* mogu smatrati direktnim priznanjem istine, koje je ipak ispraćeno relativizacijom „glupo je“. Prilog *glupo* funkcioniše kao jezičko umanjeње krivice koje komunicira da je problem samo u tome što nije bilo uzajamnosti, a ne u samom činu nasilja.

Poruka je još jednom preneti bez dodatne interpretacije, čime se čitaocima pruža direktan uvid u šokantne detalje, ali bez nužnog konteksta. Članak narativno ostaje na površinskom, senzacionalističkom nivou, omogućava čitaocu da doživi intenzivne emocije, ali propušta priliku da dublje osvetli problem nasilja i manipulacije u širem društvenom kontekstu.

Politička dimenzija: Tekst se završava osvrtom na političku dimenziju slučaja, gde se navodi da je M.J. podneo ostavku na mesto predsednika opštine, a kao zaslužni faktor ne navodi se sistem već stranka čiji je M.J. član. Ovaj završetak potvrđuje senzacionalistički pristup članku, gde se fokus premešta sa rodne nepravde na političke posledice za M.J. Ova promena fokusa izuzetno je problematična jer skreće pažnju sa stvarnih žrtava i društvenog problema na političku dramu, čime se minimizuje značaj rodno zasnovanog nasilja kao ozbiljnog društvenog pitanja. Blic koristi

politički aspekt kako bi pojačao dramatičnost slučaja, ali na račun suštinske analize problema rodne neravnopravnosti i zlostavljanja.

Članak 3⁵¹: „KAKVO LICEMERJE! M.J.* u predsedničkoj kampanji 2017. godine paralelno radio za J.* i V.*!“

Članak objavljen u Informeru 4. marta 2019. godine, u jeku medijske pažnje za slučaj M.L, bavi se ulogom M.J. u predsedničkoj kampanji 2017. godine, u kojoj je, kako se ističe u tekstu, istovremeno pružao podršku dvojici kandidata. Ovaj tekst, smešten u sekciju Politika, jasno ukazuje na nameru redakcije Informera da medijsku pažnju koja je prvobitno usmerena na slučaj rodno zasnovanog nasilja, iskoristi u političke svrhe, stvarajući tako političku dramu i senzacionalistički generišući veću čitanost. Narativ članka oblikovan je tako da marginalizuje optužbe za seksualno uznemiravanje skrećući fokus na političke implikacije postupaka M.J. Umesto da doprinese informisanju javnosti o društvenom problemu, članak služi kao sredstvo političke instrumentalizacije. Izostanak analize društvenih i rodničkih aspekata slučaja svedoči o senzacionalističkom, tabloidnom pristupu koji se oslanja na kolokvijalan jezik i izraze verovatnoće. Ovakav pristup neupitno privlači veću publiku, što je potvrđeno i znatnim brojem komentara ispod teksta. Međutim, edukativna i informativna komponenta članka potpuno su izostale.

Naslov: Naslov Informerovog članka ključna je tačka u konstrukciji narativa teksta. Najavljuje informacije o akterima, ali i odmah daje vrednosni sud o njihovim postupcima. Rečima izrazito negativne konotacije, poput imenice *licemerje*, naslov uvodi čitaoca u unapred određen okvir interpretacije gde je M.J. okarakterisan kao osoba čija su dela neiskrena i moralno upitna. Ovakav izbor reči odmah ga pozicionira kao antagonistu, dok se kao razlog navodi njegovo političko delovanje, a ne glavna uloga u seksualnom uznemiravanju M.L. Upotreba nadimka umesto njegovog punog imena ili formalnijeg oslovljavanja prezimenom, doprinosi intimizaciji i personalizaciji diskursa koji sledi, što je uobičajena strategija u tabloidnom novinarstvu. Takva personalizacija stvara osećaj povezanosti između čitaoca i aktera priče.

Da je u pitanju politički diskurs prikriven u prepoznatljivosti i interpretativnom okviru slučaja rodno zasnovanog nasilja, najavljuje imenička fraza „predsednička kampanja“, ali i uvođenje jasno profilisanih političkih aktera u narativ.

Karakterizacija aktera – „ozloglašeni“ i izostavljeni subjekat: U tekstu, M.J. je predstavljen čitaocima imeničkom frazom „ozloglašeni predsednik opštine,“ koja se nadovezuje na naslov u njegovoj negativnoj karakterizaciji. Pridev *ozloglašen* u kontekstu diskursa o seksualnom uznemiravanju nosi izuzetno snažnu konotaciju, te čitaoca usmerava da M.J. vidi kao negativnu figuru, zlikovca priče. Fokusom na individualne karakteristike M.J. skreće se pažnja sa društvenih karakteristika rodno zasnovanog nasilja i mizoginije koja ga neizbežno prati. Takva „crno-bela“ strategija antagonizacije umanjuje mogućnost dublje analize problema i zanemaruje njegovu sistemsku prirodu, te ga svodi na izolovani incident u kome je krivac jasan i jednodimenzionalan.

Sa druge strane, M.L, kao žrtva seksualnog uznemiravanja, nije pomenuta imenom u tekstu. Umesto toga, indirektno se aludira na njen identitet korišćenjem kolektivne imenice „saradnice.“ Ovakva jezička praksa dehumanizuje žrtvu i negira njeno individualno iskustvo, smanjujući njen značaj u javnoj percepciji slučaja. Izostanak M.L. kao subjekta u slučaju u kom nema potrebe za zaštitom identiteta, već se uspeh istog u velikoj meri i zasniva na njenom javnom istupanju, preusmerava čitalačku pažnju sa nje kao ključnog aktera ka M.J. kao političkoj figuri, čime se perpetuira dinamika moći u kojoj je žrtva marginalizovana, a diskurs postaje prevashodno politički.

⁵¹ Informer. (2019, 4. mart). *Kakvo Licemerje! Jutka U Predsedničkoj Kampanji 2017. Godine Paralelno radio za jeremića I Vučića!*. INFORMER.

Kolokvijalni i emocionalno obojeni govor: Tekst je bogat kolokvijalnim i svakodnevnim izrazim što doprinosi uspostavljanju neformalnog tona teksta, ali i emocionalne povezanosti sa čitaocima. Korišćenje ovog registra u medijskom izveštavanju, naročito kada se radi o temama kao što su seksualno uznemiravanje i politička korupcija, ima za cilj da smanji distancu između teksta i čitaoca, čineći sadržaj pristupačnijim, ali i senzacionalističkim. Ovakav pristup može izazvati emocionalnu reakciju kod čitaoca, ali istovremeno doprinosi trivijalizaciji teme koja svakako nije adekvatno obrađena.

- „ozloglašeni predsednik opštine“:

Kao što je već pomenuto, pridev *ozloglašen* demonizuje M.J, pojačavajući već uspostavljen negativan narativ oko njegove ličnosti. Implicira da je prepoznatljiv po svojim lošim osobinama čime se potkrepljuje antagonistička percepcija koja je ključna za senzacionalistički ton teksta. Imenička fraza „predsednik opštine“ fokus stavlja na njegov politički identitet, te podupire već formiran politički narativ.

- „neće ostati upamćen samo po seksualnom uznemiravanju saradnica“:

Ova klauza nosi u sebi višeslojnu problematiku kako na nivou diskursa, tako i u pogledu jezičke upotrebe. Buduće vreme upotrebljeno je kao gotovo faktualno predviđanje kako će javnost percipirati M.J. u budućnosti. Glagol *upamtiti*, pogotovo u pasivnoj formi, nosi značenje traga u kolektivnom sećanju, ličnog značaja i istorije, te samim tim nužno donosi veliku emocionalnu težinu. Ipak, ono što je problematično jeste implicitna hijerarhizacija značaja pomenutih događaja. Prilog *samo* ukazuje na to da se seksualno uznemiravanje, jedan od najdublje ukorenjenih problema ovog društva, stavlja u isti, ili čak niži rang, od političkih aktivnosti M.J. Čak i na nivou indirektnog tvrdnje, sama mogućnost ovakvog vrednovanja događaja relativizuje značaj optužbi za rodno zasnovano nasilje. Optužbe su na taj način predstavljene kao nešto što ne bi trebalo da bude dovoljno značajno da bude centralni ili jedini aspekt po kojem će M.J. biti zapamćen, ali će višom silom, igrom slučaja ili nepravdom sudbine, baš to i biti.

Imenica *saradnice* je u datom kontekstu previše uopštena, te samim tim depersonalizuje žrtve rodno zasnovanog nasilja i skreće pažnju sa individualnih iskustava i trauma koje su doživele. Izborom neodređene i kolektivne imenice, tekst izbegava priznavanje individualnosti žrtava, što je u suprotnosti sa načelima etičkog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju. Na ovaj način, diskurs postaje instrumentalizovan kako bi se politička dimenzija slučaja stavila u prvi plan, dok se stvarni problem – sistemska mizoginija i nasilje nad ženama – potiskuje na marginu.

Ova jezička strategija može imati ozbiljne društvene posledice jer potencijalno oblikuje način na koji čitaoci razumeju i vrednuju različite aspekte slučaja. Time što seksualno uznemiravanje implicitno svodi na sekundarni aspekt u biografiji M.J, tekst marginalizuje žrtve, ali i suptilno opravdava političke postupke koji bi navodno trebalo da budu važniji za javnost.

- „najjadnije političko licemerje“:

Imenička fraza ima snažan emocionalni naboj i predstavlja vrednosni sud – neiskrenost i moralnu neadekvatnost – koji je implicitno nametnut čitaocima. Upotreba izrazito subjektivnog karaktera (*jadno*), i to u formi superlativa (najjadnije) pojačava intenzitet osude M.J. političkog identiteta.

- „u čiji posed smo došli“:

Ova odnosna rečenica nagoveštava ekskluzivnost informacija koje tekst pruža čitaocima. Sugerise da je redakcija uložila napor kako bi pribavila ključne dokaze protiv M.J. Ovakva retorika doprinosi stvaranju senzacije i uzbuđenja, dok se istovremeno implicitno osnažuje autoritet medija kao pouzdanog izvora informacija.

- „ako vi puknete, da za svaki slučaj imam konekciju sa V.*“:

U formi direktnog govora, ova rečenica predstavljena je kao navodni citat M.J, dok je u stvari pretpostavka redakcije. Ova vrsta jezičke manipulacije pripisivanja direktnog govora izrazito je problematična jer stvara iluziju autentičnosti i kredibiliteta, dok se zapravo oslanja na spekulacije. Korišćenje ovakvih pretpostavki u potpunosti podriva etičnost novinarskog izveštavanja i stvara iskrivljenu percepciju realnosti kod čitalaca.

Pored toga, glagol *pući* u kolokvijalnoj upotrebi služi kao dodatno približavanje teksta čitaocima, te neadekvatno odaje utisak svakodnevnog toka misli.

Jezik verovatnoće: Prilog *verovatno* ponovljen je u tekstu nekoliko puta i ima značajnu ulogu u konstrukciji narativa. Jezik verovatnoće uvodi elemente nesigurnosti i spekulacije, što je posebno problematično u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju.

U ovakvim slučajevima, preciznost i sigurnost u iznošenju činjenica su od ključne značaja kako bi se izbegla dodatna viktimizacija žrtava i smanjila mogućnost pogrešne interpretacije. Korišćenjem jezika verovatnoće, tekst postaje manje kredibilan i otvara prostor za senzacionalističke spekulacije i neispravne interpretacije, što kao rezultat može imati izvrtnje činjenica, polarizaciju javnosti u slučajevima gde je društveni konsenzus neophodan, perpetuiranjem mizoginih stavova i stereotipa.

Politička dimenzija: Kao i u većini tabloidnih obrada slučaja M.L, upečatljivo je preusmeravanje fokusa na političku dimenziju slučaja. Diskurs o rodno zasnovanom nasilju, društveno neophodan, tako postaje sredstvo za političke obračune. Ipak, izvrtnje fokusa prema politici nije samo senzacionalističko, već i etički problematično jer instrumentalizuje ozbiljne društvene probleme u svrhu povećanja čitanosti i generisanja političke drame.

Analiza komentara (nije dostupan tačan broj komentara):

- „Niste vi još došli do svih slika, bio je on još na promociji i drugih stranaka.“

Prvi komentar reflektuje uspostavljeni narativ teksta, te sugerise da je M.J. bio politički oportunista. Implicitno potvrđuje priču o političkom licemerju i izražava sumnju u njegove motive. Ovakvi komentari dodatno doprinose legitimizaciji narativa uspostavljenog u tekstu. Stvarna suština slučaja o kom se izveštava ostala je neprimećena.

- „Stranka* bi trebalo, zbog ovakvih trojanaca, da temeljno pročisti svoje redove od karijernih preletača iz prethodne vlasti. Armija 'kadrova' ... je naprasno prešla sadašnjoj vlasti samo da sačuva svoje fotelje i razne 'biznise' vezane za tendere i javne nabavke.“

Komentator/ka preusmerava diskusiju sa individualnog slučaja M.J. na širu kritiku političkih oportunista unutar stranke. Na taj način, učvršćuje politički okvir koji članak uspostavlja, dalje marginalizujući rodni aspekt priče, te potvrđuje manipulativni potencijal teksta u preusmeravanju pažnje sa suštinskih problema na političke implikacije.

- „Svi su takvi samo se drugi bolje maskiraju, ko je na vlast oni uz njega, ali ovaj ne zna da proceni da li će V.* da padne ili J.* da dođe, pa zato soba soruje, što je sigurno sigurno.“

Ovaj komentar oslikava intenzivnu sumnju prema svim političarima, a M.J. je upotrebljen kao simbolički primer moralne dvoličnosti. Generalizacija dodatno potvrđuje i pojačava politički narativ članka, sugerisući da je politička korupcija sveprisutna i da je M.J. samo jedan od mnogih koji su uključeni u takvu praksu. Rodno zasnovano nasilje nije prepoznato kao tema.

- „Ali je dolijao kao član vladajuće stranke....“

Glavni narativ teksta podržava i četvrti komentar koji ukazuje na zadovoljstvo što M.J. kao član vladajuće stranke, odgovara za svoje postupke. Iako se implicitno nazire rodno zasnovano nasilje kao razlog „dolijanja“, fokus ostaje na članstvu u stranci i političkom okviru interpretacije.

Članak 4⁵²: „M.L*: Borba do kraja“

U toku sudskog procesa protiv M.J. 25. februara 2019. godine, dnevni list *Danas*, uz svojevrsni pregled dotadašnjih događaja, čitaocima donosi poruku M.L. u kojoj ona potvrđuje svoju rešenost da istraje do pravične presude, uprkos mnogobrojnim preprekama. Direktna povoda objavljivanja članka jeste govor M.L. na jednom protestu. *Danas* direktno prenosi izjave M.L. sa protesta, te iz njenog otvorenog pisma javnosti, te daje i detaljnu kontekstualizaciju slučaja. Ipak, ova kontekstualizacija je dominantno politička, pre nego društvena, te u fokus stavlja političko delovanje M.J. i stranke čiji je tada bio član. Čineći to, tekst se oslanja na instance kolokvijalnog jezika, iako tipičan tabloidni senzacionalistički ton izostaje. Pitanje rodno zasnovanog nasilja koje predstavlja suštinu slučaja o kom se izveštava tako je podređeno političkoj analizi, i time potencijalno instrumentalizovano. Članak je objavljen u sekciji *Društvo*, a ne *Politika*, dok je čitaocima omogućeno komentarisanje.

Naslov: Direktna i emocionalno snažan jezik naslova gotovo u imperativnom tonu ukazuje na dramatičnost priče koja sledi, podstičući čitaoce da se zainteresuju za sadržaj teksta. Imenička fraza „borba do kraja“ implicira odlučnost i upornost, ali istovremeno nosi i emocionalni naboj koji prati ideju borbe protiv nepravde. Upotrebom imenice *borba*, naslov evocira slike sukoba i prkosa, čime se čitaoci emocionalno angažuju i identifikuju sa M.L. kao simbolom otpora protiv neizrečenih ali podrazumevanih koncepata zloupotrebe, nepravde, nasilja.

Ovako formulisan naslov neupitno je efektan u privlačenju čitalačke pažnje. Ipak, emocionalna snaga imenica na koje se oslanja nagoveštava primese senzacionalizma kroz najavu narativa konflikta bez dalje informativne kontekstualizacije. Ime M.L. upotrebljeno je uz oslanjanje na podrazumevanu upoznatost čitalaca sa slučajem.

Direktno citiranje M.L. - emocionalno obojen jezik i narativ heroine:

- „trudim se da budem optimista“:

Ova glagolska fraza ukazuje na težinu situacije kroz koju M.L. prolazi. Glagol *truditi se* sugerise aktivnu borbu, i implicira emocionalni i psihološki napor. U kombinaciji sa imenicom *optimista*, ovaj glagol deluje na dva nivoa – podvlači subjektivno iskustvo i ličnu borbu M.L., čime se čitaoci emocionalno angažuju, ali je i pozicionira u karakterizaciji otpornosti i upornosti, čime se njena uloga žrtve preoblikuje u aktivnu ulogu borca.

- „proces krenuo traljavo“:

Kolokvijalni prilog *traljavo* stvara sliku neuređenog i haotičnog toka pravnog postupka. Ukazuje na nezadovoljstvo pravnim sistemom i podstiče utisak neefikasnosti i nepravde, te podstiče osećaj frustracije kod čitalaca. Kolokvijalnost povećava pristupačnost teksta i izaziva snažniju emocionalnu reakciju u odnosu na formalnu pravnu terminologiju koja bi u ovom kontekstu, iako adekvatnija, mogla delovati hladno i distancirano.

- „ne znam da li J.* zaista štiti V-*“:

Već u prvoj prenetoj izjavi emocije izazvane podrazumevanim kontekstom rodno zasnovanog nasilja okreću se u političke svrhe. Implicira se neizvesnost i otvara prostor za sumnju u vezi sa mogućom političkom zaštitom koju bi optuženi mogao imati. Glagol *znati*, u negaciji i

⁵²Dnevni list *Danas*. (2022, 3. novembar). *Marija Lukić: Borba do kraja*.

prvom licu, signalizuje subjektivnu percepciju i dozu nesigurnosti, čime se diskurs ostavlja otvorenim za različite interpretacije.

- „makar peške išla do Strazbura“:

Ova zavisna rečenica oslanja se na hiperbolu kako bi naglasila odlučnost i spremnost M.L. da ide do kraja u potrazi za pravdom. Upotreba hiperbole postiže snažan emocionalni efekat jer služi kao sredstvo da se M.L. pozicionira kao heroina u narativu o pravdi i otporu, podstičući osećaj solidarnosti. Prilog *peške* podcrtava njenu volju i odlučnost, te u prvi plan stavlja ličnu žrtvu i požrtvovanost, čime se dodatno jača njen imidž borkinje protiv nepravde.

- „dve godine sam pokušavala da sačuvam dostojanstvo i egzistenciju svoje porodice“:

Imenička fraza „dve godine“, kao i nesvršeni vid glagola *pokušavati* direktno komuniciraju o dugačkom vremenskom periodu tokom kojeg je M.L. bila pod pritiskom. Istovremeno, naglašavanje trajanja omaž je njenoj upornosti u očuvanju dostojanstva i egzistencije svoje porodice. Uz odrednice trajanja („dve godine“, „pokušavala“), čitaoci su emocionalno angažovani i pozivanjem na moralnu dimenziju njenog napora („dostojanstvo“, „egzistencija“).

- „dok nisam skupila hrabrosti“:

Ova zavisna rečenica, naizgled vremenska, zapravo osvetljava unutrašnji konflikt M.L. i njenu potrebu za emocionalnom i psihološkom snagom kako bi se suprotstavila M.J. Metafora *skupiti hrabrost* predstavlja hrabrost kao resurs koji se mora akumulirati, i njom se ističe emocionalna težina odluke da javno istupi, a sama M.L. karakteriše kao hrabra i odlučna. Čitaoci su pozvani da se identifikuju sa osećajem straha i potrage za hrabrošću u suočavanju sa nepravdom, što povećava njihov emocionalni ulog.

Kontekstualizacija - eksplicitni i evokativni detalji: Tekst sadrži eksplicitne detalje koji nedvosmisleno opisuju prirodu optužbi protiv M.J. („ljubio u usta protiv njene volje, dodirivao, stavljaao ruku na grudi o zahtevao seksualni odnos kao uslov za napredovanje na poslu“). Iako nisu predstavljeni u tabloidnom stilu, nameću pitanje o neophodnosti ovako bukvalnog prikaza zlostavljanja u kontekstu ozbiljnog novinarstva.

Sa jedne strane, koncizna kontekstualizacija može poslužiti kao efikasno sredstvo za podizanje svesti o prirodi ovog slučaja i rodno zasnovanog nasilja uopšte. Glagoli u prošlom vremenu, poređani u hronološkom nizu u kontekstu nasilja narativno postavljaju čitaoce u situaciju sa kojom se M.L. suočila. Nose konotacije prisile i nepoželjnog fizičkog kontakta, te stvaraju jasnu sliku kršenja ličnih granica i telesne autonomije. Semantički su vezani za radnje koje ne ukazuju samo na fizičko nasilje već i na duboko ukorenjenu nejednakost moći i kontrolu koju počinilac pokušava da uspostavi. Međutim, sa druge strane, detaljan prikaz može delovati kao strategija privlačenja čitalačke pažnje kroz šokantne i emocionalno obojene slike, što može zaseniti informativni aspekt članka.

Kontekstualizacija - kolokvijalni jezik:

- „ne bi li ih uplašili i učtkali“:

Kao jedno od kolokvijalnijih obeležja namernih rečenica, *ne bi li* čitaoce uvodi u pretpostavljenu sliku svesne i namerne taktike zastrašivanja i represije. Glagoli uplašiti i učtkati nose konotacije prisile i kontrole u službi suzbijanja protivljenja ili neslaganja, odnosno onemogućavanja slobodnog izražavanja. Ovakva formulacija može podstaći osećaj nesigurnosti i straha kod čitalaca, te mobilizovati njihovo nezadovoljstvo prema strukturama moći.

- „kojima navodno osuđuju ovakve pojave“:

Prilog *navodno* implicira sumnju u iskrenost i autentičnost postupaka članica stranke čiji je M.J. član. Svojim sarkastičnim tonom, sugerše da je njihova osuda rodno zasnovanog nasilja samo deklarativna i da iza nje ne stoji stvarna politička volja ili moralna osnova. Predstavlja svojevrsni vrednosni sud i pitanje rodno zasnovanog nasilja stavlja u službu osude političkih aktera.

- „očigledno, samo kada je reč o njima“:

Kolokvijalno upotrebljen prilog *očigledno* održava uspostavljen sarkastičan ton kako bi ukazao na dvostruke standarde ili selektivnu primenu pravila i moralnih normi. Pojačava narativ nejednakosti i nepravde, ali u političkom smislu, pozivajući čitaoce da preispitaju legitimitet političkog ili institucionalnog delovanja.

- „nadležni se prave mrtvi“:

Živopisan i izrazito kolokvijalan izraz *praviti se mrtav* slikovito opisuje namerno ignorisanje problema rodno zasnovanog nasilja od strane odgovornih institucija ili vlasti. Stvara snažnu vizuelnu metaforu inertnosti i izbegavanja odgovornosti, te pojačava osećaj nezadovoljstva i besa među čitaocima.

Fokus na političkoj dimenziji slučaja: Društvena dimenzija rodno zasnovanog nasilja u velikoj meri je zapostavljena pred političkom. To se može tumačiti kao štetno jer zanemaruje ključne aspekte ljudskih prava i pitanja rodne ravnopravnosti. Iako je politička dimenzija slučaja neizostavni deo konteksta, i važno ju je objasniti, njeno mešanje sa društvenim aspektima borbe protiv rodno zasnovanog nasilja može dovesti do instrumentalizacije slučaja u političke svrhe.

M.L. je narativno postavljena kao borkinja, ali prvenstveno u političkom smislu, gde se njena borba protiv korupcije i zloupotrebe moći ističe više nego društvena borba protiv rodno zasnovanog nasilja. Instance suštinski neutralne kontekstualizacije su malobrojne, a emocionalno obojeni i kolokvijalni jezik u službi je privlačenja čitalačke pažnje. Kombinacije ove dve dimenzije slučaja bez jasnog diferenciranja može rezultirati instrumentalizacijom slučaja i dodatno marginalizovati žrtve rodnog nasilja, što je u suprotnosti sa ciljevima objektivnog i odgovornog novinarstva.

Analiza komentara (5 na dan 27. avgust 2024):

- „*Fasisti su se razgoropadili. Videćemo šta će biti kada uskoro padnu u smeće iz kojeg su se izlegli!*“:

Prvi komentar se oslanja na pežorativan i uvredljiv jezik, karakterišući političke protivnike kao „fašiste“ i dehumanizujući ih kroz metaforu „smeće iz kojeg su se izlegli“. Takav diskurs odgovara na politički narativ teksta fokusirajući se na ideološku i moralnu osudu političkih aktera, a ne na specifične aspekte rodno zasnovanog nasilja. Upotreba pežorativnog jezika pojačava političku polarizaciju i podstiče osećanje neprijateljstva, skrećući pažnju sa suštinskih društvenih pitanja na generalizovane političke optužbe.

- „Bahatost zaslužuje kaznu“:

Ovaj komentar koncizno i nedvosmisleno izražava potrebu za kažnjavanjem bahatog ponašanja, reflektujući narativ zloupotrebe moći. Ukazujući na potrebu za „kaznom“ implicira moralni sud i zahtev za pravdom, ali bez konkretnijeg osvrta na problem rodno zasnovanog nasilja. Samim tim, komentar implicitno podržava politički fokus teksta, pozivajući na opšte osude koje se lako mogu uklopiti u narativ o političkoj odgovornosti, a ne nužno u kontekst društvene promene ili rodno odgovorne pravde.

- „Dokle, bre, više?? I “ovog” je neko obučio kako da se ponaša, “sutra” će i on da obučava “nove naraštaje”!!! Pa čemu se nadate? Kakvim promenama, ljudi, jer ste “izgoreli” po

mozgu?Sve transparentnija demonstracija moći,i sve veći autizam pukih posmatrača..Propast!“:

Kolokvijalan, konotativno snažan i emocionalno obojen jezik trećeg komentara ukazuje na frustraciju i bes zbog percipiranog ciklusa političke zloupotrebe moći i društvene apatije. Pokazuje utisak neprekidne političke represije, odgovarajući na narativ teksta koji stavlja akcenat na političke aspekte slučaja.

- „Samo da stranka* i V.* postanu svesni koliko im ovaj narušava ugled i glasove i da sakriju papire od zajednicnih pljacki plceva na Kopaoniku pa ce da ga sklone samo tako sve sa fanfarama kako ciste svoje redove“:

Četvrti komentar fokusira se na pretpostavke o političkim strategijama stranke čiji je M.J. član, očuvanju političkog ugleda i interesnih sfera. Kroz insinuacije o mogućem uklanjanju optuženog radi zaštite sopstvenih interesa, komentator/kaa direktno odgovara na politički narativ teksta, ignorišući društvenu dimenziju problema rodno zasnovanog nasilja. Ovde se naglašava instrumentalizacija pravde u političke svrhe, što dodatno potvrđuje zaključak da je politička dimenzija dominantna u izveštavanju.

Članak 5⁵³: „Jutkilend“

Tekst objavljen u *Politici* 10. marta 2019. godine daje svojevrsnu retrospektivu dotadašnje političke karijere M.J. i tematski je uvezuje sa optužbama za seksualno uznemiravanje sa kojima se u tom trenutku suočavao. Ipak, tema njegovog političkog angažmana, kritički predstavljena, primarna je u odnosu na pitanje rodno zasnovanog nasilja koje je upotrebljeno gotovo kao kontekstualizacija problematičnog političkog delovanja. Obiljem stilskih figura, kolokvijalnom leksikom i sarkastičnom deminutivizacijom, tekst ističe apsurdnost ponašanja M.J. Ovaj apsurd, kao što je već navedeno, odnosi se prvenstveno na pitanje političke moći. Iako formalno prati strukturu komentara, tekst je smešten u rubriku *Politika*, i neretko zamagljuje granicu između autorske interpretacije i objektivnog izveštavanja, umanjujući tako percipiranu ozbiljnost prikazane problematike.

Naslov: Naslov, blend „Jutkilend“, nastao je spajanjem vlastitog imena (nadimka) M.J. i engleske reči *land* (zemlja). Služi kao svojevrsna metafora koja stvara sliku lokalne dominacije i ulogu političkog lidera uvodi kroz prizmu ironije. Ovim blendom, autor stvara aluziju na fiktivni svet u kojem M.J. deluje kao autokratski vladar, te indirektno ukazuje na njegovu zloupotrebu političke moći. Implicira da je M.J. stvorio lično carstvo, gde su pravila diktirana njegovom voljom, a apsurdnost njegove vlasti je dovedena do vrhunca. Naslov ima izraženu sarkastičnu konotaciju, a kao fokus teksta najavljuje političku dimenziju i političku neadekvatnost M.J., čime se tema nasilja relativizuje kroz stilsku igru.

Sarkastična deminutivizacija: Autor teksta pribegava sarkastičnoj deminutivizaciji kao ključnom alatu za implicitnu kritiku leksičkih navika M.J., posebno u kontekstu seksualnog uznemiravanja M.L. Glagoli poput „volcati“ i „ljubkati“ su jezička trivijalizacija seksualnog nasilja, prepoznatljiva u ovom slučaju. Autor istu formu sarkastično upotrebljava preusmeravajući kritiku na političku scenu. Glagoli koje formira na ovaj način, kao što su „preletkati“ ili „špijunkati“ utvrđuju sarkastičan ton teksta, ali još važnije, u prvi plan stavljaju političku neadekvatnost M.J. Dok „preletkati“ nedvosmisleno ukazuje na političku nelojalnost, „špijunkati“ ironično referiše na navodne veze sa opozicijom.

⁵³ Apostolovski, A. (2019, 10. mart). *Jutkilend*. *Politika Online*.

Negativna karakterizacija M.J. koja je ovim glagolima izvršena u javnosti još kada su poruke prvi put objavljene, instrumentalizovana je kako bi se formirao politički narativ, pri čemu bi se negativan profil preneo i na političku ulogu M.J. Na taj način, seksualno nasilje postaje pozadina (ili čak izgovor) za postavljanje jedne suštinski političke scene, u kojoj je najvažnija uloga aktera ona politička. Tako se rodno zasnovano nasilje stavlja u pozadinu, a pažnja se prebacuje na politički oportunizam.

Stilske figure: Veliki broj stilskih figura u tekstu uvodi element retoričke složenosti koji ne odgovara standardima novinarskog stila. Upotreba hiperbole, poređenja, ironije i metafore destabilizuje narativ i narušava objektivnost izveštavanja jer stvara prostor za subjektivne interpretacije. Činjenica da nije jasno naglašeno da se radi o autorskom komentaru dodatno doprinosi potencijalnoj konfuziji čitalaca, koji tekst mogu doživeti kao nepristrasno novinarsko izveštavanje, a ne kao lični osvrt. Skreće se pažnja sa činjenica i, kroz neospornu stilsku raskoš, podstiču emocionalne reakcije, čime se narušava ravnoteža između informativnog i interpretativnog aspekta teksta.

- „foto-robot bahatog šerifa”:

Ova složena imenička fraza je metafora za javnu percepciju M.J, koja usput i hiperbolički preuveličava njegovu ulogu lokalnog moćnika. Gotovo je karikaturni prikaz njegovog političkog delovanja, čime se moć i zloupotreba vlasti stavljaju u fokus, dok se optužbe za seksualno uznemiravanje još jednom zanemaruju.

- „nevin kao Trnova Ružica”:

Ovo poređenje ironično naglašava apsurdnost odbrane M.J. u kojoj on pokušava da se predstavi kao prava žrtva. Referencom na bajku, autor insinuiira i to da su njegovi pokušaji da se opravda nerealni i daleko od stvarnosti, podrivajući tako njegovu moralnu poziciju.

- „lovina lokalnih moćnika”:

Još jedna metafora, stilski snažan prikaz političke igre u kojoj se žene posmatraju kao žrtve unutar sistema moći. Vizuelno snažnim jezikom (imenice *lovina* i *moćnik*) ističe se ranjivost žena u patrijarhalnoj sredini, ali se takođe politizuje pitanje rodno zasnovanog nasilja, i čini delom šire političke strategije.

- „greje uz vatru vlasti”:

I u ovom slučaju, metafora je stilski izbor kojim se ukazuje na politički oportunizam M.J, nastojanje da pripada vladajućoj stranci (koja god to stranka bila), ali i implicitno kritikuje sistem koji omogućava njegov politički opstanak. Ideje nedoslednosti i nelojalnosti još jednom skreću pažnju sa seksualnog uznemiravanja.

Kolokvijalni jezik: Kolokvijalni jezik igra ključnu ulogu u oblikovanju percepcije ličnosti M.J. Već pomenuta deminutivizacija, sarkazam, obilje retoričkih pitanja, i atipičnih gramatičkih struktura (na primer, inverzija subjekta i predikata) postižu efekat neformalne bliskosti sa čitaocem. Ova jezička strategija smanjuje distancu između autora i publike, ali i potencijalno narušava kredibilitet analize. „Jezik naroda“ u datom kontekstu doprinosi gotovo senzacionalističkom tonu, i njim se otvara prostor za političku kritiku, dok problem koji se nalazi u korenu priče – seksualno uznemiravanje – ostaje u pozadini. Kolokvijalni stil olakšava čitaocu da se poistoveti s narativom, ali mu istovremeno onemogućava kritičku distancu prema prirodi optužbi.

Rodno zasnovano nasilje kao narativna politička diverzija: U ovom tekstu, rodno zasnovano nasilje služi kao kontekst za politički narativ, u kom se M.J. pretežno prikazuje kroz prizmu sopstvene političke neadekvatnosti i nelojalnosti, dok se njegovo uznemiravanje žena marginalizuje kao tema. Fokus na političkoj dimenziji postupaka M.J. odvlači pažnju, optužbe se

koriste kao alat za iznošenje političke kritike. Time se ozbiljnost nasilja kao društvenog problema umanjuje, a politički kontekst postaje dominantan narativ.

Pominjanje političkih figura doprinosi polarizaciji čitalaca, čime se rodno zasnovano nasilje pretvara u političku diverziju, a celokupno ponašanje M.J. tumači kao pitanje političkog morala, a ne krivičnog dela seksualne prirode. Tako se imeničke fraze poput „šef države” i „lider stranke” koriste za isticanje političkog značaja teme, a rodno zasnovano nasilje ostaje teren za politički obračun.

Analiza komentara (od 20 na dan 20. septembar 2024):

- „Ne opravdavam J.* ponašanje. Svakako on je dao ostavku, i na takav način je rešen ovaj problem, ali smatram da treba dobro istražiti obe strane. Dotična osoba koja se zalila, na J.*, je jako brzo, izašla na tv, zatim je izašla na proteste, tu je i držala govor. Smatram da je sve izrežirano. Jednako je kriva i ona, bas kao i J.*. Ona glumi nevinost, ali zna se da to nije. Jasno je da je ovim gestom pokazala, da je uz opoziciju, i ovakav scenario, je iskoriscen protiv sadasnje vlasti, J.* je samo iskoriscen.“

Prvi komentar naglasak stavlja na teoriju zavere, prema kojoj se optužbe protiv M.J. predstavljaju kao orkestrirani napad na vlast. To odgovara narativu teksta u kom se politička lojalnost i opozicione tendencije ističu više od samog uznemiravanja. Komentator/ka izjednačava krivicu između M.J. i oštećene, i time podržava političku instrumentalizaciju slučaja, u skladu sa namerom teksta.

- „neko je napisao da je režim J.* pustio niz vodu . teško, naprosto, vlast je u reakciji javnosti prepoznala napad na sam vrh režimske piramide . nema veze što se J.* postaje isključivo uz , makar i prećutni, blagoslov sa (naj)višeg mesta .“

U ovom slučaju, komentator/ka aludira na šire političke implikacije slučaja, a delovanje M.J. dovodi u direktnu vezu sa samim vrhom političke garniture. Komentar podržava narativ političke diverzije u tekstu, jer ukazuje na to da pozicija M.J. unutar stranke čiji je član nije slučajna, već direktno podržana od strane vlasti. Time podržava i politizaciju rodno zasnovanog nasilja.

- „Nije samo seksualno uznemiravanje u pitanju. Ova stetocina dve godine za redom nije dozvolio da se ukljuci ski lift u Brzecu koji je ekonomska zila kucavica za ceo kraj. Ne ostvaren obrt za Brzece i ne placen porez za drzavu = steta.“

Treći komentar širi fokus sa seksualnog uznemiravanja na ekonomske posledice ponašanja M.J, čime dodatno marginalizuje problem rodno zasnovanog nasilja. U prvi plan je stavljena šteta naneta lokalnoj ekonomiji, ponovo u skladu sa narativom teksta koji M.J. više kritikuje kao političkog aktera nego kao počinioca krivičnog dela.

- „M.J.* je predložio ostavku ali je nije podneo. On je jos uvek predsednik opštine. Njemu ce biti sudjeno ali postoji problem. Predsednik V.* izjavio : napad na J.* je napad na mene. Tom izjavom on je upozorio sudiju : ako osudis J.*, osudio si mene.)“

Komentator/ka ukazuje na vezu između M.J. i političke figure, utvrđujući tezu o političkoj instrumentalizaciji slučaja. Navodna izjava drugog se postavlja kao ključni faktor koji može uticati na ishod suđenja, čime se fokus ponovo vraća na političku dimenziju problema, dok pitanje nasilja ostaje u pozadini.

Članak 6⁵⁴: „Odbačeni zahtevi M.L.* za izuzeće sudija“

⁵⁴ Politika Online. (2019, 7. jun). *Odbačeni zahtevi Marije Lukić za izuzeće sudija*.

Članak koji je Politika objavila 7. juna 2019. godine na prvi pogled se bavi proceduralnim pitanjem u sudskom postupku (izuzeće postupajućeg sudije) koji je u tom trenutku vođen protiv M.J. Ipak, detaljnijom analizom dolazi se do zaključka da tekst implicitno optužuje oštećenu stranu, M.L., i njenog advokata za odugovlačenje postupka. Time se narušava ravnoteža objektivnosti izveštavanja, što je dodatno potkrepljeno činjenicom da je jedini glas u članku indirektnim govorom dat jednoj od braniteljki M.J. Izostaje objašnjenje razloga zbog kojih je M.L. uputila zahtev za izuzeće sudije, a veći deo teksta posvećuje se razlozima za njegovo odbacivanje. Kontekstualizacija sudskog procesa prisutna je tek u sažetim crtama na kraju teksta. Iako na prvi pogled lišen eksplicitnog senzacionalizma, članak ne zadovoljava standarde objektivnog izveštavanja. Opcija za komentarisanje je dostupna, a članak je objavljen u rubrici *Društvo*.

Naslov:

Naslov članka na prvi pogled deluje neutralno i u skladu sa konvencijama izveštavanja o pravnim temama. Upotreba pasiva („odbačeni zahtevi“) stvara distancu i zadržava formalni ton koji odgovara sudskom kontekstu, dok jasno imenovanje aktera, M.L., i situacije o kojoj se izveštava, pruža preciznost bez upadljivih emocionalno obojenih izraza. Međutim, neobično je da naslov, iako najvidljiviji deo članka, ostaje jezički neutralan, i kao takav, značajno uravnoteženiji u odnosu na sam tekst, koji implicitno podržava narativ u korist optuženog. Ova diskrepancija između formalno neutralnog naslova i pristrasnog sadržaja ukazuje na suptilno oblikovanje čitaočevog prvog utiska o izveštaju.

Formiranje narativa - pravna terminologija u službi odbrane: Začetak narativa povoljnog za M.J. uočljiv je u jezičkom elementu čija je uloga suštinski suprotna, te koji uobičajeno služi uspostavljanju objektivnosti u diskursu. Pravna terminologija je u ovom slučaju instrumentalizovana tako da jasno ističe neadekvatnost i neosnovanost zahteva M.L. za izuzeće postupajućeg sudije. Pridev *nedozvoljen* upotrebljen je kako bi se zahtevu oštećene strane pripisala nepravilnost u proceduralnom smislu, te nelegitimnost njenog pravnog koraka. Ovaj termin u pravnom kontekstu nosi snažne negativne konotacije, i stvara utisak da M.L. zloupotrebljava sistem pravosuđa, čime se narativ favorizuje u korist optuženog. Citiranjem Zakonika o krivičnom postupku, koji jasno definiše ko može podneti zahtev za izuzeće sudije, tekst nastoji da dodatno osnaži argument o nelegitimnosti zahteva njenog pravnog tima, a potencijalno i njene argumentacije.

Ipak, naizgled objektivizujućem citiranju Zakonika, dodat je prilog *uopšte*. Iako u datom kontekstu gramatički neosporan, nosi suptilnu konotaciju negodovanja i ironične distance, te doprinosi implicitnom omalovažavanju zahteva M.L. Upotreba ovog priloga sam zahtev M.L. karakteriše kao besmislen i gotovo apsurdan, dok se pravni okvir koristi kao oruđe za diskreditaciju oštećene strane.

Uzročna rečenica („Zbog ovih zahteva za izuzeće, sud je 27. maja odložio suđenje na neodređeno, odnosno dok se ne odluči o zahtevima za izuzeće“) ključna je za formiranje narativa povoljnijeg za odbranu. Upostavlja direktnu uzročno-posledičnu vezu između zahteva oštećene i produžavanja trajanja postupka, a koja odgovornost za odlaganje suđenja stavlja na stranu M.L. Uzročni veznik *zbog* i pridev *neodređeno* čitaoca upućuju da zahteve M.L., a implicitno i nju samu, vide kao uzrok štetnih posledica (u ovom slučaju navodnog odugovlačenja postupka). Ovako uspostavljen narativ potkopava neutralnost izveštavanja, dok se distanca od otvorene pristrasnosti kroz zakonsku terminologiju postiže isključivo formalno.

Indirektni govor - podrška uspostavljenom narativu: Indirektno prenošenje reči advokatice iz tima M.J. učvršćuje narativ suptilno usmeren protiv M.L., i verbalizuje implicitne optužbe iz prethodnog dela teksta. Imeničke fraze poput „odugovlačenje postupka“ i „izuzeće koje zakon ne dozvoljava“ prebacuju odgovornost za usporavanje pravosudnog procesa isključivo na oštećenu, a time se njen pravni položaj dodatno potkopava. Odnosno određenje „koje zakon ne

dozvoljava“ ima za cilj da legitimizuje stav odbrane i potvrdi besmislenost zahteva, dok se istovremeno marginalizuju bilo kakvi razlozi koje je M.L. mogla imati za podnošenje zahteva. Ti razlozi, kao što je prethodno istaknuto, u tekstu nisu navedeni.

Predstavljanje advokaticice kroz frazu „jedan od pet branilaca M.J.*“ strani optuženog dodaje težinu i autoritet. Broj branilaca podrazumeva resurse koji stoje iza odbrane, i jača utisak da je njegova pozicija pravno gledano stabilna, a potencijalno i ispravna. Time se podržava i asimetrija u izveštavanju, gde oštećena strana ostaje u defanzivnoj poziciji, dok optuženi deluje kao neko ko ima značajnu podršku i legitimitet.

Kontekstualizacija - rodno zasnovano nasilje: Kontekstualizacija slučaja svedena je na kratak i gotovo tehnički opis, smešten na kraj teksta. Iako članak formalno uključuje informacije o prirodi optužbi, one su date u sažetim crtama, što sugerise da je glavni fokus članka na proceduralnim pitanjima, a ne na temi rodno zasnovano nasilje. Ovaj kratak opis marginalizuje suštinu slučaja, te pokazuje da je mnogo veći značaj posvećen diskreditaciji zahteva M.L. nego samim optužbama za uznemiravanje. Takva struktura podupire narativ u korist optuženog, a rodno zasnovano nasilje ostaje u senci proceduralnih detalja sudskog procesa.

Analiza komentara (od 4 na dan 19. septembar 2024):

- „Pitanje je kako to može da priušti kao državni službenik kada se zna da su honorari branioca prilično visoki“:

Komentar se direktno nadovezuje na implicitne sugestije iz teksta koje se tiču društvene moći M.J. i pravne moći njegovih branilaca. Postavljanjem pitanja o finansijskim mogućnostima optuženog, komentator/ka implicira da se M.J. kao državni službenik nalazi u situaciji gde je teško opravdati troškove za tako veliki advokatski tim. Ironija u komentaru nagoveštava da su njegovi resursi nesrazmerni njegovoj poziciji, te da optuženi koristi svoj položaj i moć kako bi manipulisao sudskim procesom. Time se legitimitet njegove odbrane dovodi u pitanje, a neadekvatno izveštavanje o stvarnim optužbama za uznemiravanje ostaje u drugom planu, kako u tekstu, tako i u ovom komentaru.

- „Ako 15000 uznemirujućih i pretećih poruka nije jasan dokaz krivice, te da dotičnog manijaka treba najstrože osuditi, onda treba u potpunosti rasformirati srpski pravosudni sistem i predati celu naciju nekoj kolonističkoj državi da upravlja nama. Sami očigledno ne umemo da funkcionišemo kao jedno normalno i funkcionalno društvo“:

Ovaj komentar se suprotstavlja narativu teksta, prebacujući fokus sa proceduralnih pitanja na suštinu optužbi protiv M.J. Emocionalno obojen, komentar broj poruka ističe kao ključni dokaz i pribegava hiperboli kako bi ukazao na nezadovoljstvo pravosudnim sistemom. Komentator/ka upotrebljava jezik jakog intenziteta, pežorativnu leksiku, i sarkazam pri izražavanju frustracije.

- „Alo, čovek ima 5 (i slovima PET) branilaca.“:

Komentator/ka u ovom slučaju naglašava – brojem i velikim slovima – broj branilaca, implicitno ukazujući na disproporcionalnost resursa u odnosu na oštećenu stranu. Komentar deli utisak nepravde i sugerise da M.J. koristi svoju moć da se brani, stvarajući disbalans u sudskom postupku.

- „Pa šta? Nije ovo utakmica, već sudjenje. Sud mora da odradi normalno svoj posao, a taj može da ima i deset branilaca. Broj branilaca ne sme da ima uticaj na ishod sudjenja. Ili je to možda neka pretnja? Možda bi hteo da izazove neku tuču, pa mu treba veći broj 'ljudi'?“:

Poslednji komentar se bavi pravnim pitanjima. Ističe da broj branilaca ne bi trebalo da utiče na ishod suđenja. Međutim, uvođenjem imenice *pretnja* i ironičnim tonom, postavlja pitanje da li M.J. koristi svoj pravni tim kao sredstvo pritiska. Sam komentar je više odgovor na diskusiju u

odeljku za komentarisanje nego na narativ teksta, te očekivano ne zalazi u domen rodno zasnovanog nasilja.

IX 7. Jezik medija u slučaju VII

Članak 1⁵⁵: „**BIO NA ŽURCI SA BIVŠOM ŽENOM N.* Advokat B.L.* tvrdi: Evo šta je radio u vreme kad je navodno silovao D.Š.***“

Deo sudske odbrane B.L. preneo je list Blic u članku objavljenom 15. jula 2021. godine u sekciji *Sudbine*. Sam urednički izbor da tekst o optužbama za rodno zasnovano nasilje bude smešten u sekciju *Sudbine* čitaocima govori da će tekst pred njima predstaviti životni preokret i borbu aktera – B.L. Narativ ga dalje prikazuje kao pobednika te životne borbe. Fokusirajući se na navode advokata B.L, tekst se oslanja na vremenski okvir događaja iz optužnice i objave na društvenim mrežama koje onnavodi kao alibije. U skladu sa senzacionalističkim pristupom Blica, izostavljaju se širi kontekst i detaljnije analize optužbi D.Š, te kako lične tako i društvene implikacije istih. Članak podseća čitaoce da je Više javno tužilaštvo u Beogradu odbacilo krivičnu prijavu D.Š. protiv B.L. zbog nedostatka dokaza za krivično delo silovanja. Sekcija za komentarisanje je dostupna ali prazna.

Naslov: Trivijalni i senzacionalistički privlačni detalji iz privatnog života B.L, na koje se naslov članka poziva ali ih samo delom eksplicitno navodi, imaju dvostruku svrhu – da predstave alibi B.L. i privuku čitalačku pažnju. Prvi deo naslova („BIO NA ŽURCI SA BIVŠOM ŽENOM N.*“) uspostavlja neformalan ton naslova izostavljanjem subjekta i gramatički netipičnim ali senzacionalistički poželjnim otvaranjem glagolom. Izbor reči takođe je neformalan – imenička fraza „bivša žena N.*⁵⁶“ odražava razgovorni stil tabloidnih medija koji se čitaocima približava efikasnije nego uobičajeni distancirani novinarski stil, te samim tim privlači njihovu pažnju. Ovaj deo naslova nudi intrigantne informacije o društvenom životu B.L, predstavljajući ih kao ključne za slučaj, što je vidljivo i u odabiru da se predstavi velikim slovima.

Upotreba glagola *tvrditi* implicira pouzadnost i autentičnost informacija koje slede, dok uzvik *evo* održava neformalan ton prvog dela naslova i čitaocima, u prividu neposredne komunikacije, predstavlja nova saznanja. Eksplicitna upotreba glagola *silovati* u neformalno strukturisanom naslovu pojačava senzacionalistički efekat, izaziva emocionalnu reakciju čitalačke publike i oslanja se na šok efekat, a ne informativnost. Iako je tekst objavljen nakon odluke tužilaštva da odbaci krivičnu prijavu D.Š, definišući prilog *navodno* uz glagol *silovati* u datom kontekstu (ili izostanku istog) implicira laganje i pokušaj prevare, umanjuje percipiranu ozbiljnost optužbi za rodno zasnovano nasilje, i posledično održava stereotip o lažnom optuživanju uticajnih muškaraca za nasilje zarad lične koristi ili osvete.

Formiranje narativa nevinosti: Tekst precizno navodi vremenske okvire predstave u kojoj je učestvovao B.L. i njegove navodne aktivnosti nakon iste, stvarajući time utisak čvrstog i pouzdanog alibija. Na primer, prenesena izjava advokata da je „predstava počela u 20 časova i traje nešto manje od dva sata“ pruža konkretan vremenski okvir koji se lako može proveriti (što se u tekstu i navodi imeničkom frazom „javno dostupan“). Sugerise da B.L. nije imao priliku da počinu krivično delo koje mu se stavlja na teret. Pored toga, navodi da je „fotografija objavljena u 23.31 sati iste večeri“ dodaje dodatni nivo detalja, time upotpunjujući utisak preciznosti „tačno u minut“, a samim tim i verodostojnosti izloženih informacije. Ovi vremenski podaci, predstavljeni kao nepobitne činjenice, služe za formiranje narativa o nevinosti koji čini okosnicu teksta, oslanjajući se pritom na koncepte tačnosti i transparentnosti kao potvrdu.

⁵⁵ A. V., J. K. (2021, 15. jul). *Branislav Lecic Danijela Stajnfeld Silovanje Nina Radulovic Advokat*. Blic.rs.

⁵⁶ Odnosi se na bivšu suprugu B.L, N.R.

Navođenje društvenih mreža u svojstvu dokaza ovaj narativ dodatno jača, u ovom slučaju se pozivajući na dostupnost informacija na internetu. Na primer, tvrdnje advokata iz teksta da je „N.R. objavila zajednički selfi na društvenoj mreži Fejsbuk“ (imenička fraza „zajednički selfi“ vizuelno utiče na čitaoce podstičući ih da istu sliku zamisle ili potraže) i da je (B.L.) „otišao u tada čuveni klub 'Sinema', ... o čemu postoje brojni dokazi, između ostalog i na društvenim mrežama, fotografije, video-snimci“ predstavljaju se kao čvrsti i nepobitni dokazi nevinosti. Imenička fraza „brojni dokazi“, te dodatno određenje iste u vidu imenica „fotografije“ i „video-snimci“ upotpunjuju vizuelni element narativa koji upečatljivo deluje na čitace.

Detalji koji sugerišu da se prisustvo B.L. na drugim mestima može lako potvrditi, upotreba društvenih mreža kao dokaza, i precizni vremenski okviri, deo su jezičke strategije vizuelizacije, te uspostavljanja odnosa transparentnosti i dostupnosti informacija, koncepata koji se uobičajeno povezuju sa iskrenošću i vedostojnošću.

Modalitet implicitne nevinosti: Nakon izjava advokata B.L. kojima se uspostavlja narativ nevinosti, isti se zaključuje modalnom glagolskom frazom „moglo značiti“ (koja se direktno odnosi na potencijalno kretanje B.L. nakon predstave, a indirektno na njegovu nevinost). Upotreba modalnog glagola verovatnoće (*moći*) predstavlja suptilan ali značajan diskursni manevar. U datom kontekstu, stvara percepciju mogućnosti, a ne sigurnosti, čime se ostavlja prostor za dalju interpretaciju.

Prethodno iznete direktne tvrdnje ovim se ublažavaju, ali tek toliko da se napravi distanca od konačnog suda, neprimerenog za netabloidno izveštavanje, ali dovoljno suptilno da ne ohrabri kritičko promišljanje iznetih dokaza. Time se implicira otvorenost situacije za različite interpretacije, ali ipak dovoljno naglašava mogućnost koja ide u prilog nevinosti B.L. Ovaj jezički izbor izbegava element konačnosti, ali ne ugrožava narativ o nevinosti.

Pravna terminologija - kontekst ili održavanje narativa? Poslednji paragraf članka pruža informacije o sudskom epilogu – odbacivanju krivične prijave D.Š. od strane Višeg javnog tužilaštva u Beogradu. Narativ nevinosti se jasno zaokružuje pravnom terminologijom i sudskim autoritetom. Upotrebom fraza poput „odbaciti krivičnu prijavu“, „krivična prijava“, „osnovi sumnje“, i „gonjenje po službenoj dužnosti“, tekst se oslanja na autoritet sudskih institucija kao potvrdu kredibiliteta uspostavljenog narativa.

EksPLICITNO navođenje institucije („Više javno tužilaštvo u Beogradu“) postiže efekat autoritativnosti i objektivnosti u vidu izvora informacija, čime čitav narativ dobija element neutralnog izveštavanja.

U ovom svojevrsnom pokušaju kontekstualizacije, uspostavlja se i element konačnosti, ali se ipak izostavlja širi okvir i detalji istrage koji bi mogli pružiti potpuniju sliku o slučaju. Čitalačka pažnja se usmerava na formalni ishod bez pružanja dubljih uvida u sam proces istrage, pravne argumente, ili barem o problemu rodno zasnovanog nasilja koje se nalazi u srži istog.

Samim tim, iako naizgled služi kao kontekstualni doprinos, citiranje sudske odluke doprinosi pretvaranju narativa nevinosti B.L. u narativ krivice D.Š. Iako indirektno, aluzije na neistinost tvrdnji D.Š. („navodno silovao“), iznete nekritički i bez konteksta, menjaju fokus članka i doprinose održavanju društvenog narativa o ženama koje lažno optužuju muškarce za nasilje, što dodatno stigmatizuje žrtve i može ih odvratiti od prijavljivanja zlostavljanja. Umesto da se zadrži na činjeničnom izveštavanju o sudskoj odluci, narativ se indirektno ali efikasno preobražava u priču o laži i prevari, čime se direktno ohrabruju stereotipi o žrtvama seksualnog nasilja.

Članak 2⁵⁷: „D.Š.* NA SAJTOVIMA ZA ODRASLE: B.L. otkrio SKANDALOZNE DETALJE o glumici, već je uspjela da UGROZI život jednom muškarcu! (FOTO)“

Tabloid Republika objavio je 13. novembra 2021. godine članak o glumici D.Š. i, kako se navodi, skandaloznim događajima koji su obeležili njen život i karijeru. U tekstu se iznose tvrdnje glumca B.L. koji optužuje D.Š. za manipulaciju i lažne tvrdnje o silovanju, kako od strane njega, tako i drugih muškaraca. Kroz izjave B.L. se navodi se da su snimci D.Š. završili na pornografskim sajtovima, dok se sama D.Š. optužuje je da je izbrisala delove njihovih razgovora kako bi mu nanela štetu. Ti događaji su zatim povezani sa političkom zaverom u kojoj, kako se navodi, učestvuje opozicioni političar. U skladu sa tabloidnim stilom Republike, medijski izveštaj je senzacionalistički i emocionalno obojen, te se ne bavi ni detaljnijom analizom navedenog ni proveravanjem činjenica. Važno je napomenuti da je ovaj članak objavljen nakon što je tužilaštvo odbacilo krivičnu prijavu D.Š., pa samim tim B.L. nije optužen za silovanje. Ipak, fokus na predstavljanju D.Š. kao lažljivice i manipulatorke direktno osnažuje neutemeljenu ideju o velikom broju lažnih prijava za razne forme rodno zasnovanog nasilja. Takav pristup može se smatrati društveno neodgovornim izveštavanjem koje otežava razumevanje složenosti čitavog problema, i podržava kulturu ćutanja⁵⁸. Tekst je objavljen u sekciji *Zabava*, što dodatno naglašava trivijalizaciju optužbi, dok postoji opcija komentaranja od strane čitalaca.

Naslov: Velikim slovima napisane ključne reči („SKANDALOZNE DETALJE“) i („UGROZI“) ukazuju na dramatičnost i šokantnost sadržaja koji se nalazi pred čitaocima, što je tipično za tabloidni stil pisanja medijskih izveštaja. Netipična i gramatički neopravdana upotreba velikih slova namenjena je izazivanju snažne emocionalne reakcije koja podstiče čitaoce da čitaju dalje kako bi saznali više o navodnim skandalima koji su, kako implicira sama veličina slova, veliki. Pridev *skandalozno* implicira senzaciju ali, u datom kontekstu, i moralnu osudu iste, nagoveštavajući da su detalji koji će biti otkriveni društveno neprikladni. Fraza „ugroziti život“ upotpunjuje sliku i smešta je u atmosferu velike opasnosti, hitnosti i napetosti. Uključivanje skraćene imenice *foto*, takođe napisane velikim slovima, gotovo osigurava čitalačku pažnju, obećavajući vizuelne dokaze koji potvrđuju tvrdnje iz naslova. Time im se naizgled povećava kredibilitet. Imenička fraza „sajtovi za odrasle“ odmah asocira na pornografski sadržaj, što dodatno diskredituje D.Š. i izaziva moralni sud njenog navodnog ponašanja. Ima snažan emocionalni naboj i nosi sa sobom element šokantnosti, stvarajući tako sliku glumice koja je uključena u društveno stigmatizujuće aktivnosti.

Ton koji se uspostavlja naslovom je izrazito i višeslojno negativan prema D.Š. Struktura naslova fokusira se na optužbe i skandale predstavljene kao činjenice, pri čemu zanemaruje kontekst ili potencijalni demant od strane D.Š.. Ovo stvara asimetričnu dinamiku medijske moći i uticaja koja dovodi do podrške za narativ B.L. te negativno pozicionira D.Š.

Formiranje narativa – indirektni govor:

- „otkrio je šok informacije o... D.Š.*“:

Upotreba glagola *otkriti* uvodi čitaoce u prepričane reči, i u tom kontekstu, ukazuje na ekskluzivnost informacija koje slede, te implicira da su one od velikog značaja. Konotacija važnosti doprinosi utisku da B.L. ima posebna saznanja koja su do tada bila skrivena od javnosti, dok konotacija verodostojnosti (koju ovaj glagol takođe nosi) narativno stavlja B.L. u poziciju autoriteta i kredibilnog izvora. Izbor ovog glagola umesto neutralnije varijante, dramatiizuje događaj koji se prepričava i, uz imeničku frazu „šok informacije“ podstiče senzacionalistička očekivanja čitalaca.

⁵⁷ Republika. (2021, 14. novembar). *Danijela Štajnfelđ Branislav Lečić*. Republika.rs | Srpski telegraf.

⁵⁸ Međunarodna organizacija *End Violence Against Women International* (2022), pozivajući se na nekoliko sprovedenih studija, navodi da je procenat lažnih prijava za nasilje između 2% i 8%. Sa druge strane, prema rezultatima istraživanja koje su u Srbiji sprovedli UNICEF, UN Women, UNFPA i UNDP, uz podršku Vlade Švedske (2022), preko 70% žena koje su izgubile život u partnerskom i porodičnom nasilju nikada ga nije prijavilo institucijama.

Istovremeno, implicitno pozicionira B.L. kao nosioca istine, dok istovremeno diskredituje D.Š. Uzimajući u obzir da imenica *šok* uobičajeno asocira na iznenađenje i neočekivanost, uz propratno očekivanje negativne konotacije, ovaj jezički izbor postavlja D.Š. kao metu kritike i osude.

- „otkrio da iza cele afere stoji D.Đ.*“:

Izbor Republike da navede ovu izjavu B.L. značajno doprinosi formiranju narativa zavere unutar teksta. Implicira postojanje skrivene namere i politizuje slučaj. Uvođenje političke figure D.Đ. u kontekst optužbi za silovanje preusmerava fokus na političke teme. Glagolska fraza *stajati iza* implicira kontrolu i prikriveno manipulisanje događajima, što podržava narativ zavere i misterije političkog karaktera. Imenička fraza „cela afera“ generalizuje i dodatno drammatizuje slučaj, sugerišući da se radi o velikoj i kompleksnoj zaveri, a ne „samo“ optužbama za rodno zasnovano nasilje. Glagol *otkriti* i u ovom slučaju doprinosi percipiranoj verodostojnosti čitave tvrdnje.

- „obelodanio je i sve o D.* prošlosti u Americi“:

Glagol *obelodaniti* intenzivira značenje otkrivanja kompromitujuće tajne. Pominjanje prošlosti D.Š. u kontekstu navodne problematičnosti ima za cilj da se nametne kao relevantno za procenu njenog karaktera. Upotreba zamenice *sve* ističe obim i značaj informacija, dok se lokalizacija („u Americi“) upotrebljava za uvođenje geografsko-kulturološkog konteksta koji se percipira kao udaljen i sakriven od domaće javnosti, te samim tim može i pojačati atmosferu misterije. Time ne samo da se senzacionalizuje slučaj optužbi za rodno zasnovano nasilje, već se i implicitno diskredituje D.Š, podstičući narativ da njena prošlost skriva velike moralne ili čak zakonske prekršaje koji su relevantni za procenu njene ličnosti, pa samim tim i optužbi da je smišljeno podnela lažnu krivičnu prijavu protiv B.L.

- „da je već u dogovoru, optuživala druge muškarce da su je napadali“:

Glagol *optuživati*, glagol nesvršenog glagolskog vida u prošlom vremenu, sugerise kontinuitet i ponavljanje radnje, te implicira da je D.Š. više puta pribegavala istim postupcima. Time se stvara utisak da je optuživanje muškaraca za seksualno nasilje postalo obrazac njenog ponašanja, što direktno diskredituje njen karakter i motive. Prilog *već* u kombinaciji sa frazom „u dogovoru“ implicira svesnu i namernu saradnju sa drugim akterima i direktno poručuje da su optužbe protiv B.L. zaista deo zavere. Prepričavanje ove izjave B.L. stvara sliku D.Š. kao osobe koja lažne optužbe makijavelistički koristi kao sredstvo za postizanje svojih ciljeva. Povezivanje njenih optužbi sa „dogovorom“ implicira predumišljaj i planiranje, što dodatno podriva njen kredibilitet i preusmerava fokus narativa na njene navodne moralne nedostatke.

Formiranje narativa – direktni govor:

- „Utvrdjuje se da je oduvek bila opčinjena s*ksom“:

Glagol *utvrditi* nosi konotacije potvrde i konačne istine, iako članak ne pruža nikakve dokaze koji bi „utvrđene“ navode podržali. Ovaj glagol čitaocima nagoveštava da je zaključak koji sledi rezultat temeljne istrage ili detaljne analize, te da su samim tim iznete tvrdnje neosporne. Upotreba ovog glagola ima za cilj da stvori utisak objektivnosti, iako je izjava suštinski spekulativna.

Navođenjem tvrdnje B.L. da je D.Š. „oduvek bila opčinjena s*ksom,“ tekst implicira kontinuirano neprikladno ponašanje i dodatno njen diskredituje moralni integritet. Fraza „opčinjena s*ksom“ stigmatizuje njeno ponašanje i njene izbore, oslanjajući se na društveni tabu ženske seksualnosti kao potvrdu moralne iskvarenosti.

- „Tamo je 160 porno sajtova sa njenim imenom“:

Glumica se ovom izjavom povezuje sa sadržajem koji je društveno stigmatizovan. Ideja da je D.Š. aktivno ili pasivno učestvovala u stvaranju pornografskog sadržaja ima za cilj da dodatno

diskredituje njen karakter i posledično umanju percipiranu verodostojnost njenih optužbi. Sama imenička fraza *porno sajt* ima snažan emocionalni naboj i služi da šokira, stigmatizuje i osudi. Nameće se zaključak da ovi jezički izbori imaju za cilj da stvore negativnu percepciju karaktera i moralnih vrednosti D.Š, povezujući njeno ime sa pornografskim sadržajem.

Navođenje broja („160“) namenjeno je stvaranju utiska preciznosti, tačnosti i samim tim verodostojnosti, ali i izazivanju čitalačkog šoka usled velikih vrednosti, pogotovo u datom kontekstu. Brojčana vrednost ili statistika impliciraju da je informacija koja se iznosi rezultat istraživanja ili činjenične provere, iako ni u ovom slučaju članak ne pruža nikakve dokaze koji bi je podržali.

- „Ovo je za mene pokušaj ubistva, mene, moje porodice, moje dece! Moje karijere“:

Hiperbola se u ovom primeru upotrebljena je kako bi se situacija nastala kao posledica optužbi D.Š. prikazala kao izuzetno opasna. Hiperbola, kao stilska figura preuveličavanja, služi da intenzivira emocionalni uticaj izgovorenog i da optužbe predstavi kao egzistencijalnu pretnju. Istovremeno stvara sliku o B.L. kao žrtvi koja se suočava sa uništenjem svog života na nekoliko nivoa: ličnom, porodičnom i profesionalnom. Upotreba imenice *ubistvo* u prenesenom značenju ostavlja jak utisak sugerišući da optužbe imaju potencijal da potpuno unište njegovu egzistenciju. Jezička dimenzija ove izjave oslanja se na emocionalni naboj za izazivanje saosećanja. Anaforično ponavljanje prisvojnog prideva „moje“ stvara intiman i ličan ton, stavljajući fokus na direktnu povezanost posledica optužbi i života B.L, ali i života ljudi u njegovom okruženju. Snažna slika koja se na ovaj način stvara je slika ubistva sa predumišljajem.

- „Ne, ne, ne, ja sam spremna na sve da ostanem“:

Navođenje citata u citatu – navodne izjave D.Š, citirane od strane B.L, implicira očaj i makijavelističku spremnost koji prikazuju D.Š. kao osobu koja će učiniti bilo šta za ličnu korist. Upotreba ponovljene negacije „ne, ne, ne“ stvara ritmički efekat i utisak intenzivne emocionalne reakcije, te naglašava očajničku situaciju u kojoj se navodno nalazila. Fraza „spremna na sve“ nagoveštava da je D.Š. spremna da prekrši moralne ili etičke norme kako bi ostvarila svoje ciljeve, čime se njen karakter ponovo diskredituje, a njeni postupci (optuživanje B.L. za seksualno nasilje) motivisani isključivo ličnim interesom i opstankom u industriji. Nekritička diskreditacija D.Š. podržava i održava stereotip koristoljublja koji podrazumeva da žene koriste ulogu žrtve za ostvarivanje lične koristi. Ovaj problematičan javni narativ udaljava čitavo društvo od razumevanja problema i njegovog rešavanja.

Struktura i predstavljanje informacija: Tekst se otvara iznošenjem šokantnih tvrdnji, koje odmah privlače pažnju i koje za cilj imaju emocionalno angažovanje čitalaca. Nakon uvodnih tvrdnji, članak daje prostor komentarima B.L. koji su predstavljeni i direktno i indirektno, te predstavljajući ih kao neosporne činjenice. Ovakva struktura doprinosi formiranju narativa u kojem se čitaoci ohrabruju da izjave B.L. prihvate kao istinite, da ih ne preispituju, dok se ne pruža odgovor ili reakcija same D.Š. Nedostatak prostora za njenu perspektivu doprinosi jednostranoj i pristrasnoj prezentaciji događaja, i stvara utisak da je samo jedna strana značajna i verodostojna.

Analiza komentara (1 na dan 14. jun 2024):

- „Nasilnik prešao u ofanzivu. Sat vremena lagao na TV Pink.“

Komentar predstavlja svojevrsnu negaciju i osudu narativa uspostavljenog u tekstu. Odražava stav komentatora/ke o B.L. kao, kako se navodi, nasilniku koji se brani napadom na žrtvu. Kritički ton komentara nagoveštava da je publika Republike svesna pokušaja da se diskredituje D.Š, dok se može zaključiti da se reakcija čitaoca/čitateljke pojačava što je agresivniji senzacionalistički pristup samog medija.

Članak 3⁵⁹: „GLUMICA PROCENJENA NA 13 MILIONA DOLARA? D.Š.* napredovala nakon što je OPTUŽILA B.L.* za SILOVANJE?!“

Tekst iz srpskog tabloida *Informer*, objavljen 18. novembra 2021. godine u sekciji *Zabava/Kultura*, bavi se izjavama B.L. koji je izneo tvrdnje da je D.Š. finansijski napredovala nakon što ga je optužila za silovanje. Tekst prikazuje D.Š. kao nekoga ko je optužbe iskoristio za ličnu korist i, navođenjem visokih troškova života u Njujorku i tvrdnjama o vrednosti njenog brenda, sugerise da je njen uspeh povezan sa medijskom pažnjom koja je optužbe pratila. Iako je i ovaj članak objavljen nakon odbacivanja njene krivične prijave protiv B.L, fokusom na navodnu materijalnu korist koju je D.Š. ostvarila i velikom količinom iznetih detalja, doprinosi se senzacionalizaciji optužbi za rodno zasnovano nasilje. Sekcija za komentarisanje je dostupna, ali prazna.

Naslov: Nekoliko senzacionalističkih strategija karakterističnih za tabloidno izveštavanje može se uočiti u naslovu *Informer*ovog članka. Upotreba velikih slova („GLUMICA PROCENJENA NA 13 MILIONA DOLARA“, „OPTUŽILA“, „SILOVANJE“) za privlačenje čitalačke pažnje i stvaranje osećaja hitnosti česta je praksa u tabloidnom novinarstvu, pri čemu se vizuelnim efektima manipuliše radi stvaranja utiska značaja i skandaloznosti same vesti. Upotreba upitnika i uzvičnika dodatno pojačava uspostavljen senzacionalistički ton i podstiče čitaoca da preispituje motive aktera priče (konkretno, motive D.Š.).

Glagol *proceniti* u ovom slučaju nosi konotaciju vrednovanja osobe kroz prizmu njenog finansijskog stanja, svodeći njen identitet na numeričku vrednost („13 miliona dolara“), čime se poništava značaj njenog iskustva i same njene ličnosti. Pasivni oblik ovog glagola objektivizuje D.Š. implicirajući da je njena vrednost, vrednost nje kao pojedinca i ličnosti, određena spolja, od strane drugog aktera, dok je ona sama stavljena u poziciju objekta procene. Ovakvi jezički izbori doprinose dehumanizaciji i marginalizaciji kako žrtava rodno zasnovanog nasilja, tako i žena uopšte. Implicitno podržavaju rodne stereotipe koji žene svode na njihove materijalne ili estetske attribute, umesto na njihove lične kvalitete, iskustva i dostignuća.

Naslov takođe implicitno ali nedvosmisleno kritikuje D.Š. Upotrebom glagola *napredovati* i *optužiti* u istom kontekstu, sugerise se da je njeno finansijsko stanje direktno povezano sa optužbom protiv B.L. (što čini i okosnicu čitavog narativa). To jest, implicira se da su optužbe za seksualno nasilje iznete radi lične koristi. Upečatljivo je i da je imenica silovanje stavljena u dramatičan kontekst, čime se pažnja čitalaca usmerava ne samo na pitanje verodostojnosti tvrdnji D.Š, već i na diskreditaciju njenih motiva. Posledično, umanjuje se značaj i ozbiljnost optužbi za rodno zasnovano nasilje koje se na ovaj način relativizuje.

Senzacionalistički podnaslovi: Podnaslovi u tekstu („BAHATO“, „UNAPRED GOTOVO“) ne doprinose koheziji ili informativnosti teksta, ali pojačavaju njegov senzacionalistički ton. Prilog *bahato* nosi snažne negativne konotacije arogancije i nezasluženog uspeha, te vrši implicitnu karakterizaciju D.Š. Ovaj podnaslov sugerise da je njen uspeh, predstavljen statističkim podacima i numeričkim vrednostima, rezultat neetičkog ponašanja i planske manipulacije. Doprinosi stvaranju slike o njoj kao nekome ko koristi situaciju za ličnu korist, bez kritičkog osvrta na kontekst.

Drugi podnaslov nadovezuje se na ideju planskog delovanja ka poznatom ishodu. Sugerise da je D.Š. unapred znala da će profitirati od optužbi, što je izuzetno spekulativan i dramatičan deo narativa. Ipak, dok poziva čitaoca da preispitaju motive D.Š, ostaje nejasno na koji način se ta procena dokazuje u tekstu pa se čitaoci usmeravaju ka senzacionalističkom zaključivanju umesto ka objektivnom sagledavanju.

⁵⁹ *Informer.rs*. (2021, 18. novembar). *Glumica Procenjena na 13 Miliona Dolara? Danijela Štajnfelđ Napredovala Nakon što je optužila Branislava Lečića za silovanje?!*. INFORMER.

Formiranje narativa diskreditacije – direktno i indirektno citiranje B.L.:

- „Glumac B.L. nedavno je rekao da je D.Š. finansijski napredovala nakon što je njega optužila za silovanje“:

Sama rečenica je konstruisana tako da tvrdnja B.L. zvuči kao neosporiva činjenica, dok se zapravo radi o njegovom subjektivnom mišljenju. Dok glagol *reći* kao glagol kojim se uvodi prepričavanje upućuje čitaoca na to da je u pitanju izjava, narativ čitavog teksta služi kao potpora iste, iako upitne relevantnosti. Glagolska fraza „finansijski napredovati“ uz temporalno određenje vremenskom rečenicom „nakon što je njega optužila za silovanje“ implicira da su optužbe protiv B.L. bile motivisane željom za materijalnim dobitkom. Kako je ova prepričana izjava svojevrsni lid teksta, čitaocima postaje jasno da će fokus teksta biti jedna perspektiva – perspektiva B.L. – koja se oslanja na diskreditaciju D.Š.

- „Dobro je videti da je D.Š.* napredovala posle ovog slučaja“:

Prividno neutralan ili čak pozitivan ton fraze „dobro je videti“ i glagola *napredovati* prikriva sarkastičnu poruku da su uspesi D.Š. nezasluženo postignuti zahvaljujući optužbama za seksualno nasilje, a ne sopstvenim sposobnostima ili trudu. Ovaj sarkazam pojačava implicitnu kritiku D.Š. u tekstu, poručujući čitaocima da je njen uspeh povod za podsmeš, a ne za priznanje njenih profesionalnih dostignuća. Time se održava stereotip o ženama koje koriste pitanje seksualnog nasilja za ličnu korist, što marginalizuje kako njihova iskustva, tako i doprinos društvenim pitanjima kao što je borba protiv rodno zasnovanog nasilja.

- „Najbogatija je glumica iz Srbije, to mogu ljudi da provere“:

Okosnica ovog citata je superlativ „najbogatija“ koji naglašava finansijsko stanje D.Š, i predstavlja potporu prethodno iznetom stavu da je njeno materijalni status rezultat optužbi koje je iznela protiv B.L. Superlativ ima snažan retorički efekat, a u kontekstu prideva *bogat* stvara sliku ekstremnog bogatstva koje kao koncept neizostavno privlači pažnju čitalaca. Istovremeno se oslanja na društveno neodobravanje lakog i nezasluženog sticanja novca, pogotovo na račun druge osobe. Dodavanje nezavisne rečenice „to mogu ljudi da provere“ ukazuje na transparentnost i dostupnost informacija, što na površini izgleda kao poziv na proveru činjenica. Međutim, u kontekstu teksta, služi da ojača narativ o njenoj navodnoj materijalnoj koristi koji se ovim označava kao lako proverljiv pa samim tim i verodostojan.

- „Na mapi je vidljivo da lokacija spada u zgradu sa luksuznim apartmanima“:

Ova rečenica koristi vizuelni element („vidljivo“) kako bi se čitaocima naizgled ponudio dokaz o luksuznom životu D.Š, pri čemu se pod „dokazom“ podrazumevaju detalji koji impliciraju materijalno bogatstvo. Konkretni i deskriptivni detalji imaju za cilj da stvore vizuelnu sliku u umu čitalaca, što povećava percipiranu verodostojnost same tvrdnje. Imeničkom frazom „luksuzni apartmani“ tekst ciljano dopunjuje sliku o njenom bogatstvu. Reči poput „vidljivo“ i „luksuzni“ direktno apeluju na čula čitalaca, čineći da se izjava doživi kao nepobitna činjenica. Vizuelnom diskreditacijom motiva D.Š. senzacionalistički se učvršćuje narativ da je njen uspeh povezan sa kontroverzom nastalom oko optužbi.

- „Vrednost je porasla baš kada je lansirana kampanja američkih i D.Đ.* medija protiv B.L.*“:

Iako u pitanju nisu reči B.L. već komentar autora/ke teksta, ova rečenica se oslanja na temporalnu koincidenciju („baš kada je lansirana kampanja“) kako bi stvorila vezu između medijske pažnje i finansijskog uspeha D.Š. Korišćenje glagola *lansirati* i imenice *kampanja* uspostavlja ideju namere i planiranja, sugerišući da je izazivanje negativne reakcije javnosti prema B.L. pažljivo orkestrirano sa konkretnim ciljem, što implicitno podržava narativ o zavereničkoj prirodi događaja.

Imenička fraza „američkih i D.Đ.* medija“ uvodi političku dimenziju u tekst, implicirajući da organizovana kampanja koja se navodno vodi protiv B.L. uključuje i strane i domaće političke aktere povezane sa političkom opozicijom u Srbiji. Time se sugerše da je D.Š. deo šireg plana da se naškodi B.L, čime se njeni motivi ponovo diskredituju (ovog puta strategijom politizacije). Ona sama je još jednom stavljena u poziciju pasivnog objekta koji zavisi od postupanja i odluka drugih aktera, te se fokus na pitanju rodno zasnovanog nasilja i traženju pravde u potpunosti gubi.

Činjenice kao narativni alat reprodukcije rodnih stereotipa:

- „Na fotografijama do kojih smo došli vidi se D.* firma 'Spiritually horny' (prevod: duhovno napaljena)“:

Glagol *videti* u bezličnom obliku („vidi se“) uz imenicu *fotografije* oslanja se na vizuelne elemente za stvaranje utiska autentičnosti i objektivnosti. Ima za cilj da čitaocima pruži prividne dokaze o tvrdnjama iznetim u tekstu, sugeršući da su iste zasnovane na proverljivim činjenicama. Time ih navodi da poveruju u implicitne poruke teksta bez kritičkog preispitivanja.

Navođenje i prevod naziva firme „Spiritually Horny“ (prevod: duhovno napaljena)“ ima dodatnu dimenziju od značaja. Kombinuje spiritualnost sa seksualnom konotacijom, stvarajući neuobičajen i provokativan kontrast. Upotreba prideva „napaljena“ ima snažnu seksualnu konotaciju koja u kontekstu optužbi za seksualno nasilje, može implicirati da D.Š. (kao vlasnica firme i osoba koja je verovatno odabrala naziv) i sama koristi seksualnost kao sredstvo za postizanje lične koristi. Time se još jednom sugerše da su njene optužbe deo strategije za povećanje profita njenog brenda. Činjenica da je naziv firme ne samo istaknut, već i preveden, govori o tome da je autoru i/ili uredniku teksta bilo važno da svi čitaoci razumeju poruku koja se, kako se implicira, krije iza naziva.

- „Ulazi u registar tik pred ispovest da ju je navodno silovao B.L*, što joj je i povećalo broj pratilaca na Instagram profilu pomenutog brenda“:

Prilog *navodno* upotrebljen je nekoliko puta u samom tekstu, ali i neretko u drugim tabloidnim izveštajima o slučaju. U svakoj analiziranoj upotrebi, za cilj ima izazivanje sumnje u verodostojnost tvrdnji i motive D.Š, te njenu ličnu diskreditaciju.

Vremenska koincidencija („ulazi u registar tik pred ispovest“) implicira planiranje i predumišljaj, pri čemu odrednica „tik pred“ posebno ističe neposrednu vremensku povezanost između registracije firme i iznošenja optužbi, nagoveštavajući da je D.Š. svesno iskoristila trenutak za ličnu korist. Ovim jezičkim izborom se dva događaja povezuju na način koji implicira da je jedan uzrokovan drugim, čime se narativ predumišljaja naizgled dokazuje.

Kauzalna konstrukcija („što joj je i povećalo broj pratilaca na Instagram profilu pomenutog brenda“) ukazuje na direktnu vezu između optužbi i rasta popularnosti njenog brenda. Glagol *povećati* govori o konkretnom, merljivom uspehu koji je postignut kao rezultat iznošenja optužbi, što još jednom motive za optuživanje B.L. definiše kao sticanje popularnosti i profita.

- „...u opisu stoji da pogled na čitav grad oduzima dah“:

Pridev „luksuzno“ i fraza „oduzima dah“ pojačavaju senzacionalistički ton teksta i stvaraju sliku o D.Š. kao nekome ko uživa u ekstravagantnom životu zahvaljujući optužbama. Dok pridev *luksuzno* nosi konotacije bogatstva i visokog društvenog statusa, fraza „oduzima dah“ prikazuje intenzivnu emocionalnu reakciju kao rezultat ekskluzivnosti stana u kom ona živi. Čitava fraza evocira vizuelno snažan i emocionalno obojen prizor koji ima za cilj da impresionira čitaoce. Ova hiperbolična formulacija namerno preuveličava njen životni standard, doprinoseći narativu u kojem se implicira da je njen materijalni uspeh rezultat iznošenja optužbi.

Kao što je već napomenuto, kroz ove jezičke izbore, tekst ne samo da diskredituje D.Š., već i šalje opasnu poruku da su žene koje iznose optužbe za seksualno nasilje motivisane ličnom koristi, a ne traženjem pravde. Ovakav diskurs direktno podriva napore za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja i obeshrabruje žrtve da javno progovore, čime se dodatno održavaju negativni stereotipi, ali i neravnopravnost u društvu.

Članak 4⁶⁰: „B.L.* isključen iz predstave na zahtev glumaca Beogradskog dramskog“

Članak objavljen u listu *Politika* 25. marta 2021. godine u sekciji *Kultura* obaveštava javnost da je B.L. isključen iz predstave u kojoj je do tada igrao na zahtev većeg dela glumačkog ansambla. *Politika* prenosi saopštenje pozorišta čiji je B.L. član i daje kratak pregled sudskog procesa koji je u tom trenutku bio u toku, te tako pruža osnovne informacije o slučaju. Tekst dalje opisuje B.L. dugogodišnju ulogu u predstavi, kao i način na koji je do nje došao, a koji narativ usmerava ka građenju pozitivnog stava prema samom B.L. Ovaj pristup daje kontekst njegove profesionalne etike, ali je upitne relevantnosti za članak o optužbama za seksualno nasilje. Tekst uključuje i saopštenje B.L. kojim se povlači sa čela političkog pokreta, i kojim se pozicionira kao borac za istinu i pravdu. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov članka može se smatrati primerom neutralnog i informativnog novinarskog izraza. Jednostavno prenosi ključnu činjenicu događaja o kom se izveštava, bez uvođenja određenog emocionalnog tona ili senzacionalističkih elemenata koji bi mogli pristrasno uticati na čitaoce. Upotrebom pasivne konstrukcije („B.L.* isključen“) i preciznim navođenjem agenta radnje isključivanja („na zahtev glumaca Beogradskog dramskog“), naslov se fokusira na činjenice ostavljajući čitaocu prostor za formiranje sopstvenog mišljenja. Sam glagol *isključiti* u datom kontekstu takođe ima neutralan ton, te ne doprinosi značenju dodatnim konotacijama. Ovaj pristup doprinosi percepciji objektivnosti i nepristrasnosti, jer izbegava upotrebu evaluativnih ili emocionalno obojenih izraza koji bi mogli implicirati krivicu ili nevinost. Naslov izbegava detalje o optužbama (o kojima će kontekstualno biti reči u samom tekstu), fokusirajući se na jedan konkretan događaj (isključenje iz predstave).

Formiranje narativa - od novinarske distance do implicitne karakterizacije: Članak se otvara neutralnim predstavljanjem teme – događaja i aktera – držeći se fokusa na činjenicama bez određenog emocionalnog tona ili evaluativnih izraza. Kombinacija aktivne i pasivne konstrukcije sa jasno obeleženim ulogama („Beogradsko dramsko pozorište... navelo“, „na zahtev većeg dela ansambla“, „B.L.* izuzet“) ostavlja utisak objektivnosti i nepristrasnosti, te omogućava čitaocima da formiraju sopstveno mišljenje na osnovu predstavljenih informacija. Isti utisak se zadržava i u nastavku članka koji takođe neutralno, uz pomoć pravne terminologije, daje pregled konteksta i sudskog procesa koji je u toku („u rukama nadležnih institucija“, „slučaj je predat Višem Tužilaštvu u Beogradu“, „pozvan da se... izjasni“).

Međutim, kako članak napreduje, narativ se suptilno menja, prelazeći od početne neutralnosti ka implicitnoj karakterizaciji aktera priče. Već u pregledu slučaja, nagoveštava se žrtvena pozicija B.L. formulacijom „danim izložen javnosti“. Priloškom odredbom se sugerise kontinuirani medijski pritisak i stvara slika položaja B.L. kao izazovnog, teškog, i potencijalno nepravdom izazvanog. Pasivna konstrukcija sa druge strane naglašava njegovu pasivnu ulogu u slučaju, nevoljno učestvovanje u priči, te nametanje od strane drugog lica.

Dok se u početku fokusira na činjenice i pravne korake, druga polovina teksta obrađuje profesionalnu dimenziju B.L., što uvodi implicitnu pozitivnu karakterizaciju same njegove ličnosti. Naglašavanjem profesionalnih kvaliteta i njihovim uvezivanjem sa moralnom dimenzijom balansira se negativan ton optužbi. Ovakva struktura teksta služi kao diskurzivna strategija kojom se

⁶⁰ *Politika Online*. (2021, 25. mart). *Лечић искључен из представе на захтев глумаца београдског драмског*.

uspostavljena početna objektivnost u percepciji čitalaca prenosi i na delove teksta sa elementima subjektivnosti ili implicitnim porukama.

Karakterizacija aktera - B.L. i D.Š:

- „u uspešnoj predstavi“:

Isticanjem povezanosti B.L. sa uspešnim umetničkim projektom uspostavlja se ton pozitivne karakterizacije. Korišćenje prideva *uspešan* sugerise se da je predstava dobro primljena i cenjena, što implicitno govori o kompetenciji B.L. i vrednosti u pozorišnoj zajednici, a potencijalno i njegovom karakteru. Povezivanje B.L. sa uspehom predstave oslanja se na jezičku strategiju pozitivnog vrednovanja, pri čemu se njegova uloga u projektu automatski vidi kao doprinos uspehu, jačajući njegovu profesionalnu reputaciju te stvarajući sliku njega kao talentovanog i važnog člana pozorišnog ansambla.

- „uskočio... da zameni originalnog glumca... koji je već bio narušenog zdravlja“:

Ovim se u prvi plan stavlja saosećajnost B.L, te njegovu spremnost da pomogne u teškim situacijama. Upotreba neformalnog glagola *uskočiti* implicira brzinu i voljnost u reagovanju, te stvara sliku B.L. kao nesebičnog kolege koji je spreman da preuzme odgovornost kada je to potrebno. Pozitivna slika se pojačava insistiranjem na saosećanju prema kolegi opisanom frazom „narušenog zdravlja“, što posledično izaziva empatiju i prema samom B.L. dok se njegov postupak prikazuje kao plemenit i nesebičan.

- „junaka romana i predstave“:

Iako nije relevantna za kontekst priče niti optužbi za rodno zasnovano nasilje, ova imenička fraza jača ulogu B.L. kao važnog i pozitivnog aktera, povezujući ga sa glavnim likom u romanu, odnosno predstavi u kojoj igra. Imenica *junak* nosi snažnu pozitivnu konotaciju, te implicira hrabrost, dobrotu i ispravnost. Slika herojstva deo je posredne karakterizacije B.L. prema kojoj se poistovećivanjem sa likom kog igra u predstavi pozitivno oblikuje čitalačka percepcija o njegovom ličnom integritetu, što može uticati i na to kako će čitaoci videti njegovu ulogu u krivičnom delu za koje ga je optužila D.Š.

- „povlači (se) sa čela pokreta“:

Na ovaj način, B.L. se prikazuje kao odgovoran lider spreman da lične interese podredi dobrobiti ideje u koju veruje. Njegova odluka da se povuče kako bi zaštitio svoje kolege i organizaciju od negativnih posledica optužbi predstavlja ga kao nesebičnog i odgovornog vođu (imenička fraza „čelo pokreta“).

- „kako njegova borba za istinu ne bi nanosila štetu svima onima sa kojima učestvuje u borbi protiv, kako tvrdi, ‘zlokobnog režima’“:

Prepričane reči B.L. pozicioniraju ga kao borca za pravdu i istinu. Imenička fraza „borba za istinu“ evocira slike poštenja, integriteta i posvećenosti istini, dok se imenička fraza „zlokobni režim“ oslanja na snažnu negativnu konotaciju pri opisivanju njegovog protivnika u toj borbi, implicitno poručujući da je sila kojoj se on suprotstavlja velika i opasna. Slika koja se jezički stvara jeste slika B.L. heroja koji se bori protiv velikog zla. Ovo posledično oblikuje narativ u njegovu korist. Imenice „borba“ i „režim“ uspostavljaju narativ kao sukob između dobra i zla, stavljajući B.L. na stranu pravde. Jake emocionalne i moralne konotacije služe oblikovanju stavova čitalaca koji su podstaknuti da B.L. vide kao hrabru i pravednu osobu koja se bori za više ciljeve uprkos ličnim izazovima.

- „Ovo je moja lična borba za odbranu svog integriteta, imena i profesionalnog ugleda i ne želim da opterećuje sve one koji su iskreni borci za normalnu, slobodnu i demokratsku Srbiju“:

Odabir izjave B.L. koja će biti direktno prenetu u tekstu predstavlja ga kao individuu koja se bori za osnovne vrednosti i stečeni ugled. Imeničke fraze poput „lična borba“ i „odbrana svog integriteta“, impliciraju neosnovanost i nepravедnost optužbi protiv njega. Evociraju slike poštenja, časti i profesionalnog dostojanstva, zaokružujući tako pozitivnu karakterizaciju. Glagolska fraza „ne želim da opterećujem“ ciljano ističe njegovu nesebičnost i brigu za druge. One koji ga podržavaju i koji mu veruju definiše imeničkim frazama „iskreni borci“ i „normalna, slobodna i demokratska Srbija“, povezujući ih sa idealima, pozitivnim vrednostima i višim ciljevima, a preko njih i sa samim sobom.

D.Š. je u tekstu prikazana šturo i jednostrano, kroz pregled optužbi koje je iznela protiv B.L, te imeničkom frazom „mlađa koleginica“. Ovim se umanjuju njen profesionalni status i identitet, a ona sama se predstavlja kao manje važna u odnosu na B.L. Njena perspektiva nije detaljnije obrađena, a tekst je marginalizuje ne dajući joj isti prostor za karakterizaciju ili kontekstualizaciju kao što daje B.L. S obzirom na to da je tekst objavljen pre odbacivanja krivične prijave, ne se može reći da postoji opravdanje za jednostranu perspektivu, te je princip objektivnosti ovim narušen.

Analiza komentara (od 59 na dan 25. jun 2024):

- „Podrska D.Š*“:

Prvi komentar direktno iskazuje podršku D.Š. uprkos pozitivnoj karakterizaciji B.L. u članku. Ovaj komentar je kratak, ali snažnog efekta, jer jasno stavlja do znanja da komentator/ka veruje u optužbe koje je iznela D.Š. U kontekstu članka koji implicitno favorizuje B.L. kroz pozitivne opise njegove profesionalne etike i ličnih vrednosti, ovaj komentar pokazuje prepoznavanje značaja svedočenja, bez obzira na društveni status ili pozitivnu medijsku sliku onog protiv koga su optužbe iznete, pogotovo dok je sudski proces i dalje u toku.

- „Smejuriya. Na šta je ovaj naš svet spao, strašno. Mada i B.L.* je sam umnogome doprineo ovome, kao agent američkog liberalizma i profesionalnog feminizma. Pa eto mu ga sad. I sam je jedan od prvih skočio protiv M.A. Mada, ja i dalje verujem da ovo neće prerasti u srpski MeToo i u sezonu lova na muškarce. Nema izgovora za neprijavlјivanje silovanja! A drage dame, otrpите kad vam neko kaže da imate dobre noge. Kako uostalom mislite da proživite svoj život sa svim preprekama i nedaćama?“:

Drugi komentar kritikuje situaciju opisanu u članku i izražava sumnju u optužbe, smatrajući ih preteranim. Ovaj stav može biti posledica implicitne pozitivne karakterizacije B.L. u tekstu, gde se kroz naglašavanje njegovih profesionalnih i moralnih vrednosti čitaocima sugerіše da je on kredibilna i ugledna osoba. Kroz ovakvu karakterizaciju, članak može uticati na percepciju čitalaca, te ojaćati sumnju prema optužbama i sklonost ka odbrani B.L.

Dalje implicira da je B.L. kriv, ali zbog svojih političkih stavova, dodajući sloj kritike koji se odnosi na njegov politički angažovman. Ovo može ukazati na to da komentator/ka veruje kako su optužbe motivisane političkim razlozima, a ne stvarnim događajima. Komentator/ka izražava i frustraciju trenutnim stanjem u društvu („Na šta je ovaj naš svet spao“), ali u kontekstu pokreta #MeToo koji je u komentaru poistovećen sa targetiranjem muškaraca („sezona lova na muškarce“). Komentar pokazuje kako neuravnotežen i nekritički medijski pristup optužbama za rodno zasnovano nasilje može doprineti osnaživanju postojećih stereotipa.

- „Sud ne uređuje međjuljudske odnose. Niti je svima nama bitno šta će da kaže sud da bismo imali svoje mišljenje. Ovde se radi o ekstremno popularnoj javnoj ličnosti koja je bila neka vrsta uzora pristojnosti. Slavan i kao glumac i kao ministar i kao političar. Otud je prirodno da mediji pišu o tome. Važno je da se u društvu kreira atmosfera u kojoj se žene poštuju. A za to su nam potrebni pravi muškarci. Koji će svojim stavom da obeshrabre svaki čin omalovažavanja i uznemiravanja žena“:

Autor/ka ovog komentara odgovara na narativ iz teksta, koji implicitno favorizuje B.L., podsećajući na širi društveni značaj podrške žrtvama i transparentnosti. Naglašava se da transparentnost i odgovornost, ne samo na pravnom nivou već i u javnom mnjenju, mogu doprineti većoj društvenoj pravdi i ravnopravnosti, što odražava prepoznavanje značaja medijske uloge u promeni normi i ponašanja koja omogućavaju seksualno nasilje.

- „One koji se bave zaštitom građana pustimo da to i cine. Nase, građansko bavljenje ovim slučajem nista ne resava niti pomaze, naprotiv- odmaze. Pravimo od nase zemlje jos 1 rijaliti u nizu, kao da je istih malo. Bombastični naslovi novinara koji deluju vise kao piromani nego novinari i gladna gomila mesozdera koja zaboravlja da je vreme posta. Sacekajmo presudu. Onda bacimo kamen na jednog ili drugog. Ili ostavimo ga na zemlji, i postavimo na njega jos jedan kamen, pa jos jedan. Sagradicemo bolje drustvo..“:

U skladu sa delom narativa koji odgovornost za donošenje suda ostavlja institucijama, ovaj komentar kritikuje medijsku senzacionalizaciju i formiranje javnih osuda pre odluke suda. Ovim se implicitno podržava ideja da mediji i javnost ne bi trebalo da prejudiciraju krivicu ili nevinost, dok se podržava ideja da se pravda najbolje dostiže kroz institucionalne procese, i naglašava potreba za smirenom i objektivnom analizom dokaza pre donošenja zaključaka.

Članak 5⁶¹: „B.L.*: Šteta koja mi je naneta ne može biti nadoknađena“

U članku lista Danas, objavljenom 13. jula 2021. godine u sekciji *Društvo*, B.L. reaguje na odbacivanje krivične prijave koju je D.Š. ranije podnela protiv njega. Tekst prenosi njegove izjave o šteti koju je pretrpeo usled optužbi i kritike javne osude koju je doživeo pre nego što je bilo kakav sudski postupak pokrenut. Članak se osvrće i na zabrinutost B.L. zbog društvene klime koja je, po njegovom mišljenju, doprinela brzoj osudi u medijima. Tekst prenosi viđenje okončanog postupka od strane B.L. i istovremeno se bavi pitanjem pretpostavke nevinosti koja u medijskoj obradi neretko bude zanemarena. U slučajevima rodno zasnovanog nasilja, balans između pretpostavke nevinosti i nepoverenja prema žrtvama teško se postiže. Opcija komentarisanja je dostupna.

Naslov: Naslov se oslanja na upotrebu emocionalno obojenog jezika kako bi privukao pažnju čitalaca na tekst koji sledi, istovremeno nagoveštavajući narativ koji sledi. Emocionalni ton naslova, uspostavljen imenicom *šteta* i glagolskom frazom „ne može biti nadoknađena“, implicira duboku emocionalnu i psihološku traumu koju je B.L. doživeo, povezujući se sa čitaocima na emocionalnom nivou. Ovaj, za Danas iznenađujuće senzacionalistički pristup u naslovu, ističe B.L. kao centralnu figuru čiji su lični bol i patnja ključni elementi za razumevanje događaja.

Imenica *šteta* kao centralni pojam izaziva emocionalnu reakciju i simpatiju čitalaca koja dobija sloj konačnosti i nepopravljivosti modalnom glagolskom frazom nemogućnosti („ne može biti nadoknađena“). Time naslov sugerise trajni karakter patnje B.L. i posledica koje se ne mogu ispraviti, što osnažuje emocionalnu komponentu. Ovaj jezički pristup u naslovu nije samo informativan, već čitaocima usmerava ka saosećanju sa B.L. i prepoznavanju njega kao jasno označene žrtve. Kontekst je u potpunosti izostavljen, te se oslanja na *apriori* upoznatost čitalaca sa slučajem.

Formiranje narativa - lične i društvene posledice: Izjave B.L. koje su našle svoje mesto u tekstu detaljno prikazuju njegovo viđenje posledica optužbi po njega samog, ali i po društvo uopšte. Zadiranje u ličnu sferu ima za cilj da istakne emocionalnu i psihološku traumu koju je B.L. kako tvrdi, doživeo, dok društvena dimenzija kontekstualno proširuje uticaj slučaja. Direktni pristup citiranju omogućava čitaocima da naizgled iz prve ruke razumeju njegove unutrašnje konflikte i razočaranje, ali ih i podstiče da podele njegovo viđenje slučaja.

⁶¹ Dnevni list Danas. (2021, 13. jul). Lečić: Šteta Koja Mi Je Naneta ne može Biti Nadoknađena.

Njegova direktna izjava da se, iako nije kriv, ne oseća kao pobednik, ukazuje na njegov utisak o gubitku i nepravdi uprkos formalnom pravnom ishodu. Upotreba imenice *pobednik* u datom kontekstu čitaocima predstavlja ideju da su optužbe ostavile trajne posledice na njegov život, sugerišući da u ovakvim situacijama nema pravih pobednika. Slikovitost ove imenice podržava viđenje trajne emocionalne i društvene štete, simbolizujući pobedonosan izlazak iz bitke, ali uz velike gubitke (lične i društvene) koji gotovo poništavaju vrednost same pobeđe. Time se u prvi plan stavlja složenost i dubina uticaja slučajeva rodno zasnovanog nasilja na sve uključene strane, te sugerise da pravda nije jednostavno pitanje formalnog ishoda, već neophodno mora uključiti i emocionalnu i društvenu dimenziju. Opisivanje perioda od prvog iznošenja optužbi do odbacivanja prijave D.Š. pridevskom frazom „izuzetno težak“, uz dodatno vremensko određenje „skoro četiri meseca“, podržava se uspostavljena sliku kontinuirane patnje koja je ostavila trajne posledice po ličnu dobrobit i profesionalnu reputaciju B.L.

Sa druge strane, društvene posledice istaknute u prenetim izjavama B.L. reflektuju šire implikacije javno iznetih optužbi za rodno zasnovano nasilje. Izjava da je „nenadoknadiiva šteta naneta i svim pravim žrtvama nasilja u našoj zemlji i regionu“ implicira da D.Š. nije prava žrtva, što u kontekstu odbacivanja krivične prijave nije u potpunosti neopravdano, ali se može smatrati nekritičkim jezičkim izborom. Imenička fraza „prave žrtve nasilja“ uvodi dihotomiju *pravo-lazno* u kontekst žrtava nasilja. Ova podela, iako u tekstu naizgled poziva na uzdržavanje od javnog suda, može značajno narušiti poverenje i podršku prema onima koji istupe sa optužbama i stvoriti atmosferu sumnje i nepoverenja prema njihovim iskazima. Time se posredno ojačava kultura ćutanja i žrtve suštinski obeshrabruju da istupe.

Imenička fraza „nenadoknadiiva šteta“, kao preformulisani deo naslova, oslikava trajan i neizbrisiv uticaj na život B.L, naglašavajući da posledice optužbi ne mogu biti popravljene, dok lokacijsko određenje „u našoj zemlji i regionu“ širi kontekst izjave na regionalni nivo, čineći ga u očima čitalaca relevantnijim, a same posledice težim.

Formiranje narativa - pretpostavka nevinosti: Uključivanjem odabranih izjava B.L. tekst ističe i značaj poštovanja pretpostavke nevinosti, insistirajući na tome da je medijska osuda često preuranjena i neosnovana. Ukazuje se na to da nepoštovanje pretpostavke nevinosti u javnom, medijskom diskursu može imati ozbiljne posledice po pravičnost i integritet pravnog sistema. Iako je poruka o poštovanju pretpostavke nevinosti važna, njenim nekritičkim izdvajanjem se otvara prostor za manipulaciju i pristrasnost, posebno u medijskom izveštavanju, gde senzacionalizam može prevladati nad objektivnošću i pažljivom analizom činjenica.

Delovi izjava poput „požurili da iznesu završnu reč“ i „osuđen pre suđenja“ stvaraju sliku brzopletih i neodgovornih reakcija javnosti i medija. Impliciraju da se sud javnosti donosi bez dovoljno dokaza i analize, te bez pravosnažne sudske odluke. Značaj pretpostavke nevinosti ogleda se i u identifikaciji iste frazom „jedno od osnovnih ljudskih prava“, čime se ističu značaj i težina ove pravna norma u pre svega društvenom, ali i civilizacijskom kontekstu. Imenička fraza „osnovno ljudsko pravo“ samim tim insistira na univerzalnoj i neotuđivoj prirodi pretpostavke nevinosti, postavljajući je na isti nivo sa drugim prepoznatljivim fundamentalnim pravima kao što su pravo na život, slobodu i sigurnost⁶². Ova imenička fraza poziva na ideje pravde, jednakosti i moralnog integriteta, te implicira da je poštovanje pretpostavke nevinosti neophodno za obezbeđivanje pravičnosti i da se bez nje ne može govoriti o istinskoj pravdi. Pridev *osnovno* upotpunjuje stav da je reč o pravima koja su temelj svakog civilizovanog društva i koja se moraju bezuslovno poštovati.

⁶² Pretpostavka nevinosti formalno je prepoznata kao jedno od osnovnih ljudskih prava u nekoliko ključnih međunarodnih dokumenata, uključujući: Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima (UDHR, član 11, stav 1), Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR, član 14, stav 2), Evropsku konvenciju o ljudskim pravima (ECHR, član 6, stav 2), Američku konvenciju o ljudskim pravima (ACHR, član 8, stav 2), i Afričku povelju o ljudskim i narodnim pravima (ACHPR).

Pretpostavka nevinosti je nesumnjivo ključna za osiguranje pravičnog suđenja i zaštitu prava optuženih. Međutim, u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, primena ove pravne norme postaje posebno delikatna. Dok je poštovanje pretpostavke nevinosti neophodno za očuvanje integriteta pravnog sistema i zaštite ličnosti, preterano i nekritičko insistiranje na njoj može dovesti do nepoverenja prema žrtvama i zanemarivanju njihovih iskustava. Mediji, često vođeni senzacionalizmom, mogu dodatno zakomplikovati situaciju, prikazujući optužene kao žrtve javne osude, dok se žrtve nasilja često marginalizuju a njihovi glasovi se ne čuju dovoljno jasno.

Manipulacija pretpostavkom nevinosti može se koristiti kao sredstvo za diskreditaciju žrtava i zaštitu optuženih, posebno kada su oni moćne i uticajne osobe. To može rezultirati dodatnim pritiskom na žrtve da ćute i ne prijavljuju nasilje, te doprineti održavanju kulture ćutanja i nekažnjivosti. Dok je pretpostavka nevinosti zaista od suštinskog značaja, medijski i javni diskurs joj, pogotovo u slučajevima rodno zasnovanog nasilja, moraju pristupiti pažljivo i balansirano tako da izbegavaju brzoplete osude, ali da istovremeno pruže prostor i podršku žrtvama. Jezik koji se koristi u izveštavanju i javnom diskursu igra ključnu ulogu u oblikovanju stavova javnosti, te postaje od presudnog značaja pri obezbeđivanju poštovanja svih uključenih strana.

Analiza komentara (od 8 na dan 26. jun 2024. godine):

- „Pa nije ovo konacno, ima tu jos stepenica do pravde“:

Prvi komentar izražava sumnju u konačnost odluke tužilaštva, nagoveštavajući da pravda još uvek nije u potpunosti zadovoljena. Sugerise nepoverenje u pravni sistem i implicira da bi dalji pravni koraci mogli promeniti ishod. Može se interpretirati i kao podrška nastavku borbe u ovom slučaju.

- „Pretpostavljam da ce se uskoro uclaniti u stranku*, pravac glavni odbor“:

Sarkazam je u drugom komentaru upotrebljen kako bi se implicirala politička povezanost i zaštita koju bi B.L. mogao dobiti od određene stranke. Politički kontekst je u ovom slučaju sredstvo koje dovodi u pitanje nepristrasnost pravnog sistema i ukazuje na potencijalnu političku manipulaciju istim. Upravo kroz sarkazam, komentator/ka izražava nepoverenje prema institucijama u ovom slučaju i nagoveštava da veruje u istinitost optužbi.

- „Jedna da laže, ali dve?“:

Aludirajući na javno (ali ne i pravno) iznošenje optužbi glumice M.I.⁶³ protiv B.L., komentator/ka u ovom slučaju ukazuje na to da je mala verovatnoća da je više optužbi istog karaktera protiv iste osobe lažno. Pozivajući se na logiku, komentar u određenoj meri podržava narativ da veći broj optužbi može ukazivati na njihovu verodostojnost. Može se interpretirati kao podrška D.Š. i M.I., te skepticizam prema odluci tužilaštva da odbaci krivičnu prijavu.

- „L.* je bio I ostace veliki glumac I covek“:

Komentator/ka u ovom slučaju izražava poverenje u sudsku odluku da odbaci krivičnu prijavu D.Š., te implicitno povezuje profesionalne uspehe B.L. i optužbe sa kojima se suočio. Imeničke fraze poput „veliki glumac i čovek“ imaju snažan emocionalni naboj i govore o idealizovanoj slici o B.L., sugerišući da njegovi profesionalni i lični kvaliteti nadmašuju bilo kakve optužbe. Fokus na pozitivnim aspektima ličnosti i karijere B.L. može stvoriti percepciju da su same optužbe manje važne ili čak da nemaju dovoljnu težinu da utiču na javnu percepciju B.L.

⁶³ Glumica M.I. javno je iznela optužbe protiv B.L. u aprilu 2021. godine, optužujući ga za seksualni napad koji se, kako je navela, desio 1978. godine. Iako je optužbe iznela javno, kako bi podržala slučaj D.Š., iste nisu bile predmet pravnog postupka.

Članak 6⁶⁴: „B.L.* o optužbama D.Š.*: ‘Sve je ovo bila nameštaljka i kobna spletkaa...’

“

Tekst objavljen u Nedeljniku 6. novembra 2021. godine u sekciji *Društvo* prikazuje stranu priče B.L. o optužbama za seksualno nasilje (koje su u trenutku objavljivanja članka već odbačene na sudu). Već sam urednički izbor da se tekst o rodno zasnovanom nasilju nađe u društvenoj sekciji ukazuje na to da će priča biti predstavljena kao deo šireg društvenog konteksta. Članak navodi izjave B.L. iznete tokom njegovog gostovanja na jednoj televiziji, u kome on negira optužbe, i implicitno kritikuje D.Š. za način na koji ih je iznela – prvo medijima a tek kasnije policiji. Argumenti izneti u tekstu fokusiraju se na nedostatak adekvatnih dokaza usled čega je prijava i odbačena. Iako se članak oslanja na perspektivu jedne strane, odabir izjava koje će biti uključene u članak, i samim tim formirati narativ, dotiče se društvenog konteksta i fenomenologije nasilja, te se ne može smatrati senzacionalističkim u tabloidnom smislu. Ipak, iako je narativ nevinosti B.L. potpuno opravdan nakon sudske odluke, tekst Nedeljnika suviše se približava pretvaranju istog u narativ o krivici D.Š. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Snažan i emotivno obojen jezik u naslovu odmah privlači pažnju čitalaca, a upotreba jasno obeleženog (dvema tačkama i znakovima navoda) direktnog citata doprinosi utisku neposrednosti i autentičnosti. Time se postiže i određeni nivo novinarske distance od iznetih informacija, omogućavajući čitaocima da shvate da su ove tvrdnje deo izjave B.L, a ne nužno činjenice ili zaključci samih novinara. Iako ovaj pristup balansira između senzacionalističkog privlačenja pažnje i očuvanja profesionalne etike novinarstva, jezički izbori tu ravnotežu narušavaju.

Imenica „nameštaljka“ i imenička fraza „kobna spletkaa“ nose konotacije manipulacije i zlobe, i uspostavljaju narativ u kojem je B.L. prikazan kao žrtva složene i namerno konstruisane zavere, stvarajući okvir kroz koji će čitaoci interpretirati ceo članak. Imenica „nameštaljka“ implicira da su optužbe D.Š.bile deo plana da se našteti B.L, dok „kobna spletkaa“ sugerise smrtonosne i dalekosežne posledice takve manipulacije pravosudnog sistema i javnog mnjenja. Ovi jezički elementi traže emocionalnu reakciju i zadržavaju čitalačku pažnju, ali i usmeravaju čitaoca da zauzmu određeni stav prema događajima opisanim u članku. Time se ističe nevinost B.L. i pozicija žrtve, ali i suptilno uvodi uloga zlikovca koja će u tekstu implicitno biti dodeljena D.Š.

Emocionalno obojen jezik:

- „kategorički negira“:

Ova glagolska fraza implicira apsolutno i bezuslovno odbacivanje svih optužbi, predstavljajući čitaocima odlučnost B.L. i njegovo nepokolebljivo uverenje u sopstvenu nevinost. Time se čvrstina njegovih argumenata stavlja u prvi plan, a o njemu se stvara slika prema kojoj on ne samo da veruje u svoju nevinost, već i odlučno i bezrezervno stoji iza svake svoje tvrdnje. Prilog *kategorički* nosi konotaciju odlučnosti i sigurnosti, te doprinosi formiranju narativa u kojem se B.L. pojavljuje kao nepravedno optužena žrtva koja se odlučno bori za istinu i pravdu.

- „mašu nepostojećim dokazima“:

Ova slikovita i gotovo neformalna fraza efikasan je retorički alat za diskreditaciju optužbi koje je iznela D.Š. Implicira da argumenti i dokazni materijal koje je predstavila sudu i javnosti nisu validni i činjenično zasnovani, te da sam slučaj posledično nema kredibilitet. Glagol *mahati* upotrebljen je u prenesenom smislu i samim tim izuzetno slikovito predstavlja kako D.Š. i njen pravni tim namerno zamajavaju javnost nečim što nije istinito u želji da privuku pažnju. Pridev

⁶⁴ Nedeljnik.rs. (2021, 6. novembar). *Branislav Lečić O Optužbama Danijele štajnfeld: “Sve je ovo bila nameštaljka i Kobna Spletkaa...”* Nedeljnik.

nepostojeći upotpunjuje sliku o potpunoj neosnovanosti njenih tvrdnji, ali i sliku o B.L. kao žrtvi manipulacije.

- „farsa za javnost“:

Imenica *farsa* ima izrazito negativnu konotaciju, te implicira prevaru i obmanu. Ponovo se sugerije da optužbe nemaju činjeničnu osnovu i da su deo šire manipulativne strategije usmerene protiv B.L. Ova reč evocira slike pozorišnog izvođenja, nečega što je lažno i postavljeno za publiku („za javnost“). Ovakav jezički izbor stavlja fokus na navodnu manipulaciju i neiskrenost D.Š.

- „znaš li ti ko sam ja“:

Izjava iz audio snimka ukazuje na pretnju ili zastrašivanje D.Š. od strane B.L. Ovo retoričko pitanje svojim tonom i sadržajem nosi konotaciju moći i dominacije, i uobičajeno sugerije da govornik koristi svoj društveni ili profesionalni status kao sredstvo pritiska ili kontrole. Međutim, kako je u tekstu deo odgovora B.L. na optužbe, u kojem tvrdi da je snimak montiran, neutrališe negativan utisak koji sama izjava može ostaviti. Argument o montaži snimka preusmerava fokus sa sadržaja izjave na pitanje njene autentičnosti i integriteta dokaza. Ovaj svojevrsan jezički manevar vraća kontrolu nad narativom, potkopavajući potencijalno štetne posledice koje bi izjava mogla imati na njegovu reputaciju.

- „Tek u martu je došao red na mene, kada je pustila prvi glas i uperila prstom na mene“:

Ovaj citat implicira da je B.L. bio metodično targetiran i optužen u onom trenutku kada je to moglo koristiti D.Š. Izbor reči podržava narativ u kojem se B.L. prikazuje kao žrtva zloknog plana. Fraza *doći na red* u datom kontekstu ukazuje na to da su optužbe za seksualno nasilje bile deo unapred smišljenog plana u kom su različiti pojedinci ili događaji sledili određeni redosled kako bi se postigao predviđeni efekat. Takođe, ukazuje na to da B.L. nije prva „žrtva“ D.Š, odnosno da nije prvi muškarac protiv koga je navodno oportunistički iznela slične optužbe. Vremenska rečenica „kada je pustila prvi glas i uperila prstom na mene“ evocira živopisne slike svedočenja i javnog razotkrivanja, te čitaocima navodi da prihvate da je D.Š. namerno i sa predumišljajem usmerila pažnju javnosti na B.L. u trenutku kada je to za nju bilo najpogodnije. Neformalnost i preneseno značenje izraza *pustiti glas* i *uperiti prstom* doprinose efikasnom prenošenju poruke B.L. i utisku neformalne, direktne komunikacije između njega i čitalaca.

- „Prirodno je da gledaoci poveruju u tu priču, čak bih i ja možda poverovao“:

Fraza „prirodno je“ uspostavlja odnos empatije i razumevanja između B.L. i čitalaca, prepoznajući logičku uverljivost optužbi. Glagol *poverovati* u datom kontekstu ipak jasno odbacuje njihovu istinitost, i uvodi dimenziju dobro smišljene prevare. Formulacijom „čak bih i ja“ odnos empatije pretvara se u osećaj zajedništva u suočavanju sa potencijalnim obmanama.

- „nisam je ni pipnuo“:

Kratkoća i odlučnost ove izjave čine je izuzetno uverljivom i moćnom u kontekstu negiranja optužbi za seksualno nasilje. Sa samo četiri reči, ova rečenica prenosi jasnu poruku i ostavlja malo prostora za dvostruko tumačenje. Upotreba prvog lica jednine („nisam“) u negaciji glagola *pipnuti* stvara sliku potpunog odsustva fizičkog kontakta, čime se odbacuju sve optužbe o bilo kakvom neprikladnom ponašanju. Sam glagol *pipnuti* ima snažnu konotaciju minimalnog fizičkog kontakta i fizičke interakcije između B.L. i D.Š.

Formiranje narativa - odabir citata: Direktno citiranje u tekstu fokusira se na izjave B.L, pažljivo odabrane kako bi uspostavile narativ njegove odbrane i nevinosti (potvrđene odlukom tužilaštva). Omogućavaju čitaocima da vide njegovu stranu priče na način koji je dosledan i uverljiv, te uključuju tvrdnje o njegovoj nevinosti, alibijima, diskreditaciji dokaznog materijala.

Jedan od ključnih delova u tekstu odnosi se na izjavu B.L. o značaju prijavljivanja nasilja policiji, a ne medijima. Ovom izjavom članak prenosi njegovu kritiku načina na koji je D.Š. iznela optužbe, te stavlja naglasak na formalne procedure i ukazuje na to da ozbiljna pitanja treba rešavati unutar pravnog sistema. Ova izjava ima širi društveni kontekst i može poslužiti kao argument za reformu načina na koji se ovakvi slučajevi prijavljuju i obrađuju, ali i kao poziv na odgovornost.

Tekst se završava informacijom o odbijanju prigovora advokata D.Š. na odluku tužilaštva, čime se čitavom slučaju daje formalni zaključak. Međutim, uprkos naziranju šireg društvenog konteksta, tekstu nedostaje dublja analiza problema seksualnog nasilja i izazova sa kojima se suočavaju žrtve. Fokus na odbrani B.L. može zaseniti značaj tih pitanja, što posledično može uticati na percepciju čitalaca o optužbama za seksualno nasilje i (uglavnom) ženama koje ih iznose. Iako tekst teži zadržavanju određenog nivoa objektivnosti i profesionalizma u izveštavanju, insistiranje na narativu o obmani potencijalno implicitno podržava narativ o krivici i manipulaciji D.Š.

Analiza komentara (od 3 na dan 20. jun 2024):

- „Kaze nas narod gde ima dima ima i vatre. Ziveli“:

U ovom slučaju komentator/ka koristi narodnu izreku „gde ima dima, ima i vatre“ kako bi sugerisao/la da je uprkos sudskoj presudi moguće da optužbe protiv B.L. nisu bez osnova. Iako je komentar kratak, nagoveštava da čitalac/čitateljka veruje u to da u optužbama ipak ima istine, te osporava narativ o potpunoj nevinosti B.L. predstavljen u tekstu.

- „L.*! Znam taj dvolicni, lažljivi soj. Ti fini, intelektualci, mamini sinovi, dvolicna gospoda... Znam te zvezde velikane i njihove zakulisne radnje. Ne budimo naivni ni deca. Sve joj verujem. Izgleda da je bila u pravu sto ga nije odmah prijavila Narocito u to vreme. Samo je pogresila sto je to uradila sada. A naravno da treba da plati...“:

Drugi komentar izražava snažno nepoverenje prema B.L. i onima koje percipira kao slične njemu koristeći se imeničkim frazama izuzetno negativne konotacije neiskrenosti poput „dvolični, lažljivi soj“ i „dvolična gospoda“. Imeničkom frazom „zakulisne radnje“ oštro kritikuje B.L. i druge javne ličnosti, nagoveštavajući da su njihovi postupci van očiju javnosti vredni osude. Kratkim rečenicom „sve joj verujem“ jasno pokazuje podršku D.Š. i ističe da je njena odluka da slučaj ne prijavi odmah bila opravdana usled tadašnjih društvenih okolnosti koje su bile nepovoljne za prijavljivanje takvih krivičnih dela. Implicira da su okolnosti i danas nepovoljne.

- „Pustite coveka da dise! Da li vi uopste znate ko je D.*? Zagrebite u njenu biografiju! Kako rece tasta L.*! Ona je zena najbolje rekla! A kad tasta kaze to ima tezinu“:

Treći komentar zauzima odbrambeni stav prema B.L, snažno apelujući na čitaoce da ga ostave na miru. Komentar sugerise da čitaoci ne znaju dovoljno (implicitno loših informacija) o D.Š. i poziva ih da istraže njenu biografiju kako bi stekli bolji uvid. Referenca na taštu B.L, koja ga je i podržala, upotrebljena je kao argument autoriteta, uz navod da njene reči imaju posebnu težinu i kredibilitet. Komentar jasno podržava narativ iz teksta o nevinosti B.L. i kritikuje D.Š, sugerišući da postoji nešto u njenoj prošlosti što bi moglo podržati njegovu verziju događaja.

IX 8. Jezik medija u slučaju VIII

Članak 1⁶⁵: „TEŠKE GADOSTI! M.A. tokom silovanja tražio devojčicama da izgovaraju DESET BOŽIJIH ZAPOVESTI! Razlog je tek ZA ZAPREPAŠĆENJE!“

Tabloid Srpski Telegraf (i njegov onlajn portal Republika) objavio je 19. januara 2021. godine tekst u kom čitaocima pruža svojevrsni uvid u optužbe protiv M.A. U članku se navode

⁶⁵ Republika. (2021, 19. januar). *Teške gadosti! Mika Aleksić Tokom Silovanja tražio devojčicama da Izgovaraju Deset Božijih Zapovesti! Razlog Je Tek za zaprepašćenje!*. Republika.rs | Srpski telegraf.

izuzetno senzacionalistički detalji optužbi za seksualno nasilje, predstavljeni kao deo insajderske informacije izvora uključenog u zvaničnu istragu slučaja. Spominje se glumica M.R. kao prva koja je sa optužbama javno istupila, te kako se navodi, motivisala druge da urade isto. U skladu sa tipičnim tabloidnim pristupom izveštavanju, zlostavljanje se detaljno opisuje. Tekst je objavljen u sekciji *Hronika*, dok čitaoci nisu ostavljali komentare.

Naslov: Naslov članka osmišljen je sa ciljem da maksimizuje efekat šoka kod čitalaca. Upotreba imeničke fraze izuzetno negativne konotacije („teške gadosti“) u velikim slovima i uz znak uzvika odmah privlači pažnju i najavljuje priču koja izaziva gotovo telesnu reakciju moralnom izopačenošću koja je karakteriše. Naslov kombinuje religijski kontekst („deset božijih zapovesti“ – takođe velikim slovima) sa činom seksualnog zlostavljanja (eksplicitno navedenim imenicom *silovanje*), doprinoseći tako moralnom zgražavanju i osećaju užasnutosti. Efekat šoka pojačava se imenicom *devojčice* upotrebljenom kao označitelj žrtava seksualnog nasilja, koja nagoveštava pedofiliju kao jedan od najvećih društvenih tabua.

Predloška fraza „za zaprepašćenje“ (takođe u velikim slovima) upotrebljena kao određenje razloga za navedeni upliv religije u čin zlostavljanja obećava još šokantnih informacija koje će biti otkrivene u tekstu. Taktika naslućivanja koristi se da zadrži pažnju čitalaca i podstakne ih da nastave sa čitanjem, pritom povećavajući njihova očekivanja od teksta.

Karakterizacija aktera – „M.“ i „silovane devojke“: U tekstu, M.A. je opisan imeničkom frazom „čuveni učitelj glume“, što nedvosmisleno ukazuje na njegovu visoku poziciju i autoritet u društvu. Upotreba prideva *čuven* može se protumačiti kao pokušaj da se istakne kontrast između njegovog ugleda i ktivičnih dela za koje je optužen, a koja su prikazana kao šokantna i moralno neprihvatljiva. Oslovljavanje njegovim nadimkom („M.“) i u ovom tekstu doprinosi personalizaciji i humanizaciji njegove ličnosti, uspostavljaajući ličnu povezanost između njega i čitalaca.

Sa druge strane, žrtve su prikazane kroz fraze poput „glumica M.R.“, „jedna od silovanih devojaka“, i „jedna od zlostavljanih devojaka“. Upotreba punog imena i prezimena M.R. u izvesnoj meri ističe njenu hrabrost i individualnost dok sa druge strane može biti rezultat njenog sopstvenog statusa i prisustva u javnosti, te samim tim i pažnje koju posledično privlači. Sa druge strane, anonimizacija ostalih žrtava takođe može imati dvostruki efekat. Može se smatrati zaštitom njihovog identiteta koja je u slučajevima rodno zasnovanog nasilja izuzetno važna, dok ih može i dehumanizovati, svodeći ih na anonimne, upasivljene žrtve u mnoštvu sličnih slučajeva. Narativna viktimizacija njihovih ličnosti postiže se naročito ponavljanjem fraze „jedna od“, te karakterizacijom kroz prideve „silovana“ i „zlostavljana“ koje ujedno ostaju i njihova jedina karakterizacija.

Senzacionalistički jezik:

- „isplivavaju“:

Glagol *isplivati*, sa svojim osnovnim značenjem izlaska na površinu, u kontekstu medijskog diskursa ukazuje na informacije koje su do objavljivanja teksta bile sakrivene ili potisnute, ali sada postaju vidljive javnosti. Izbor ovog glagola podrazumeva element neočekivanosti, a svojim nesvršenim vidom i kontinuiranog otkrivanja detalja o zlostavljanju. Ovaj glagol nosi i negativnu konotaciju koja ga često povezuje sa nečistoćom ili nečim nepoželjnim, čime se narativ dodatno dramatiizuje. U datom kontekstu, ovaj glagol stvara živopisnu sliku detalja o zlostavljanju koji izbijaju na površinu poput prljavštine, čime se osigurava produženo interesovanje i izaziva emocionalna reakcija čitalačke publike.

- „nove gadosti“:

Imenica *gadosti* implicira moralnu i fizičku odvratnost, i jezički je izbor koji nedvosmisleno evocira moralno zgražavajući osećaj gađenja. Upotrebom prideva *nove* još jednom se ističe

kontinuitet šokantnih otkrića, čime se pažnja čitalaca zadržava, a oni sami ostaju u stanju trajnog gnušanja i iščekivanja daljih, još šokantnijih informacija.

- „šokantna ispovest”:

Upotreba prideva *šokantno*, izuzetno česta u tabloidnom izveštavanju, podstiče stanje iznenađenosti (obično negativne). Ovaj pridev implicira da je sadržaj otkrivene informacije toliko neočekivan i uznemirujući da onog ko ga pročita ostavlja u stanju fizičkog šoka. Sa druge strane, imenica *ispovest* nagoveštava intimno i lično otkrivanje, priznanje koje je do tad bilo neizgovoreno i sakriveno.

- „...nakon devet godina od silovanja”:

Ova vremenska fraza u fokus stavlja protok vremena između zločina i trenutka odluke o javnom istupanju. Kod određenog broja ljudi ovaj vremenski okvir može zaista izazivati zgražavanje, ali i saosećanje zbog dugotrajne patnje kroz koju je M.R. kako se u tekstu pretpostavlja, prošla pre nego što je iznela optužbe.

Međutim, u društvima koja nisu dovoljno osveščena o kompleksnosti fenomena rodno zasnovanog nasilja, takva vremenska odredba može biti upotrebljena i kao izraz sumnje u svedočenje žrtve. Često se postavlja pitanje zašto žrtva nije prijavila nasilje odmah ili zašto je čekala tako dugo, što može dovesti do društvene osude i dodatne viktimizacije. Sumnja u validnost svedočenja zbog protoka vremena zanemaruje psihološke i emocionalne barijere koje žrtve rodno zasnovanog nasilja često doživljavaju, uključujući (ne isključivo) strah od osude, stigmatizaciju, ili nepoverenje u pravosudni sistem. Sam nagoveštaj ovoga je izuzetno štetan jer potencijalno retraumatizuje žrtve i obeshrabruje druge da prijave nasilje, čime se perpetuiira kultura ćutanja žrtava i nekažnjivosti nasilnika. Stoga, ova i slične fraze moraju biti korišćene sa posebnom pažnjom i razumevanjem konteksta kako bi se izbegla nenamerna viktimizacija i kako bi se podržao stav ohrabriranja žrtava da prijave zločine bez obzira na vremenski razmak.

- „odlučila da progovori”:

Glagol *odlučiti* pruža izuzetno pojednostavljenu sliku istupanja sa optužbama za nasilje. Implicira da je reč o potpuno svesnoj, racionalnoj i namernoj odluci žrtve da iznese svoje iskustvo o seksualnom nasilju. Poistovećivanje iste sa jednostavnim činom volje u potpunosti ignoriše psihološku težinu seksualnog nasilja.

Ovaj glagol nosi konotacije svesti i kontrole, što potpuno zanemaruje činjenicu da mnoge žrtve seksualnog nasilja prolaze kroz dugotrajne faze traume, straha, stida i društvenog pritiska koji im otežavaju da govore o svojim iskustvima. Često se suočavaju sa osećanjem sramote, strahom od nepoverenja ili osude, pa čak i retraumatizacijom kroz sam pravosudni proces ili medijsku pažnju. Nekritička upotreba jezika može nehotice perpetuirati nerazumevanje i stigmatizaciju žrtava u društvu, čime se dodatno otežava njihova borba, ali i njihov oporavak.

- „strahovita iskustva”:

Upotrebom prideva *strahovit*, tekst ističe intenzitet negativnih emocija i terora koji su preživele žrtve seksualnog nasilja. Nosi konotacije ekstremne patnje, čime se sadržaj dodatno senzacionalizuje a podstiče snažna emocionalna reakcija kod čitalaca. Imenica *iskustva* podvlači trajnost i ukorenjenost ovih traumatičnih događaja u životima žrtava. I ovaj jezički izbor može dovesti do objektivizacije žrtava, pri čemu se njihova bol preusmerava na postizanje senzacionalističkog efekta, umesto da se pribegne empatičnom i podržavajućem narativu.

- „izvor iz istrage”:

Ova imenička fraza nameće utisak da čitaoci dobijaju pristup poverljivim i važnim informacijama. Taj utisak načelno povećava kredibilitet članka i jača interesovanje čitalaca.

Međutim, istovremeno otvara pitanje istinitosti i preciznosti pruženih informacija. Dok anonimnost izvora zaista u nekim slučajevima može poslužiti kao način da se zaštiti identitet pojedinaca uključenih u istragu, može i omogućiti plasiranje neproverenih ili senzacionalističkih informacija bez odgovornosti za njihovu tačnost. Iluzija objektivnosti i autoriteta zapravo može prikrivati potencijalnu pristrasnost ili neistinitost. Anonimnost na taj način može da oslabi kritički kapacitet čitaoca da proceni verodostojnost informacija koje su mu predstavljene, jer se oslanja na implicitno poverenje u novinara i medijsku kuću.

- „vrhunske emocije neophodne svakoj glumici”:

Jezički paradoks ove složene imeničke fraze nastaje kombinovanjem umetničkog izraza sa moralno neprihvatljivim postupcima. Fraza „vrhunske emocije“ obično nosi pozitivne konotacije i asocira na intenzivna i duboka osećanja ključna za uspešnu umetničku ekspresiju. Pridev *neophodan* u datom kontekstu pojačava iskrivljenu racionalizaciju zločina, predstavljajući je kao čvrstu i dokazanu. Međutim, upotreba ovog izraza u kontekstu zlostavljanja u prvi plan stavlja perversnost i moralnu izopačenost čitave situacije. Ova kombinacija pozitivno konotiranog izraza sa standardno negativnim konotacijama zlostavljanja stvara snažan kontrast koji dodatno zgražava čitaoce pojačavajući njihovu emocionalnu investiciju u priču.

- „...da piju hormone rasta kako bi im i grudi više porasle”:

Upotreba medicinske terminologije i tematike u kontekstu rodno zasnovanog nasilja u tabloidnom diskursu skandalizuje medijski izveštaj i šokira čitalačku publiku. Imenička fraza „hormoni rasta“ i namerna zavisna rečenica „kako bi im i grudi više porasle“ direktno opisuju manipulaciju i eksploataciju tela mladih devojaka i nedvosmisleno ukazuju na neetičko i nezakonito postupanje koje uključuje namerno narušavanje fizičkog razvoja i zdravlja. Specifično pominjanje grudi i rasta predstavlja takođe namerni fokus na seksualizaciji žena i fizičkim promenama koje je prate, što u datom kontekstu osigurava snažnu emocionalnu reakciju čitalaca.

- „zubima skidao gaćice”:

Eksplícitan i senzacionalistički orijentisan jezik u ovom slučaju stvara živopisnu predstavu zlostavljanja, pojačavajući već uspostavljeni emocionalni efekat na čitaoce. Upotreba imenice „zubi” u funkciji odredbe za način unosi specifičan ali ne i informativan detalj koji je istovremeno i morbidan i šokantan. Ukazuje na fizički kontakt koji je invazivan i intiman na vrlo uznemirujući način. Kombinacija glagola *skidati* i deminutivne imenice *gaćice* naglašeno je seksualna i, u svojoj nameri da šokira, neopravdano eksplicitna. Ovakvi detalji prelaze granicu između informativnog izveštavanja i eksploatacije traume žrtava za postizanje senzacionalističkog efekta i izazivanja emocionalne reakcije, a sve to na račun etičnosti i suptilnosti pri izveštavanju.

- „morala sam da izgovaram deset božijih zapovesti”:

Kao i u naslovu, u ovoj rečenici kombinuje se religijski kontekst sa činom seksualnog zlostavljanja. Ponovljena imenička fraza „deset božijih zapovesti” predstavlja simboliku svetosti, moralne čistote i vrednosti, što je u potpunoj suprotnosti sa kontekstom zlostavljanja u kom je upotrebljena. Ova kontradikcija dodatno ističe perversnost i moralnu izopačenost postupaka počinioca. Religijski elementi koriste se radi utvrđivanja narativa skandala i društvenog tabua, budući da se religijske i moralne norme grubo krše, i to u kontekstu krivičnog dela. Glagol *morati* implicira prisilu i kontrolu, te žrtve dodatno karakteriše kroz prizmu bespomoćnosti.

- „Kada bi završio, rekao bi mi da sam se upravo sjedinila sa Bogom”:

Kao i u prethodnom primeru iz teksta, čin seksualnog zlostavljanja predstavljen je jezikom religije i religijskih simbola. Glagol *završiti* u ovom kontekstu zlostavljanje predstavlja kao gotovo normalizovan, rutinski čin, te implicira njegovu redovnost i sistemsku, kontrolisanu prirodu koja zavisi od odluke jednog čoveka. Sjedinjenje sa Bogom kao racionalizacija seksualnog nasilja cilja

na izazivanje snažnog moralnog odgovora čitalaca, ali istovremeno povećava verovatnoću retraumatizacije žrtava, dok ni na koji način ne doprinosi informativnosti niti pomaže pri razumevanju fenomena rodno zasnovanog nasilja.

Članak 2⁶⁶: „EKSKLUZIVNO M.A.* i M.R.* na zajedničkoj fotografiji (FOTO)“

Tabloid Večernje novosti objavio je 22. januara 2021. godine članak o fotografiji na kojoj se nalaze M.A. i M.R., koja je M.A. ranije tog meseca optužila za seksualno zlostavljanje. Na fotografiji, nastaloj u junu 2013. godine, zabeležen je, kako se navodi, završetak kursa u školi glume. U članku se identifikuju i druga lica prisutna na fotografiji, uključujući i suprugu M.A. Tekst je kratak i neinformativan, te u senzacionalističkom maniru ne daje dublji uvid u kontekst. Implicitno, čitaocima može navesti na sumnju u optužbe M.R. prikazujući naizgled dobre odnose između nje i M.A., i na taj način ciljajući na osporavanje verodostojnosti njenih tvrdnji. S obzirom na to da je tekst objavljen u jeku medijskog interesovanja za slučaj, ova mogućnost postaje utoliko veća. Smešten je u sekciju *Društvo* sa mogućnošću komentarisanja od strane čitalaca.

Naslov i podnaslov: Upotreba prideva *ekskluzivno* na samom početku naslova, i to dodatno naglašenog velikim slovima, tipična je strategija senzacionalističkih medija za privlačenje čitalačke pažnje. Ovaj pridev nosi konotacije retкости i značaja, te implicira da je informacija koju članak prenosi jedinstvena i vredna pažnje. Nastoji da motiviše čitaocima da pročitaju vest kako bi dobili pristup informacijama koje nisu dostupne u drugim izvorima. U tom kontekstu, može se reći da je pridev *ekskluzivno* (pogotovo naglašen velikim slovima i početnom pozicijom) jezički marker senzacionalizma.

Imenička fraza „zajednička fotografija“ implicira bliskost između aktera, M.R. i M.A., te potencijalno implicira da optužbe koje se u tekstu tek površno navode nisu verodostojne.

Pored toga, dodatak skraćenog oblika imenice fotografija, takođe istaknut velikim slovima („FOTO“) pažnju usmerava ka vizuelnom elementu članka, sugerišući da pomenuta fotografija sama po sebi nosi važnu informaciju. Istaknuta i česta upotreba vizuelnih informacija ili vizuelnih dokaza u izveštavanju može se okarakterisati kao vizuelni senzacionalizam koji efikasno upotpunjuje svoj jezički pandan. Samim tim, neformalna imenica *foto* služi kao svojevrsni indikator vizuelne kulture savremenih medija, gde slike neretko imaju veliki senzacionalistički potencijal. Ovakav pristup može uticati na percepciju čitalaca, usmeravajući njihovu pažnju na površne aspekte priče, umesto na detaljniju analizu kontekstualnih informacija.

Jezička karakterizacija aktera – M.R. i M.A.:

- „...M.R.*, koja je optužila poznatog reditelja M.A.*“:

Upotreba glagola *optužiti* može se na prvi pogled činiti neutralnom. Međutim, u kontekstu članka sa senzacionalističkim tonom, ovaj jezički izbor potencijalno implicira sumnju u istinitost tvrdnji M.R. (koje su neadekvatno svedene na konotativno eksplicitnu glagolsku imenicu *silovanje*). Nedostatak dodatnog konteksta ili detaljnijih informacija koje bi podržale ili argumentovale njene optužbe dodatno doprinosi takvoj percepciji. Dakle, jezička neutralnost glagola *optužiti* u ovom slučaju može biti dvosmislena, te samim tim može i dovesti u pitanje optužbe na koje se odnosi, te skrenuti pažnju sa rasprave o značaju pružanja podrške žrtvama rodno zasnovanog nasilja.

- „...poznatog reditelja M.A.*“:

Korišćenje prideva *poznat* za karakterizaciju M.A. može značajno uticati na to kako će ga čitalačka publika doživeti. Ovaj pridev stvara pozitivan i autoritativan okvir oko njega, te u prvi

⁶⁶ Novosti.rs. (2021, 22. januar). *Ekskluzivno Miroslav Aleksić i Milena Radulović Na Zajedničkoj Fotografiji (FOTO)*. NOVOSTI.

plan stavlja njegov profesionalni status i reputaciju u javnosti. Takva karakterizacija može sugerisati sumnju u optužbe protiv njega, jer se njegov ugled i društveni status mogu shvatiti kao odbrana njegovog karaktera.

Ponavljano navođenje njegovog nadimka, „M.*“, dodatno doprinosi humanizaciji i personalizaciji M.A, tako ga čineći bližim i pristupačnijim čitaocima. Smanjuje emocionalnu distancu između javnosti i M.A, stvarajući na taj način utisak poznatosti i lične veze, što posledično može osnažiti sumnju u optužbe M.R.

Senzacionalizam u jeziku i stilu: Izraz *doći u posed* sugerise dramatičan ili misteriozan način sticanja fotografije. Ova formulacija implicira ekskluzivnost, pri čemu se čitaoci navode da pomisle da je fotografija pribavljena na neobičan ili tajnovit način. Njihova pažnja se time dodatno angažuje. Ovaj izraz funkcioniše kao alat za stvaranje napetosti i očekivanja, što je u velikoj meri karakteristično za senzacionalistički diskurs.

Stil pisanja članka takođe je tipičan za medije koji pribegavaju senzacionalističkom pristupu. Tekst je kratak i direktan, bez dublje analize ili konteksta, i teži brzom i emocionalnoj reakciji čitalaca. Upotreba vizuelnih elemenata i njihovo jezičko isticanje doprinose dramatizaciji i u datom kontekstu nagoveštavaju prijateljski ili u najmanju ruku neutralan odnos između aktera priče (M.R. i M.A.). U kontekstu optužbi za rodno zasnovano nasilje, ovakav stil pisanja umanjuje njihovu težinu i zanemaruje kompleksnost fenomena zlostavljanja, odnosno dinamiku odnosa između žrtve i nasilnika.

Implicirani narativ i shvatanje rodno zasnovanog nasilja: Isticanje fotografije iz 2013. godine bez dodatnog konteksta i informacija preuzima ulogu glavnog narativa teksta. Samim tim, može implicirati da su M.R. i M.A. imali prijateljski ili profesionalan odnos, čime se implicitno iskazuje i ohrabruje sumnja u istinitost njenih optužbi. Upotreba neutralnih ili pozitivnih elemenata kao što su imeničke fraze „zajednička fotografija“ i „završetak kursa“ doprinosi stvaranju slike o stabilnim i harmoničnim odnosima, što posledično može u očima čitalaca omalovažiti težinu optužbi i podržati implicitni narativ koji relativizuje iskustva žrtve.

Odsustvo detaljnije obrađenog konteksta o prirodi optužbi, sudskom procesu ili emocionalnim i psihološkim posledicama doprinosi površnom shvatanju dinamike odnosa između žrtve i nasilnika. U društvima koja često ne prepoznaju kompleksnost ovog odnosa i neretko imaju ograničeno razumevanje istog, pojednostavljen i jednodimenzionalan prikaz može biti izrazito štetan. Senzacionalistički pristup, fokusiran na dramatične i vizuelno privlačne elemente, umesto na edukaciju i informisanje čitalaca, perpetuiira neosetljivost društva na specifičnosti rodno zasnovanog nasilja. Marginalizuje iskustva žrtava, ali i podržava društveno uslovljene strukture koje omogućavaju da rodno zasnovano nasilje ostane neprepoznato i nekažnjeno.

Dublje razumevanje dinamike odnosa između žrtve i nasilnika ključno je za izgradnju društvene svesti o kompleksnosti ovog fenomena. Kada je medijski prikazi zanemaruju i pružaju isključivo površne narative, ohrabruju kulturu nepoverenja i osudu žrtava.

Analiza komentara (od 7 na dan 23. maj 2024):

- „Vidi se da je fotograf tražio da se svi smeju. M.* je verovatno raspoređivao gde će ko da stoji”:

Prvi komentar potencijalno osporava narativ teksta i ukazuje na neautentičnost prikazanih emocija i nespontanost situacije. Upotrebom priloga *verovatno* i glagola *raspoređivati*, komentator sugerise da je M.A. imao kontrolu nad situacijom, te ne zanemaruje njegovu ulogu autoriteta. Glagol *smejati se* i opšta zamenica *svi* kombinovani u kontekstu naredbe dodatno utvrđuju nameštenost trenutka. Ipak, prijateljski ton koji donosi navođenje nadimka „M.*“ preslikava deo narativa iz teksta koji humanizuje M.A.

- „M.R.* staviti na poligraf i proveriti je“:

Drugi komentar direktno dovodi u pitanje istinitost optužbi koje je iznela M.R. Infinitivima u funkciji imperativa „staviti na poligraf“ i „proveriti je“, komentator izražava sumnju u njene tvrdnje i ukazuje na potrebu za njihovim dodatnim ispitivanjem. Ovaj jezički izbor prati implicitni narativ teksta koji relativizuje ozbiljnost optužbi i podržava stav da bi optužbe mogle biti neosnovane. U kontekstu optužbi za rodno zasnovano nasilje, pokazuje štetnost narativa koji podržavaju skeptičnost prema iskustvu žrtve i mogu ga dodatno marginalizovati, obeshrabrujući druge sa sličnim iskustvima da javno istupe.

- „Pa stavako se smeje? Ne razumem. Pa glumila je. A sta je u njenoj dusi bilo, to samo ona zna“:

U ovom slučaju komentator/ka relativizuje implicitni narativ teksta tražeći pojašnjenje o nagoveštenoj vezi između smeha i verodostojnosti optužbi. Glagol *glumiti* dodatno utvrđuje stav o neautentičnosti trenutka na fotografiji, dok imenica *duša* i rečenica „to samo ona zna“ ukazuju na saosećanje prema M.R. te poriču mogućnost medija ili bilo koje druge zainteresovane strane da sa sigurnošću govore o njenim emocijama. Ovaj komentar balansira između skepticizma i empatije, i dovodi u pitanje površnu interpretaciju fotografije dok istovremeno prepoznaje složenost emocionalnog stanja M.R.

- „Jedina stvar za koju će biti optužen je obljuba maloletnog lica usled zloupotrebe položaja. Ozbiljna zatvorska kazna je neminovna i zaslužena. Ali ne može biti tretiramo kao čin silovanja, već kao prethodno navedeno. Bez obzira na dugogodišnji manipulativan način rada, sam čin, ponovljen više puta liči na dozvoljen, iako ne tako prijatan čin po žrtvu. Ali je žrtva bas usled manipulativnog učenja, takođe znala šta će da se desi ako ne prihvati ponuđene uslove. Ostaje da vidimo da li je gđica. silovana ili je bila reč o obljudi usled zloupotre položaja...“:

Četvrti komentar oslanja se pravnu terminologiju i formalni registar u pokušaju da subjektivno viđenje slučaja predstavi kao objektivnu analizu i klasifikaciju. Dok priznaje potrebu za kaznom pridevima *neminovna* i *zaslužena*, podržava originalni narativ relativizujući iskustvo M.R. (koju implicitno označava imenicom *žrtva*). To čini tako što optužbe za seksualno nasilje deklariše imenicom *čin*, dodatno određenom pridevskim frazama *dozvoljen* i „ne tako prijatan“. Time komentator/ka implicira da je M.R. bila svesna situacije i čak da je sama pristala na određene uslove. Takav stav je u skladu sa površnim viđenjem dinamike odnosa iz samog teksta.

Glagolska fraza „ostaje da vidimo“ implicira očekivanje medijskog raspleta situacije, dodatno relativizovanog izborom između „silovanja“ i „obljube usled zloupotrebe položaja“. Takođe, potencijalno sarkastična upotreba titule „gospođica“ namenjena je suptilnoj diskreditaciji M.R. i njenog karaktera, što se implicitno prenosi i na stav prema optužbama koje je iznela.

Članak 3⁶⁷: „OPTUŽNICA M.A.* SVE KRAĆA I KRAĆA M.R.* tvrdi da je silovana na frižideru, istraga pokazuje brojne rupe u svedočenjima“

Dnevni list Alo, koji se po svom pristupu izveštavanju može klasifikovati kao tabloid, objavio je 3. jula 2021. godine članak o suđenju M.A. U tekstu se govori o smanjenju broja tačaka optužnice usled nedostatka jakih dokaza za neke od optužbi – konkretno, jednu od optužbi M.R. Članak sadrži elemente senzacionalističkog jezika, dok se narativ uspostavlja neinformativnim i eksplicitnim detaljima, verodostojnost pravnom terminologijom, a pažnja impliciranjem

⁶⁷ Novosti/Alo/V.P. (2021, 4. jul). *Optužnica Mike Aleksića sve kraća i kraća Milena Radulović tvrdi da je silovana na frižideru, istraga pokazuje brojne rupe u svedočenjima*. Alo.

neistinitosti iskaza žena koje su iznele optužbe. Tekst je objavljen u sekciji *Crna hronika*, sa mogućnošću komentarisanja od strane čitalaca.

Naslov i podnaslov: Naslov direktno kao temu članka određuje kontinuirano umanjivanje broja tačaka optužnice protiv M.A, čime se čitaocima implicitno sugerise da su prvobitne optužbe bile preuveličane ili čak neosnovane. Takva formulacija naslova kao najvidljivijeg dela članka može ih podstaći da pomisle kako optužbe gube na kredibilitetu i značaju.

Jednostavan, ali efekatan komparativ prideva *kratak* u naglašenoj, ponovljenoj formi („sve kraća i kraća“) služi kao retoričko sredstvo koje pojačava utisak gubitka značaja optužbi. Ako se uzme u obzir da se u članku dalje navodi da značajan broj tačaka optužnice jeste sudski potvrđen, ovakva formulacija naslova se može smatrati manipulativnom, senzacionalističkom, ali i društveno štetnom zbog uticaja koje ima na shvatanje rodno zasnovanog nasilja uopšte.

Predikatski deo podnaslova („tvrdi da je silovana na frižideru“) problematičan je iz nekoliko razloga. Sam glagol *tvrditi* u ovom kontekstu implicira sumnju u verodostojnost iskaza M.R, što se, u nedostatku dodatnih informacija, može protumačiti kao manipulativan pokušaj da se cela njena izjava i celokupne optužbe svedu na deo za koji, kako se navodi, nema dovoljno dokaza. Pored eksplicitnosti glagola *silovati* i bespotrebnog navođenja neinformativnih ali senzacionalističkih detalja (poput određenja mesta predloškom frazom „na frižideru“), nekritička upotreba pasiva sklanja fokus sa agenta radnje, počinioaca, i stavlja ga na radnju koja je, kao što je već navedeno, senzacionalistički predstavljena.

Okosnica drugog dela podnaslova su glagol *pokazati* i složena imenička fraza „brojne rupe u svedočenjima“. Glagol *pokazati* implicira objektivnost i potkrepljenost dokazima i argumentima, te sugerise da su rezultati istrage konačni i nepobitni. Ovakva formulacija može ojačati utisak da je istražni postupak zaista pokazao značajne nedoslednosti u svedočenjima, iako se i dalje govori o jednoj tački optužnice. Sa druge strane, složena imenička fraza „brojne rupe u svedočenjima“ dodatno pojačava utisak nepouzdanosti iskaza. Pridev *brojne* ukazuje da je broj nedoslednosti veliki, dok imenica (u ovom kontekstu neformalnog registra) *rupe* sugerise ozbiljne i ključne propuste. Ova jezička kombinacija ima za cilj da, prvenstveno kako bi senzacionalistički stvorila sliku skandaloznog preokreta, diskredituje tvrdnje M.R, implicirajući da postoje značajni razlozi za sumnju u njenu priču. Uzimajući u obzir veliki uticaj na formiranje javnog mnjenja, ovakvi, ekstremniji oblici upotrebe senzacionalističkog jezika i narativa imaju izuzetan potencijal da obeshrabre žrtve da prijave rodno zasnovano nasilje usled straha od javne osude i nepoverenja društva.

Senzacionalistički jezik:

- „silovana na frižideru“, „zbog gabarita samog uređaja“, „jer na toj prostoriji nema vrata“, „nije bilo moguće da se to dogodi a da neko ne vidi“:

Ponavljanje pridevske fraze „silovana na frižideru“ kao i u naslovu predstavlja neobičan, skandalozan i neinformativan detalj namenjen privlačenju čitalačke pažnje, te samo po sebi doprinosi senzacionalističkom tonu. Ovakva fraza (pogotovo ponovljena) umanjuje težinu optužbe, svodeći slučaj seksualnog nasilja na trivijalnu i vizuelno bizarno predstavljenu situaciju.

Uzročna fraza „zbog gabarita samog uređaja“ implicira fizičku nemogućnost događaja u nastavku pokušaja diskreditacije. Imenica *gabarit* doprinosi vizuelnoj predstavi namenjenoj da dokaže da uređaj nije dovoljno veliki da bi se događaj desio onako kako je opisan, čime se implicitno sugerise da je čitava izjava neistinita.

Uzročna rečenica „jer na toj prostoriji nema vrata“ naizgled logički osnažuje dokazivanje fizičke nemogućnosti incidenta, te implicira da se nasilje nije moglo dogoditi a da neko to ne primeti. Ovako specifični vizuelni detalji dati u uzročnom odnosu – poput činjenice da prostorija o kojoj je reč nema vrata, ili u prethodnom primeru veličina frižidera – upravo zbog svoje

specifičnosti koju ne bi poznao neko ko nije upućen u slučaj ciljano su upotrebljeni kako bi ukazali na to da je opovrgavanje izjave M.R. kojim se tekst bavi potkrepljeno dokazima i argumentima.

Konačno, rečenica „nije bilo moguće da se to dogodi a da neko ne vidi“ zaključuje niz izjava koje formiraju narativ o neverodostojnosti jedne od optužbi M.R. (i implicitno sve ostale). Negiranje priloga *moguće* kao završni argument zaokružuje ovaj pokušaj logičke diskreditacije.

- „tanja“ optužnica:

Pridev *tanja* u opisu optužnice nosi vizuelnu poruku da se optužbe sada fizički smanjuju, odnosno svode na stvarnu meru, te predstavlja ideju da su M.R. i druge devojke preterivale u svojim iskazima. Ovaj pridev senzacionalistički dramatizuje promene u optužnici i nameće utisak progresivnog smanjenja njenog obima, a samim tim i značaja. Ovakva formulacija može dovesti do formiranja povoljnijeg narativa za odbranu, jer posledično umanjuje percepciju ozbiljnosti i ostalih optužbi. Može uticati i na javno mnjenje, nagoveštavajući da je istražni proces otkrio preterivanja i nedostatke koji podrivaju kredibilitet iskaza.

- „jedno silovanje i jedna nedozvoljena radnja manje“:

Ovim se još jednom ukazuje na kvantitativno smanjenje tačaka optužnice, još jednom implicirajući da do istog dolazi jer su neke od tvrdnji bile neosnovane ili preterane. Ponavljanje brojnog prideva („jedno“, „jedna“) i komparativ priloga („manje“) u finalnoj poziciji doprinose uspostavljanju narativa o optužnici koja se sve više smanjuje, što može uticati na percepciju javnosti o krivici optuženog. Ova formulacija je neformalna i gotovo pijačna, što je neprimereno za kontekst pravnog procesa koji se bavi slučajem rodno zasnovanog nasilja. Takav jezik može trivijalizovati optužbe i stvoriti utisak da je proces smanjenja tačaka optužnice, odnosno odbacivanja optužbi, svakodnevni i jednostavan. Dodatno je neformalno i neadekvatno korišćenje pravne terminologije, odnosno navođenje nepotpunog naziva krivičnog dela – nedozvoljena polna radnja – i njegovo svodenje na „nedozvoljena radnja“. Izbacivanjem pridevskog određenja (polna) gubi se seksualni element nasilja iz optužnice, čime se ista dodatno i neprikladno banalizuje.

- „ublažavanje“ optužnice:

Imenica *ublažavanje* u kontekstu optužnice nosi konotaciju smanjenja intenziteta ili sadržajne ozbiljnosti, i njom se težina optužbi implicitno umanjuje. Stavljanje pod navodnike dodatno je minimizuje, sugerišući da optuženi nije počinio tako ozbiljna dela kao što je prvobitno tvrdjeno. Navodnici ovde funkcionišu kao sredstvo distanciranja autora/ke od izrečenog, ali čitava konstrukcija u datom kontekstu doprinosi narativu koji favorizuje optuženog i čitaoce navodi da optužbe shvate kao nedovoljno utemeljene, te da je njihovom diskreditacijom pravda postignuta.

Formiranje narativa: Tekst formira narativ povoljan za odbranu kroz pažljivo odabrane jezičke konstrukcije koje impliciraju neverodostojnost iskaza žena koje su iznele optužbe protiv M.A. Jezički izbori senzacionalističkog karaktera, kao što su eksplicitne i šokantne fraze, privlače pažnju čitalaca na neuobičajen i skandalozan aspekt događaja, dok se njihovim ponavljanjem pojačava utisak male ili nepostojeće verovatnoće da se događaj zaista odigrao (ili barem odigrao na način na koji je prvobitno navedeno). Isticanje fizičke nemogućnosti incidenta ukazuje na logičku nepouzdanost tvrdnji, dok se isticanjem umanjivanja broja tačaka optužnice stvara percepcija da su tvrdnje bile preuveličane ili neosnovane.

Upotreba pravne terminologije: Pravna terminologija upotrebljena je u tekstu radi uspostavljanja privida objektivnosti, ali i aktivnije dramatizacije događaja. Dok pravni izrazi sa jedne strane zaista u tekst unose formalnost i preciznost, i time stvaraju utisak da je izveštaj objektivni i utemeljen na činjenicama, sa druge strane senzacionalizaciju događaja čime se oblikuje i podržava narativ povoljan za odbranu. Očigledan primer je neadekvatna upotreba fraze „nedozvoljena radnja,“ gde je iz punog naziva izbačen pridev *polna*. Time je iz optužbe uklonjen

seksualni element, pa je i samo krivično delo prikazano kao manje invazivno i značajno. Ova manipulacija terminologijom stvara privid objektivnosti, dok zapravo doprinosi diskreditaciji oštećenih i umanjuje težinu iznetih optužbi.

Analiza komentara (1 na dan 27.maj 2024):

- „ispao "utorak" iz optuznice ..“:

Komentar sarkastično podržava narativ uspostavljen u originalnom tekstu, a koji implicira da su optužbe protiv M.A. preuveličane ili neosnovane. Gotovo da trivijalizuje same optužbe, s obzirom na to da komentator/ka sarkastično naziva seksualno nasilje „utorkom“ (M.R. je u nekoliko iskaza navela ovaj dan u sedmici kao dan kada je najčešće trpela seksualno nasilje jer je to bio jedan od dana kada su se održavali časovi glume). Ovaj komentar u potpunosti redukuje percipiranu ozbiljnost optužbi i podriva verodostojnost iskaza oštećenih, što je u skladu sa tekstom koji u prvi plan stavlja fizičku nemogućnost događaja i smanjenje broja tačaka optužnice. Pored toga, ovaj komentar deo je šireg društvenog diskursa koji minimizuje značaj i poverenje u optužbe za seksualno nasilje, što kao posledicu ima često obeshrabrivanje drugih žrtava da prijave slične slučajeve.

Članak 4⁶⁸: „Saslušana glumica M.R.*“

List Danas 20. januara 2021. godine objavio je članak o saslušanju glumice M.R. Članak se vodi principom informativnosti, te ne sadrži suvišne detalje, već samo one neophodne za razumevanje konteksta. U članku se naglašava da je M.R. dugo saslušavana, uz emocionalno obojene narativne elemente poput toga da je teško podnela ispitivanje, te da su je roditelji čekali ispred Palate pravde tokom celog saslušanja. Primetno je odsustvo značajnijih senzacionalističkih elemenata. Tekst je objavljen pre pokretanja zvaničnog sudskog postupka u sekciji *Društvo* sa mogućnošću komentarisanja od strane čitalaca.

Naslov: Naslov članka indikativan je za tekst koji sledi – odlikuju ga neutralni jezički izbori i fokus na informativnim elementima, što je u skladu sa uobičajeno netabloidnim pristupom izveštavanju Danasa. Glagol *saslušati* pripada pravnoj terminologiji te samim tim ističe formalnost samog pravnog postupka, te pruža čitaocima precizne informacije bez emocionalnih ili senzacionalističkih konotacija.

Imenica *glumica*, kao dodatno određenje aktera (umesto samo imena M.R) kontekstualizuje identitet M.R, ističući njen status javne ličnosti. Stavljajući je u fokus priče punim imenom i prezimenom, kao i profesionalnim određenjem, Danas ukazuje na njen lični doprinos istražnom postupku, ali i na njenu ličnu hrabrost i spremnost da se sama suoči sa teškom situacijom. Izostavljanje imena M.A, u prvi plan stavlja isključivo žrtvu i njen proces pravne borbe, i time izbegava davanje dodatne pažnje optuženom. Ipak, oslanja se na pretpostavku da je kontekst dovoljno poznat javnosti usled velike medijske pažnje koja je obeležila slučaj, te ga ne produbljuje.

Naslov izbegava senzacionalizam svojom jednostavnošću i jasnoćom, neutralnom i adekvatnom pravnom terminologijom, i time doprinosi objektivnosti i kredibilitetu čitavog medijskog izveštaja. Time se podržava i uspostavlja društveno odgovorni i informativni medijski diskurs koji balansira između pružanja tačnih informacija i poštovanja dostojanstva uključenih aktera, pogotovo u slučajevima rodno zasnovanog nasilja.

Neutralan ton: Takođe u skladu sa netabloidnim pristupom Danasa tekst je napisan u neutralnom tonu, uz upotrebu jezičkih elemenata neutralne konotacije (u najvećoj meri pravne terminologije). Pored već analiziranog naslova, izbegavanje preteranog emocionalnog naboja ili

⁶⁸ Dnevni list Danas. (2021, 20. januar). *Saslušana glumica Milena Radulović*.

dramatizacije vidljivo je u pasusima koji pružaju precizne informacije o saslušanju i boravku M.R. u tužilaštvu, pa čak i u iznošenju informacija o posledicama optužbi koje je iznela protiv M.A. U skladu sa principom objektivnosti, i odgovor M.A. na optužbe prikazan je uravnoteženo i bez iznošenja ličnog suda („saslušan“, „negirao krivicu“). Ova neutralnost je od ključnog značaja u izveštavanju o slučajevima rodno zasnovanog nasilja u kojima su žrtve neretko izložene velikom psihološkom pritisku, te im iznošenje tačnih i proverenih informacija bez dodatnog emocionalnog opterećenja pruža prostor da ispričaju svoje priče bez straha od dodatne stigmatizacije ili diskreditacije. Ništa manje važna vrednost neutralnog izveštavanja je i omogućavanje čitaocima da objektivno sagledaju činjenice i donesu sopstvene zaključke, što je ključno za poštovanje integriteta svih uključenih aktera.

Karakterizacija aktera – M.R, M.A, roditelji: Akteri teksta – M.R. i njeni roditelji, te M.A, predstavljeni su uglavnom adekvatno i na način koji nedvosmisleno određuje njihove uloge u pravnom procesu čiji su deo (oštećena, podrška, osumnjičeni).

M.R. predstavljena je još jednom kroz svoj profesionalni status koji podrazumeva raniju izloženost javnosti (imenica *glumica*), ali i kao hrabra i odlučna ličnost, katalizator za istupanje mnogih žena koje su doživele kroz seksualno nasilje (vremenska odredba „nakon njene ispovesti“).

Ipak, jezičkom karakterizacijom M.R. Danas potencijalno ukazuje i na neadekvatan tretman žrtava rodno zasnovanog nasilja u pravnom procesu. Glagol nesvršenog glagolskog vida (*saslušavati*), uz dodatne vremenske odrednice („pet sati“, „izašla oko 16.15 sati, dok je saslušanje počelo još u 11 sati“) implicira da je ispitivanje trajalo dugo i da je bilo izuzetno naporno, što se obično povezuje sa nemogućnošću utvrđivanja istine, te sa nepoverenjem prema onome ko iskaz daje. U datom kontekstu, glagol poprima negativnu konotaciju kojom na svojevrsan način kritikuje sudske organe. Prepoznaje da se time se dalje obeshrabruju druge žrtve koje, usled straha od dodatnog emocionalnog bola, mogu izabrati da ne prijave nasilje koje su pretrpele, posledično osnažujući kulturu ćutanja u čitavom društvu.

Kada je reč o M.A, u tom trenutku osumnjičenom, nema implicitnog isticanja dužine i mukotrpnosti procesa ispitivanja (glagol *saslušati* je glagol svršenog glagolskog vida). On je predstavljen kroz optužbe i negiranje krivice, te kroz sopstvenu iznenađenost samim optužbama („ne zna zbog čega je prijavljen“). Optužbe su sa druge strane predstavljene kroz indirektan govor, prepričavanje reči oštećenih („glumica... ispričala da ju je M.A. prvi put silovao“, „još devojaka prijavilo je M.A. za silovanje i nedozvoljene polne radnje“). Ovakav prikaz stavlja ga u defanzivnu poziciju, a izostanak dodatnih informacija koje bi mogle izazvati saosećanje prema njemu pojačava ovu karakterizaciju. Ipak, primetno je da nema ni elemenata osude, što je u skladu sa principom pretpostavke nevinosti te objektivnog izveštavanja.

Prisustvo roditelja u narativ dodaje emocionalno investirajući element. Iako ovo nije eksplicitno izrečeno u tekstu, njihovo imenovanje, te glagol nesvršenog vida *čekati*, kao i vremenska odrednica naglašenog trajanja „sve vreme“ zajedno dodaju ljudski aspekt priči i doprinose emocionalnoj dubini teksta bez narušavanja principa objektivnosti i informativnosti. Ovakav prikaz porodice doprinosi stvaranju atmosfere solidarnosti i podrške koji ostaje jedini emocionalni aspekt narativa. To nije važno samo za same žrtve, već i za celokupno društvo, jer u prvi plan stavlja poverenje zajednice koje u mnogim sličnim slučajevima izostane. Uključivanje javnog pokazivanja podrške (kao što je prisustvo roditelja ispred suda) u medijski izveštaj može ohrabriti druge žrtve slikom atmosfere poverenja i sigurnosti. Narativni fokus na ohrabrenju humanizuje priču, ali i podstiče jačanje sistema podrške za žrtve seksualnog nasilja dok istovremeno uspeva da zadrži ravnotežu objektivnosti.

Analiza komentara (od 9 na dan 29. maj 2024):

- „Podrška za M.*. Svako dobro“:

Prvi komentar iskazuje podršku M.R. jednostavnom strukturom ali maksimalnim efektom. Namera autora/ke da svoj stav i reči podrške uputi što jasnije i konciznije, uz izostanak bilo kakvih dodatnih analitičkih ili kritičkih elemenata, očigledna je i u potpunom odsustvu glagola čime se fokus u potpunosti prebacuje na suštinsku poruku, time odgovarajući na narativ solidarnosti i podrške prema žrtvama seksualnog nasilja iz teksta.

- „Pet sati. Deluje zastrašujuće. Teško je“:

Komentator/ka prepoznaje nijansiranu kritiku pravosudnog sistema i postupanja prema žrtvama seksualnog nasilja. Takođe jednostavne i kratke strukture, komentar predstavlja emotivan odgovor na informaciju o trajanju saslušanja M.R. Kritička refleksija se može primetiti u prilogima *zastrašujuće* i *teško*, koji direktno ukazuju na nezadovoljstvo i zabrinutost zbog načina na koji se saslušanja sprovode.

- „Zaista neki napisi su nečuveni a koje brane osumnjičenog silovatelja. Ako bi to bila jedna ili dve osobe koje ga optužuju još bi se razumelo. Ali iz sata u sat ih je sve više. Nažalost ovde vlada mentalitet da je žena tu da zadovoljava muškarca, a „muškarčine“ su oni koji mogu da se koriste ženama kao da je to njihovo prirodno pravo. „Balkanizam“ 100%. Jednom zauvek treba stati na put ovom prostakluku. Najjača osuda ovom monstrumu i njegovim braniteljima“:

Treći komentar kombinuje kritiku medijskog senzacionalizma i podršku ženama koje se suočavaju sa društvenim mentalitetom koji ih unižava. Upotrebom prideva *nečuveni* autor/ka izražava snažno nezadovoljstvo senzacionalističkim medijskim izveštavanjem, i istovremeno implicira da je takav, dramatizovan i neosetljiv medijski tretman u slučajevima u kojima postoji sumnja za seksualno nasilje nedopustiv. Upotreba imenice *monstrum*, imenice izuzetno negativne konotacije, za imenovanje M.A, jasno osuđuje postupke za koje je osumnjičen (nedozvoljene polne radnje i silovanje) i definiše ih kao neljudske, čudovišne. Imenička fraza „najjača osuda“ predstavlja svojevrsan zahtev za pravdu, dok imenica *branitelji* koja se odnosi na pojedince koji osporavaju optužbe predstavlja prelivanje (pre svega) moralne osude sa osumnjičenog na one koji svojim nepoverenjem održavaju kulturu ćutanja.

- „Pet sati.. PET SATI! Halooo! Pa da li ste vi normalni gospodo iz tužilaštva? Pa šta ima da se priča pet sati? Ko je ovde optužen i ko žrtva? Ako ste žrtvu saslušavali pet sati da li ćete onda nasilnika ispitivati nedelju dana ili možda ceo mesec? Ne mislite li da je to isuviše maltretiranja za jedno ljudsko biće? Da li je baš toliko potrebno da se ulazi u najsitnija crevca i detalje tako teškog dela kao što je silovanje? Ne mislite li možda da se to već graniči sa psihopatologijom ispitivača? Strašno! Ne znam da li se u bilo kojoj zemlji u okruženju i civilizovanom svetu ovoliko maltretira i ispituje žrtva.. Postoji institucija davanja potpisane izjave i kraj. Ne treba da traje duže od sat, dva. M.* podrška i kapa dole za sve što je ponovo izdržala novo „mentalno silovanje“.. Užas!“

I četvrti komentar započinje iskazivanjem iznenađenosti i nezadovoljstva trajanjem saslušanja M.R. Upotreba uzvičnika i ponavljanje vremenske odrednice „PET SATI!“ velikim slovima pokazuju emocionalnu reakciju autora/ke na informaciju iz teksta, te njegov/njen stav da je petosatno saslušanje neprihvatljivo i prekomerno. Postavljanjem pitanja ko je u datom slučaju optužen i ko žrtva, komentator/ka izražava sumnju u pravičnost istražnog procesa, implicirajući da sistem žrtvu tretira kao optuženog, a optuženog kao žrtvu (u trenutku objavljivanja ovog članka M.A. još uvek nije bio zvanično optužen). Samim tim, izražava zabrinutost zbog mogućeg maltretiranja žrtve kroz produženo saslušanje, postavljajući retorička pitanja o potrebi za detaljnim ispitivanjem krivičnog dela poput silovanja. Ovaj deo komentara reflektuje stav autora/ke da bi to moglo dovesti do retraumatizacije žrtve. Završetak komentara obeležen je neuobičajenom kombinacijom prideva *mentalno* i imenice *silovanje*, koja se oslanja na poznati, fizički aspekt nasilja kao što je silovanje da naglasi izuzetno štetan psihološki efekat ispitivanja M.R.

Reči i fraze poput *maltretiranje*, *psihopatologija*, *strašno*, *užas* i već pomenuto *mentalno silovanje* nose izrazito negativne konotacije koje naglašavaju zabrinutost i ogorčenost komentatora/ke prema postupanju pravosudnog sistema i izražavaju autentičan stav o potrebi za promenama kako bi se zaštitila prava žrtava seksualnog nasilja.

Članak 5⁶⁹: „Slučaj M.R.* i zlostavljanje u filmskoj industriji“

Članak objavljen 18. februara 2022. u dnevnom listu Danas daje kontekstualni prikaz javnog istupanja M.R. sa optužbama za seksualno nasilje i posledica koje je isto imalo za društvo i filmsku industriju u Srbiji i regionu. Detaljno, se predstavljaju se priče M.R. i drugih žena koje su iznele optužbe za seksualno nasilje, uz fokus na narativ ohrabrenja i podrške. Pored razmatranja konteksta slučaja M.R. – M.A, navode se i drugi primeri žena koje su sudu i javnosti obrazložile svoje priče. Deo članka bavi se i podrškom javnosti kroz isticanje aktivističkih skupova i parola solidarnosti. Ipak, treba napomenuti da u nekoliko navrata tekst narušava pretpostavku nevinosti, pa samim tim i princip objektivnog izveštavanja, s obzirom na to da je u trenutku objavljivanja sudski postupak i dalje u toku, a M.A. nije pravosnažno osuđen. Tekst je objavljen u sekciji *Društvo*, dok je odeljak komentara dostupan ali prazan.

Naslov: Naslov članka, formulisan jasno i precizno, odmah privlači pažnju čitalaca na dva ključna aspekta teksta – individualni slučaj M.R. i širi problem zlostavljanja unutar filmske industrije. Uzimajući u obzir medijsku pokrivenost slučaja, upotreba ličnog imena M.R. u samom naslovu služi ne samo kao identifikacija aktera priče, već i kao simbol borbe protiv seksualnog nasilja. Time se priča personalizuje, a čitaoci se emocionalno angažuju. Naslov zadržava nesenacionalistički karakter, i izbegava emocionalno obojen i dramatičan jezik koji bi pažnju čitalaca uslovio izazivanjem jake (obično negativne) emocionalne reakcije.

Složena imenička fraza „zlostavljanje u filmskoj industriji“ osvrće se na sistemsku prirodu problema rodno zasnovanog nasilja, te implicira da se ne radi samo o jednom izolovanom incidentu (kako bi se možda moglo pomisliti da se naslov oslanja samo na prvi deo – „slučaj M.R.*“), već o raširenoj praksi koja zahteva kolektivnu pažnju i reakciju kako pravosuđa tako i društva u celini. Imenica *zlostavljanje* nosi snažnu negativnu konotaciju i evocira slike nasilja, moći i prisilne kontrole, te podstiče moralnu osudu počinioca i empatiju prema žrtvama. Imenička fraza „filmska industrija“ priziva slike glamura, bogatstva i uticaja, čineći kontrast između očekivanog sjaja i stvarnih dešavanja unutar te sfere još izraženijim.

Karakterizacija aktera – M.R.:

- „glumica M.R.*, koja je javno progovorila o seksualnom nasilju koje je doživela“:

Dok imenica glumica služi kao karakterizacija preko profesionalnog identiteta, odnosna rečenica koja prati subjekatsku frazu u prvi plan stavlja hrabrost i transparentnost M.R. Prilog *javno* u ovom slučaju ima posebnu kontrastivnu vrednost jer je upotrebljen u kontekstu koji u društvu tradicionalno pripada privatnoj sferi (nasilje i razgovor o istom). Ovaj opis M.R. je nedvosmisleno postavlja kao aktivnog subjekta koji koristi svoj glas i platformu za rasvetljavanje važnog društvenog problema, što je nedvosmisleno čin osnaživanja.

- „smogla snage da konačno prijavi nasilnika“:

Izraz *smoći snage* emocionalno je obojen, i implicira unutrašnju borbu, te ponovo hrabrost da se iz te borbe pobeđnički izađe. Time se podržava slika M.R. koja se gradi kroz narativne motive snage i odlučnosti. Ponavljanje glagola *prijaviti* i imenice *nasilnik* naglašava težinu, ali i značaj njenog postupka. Prilog *konačno* upotrebljen je nekoliko puta u tekstu, i njime se efikasno prikazuje

⁶⁹ Dnevni list Danas. (2022, 23. februar). *Slučaj Milene Radulović i zlostavljanje u filmskoj industriji*.

mukotrpnost i dugotrajnost unutrašnje (neretko i spoljašnje) borbe žrtava rodno zasnovanog nasilja koja obeležava put od preživljavanja nasilja do prijavljivanja istog. Ipak, jasno aludiranje na M.A. imenicom *nasilnik* narušava princip poštovanja pretpostavke nevinosti jer u trenutku objavljivanja članka ne postoji pravosnažna presuda koja takvu karakterizaciju potvrđuje.

- „mlada glumica“:

Upotreba imeničke fraze „mlada glumica“ ima dvostruku funkciju. Sa jedne strane, ističe njenu relativnu mladost i potencijalnu ranjivost, dok sa druge strane implicira da je uprkos svojoj mladosti M.R. pokazala izuzetnu hrabrost i odlučnost. Time se u narativ dodaje kontrast između očekivane slabosti i prikazane snage.

- „osmelila je i žene u regionu da prijave nasilnike“:

Glagol *osmeliti* implicira inspirativnu radnju i nosi konotacije hrabrosti i ohrabrenja u izuzetno pozitivnom kontekstu – prijave nasilnika (sama imenica *nasilnik* je reč negativne konotacije, tako da se ideja suočavanja sa pravdom nameće kao pozitivan kontekst). Time se M.R. predstavlja kao katalizator pozitivnih promena, i samim tim važna društvena karika. Imenica *region* u datom kontekstu širi njen uticaj izvan lokalne sfere i ukazuje na znatno šire društvene implikacije za život žena.

Karakterizacija aktera – M.A.:

- „bivšeg profesora glume M.A.*“:

Korišćenje titule „bivši profesor glume“ ima za cilj da ukaže na njegov autoritet (imenica *profesor*) i ugled u profesionalnom okruženju – javnoj sferi i, konkretnije, glumačkoj industriji. Upotreba punog imena ali i nadimka („M.*“) humanizuje ga, ali u kontekstu priče služi za kontrastiranje i stvaranje slike strmoglavog pada od ugledne profesije (naglašeno pridevom *bivši*) do suočavanja sa optužbama za nasilje.

- „istaknutog učitelja, kroz čiju su školu prošle generacije glumaca i voditelja“:

Ovaj opis sa jedne strane ponovo potvrđuje ugled i autoritet M.A. u obrazovnoj i glumačkoj zajednici. Pridev *istaknuti* ukazuje na njegovu prepoznatljivost i status, i ističe njegovu nekadašnju poziciju moći. Odnosno određenje („kroz čiju su školu prošle generacije glumaca i voditelja“) oslikava kontinuirani uticaj (imenica *generacije*) na mnoge mlade profesionalce (glumce i voditelje), time podvlačeći značaj njegove uloge u razvoju karijere mnogih. Ipak, cilj ovakve karakterizacije je, kao i u prethodnom primeru, jasniji prikaz težine optužbi protiv njega, jer se ukazuje na to da je osoba sa takvim ugledom i autoritetom zloupotrebila svoju poziciju uticaja. Ovaj kontrast između njegove profesionalne reputacije i optužbi sa kojima se suočava podiže svest o kompleksnosti problema seksualnog nasilja u obrazovnom i profesionalnom kontekstu.

- „M.A.* je u školi sebe predstavljao kao vrhovnog autoriteta“:

Ovim opisom stvara se slika apsolutne moći i kontrole koje je M.A. imao nad svojim učenicima, ali i slikovito prikazuje dinamičan odnos između moći i zloupotrebe. Imenička fraza „vrhovni autoritet“ evocira gotovo božansku dimenziju liderstva i uticaja. Ovom frazom se istovremeno ukazuje i na hijerarhijsku i autoritarnu strukturu unutar koje je funkcionisao, a u kojoj su učenici bili u podređenom položaju bez mogućnosti da preispituju ili osporavaju njegove odluke i ponašanje. Povratna zamenica *sebe* uz glagol *predstavljati* ukazuje na to da je M.A. aktivno konstruisao i održavao svoju poziciju moći, uz nameran i svestan napor da se nametne, ili barem prikaže, kao neprikosnoveni autoritet.

- „nasilnik“:

Jednostavna ali snažna, i u tekstu više puta ponovljena imenica *nasilnik* indirektno ali jasno karakteriše M.A. kao počinioca nasilja, bez ublažavanja ili eufemizama. Ova imenica je vrlo direktna i nosi snažnu negativnu konotaciju, čime se dodatno pojačava osuda dela koja mu se stavljaju na teret. Ipak, kao što je već naglašeno, upotreba ove imenice neadekvatna je u kontekstu sudskog procesa koji je i dalje u toku. S obzirom na to da ne postoji pravosnažna presuda, te da M.A. u trenutku objavljivanja članka nije oglašen krivim, ovakva karakterizacija direktno kriši pretpostavku nevinosti i narušava princip objektivnog izveštavanja.

Formiranje narativa - jezik ohrabrenja i podrške: Narativ teksta formira se u okvirima ohrabrenja i podrške, i to jezičkim izborima koji ističu hrabrost i pozitivne promene koje su proizašle istupanjem M.R. Fraze i izrazi poput „osmeliti brojne žrtve“ i „stati na put nasilnicima“ koriste jezik koji evocira slike hrabrosti i odlučnosti za postizanje inspirativnog efekta. Dok se takođe ističe mukotrpnost procesa i unutrašnja borba („smoći snage“, „konačno“), rezultat je odlučujući korak ka pravdi. Narativ ovaj korak podržava i pohvaljuje, te ukazuje na kolektivnu solidarnost i podršku koju je zajednica pružila žrtvama nasilja („podrška žrtvama nasilja nad ženama“ i „transparenti podrške“). Time se stvara slika zajedničkog napora u borbi protiv nasilja, te naglašava neophodnost zajedništva u pokretanju društvenih promena.

Samim tim, upotreba konotativno snažnih, emocionalno obojenih reči i fraza ne samo da prikazuje individualnu hrabrost M.R, već istovremeno poziva na kolektivnu akciju i solidarnost. Ovi jezički elementi stvaraju atmosferu koja podržava ideju da hrabrost pojedinca može pokrenuti šire društvene promene, te da je podrška zajednice ključna za uspeh u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja. Time tekst ne samo da informiše, već i inspiriše čitaoce da se pridruže ovoj borbi, pružajući im osećaj zajedništva i svrhe.

Intertekstualnost: Intertekstualne reference u članku igraju ključnu ulogu u kontekstualizaciji priče M.R. Direktnim navođenjem drugih žena koje su podnele optužbe protiv moćnika iz filmske industrije, poput I.I. (takođe protiv M.A) i D.Š. (protiv B.L.), stvara se mreža svedočanstava koja ukazuje na rasprostranjenost ovog društvenog problema. Upotreba imena i priča drugih žena podržava svedočenje same M.R, ali i stvara sliku zajedničke borbe protiv nasilja. Reakcije javnosti i aktivista, ilustrovane parolama poput „Niste same“ i „Verujemo M.R.*“, dodatno osnažuju uspostavljeni narativ podrške. Transparenti i javne demonstracije služe kao vizuelni i simbolički prikaz društvene podrške i zajednica koja stoji iza žena.

Intertekstualnost, dakle, pomaže u potvrđivanju verodostojnosti priče, ali i u stvaranju koherentnog narativa koji ističe značaj zajedničke borbe protiv seksualnog nasilja. Korišćenje različitih glasova i perspektiva stvara bogatiji i složeniji diskurs, koji informiše i mobilise, te aktivno doprinosi izgradnji društvene svesti o rodno zasnovanom nasilju.

Implikacije za razumevanje rodno zasnovanog nasilja: Tekst pruža uvid u nekoliko ključnih aspekata rodno zasnovanog nasilja i time ukazuje na složenost i duboku ukorenjenost ovog problema kako u društvenim, tako i institucionalnim strukturama. Pre svega, opisivanjem zloupotrebe pozicije moći, tekst naglašava sistemsku, a ne individualnu ili izolovanu prirodu problema. Fraze poput „vrhovni autoritet“ i „istaknuti učitelj“ govore o autoritetu i kontroli, čime se ukazuje na to kako hijerarhijske strukture omogućavaju uspostavljanje i održavanje odnosa nasilja.

Psihološki aspekt rodno zasnovanog nasilja takođe je istaknut, i to evociranjem slike psihološkog nasilja i manipulacije koji otežavaju žrtvama da prepoznaju i prijave zlostavljanje („psihičko nasilje“, „teško da shvate da se radi o seksualnom nasilju“). Time se podiže svest o u velikoj meri zanemarenom aspektu rodno zasnovanog nasilja – emocionalnoj kontroli – koja može biti (i neretko jeste) jednako štetna kao i fizičko nasilje.

Kao što je već navedeno, podrška i ohrabrenje su ključni elementi u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja, a tekst ih stavlja u prvi plan kroz fokus na pozitivne promene i podršku zajednice („osmeliti brojne žrtve“, „podrška žrtvama“). Članak prikazuje i kako javna podrška može

promeniti društvene norme i ponašanja, stvarajući atmosferu u kojoj se žrtve osećaju bezbedno i osnaženo da progovore.

Članak 6⁷⁰: „M.A.* o devojkaama koje ga optužuju za silovanje: Nisu imale najbolju drugaricu, ali jesu probleme s muškarcima“

4. aprila 2022. godine list Politika objavio je članak o izlaganju odbrane M.A. tokom istražnog procesa. U članku, M.A. ponovo negira optužbe, čitajući delove izjava devojaka koje su ga prijavile i ukazujući na njihove sličnosti. Detaljnije se navodi njegova odbrana koja se oslanja na opise maloletnih polaznica njegove škole glume, uz fokus na njihove odnose sa drugima – muškarcima kao potencijalnim partnerima, i prijateljicama. Upitne relevantnosti za izveštavanje je i navođenje poznatih ličnosti koje su M.A. pružile podršku u sudnici. Članak je objavljen u toku istražnog procesa, pre podizanja optužnice protiv M.A, u sekciji *Hronika* sa mogućnošću komentarisanja od strane čitalaca.

Naslov: Naslov članka odmah usmerava pažnju čitalaca na diskreditaciju oštećenih isticanjem komentara M.A. o njima („Nisu imale najbolju drugaricu, ali jesu probleme s muškarcima“). Ovaj komentar jedini je primer direktnog govora u tekstu (znakovi navoda po pravilu izostaju kada je reč o naslovu), a njegova upotreba baš u naslovu služi uspostavljanju naizgled neposrednije komunikacije sa čitaocima, te samim tim i privlačenju čitalačke pažnje. Formiranje naslova direktnim citiranjem M.A. implicitno daje veći kredibilitet njegovoj odbrani, što može uticati i na formiranje stava čitalaca pre nego što pristupe ostatku teksta. Sam komentar čine dve nezavisne rečenice kojima se odmah vrši karakterizacija oštećenih – „nisu imale najbolju drugaricu“ sugerise da devojke nisu imale stabilne međuljudske odnose, dok „jesu probleme s muškarcima“ implicira da su navodne lične poteškoće razlog da se dovede u pitanje verodostojnost njihovih tvrdnji. Ovakvom postavkom, naslov oblikuje čitalačku percepciju na samom početku, stvarajući pristrasnost u korist optuženog. Korišćenjem kontrastne strukture („nisu... ali jesu“), podržava se strategija diskreditacije, i stavlja definitivan fokus na negativne karakteristike oštećenih. Jednostavne rečenice čine naslov lakim za razumevanje i pamćenje, što neizostavno povećava njegov uticaj na čitaoce.

Selektivno predstavljanje informacija u najvidljivijem delu članka, gde su izdvojeni samo komentari M.A. bez pružanja konteksta ili odgovora žrtava, može podstaći čitaoce da posumnjanju u istinitost optužbi i zauzmu negativan stav protiv oštećenih.

Neutralan ton? Tekst u velikoj meri održava neutralan ton, koristeći se jezičkim izborima koji naizgled održavaju ravnotežu objektivnosti, te jednostavno opisuju radnje bez očigledne emocionalne obojenosti.

Međutim, formalno neutralan jezik može biti sredstvo za postizanje pristrasnog efekta kada se u obzir uzmu kontekst, perspektiva i selektivno predstavljanje informacija. Kako je veći deo teksta napisan u formi indirektnog govora (o čemu će biti reči u narednom segmentu), važno je obratiti pažnju na glagole koji čitaoca uvode u prepričavanje (*reporting verbs*), te daju dodatnu dimenziju prepričanim delovima teksta. Glagoli *nastaviti*, *čitati*, *navesti*, *naglasiti* i *istaći* deluju neutralno jer opisuju radnje bez emocionalnog tona, te se ne može reći da menjaju značenje reči čije prepričavanje najavljuju. Ipak, njihovo značenje je ono što se menja sagledavanjem same predstavljene informacije koju gotovo isključivo čine tvrdnje osumnjičenog. Fokus na argumentima M.A, i potpuno izostavljanje glasova oštećenih narušava neutralnost pomenutih glagola, te samim tim i stvarnu neutralnost teksta. Čak i kada tekst formalno i jezički ostaje neutralan, disbalans u

⁷⁰ Politika Online. (2022, 4. april). *Aleksić o devojkaama koje ga optužuju za silovanje: Nisu imale najbolju drugaricu, ali jesu probleme s muškarcima*.

prikazu informacija stvara pristrasnost koja favorizuje osumnjičenog, što je posebno problematično, ali nažalost ne i retko, u kontekstu izveštavanja o slučajevima rodno zasnovanog nasilja.

Indirektan govor – oblikovanje narativa: Kao što je već navedeno, veći deo teksta napisan je u formi indirektnog govora. Ovaj svojevrsni novinarski otklon od predstavljenih informacija za cilj ima održavanje principa medijske objektivnosti. Međutim, pristup prenošenju argumentacije – bez konteksta i ograničene perspektive – oblikuje narativ na način koji ovaj princip narušava, te u ne sasvim očiglednom, ali gotovo tabloidnom maniru, čitaocima nudi pristrasan medijski izveštaj sa značajnim implikacijama na društveno shvatanje problema rodno zasnovanog nasilja. To je naročito vidljivo u sledećim primerima:

- „...pa je tako opet ponovio da su iskazi vrlo slični”:

Upotreba glagola *ponoviti* implicira doslednost u tvrdnjama. Njegova dopuna prilogom *opet* stvara utisak da optuženi konstantno iznosi iste informacije, što može ojačati percipiranu verodostojnost njegovih reči u očima čitalaca. Objekatski deo rečenice, izrična rečenica koja govori o onom što se ponavlja („da su iskazi vrlo slični”), sugerise da postoji određen obrazac ili dogovor među oštećenima, što posledično može stvoriti sumnju u njihove tvrdnje. Ovakvo predstavljanje reči M.A. fokusira se na njihovu navodnu doslednost i analogno, istinitost, dok se sa druge strane ne nudi nikakav kontekst ili kontrast iz perspektive oštećenih, čime se implicitno podržava osumnjičeni.

- „Naglasio je da je sve počelo kada je M.R.* saznala... zbog čega je odlučila da kontaktira ostale devojke kako bi policiji prijavile slučaj”:

Glagol *naglasiti* ima konotaciju isticanja postojećeg značaja. Upotrebom ovog glagola, tekst prenosi verziju događaja M.A. kao nešto od posebne važnosti i vrednosti. Izrična rečenica koja sledi iza („da je sve počelo kada je M.R.* saznala”) stavlja fokus na njen navodni postupak, i ukazuje na to da je njena inicijativa bila ključna za formiranje optužbi. Uzročna rečenica „zbog čega je odlučila da kontaktira ostale devojke” to dodatno potvrđuje. Implicira da su optužbe rezultat koordinacije između devojaka, i time ukazuje na manipulisanje informacijama, dok sam glagol *odlučiti* ima jasnu konotaciju svesti i namere. Posledično, čitaoci su podstaknuti da veruju kako je upravo M.R. glavni pokretač slučaja, direktno dovodeći u pitanje spontanost i autentičnost optužbi. Za razliku od izveštaja u kojima se M.R. posmatra kao katalizator pozitivnih promena, njena pokretačka snaga ovde je predstavljena negativno, gotovo manipulativno.

- „Maloletnu polaznicu je opisao kao devojku koja je po svaku cenu htela da upiše glumu”:

Upotreba glagola *opisati* prenosi viđenje pomenute devojke od strane M.A, viđenje koje implicitno dovodi u pitanje njene motive i karakter. Odnosna rečenica „koja je po svaku cenu htela da upiše glumu” implicira da su njeni postupci (optužbe protiv M.A) motivisani ličnim ambicijama, a ne stvarnim zlostavljanjem. Ova konstrukcija sugerise da je devojka u makijavelističkom maniru (jasno izraženom frazom „po svaku cenu”) imala želju da ostvari svoje ciljeve, čak i po cenu lažnog svedočenja. Istanje ovog dela odbrane može dodatno diskreditovati iskaz jedne od tužilja, prikazujući je kao ambicioznu i neiskrenu osobu.

- „M.A.* smatra da je tužiteljka dopunjavala određene iskaze”:

Glagol *smatrati* ima blažu konotaciju i može se činiti neutralnim, ali u kontekstu ovog teksta, prenosi interpretaciju događaja M.A. kao validnu i razumnu. Izrična rečenica „da je tužiteljka dopunjavala određene iskaze” nagoveštava manipulaciju u procesu prikupljanja dokaza, što čitaocima može ohrabriti da veruju kako u postupku postoje neregularnosti, što dodatno podriva percipiranu verodostojnost tužiteljke kao institucionalne predstavnice, odnosno oštećenih.

- „M.A.* ističe da sve devojke koje su ga prijavile nemaju najbolje drugarice, te da su... imale problema sa muškarcima”:

Glagol *isticati* uspostavlja informaciju koja sledi kao posebno značajnu prema viđenju M.A., ali i za čitaoce. Izričnom rečenicom koja je u direktnom obliku odabrana i kao deo naslova implicira da su devojke društveno izolovane, te da nisu sposobne za održavanje adekvatnih i zdravih međuljudskih odnosa. To može uticati na čitaoce da njihove optužbe vide kao manje verodostojne, te kao rezultat ličnih frustracija. Ovim se kompletira narativ u kom su oštećene prikazane kao problematične i nepouzđane, a osumnjičeni kao žrtva njihovih koordinisanih, makijavelističkih i zavereničkih postupaka.

Simbolična karakterizacija podrške: Uočljivo je nekoliko jezički formiranih vizuelnih elemenata koji doprinose oblikovanju narativa i viđenju čitavog slučaja. Isticanje pratnje M.A. u sudnici - advokati, supruga i „bivši fudbaler D.S.*“ može se interpretirati kao simbol podrške i ugleda, i ukazati na to da M.A. ima značajnu podršku i važan društveni status. Ovi elementi vizuelno i narativno profilisu M.A. kao uglednu osobu koja ima podršku značajnih i uticajnih pojedinaca, što indirektno može doprineti društvenom poverenju njenoj strani priče.

S druge strane, aktivisti sa transparentom podrške M.R. predstavljeni su kao spoljni element, kao malobrojni (transparent je naglašeno u jednini) i samim tim manje značajni u poređenju sa podrškom koju ima osumnjičeni. Odrednica „kao i prethodnih puta“ sugerise da je podrška oštećenima prisutna, ali marginalizovana – aktivisti su predstavljeni kao dosledni, ali izolovani, što može uticati na shvatanje da je njihova podrška manje organizovana i manje uticajna. Takva slika doprinosi oblikovanju narativa u kom se podrška M.A. čini značajnijom i legitimnijom, dok se podrška žrtvama prikazuje kao manje relevantna.

Analiza komentara:

- „Najžalije mi D.S.*.Gde se uplete sa ovim probisvetom i zlostavljačem.Odbrana je SKANDAL“:

Izražavajući neslaganje sa podrškom koju D.S. pruža optuženom, ali i sa implicitnim narativom teksta, superlativ priloga *žao* u prvom komentaru istovremeno pokazuje saosećanje sa njim, i diskredituje samog M.A. navodeći da je uzrok žaljenja upravo veza D.S. sa M.A. Glagol *uplesti* u ovom kontekstu ukazuje na to da je njihova povezanost rezultat spleta okolnosti koje su se odvile negativno po D.S, te dodatno podržava osećaj sažaljenja. Imenice kojima se M.A. profilise – *probisvet* i *zlostavljač* – svojom izuzetno negativnom konotacijom prenose jasnu osudu, dok imenica *skandal* napisana velikim slovima pojačava intenzitet kritike odbrane M.A. i argumentacije na kojoj se zasniva. Ovaj komentar direktno osporava narativ iz teksta koji nedostatkom konteksta i uravnoteženosti perspektive implicitno podržava M.A.

- „Umesto da brani sebe kao optuženog za krivično delo, on optužuje oštećene devojke“:

Drugi komentar oslanja se na kontrastnu strukturu „umesto da... on...” u cilju isticanja neprikladnosti odbrane M.A. Glagol *optužiti* u odnosu na imeničku frazu „oštećene devojke” jasno ukazuje na stav komentator/ke koji odbranu M.A. vidi kao neprimerenu i neadekvatno napadačku. Osporava se narativ iz teksta koji se fokusira na odbranu, i osuđuje argumentativno usmerenje na diskreditaciju oštećenih.

- „otkud on zna da li svka od njih ima ili nema najbolju drugaricu, kakav im je odnos sa ocem i slično. i jos, sta ako je nekad imala a sad nema, ili nekad nije imala a sad ima, ili ima dve a ne jednu? u kom tacno slucaju imanja ili nemanja najbolje drugarice devojka postaje lazov“:

Ovaj/ova komentator/ka postavlja niz retoričkih pitanja koja dovode u pitanje relevantnost tvrdnji M.A. o tužiljama. Upitna konstrukcija „otkud on zna“ implicira sumnju u obaveštenost i motive M.A. Retorička pitanja „šta ako je nekad imala a sad nema...” i „u kom tačno slučaju imanja ili nemanja najbolje drugarice devojka postaje lažov” oslanjaju se na logičku kontradikciju kako bi istakli neodrživost argumenata M.A. Time se direktno osporava narativ iz teksta koji diskredituje oštećene na osnovu njihovih ličnih odnosa.

- „U stvari, ako zna, onda je prilično blizak sa njima, što negira da nije imao nikakve veze sa njima“:

Četvrti komentar, napisan kao odgovor na treći, koristi se jezičkom kontradikcijom kako bi dao logički zaključak („u stvari“) prethodnom komentaru, te istakao nelogičnost tvrdnji M.A. Kondicionalna rečenica („ako zna, onda je prilično blizak sa njima“) sugerise da poznavanje detalja o potencijalnim žrtvama implicira bliskost, što je u suprotnosti sa njegovim tvrdnjama da bliskosti nije bilo. Glagol *negirati* u datom kontekstu zaključuje komentar potvrdom kontradiktornosti u izjavama M.A, još jednom osporivši narativ iz teksta.

IX 9. Jezik medija u slučaju IX

Članak 1⁷¹: „Protiv DR K.* vođen krivični proces zbog ILEGALNOG ABORTUSA, ali kolege kažu da je on naš najbolji anesteziolog!“

Tekst objavljen u tabloidu Alo 7. aprila 2021. godine u sekciji *Ženske priče* prenosi navode o ilegalnom abortusu koji su, kako se tvrdi, sprovedi dr T.K, i dr D.P. Urednički izbor da se ovaj članak smesti u sekciju *Ženske priče* sugerise da je tekst važan i interesantan samo za žene, što je značajno umanjeње značaja teme, ako se uzme u obzir da se govori o jednom krivičnom delu u okviru šire priče o jednom sistemskom problemu. Tekst postiže narativni kontrast oslanjajući se na izjave zaposlenih u jednoj ginekološko-akušerskoj klinici, koji hvale stručnost T.K, ali istovremeno ističu njegov grub način ophođenja prema pacijentkinjama. Poseban akcenat se stavlja na slučaj M.S, kao i na slučaj iz 2011. godine kada su on i D.P. uhapšeni zbog sprovođenja ilegalnog abortusa. Članak prenosi detalje tog slučaja, te uključuje tvrdnje da je pacijentkinja bila prisiljena na abortus od strane porodice tadašnjeg muža, kao i informacije o krivičnim prijavama i policijskom zadržavanju lekara. Ovakav pristup izveštavanju, tipičan za tabloid, kombinuje senzacionalistički ton sa ozbiljnim optužbama, narativno kontrastirajući hvalospeve kolega i optužbe pacijentkinja. Nedostaje dublja analiza konteksta i društvenih implikacija ovih optužbi, a fokus se pretežno zadržava na individualnim slučajevima i ličnim izjavama. Opcija za komentarisanje postoji ali je sekcija prazna.

Naslov: U skladu sa tabloidnom senzacionalističkom praksom, upotreba velikih slova za imeničku frazu „ilegalni abortus“ vizuelno i semantički pojačava značaj tvrdnje, pa i samog teksta, te odmah skreće pažnju čitalaca na težinu navedenog krivičnog dela. Sama imenica *abortus* nosi određenu kontativnu težinu u patrijarhalno postavljenim društvima, te predstavlja svojevrsni tabu. Kada se ona dodatno odredi pridevom *ilegalni*, čitava fraza dobija posebno dramatičan ton i konotaciju apsolutne neprihvatljivosti.

Nezavisna rečenica koja sledi, odvojena suprotnim veznikom *ali*, čitaocima nagoveštava da je informacija u nastavku u značenjskoj suprotnosti sa prethodno iznetim (informacijama o ilegalnom abortusu). Novom informacijom, koja T.K. određuje imeničkom frazom „najbolji anesteziolog“ stvara se kontrast koji zbunjuje čitaoce i postavlja ton za čitav članak. Ovaj kontrast između optužbi i pohvala, predstavljen već u naslovu, služi kao retorička strategija koja ima za cilj da zaintrigira čitaoce. Suprotstavljanje imeničkih fraza „ilegalni abortus“ i „najbolji anesteziolog“ nagoveštava moralnu dualnost T.K. Takva dualnost podržava senzacionalistički diskurs, a čitaoce podstiče da preispituju i istražuju dublje slojeve priče. Ova strategija takođe reflektuje širu društvenu dinamiku gde se pojedinci često procenjuju na osnovu kontradiktornih informacija, čime se komplikuje percepcija njihove moralne i profesionalne etike.

⁷¹ Alo.rs. (2021, 7. april). *Protiv Dr Krajnovića vođen krivični proces zbog ilegalnog abortusa, ali kolege kažu da je on naš najbolji anesteziolog!*. Alo.

Formiranje narativnog okvira – „Ženske priče“: Smeštanje članka u sekciju *Ženske priče* ima značajne jezičko-diskurzivne implikacije koje oblikuju način na koji se sadržaj članka percipira. Izbor sekcije čitaocima komunicira da je tema prvenstveno relevantna za žene i da će se baviti iskustvima i problemima koji se isključivo njima pripisuju. Ovaj narativni okvir stvara kontekst u kojem se optužbe protiv T.K., kao i pohvale njegovih kolega, posmatraju kroz prizmu rodno specifičnih iskustava i društvenih uloga. Posledično, može marginalizovati značaj problema akušerskog nasilja, svodeći ga na individualne priče umesto da ih prepozna kao sistemske i društvene fenomene.

Ovako postavljen narativni okvir potencijalno sugerise da su iskustva žena manje važna ili da zaslužuju manje prostora u medijskom izveštavanju. Time tekst reflektuje, ali i perpetuira društvenu dinamiku gde se rodno zasnovano nasilje tretira kao izolovani incident, a ne kao deo šireg društvenog problema.

Karakterizacija aktera - narativni kontrast:

- „jedan od najboljih srpskih anesteziologa“:

Ova složena imenička fraza oslanja se na superlativ „najbolji“ radi isticanja stručnosti i profesionalnog ugleda T.K. Upotreba superlativa ima za cilj da T.K. predstavi kao izuzetnog u svojoj oblasti, što automatski podiže njegov status i u očima čitalaca. Ovaj jezički izbor implicira da je on među najboljima u struci i nagoveštava da su navodi protiv njega u kontrastu sa njegovom profesionalnom reputacijom, te da su analogno manje verodostojni. Na ovaj način, fraza stvara pozitivnu percepciju koja potencijalno može služiti kao protivteža optužbama za akušersko nasilje.

- „za njegovu stručnost imaju samo reči hvale“:

Fraze „njegova stručnost“ i „samo reči hvale“ formiraju gotovo hiperboličan odnos koji ističe pozitivne aspekte profesionalnog života T.K. Time se logički pogrešno stvara utisak da su svi aspekti njegove stručnosti, a analogno i ličnosti, neupitno pozitivni. Ova formulacija implicira i jednoglasno prepoznavanje i odavanja priznanja kolega, čime se učvršćuje njegova reputacija kao izuzetno sposobnog anesteziologa a potencijalno i dobre osobe.

- „svi žele da rade upravo sa njim“:

Ova rečenica oslanja se na univerzalizaciju „svi“ kako bi ukazala na uspostavljeno i utvrđeno poštovanje i poverenje koje T.K. uživa među svojim kolegama. Prilog „upravo“ ističe konkretnu želju da se sarađuje s njim, nagoveštavajući da je njegova stručnost ne samo priznata, već je i izuzetno tražena. Stvara se slika T.K. kao nezamenjivog i poželjnog člana tima, ili društva, te može poslužiti kao protivteža optužbama i pozvati čitaoce da preispitaju jednostavne moralne sudove.

- „navikli na njegovo grubo ophođenje“:

Glagol *navići* u datom kontekstu implicira da je grubo ophođenje T.K. postalo uobičajeno i prihvaćeno unutar njegovog radnog okruženja. Ukazuje na problematičnu normalizaciju ponašanja koje bi inače bilo smatrano neprihvatljivim. Takva normalizacija pak otkriva dublje sistemske probleme u medicinskoj praksi, gde se neprimereno ponašanje toleriše zbog profesionalne kompetencije pojedinca. Imenička fraza „grubo ophođenje“ gotovo eufemistički predstavlja optužbe koje su iznete protiv T.K., i ukazuje na institucionalnu toleranciju neprihvatljivog.

- „zbog kolegijalnosti... stavljaju u drugi plan“:

Imenica *kolegijalnost* upotrebljena je kao svojevrsno opravdanje zanemarivanja ili umanjivanja neprihvatljivog ponašanja. Implicira da profesionalni odnosi i međusobna lojalnost među kolegama imaju veći prioritet od etičkih normi. Izraz „staviti u drugi plan“ emfatično ukazuje na to da se etička pitanja i potencijalno problematično ponašanje namerno ignorišu zbog vrednosti

koje se pridaju kolegijalnim odnosima. Otkriva kulturu u kojoj se profesionalna stručnost i lojalnost stavljaju iznad moralnih i etičkih standarda, te omogućava da se lični nedostaci tolerišu ako su pojedinci visoko cenjeni u svojoj profesiji. Time se ističe problem sistemske korupcije etičkih vrednosti u korist profesionalne solidarnosti, što može imati dalekosežne posledice po integritet medicinske prakse.

- „žene često budu uplašene i zgrožene njegovim rečnikom, koji često ume da bude uvredljiv“:

Ova rečenica se direktno posvećuje negativnim aspektima ličnosti T.K., i u prvi plan stavlja emocionalni uticaj koji njegovo ponašanje ima na pacijentkinje. Pridevi (naglašeno u ženskom rodu) „uplašene“ i „zgrožene“ vizualizuje emocionalno stanje pacijentkinja, evociraju osećaj nelagode i straha, dok pridev „uvredljiv“ pojačava negativan utisak, ali ga istovremeno i kontekstualno sužava jer se odnosi na imenicu „rečnik“. Time se sprovodi svojevrsna banalizacija optužbi koje su iznete, a one same se predstavljaju eufemistički.

- „dovodi u vezu sa skandalima“:

Imenica *skandali* evocira slike moralnog i profesionalnog posrnuća, ali tvrdnje o rodno zasnovanom nasilju problematično senzacionalizuje. Nesvršeni vid glagola *dovoditi* čitaocima ukazuje da T.K. nije samo usputno spomenut, već da je u opisane događaje aktivno i kontinuirano uključen. Ovim se optužbe za krivično delo umesto kao informativna kontekstualizacija koriste kao dramatizacija radi povećanja interesovanja za temu i aktere.

- „završio ni manje ni više nego na stranicama crne hronike“:

Emfatični izraz „ni manje ni više“ i imenička fraza „crna hronika“ pojačavaju senzacionalistički ton teksta. „Crna hronika“ formira utisak kontroverze, sliku kriminala, te teških moralnih prekršaja. Ovakvom kontekstualizacijom priče, fokus se stavlja na preispitivanje morala i integriteta T.K., dok se zanemaruje fenomenologija nasilja.

Izjave pacijentkinja - direktan i indirektan govor:

- „O slučaju M.S.* i njenom iskustvu u porodilištu ... bruje društvene mreže - ona je do detalja opisala svoje navode o akušerskom nasilju, neljudskom i ponižavajućem tretmanu od strane anesteziologa T.K.*“:

U delu u kom se indirektnim govorom opisuju optužbe M.S. stvara se slika o masovnom i žustrom onlajn diskursu. Glagol brujati uz imeničku frazu „društvene mreže“ senzacionalistički stavlja fokus na pažnju i interesovanje javnosti, te viralnost i društveni odjek, umesto na njihov sadržaj i suštinu. Imeničke fraze „akušersko nasilje“, „neljudski i ponižavajući tretman“ nose snažan emocionalan naboj, podupiru negativnu sliku o T.K. i privlače čitalačku pažnju.

- „Ginekolog D.P.* i anesteziolog T.K. uhapšeni pod sumnjom da su u privatnoj klinici ... pacijentkinji u 14. nedelji trudnoće obavili abortus“:

Direktno prenete izjave iz drugog tabloida o optužbama iz 2011. godine kontekstualno doprinose kredibilitetu navoda M.S. Upotreba konkretnih detalja i preciznost, kao što su „u 14. nedelji trudnoće“ i iznos (600 evra), navode čini konkretnijim i opipljivijim za čitaoce. Formulacija „pod sumnjom da su... obavili abortus“ pažljivo je osmišljena kako bi se zadržala pravna preciznost i neutralnost, ali i kako bi se nagovestilo ozbiljno krivično delo. Ovaj deo teksta, gotovo u maniru institucionalnog diskursa, jezički balansira između informativnosti i senzacionalizma.

Indirektni govor, prepričavanje optužbi, u ovom slučaju ima snažniji senzacionalistički karakter u odnosu na primere direktnog govora. Indirektni govor omogućava autoru teksta da koristi izraze koji pojačavaju emocionalni uticaj i dramatičnost situacije, dok u izvesnoj meri zadržava distancu od izvornih reči. Nasuprot tome, direktan govor, (u izjavama o optužbama iz 2011. godine)

pruža specifične detalje i zadržava verodostojnost originalnog izvora. Evidentno se bazira na institucionalnim izjavama te pruža konkretne informacije i čitaocima omogućava da formiraju jasniju sliku o događajima. Ova razlika u uredničkom izboru potencijalno ima značajan uticaj na čitalačko iskustvo i percepciju sadržaja, te indirektni govor čini moćnim alatom za senzacionalističko izveštavanje.

Nedostatak konteksta i implikacije za razumevanje rodno zasnovanog nasilja: Tekst iz 2011. godine upotrebljen je kao svojevrsna kontekstualizacija za optužbe koje je iznela M.S. Ipak, fokusira se na individualan slučaj umesto na šire društvene implikacije čime se propušta prilika da se dublje istraži i objasni akušersko nasilje kao oblik rodno zasnovanog nasilja. Umesto toga, tekst se usmerava na senzacionalizam i pojedinačne narative, dok ne nudi analizu sistemskih problema. Ovo ograničava razumevanje čitalaca o prirodi i učestalosti akušerskog nasilja i njegovom mestu u društvenom kontekstu rodno zasnovanog nasilja.

Članak 2⁷²: „M.S.* TVRDI da ju je anesteziolog T.K.* VREĐAO I UDARIO NA POROĐAJU, GAK ... pokreće postupak!“

Tabloid Informer preneo je tvrdnje novinarke i influencerske M.S. o anesteziologu T.K. u članku objavljenom 8. aprila 2021. godine u sekciji *Društvo*. Okosnicu narativa čine izjave M.S. koje detaljno opisuju verbalno i fizičko maltretiranje tokom porođaja, sa fokusom na emotivnim i šokantnim pojedinostima njenog iskustva. Članak prenosi i odgovor rukovodstva ginekološko-akušerske klinike, koje najavljuje pokretanje istrage i ispitivanje okolnosti incidenta, i obavezuje se na blagovremeno informisanje javnosti o saznanjima. Ono što vidno nedostaje jesu širi kontekst i dublja analiza samih tvrdnji, fenomena akušerskog nasilja, te profesionalnih standarda u zdravstvenom sektoru. Sekcija za komentarisane je dostupna ali prazna.

Naslov: Naslov članka, u skladu sa tabloidnom praksom, oslanja se na postizanje senzacionalističkog efekta kako bi odmah privukao pažnju čitalaca. Upotreba velikih slova za radnje – glagole *tvrditi*, *vređati*, *udariti* – čitaocima obećava dramatičan i emocionalno intenzivan narativ. Velika slova služe kao vizuelni marker značaja i uticaja događaja, dok pomenuti glagoli nose snažan emocionalni naboj i izazivaju zgražavanje. Glagol *tvrditi* uobičajeno služi novinarskom distanciranju i objektivnosti, ali u tabloidnim senzacionalističkim postavkama i karakterizaciji aktera može sugerisati da su iznete optužbe subjektivni stav, te tako ohrabriti sumnju i nepoverenje u iste. Sa druge strane, glagol *vređati* podrazumeva verbalni napad i nepoštovanje, koji sami po sebi predstavljaju neprofesionalno ponašanje, dok glagol *udariti* ekstremizuje situaciju aluzijama na fizičko nasilje, čineći čitavu sliku potpuno neprihvatljivom i šokantnom za čitaoce.

Kontekstualizacija glagola iz naslova – fraza „na porođaju“ – pojačava već snažan emocionalni naboj najvidljivijeg dela članka. Porođaj je trenutak izuzetne fizičke i emocionalne ranjivosti za ženu, a insinucija da je neko bio verbalno i fizički zlostavljan u takvom stanju optužbe čini znatno težim u očima čitalaca. Dodatno je uznemirujući kontekst koji implicira zloupotrebu moći i povrede poverenja u jednom od najosetljivijih trenutaka u životu žene. Primarni cilj tako formulisanog naslova jeste izazivanje snažne emocionalne reakcije, te privlačenje i zadržavanje pažnje čitalaca koji su podstaknuti da nastave da čitaju.

Spominjanje pokretanja postupka od strane klinike u naslovu sa jedne strane nagoveštava da su optužbe dovoljno značajne da zahtevaju institucionalnu reakciju, dok sa druge strane samu instituciju predstavlja kao odgovornu i ažurnu.

Karakterizacija aktera - jezik moći: Jezik kojim se u tekstu karakterišu T.K. i M.S. ilustruje neravnotežan odnos moći između njih. T.K. je opisan imeničkim frazama „poznati

⁷² Informer.rs. (2021, 8. april). *Mina Smiljanić tvrdi da ju je anesteziolog Tomislav Krajinović vređao i udario na porođaju, GAK "Narodni front" pokreće postupak!*

anesteziolog iz GAK ... “ i „čuveni anesteziolog“. One naglašavaju njegov profesionalni status i autoritet u medicinskoj zajednici, te stvaraju utisak o njegovoj moći i uticaju. Upotreba prideva *poznati* i *čuveni* u prvi plan stavlja njegov ugled i njegovu reputaciju što sugerise i viši nivo institucionalnog i društvenog poverenja.

M.S. opisana je imenicama *novinarka* i *influensterka*, što sa jedne strane ukazuje na javnu ulogu, ali sa druge ne implicira nužno istu vrstu autoriteta i moći jednog medicinskog profesionalca. Imenica *novinarka* nosi određeni nivo kredibiliteta, ali u kombinaciji sa imenicom *influensterka* stvara sliku osobe koja je više prisutna u medijima i na društvenim mrežama nego u ozbiljnim profesionalnim krugovima. Ova karakterizacija implicira da je njena pozicija manje značjana ili stručna u odnosu na anesteziologa, te dodatno naglašava neravnotežan odnos moći između njih dvoje kao aktera priče.

Taj odnos dodatno ilustruju primeri iz teksta koji prikazuju kako anesteziolog koristi svoj autoritet, društveni status i degradirajući jezik da omalovaži novinarku („ološ“, „debelguza“). Deo teksta koji se odnosi na medicinsku proceduru („...poprilično snažno udario u leđa i desno rame, ...da bi mi ubo iglu usred kičme...“) prikazuje moć i kontrolu koju anesteziolog ima nad pacijentkinjom, a koja podrazumeva i primenu fizičke sile u situaciji gde je ona posebno ranjiva.

Formiranje narativa - emocionalno obojen jezik i izjave aktera:

- „vređao, maltretirao i udario tokom porođaja“:

Ovi glagoli kreiraju sliku zlostavljanja. *Vređati*, *maltretirati*, i *udariti* služe definisanju različitih aspekata zlostavljanja – verbalnog, psihološkog i fizičkog. Svaki od njih nosi jak emocionalni naboj i doprinosi stvaranju izuzetno dramatične slike, koja se vremenski i lokacijski ponovo smešta u porođajnu salu („tokom porođaja“) kao simbol ranjivosti.

- „Vidno sam bila u šoku“:

Ova rečenica prikazuje snažnu emocionalnu reakciju same Smiljanićeve na navedeno ponašanje anesteziologa. Prilogom *vidno* se naglašava fizička manifestacija šoka, što čitaocima omogućava da zamisle i gotovo osećaju intenzitet njenog emocionalnog stanja. Doprinosi stvaranju empatije kod čitalaca i pojačava dramatični potencijal narativa.

- „debelguza“; „ne mogu sopstveno dupe da pomerim“:

Direktno prenošenje uvredljivih, pežorativnih („debelguza“), neformalnih i eksplicitnih („dupe“) izraza čitaocima prikazuje dimenziju ekstremnog nepoštovanja od strane anesteziologa, kao i ekstremnu bespomoćnost porodilje. Ove reči imaju za cilj da ukažu na ponižavanje i obeshrabrivanje pacijentkinje kroz degradaciju i verbalno nasilje. Direktnim prenošenjem ovako eksplicitnih izraza ističe se moć i kontrola lekara nad pacijentkinjom, i još jednom ilustruje neravnotežan odnos moći između njih. Informativni karakter ove izjave ostaje upitan, te se njeno uključivanje u narativ može smatrati senzacionalističkim.

„ubo iglu usred kičme“:

Neformalni i eksplicitni opis medicinske procedure ilustruje fizičku bol koju je pacijentkinja doživela. Prizor koji se stvara kombinacijom imenica *igla* i *kičma*, koje povezuje glagol *ubosti*, vizualno i emocionalno je snažan i čitaocima jasno prenosi osećaj fizičke patnje i straha. Iako je u pitanju standardna medicinska procedura, živopisan i bukvalan opis intervencije ranjivost trenutka čini još dramatičnijom.

- „Ne dozvoli da ti pokvari ovaj dan!“:

Ova rečenica deo je unutrašnjeg monologa koji jezički pokazuje pokušaj M.S. da zadrži pozitivan stav uprkos načinu na koji se osoblje odnosi prema njoj. Otkriva unutrašnji sukob i

emocionalnu snagu pacijentkinje koja se trudi da ostane pribrana i fokusirana na pozitivan ishod porođaja. Ovaj jezički element doprinosi humanizaciji pacijentkinje i uspostavlja jaču emocionalnu povezanost sa čitaocima.

- „Uvredio se silno.“; „Đuuubre jedno.“:

Ova dva elementa još jasnije pokazuju intenzitet konflikta između pacijentkinje i anesteziologa. Rečenica „uvredio se silno“ oslikava krajnje emocionalnu reakciju anesteziologa na kritiku, čime se on prikazuje kao osoba koja ne može da podnese ni najmanje neslaganje.

Sa druge strane, imenička fraza „đuuubre jedno“ donosi dodatno značenje kroz ponavljanje slova „u“, što ukazuje na naglašeno i produženo izgovaranje reči. Ovo stvara efekat verbalno ekstremne reakcije i vređanja. Pored toga, imenica *đubre* upotrebljena za karakterizaciju sama po sebi je pežorativna, i koristi se kao izraz krajnjeg nepoštovanja i omalovažavanja. Ovaj izbor reči još jednom ističe konflikt oko koga se formira narativ, emocionalnu tenziju i neprijateljstvo između aktera, što upotpunjava sliku nasilja i agresije.

Formiranje narativa - institucionalni jezik i odgovor klinike:

- „najoštrije osuđuje“:

Ova glagolska fraza pokazuje čvrst stav institucije protiv svakog oblika neprofesionalnog ponašanja. Korišćenjem superlativa „najoštrije“, klinika ovu osudu nedvosmisleno izražava, a tekst prenosi. Ovaj jezički izbor, karakterističan za institucionalno oglašavanje, ima za cilj da pokaže odlučnost u zaštiti profesionalnih standarda i pacijenata, čime se javnosti šalje poruka o nultoj toleranciji prema neprihvatljivom ponašanju i nepokolebljivosti u održavanju profesionalnih normi.

- „urušavanje kulture profesionalne komunikacije, nepristojnost i netoleranciju prema pacijentu“:

Imeničkim frazama formalnog registra poput „urušavanje“, „kultura profesionalne komunikacije“, „nepristojnost“ i „netolerancija“, saopštenje javnosti prenosi šta smatra neprofesionalnim ponašanjem. Formalnost u jeziku institucije u ovom slučaju komunicira potrebu za očuvanjem visokih standarda u odnosu prema pacijentima, te nastoji da prikaže sveobuhvatno razumevanje i rešavanje problema.

- „kao i uvek“:

Ova odredba nagoveštava da institucija redovno postupuje u skladu sa svojim pravilima i procedurama. Implicira da je ovo standardna praksa institucije i da se svi incidenti ozbiljno shvataju. Ovaj jezički izbor ima za cilj da pokaže kontinuitet i pouzdanost u reagovanju na optužbe, što je namenjeno jačanju poverenja javnosti u instituciju. Isticanjem kontinuiteta koji fraza konotativno nosi, ističe se i stabilnost i predvidivost institucionalne reakcije, ključnih za održavanje kredibiliteta.

- „ozbiljno ispitati“:

Još jedna glagolska fraza kojom se pokazuje posvećenost institucije. Upotrebom priloga *ozbiljno*, nagoveštava se temeljnost pristupa ispitivanju optužbi. Ima za cilj da pokaže predanost institucije u traženju istine i obezbeđivanju pravednog ishoda (kakav god on bio), te da ojača kredibilitet Klinike u očima javnosti.

- „moglo doći do neprofesionalnog postupanja“:

Formulacija sa kondicionalom ublažava navode protiv anesteziologa. „Moglo doći“ ostavlja prostor za sumnju i u prvi plan stavlja ne tvrdnje (koje takođe nisu konkretnije definisane, već formalno obeležene imeničkom frazom „neprofesionalno postupanje“) već potrebu za detaljnom istragom pre donošenja zaključaka. Ovaj jezički izbor služi kao svojevrsna pravna zaštita, ali i kao

način da se zadrži neutralnost dok se ne utvrde sve činjenice. Naglašavaju se oprez i neutralnost, čime se izbegava preuranjeno donošenje zaključaka i potencijalna pravna odgovornost.

- „javnost će biti obaveštena“:

Ovom rečenicom se nagoveštava transparentnost institucije u vezi sa istragom. Njom Klinika pokazuje predanost otvorenoj komunikaciji i odgovornosti prema javnosti. Ovaj jezički izbor ima za cilj da postupak prikaže kao javan i transparentan, što je ključno za održavanje poverenja i legitimiteta same institucije.

Nedostatak konteksta i implikacije za razumevanje rodno zasnovanog nasilja: Tekst izostavlja širi kontekst koji bi čitaocima pomogao da bolje razumeju značaj i uticaj incidenta. Nema analize o tome kako rodna dinamika može igrati ulogu u ovakvim situacijama niti kako ovakvi incidenti utiču na percepciju žena u medicinskom sistemu. Ovaj nedostatak konteksta može ograničiti čitaoce u razumevanju sistemskih problema vezanih za rodno zasnovano nasilje i profesionalno ponašanje u zdravstvenom sektoru. Bez dodatnog konteksta o rodnim odnosima moći, tekst ne uspeva da prepozna strukturalne nejednakosti koje omogućavaju takva ponašanja. Odsustvo kritičke analize o tome kako rodni stereotipi i seksizam mogu doprineti zlostavljanju u medicinskom kontekstu čini da incident izgleda kao izolovan slučaj, umesto kao deo šireg problema rodno zasnovanog nasilja.

Jezički, tekst se oslanja na postizanje senzacionalističkog tona, fokusira se na dramatične detalje i emotivne ispovesti, a istovremeno izostavlja dublju analizu koja bi mogla osvetliti sistemske probleme i dinamike moći. Ovako formiran narativ može dovesti do toga da se značaj situacije ne prepozna u potpunosti, a potrebne sistemske promene ostanu van fokusa. Upotrebom jezičkih elemenata koji se fokusiraju isključivo na pojedinačne emocije i incidente, tekst zanemaruje šire društvene i kulturne kontekste koji omogućavaju i perpetuiraju rodno zasnovano nasilje u zdravstvenim ustanovama. Institucionalni odgovor doprinosi uravnoteženijem narativu. Ipak, u slučajevima akušerskog nasilja, obećanje o obaveštavanju javnosti najčešće ostaje neispunjeno. Odgovor institucije prenosi se isključivo u jeku medijske pažnje, nakon samog događaja, dok se o toku i ishodu istražnog ili disciplinskog postupka kasnije ne izveštava.

Članak 3⁷³: „Još jedna novinarka doživela HOROR NA POROĐAJU: Vređali su me, ispustili bebu, PA SE SMEJALI!“

Tekst tabloida Republika, objavljen 12. aprila 2021. godine u sekciji *Društvo*, donosi ispovest novinarkinje Radio-televizije Srbije T.R. o njenom iskustvu tokom porođaja. Narativ se fokusira na njenu ličnu priču o, kako se navodi, verbalnom zlostavljanju koje je doživela od strane anesteziologa, te o ponašanju osoblja. Iako se članak bavi društveno relevantnom temom, na šta i ukazuje odabir rubrike, Republika se senzacionalistički oslanja na emocionalno obojene reči i opise radi postizanja efekta šoka, dok izostavlja širi kontekst i dublju analizu problema u zdravstvenom sistemu. Sekcija za komentare je dostupna, ali prazna.

Naslov: Naslov članka odmah privlači čitalačku pažnju ciljanom upotrebom emocionalno obojenog jezika. Agent naslovne radnje, imenička fraza „još jedna novinarka“, ukazuje na kontinuitet i učestalost događaja opisanih u članku. Time se odmah stvara utisak da je opisani događaj – akušersko nasilje – deo šireg društvenog obrasca, te se kod čitalaca posledično povećava osećaj uznemirenosti.

⁷³ Mondo. (2021, 12. april). UŽAS u orodilištu! Vređali je, ISPUSTILI bebu, pa se smejali: Novinarka RTS-a doživela horor - zaledim se kad se setim!.

Glagol *doživeti* sa druge strane ističe subjektivno iskustvo, ali time dodaje emocionalnu težinu. Vizuelno najviše pažnje privlači objekatski deo rečenice, fraza „horor na porođaju”, istaknut velikim slovima. Sama imenica *horor* nosi konotacije zastrašujućeg i traumatičnog, i povezuje se sa ekstremnim strahom i opasnošću. Njeno kontekstualno određenje, „na porođaju“, uvodi dodatnu emocionalnu komponentu, te sliku opasnosti dopunjava ekstremnom ranjivošću žena tokom stresnog i intenzivnog životnog trenutka kao što je porođaj. Jezičko povezivanje ova dva elementa doprinosi utisku neizvesnosti, straha i traume, i efikasno podstiče emocionalne reakcije čitalaca.

Drugi deo naslova, napisan u formi direktnog citata – „Vređali su me, ispustili bebu, PA SE SMEJALI!” – sastavljen je od tri glagola koja označavaju uzastopne radnje, te dramatižuju utisak koji čitavu sliku približava čitaocima. Ova tri glagola – *vređati*, *ispustiti* (bebu) i *smejati se* – izazivaju snažne emocionalne reakcije opisima neprofesionalnosti i okrutnosti osoblja bolnice. Reakcije šoka i ljutnje izazvane već samim naslovom direktno utiču na motivaciju čitalaca da nastave da čitaju tekst. Senzacionalistički ton i osetljiva društvena tema bez detaljnije analiziranog konteksta pažnju potencijalno pretvaraju i u paniku, posebno među trudnicama i njihovim porodicama.

Senzacionalistički i emocionalno obojen jezik:

- „vređao i udarao“:

Glagoli *vređati* i *udarati* stvaraju sliku zlostavljanja kombinujući konotacije fizičkog i verbalnog nasilja. Ova dva konotativno snažna i emocionalno obojena glagola ukazuju na prisustvo višestrukih oblika agresije i brutalnosti, čime se čitav događaj prikazuje kao izuzetno dramatičan, dok se kod čitalaca podstiče saosećanje sa T.R, ali i bes prema medicinskom osoblju. Emocionalna reakcija na koju se cilja usmerena je ka snažnijoj osudi počinioca i zaštiti žrtve. Ovako konstruisana fraza bez konkretnijih informacija o ovom slučaju ili akušerskom nasilju uopšte doprinosi senzacionalističkom tonu članka, postavljajući dramaturgiju ispred informisanja i edukacije.

- „horor iskustvo“:

Imenica *horor*, već upotrebljena u naslovu, izrazito je emocionalno obojena, i uobičajena pri opisivanju ekstremno zastrašujućih situacija. Kada se upotrebi u kontekstu iskustva porođaja, implicira nešto što prevazilazi druge povrede, posebno naglašava ranjivost žene i narušava ideju pravno-društvene zaštite koju ona u tom trenutku mora imati. Stvara drugačiju sliku – izuzetno negativnog i zastrašujućeg događaja. Svojim hiperboličnim karakterom doprinosi stvaranju emocionalno obojenog narativa koji u prvi plan stavlja neizvesnost i užasnutost, a ne činjenice i informacije.

- „beba nema srčane radnje“:

Upotreba medicinskog termina koji ukazuje na fatalni ishod, bez dodatnog objašnjenja, a u kontekstu beba kao najranjivijih članova društva, neizostavno izaziva paniku. Upotrebom stručnog jezika potvrđuje se koliko je situacija ozbiljna, dok nedostatak konteksta doprinosi osećaju straha i neizvesnosti. Stručna terminologija u izveštavanju uobičajeno je namenjena uspostavljanju objektivnosti, ali nekritička i vankontekstualna upotreba iste predstavlja oblik tabloidne manipulacije emocijama čitalaca.

- „dugo (je) bila sama“:

Relativan i subjektivan prilog *dugo* u ovom kontekstu implicira nebrigu i zanemarivanje od strane medicinskog osoblja. Pojačava osećaj besa i ogorčenosti kod čitalaca koji su podstaknuti da vizualizuju ženu koja je prepuštena sama sebi u kritičnom trenutku. Ovako konstruisana fraza u prvi plan stavlja neadekvatnost i neprofesionalnost osoblja. Emocionalna reakcija čitalaca je usmerena ka osudi osoblja i saosećanju sa T.R.

- „novi šok“:

Upotreba imenice *šok* je gotovo uvek senzacionalistička. Sugerise reakciju na iznenađan i negativan događaj, dok pridev *novi* ukazuje na niz baš takvih događaja koji se dešavaju jedan za drugim. Ovom frazom podstiče se utisak haosa i nesigurnosti, te naglašava kontinuirana priroda negativnih razvoja situacije, čime se manipuliše emocionalnim reakcijama čitalaca i doprinosi senzacionalističkom tonu članka. Stvara se atmosfera straha bez kontekstualnog određenja, koja može imati dugoročne negativne posledice na percepciju javnosti o sigurnosti i profesionalnosti zdravstvenog sistema bez jasnog usmerenja ka rešavanju problema.

Senzacionalistički narativ - direktni govor:

- „Svi vi novinari, sudije i tužioci ste šljam ovog društva, ne mogu ni da zamislim na koji način dolazite do funkcija, ne mogu da zamislim, ovo društvo bi bilo mnogo lepše da ne postojite“:

Kao svojevrsno citiranje citiranja, ova izjava se oslanja na izrazito pežorativan jezik, jezik ekstrema, posebno kroz upotrebu imenice *šljam* i klauze „društvo bi bilo mnogo lepše da ne postojite“. Ovim jezičkim elementima kreira se slika dubokog prezira i mržnje prema određenim profesionalnim grupama, što podstiče snažne reakcije i negativne emocije čitalaca. Polarizuju javnost i izazivaju utisak nepravde, te potrebu da se stane u odbranu napadnutih grupa, i T.R. kojoj su reči direktno upućene. Iako je važno verodostojno prenositi događaje na kojima se optužbe zasnivaju, emocionalno obojen jezik i snažne konotacije nemaju informativan koliko senzacionalistički potencijal.

- „Oni su prosto bebu ispustili iz ruke i počeli da se smeju. Nisam znala da li sam u nekom filmu horor ili šta se dešava oko mene, ali taj smeh i ovog trenutka na mene utiče da se zaledim“:

Prilog *prosto* implicira nehajnost i neodgovornost medicinskog osoblja, dok *smejati se* u datom kontekstu stvara sliku ekstremne neprofesionalnosti i nebrige. Imenička fraza „horor film“, koja je postala i svojevrsna okosnica čitavog narativa, evocira slike iz filmova horor žanra. Takav narativ podstiče ogorčenost i strah kod čitalaca, dok glagol *zalediti* tu sliku upotpunjava utiskom potpune bespomoćnosti. Nekritično prenošenje detaljnih eksplicitnih opisa dramatičnih situacija, pogotovo bez detaljnije kontekstualne analize, alat su senzacionalističkog izveštavanja. U ovom slučaju, emocionalni intenzitet situacije se koristi kako bi se zadržala pažnja čitalaca, a ne kao povod za objašnjenje problema o kome je reč.

Nedostatak konteksta i implikacije za razumevanje rodno zasnovanog nasilja: Tekstu nedostaju ključni kontekstualni elementi koji bi čitaocima omogućili potpunije razumevanje situacije. Izostavljeni su detalji o medicinskim protokolima i procedurama koje bi mogle biti relevantne za datu situaciju, kao i informacije o reakcijama ili komentarima nadležnih zdravstvenih institucija koje bi mogle pružiti uravnoteženiji pogled na situaciju. Uz to, verovatno i najvažnije, nedostaju informacije o akušerskom nasilju kao specifičnoj vrsti rodno zasnovanog nasilja. U društvu koje ne prepoznaje, ili čak normalizuje akušersko nasilje, ove informacije bi se smatrale ključnim. Kompleksna i slojevita priroda ovog vida rodno zasnovanog nasilja od suštinskog je značaja za razumevanje i kontekstualizaciju samog događaja, ali i njegovog sistemskog karaktera. Nedostatak ovih informacija čini priču jednostranom i emocionalno obojenom, umesto da pruži objektivni i informisan prikaz događaja.

Senzacionalistički pristup, pojačan nedostatkom konteksta, omogućava fokus na dramatičnim i šokantnim elementima priče, i time targetira emocionalni odgovor čitalaca. Bez detaljnijih informacija i šireg konteksta, čitaoci mogu doneti pogrešne zaključke i preusmeriti fokus sa ključne teme fenomenologije akušerskog nasilja na jedan izolovan događaj, konkretnu zdravstvenu ustanovu ili konkretnog zdravstvenog radnika. Time im se onemogućava da sagledaju

društveni problem kao takav i prepoznaju strukturalne nedostatke u zdravstvenom sistemu koji doprinose održavanju i ponavljanju ove vrste nasilja.

Članak 4⁷⁴: „Nadležni čute na nasilje nad trudnicama“

Tekst objavljen u sekciji *Društvo* dnevnog lista Danas 17. maja 2022. godine obrađuje problem akušerskog nasilja i neadekvatnog tretmana trudnica u zdravstvenim ustanovama, uz poseban osvrt na u tom trenutku medijski aktuelan slučaj M.F. Fokusira se na iskustvo M.F, ali i na izostanak reakcije nadležnih institucija. Okosnicu teksta čini emocionalno obojen jezik namenjen izazivanju snažnih reakcija čitalaca, ali i skretanju pažnje na društveni značaj problema. Narativni pristup koji kombinuje emotivne ispovesti sa argumentovanom kritikom sistema pokazuje tendenciju ka senzacionalizmu, ali ostaje fokusiran na ukazivanje na društvene probleme i potrebu za promenama. Sekcija za komentarisanje je dostupna čitaocima ali prazna.

Naslov i lid: Naslov i lid članka svojim snažnim emocionalnim nabojem odmah privlače pažnju čitalaca, i time se približavaju granici senzacionalizma. Upotreba glagola *čutati* u ovom kontekstu implicira pasivnost i nemar nadležnih institucija, dok imenica *nasilje* direktno definiše problem i postavlja jasan kontekstualni okvir. Time su čitaoci podstaknuti na moralno zgražavanje nad situacijom o kojoj će u daljem tekstu biti reči, dok se ista predstavlja kao naročito hitna za rešavanje.

Ova frustrirajuća urgentnost posebno je naglašena frazom koja služi kao vremenska odrednica („ni posle dva meseca“), a koja aludira na neefikasnost i neodgovornost institucija. Implicira da nadležni ne preduzimaju neophodne korake, ali i da aktivno ignorišu problem. Time se već dominantan utisak nepravde znatno pojačava. Imenička fraza „nečovečno postupanje“ u naslovu oslanja se na izuzetno negativnu konotaciju prideva *nečovečno*, koji ne samo da označava kršenje osnovnih ljudskih prava, već ukazuje na gotovo zversko ponašanje prema trudnicama kao simbolu ranjivosti, ali i opstanka ljudske vrste.

Emocionalno obojeni jezik:

- „traumatično iskustvo“:

Ova imenička fraza ponovljena je u tekstu nekoliko puta. Opisuje izrazito negativnu i emocionalno intenzivnu situaciju, te evocira slike duboke psihološke patnje. Njena upotreba u diskursu o akušerskom nasilju predstavlja neophodni uvid u trajne posledice po mentalno zdravlje koje ovaj društveni problem prate. Takođe, dodavanje prideva *traumatično* iskustvu porođaja i trudnoće, inače životnim trenucima visoke emocionalne vrednosti, ističe se kontrast između očekivanog i stvarnog ishoda, te se ponovo podstiče intenzivna emocionalna reakcija čitalaca.

- „...morala sama i bez pomoći zdravstvenih radnika da prođe kroz pobačaj“:

Ova rečenica oslanja se na konotativno značenje glagola *morati* pri naglašavanju prisile i neizbežnosti teške situacije. Ovaj glagol implicira odsustvo izbora i autonomije (u ovom slučaju i telesne), te time upotpunjuje utisak bespomoćnosti i nepravde. U kombinaciji sa složenom frazom „sama i bez pomoći zdravstvenih radnika“, stvara se slika izolacije i zanemarivanja, nehumanog postupanja, čime se opravdava i prethodna upotreba prideva *nečovečno*. Imenica *pobačaj* nosi veliki emocionalni naboj i predstavlja svojevrsni društveni tabu bez obzira na kontekstualnu pozadinu upotrebe. Ipak, u ovom slučaju, ima posebnu snagu jer se konotacije gubitka, traume i fizičkog bola pojačavaju prethodno uspostavljenim okvirom samoće i nebrige.

- „...beba umrla zbog manjka plodove vode“:

⁷⁴ Dnevni list Danas. (2022, 17. maj). *Nadležni čute na nasilje nad trudnicama*.

Jezička kombinacija imenice *beba* i glagola *umreti* posebno je emotivna i izaziva snažne emocionalne reakcije. Imenica *beba* nosi konotacije nevinosti, ranjivosti i neiskvarene ljudske vrednosti, dok glagol *umreti* označava konačan i nepovratan gubitak. Korišćenjem ove kombinacije, tekst uspeva da istakne tragičnost događaja, kao i prodorne posledice neadekvatnog medicinskog postupanja.

- „...uspeo u međuvremenu da pribavi... kopiju akta Procedure za indukovani prekid trudnoće“:

Glagol *uspeti* implicira poteškoće i prepreke koje su morale biti prevaziđene kako bi se postigao cilj. U ovom kontekstu, upotreba ovog glagola sugerise da je proces prostog dobijanja informacija (koje su kako se takođe ističe od javnog značaja) bio težak i naporan, te aludira na atmosferu skrivanja podataka i neodgovornosti nadležnih, u nedvosmislenoj kritici sistema.

- „lekari iz Nemačke“:

Imenička fraza „lekari iz Nemačke“ koristi se kako bi se uspostavio autoritet i kredibilitet za izneti stav. Nemačka, kao zemlja sa visokim standardima u medicini, implicira stručnost i pouzdanost. Međutim, nedostatak detaljnijeg objašnjenja ove tvrdnje ipak u određenoj meri umanjuje njen kredibilitet. Bez dodatnih informacija, može se shvatiti kao pokušaj da se autoritet stvori bez stvarne podloge, što posledično može izazvati sumnju kod kritički nastrojenih čitalaca.

- „nije izuzetak“:

Ova kratka tvrdnja ima za cilj da istakne učestalost i rasprostranjenost akušerskog nasilja, sugerisući da u pitanju nije izolovani incident. Doprinosi stvaranju slike o akušerskom nasilju kao o široko rasprostranjenom fenomenu, te narativno povećava pritisak na nadležne institucije da preduzmu potrebne korake.

- „mnoge žene su u međuvremenu javno posvedočile o lošem postupanju u GAK centrima“:

Subjekatska okosnica rečenice, imenička fraza „mnoge žene“, nedvosmisleno govori o brojnosti sličnih iskustava. Ponavljanje ovakvih tvrdnji upotpunjuje sliku o sistemskom problemu, i cilja na opovrgavanje onih o izolovanim slučajevima. Glagol *posvedočiti* dodaje autentičnost i verodostojnost, dok priloško određenje *javno* implicira hrabrost i odlučnost žena da progovore o svojim iskustvima, dodatno osnažujući emocionalni naboj teksta.

Direktni i indirektni govor: Kombinacija direktnog i indirektnog govora upotrebljena je kako bi se prenele reči M.F. Instance direktnog govora, kao u primeru „sama ode u toalet i pobaci bebu“, izuzetno su efektne zbog svog visokog emocionalnog intenziteta i neposrednosti prenošenja informacije, te zbog slike koju evociraju – slike ekstremne ranjivosti i bespomoćnosti. Indirektni govor, sa druge strane, koristi se za pojačavanje utiska prisile, kao u primeru „što je na kraju i morala da uradi“, gde se glagol *morati* još jednom ponavlja kako bi se naglasila okrutnost čitave situacije.

Saopštenje Beogradskog centra za ljudska prava oslanja se na pravnu i medicinsku terminologiju koja dodaje kredibilitet tekstu i još jednom podcrtava nevoljnost klinike da dostavi tražene informacije. Glagol *odbiti* u datom kontekstu odlazi korak dalje i implicira aktivan otpor i prikrivanje greške.

Poziv na akciju: Poslednja dva paragrafa teksta služe kao jasno diferenciranje teksta od tabloidnog izveštavanja, i kao pozitivan primer poziva na akciju, te davanja konteksta složenom društvenom problemu. Emocionalno obojen jezik i živopisni opisi podstiču čitaoce na razmišljanje i akciju. Kontinuirano isticanje potrebe za sistemskim promenama i hitnom reakcijom nadležnih institucija daje tekstu dimenziju društvene odgovornosti i angažovanja. Poziv na akciju usmeren je

ka čitaocima, traži njihovo razumevanje, podršku, i na kraju aktivno učešće u rešavanju problema akušerskog nasilja. Time se uspostavlja osećaj zajedništva i kolektivne odgovornosti.

Članak 5⁷⁵: „Ginekolog ... o zaštiti od akušerskog nasilja: Kome se obratiti i ko sme da prisustvuje porođaju?“

U svetlu javnog istupanja žena koje su iznele svoja iskustva sa porođaja, dnevni list Danas je 4. avgusta 2022. godine objavio članak u kom obrađuje temu zaštite od akušerskog nasilja. Danas prenosi razgovor sa ginekologom iz ginekološko-akušerske klinike, uz kontekstualno podsećanje čitalaca na izjave same M.F. Tekst obiluje primerima direktnog i indirektnog govora koji se nalaze u svojevrsnom narativnom kontrastu – izjave pacijentkinja obiluju emocionalno obojenim jezikom i čitaocima pružaju ličnu, ljudsku dimenziju, dok reči ginekologa karakteriše formalniji ton i medicinsko-pravna terminologija, u skladu sa tematskim zahtevima njegovog diskursa (objašnjenja medicinskih procedura i prava trudnica). Ipak, dihotomija je uočljiva i u prenošenju izjava samog ginekologa. Sa jedne strane, već pomenuti formalniji ton prisutniji je u primerima indirektnog govora, dok se direktni govor može smatrati svojevrsnom odbranom klinike za koju radi, a koja pojačava uspostavljeni narativni kontrast. I ovaj članak Danasa može se posmatrati kao primer društveno odgovornog novinarstva koje daje glas trudnicama i njihovim iskustvima, pritom ne zanemarujući značaj konteksta. Tekst izbegava senzacionalizam i fokusira se na pružanje praktičnih informacija i podrške, čime se postiže balans između emocionalnog narativa i informativne kontekstualizacije. Članak je smešten u sekciju *Društvo*, a opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov teksta u Danasu istovremeno informiše i evocira emocionalni odgovor čitalaca. Upotreba imenice *zaštita* odmah ukazuje na prepoznavanje akušerskog nasilja kao stvarnog problema koji zahteva intervenciju. Implicira postojanje pretnje, zlostavljanja, i pretpostavlja potrebu za institucionalnom podrškom i pomoći. Direktno imenovanje, imenička fraza „akušersko nasilje“ nedvosmisleno konkretizuje vrstu nasilja. Konkretizuje samim tim i problem unutar zdravstvenog sistema, izbegavajući generalizacije koje su česte u izveštavanju o nasilju, a koje ne pomažu pri razumevanju specifičnosti svake vrste.

Pitanje „kome se obratiti“ usmerava pažnju na praktične aspekte pružanja pomoći, ali i implicira dostupnost resursa i podrške, što kao informacija može biti utešno i osnažujuće. Sa druge strane, pitanje „ko sme da prisustvuje porođaju“ otvara pitanje regulativa i prava trudnica, najavljujući proceduralni i pravni okvir unutar kojeg se ova tema obrađuje. Ovaj deo naslova ukazuje na formalnost i institucionalizaciju pitanja, te dodatno ističe značaj pravilnog i zakonitog postupanja. Kao i tekst koji će uslediti, naslov efikasno kombinuje emocionalni i informativni aspekt, a narativ usmerava ka podizanju svesti i pružanju podrške.

Struktura i fokus: Kao i većina tekstova Danasa na temu akušerskog nasilja, i ovaj je strukturisan u dva tematski različita, ali komplementarna dela. Fokus prvog dela su iskustva porodilja o kojima je Danas već pisao. Ne slučajno, prvi deo je namenjen pokretanju emocionalnog odgovora čitalaca, te se oslanja na emocionalno obojen jezik kako bi što vernije preneo traumu i bol kroz koje su prošle pacijentkinje. Već sama uvodna rečenica teksta – „rađanje bi trebalo da bude jedan od najsvetijih događaja u životu svake žene“ jasno ističe kontrast između očekivanog radosnog iskustva porođaja i stvarne traumatične situacije. Imeničke fraze kao što su „drskost i uvrede lekara i babica“ i „arogancija i uvrede lekara i sestara“ negativnom konotativnom vrednošću ključnih imenica (*drskost*, *uvrede*, *arogancija*) pozicioniraju tekst nedvosmisleno na stranu porodilja i označavaju zdravstvene radnike kao antagoniste koji svojim ponašanjem narušavaju integritet i dostojanstvo trudnica.

⁷⁵ Colic, N. (2022, 4. avgust). *Ginekolog iz „Narodnog Fronta“ o zaštiti od akušerskog nasilja: Kome se obratiti i ko sme da prisustvuje porođaju?* Dnevni list Danas.

Drugi deo teksta fokusira se na izgled na praktične aspekte zaštite trudnica od akušerskog nasilja, odnosno na konkretne informacije o tome kome se mogu obratiti za pomoć. Praktični koraci predstavljeni su u najvećoj meri kroz reči ginekologa, te se prepliću sa njegovom suptilnom odbranom klinike u kojoj je zaposlen. Ovaj deo teksta obeležava kombinacija terminološki jasnog i konciznog jezika, sa naglaskom na praktičnost i neposrednu primenljivost informacija, i zauzimanja odbrambene pozicije, uz isticanje pionirske i protagonističke uloge klinike“ u porođajnim praksama. Imeničke fraze poput „kontakti relevantnih institucija“ i „praktični saveti“ čitaocima, i posebno čitateljicama, komuniciraju nadu da je akušersko nasilje rešiv problem, odnosno da postoje konkretni koraci i nadležni organi koji će ih zaštititi. Formalniji ton i stručna terminologija imaju za cilj da naglase autoritet i kredibilitet iznetih informacija, ali mogu uneti zabunu ukoliko čitaoci ne prepoznaju pridružene poruke odbrane klinike. Imeničke fraze izrazito pozitivne konotacije kao što su „pioniri“, „pozitivni iskoraci“, „lider“, „bezbolni porođaji“ dodatno komplikuju čitanje, jer se kredibilitet razjašnjavanja regulativa i procedura neadekvatno prenosi i na druge izjave čiji je stvarni cilj popravljjanje reputacije klinike.

Direktni govor - narativni kontrast:

- „Pored toga što sam znala koji je ishod, a to je da ću u 34. nedelji roditi mrtvu bebu, doživela sam i brojne neprijatnosti na porođajnom stolu, gde me je anesteziolog-lekar vređao zbog profesije kojom se bavim, a novinarka sam. Rekao mi je da su svi novinari, sudije, tužioci, šljam ovog društva i da ne bi trebalo da postoje i da, s obzirom na to da sam ja jedna od njih, anestezija sigurno neće uspeti.“:

Citat T.R. prenosi snažan emocionalni naboj kroz korišćenje prvog lica, te kroz detaljne, živopisne opise traumatičnog iskustva. Oslikava neprijateljsko i nehumano ponašanje lekara, čime se čitalac jasno pozicionira na stranu T.R. Imeničke fraze „mrtva beba“ i „porođajni sto“ uvećavaju osećaj ranjivosti i težinu traume koje pacijentkinja doživljava. Porođajni sto, kao simbol novog života, ali i ranjivosti, pretvoren je simbolički u mesto zločina, instrument emocionalnog i fizičkog bola.

Glagol *vređati* u kontekstu lekara suprotstavlja se očekivanom profesionalnom i etičkom ponašanju medicinskog osoblja. Imenica *šljam* postiže snažan negativan konotativni efekat, pojačava utisak nepravde i poniženja, i jasno signalizira duboko nepoštovanje prema pacijentkinji čija je profesionalna identifikacija bila izvor dodatne stigmatizacije u trenutku najveće ranjivosti.

- „Moje iskustvo je bilo jako traumatično i bolno, i svaki put kad pričam o tome, ja sve to zaista na neki način ponovo proživljavam. I moja odluka je bila da ne ulazim ni u kakve postupke upravo da bih zaštitila sebe. Mislim da se zbog toga žene ne odlučuju da to prijave. Ali s druge strane, nemojte da mislite da one nemaju svoju reakciju. Svaka od njih ima svoju reakciju, a jedna od njih je možda upravo ta da ne odluče da rode drugo ili treće dete.“:

Drugi citat T.R. prenosi intenzivne emocionalne posledice koje akušersko nasilje ostavlja na žrtve, koristeći izrazito emocionalno obojen jezik. Korišćenje fraza poput „jako traumatično i bolno“ i „ponovo proživljavam“ oslikava duboku psihološku patnju i posttraumatski stres koji pacijentkinje doživljavaju. Nesvršeni vid glagola *proživljavati* posebno je efikasan u isticanju kontinuiranog efekta traume, i uz fizičko-emocionalnu dimenziju bola koju nose pridevi *bolno* i *traumatično*, pojačava emocionalni uticaj na čitaoce.

U ovom citatu uvodi se i tema sekundarne viktimizacije pacijentkinja. Glagol *zaštititi se* u povratnom obliku sugerise da je na kraju žena ta koja mora sama preduzeti korake kako bi se zaštitila. Time se fokus ponovo prebacuje na sistemske prepreke sa kojima se žene suočavaju prilikom prijavljivanja nasilja. Korišćenje rečenica u prvom licu jača identifikaciju čitalaca sa žrtvom, dok imperativno direktno obraćanje čitaocima frazom „nemojte da mislite“ efektno komunicira da trauma postoji iako je oni ne vide i ne čuju.

- „Ako postoji takav slučaj, ne možemo o njemu pričati na televiziji, postoje procedure, ako postoji sumnja na tako nešto, treba prijaviti, kroz procedure, kroz državne institucije i institucije ovog sistema – sve se prolazi na način kako bi trebalo.“:

Ovaj citat ginekologa formalizuje odgovor na optužbe za akušersko nasilje i predstavlja proceduralni i institucionalni pristup rešavanju problema. Upotreba imenica i imeničkih fraza kao što su „procedure“, „državne institucije“ i „institucije ovog sistema“ stvara distancu između individualnih iskustava pacijentkinja i odgovora institucija. Glagol *pričati* u kontekstu televizije implicira neformalnost i potencijalnu neadekvatnost javne diskusije u poređenju sa formalnim pravnim postupcima, što u odnosu na emotivne i lične narative pacijentkinja može delovati distancirajuće i hladno. Rečenica „sve se prolazi na način kako bi trebalo“ dodatno jača institucionalni okvir, ali može uneti zabunu i sumnju kod čitalaca koji smatraju da se proceduralna pravda ne sprovodi adekvatno. Kondicionalni deo citata „ako postoji takav slučaj“, iako upotrebljen kao generalizacija, može se protumačiti i kao sumnja na dosadašnje optužbe.

- „Imamo predivna iskustva u vezi s tim, jer smo u klinici* bili pioniri svih tih pozitivnih iskoraka u pružanju zdravstvene nege, posebno osetljivoj populaciji pacijenata kao što su trudnice.“:

Pozitivan i samopohvalni jezik ima za cilj da istakne pionirsku ulogu klinike u pružanju zdravstvene nege trudnicama i porodiljama. Imeničke fraze poput „predivna iskustva“ i „pioniri svih tih pozitivnih iskoraka“ narativno umanjuju težinu problema akušerskog nasilja i preusmeravaju fokus na pozitivne aspekte rada institucije. Pozitivna konotacija prideva *predivna* i imenice *pioniri* ima za cilj da ojača reputaciju klinike, ali može izazvati sumnju kod čitalaca, jer se doživljava kao prikriveni pokušaj odbrane i popravljavanja ugleda. Ovaj jezički izbor može delovati neprimereno u kontekstu optužbi za nasilje, jer preusmerava diskurs sa problema na navodne uspehe.

- „Niko nije srećan kada žena mora da pobaci“:

Jednostavan i empatičan jezik naizgled prepoznaje emocionalnu težinu situacije gubitka. Međutim, kategorički isključiv subjekat *niko* pridev *srećan* u ovoj kombinaciji mogu se protumačiti kao trivijalizacija situacije, jer izostaje prepoznavanje odgovornosti i uloge zdravstvenih radnika. Ovaj citat pokušava da iskaže saosećanje, ali uopštavanje kojem pribegava može delovati kao neadekvatan odgovor, jer u datom kontekstu emocija sreće nije relevantna, niti predmet diskusije, već isključivo pitanje odgovornosti.

Indirektni govor - formalizacija konteksta: Reči ginekologa prenete indirektno obiluju pravno-medicinskom terminologijom i formalnim tonom, te u prvi plan stavljaju institucionalni okvir i autoritet. Za razliku od direktnog govora pacijentkinja, koji je emocionalno obojen, i direktnog govora samog ginekologa koji predstavlja svojevrsnu odbranu klinike, indirektni govor formalizuje kontekst i pruža (u ovom slučaju adekvatnu) distancu između emocije i regulative. Predstavlja informativnu kontekstualizaciju koja obezbeđuje balans neophodan u objektivnom izveštavanju. Ipak, nagoveštava narativ o odbrani i uspesima klinike.

Analiza komentara (od 6 na dan 8. avgust 2024):

- „Obratiće se institucijama sistema koje će, kao i uvek, temeljno utvrditi da je sve bilo po pravilima i protokolu 😊 Inspekcija će detaljno pregledati dokumentaciju i utvrditi da tu nigde ne piše da se osoblje dralo na ženu koja se porađa, da su je nazivali svakako, te da su komentarisali da joj je „bilo lepo kad ga je pravila“ (što se prilično pravilno ponavlja u svedočenjima žena, a ne znam šta uraditi sa osobom kojoj padne na pamet da tako nešto izjavi). Inspekcija će takođe saslušati osoblje, koje će redom izjaviti da je sve bilo divno, te da su trudnici najmilije tepali i bili stručni i od koristi, takoreći radili svoj posao i ponašali se kao ljudska bića.

A jel mogao novinar da pita uvaženog lekara kako to da su ove horor priče svakodnevnice, a da nekako i one koje stignu do inspekcije uvek imaju epilog koji je pozitivan po zdravstvene radnike? Ništa suočavanje sa suprotnim informacijama? Ništa provere statistike broja žalbi i njihovog ishoda? Istraživačko novinarstvo na delu?“:

Prvi komentar se oslanja na sarkazam pri izražavanju dubokog nepoverenja prema institucijama koje bi trebalo da rešavaju pritužbe na akušersko nasilje. Kroz detaljno opisivanje navodnog postupka inspekcije, autor/ka komentara sugerise da su procedure površne i neefikasne, te da uvek rezultiraju zaključkom da je osoblje radilo prema pravilima, bez obzira na svedočenja pacijentkinja. Korišćenje sarkastičnih fraza poput „najmilije tepali“ i „ponašali se kao ljudska bića“ ističe stav da zdravstveni radnici ne poštuju pacijentkinje. Komentar kritikuje nedostatak istraživačkog novinarstva koje bi se pozabavilo oprečnim informacijama i statističkim podacima, čime se postavlja u kontrast sa institucionalnim narativom predstavljenim u tekstu kroz reči ginekologa, odnosno podržava emocionalni deo narativa predstavljen rečima T.R.

- “Ovaj lekar zamazuje oči. Prijavljivanje rukovodstvu klinike treba vršiti formalno, ali treba pismeno podneti prijavu nekom telu koje lekari treba da osnuju, najbolje u okviru Srpskog lekarskog društva.”

Drugi komentar direktno optužuje lekara za prikrivanje istine, sugerisući da formalno prijavljivanje problema upravi klinike nije dovoljno. Autor/ka komentara predlaže osnivanje nezavisnog tela unutar Srpskog lekarskog društva koje bi se bavilo isključivo pritužbama ove vrste, čime se još jednom implicira da postojeće institucije nisu adekvatne ili dovoljno nezavisne da bi obezbedile pravičnu istragu. Samim tim, i ovaj komentar se pozicionira kao kritika institucionalnih procedura opisanih u tekstu, poručujući da su potrebne reforme unutar sistema kako bi se osigurala pravda za žrtve akušerskog nasilja. Istovremeno implicitno osuđuje narativ o suptilnoj odbrani Klinike.

- „Nasli ste koga cete da intervjuisete. Olos“:

Ovaj komentar je kraći i direktniji, a njegova okosnica je pežorativna imenica *olos* upotrebljena kao karakterizacija osobe koju je novinar intervjuisao – ginekologa. Komentar indirektno iskazuje duboko nepoštovanje i diskvalifikaciju kredibiliteta intervjuisanog lekara. Takav jezik ukazuje na jaku emocionalnu reakciju i stav da ginekolog nije adekvatan za davanje objektivnih ili pouzdanih informacija, te dovodi u pitanje čitav institucionalni narativ.

- „O kakvim procedurama govoriš?! Svaka istraga se završi rečima: Osoblje je uradilo sve po protokolu i nije prekršilo zakon. Uvek je žrtva kriva...“:

Četvrti komentar iskazuje izrazito skeptičan stav prema procedurama koje institucije sprovode u slučajevima akušerskog nasilja. Upotreba retoričkog pitanja „O kakvim procedurama govoriš?!“ podcrtava sumnju u efikasnost procedura i njihovog sprovođenja. Autor/ka i ovog komentara sugerise da se istrage uvek završavaju u korist osoblja, te da se žrtve redovno okrivljuju za svoje iskustvo. Upotreba opšte tvrdnje „Uvek je žrtva kriva“ implicira sistemsku pristrasnost i nepravdu, što je takođe u suprotnosti sa delom teksta koji predstavlja narativ o proceduralnoj utemeljenosti, odnosno u skladu sa emocionalnim delom narativa.

Članak 6⁷⁶: „Krećem u porodilište bez straha, sa osmehom i poverenjem”: M.* iz Šapca je prva žena koja je prekinula ćutanje o horor u porodilištima“

⁷⁶ Dnevni list Danas. (2022, 29. novembar). „Krećem u porodilište bez straha, sa osmehom i poverenjem”: Milica iz Šapca Je prva žena koja je prekinula ćutanje o horor u porodilištima.

Dnevni list Danas objavio je 29. novembra 2022. godine, u sekciji *Društvo*, tekst koji obrađuje problem akušerskog nasilja i neadekvatnog tretmana trudnica u zdravstvenim ustanovama, uz fokus na slučaj M.F. Tekst je tematski podeljen na dva dela: prvi deo se bavi iskustvom M.F, koja je prva javno progovorila o traumatičnom iskustvu indukovanoj pobačaja, dok drugi deo kontekstualizuje njen slučaj i širi problem akušerskog nasilja. Prvi deo teksta obiluje emocionalno bogatim jezičkim slikama te predstavlja svojevrsnu humanizaciju slučaja, dok je opširna i informativna kontekstualizacija važna odlika netabloidnog pristupa izveštavanju, što ovaj članak Danasa čini primerom društveno odgovornog novinarstva. Komentarisanje je dostupno čitaocima ali je sekcija za ostavljanje komentara prazna.

Naslov: Naslov najavljuje pozitivan ton čitavog članka i stavlja fokus na ličnu transformaciju M.F. Uz emocionalno obojene jezičke izbore, odmah targetira čitalačku pažnju i uspostavlja narativni kontrast između prethodnog negativnog iskustva i trenutnog pozitivnog stava. Predložke fraze „bez straha“, „sa osmehom i poverenjem“ vidljivo su kontrastirane radi isticanja emocionalne stabilnosti i pozitivnih promena koje su nastupile. Imenice *osmeh* i *poverenje* funkcionišu kao efikasni jezički alati koji čitaocima konotativno pružaju osećaj nade i sigurnosti, a kontriraju prethodnim negativnim iskustvima (imenica *strah*).

Drugi deo naslova ističe pionirsku ulogu M.F. Fraza „prva žena“ stavlja fokus na njenu jedinstvenost i hrabrost, te traži divljenje i saosećanje čitalaca. Glagolska fraza „prekinula ćutanje“ ukazuje na dugi period potisnute patnje i tišine, dok se imenička fraza „horor u porodilištima“ oslanja na snažan, senzacionalistički jezik pri opisivanju traume koju je M.F. preživela, i time pojačava emocionalni utisak čitavog naslova. Doprinosi percepciji M.F. kao herojske figure koja se suočava sa sistemskim problemima, u svojevrsnoj „David protiv Golijata“ situaciji.

S obzirom na to da je cilj naslova da privuče pažnju konotativno snažnim rečima, dok je informativnost, iako ne izostaje potpuno, ograničena, ovaj naslov se može smatrati senzacionalističkim. Iako se Danas ne može kategorisati kao tabloid, naslov kao najvidljiviji deo članka, neretko je i u takozvanim ozbiljnim medijima obeležen suvišnom dramatizacijom.

Struktura i fokus: Tekst je narativno podeljen na dva glavna dela, od kojih svaki izdvaja specifičan fokus i ciljeve. Prvi deo detaljno opisuje lično iskustvo M.F, oslanjajući se na emocionalno intenzivan jezik kako bi čitaocima približio težinu njenog iskustva u porodilištu. Neposrednim pristupom i uspostavljanjem interakcije sa čitaocima, ovaj deo teksta ima za cilj da izazove saosećanje i ličnom dimenzijom utiče na svest čitalaca o društvenom problemu akušerskog nasilja.

Drugi deo teksta se fokusira na širu kontekstualizaciju problema, te obrađuje sistemske propuste i nedostatak adekvatnih reakcija nadležnih institucija. U ovom delu je uočljiv informativan i analitički ton koji obezbeđuje sveobuhvatan uvid u problematiku, te ističe značaj promene sistema.

Emocionalno obojen jezik:

- „prva žena koja je javno progovorila“:

Ova jezička karakterizacija M.F. u prvi plan stavlja njenu hrabrost i njen pionirski korak. Imenička fraza „prva žena“ nedvosmisleno ističe na njenu jedinstvenu poziciju, ali i rizik koji je preuzela. Glagolska fraza „javno progovorila“ implicira da je M.F. prekinula kulturu ćutanja, i time posledično dovela u pitanje moćne i korenite društvene norme i sisteme. Ova fraza, kao narativni alat, prepoznaje individualnu hrabrost kao katalizator za šire društvene promene.

- „nehumani tretman“:

Upotreba prideva *nehumani* dramatično oslikava uslove u kojima je M.F. boravila, i ciljano izaziva moralnu osudu čitalaca. Sugerise kršenje osnovnih ljudskih prava i etičkih normi, te podstiče čitaoce da se identifikuju sa nepravdom koju je doživela.

- „kojem je bila izložena“:

Ova odnosna rečenica uz glagol *izložiti* u pasivnoj formi akcentuje pasivnost i bespomoćnost M.F. kao objekta. Odabir pasiva implicira prisilu, ali i nepravdu, pozicionirajući M.F. kao žrtvu sistemskog nasilja.

- „zatičemo je sad kako žuri na porođaj“:

Upotreba sadašnjeg vremena i priloga *sad* stvara osećaj neposrednosti i trenutnosti, a čitaocima omogućava da se osećaju kao deo priče. Ovaj pristup pojačava utisak prisnosti i uključenosti, te pomaže čitaocima da se sa M.F. emocionalno povežu u realnom vremenu.

- „traumatično iskustvo“:

Ovo je jedna od najčešćih imeničkih fraza koje su mediji koristili u izveštavanju o slučajevima akušerskog nasilja. Pridev *traumatično* svojom izuzetno negativnom konotacijom intenzivira emocionalni odgovor čitalaca. U prvi plan stavlja psihološku i emocionalnu težinu iskustava koja su M.F. i druge žene, kako se ističe, prošle, dodatno skrećući pažnju na potrebu za sistemskim promenama.

- „pokrenula je neočekivanu lavinu“:

Metafora *pokrenuti lavinu* slikovito naglašava masovni efekat ispovesti M.F. Ukazuje na snažan kolektivan odgovor, u ovom slučaju kako drugih žena koje su imale slična iskustva, tako i javnosti, te time dodatno dramatizuje uticaj njene priče i ističe njen značaj. Pridev *neočekivan* u ovom kontekstu može implicirati da javnost nije bila upoznata sa problemom akušerskog nasilja, ili barem sa obimom istog.

- „ohrabrila ogroman broj žena iz različitih krajeva Srbije“:

Imenička fraza „ogroman broj“ nedvosmisleno prikazuje širinu i opseg uticaja ove priče, dok glagol *ohrabriti* ima pozitivan konotativni efekat. Mesno određenje „iz različitih krajeva Srbije“ sa jedne strane ukazuje na rasprostranjenost akušerskog nasilja, dok sa druge još jednom ističe značaj javnog istupanja M.F. U kombinaciji, ovi jezički elementi stavljaju fokus na solidarnost i zajedničku borbu protiv duboko ukorenjenog društvenog problema, podstičući čitaoce da postanu deo kolektivne akcije.

- „dugo ćutale“:

Glagol *ćutati* u kombinaciji sa prilogom *dugo* naglašava potisnutu patnju i potrebu za javnim izražavanjem. Ova glagolska fraza implicira da su žene bile prinuđene na tišinu, što priču o jednom slučaju pretvara u priču o kolektivnom bolu i nepravdi.

- „zvuči srećno i uzbuđeno, potpuno drugačije u odnosu na pre osam meseci“:

Kontrast između sadašnjeg stanja i prethodnog iskustva postiže se narativnim suprotstavljanjem priloga *srećno*, *uzbuđeno* sa jedne strane i *drugačije* sa druge. Iako se naigled fokus stavlja na pozitivnu transformaciju i sadašnju sreću, ovaj kontrast se može smatrati još jednim načinom da se diskurzivno naglasi dubina patnje iz prošlosti.

- „M.* zaslužuje sreću“:

Ova izjava, sama po sebi logična, ipak nosi snažan vrednosni sud koji podrazumeva postizanje moralne pravde. Glagol *zaslužiti* implicira da je M.F. prošla kroz poteškoće i da je nagrada za njenu hrabrost i izdržljivost opravdana, čime se pažnja skreće na njenu ličnu snagu. Iako se može smatrati preteranom dramatizacijom i ne doprinosi informativnosti teksta, kao deo kontekstualizacije, može predstavljati svojevrsni pokušaj humanizacije same M.F. kao i nadu i ohrabrenje za čitateljke koje prolaze ili su prošle kroz slično iskustvo.

- „Traume koje je doživela, gubitak beba, indukovani pobačaj u bolničkom toaletu koji je morala da izvede potpuno sama, grubost onih čija bi profesija morala da podrazumeva humanost i empatiju, nisu je slomili, već su je učinili jačom.”:

Niz emocionalno obojenih fraza stvara živopisnu sliku iskustva M.F, ne prezajući od detaljnih opisa koji svojom negativnom konotacijom nužno izazivaju snažan emocionalni odgovor čitalaca (imeničke fraze „gubitak beba“, „indukovani pobačaj“, „bolnički toalet“, pridevska fraza „potpuno sama“, modalna fraza „morala da podrazumeva“). Ipak, negativna konotacija navedenih fraza služi da još efektnije istakne pozitivan ishod, te otpornost i hrabrost M.F, ukazujući na transformativnu moć suočavanja sa traumom.

- „nada se profesionalnom i ljudskom pristupu“:

Upotreba prideva *profesionalan* i *ljudski*, kao naizgled očiglednih opisa postupanja medicinskog osoblja, kontrastira sa glagolom *nadati se*. Time se implicira da trenutni pristupi zapravo nisu adekvatni i da je potrebno njihovo unapređenje.

- „hrabra žena“:

Ova imenička fraza direktno hvali subjekta, M.F, još jednom ističući njenu hrabrost i integritet. Pridev *hrabra* izaziva divljenje i empatiju, te pojačava emocionalni utisak priče.

Direktno citiranje:

- „Čula sam se sa nekoliko žena koje su prošle kroz iskustvo gubitka bebe, ali su na sreću imale privatnost, lekarski nadzor i psihološku podršku. Promenjene su neke procedure i nekako smo došli do priznanja da nisu bile ok, pa se trenutno traži rešenje da budu bolje, kaže M.F.*.“

Uključivanje direktnih citata M.F. Filipović tekstu pruža autentičnost i neposrednost. Čitaocima daje priliku da čuju autentičan glas subjekta, i time ga dožive neposrednije i emotivnije. Dok se prvi deo citata ponovo osvrće na negativna iskustva iz prošlosti (često ponavljana i konotativno i emocionalno intenzivna imenička fraza „gubitak bebe“), ključne imeničke fraze i okosnica nameravane poruke su konotativno pozitivne fraze „privatnost“, „lekarski nadzor“, „psihološka podrška“, „rešenje“. Njima se osvetljavaju konkretne promene koje su proizašle iz iskustva M.F, te prenosi poruka nade, pozitivne transformacije i bolje budućnosti.

Informativni ton: Drugi deo teksta obeležava informativan ton namenjen detaljnoj kontekstualizaciji problema akuškog nasilja. Kombinujući direktni i indirektni govor, uz koncizno napisane originalne delove, tekst čitaocima nudi važne informacije o sistemskim propustima i (ne)adekvatnim reakcijama nadležnih institucija. Time se čitaocima omogućava da steknu detaljniji uvid u problematiku koja im je predstavljena činjenično. Upravo je informativni ton u drugom delu teksta ključan za kontekstualizaciju jer pruža čitaocima objektivne informacije koje podržavaju emotivne priče, čime se postiže balans između emocija i činjenica.

Motivaciona završnica:

- „Verujemo da smo time zajednički prekinule višedecenijsko ćutanje o akušerskom nasilju i patnjama kojima su žene izložene u zdravstvenim ustanovama tokom sprovođenja ove procedure.“

Poslednji paragraf teksta je instanca direktnog govora, citiranje izvora iz Beogradskog centra za ljudska prava. Direktni govor upotrebljen je za efektno zaključivanje priče osvrtnom na kolektivnu akciju i solidarnost (prilog *zajednički*). Istovremeno ističe postignuća u borbi protiv akuškog nasilja.

Glagol *prekinuti* i imenička fraza „višedecenijsko ćutanje“ zajedno stvaraju sliku velike pobeđe nad još većim zlom, dok ponovljeni pasivni oblik glagola *izložiti* uz žene kao objekat još jednom ističe element nevoljnosti i prisile. Glagol *prekinuti* je istaknut u ženskom rodu prvog lica množine, te upečatljivo doprinosi kreiranju osećaja zajedništva i nade među ženama, onima koje su prošle kroz akušersko nasilje, ali i onima koje čitaju tekst i koje su ovom jezičkom strategijom uključivanja inspirisane da postanu deo šireg društvenog pokreta.

IX 10. Jezik medija u slučaju X

Članak 1⁷⁷: „Zašto intervju sa silovateljem?!“

Članak objavljen u Informeru 28. septembra 2022. godine razmatra i brani opravdanost intervjua sa I.M. U sekciji *Hronika*, tekst opisuje kretanje I.M. Beogradom, dok se istovremeno osvrće na društvenu reakciju koju je čitav slučaj izazvao, posebno na društvenim mrežama. U razgovornom pre nego novinarskom stilu, članak poziva na institucionalni odgovor i jasnije definisanu ulogu medija, dok se narativ dalje usmerava ka potrebi za preispitivanjem postojećih mehanizama zaštite zajednice od ponovnih prestupa osoba sa istorijom seksualnog nasilja. Opcija komentarisanja je dostupna, iako prazna.

Naslov: Upotreba pitanja u naslovu („Zašto intervju sa silovateljem?!“) nije samo retorički alat za privlačenje pažnje, već i način da se čitalac uključi u temu teksta pre nego što ga uopšte pročita. Pitanje postavljeno na ovaj način implicira da postoji kontroverza ili problem u vezi sa intervjuom koji se pominje – intervjuom koji je Informer obavio sa I.M. – te stvara očekivanje da će tekst pružiti neku vrstu objašnjenja ili opravdanja.

Upotreba uzvičnika dodatno pojačava ovaj efekat, dodajući pitanju emocionalnu težinu i utisak hitnosti. Uzvičnik u naslovu članka je prilično neobičan jer se češće koristi u neformalnoj komunikaciji. Ovde služi kao sredstvo za naglašavanje važnosti i dramatičnosti pitanja, a čitaocu potencijalno usmerava da sadržaj koji sledi vide kao ključan i od velikog društvenog značaja.

EksPLICITNO navođenje imenice *silovatelj* u naslovu odmah postavlja kontekst članka kao ozbiljan i problematičan. Ova imenica nosi snažnu negativnu konotaciju i direktno profilise osobu o kojoj se piše na način koji pretpostavlja osudu čitalaca. Pozicioniranje ovako intenzivne imenice izuzetno negativnog emocionalnog naboja odmah u naslovu je strategija čiji je cilj prvenstveno privlačenje čitalačke pažnje senzacionalizmom, a ne informisanje. Ovaj leksički izbor može doprineti polarizaciji čitalačke publike, jer automatski stvara pretpostavku o krivici i prirodi osobe o kojoj se piše, čime se preskaču nijanse kao što su pravni postupak i/ili koncept rehabilitacije. Ovo je posebno važno u slučajevima u kojima je osoba već odslužila sudski predviđenu kaznu. Eksplicitna upotreba ove imenice u naslovu kao najvidljivijem delu članka može imati implikacije na širu društvenu percepciju seksualnog nasilja, jer potencira individualnu krivicu i monstruoznost umesto da otvori prostor za diskusiju o sistemskim i strukturalnim faktorima koji doprinose ovakvim zločinima. Samim tim, postoji opasnost da se, kroz stalno medijsko isticanje ekstremnih slučajeva seksualnog nasilja, oformi mišljenje da su takvi slučajevi izolovani incidenti umesto deo šireg društvenog problema.

Na kraju, ali možda najvažnije, izloženost direktnom i eksplicitnom jeziku vezanom za seksualno nasilje može izazvati emocionalne reakcije (*trigere*) kod žrtava koje su seksualno nasilje preživele. Naslov koji eksplicitno pominje „silovatelja“ može izazvati bolne uspomene i dovesti do retraumatizacije.

⁷⁷ Informer.rs. (2022, 28. septembar). *Zašto intervju sa silovateljem?!.*

Interpunkcija i razgovorni stil: Korišćenje uzvičnika na kraju rečenice (što je u slučaju ovog članka svaka rečenica) pojačava emocionalni naboj i narativ teksta čini dramatičnijim. Navodi čitaoca da rečenici, pa i samom tekstu, pridaje veći značaj ili ih vidi kao hitne, tako pojačavajući njihovu reakciju na iznete informacije. Uzvičnici podržavaju razgovorni stil pisanja kojem neretko pribegavaju tabloidi. Ovaj stil pisanja, uz upotrebu uzvičnika, tekst čini direktnijim i sličnijim govornom jeziku, što može učiniti da se čitaoci osećaju kao da im se direktno obraća ili da su uključeni u neku vrstu dijaloga.

Senzacionalistički jezik:

- „šeta slobodno“:

Ova glagolska fraza ima snažnu konotaciju neadekvatnog izostanka kontrole, i u datom kontekstu podstiče nelagodu kod čitalaca. Kombinacija glagola *šetati*, koji obično nosi pozitivnu ili neutralnu konotaciju, sa prilogom *slobodno*, stvara paradoks kada se primeni na osobu koja je suočena sa ozbiljnim optužbama (ili u ovom slučaju koja se sa njima poistovećuje). Ovaj jezički kontrast pojačava utisak nepravde i podstiče emocionalni odgovor čitalaca.

- „stručnjaci“:

Upotreba imenice *stručnjaci* bez dodatnog određenja predstavlja pokušaj dokazivanja tvrdnje bez stvarnog dokaza. Može dovesti do površnog prihvatanja informacija usled implicitnog autoriteta koji imenica *stručnjak* nosi. Ovako neodređena upotreba može se tumačiti kao pokušaj manipulacije percepcijom legitimnosti iznesenih mišljenja – u ovom slučaju da će I.M. ponoviti krivično delo.

- „zapalila masu“:

Metaforička upotreba glagola *zapaliti* u kontekstu javne reakcije ukazuje na snažan, gotovo agresivan odgovor. Fraza *zapaliti masu*, karakteristična za razgovorni stil, dodatno senzacionalizuje događaj, čini ga dramatičnijim i samim tim, izaziva veću pažnju, odnosno jaču reakciju čitalačke publike.

- „nešto mora da se uradi“:

Glagol *morati* u ovoj formulaciji, u kombinaciji sa glagolom *raditi*, funkcioniše kao snažan poziv na akciju. Ovaj glagol nosi sa sobom određeni autoritativni ton koji implicira da postoji opšteprihvaćena potreba za promenom ili intervencijom. U kontekstu članka, ovakva formulacija može delovati mobilizujuće, ali i manipulativno, jer postavlja pretpostavku da svi razumeju i prihvataju potrebu za hitnim delovanjem, što se, opet, može tumačiti kao pritisak na čitaoce. Retorička snaga ovakve strukture leži u efektu direktne komunikacije sa čitaocem, što prevazilazi objektivno izveštavanje i ulazi u domen subjektivne interpretacije i poziva na delovanje.

- „krenula u lov“:

Fraza *krenuti u lov* oslanja se na metaforu lova za opisivanje aktivnosti koja uključuje potragu ili progon, često sa negativnim konotacijama kada se primeni na ljudske interakcije. Ovaj izraz efikasno podstiče slike agresivnog, ciljanog traženja sa namerom napada na određenu metu. U kontekstu medijskog izveštavanja, upotreba takve fraze dramatično uvećava emocionalni efekat teksta, i podstiče utisak potrebe za hitnim zadovoljenjem onoga što se percipira kao pravda. Na taj način, tekst implicitno usvaja narativ borbe ili sukoba i ohrabruje polarizaciju mišljenja.

- „ovo ste morali da vidite“:

Još jedna upotreba glagola *morati* stavlja veći pritisak na čitaoca, uz sugestiju da je informacija koja je predstavljena, ili u ovom slučaju, intervju koji je obavljen sa I.M, nešto što ne sme ostati nezapaženo. Direktno obraćanje čitaocima i glagol *morati* zajedno mogu imati snažan

psihološki efekat, i stvoriti osećaj da je propuštanje velika greška. Pošto stvara osećaj obaveze da se nešto vidi ili shvati, ovakva formulacija ima potencijal da onim na šta se odnosi utiče na javno mnjenje.

- „da bismo zajedno reagovali“:

Ova namerna zavisna rečenica (klauza) podstiče kolektivnu akciju, uz upotrebu priloga *zajedno* za jačanje osećaja zajedništva i solidarnosti. Poziv na zajedničku akciju, ili u ovom slučaju reakciju, motiviše čitaoca da se angažuju emocionalno ili čak fizički, te stvara osećaj pripadnosti i odgovornosti prema zajedničkom cilju.

Karakterizacija I.M:

- „višestruki silovatelj“:

Imenička fraza kojom se tekst otvara veoma je eksplicitna i stigmatizujuća. Dok je imenica *silovatelj* jasno negativno određujuća i dominantna u gotovo svim tabloidnim izveštajima o I.M, upotreba prideva *višestruki* pojačava ovu negativnu percepciju, dok istovremeno ukazuje na ponavljanje i kontinuitet zločina. Služi da odmah na početku teksta čitaoca usmeri na senzacionalistički negativnu sliku I.M. koja prožima tekst.

- „ovaj čovek nije rehabilitovan“:

Ton koji ova rečenica nosi je ozbiljan i upozoravajući. Pasivna konstrukcija („nije rehabilitovan“) stavlja I.M. u poziciju subjekta koji je podvrgnut procesu rehabilitacije (implicitno kroz služenje zatvorske kazne), ali ga nije uspešno završio. Kako pasiv odstranjuje agens – ne spominje se eksplicitno ko ili šta je odgovorno za njegovu rehabilitaciju, čitalac na osnovu konteksta zaključuje da je u pitanju sistem. Iako se na prvi pogled može shvatiti da tekst ovim kritikuje sistem koji je neefikasan u rehabilitaciji, kontekstualna analiza pokazuje da se u tekstu zapravo kritikuje očekivanje rehabilitacije, te se implicitno ova mogućnost potpuno poriče.

Članak se oslanja na pravno i psihološko značenje glagola *rehabilitovati* koje podrazumeva povratak normalnom životu nakon izolacije usled služenja zatvorske kazne ili bolesti. Ovim se potencira da I.M. nije uspeo da se reintegriše u društvo kao bezopasan član, što posledično pojačava doživljaj opasnosti koju predstavlja. Samim tim, rečenica služi ne samo informisanju već i upozoravanju javnosti – može da mobiliše čitaoca na javno zauzimanje stava ili čak da stvori pritisak na institucije da preduzmu određene mere. Ovakav, pre svega senzacionalistički pristup namenjen izazivanju emocionalnog odgovora čitalačke publike, može (ne)namerno doprineti demonizaciji osoba koje su počinile krivična dela, podstičući strah i nepoverenje prema bilo kojoj osobi koja je bila uključena u kriminalne aktivnosti, bez obzira na njihov trenutni status ili ponašanje.

- „čovek koji ne vidi problem u činjenici da je izbo drugog čoveka - jer ga je pobedio u tucanju jaja“:

Ova rečenica, čija je svrha da pojača percepciju iracionalnosti i ekstremnosti nasilničkog karaktera I.M, kao okosnicu ima odnosnu zavisnu rečenicu koja određuje imenicu *čovek*, koja pak sinegdohalno predstavlja I.M. Upotreba ove neutralne imenice umesto imena služi za stvaranje određene distance, naglašavajući dela kao odrednicu ličnosti. Ova imenica će se ponoviti tri puta uz tri odnosne rečenice koje na različite načine pokušavaju da dokažu zločinačku prirodu I.M.

Struktura prve uvodi čin nasilja kao objektivnu činjenicu, a zatim razlog tog nasilja predstavlja kroz neformalni razgovorni izraz „tucanje jaja“, kao svojevrsni simbol zabavne i bezbrižne aktivnosti. Ovakvo suprotstavljanje teme nasilja i trivijalnog povoda za isto stvara kontrast koji u prvi plan stavlja izopačenost i nepredvidivost ponašanja I.M. Takođe, naizgled činjenična formulacija „ne vidi problem“ dodatno ukazuje na njegovu otuđenost od društveno

prihvatljivih normi ponašanja, a čitaocima vodi do zaključka o njegovoj potencijalnoj opasnosti za zajednicu.

Upotreba razgovornog jezika unosi elemente oralne kulture u pisanu formu, čineći priču privlačnijom i pristupačnijom široj publici. Pored toga, upotreba crtice (-) kao interpunkcijskog znaka efektno razdvaja razlog nasilnog postupka od samog postupka, dajući čitaocu trenutak pauze da jače doživi implicitnu izopačenost trivijalnog. Ovaj stilski izbor pojačava emocionalni uticaj teksta i doprinosi izgradnji narativa koji I.M. predstavlja ne samo kao nasilnika, već kao osobu čiji su motivi iracionalni i trivijalni, čime još jednom narativno potencira njegovu nepredvidivost i opasnost koju predstavlja.

- „čovjek koji izgovori 'ja ako hoću da te silujem, ja ću te silovati'“:

Citiranje reči I.M. direktno i senzacionalistički doprinosi stvaranju slike o njemu kao izuzetno opasnoj osobi. Upotreba direktnog citata pojačava utisak autentičnosti karakterizacije i omogućava čitaocima da „čuju“ njegove reči. Prenosi i verbalnu agresiju i stvara neposredan i živopisan utisak o I.M. kao ličnosti. Kategorična upotreba glagola *hteti* u prvom licu i budućem vremenu ne predstavlja samo otvorenu pretnju seksualnim nasiljem, već i prikazuje njegovo viđenje moći i kontrole. Takva formulacija je posebno efektna jer čitaocima naizgled direktno suočava sa onim što se predstavlja kao surova stvarnost načina razmišljanja i delovanja I.M. Psihološki, direktnost i eksplicitnost u jeziku, koja se posebno ogleda u upotrebi glagola *silovati*, deluje kao verbalni napad i kod čitalaca stvara utisak da su i oni sami potencijalne žrtve. To sa druge strane može ojačati osećaj nesigurnosti i ranjivosti, posebno kod osoba koje su možda već bile izložene sličnim situacijama.

- „čovjek koji je opasan po naše sestre, majke, ćerke“:

Treća odnosna rečenica koja služi za karakterizaciju I.M. (sinegdohalno predstavljenog imenicom *čovjek*) primer je apelovanja na porodične i zaštitničke instinkte čitalačke publike. Upotrebom prisvojne pridevske zamenice *naše* stvara se osećaj zajedničke odgovornosti, ali i hitnosti kada je u pitanju zaštita žena u zajednici. Time se čitalac integriše u narativ zajedništva i kolektivne ugroženosti. Ova formulacija ne samo da identifikuje I.M. kao pretnju, već istu i personalizuje, fokusirajući se na žene u neposrednoj okolini čitaoca. Navođenjem konkretnih ženskih rodbinskih odnosa („sestre, majke, ćerke“), tekst cilja na emocionalni odgovor, podstiče zaštitnički instinkt i pojačava osećaj moralne odgovornosti za preduzimanje mera. Time se čitava situacija dodatno dramatizuje i naglašava značaj zaštite ranjivih članova društva od navodne pretnje koju predstavlja I.M.

Misionarska uloga informera: Upotreba direktnih citata, apelativnog jezika i formulacija koje impliciraju hitnost stvara percepciju da Informer preuzima aktivnu ulogu ne samo kao informator, već i kao pokretač društvenih promena. Formulacije poput „mi smo pokušali da uradimo nešto više“ i „ovo ste morali da vidite da bismo zajedno reagovali“, uz čestu upotrebu prvog i drugog lica množine u imitaciji dijaloga, mobilizuju čitaocima, promovišući list kao nosioca moralne i društvene odgovornosti. Ovakva retorika poziva na akciju i naizgled postavlja Informer u ulogu društvenog reformatora, medija koji se predstavlja kao ne samo informativan, već i angažovan u kreiranju pozitivnih društvenih promena. Ipak, ovakav, pre svega senzacionalistički pristup izveštavanju ne samo da pojačava rodne stereotipe (gde su recimo žene prikazane isključivo kao ranjive i bespomoćne, dok ih muškarci moraju zaštititi), već može i odvratiti pažnju od nužnosti sistematskog rešavanja uzroka rodno zasnovanog nasilja, fokusirajući se umesto toga na pojedinačne, izolovane incidente. To potencijalno sprečava dublje razumevanje i efikasnu borbu protiv ovog društvenog problema, umanjuje značaj obrazovanja i edukacije, ali i sveobuhvatne prevencije nasilja.

Članak 2⁷⁸: „SRPSKI ŠAMPION MMA M.B.*: Ako serijskog silovatelja rehabilitujem na svoj način, da li ću biti ZLOČINAC ILI SPASILAC?!“

Srpski tabloid *Informer* objavio je 29. septembra 2022. godine članak o reakcijama javnosti na intervju sa I.M. U članku se kao razlog obavljanja intervjua navodi preventiva i upozorenje javnosti na pretnju koju I.M. kako se tvrdi, predstavlja. Prenosi se i reakcija MMA borca M.B. koji se na društvenim mrežama zapitao kakav bi bio odgovor države ako bi on „rehabilitovao“ I.M. na svoj način, aludirajući na nasilje. M.B. je komentarisao izjave I.M. iz intervjua za *Informer* i ponudio nasilje kao navodno rešenje za problem o kom se govori u tekstu – slobodu I.M. nakon odslužene zatvorske kazne. Ovaj članak je jedan u nizu članaka objavljenih u *Informeru* kako bi se opravdala redakcijska odluka da se obavi intervju sa I.M. nakon izuzetno negativne reakcije javnosti. Članak je objavljen u sekciji *Društvo*, a opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov članka očekivano obiluje provokativnim i senzacionalističkim jezičkim elementima kako bi privukao pažnju čitalaca i kod njih izazvao snažne emocije. Upotreba velikih slova za ime M.B. kao glavnog aktera i ključne pojmove („SRPSKI ŠAMPION MMA“, „ZLOČINAC“, i „SPASILAC“), kao i emfatična kombinacija upitnika i uzvičnika na kraju pojačavaju dramatičnost teksta i naglašavaju značaj teme. Naslov implicitno postavlja moralnu dilemu pred čitaocima, ali im istovremeno, kroz jezičku karakterizaciju aktera, sugerise kojoj strani treba da se priklone. M.B. je predstavljen kao „srpski šampion MMA“, čime se ističe njegova herojska i zaštitnička uloga, dok je I.M. opisan kao „serijski silovatelj“, što ga dehumanizuje i pozicionira kao neprijatelja društva. Ova dihotomija jasno nagoveštava da je M.B. dok je I.M. negativac, usmeravajući čitaocima ka tome kome treba da poklone svoju podršku.

Ono što se u naslovu jasno određuje kao „prava“ strana i ispravan tok događaja prikazano je kroz sarkastičnu upotrebu glagola *rehabilitovati* uz dodatno određenje „na svoj način“, što se očigledno i nedvosmisleno odnosi na nasilje. Ova upotreba sarkazma polarizuje čitaocima, nagoveštavajući im da bi nasilno rešenje moglo biti opravdano. Time se normalizuje ideja vigilantizma i implicitno podržava nasilje kao moralno opravdano sredstvo za postizanje pravde. Na taj način, naslov ne samo da informiše, već i manipuliše osećanjima i stavovima čitalaca, postavljajući okvir kroz koji će oni interpretirati ceo članak.

Jezička karakterizacija aktera – I.M. i M.B.: Jezička karakterizacija aktera u ovom članku jasno je polarizovana. Okosnica karakterizacije I.M. je imenička fraza „serijski silovatelj“, kojom se naglašava težina i kontinuitet njegovih krivičnih dela, a on sam se automatski pozicionira kao zločinac bez nade za rehabilitaciju. Upotreba imenice *čovjek* (koja sinegdohalno predstavlja I.M.) i njeno određenje odnosnom zavisnom rečenicom („koji nije pokazao ni trun kajanja pričajući o svojim zločinima“) dodatno ga dehumanizuje i predstavlja ga kao nesposobnog za emocije i opasnog za društvo.

Predstavljanje I.M. kao nesposobnog da oseća kajanje (istaknuto neformalnim i razgovornim izrazom „ni trun“) i emocije uopšte, implicira da on ima osobine karakteristične za antisocijalni poremećaj ličnosti (sociopatiju ili psihopatiju) koji se povezuju upravo sa nedostatkom empatije, savesti i osećanja krivice. Ovakav pristup je opasan jer se dijagnoze poput sociopatije i psihopatije često zloupotrebljavaju iz neznanja ili čak manipulativnih tendencija. Bez adekvatne stručne procene i dijagnostike, takve karakterizacije mogu dovesti do stigmatizacije pojedinaca i opravdavanja neetičkih ili nasilnih reakcija prema njima. Senzacionalistička medijska upotreba ovih dijagnoza (makar i samo implicitna) može biti sredstvo za antagonizaciju i etiketiranje, što dodatno polarizuje javnost i podržava ideju vigilantizma.

S druge strane, M.B. je predstavljen kao „mladi srpski šampion MMA“, što je imenička fraza koja u prvi plan stavlja njegovu mladost, nacionalnu pripadnost i sportske uspehe. Evocira

⁷⁸ *Informer.rs*. (2022, 29. septembar). *Srpski šampion MMA Marko Bojković: Ako serijskog silovatelja rehabilitujem na svoj način, da li ću biti zločinac ili SPASILAC?!*. INFORMER.

pozitivne asocijacije i stvara sliku M.B. kao uzornog i hrabrog pojedinca. Određenja kao što su imeničke fraze „šampion oktagona“, „srpski šampion tvrdih pesnica“ i njegov nadimak „the Skull Crasher“ (razbijač lobanja) u ističu njegovu fizičku snagu, boričke veštine, ali i spremnost za nasilje. Jezička dimenzija ove karakterizacije oslanja se na intenzivne i evocirajuće reči koje prizivaju slike borbenosti, snage i odlučnosti – ideja veoma pozitivne konotacije. One služe da predstave M.B. kao zaštitnika društva, ali i kao nekoga ko je sposoban za ekstremno nasilje – što je u tekstu u najmanju ruku opravdano, a u izvesnoj meri i podržano. Upotreba ovih fraza čitaocima sugerise da je M.B. potencijalni heroj koji bi mogao da privede I.M. pravdi, čak i van okvira zakona. Na taj način, članak ponovo podržava vigilantizam, a M.B. prikazuje kao moralno superiornog u odnosu na I.M, iako bi njegova „rehabilitacija“ uključivala nasilje. Time se stvara jasna moralna dihotomija između dobra i zla, dok se čitaoci ohrabruju da podrže M.B. kao pravednog osvetnika.

Senzacionalistički jezik i polarizacija:

- „prvenstveno iz preventivnih razloga“, „kako bi sprečila nova nedela“:

Obrazloženja namere Informera sugerisu da je objavljivanje intervjua sa I.M. imalo plemenitu svrhu – prevenciju budućih zločina. Jezička konstrukcija obrazloženja oslanja se na pridev *preventivno* i kombinaciju glagola *sprečiti* i imenice *nedela* kako bi predstavila motivaciju za kontroverzan novinarski potez kao moralnu (prevencija i zaštita), i time ga opravdala. Senzacionalističko predstavljanje motivacije može manipulativno uticati na čitaoce koji su podstaknuti da medij vide kao heroja, čime je njihova pažnja preusmerena sa etičkih pitanja davanja platforme I.M. Ovo može dovesti do normalizacije i opravdanja medijskih praksi koje eksploatišu traumatične događaje zarad čitanosti i profita, umesto da se fokusiraju na odgovorno izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju.

- „iz nemoći“, „vrištali i napadali“:

Jezički izbori kojima se opisuje negativna reakcija javnosti na objavljivanje intervjua nose negativne konotacije, dramatični su i emocionalno nabijeni. Glagoli *vrištati* i *napadati* stvaraju sliku mase koja je van kontrole, dok svojim potencijalom vizualizacije i emocionalnim intenzitetom pojačavaju osećaj haosa i besa. Negativnu konotaciju i intenzitet dodatno pojačava imenica *nemoć* koja, u pokušaju da diskredituje optužbe protiv urednika Informera, implicira da je reakcija javnosti bila rezultat osećaja beznade i frustracije a ne objektivnih zamerki, i time pojačava emocionalnu nabijenost. Takvi jezički izbori polarizuju javno mnjenje, podstiču snažne reakcije i društveni konflikt bez dubljeg razumevanja njegovih uzroka. Na ovaj način, rodno zasnovano nasilje se koristi kao alat za podizanje tiraža, dok se skreće pažnja sa neadekvatnosti medijskog pristupa.

- „optužujući ga za sve na svetu čega su mogli da se prisete“:

Ovim primerom se hiperbolički prikazuju kritike upućene glavnom uredniku Informera. Pridevska zamenica *sve* uz dodatno određenje „na svetu“ služi za dramatizaciju i stvaranje utiska da su optužbe protiv urednika sveobuhvatne, preterane, čak i histerične. Upotreba preuveličavanja umanjuje legitimnost pritužbi i sugerise da su kritičari u svojoj argumentaciji iracionalni, dok konotacija glagola *prisetiti se* u darom kontekstu ukazuje na svestan i nameran napor da se pronađe povod za kritikovanje. Ovakav senzacionalistički pristup diskreditovanju kritičara može uticati na čitaoce u podstaci ih da urednika vide kao nepravedno napadnutog od strane razjarene mase, dok se pravi problem – etičnost objavljivanja intervjua – još jednom zanemaruje.

- „shvatajući poruku ponudili 'konstruktivna' rešenja“:

Sarkazam koji se uspostavlja kroz upotrebu navodnika oko prideva *konstruktivna* stvara u datom kontekstu ambivalentan ton. Dok sarkazam služi postavljanju distance od predloga dela javnosti (koji se zapravo perifrazirano odnosi na M.B. ali se uopštavanjem stvara utisak da je takvih više, iako se za to ne pruža konkretan dokaz), jer se oni jasno odnose na nasilje, tekst im

istovremeno implicira podršku, definišući ih kao rezultat razumevanja poruke koju je Informer želeo da pošalje javnosti i institucijama. Sarkastična upotreba prideva *konstruktivna* nakon glagola *shvatiti* ima za cilj da ove predloge prikaže kao nejasne ili dvosmislene, dok ih u suštini narativno podržava kao odgovor.

Jezička konstrukcija ove fraze polarizuje čitalačko mnjenje tako što se distancira od eksplicitne podrške nasilju, dok implicitno sugerise da su predlozi validni u kontekstu prevencije daljih krivičnih dela seksualnog nasilja. Takva jezička strategija oblikuje percepciju čitalaca o tome šta je prihvatljiv odgovor na rodno zasnovano nasilje, naizgled balansirajući između moralne osude nasilja i implicitne podrške radikalnim rešenjima.

- „'savetuje' eventualne žrtve da im je bolje da se ne opiru“:

Sarkastična upotreba glagola *savetovati* koja se ogleda u upotrebi navodnika utvrđuje poziciju antagoniste za I.M, te pretpostavlja njegovu bezdušnost i nemoral. Sarkazam u datom kontekstu pojačava osećaj gađenja i besa kod čitalaca, a sugerise da je „savet“ I.M. krajnje neprihvatljiv, ili čak zlonameran. Senzacionalistički karakter ove formulacije ne samo da eksploatiše traumu žrtava za šok efekat, već stvara i paniku među čitaocima koji su imeničkom frazom „eventualne žrtve“ i sami stavljeni u ulogu žrtve, te im je i emocionalni odgovor intenzivniji. Tekst na ovaj način eksploatiše ozbiljnu temu radi senzacionalizma i dramatizacije, skrećući pažnju sa nužnosti sistemskih promena i podrške žrtvama.

- „U tren oka, on se ponudio da zbog opšteg dobra pomogne u rehabilitaciji I.M.*“:

Upotreba neformalnog, razgovornog izraza „u tren oka“ stvara sliku spremnosti, odlučnosti i neoklevanja. Podrazumeva hitnu reakciju čiji se cilj navodi kao „opšte dobro“, imenička fraza koja bez dodatne argumentacije nosi veliki manipulativni potencijal, i u ovom slučaju implicitno opravdava nasilje kao sredstvo pravde. Može ohrabriti čitaoce da podrže vigilantizam, predstavljajući nasilnu intervenciju kao moralno opravdani postupak u cilju zaštite društva. Sa druge strane, upotreba imenice *rehabilitacija* ovde nije čak ni sarkastična (što je bio slučaj sa upotrebom glagola *rehabilitovati*) već je direktna i nedvosmislena, iako se jasno odnosi na nasilje. Doslovna, nefigurativna upotreba ove imenice sa jasnom referencom na fizičko nasilje normalizuje ideju da nasilje može biti legitimno sredstvo za postizanje pravde.

- „slobodan luta gradom“:

Pridev *slobodan* i glagol *lutati*, u kontekstu aktera koji je jasno i nedvosmisleno označen kao pretnja, stvaraju sliku neposredne opasnosti i haosa u gradskoj sredini, uz uspostavljanje alarmantnog tona koji ima za cilj da izazove strah kod čitalaca. Senzacionalistički efekat se u ovom slučaju postiže pojačavanjem utiska urgentnosti i neposredne pretnje, što može izazvati strah i paniku bez argumentacije o opravdanosti iste, ali i dodatno stigmatizovati i demonizovati pojedince bez adekvatnog pravnog ili stručnog konteksta.

Ideološke implikacije – vigilantizam, diskreditacija institucija i rodno zasnovano nasilje: Uzimanje izjave M.B. kao teme vesti implicira mogućnost samostalnog i samoinicijativnog sprovođenja onoga što se percipira kao pravda, te posledično aludira na vigilantizam. Davanje medijske pažnje ovakvoj ideji je opasno jer podriva poverenje u pravosudni sistem i sugerise da je nasilje opravdano sredstvo za postizanje pravde. Formulacijama poput „rehabilituje na svoj način“ i „the Skull Crasher“, tekst implicitno podržava radikalne i nasilne metode kao prihvatljive reakcije na zločin. Ovo podrivanje pravosudnog sistema radi opravdavanja jednog novinarskog poteza može imati ozbiljne posledice po društveno poverenje i javni red, te podstaći pojedince da uzimaju zakon u svoje ruke umesto da veruju institucijama da će adekvatno rešiti problem.

Tekst takođe implicira da država potencijalno neće imati adekvatan odgovor na I.M. slobodu (iako je ista u skladu sa zakonom), što dodatno podriva poverenje u institucije. Ova insinuacija vraća osećaj nesigurnosti i besa, te jača percepciju da su institucionalni mehanizmi nedovoljni ili

neefikasni u zaštiti građana. Na taj način, tekst ne samo da diskredituje državne institucije, već i preusmerava pažnju sa sistemskih rešenja na pojedinačne postupke. U kontekstu rodno zasnovanog nasilja, ovakav pristup je posebno problematičan jer umanjuje percipiranu ozbiljnost problema, i fokusira se na senzacionalistički aspekt priče i reakciju pojedinca pre nego na stvarne potrebe žrtava i efikasne strategije prevencije i zaštite.

Članak 3⁷⁹: „VELIKA POBEDA INFORMERA! MANIJAK SKLONJEN SA ULICE! Na osnovu našeg intervjua uhapšen serijski silovatelj I.M.*!“

U članku objavljenom 30. septembra 2022. godine u sekciji *Hronika* srpskog tabloida *Informer*, izveštava se o hapšenju I.M. Prema navodima članka, hapšenje je usledilo nakon što je I.M. u intervjuu za *Informer* izjavio da i dalje oseća nagon za silovanjem, uprkos provedenih 30 godina u zatvoru zbog tog krivičnog dela. Intervju je poslužio kao osnova za delovanje Prvog osnovnog javnog tužilaštva u Beogradu, koje je, postupajući prema dokazima predatim od strane novinara, ocenilo da I.M. predstavlja opasnost za javnu bezbednost. U tekstu se navodi i da će I.M. biti optužen za upućivanje pretnji silovanjem i ubistvom novinarkama i urednicama tokom intervjua, kao i da je sledeći korak redakcije pokretanje inicijative u Skupštini Srbije za izmenu zakonskih odredbi koje regulišu puštanje na slobodu osuđenih za serijska silovanja. Neiznenađujuće, tekst obiluje senzacionalističkim jezičkim izborima koji formulišu dva glavna narativna cilja – karakterizaciju samog I.M. i definisanje uloge Informera kao misionarske. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov je strukturisan tako da u prvi plan stavlja uspeh redakcije („VELIKA POBEDA INFORMERA!“), zatim radnju odstranjivanja pretnje („MANIJAK SKLONJEN SA ULICE!“), i konačno, rezultat te radnje („Na osnovu našeg intervjua uhapšen serijski silovatelj I.M.*!“). Ovako postavljena struktura čitaoca vodi kroz proces koji počinje sa autoreferencijalnom promocijom, nastavlja se dramatizacijom događaja, i završava konkretnom informacijom koja je nedvosmisleno označena kao vredna hvale.

Upotreba velikih slova i uzvičnika svojevrsni je grafički signal urgentnosti i značaja, i, kao što je već navedeno, uobičajena je praksa u senzacionalističkom novinarstvu. Ovi elementi svojom fizičkom veličinom te utisnutim značenjem vizuelno privlače pažnju i podstiču emocionalni odgovor. Na taj način, usmeravaju čitaoca da predstavljene informacije dožive kao izuzetno hitne i važne.

Imenice i imeničke fraze poput „VELIKA POBEDA“ i „MANIJAK“ visokog su emocionalnog naboja. Imenica *pobeda*, dodatno određena pridevom *velika* evocira sliku trijumfa i afirmacije, te sugerise da je rad Informera bio ključan u rešavanju velikog problema o kom se izveštava. Nasuprot tome, imenica *manijak* je pežorativna i stigmatizujuća, i njena upotreba doprinosi demonizaciji osobe na koju se odnosi, te pojačava strah i neprijateljstvo čitalaca prema istoj.

Senzacionalistički jezik – karakterizacija I.M: Imenička fraza „serijski silovatelj“ i imenica „manijak“ nedvosmisleno etiketiraju I.M. svojom izrazito negativnom konotacijom i tako ga jasno pozicioniraju kao antagonist priče. „Serijski silovatelj“ podrazumeva kontinuirano i više puta ponovljeno društveno uznemirujuće ponašanje, dok „manijak“ I.M. prikazuje kao iracionalnu i nekontrolisanu osobu, te doprinosi njegovoj dehumanizaciji i odbacivanju od strane društva.

Odnosna klauza „zbog koga danima vlada panika u javnosti“ i složena imenička fraza „ozbiljna opasnost po bezbednost građana“ funkcionišu kao mehanizmi za uvećavanje straha i osećaja ugroženosti. Odnosnom frazom se I.M. jasno postavlja kao uzročnik društvenog stanja

⁷⁹ *Informer.rs*. (2022, 30. septembar). *Velika pobeda Informera! Manijak sklonjen sa ulice! Na osnovu našeg intervjua uhapšen serijski silovatelj Igor Milošević!*. INFORMER.

panike, dok glagol *vladati* u datom kontekstu ovu emociju metaforički personifikuje, dajući joj moć i dominaciju nad javnošću. Ovaj glagolski izbor pojačava ideju o široko rasprostranjenom strahu koji kontroliše atmosferu u društvu. Sa druge strane, imenica „opasnost“ implicira neposrednu pretnju, dok predložka fraza „po bezbednost građana“ tu pretnju određuje kao ugrožavanje fizičke sigurnosti svih građana, i time proširuje uticaj iste sa individualnog na kolektivni nivo. Ove formulacije konstruišu sliku velike društvene krize koja zahteva hitnu i odlučnu reakciju, čime se unapred opravdavaju ekstremne mere koje su preduzete, a koje se navode u daljem tekstu.

„Otvoreno priznanje da i dalje ima nagon za silovanjem“ I.M. i navodna činjenica da se „nije resocijalizovao ni posle 30 godina u zatvoru“ koriste se kao dokazi njegove navodne nepopravljivosti, te statusa konstantne pretnje za društvo. Ove izjave se eksplicitno koriste kao argumentacija da I.M. ne može biti reintegrisan u društvo, a njihova direktnost pojačava senzacionalistički ton i privlači pažnju čitalaca. Iako je cilj novinara bio da ga prikaže kao opasnost, ponavljanje ključnih reči („nagon“, „silovanje“, „resocijalizovati se“), u senzacionalističkom tonu i bez konteksta, može trivijalizovati problem rodno zasnovanog nasilja koji se u ovom slučaju koristi kao sredstvo privlačenja čitalačke pažnje. Imenice *nagon* i *silovanje* tako su stavljene u nužno zajednički kontekst, dok je glagol *resocijalizovati se*, pa samim tim i ideja resocijalizacije, stavljena u okvire nemogućeg i uzaludnog. Osim što se na taj način produbljuje strah prvenstveno među žrtvama seksualnog nasilja, ovakvi jezički izbori otežavaju javnu diskusiju o uzrocima nasilja, ali i rehabilitaciji i resocijalizaciji počinitelja, što ih može dodatno stigmatizovati na društvenom nivou.

Iskazivanje modalne sumnje poput one da bi „mogao ponovo da poćini neko silovanje“ suštinski je predviđanje potencijalnih budućih zloćina koje stvara percepciju neposredne i neizbežne opasnosti koja zahteva konkretne i trenutne preventivne mere. Glagol *poćiniti* uz objekat, imenicu *silovanje* svojim intenzitetom nameće se kao ključni deo informacije, dok se suptilna modalnost glagola moći, a samim tim i nećinjeničnost iznetog stava, neopravdano stavlja u drugi plan. Ovaj način izveštavanja opravdava dalje postupanje poput hapšenja ili zakonskih promena, a istovremeno održava visok nivo angažovanosti i interesovanja publike uz strah kao primarni motivacioni faktor.

Neodređena pridevska zamenica „neko“ u opisu potencijalnog seksualnog napada upotrebljena je kako bi se doprinelo osećaju neizvesnosti i nepredvidivosti ponašanja I.M. Ova formulacija ne precizira potencijalne žrtve ni okolnosti, što može voditi ka uopštenom strahu javnosti. Neodređenost termina dodatno doprinosi i senzacionalizmu, jer se ne ogranićava na konkretan incident ili profil žrtve, već ostavlja otvorenom mogućnost da svaka osoba može biti žrtva. Ovakvim jezićkim pristupom se može uticati na prihvatanje rigoroznih mera bez kritićkog preispitivanja efikasnosti ili pravićnosti istih.

Misionarska uloga Informera: Tekst se oslanja na jezićke izbore koji redakciju Informera predstavljaju kao borce za pravdu i zaštitnike javnog interesa, pogotovo žena i porodice. Ovaj pristup je vidljiv kroz formulacije poput one da je „Informer definitivno dokazao da je pravi motiv objavljivanja intervjua bila zaštita žena, naših suprugaa, ćerki, sestara, devojaka...“, gde upotreba inkluzivnog prisvojne pridevske zamenice *naših* stvara osećaj zajedništva i solidarnosti između redakcije i čitalaca, ali i implicira da je redakcija na istom zadatku kao i opšta populacija — zaštititi onih koji su, kako se tvrdi, ugroćeni. Ova prisvojna pridevska zamenica je u tekstu upotrebljena ćak pet puta.

Samopripisana misionarska uloga slući i kao sredstvo za pozicioniranje u ulogu moralnog autoriteta, te stvara utisak neophodnosti i opravdanosti njihovih postupaka – pre svega sprovođenja intervjua sa I.M. Takav narativ može uticati na to kako ćitaoci percipiraju medijske sadržaje – prihvatajući ih kao ne samo informativne, već i neophodne i korisne za društvenu sigurnost i moral.

U gorepomenutoj izjavi upotrebljena je glagolska fraza „definitivno dokazao“ koja se gotovo sofistićki oslanja na prividno logićke zaključke. Upotreba priloga *definitivno* i glagola *dokazati* u kombinaciji sugerise objektivnu, nepobitnu istinitost tvrdnje o plemenitoj motivaciji,

čime se subjektivna ocena o istoj predstavlja kao neosporna činjenica. Ovakav jezički izbor može manipulativno uticati na percepciju čitalaca, podstičući ih da prihvate redakcijsku interpretaciju događaja bez daljeg preispitivanja ili kritičkog razmatranja. Pored toga, ova fraza može poslužiti i kao leksički alat za postavljanje redakcije u ulogu moralnog vođe u javnom diskursu, čime se učvršćuje uticaj iste na formiranje javnog mišljenja. Time ne samo da se oblikuje narativ o događaju o kom se izveštava, već se i aktivno učestvuje u konstruisanju realnosti na način koji odgovara interesima i ciljevima redakcije.

Implikacije za rodno zasnovano nasilje: Dominantna upotreba senzacionalističkog jezika u ovom članku dovodi do dramatizacije i pojednostavljenja kompleksnih pitanja seksualnog nasilja. Ovi jezički izbori dehumanizuju počinioca, predstavljajući ga gotovo kao personifikaciju zla, i grubo zanemaruju kompleksnost samog fenomena nasilja. Senzacionalizam prevladava u narativu, što može voditi ka površnom razumevanju uzroka i posledica, te negativno uticati na kritičku promišljenost kojom društvo mora pristupati ovim problemima.

Fokus na najdramatičnijim aspektima nasilja i senzacionalistička terminologija mogu izazvati kolektivni strah i utisak fizičke ugroženosti, što često rezultira krajnje defenzivnim i ponekad neproporcionalnim društvenim odgovorima. Takav pristup ne samo da podstiče strah među građanima, već i stvara okruženje u kom se žrtve seksualnog nasilja mogu osećati izolovano i ugroženo. Stalna medijska eksploatacija iskustava žrtava bez adekvatnog fokusa na kontekst nasilja i empatičnog pristupa može na njih imati izrazito negativni uticaj, a potencijalno dovesti i do retreaumatzacije i stigmatizacije.

Analiza komentara (od 12 na dan 9.5.2024):

- „Hahaha kako pokušavate da se izvadite sada. Nije trebalo da objavljujete intervju sa I.M.* Nije ni čudo sto vas ljudi bojkotuju.“:

Prvi komentar direktno se suprotstavlja narativu teksta. Reflektuje negativan stav prema politici Informera, posebno u kontekstu objavljivanja intervjua sa osobom osuđenom za seksualno nasilje. Upotreba sarkazma („Hahaha“) i direktnog obraćanja („kako pokušavate da se izvadite“) ukazuje na osećaj frustracije i nepoverenja komentatora/ke prema namerama koje su u tekstu navedene. Neformalna upotreba glagola *izvaditi* implicira da redakcija pokušava da opravda svoje postupke, dok isticanje očekivanog ishoda „nije ni čudo što vas ljudi bojkotuju“ ukazuje na šire društvene implikacije senzacionalizma i etičkih dilema koje izaziva objavljivanje ovakvih sadržaja.

- „priceden i zadržan na 48h, posle ce opet napolje.. ko kaze da je uhapsen?“:

Drugi komentar iskazuje skepticizam i sumnju u efikasnost pravosudnog sistema, što može biti delimično podstaknuto narativom članka koji dramatizuje hapšenje. Kombinacija eliptične rečenice i retoričkog pitanja („ko kaže da je uhapsen?“) pojačava percipirani utisak neizvesnosti i daje cinični ton. Komentar oslikava stav da su medijski izveštaji možda preuveličani, te da ne odražavaju stvarnu situaciju.

- „To je samo jedan, a gde su ostali?“:

Komentator/ka u ovom slučaju širi društveni kontekst teme kojom se članak bavi. Upotrebom generalizacije – od jednog do ostalih – čitalac stavlja u pitanje efikasnost ovog konkretnog hapšenja kao rešenja za ono što vidi kao opštiji problem. Pitanje „a gde su ostali?“ ukazuje na to da su čitaoci članka, u skladu sa uspostavljenim narativom misije, potencijalno razvili očekivanje da će se javno otvoriti i drugi slični slučajevi.

- „Nemaju osnova za hapšenje. demokratija govora. možeš sa kažeš šta hoćeš ali nesmeš da uradiš. lično da se ja pitam kastracija bi bilo rešenje. e sad treba da se privede ona oaktivistkinja što je izudarala onog lika i informer novina.“:

Četvrti komentar kombinuje pravni skepticizam („nemaju osnova za hapšenje“) sa izražavanjem radikalnog mišljenja o pravosudnim merama („kastacija bi bilo rešenje“). Sarkastična upotreba imeničke fraze „demokratija govora“ može se tumačiti kao kritika na račun slobode izražavanja, posebno u kontekstu objavljivanja kontroverznih izjava u medijima. Ovaj stav ukazuje na duboko polarizovane stavove o pravosudnom sistemu i društvenim politikama, u skladu sa takođe polarizujućim narativom o nemogućnosti resocijalizacije.

Članak 4⁸⁰: „Politika“ saznaje: Višestruki silovatelj na slobodi posle 15 godina robije“

List Politika je 21. septembra 2022. godine u sekciji *Hronika* objavio članak o puštanju I.M. na slobodu nakon odslužene 15-godišnje zatvorske kazne. Članak iznosi detalje o njegovim ranijim prestupima, te citira sagovornika koji upozorava javnost, posebno žene, na opasnost koju I.M. navodno predstavlja nakon puštanja na slobodu. Tekst takođe uključuje statističke podatke koji ukazuju na visok procenat povratnika među silovateljima i razmatra različite profile silovatelja, kao i metode kojima traže žrtve. Prema članku, više od 70% silovatelja su povratnici, dok se izlažu i navodi psihijatar da je razlog za to bolest koju imaju i koju nije moguće izlečiti. U skladu sa praksom Politike, članak je informativan, ali se mogu primetiti nagoveštaji senzacionalističkog tona, dok je izostavljena šira perspektiva pitanja resocijalizacije i prevencije nasilja. Opcija komentarisanja je dostupna čitaocima.

Naslov: Naslov članka, i pored većinski uravnoteženog pristupa Politike izveštavanju ima izražen senzacionalistički ton. Upotreba glagola *saznati* implicira ekskluzivnost i kategoričnu istinitost informacije, te poručuje čitaocima da je list došao do značajnih saznanja koja nisu dostupna drugim medijima. Ovaj glagol povećava percipirani kredibilitet izvora.

Imenička fraza u službi subjekta, „višestruki silovatelj“, u prvi plan stavlja kriminalnu prošlost I.M. kao aktera članka, te stvara sliku o njemu kao kontinuiranoj pretnji za društvo. Predložka fraza „na slobodi“ dodatno pojačava utisak nebezbednosti i opravdanog straha među čitaocima, te doprinosi utisku da je društvo zaista ugroženo njegovim izlaskom iz zatvora. Kombinacija ovih jezičkih elemenata suštinski senzacionalizuje naslov, stavljajući efekat šoka ispred kontekstualnog i uravnoteženog izveštavanja.

Senzacionalistički jezik:

- „jednom od najčuvanijih zatvora u Srbiji“:

Ova fraza implicira veliku opasnost koju I.M. navodno predstavlja, i tu implikaciju dokazuje navodom da je bio kaznu zatvora služio u instituciji sa najstrožim merama bezbednosti. Ovakva formulacija doprinosi percepciji I.M. kao izuzetno opasnog pojedinca, čije puštanje na slobodu može predstavljati (i predstavlja) ozbiljnu pretnju za društvo. Upotreba superlativa „najčuvanijih“ pojačava utisak o ekstremnoj opasnosti i težini njegovih zločina. Evaluativni jezik se u ovom slučaju efikasno koristi kako bi uticao na percepciju čitalaca, hiperbolično se oslanjajući na senzacionalizam umesto na racionalnu procenu i analizu situacije. Na taj način, medij implicira da, iako je zatvorski sistem privremeno uspeo da obuzda takvu pretnju, oslobađanje I.M. može rezultirati neposrednom opasnošću za građane, što direktno osnažuje atmosferu straha i nesigurnosti.

- „društveno opasnim“:

Ova pridevska fraza nedvosmisleno profiliše I.M. kao opasnost po društvo, bez razmatranja mogućnosti resocijalizacije i reintegracije u zajednicu. Veoma je evaluativna i nosi snažnu

⁸⁰ Derikonjić, M. (2022, 21. septembar). „Politika“ saznaje: Višestruki silovatelj na slobodi posle 15 godina robije. Politika Online.

negativnu konotaciju, te nesumnjivo utiče na način na koji čitalačka publika percipira I.M. kao aktera teksta. Uzimajući u obzir da se u slučaju počinitelja seksualnog nasilja čije su žrtve bila punoletna lica oni nakon odslužene kazne smatraju rehabilitovanim (KZ, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019), društvo se izuzetno negativnim određenjima ovog tipa navodi na strah i (uglavnom neadekvatne) pokušaje samozaštite. Uz zaobilaženje sistema i rasprave o mogućim dodatnim merama, time se dodatno perpetuira stigma prema počiniocima koji su odslužili svoje kazne, što otežava njihovu resocijalizaciju i povratak u društvo. Ovakvim jezičkim izborima medij implicitno podržava ideju da su pojedinci poput I.M. trajno opasni, čime se zanemaruje složenost ljudskog ponašanja i mogućnost sistemske rehabilitacije.

- „stavio nož pod grlo, naredio joj da uđe u kabinu, a potom i da se skine”:

Detaljno opisivanje nasilnog čina nesumnjivo je manir senzacionalističkog izveštavanja jer pojačava šok efekat i osećaj užasnutosti kod čitalaca. Vizuelno jaki opisi poput izraza *staviti nož pod grlo*, te glagola *narediti* i *skinuti se* mogu (re)traumatizovati čitaoc, uz poseban uticaj na one koji su i sami bili žrtve sličnih zločina. Glagoli u prošlom vremenu, živopisni i sa konotacijom nasilja, postavljaju scenu koja za cilj ima izazivanje emocionalne reakcije, a ne pružanje objektivnih informacija. Na taj način, medij se fokusira na dramatizaciju događaja, što može skrenuti pažnju sa konteksta problema seksualnog nasilja i njegovih sistemskih uzroka. Upotreba ovakvih opisa ne doprinosi konstruktivnom diskursu o prevenciji nasilja i podršci žrtvama, već naprotiv, perpetuira atmosferu straha i nesigurnosti u društvu.

- „kako se izživljavao nad nesrećnom devojkom”:

Ova zavisno upitna rečenica može se smatrati jezikom visokog emocionalnog naboja koji dodatno dehumanizuje žrtvu, i svodi je na status objekta patnje. Ne samo da pojačava užasnutost čitalaca, već i podržava stereotipna slika žrtve kao pasivne i bespomoćne. Upotreba glagola *izživljavati* implicira sadističko uživanje počinioca u nasilju, dok pridev *nesrećna* fokus prebacuje na patnju žrtve, ali i na, kako se implicira, neblagonaklonu sudbinu koja će je doživotno obeležiti. Takva kombinacija stvara intenzivnu emocionalnu reakciju kod čitalaca, ali ne doprinosi racionalnom shvatanju problema seksualnog nasilja. Umesto da se fokusira na društvene i pravne aspekte koji omogućavaju ovakve zločine, fokus članka se još jednom stavlja na šok i senzaciju.

- „samo tri dana; samo mesec dana”:

Ponavljanje priloga *samo* u datim frazama služi isticanju izuzetno kratko vreme između izlaska iz zatvora i ponovnog činjenja zločina, sugerišući time da je počinitelj zaista neizlečiv, kako se u tekstu navodi, i da će neizbežno ponoviti zločin čim mu se ukaže prilika. Ova jezička konstrukcija stvara sliku o počiniocu kao nepopravljivom prestupniku, i podržava ideju da zatvorski sistem nije efikasan u rehabilitaciji, te da društvo ne može da se osloni na resocijalizaciju kao meru za sprečavanje budućih zločina.

- „da žene budu na oprezu”:

Izraz *biti na oprezu*, uz direktno određenje žena kao grupe koja se smatra ugroženom, jezički je efikasan apel za opreznost ali i podrška stvaranju atmosfere neprestane opasnosti i panike. Ovakvi jezički izbori doprinose kulturi straha i, kao što je već navedeno, mogu skrenuti pažnju sa sistemskih rešenja za prevenciju nasilja.

- „neizlečiva bolest”:

Upotreba terminologije koja zadire u polje medicine, kao što je imenička fraza „neizlečiva bolest”, sugerise da nema nade za rehabilitaciju počinitelja seksualnih zločina, čime se oni dodatno stigmatizuju i etiketiraju kao trajno opasni. Pridev *neizlečiv* nosi snažnu negativnu konotaciju, te samim tim njegova upotreba pojačava utisak beznadežnosti i nepopravljivosti, te osnažuje stigmatu

prema počinocima, otežavajući njihove šanse za resocijalizaciju i reintegraciju u zajednicu. Time se dodatno podupire ideja da su preventivne mere i rehabilitacija uzaludne.

- „prema statističkim podacima”:

Ova predložka fraza tvrdnjama daje privid autoriteta i kredibiliteta, ali bez navođenja konkretnih izvora ili dodatnih informacija koje bi omogućile kritičku procenu navedenih podataka. Imenička fraza „statistički podaci” implicira objektivnost i naučnu validnost iznesenih tvrdnji. Međutim, izostanak referenci na specifične studije ili izvore čini te tvrdnje teško proverljivim i može se smatrati manipulacijom informacijama. Ova diskurzivna strategija posledično može uticati na percepciju čitalaca, stvarajući utisak apsolutne tačnosti i neosporivosti podataka, što dalje može uticati na formiranje društvenog stava na osnovu nepotpunih ili jednostranih informacija.

- „psihijatri napominju da je razlog bolest koju imaju i koju nije moguće izlečiti”:

Slično prethodnom primeru, ova rečenica se oslanja na autoritet neimenovanih psihijatara kako bi podržala ideju o neizlečivosti seksualnih prestupnika, bez pružanja uvida u moguće terapijske ili rehabilitacione pristupe. Pored neproverljivosti iznetih informacija, imenica *bolest* i odnosna zavisna rečenica „koju nije moguće izlečiti” doprinose utisku beznađa i straha, neizbežnosti i fatalizma. Time se, na osnovu neproverljivih podataka zanemaruje kompleksnost ljudskog ponašanja i potencijal za promenu kroz odgovarajuće intervencije, što može uticati kako na javno mnjenje, tako i na javne i pravosudne politike.

- „mnoge zemlje”:

Ova imenička fraza ostavlja utisak univerzalnosti i opšte prihvaćenosti određenih mera, kao što je hemijska kastracija, čime se njihova primena opravdava bez kritičkog razmatranja etičkih argumenata i ljudskih prava. Pridev „mnoge” generalizuje i homogenizuje različite kontekste, stvarajući privid konsenzusa i neupitne validnosti takvih mera. Ova formulacija, pogotovo uz kasnije nekritičko navođenje određenih zemalja (konkretno dve – Češka i Rusija), može navesti čitaoce da veruju kako je hemijska kastracija široko prihvaćena i uspešna praksa, bez razmatranja etičkih dilema koje je prate ili društveno-političkih prilika zemalja u kojima se koristi. Na taj način, diskurs podržava jednostranu perspektivu koja ne uzima u obzir složenost argumentacije i raznovrsnost stavova o ovoj temi.

Senzacionalistički jezik – tipologija seksualnih prestupnika: Ovaj deo teksta jezički senzacionalizuje kategorizaciju počinilaca seksualnog nasilja, i time potencijalno doprinosi uspostavljanju i održavanju stereotipa, te pojednostavljenom razumevanju složene problematike seksualnog nasilja.

Upotreba imeničkih fraza kao naziva tipova – „silovatelj lovac”, „silovatelj lopov” i „slučajni silovatelj” stvara živopisne i lako pamtljive slike (lovca, lopova i slučajnog prolaznika koji vrše seksualno nasilje) koje doprinose senzacionalističkom tonu članka. Ove fraze ne samo da pojednostavljuju složenost ponašanja i motiva seksualnih prestupnika, već i generišu atmosferu straha među čitaocima, navodeći ih da veruju kako su ovakve opasnosti svuda prisutne i neizbežne. Takav pristup skreće pažnju sa potrebe za dubljim razumevanjem uzroka seksualnog nasilja i sistemskih rešenja na emocionalno obojen i senzacionalistički prikaz javno mnjenje oblikuje na osnovu straha i predrasuda.

Pored toga, kategorizacija implicira da silovatelji pripadaju jasno definisanim grupama, što može dovesti do predrasuda i stigmatizacije određenih profesija ili pojedinaca pod prividom informativnosti i edukacije koje ostaju u drugom planu. Na primer, opisivanje profesija poput lekara, dadilje ili stanodavca kao mogućih silovatelja može izazvati neosnovani strah i nepoverenje prema tim grupama.

Analiza komentara (od 3 na dan 21. maj 2024):

- „I ovog ovakvog pustili ?! Nema pravnog osnova ? Koga razapeti kad ponovi svoj program?:

Komentator/ka se u ovom slučaju oslanja na retorička pitanja i jezik visokog emocionalnog naboja radi iskazivanja dubokog nezadovoljstva i besa, odnosno slaganja sa glavnim narativom teksta. Retoričko pitanje „I ovog ovakvog pustili?!“ prenosi šok i nevericu, dok upotreba kolokvijalne zamenice „ovakvog“ naglašava prezir prema počinocu. Pitanje „Nema pravnog osnova?“ kritikuje pravosudnu sistem, uz sugestiju da je puštanje počinoca na slobodu neopravdano. Poslednje retoričko pitanje „Koga razapeti kad ponovi svoj program?“ oslanja se na metaforičku upotrebu živopisnog glagola *razapeti* u izrazu osude i želje za strogom kaznom. Vremenska rečenica „kada ponovi svoj program“ (pri čemu se imenica program eufemistički koristi za označavanje seksualnog nasilja) ukazuje na verovanje u neizbežnost budućih zločina, što je takođe u skladu sa narativom teksta koji implicira da je počinilac neizlečiv i trajno opasan.

- „Da li negde postoji kastracija za višestruke povratnike?“:

Drugorangirani komentar direktno odgovara na narativ koji u tekstu zagovara neizlečivost i trajnu opasnost seksualnih prestupnika. Upotrebom imeničke fraze „višestruki povratnici“, komentator/ka čak preuzima jezik teksta koji u prvi plan stavlja ponavljanje zločina. Pitanje „Da li negde postoji kastracija za višestruke povratnike?“ implicira podršku za radikalne mere kao što je kastracija, što odražava osećaj beznada i straha izazvan senzacionalističkim prikazom prestupnika u tekstu.

- „Bravo za sudije!“:

Treći komentator se oslanja na sarkazam kako bi izrazio nezadovoljstvo sudskim sistemom. Kratka i ironična pohvala „Bravo za sudije!“ zapravo kritikuje sudije zbog odluke o puštanju I.M. na slobodu. Upotreba sarkazma implicira da komentator/ka smatra da je pravosudni sistem neefikasan i da ne pruža adekvatnu zaštitu društvu. Time odražava narativ iz teksta koji stvara osećaj nesigurnosti i nepravde, ukazujući na stav da sudske odluke ne uspevaju da zaštite zajednicu od opasnih pojedinaca.

Članak 5⁸¹: „I.M.* u “Informeru”: Platforma za višestrukog silovatelja“

Srpski nedeljnik Vreme objavio je 28. septembra 2022. godine članak koji oštro kritikuje intervju sa I.M, objavljen u tabloidu Informer ranije tog meseca. U tekstu se intervju karakteriše kao krajnje neetičan i navode se argumenti za ovakvu procenu. Pominje se i intervju sa otmičarem devojčice M.K. u drugom mediju koji je prethodio intervjuu, i za koji postoji sumnja da je izmišljen, dok je ovaj intervju autentičan i promoviše se na društvenim mrežama kao ekskluziva. Tekst poziva čitaoce da ne dele intervju, već da osude urednika Informera koji je, kako se navodi, omogućio I.M. da javno preti i najavljuje buduće zločine. Članak je objavljen u sekciji *Komentar*, te je, usled izostanka imperativa objektivnosti, stil pisanja više razgovorni nego novinarski. Opcija komentarisanja nije dostupna čitaocima.

Naslov: U naslovu članka upotrebljen je emocionalno obojen jezik kako bi odmah privukao pažnju čitalaca i izazvao snažnu emocionalnu reakciju. Formulacija naslova jasno implicira optužbu protiv tabloida Informer, te sugerise da je medij neetično postupio dajući glas I.M. (okarakterisanom imeničkom frazom „višestruki silovatelj“). Upotreba imenice *platforma* u prisvojnom odnosu sa frazom izuzetno negativne konotacije „višestruki silovatelj“ naglašava ozbiljnost optužbe i izaziva šok efekat kod čitalaca, što je karakteristično za senzacionalistički stil izveštavanja (ipak, treba napomenuti da je tekst objavljen u sekciji *Komentar*, te se ne može smatrati izveštavanjem u užem smislu te reči). Ovakva formulacija naslova doprinosi uspostavljanju

⁸¹ Gligorijević, J. (2022, 28. septembar). Igor Milošević u “Informeru”: Platforma za višestrukog silovatelja. Vreme.

narativa koji kritikuje moralne standarde tabloida i sugeriše da je pomenuto medijsko postupanje neprihvatljivo.

Senzacionalistički naslov ima značajne implikacije na način na koji čitaoci percipiraju sadržaj članka i širu društvenu problematiku rodno zasnovanog nasilja. Upotreba snažnog jezika postavlja okvir za interpretaciju sadržaja kao moralno problematičnog i kontroverznog. Jezički izbori u naslovu jasno ukazuju na nameru autorke da odmah izazove negativnu reakciju prema postupcima Informera i da osudi njihovu uredničku odluku.

Razgovorni stil – komentar i vest: Članak je napisan u razgovornom stilu koji se značajno razlikuje od formalnog novinarskog stila, čime postiže utisak bliskosti i direktnog dijaloga između autorke i čitalaca. Iako se smatra senzacionalističkim u tradicionalnom izveštavanju o događajima u kojima postoji imperativ objektivnosti, ovaj stil pisanja je prikladan za rubrike komentara i autorske analize jer omogućava autoru ili autorki da izrazi lične stavove i emocije, a ne samo da prenese informacije. Razgovornim jezikom, autorka uspostavlja intimniju vezu sa čitaocima, čineći tekst pristupačnijim i živopisnijim. Na primer, uzvik „eno“ i neformalna molba poput „dozvolite, publiko“ stvaraju utisak da autorka direktno komunicira sa čitaocima, i poziva ih da se slože sa njenim stavovima. Ovi jezički izbori doprinose neformalnosti i bliskosti, što olakšava čitaocima da se identifikuju sa autorkinim pogledima i osećanjima.

Imperativ u poslednjem paragrafu, u primerima poput „nemojte ga deliti“ i „okačite sliku“, direktno poziva čitaoce na akciju, i time ih angažuje i aktivira. Ovaj retorički pristup ima za cilj ne samo da informiše, već i da inspiriše čitaoce na konkretno delovanje, čime se efekat teksta pojačava. Kratkim rečenicama i čestim negacijama („Ne. Ovaj intervju nije doneo to“), autorka jasno izražava svoju odlučnost i distancu od opravdavanja intervjua, te osnažuje sopstvenu kritiku istog. Neformalne i razgovorne formulacije poput „maltene“, „nije nikakvo čudo“ i „ako baš hoćete“ dodatno doprinose konverzacionom tonu teksta, što ga posledično čini lako razumljivim i pristupačnim za širu čitalačku publiku. U datom kontekstu, ovakav stil pisanja efikasno kombinuje analitički pristup sa emocionalnim apelom, što omogućava dublje razumevanje i jaču identifikaciju sa temom članka.

Intertekstualnost: Intertekstualnost u članku igra ključnu ulogu u oblikovanju kritike i pružanju šireg konteksta medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju. Autorka navodi primer intervjua koji je prethodno objavljen u drugom listu, sa N.J. osuđenom za otmicu dvanaestogodišnje devojčice 2019. godine, kako bi ukazala na prethodne slučajeve problematičnog medijskog postupanja. Ipak, ona istovremeno ističe da je, usled osnovanih sumnji da je intervju sa N.J. izmišljen, intervju sa I.M. poseban zbog svoje neetičnosti i potencijala za dalju viktimizaciju žena. Na ovaj način, autorka povezuje događaj o kom piše sa ranijim medijskim praksama, omogućavajući čitaocima da prepoznaju obrazac neodgovornog izveštavanja.

Sa druge strane, autorka referencira dokumentarac koji se bavi femicidom i rodno zasnovanim nasiljem, te time pruža primer etičkog i odgovornog medijskog izveštavanja. Ova referenca ne samo da daje dublji uvid u problematiku rodno zasnovanog nasilja, već i služi kao kontrast neetičkom pristupu Informera. Konkretno reference na dokumentarac služe ukazivanju na razliku između pažljivog, istraživačkog pristupa koji nudi edukaciju i razumevanje, nasuprot senzacionalističkom pristupu koji dodatno traumatizuje žrtve i normalizuje nasilje. Ove intertekstualne reference omogućavaju čitaocima da sagledaju širi društveni i medijski kontekst, te da kritički procene etičke implikacije medijskog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju.

Senzacionalizam u službi podizanja društvene svesti:

- „uputstvo kako žene da se ponašaju kada ih bude silovao“:

Ovaj opis Informerovog intervjua sa I.M. je namerno šokantan i apsurdan, i oslanja se na upotrebu ironije kako bi naglasio neetičnost intervjua. Upotreba imenice *uputstvo* implicira da

intervju pruža praktične savete ženama, što je apsurdno i uvredljivo u kontekstu nasilja. Ova formulacija dodatno pojačava osećaj ogorčenosti i efekat šoka kod čitalaca, jer sugerise da se čin seksualnog nasilja u intervjuu tretira kao situacija za koju su potrebne instrukcije, a ne kao ozbiljan zločin koji zahteva pravnu i moralnu osudu.

Kroz jezičke izbore poput vremenske rečenice koja implicira neminovnost („kada ih bude silovao“) ili glagol izrazito negativne konotacije (*silovati*) autorka strateški skreće pažnju na moralnu problematičnost i neosetljivost medijskog sadržaja, te ističe apsurdnost i neetičnost Informerovog pristupa izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju.

- „silovaće opet pa čisto da znaju“:

Još jedna formulacija koja implicira neminovnost ponavljanja zločina, i time pojačava strah i ogorčenost čitalaca. Upotrebom razgovornog, neformalnog izraza „čisto da znaju“ ističe se indiferentnost i bezosećajnost počinioca, ali posledično, i onih koji su mu dali javni glas. Ukazuje na to da on ne samo da planira da nastavi sa nasiljem, već i da želi da žene budu svesne te pretnje, što intervju i omogućava. Kolokvijalni ton prenosi brutalnost i hladnokrvnost nasilnika i njegovog glasila, čime se dodatno šokira publika i pojačava moralna osuda. Ovaj izbor reči odražava cinizam i nehajnost, i njime se dodatno ukazuje na duboku društvenu patologiju koja podržava i normalizuje takvo ponašanje.

- „Ako je i od srpske tabloidne poganštine, mnogo je“:

Upotreba pežorativne imenice *poganštine* pojačava negativan ton i osudu tabloidnog izveštavanja u Srbiji. Ova imenica evocira slike nečistoće i moralne degradacije, te podcrtava naglašavajući autorkin negativan stav prema tabloidnim praksama. Prilog *mnogo* u datom kontekstu sugerise da je postupak Informera (objavljivanje intervjua sa I.M.) prešao granicu prihvatljivog ponašanja čak i u kontekstu tabloidnog novinarstva, koje je, kako se shvata iz teksta, poznato po niskim etičkim standardima. Hiperbola i pežorativna leksika služe iskazivanju moralne osude, i time ne samo da se skreće pažnju na ozbiljnost situacije, već se čitaoci pozivaju i na kritičko razmišljanje o granicama etičkog postupanja u novinarstvu.

- „umislile su da je normalno“:

Ovom formulacijom se sugerise da tabloidi u Srbiji nemaju moralni kompas, uz upotrebu glagola *umisliti* koja implicira njihove zablude i moralnu degradaciju. Ovaj glagol nosi konotaciju deluzije i samoobmane, što čitaocima poručuje da su tabloidi izgubili vezu sa stvarnošću i osnovnim etičkim principima. Ova jezička konstrukcija kritikuje tabloide zbog normalizacije neetičkog ponašanja, a njihove postupke deklarise kao pogrešne i duboko ukorenjene u lažnim i izopačenim vrednostima. Pežorativnim tonom se izražava prezir prema tabloidima i njihovom nedostatku etičkih standarda, dok se čitaoci još jednom podstiču na preispitivanje moralnih osnova medija.

- „gnusna medijska scena“, „desilo se nezamislivo“, „najgore do sada“:

Upotreba hiperbole i prideva negativne konotacije i u ovom slučaju naglašava šokantnost i ozbiljnost događaja. Pridevi *gnusna* i *nezamislivo* imaju snažne negativne konotacije i služe za dramatično izražavanje gnušanja i neverice. Hiperbola ovde nije samo stilski izbor već i retoričko sredstvo kojim autorka nastoji da naglasi ekstremnost moralno neadekvatnog medijskog postupka.

- „ona je njegovo vlasništvo i kad poželi da ode, više je neće biti“:

Ova dramatična interpretacija izjave I.M. iz intervjua nastoji da osvetli problem patrijarhalnog mentaliteta. Implicira da muškarac (u najmanju ruku jedan muškarac – I.M. – mada se na osnovu teksta može zauzeti generalniji stav) ženu smatra svojom imovinom, čime se direktno kritikuje duboko ukorenjeni mizogini stavovi. Upotreba imenice *vlasništvo* u prvi plan stavlja

dehumanizaciju i objektivizaciju žene, dok nezavisna rečenica „kad poželi da ode, više je neće biti“ jasno aludira na nasilje kao posledicu pokušaja žene da iz takvog odnosa izađe. Autorka nastoji da ovako dramatičnom formulacijom šokira čitaoce i natera ih da se suoče sa surovom realnošću patrijarhalnog ugnjetavanja.

- „nema sile koja će nas naterati da citiramo tu splaćinu“, „ne zna ni za milost ni za obraz“, „ne povraća po sebi dok radi“:

Ove izuzetno neformalne i pežorativne formulacije konačno zaokružuju gnušanje autorke nad intervjuom i novinarkom koja ga je sprovedla. Upotreba imenice *splaćina* sugerise da je sadržaj intervjua ne samo bezvredan već i odvratn, dok imenice *milost* i *obraz* u paralelizmu naglašavaju moralni pad i neetičnost kako novinark, tako i celokupnog medijskog pristupa. Glagol *povraćati* uz dodatno određenje „po sebi“ je dramatizacija, i stvara sliku fizičkog gađenja u pokušaju da se što efikasnije predstavi moralno gađenje.

Implikacije za razumevanje rodno zasnovanog nasilja: U tekstu se jasno naglašava da je intervju sa I.M. (kao primeru osobe osuđene za seksualno nasilje) etički neprihvatljiv jer dodatno traumatizuje žrtve i normalizuje nasilje. Autorka upotrebljava emocionalno obojene leksičke izbore visokog intenziteta kako bi osudila praksu davanja javnog glasa nasilnicima. Senzacionalistički jezik u tekstu, iako provokativan, služi kao sredstvo za podizanje svesti o odgovornosti medija i pristupu izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju. Ovakva upotreba senzacionalizma se može smatrati opravdanom isključivo u kontekstu rubrike u koju je tekst smešten (rubriku komentara). Upotrebom šokantnih i hiperboličnih izraza, autorka uspeva da privuče pažnju čitalaca i izazove snažnu emocionalnu reakciju, podstičući čitalačku publika da preispita društvene norme i medijske prakse koje omogućavaju i održavaju rodno zasnovano nasilje.

Članak 6⁸²: „Z.M.* o spornom intervjuu u Informeru: Silovateljima i nasilnicima nije mesto u medijima“

List Danas, poznat po svom netabloidnom pristupu izveštavanju, objavio je 28. septembra 2022. godine članak o reakciji na intervju sa I.M. U članku, tadašnja potpredsednica Vlade Srbije i ministarka energetike, preneti izjava Z.M, kritikuje medije zbog davanja prostora pojedincima osuđenim za seksualno nasilje, i nasilje uopšte, te ističe potrebu za odgovornim, a ne senzacionalističkim izveštavanjem. Ona u izjavi za Danas razmatra pitanja prevencije nasilja, edukacije građana, podrške žrtvama i značaja zakonske regulative. Takođe, u jednoj od izuzetno retkih izjava koje uopšte pominju tu tematiku (pogotovo sa pozitivnom konotacijom), Z.M. ističe i potrebu za resocijalizacijom i integracijom počinitelaca nasilja. U trenutku objavljivanja članka, Z.M. je bila i predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, što u članku nije navedeno. U skladu sa netabloidnim pristupom, medijski izveštaj u Danasu je uglavnom nesenzacionalistički. Tekst je objavljen u sekciji *Društvo* sa mogućnošću komentarisanja od strane čitalaca.

Naslov: Naslov teksta privlači čitalačku pažnju jasnim predstavljanjem povoda za objavu članka (intervju u Informeru) i još jasnijim zauzimanjem stava prema istom – osudom davanja javne platforme pojedincima osuđenim za nasilje. Pridev *sporan* upotrebljen za opis intervjua nedvosmisleno ga svrstava u domen kontroverze, dok direktno citiranje Z.M. (iako bez znakova navoda, formulacija naslova ne ostavlja prostor za sumnju da su u pitanju njene reči) uključuje nedvosmislen stav i neuzdržavanje od eksplicitne karakterizacije (imenice *silovateli* i *nasilnici*) čime se postiže visok emocionalni naboj u naslovu. Korišćenje imena Z.M. u naslovu dodatno ističe autoritet i težinu njenih izjava. Kao potpredsednica Vlade Srbije, ministarka energetike, i predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, Z.M. je u trenutku objavljivanja teksta

⁸² Dnevni list Danas. (2022, 28. septembar). Zorana Mihajlović o spornom intervjuu u Informeru: Silovateljima i nasilnicima nije mesto u medijima.

imala značajan društveno-politički uticaj, a njeno ime je temi koja se obrađuje davalo legitimitet i značaj. U maniru diskursa moći, tekst ističe njen položaj i autoritet koji on nosi, čime se stvara utisak da su njene reči relevantne za širu javnost.

Emocionalno obojenim elementima, uz diskurs moći i autoriteta, naslov efikasno kombinuje informativnu i emocionalnu komponentu, i time omogućava čitaocima da odmah prepoznaju značaj teme teksta koji je pred njima. Za razliku od izveštaja tabloidnih medija, naslov Danasa zadržava ravnotežu između privlačenja pažnje i informisanja argumentativno se zasnivajući na autoritativnoj izjavi visoke državne zvaničnice i bavi se značajnim društvenim pitanjem.

Jezička karakterizacija aktera – Z.M.: U tekstu se Z.M. predstavlja imeničkim frazama „potpredsednica Vlade Srbije“ i „ministarka energetike“, čime se u prvi plan stavljaju njen visoki politički položaj, te autoritet koji iz njega proizilazi. Navođenje ovih profesionalnih titula ističe ulogu u izvršnoj vlasti i ukazuje na značaj njenog stava u društvenim i političkim pitanjima. Njena funkcija visoke državne zvaničnice dodaje težinu njenim izjavama, ukazujući na to da iste imaju značajan uticaj na javno mnjenje. Kroz diskurs moći i autoriteta, tekst uspeva da legitimizuje njene kritike usmerene prema medijima koji senzacionalistički izveštavaju o počinocima nasilja, te time naglašava potrebu za odgovornim i etičkim novinarstvom koje će borbu protiv nasilja podržati. Takođe, važno je napomenuti da su mediji u tom trenutku retko koristili rodno osetljive oblike naziva zvanja, odnosno socijalne femininative, i pored donošenja Zakona o rodnoj ravnopravnosti⁸³ 2021. godine. U tom kontekstu, upotreba socijalnog femininativa u tekstu predstavlja pozitivan primer primene i upotrebe rodno osetljivog jezika.

Međutim, tekst propušta da pomene njen položaj kao predsednice Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost, što bi dodatno osnažilo njen autoritet u oblasti rodne ravnopravnosti, koja je i tema članka. Nepominjanje ove funkcije može se smatrati propuštenom prilikom da se dodatno legitimizuje njen stav i doprinos u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja. Kao predsednica Koordinacionog tela, Z.M. bi imala dodatni kredibilitet i konkretniji autoritet u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti, što bi dodatno osnažilo njen apel za odgovornim medijskim izveštavanjem. Ovako, tekst ostavlja prostor za kritiku zbog nedovoljno istaknutog konteksta njenog rada i doprinosa u ovoj ključnoj društvenoj oblasti.

Emocionalno obojen jezik: Iako upotreba reči i fraza visokog emocionalnog naboja jeste element senzacionalističkog novinarstva, njihova upotreba u ovom tekstu primer je strateške kombinacije pozitivne i negativne konotacije u službi podizanja svesti i pozivanja na odgovornost u pristupu. Fraze upotrebljene u tekstu, poput „širenje straha i panike radi senzacionalističkog izveštavanja“, nose jak emocionalni naboj koji doprinosi negativnoj slici koja se stvara o senzacionalističkom medijskom pristupu važnim društvenim temama. Ova metasenzacionalistička formulacija ukazuje na neodgovorno i štetno postupanje pri izveštavanju, pri čemu se implicira da je izazivanje uznemirenosti i straha u javnosti namerna delatnost medija koji pribegavaju senzacionalizmu i dramatizaciji (glagol *baviti se*). Upotreba imenica kao što su *širenje*, *strah* i *panika* jasno ističe da senzacionalistički mediji mogu pogoršati situaciju o kojoj izveštavaju umesto da doprinesu njenom rešavanju. Stoga se može se reći da Danas senzacionalistički kritikuje senzacionalizam radi postizanja jačeg efekta.

Nasuprot tome, imeničke fraze poput „partneri u borbi protiv nasilja nad ženama i devojčicama“ i „zaštita i pružanje pomoći žrtvama nasilja“ nose pozitivan emocionalni naboj, a u isto vreme u prvi plan stavljaju odgovornost i etiku pri izveštavanju. Ove fraze, čije su okosnice imenice izuzetno pozitivne konotacije poput *partneri*, *zaštita*, *pomoć*, pozivaju na solidarnost i

⁸³ Zakon o rodnoj ravnopravnosti iz 2021. godine uključuje odredbe koje se odnose na upotrebu rodno osetljivog jezika, obavezujući institucije i medije da koriste socijalne femininative, odnosno ženske oblike profesija i zvanja sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti i povećanja vidljivosti žena. Reakcije na zakon bile su podeljene; dok su zagovornici rodne ravnopravnosti pozdravili ovu inicijativu, deo javnosti je izrazio skepticizam i otpor prema promeni jezičkih navika. (Zakon o rodnoj ravnopravnosti, *Sl. glasnik RS*, 52/2021).

podršku žrtvama, i impliciraju da mediji zaista mogu igrati ključnu ulogu u pružanju pomoći i zaštite. Ovim frazama, tekst poziva medije da se angažuju kao odgovorni akteri u društvu, akteri koji informišu, ali i aktivno doprinose borbi protiv nasilja. Pozitivna jezička karakterizacija medija pomaže u izgradnji poverenja u njih kao partnere u društvenim naporima za unapređenje bezbednosti i prava žena, te predlaže proaktivne mere koje mediji mogu preduzeti u borbi protiv nasilja, stvarajući kontrast sa slikom medija kao ogledala senzacionalizma.

Implikacije za shvatanje rodno zasnovanog nasilja - kontrast sa senzacionalizmom:

Tekst se jasno pozicionira protiv senzacionalističkog izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju, kritikujući medije koji šire strah i paniku radi povećanja čitanosti. Takvo izveštavanje se prikazuje kao štetno jer dodatno uznemirava društvo i stvara osećaj nesigurnosti, posebno među ženama. Nasuprot tome, tekst poziva na odgovorno novinarstvo koje ističe važnost informisanja javnosti o pitanjima bezbednosti i sprečavanju nasilja. Ovaj pristup poziva medije da igraju ključnu ulogu u edukaciji i zaštiti građana, naglašavajući njihovu odgovornost u doprinosu stvaranju bezbednijeg okruženja. Time se tekst postavlja kao uglavnom pozitivan primer izveštavanja koje informiše, i nastoji da aktivno učestvuje u rešavanju društvenih problema.

Analiza komentara (2 na dan 21. maj 2024):

- „Ne dam V.* ...Mene možete napadati a ne njega ... To nije hajka protiv V.* nego protiv V.* ...“

Prvi komentar naizgled izražava zaštitnički stav prema direktoru Informera i na prvi pogled se suprotstavlja narativu teksta. Rečenica „Ne dam V.*“ je personalizovana odbrana u kojoj komentator/ka preuzima ulogu zaštitnika, što je karakteristično za diskurs lojalnosti i solidarnosti. Rečenica „Mene možete napadati a ne njega“ se oslanja na zamenu ličnosti i preusmerava pažnju sa direktora Informera na komentatora/ku. Upotreba glagola *napadati* prenosi utisak agresije i konflikta, te naizgled govori o stavu autora/ke komentara da se prema direktoru Informera i njegovim pristalicama vrši aktivna, nepravedna i kontinuirana agresija.

Politička konotacija je jasno prisutna u poslednjoj rečenici komentara „To nije hajka protiv V.* nego protiv V.*“, koja politizuje situaciju sugerišući da je ono što se karakteriše kao napad na direktora Informera zapravo napad na predsednika države. Ova konstatacija naglašava viđenje komentatora/ke da su medijski napadi motivisani političkim interesima, čime se narativ iz originalnog teksta preokreće u politički diskurs. Imenica *hajka* dodatno pojačava sliku nepravde i organizovane, intenzivne kampanje koja ima političke motive. Važno je pomenuti da postoji mogućnost da je u pitanju sarkazam, ali zbog nedostatka konteksta nemoguće je reći sa sigurnošću.

- „Nije im mesto ni na ulici pa ih puštate.“

Drugi komentar pokazuje neslaganje sa narativom teksta. Izražava snažnu moralnu osudu prema osobama o kojima se izveštava, odnosno pojedincima osuđenim za različite vrste nasilja. Rečenica „Nije im mesto ni na ulici“ implicira da oni ne zaslužuju slobodu ni pravo da budu u javnom prostoru, utvrđujući stav komentatora da su takvi pojedinci nedostojni osnovnih građanskih prava. Rečenica „pa ih puštate“ predstavlja direktnu optužbu usmerenu protiv sistema ili vlasti, naglašava njihovu odgovornost i implicira da institucije ne pružaju adekvatnu zaštitu javnosti. Dok originalni tekst kritikuje medije za senzacionalističko izveštavanje i poziva na odgovorno novinarstvo, ovaj komentar stavlja fokus na ono što komentator percipira kao nedovoljnu pravnu i institucionalnu zaštitu i poziva na strože mere kako bi se unapredila bezbednost u društvu. Komentar zanemaruje delove teksta koji se bave socijalizacijom i reintegracijom, što bi moglo biti deo opšte prihvaćenog stava o rehabilitaciji i prevenciji ponovnog nasilja.

X DISKUSIJA REZULTATA I RAZMATRANJE HIPOTEZA

Polazeći od rezultata dobijenih primenom kritičke analize diskursa na odabrani korpus medijskih tekstova, ovo poglavlje ima za cilj da razmotri i interpretira dominantne jezičke obrasce u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju, kroz evaluaciju tri istraživačke hipoteze postavljene na početku rada. Kroz sintezu uočenih jezičkih obrazaca, leksičkih i gramatičkih izbora, kao i strategija narativnog i vrednosnog uokviravanja, razmatra se način na koji jezik medijskih tekstova u srpskom i anglofonim kontekstima utiče na shvatanje rodno zasnovanog nasilja u javnoj sferi. Svaka od hipoteza biće razmotrena zasebno, kroz sintetičku i reflektivnu analizu relevantnih obrazaca uočenih u korpusu.

U okviru prve hipoteze, razmatra se način na koji jezik medija doprinosi održavanju i produbljivanju stereotipnih i diskriminatornih narativa. Druga hipoteza ispituje postojanje (ili izostanak) razlika u izveštavanju srpskih i anglofonih medija, dok se treća hipoteza fokusira na diskurzivne sličnosti između tabloida i tzv. ozbiljnih medija. U svakom segmentu akcenat je stavljen na jezičku i narativnu dimenziju izveštavanja, kao i na njihove implikacije po javnu percepciju rodno zasnovanog nasilja.

Hipoteza 1: Jezik medija, odnosno način izveštavanja, podržava i produbljuje diskriminatorne i stereotipne narative.

Analiza prikupljenog korpusa medijskih tekstova o rodno zasnovanom nasilju pokazuje jasnu tendenciju da jezik medija često održava i pojačava postojeće rodne stereotipe i diskriminatorne narative. Kroz različite gramatičke konstrukcije i leksičke izbore, mediji nastavljaju da oblikuju priče na način koji odgovara ustaljenim predstavama o žrtvama i počiniocima, umesto da ih dekonstruišu. Uočeni obrasci uključuju objektivizaciju (mogućih) žrtava i demonizaciju (mogućih) počinitelja bez detaljnije analize konteksta, zatim relativizaciju nasilja kroz senzacionalistički stil, te prenošenje suptilnih implikacija koje mogu podržati krivljenje žrtve.

Jedan od najistaknutijih načina na koji jezik medija produbljuje stereotipe jeste izbor leksema kojima se opisuju akteri i događaji. Pribegava se rečima i frazama koje nose snažne konotacije, a čitaoci se usmeravaju ka određenom vrednosnom sudu. Na primer, u tabloidnim naslovima u anglofonom korpusu upadljivo su česte imeničke fraze poput „evil killer” ili „serial sex predator”, koji počinioca predstavljaju ili kroz prizmu monstruoznosti i seksualne predatorske prirode. Demonizacija počinioca kao inherentno zlog potvrđuje stereotip „čudovišta” koje čini nasilje. To sa jedne strane može izgledati kao osuda nasilnika, ali sa druge pojednostavljuje čitav društveni problem. Isključivo fokusiranje na individualnu izopačenost počinioca zanemaruje strukturalni kontekst nasilja i omogućava publici da slučaj posmatra kao izolovanu devijaciju („lošeg pojedinca”), umesto kao društveni problem koji prožimaju sistemske nejednakosti. Slično tome, identitet žrtve se stilizuje kroz izraze koji treba da izazovu empatiju, ali mogu biti i stereotipizirajući – poput opisa žrtve kroz njenu fizičku atraktivnost ili nevinost. Imeničke fraze poput „her perfect body” („njeno savršeno telo”) idealizuju izgled žrtve i upućuju na ništa manje štetan arhetip. Ideja „idealne žrtve” – mlade, lepe, nedužne žene – oslanja se na diskriminatorne pretpostavke o tome čija je patnja vredna pažnje. Tako medijski jezik, ističući „savršenu” žrtvu, implicira da postoje i one „manje savršene”. To su žene čije priče ostaju u senci, dok se postojeće društvene nejednakosti prećutno održavaju.

Sličnim narativima doprinose i sintaksički izbori. Upotreba pasivnih konstrukcija u izveštavanju vrlo često rezultira pomeranjem fokusa sa počinioca na posledicu ili na samu žrtvu. U naslovima i lidu, posebno u srpskim medijima, nije retko da se nasilni čin opiše bez navođenja

subjekta. Ovako postavljen pasiv umanjuje vidljivost počinioca i tako implicitno ublažava njegovu odgovornost. Na taj način se normalizuje ideja da se nasilje prosto „dešava” ženama, poput kakve prirodne pojave. Potencijalno još problematičnija jeste upotreba pasiva i modalnosti u svrhu viktimizacije (mogućeg) počinioca. Glagoli u pasivu, nekritički obogaćeni modalnom dimenzijom imaju potencijal da počinioca ili okrivljenog predstave kao nekog ko „trpi” posledice optužbi. Akcenat se stavlja na neizbežan gubitak ugleda a saosećanje preusmerava ka onom ko ga gubi. Jezički se reprodukuje diskriminatorni narativ u kom se sumnja implicitno ili eksplicitno prebacuje na ženu koja je prijavila nasilje, a mogući počinitelj se prikazuje kao žrtva okolnosti. Time medijski jezik normalizuje ukorenjene obrasce okrivljavanja žrtve i zaštite moći privilegovanih muškaraca.

U gotovo svim analiziranim primerima, mediji su radije posegnuli za senzacionalističkim stilom nego za kontekstualizacijom koja bi razbila stereotipe. Ova tendencija direktno ide u prilog hipotezi da medijski jezik podržava diskriminatorne narative. Primetan je izostanak edukativnog pristupa čak i kada materijal za to postoji. Dostupni manipulativni i objektivizujući elemenati o kojima se izveštavalo, mogli su biti iskorišćeni za kritičku analizu dinamike moći između nasilnika i žrtve. Međutim, umesto osude i edukacije, tekst u većini slučajeva ostaje na nivou šokantne anegdote. Isključivo senzacionalistički efekat je postignut: čitaoci su izloženi skandaloznom sadržaju koji izaziva emociju (šok, gađenje), ali im nije ponuđeno objašnjenje zašto dolazi do događaja o kojima se izveštava. Jezička senzacionalizacija u različitim oblicima (od konotativno bogatih izbora do metajezičkih elemenata) doprinosi kreiranju narativa u kome se ozbiljnost zlostavljanja relativizuje u korist privlačenja pažnje. U iste svrhe koristi se i selektivno pribegavanje indirektnom govoru. Nekritičko citiranje i neuravnotežena perspektiva pokazuje kako mediji, umesto da raskrinkaju moćničke strategije ćutanja i poricanja, ponekad postaju njihovi proizvođači.

Na osnovu dobijenih nalaza, prva hipoteza je potvrđena. Jezik medija ne samo da odražava, već aktivno učvršćuje diskriminatorne i stereotipne predstave o rodno zasnovanom nasilju. Bilo da je reč o implicitnom okrivljavanju žrtve, romantičarskom idealizovanju „savršene žrtve”, ili o dramatizaciji koja počinioca portretira kao „monstruma” pojedinca (umesto produkta patrijarhalne kulture), medijski diskurs nastavlja da se kreće u okvirima poznatih narativa. Ovi obrasci komunikacije ostavljaju posledice na publiku. Održavaju se predrasude da su žrtve lažljive ili nametljive ako ne odgovaraju idealu, kao i da su počinioci jedinstveno zla bića. Pažnja se uspešno skreće sa činjenice da nasilje proističe iz šireg društvenog konteksta.

Hipoteza 2: Između srpskih i anglofonih medija nema suštinske razlike u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju.

Druga hipoteza pretpostavlja da su, uprkos jezičkim i kulturološkim razlikama, osnovni jezički i diskurzivni obrasci izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju slični u srpskim i anglofonim medijima. Analiza kontrastivnog korpusa ukazuje da se ova tvrdnja uglavnom potvrđuje – osnovni narativi i vrednosni okviri su podudarni, iako postoje određene stilske razlike proistekle iz jezičke tradicije i društvenog konteksta.

Na nivou stila komunikacije, uočene su razlike između srpskog i anglofonog medijskog diskursa, ali se one mogu smatrati više formalnim i kulturološkim varijacijama nego suštinskom razlikom u stavu prema fenomenu nasilja. Primera radi, srpski mediji često posežu za apelativnim jezikom koji podrazumeva direktno obraćanje publici. U tekstovima na srpskom zapažena je učestala upotreba drugog lica množine (*vi*), te kolektivnih imenica poput *majke*, *sestre*, *kćerke*. Diskurs u ovom slučaju nastoji da problem predstavi kao nešto što pogađa „sve nas”, a da čitaoce mobilise i emocionalno i moralno. Ovo je strategija koja apeluje na zajednički identitet i kolektivnu odgovornost, te odražava kulturu u kojoj je zajednica često u centru društvene svesti. Ipak, ne bi trebalo brzati sa zaključkom da srpski mediji nasilje sagledavaju prvenstveno kao društveni problem. Apel na kolektivnu odgovornost neretko je prikriveni poziv na osudu, ponekad i na linč. Meta osude se menja u zavisnosti od konteksta, senzacionalističkog okvira i narativa koji medij odabere da istakne. Nasuprot tome, anglofoni mediji ređe će se obraćati čitaocu direktno ili u

množini. Radije predstavljaju slučajeve kroz individualizovane priče i lična svedočanstva. Umesto pozivanja na naciju ili društvo u celini, tipičan anglofoni članak će isticati jedinstvene, konotativno bogate okolnosti jedne žrtve kako bi probudio empatiju. Na primer, britanski i američki tekstovi češće sadrže detaljne i emocionalno obojene prikaze života i ličnosti konkretne žrtve – kakve je snove imala, kako se njen život tragično promenio. Čitalac se tako emocionalno vezuje za pojedinačnu sudbinu, a ne nužno za društveni problem. Ova razlika proizlazi iz činjenice da zapadni (anglofoni) diskurs uglavnom operiše u okvirima individualizma, a društveni apel se u većem broju slučajeva prepušta ličnoj identifikaciji. (implicitno poručuje „zamislite da se to desilo vama ili nekome vama bliskom”), dok srpski (kao i širi balkanski) diskurs, oslonjen na kolektivističku tradiciju, otvorenije poziva na zajedništvo („ovo se tiče svih nas kao društva”). Ipak, kao što analiza pokazuje, to zajedništvo je retko kada usmereno ka rešavanju problema. Znatno češće postaje faktor u njegovom prikrivanju i/ili održavanju.

Razlike su primećene i u upotrebi drugih ličnih zamenica, te prisvojnih prideva. Srpski mediji, želeći da dramatizuju i uključe čitaoce, nekada će koristiti prvo lice množine u autorskom tekstu (tzv. „novinarsko mi” i prisvojni pridev *naš/naša/naše*) te će time implicirati da su novinar i čitalac na istoj strani u moralnoj osudi nasilja. Česte su imeničke fraze poput „naše društvo”, „naša deca” kada se govori o mogućim žrtvama. I ovo ima za cilj da homogenizuje iskustvo i pozove publiku da se prepozna u ulozi zaštitnika ugroženih. U anglofonim medijima ovaj jezički postupak je ređi. Kada se pojavi prvo lice množine (*we*), obično je deo citata izjava zvaničnika i aktivista, ili uredničkih komentara, ali retko se nalazi u samoj faktografskoj vesti. Prisvojni pridevi u anglofonim medijskim tekstovima prevashodno su usmerene na samu žrtvu samu („her story”, „her pain”), dok srpski tekstovi pokazuju tendenciju indirektnog prisvajanja (moguće) žrtve („naša ćerka/sestra”). Shvatanje odgovornosti se i u ovom slučaju menja. Anglofoni pristup stavlja akcenat na saosećanje sa pojedincem, dok srpski nastoji da izazove osećaj zajedničke krivice ili dužnosti. Međutim, i u ovom slučaju, dužnost je i uvom slučaju predstavljena kao usaglašavanje sa narativom medija. Taj narativ je neretko usmeren protiv pojedinca, a ne protiv društvenog problema.

Uprkos navedenim kulturološki uslovljenim stilskim razlikama, suština prenosa sadržaja o rodno zasnovanom nasilju pokazuje izuzetno slične obrasce u oba jezička korpusa. I srpski i anglofonni mediji podjednako pribegavaju strategiji senzacionalizacije i dramatizacije slučajeva, a svoje metode prilagođavaju sopstvenoj publici. Ipak, sa istim ciljem: da privuku pažnju i izazovu snažnu emocionalnu reakciju, često nauštrb detaljnije analize. Na primer, i u srpskim i u anglofonim tekstovima zapaža se težnja da se publika usmeri ka moralno jednoznačnom zaključku – ili potpunoj osudi (počinioca) ili, ređe, potpunoj sumnji (u žrtvu). Kompleksnost i sveobuhvatnost situacije se podjednako izbegava, a jezik medija poistovećuje aktere sa stereotipnim ulogama koje društvo već ima u svesti.

Propusti i pristrasnosti u izveštavanju pokazuju dodatne paralele između srpskih i anglofonih medija. U oba korpusa uočeni su primeri jezičkog narušavanja pretpostavke nevinosti i pristrasnog prikazivanja postupaka pre pravosnažnih sudskih ishoda. Na primer, mediji u anglofonom kontekstu neadekvatnim citiranjem faktualno prikazuju nedokazane navode, dok mediji u srpskom kontekstu čine isto, samo uz neretko bombastičniji rečnik. Sa druge strane, kada dođe do preokreta u narativu – recimo, ako optužbe budu dovedene u pitanje – i jedni i drugi mediji su spremni da promene ton i zauzmu drugačiju poziciju. Narativ o nevinosti potencijalnog počinioca brzo se transformiše u narativ krivice moguće žrtve. Okosnice narativa tada postaju imeničke fraze poput „false accusations” ili „gubitak ugleda”. Ovaj obrazac – brzo i oštro preskakanje od jednog stereotipa do drugog – uočen je gotovo jednako u obe kulture izveštavanja. Jasan indikator te sličnosti jeste i polarizacija javnosti koja je usledila: i srpska i anglofonna publika podelile su se u dva tabora („verujemo DŽ.D. ili B.L.” nasuprot „podrška A.H. ili D.Š.”). Medijski narativi su tu podelu iznova hranili, ne nudeći (izuzev u retkim pozitivnim primerima) uravnotežen pogled koji bi istakao da je rodno zasnovano nasilje kompleksna pojava gde obostrane optužbe i toksični odnosi

mogu postojati, ali da to ne delegitimiše stvarne žrtve. Umesto toga, mediji su uglavnom birali stranu i pojačavali crno-bele prikaze situacije.

Važno je primetiti da i srpski i anglofonni mediji pribegavaju sličnim vrstama izvora i figurativnih jezičkih elemenata kako bi dramatižovali priču. Oba korpusa su obilovala direktnim citatima koji šokiraju (poput navoda eksplicitnih poruka nasilnika ili vulgarnog rečnika sa suđenja), koji se plasiraju bez cenzure. U anglofonoj štampi se često može videti da su i najgrublje izjave prenete u originalu, pod izgovorom autentičnosti. Srpski mediji, sa druge strane, čak i kada ne citiraju eksplicitno, pribegavaju parafrazi uz dodatak emocionalno obojenih prideva ili dramatičnih opaski. Konačni efekat je vrlo sličan: čitalac kako na Istoku tako i na Zapadu dobija uzbudljiv, potresan ili šakljiv sadržaj koji ga prvenstveno intrigira ili šokira, dok informativno-edukativna dimenzija ostaje zanemarena.

Može se dakle zaključiti da nema suštinske razlike u načinu na koji srpski i anglofoni mediji izveštavaju o rodno zasnovanom nasilju. Obe medijske sfere podležu sličnim senzacionalističkim i stereotipizirajućim tendencijama. Uočavaju se razlike u tonu i stilu (npr. srpski diskurs eksplicitnije moralizatorski i kolektivistički, anglofoni suptilniji i individualizovan), ali cilj i rezultat izveštavanja ostaju isti. Priča se plasira tako da privuče pažnju, često kroz pojednostavljene narative, a suštinsko razumevanje problema ostaje u drugom planu. Prema tome, hipoteza 2 je u svojoj osnovi potvrđena – ključni problemi medijskog prikaza rodno zasnovanog nasilja javljaju se univerzalno, nezavisno od jezičko-kulturološke pozadine. Svaka razlika u diskursu više je stvar lokalnog kolorita nego što znači da je jedan medijski sistem bitno pravedniji ili odgovorniji u obradi društvene teme od drugog.

Hipoteza 3: Razlika između tabloida i ozbiljnih medija je neznatna.

Treća hipoteza testira pretpostavku da ozbiljni (netabloidni) mediji nisu bitno drugačiji od tabloida u načinu na koji prikazuju slučajeve rodno zasnovanog nasilja. Drugim rečima, postavlja se pitanje da li tzv. kvalitetna štampa i etablirani mediji uspevaju da odole senzacionalizmu i pruže sadržajno različit, uravnoteženiji prikaz, ili se uglavnom svode na nešto umiveniju verziju istih trendova koje vidamo u tabloidima. Nalazi ukazuju da je razlika prevashodno kvantitativna, a ne kvalitativna – u nijansama stila, obimu eksplicitnosti i tonu, ali ne i u suštinskom pristupu.

Očekivano, analiza potvrđuje da tabloidni mediji odnose prevagu u pogledu otvorenog senzacionalizma, eksplicitnih detalja i pojednostavljenog, bombastičnog pripovedanja. U anglofonim tabloidima (poput britanskog Dejli mejla ili američkog Pejdz siksa) primećen je izričit fokus na najšokantnijim elementima priče, često nauštrb konteksta. Od samog naslova, stvara se utisak nečeg spektakularnog i dramatičnog čak i pre nego što čitalac sazna činjenice. Senzacionalistička leksika („bombshell lawsuit”, „shocking revelations”) standardan je u tabloidima i služi da eskalira dramu iznad nivoa koji činjenice nužno potkrepljuju. U srpskim tabloidnim izvorima (poput Informera ili Blica) zapaža se sličan princip: naslovi često sadrže uzvičnike, velika slova, prideve poput *jezivo*, *šokantno*, *monstruozno*, što odmah emocionalno angažuje čitaoca. Naslovi i opisi naglašavaju spektakl nasilja (krvave detalje, seksualne perverzije, pad moćnika u nemilost) ali retko ponude analizu uzroka ili posledica.

Tabloidi se takođe ističu u personalizaciji i dramatizaciji izveštavanja. Od sudskih procesa i istraga prave narativnu predstavu, a aktere predstavljaju gotovo kao likove u melodrami. Posledica je trivijalizacija: publika pamti skandal i bizarnost, dok se suština potiskuje u drugi plan. Analiza je ukazala da se naracija mahom odvija u tonu ogovaranja i šale, čime se nasilje svodi na tabloidnu zabavu.

Jezički gledano, tabloidi ne prezaju od korišćenja ekstremnih kvalifikativa za aktere: nasilnici su redovno *čudovišta* ili *predatori*, a poznate ličnosti optužene za nasilje karakterišu se imeničkim frazama poput „osramoćeni glumac/političar“. U anglofonim tabloidima se, recimo, gotovo šablonski uz ime optuženog pojavljuje epitet *disgraced* (osramoćeni). Taj termin implicitno

sugeriše da je tema gubitak časti i statusa, a ne potencijalno nasilje koje se stavlja u službu sramote. U srpskim tabloidima uočavaju se slične tendencije, a uz profesionalnu titulu odmah se dodaje žargonska osuda. Tako tabloidi i jezički kreiraju atmosferu linča ili, u obrnutim slučajevima, sažaljenja, u zavisnosti od toga kakav efekat žele (npr. ako je u interesu tabloida da brani optuženog, koristiće se patos u prikazivanju njegovog „pada” i porodične drame, ali i to je vid senzacionalizma).

Analiza sadržaja tzv. ozbiljnih, tradicionalno uglednih medija (poput Gardijana, Njujork Tajmsa, Politike ili Danasa) pokazala je da, iako ovi mediji imaju obzirniji ton i paze na određene profesionalne standarde, ipak preuzimaju slične narative i medijske jezičke trikove koje koriste tabloidi, samo u ublaženoj formi. Jedna od glavnih razlika jeste stepen eksplicitnosti. Ozbiljni mediji ređe će objaviti eksplicitno pornografski ili vulgarni detalj u naslovu. Njihovi naslovi su obično sadržajni i neutralniji na prvi pogled, bez klikbejt znakova ili „žute” terminologije. Ipak, suptilnije pristrasnosti i dalje postoje. Naslovi su često neodređeni i aluzivni, bez eksplicitnog pominjanja nasilja. To može stvoriti privid opreznosti i neutralnosti, dok zapravo zamagljuje prirodu zločina. Čitalac mora posvećeno da se pozabavi tekstem kako bi razumeo ceo opseg optužbi, a do tada mu pažnju mogu zaokupiti sporedni detalji. Tako se i „ozbiljan” medij igra pažnjom publike, rizikujući da ublaži percepciju težine dela.

Senzacionalistički elementi unutar teksta takođe su sve učestaliji. Ton izveštavanja je naizgled faktografski, dati su podaci o datumu i mestu, opisuje se tok događaja. Međutim, podrobnija analiza otkriva slične obrasce kao u tabloidima, samo prezentovane kroz ozbiljniji registar. Umesto da ostanu usmereni na žrtve i strukturalne uzroke nasilja, ovi narativi često skreću pažnju na reakcije poznatih ličnosti ili perifernih aktera. Priča se tako pretvara u personalizovani spektakl. Tako uokviren diskurs, iako bez otvorene senzacije, doprinosi normalizaciji nasilja jer, dok usmerava pogled na to *ko je ćutao*, propušta da osvetli ono *o čemu* se ćuti. Umesto da raskrinka mehanizme tišine i moći, medij često, svesno ili ne, učvršćuje kulturu ćutanja pod maskom neutralnog izveštavanja.

Leksički, granica između ozbiljnih medija i tabloida poslednjih godina vidno se zamagljuje. U izveštavanju o slučajevima koji privlače veliku pažnju javnosti, i mediji sa dobrom reputacijom sve češće preuzimaju obrasce karakteristične za tabloidni diskurs. Fokus se usmerava na detalje koji podižu tenziju i senzacionalistički potencijal priče, dok se sadržaj optužbi ili društveni kontekst ostavljaju po strani. Takvi tekstovi, iako lišeni otvoreno bombastičnih pežorativa ili eufemizama, ipak otkrivaju pristrasnost kroz selekciju informacija i narativni tok. Bavljenje ozbiljnim temama u okviru rubrika koje sugerišu zabavu ili šou-biz karakter dodatno relativizuje čitalačko očekivanje. U stilskoj ravni, primećuje se sve učestalija upotreba izraza koji evociraju dramatičnost – metafore inspirisane ratom, predatorstvom ili haosom – što pojačava emocionalni naboj i uvlači čitaoca u priču na način sličan tabloidima. Takve lekseme, često „pozajmljene” iz popularne kulture ili senzacionalističkog registra, sve češće se pojavljuju i u tzv. ozbiljnoj štampi, naročito kada se izveštava o temama koje već imaju visok stepen medijske vidljivosti. Drugim rečima, da bi ostali konkurentni u borbi za pažnju publike, i ozbiljni mediji neretko pribegavaju strategijama pripovedanja koje su nekada bile svojstvene isključivo tabloidima. To čine bilo kroz emocionalizaciju narativa, isticanje slavnih imena ili referenciranje popularnih kulturnih obrazaca.

Naravno, postoje primeri u kojima su ozbiljni mediji demonstrirali profesionalniji i odgovorniji pristup. U analizi su izdvojeni retki slučajevi uravnoteženog izveštavanja koji su uspevali da zadrže fokus na žrtvama i društvenim posledicama, a da pritom izbegnu bespotrebnu dramaturgiju i senzacionalizam. Takvi tekstovi bili su strukturisani faktički, sa akcentom na osudu dela, a ne na šokantne detalje. Time su se izdvojili kao pozitivni izuzeci. Ipak, ono što nalaze čini zabrinjavajućim jeste činjenica da su ovakvi primeri znatno ređi od onih u kojima se, i pored formalne ozbiljnosti, diskurs zapravo ne razlikuje bitno od tabloidnog. U većini slučajeva, tzv. ozbiljni mediji nisu uspeali da pomere narativ ka razumevanju, već su se oslonili na strategije koje

zadržavaju pažnju publike, ali ne podstiču refleksiju. Održivi balans između narativne privlačnosti i društvene odgovornosti ostaje retkost, izuzetak koji potvrđuje pravilo.

Nameće se zaključak da je hipoteza 3 potvrđena: razlika između tabloida i ozbiljnih medija u izveštavanju o rodno zasnovanom nasilju pokazala se neznatnom. Iako ozbiljni mediji nominalno imaju više standarde i etički kodeks, u praksi (naročito kada pokrivaju poznate i kontroverzne slučajeve) njihovo izveštavanje se približava tabloidnom modelu. Senzacionalizam, pristrasno biranje perspektive i jezička dramatizacija nisu isključiva odlika „žute štampe”. Prožimaju čitav medijski spektar. Razlike svakako postoje u pogledu nivoa vulgarnosti ili eksplicitnosti (ozbiljni mediji će ređe prekršiti profesionalnu terminologiju otvoreno), ali narativne strategije i efekti na publiku ostaju slični. Publika i tabloida i „ozbiljnih” medija podjednako je izložena sadržaju koji više služi zadržavanju pažnje i izazivanju emocionalne reakcije, nego produbljivanju razumevanja rodno zasnovanog nasilja kao društvenog problema. Samim tim, granica između tabloida i ozbiljnih medija u kontekstu ove teme danas je fluidna, a očekivanje da će ozbiljni mediji značajno popraviti medijski diskurs o nasilju nad ženama pokazalo se, nažalost, uglavnom neosnovanim.

XI ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Istraživanje predstavljeno u ovoj disertaciji imalo je za cilj da kritički ispita jezička sredstva kojima mediji na engleskom govornom području i u Republici Srbiji predstavljaju rodno zasnovano nasilje. Kroz analizu obimnog dvojezičnog korpusa medijskih tekstova, rad je ispitao kako medijski diskurs oblikuje razumevanje instanci rodno zasnovanog nasilja i koje narative, svesno ili nesvesno, prenosi publici. Sinteza rezultata pokazuje da medijsko izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju u dve sfere otkriva zabrinjavajuće sličnosti uprkos razlikama u jeziku, kulturi ili tipu medija, te utiče na percepciju nasilja i održava određene ideološke okvire.

U okviru gramatičkih sredstava kojima mediji prikazuju rodno zasnovano nasilje posebno su izdvojeni apelativni jezik, direktni i indirektni govor, modalnost i pasivizacija kao primarni mehanizmi kojima se medijski narativi formiraju i upravljaju percepcijom čitalaca. Apelativni jezik se pokazao naročito efikasnim u mobilizaciji publike jer uspostavlja neposrednu interakciju sa recipijentima medijskog sadržaja kroz različite strategije obraćanja. One variraju od otvorenog uključivanja publike do suptilne emocionalne manipulacije. U srpskom medijskom kontekstu, jezička apelativnost se naročito koristi za konstruisanje kolektivnog identiteta i često prenosi pogrešno usmerenu odgovornost. Analiza direktnog i indirektnog govora pokazala je njihovu ulogu u kreiranju diskurzivne autentičnosti i emocionalne neposrednosti. Direktni govor najčešće je korišćen za intenziviranje emocionalnog i senzacionalističkog efekta. Podrazumeva selektivno predstavljanje izjava aktera koje neizbežno usmerava čitalačku pažnju i emocionalne reakcije u pravcu već oblikovanih narativa. Indirektni govor, pak, neretko funkcioniše kao mehanizam diskreditacije ili legitimizacije određenih perspektiva. Medijima omogućava da suptilno modifikuju preneti sadržaj, te tako utiču na javno mnjenje bez otvorenog iskazivanja sopstvene pozicije. Modalnost je analizirana kao sredstvo kojim se u medijskim tekstovima ostvaruje neizvesnost ili relativizacija. Dok je anglofoni medijski diskurs češće pribegava modalnosti radi kreiranja diskurzivne nesigurnosti i distance, u srpskom diskursu modalnost je u funkciji relativizacije odgovornosti i kredibiliteta. Pasivizacija je identifikovana kao sredstvo manipulacije koje omogućava medijima da objektivizuju žrtve, udalje počiniocima od radnji ili čak viktimizuju optužene, zavisno od konteksta. Ova gramatička konstrukcija omogućava implicitan uticaj na narativa u skladu sa specifičnim ideološkim ili uredničkim interesima. Odgovornost se često zamagluje ili premešta. Usled jezičkih specifičnosti, anglofoni diskurs uključuje više instanci pasivizacije.

Na nivou leksičkih strategija posebno su se istakli figurativni jezik, multimodalni jezik, i senzacionalizacija narativa. Figurativni jezik doprinosi stvaranju emocionalno obojenog i senzorno intenzivnog medijskog sadržaja, te tako vodi ka prikrivanju društvenih pitanja koja se tiču rodno zasnovanog nasilja. Senzacionalizacija narativa tendenciozno pojačava emocionalnu reakciju čitalaca. To neretko čini nauštrb analitičkog pristupa, tako što društveno važnu temu pretvara u medijski spektakl. Multimodalni jezik, odnosno jezik vizualizacije, uvodi snažne slike koje oživljavaju i pojačavaju postojeće narrative u kolektivnoj svesti. Te upečatljive vizuelne predstave neretko odvlače pažnju od suštine problema, a prednost daju neposrednom, emocionalnom doživljaju nad kritičkim promišljanjem.

Identifikovani su i specifični leksički uspostavljeni narativi kroz koje mediji koncipiraju slučajeve rodno zasnovanog nasilja. Narativ o savršenoj žrtvi i zlom počiniocu simplifikuje društvenu realnost tako što polarizuje aktore i redukuje kompleksnost problema na binarne opozicije dobrog i lošeg. Narativ krivice i nevinosti odgovornost unapred pripisuje određenim akterima, te tako medijski diskurs preuzima ulogu sudskog autoriteta. Narativ sramote i slave konstruiše moralistički okvir koji aktore postavlja u položaj potpune diskreditacije ili veličanja, a narativ protoka vremena implicira odgovornost žrtve kroz temporalne argumente. Time otežava razumevanje stvarne dinamike i posledica rodno zasnovanog nasilja.

Hipoteza 1: Kritička analiza diskursa pokazala je da medijski narativi suviše često ostaju zatvoreni u krugu stereotipa i pristrasnosti, umesto da ponude kritički otklon ili objašnjenje problema kojim se bave. Način na koji su slučajevi rodno zasnovanog nasilja predstavljeni uglavnom podržava postojeće diskriminatorne i stereotipne predstave. Do toga dolazi bilo kroz implicitno okrivljavanje žrtve, kroz idealizaciju „savršene žrtve“ koju je moguće saosećajno prihvatiti samo ako ispunjava stroge društvene ideale nevinosti i besprekornosti, ili kroz dramatisaciju počinioca kao demonskog „monstruma“ izvan društvenog konteksta. Takva reprezentacija nasilnika kao usamljenog zločinca – umesto kao proizvoda patrijarhalne kulture i strukturalnih odnosa moći – ima za posledicu da se rodno zasnovano nasilje posmatra kao izolovani incident, bizaran izuzetak koji počiva na ličnom moralnom posrnuću. Tako medijski diskurs ostaje u okvirima poznatih narativa koji publici nude pojednostavljenu, crno-belu sliku: „dobra“ žrtva naspram „zlog“ počinioca, tragedija lišena društvene analize, drama umesto dijagnoze uzroka.

Takvi obrasci medijskog pripovedanja imaju opipljive posledice na kolektivnu svest. Uočeno je da se kroz takav jezik održavaju i reprodukuju predrasude – na primer, ukoliko žrtva ne odgovara idealizovanoj slici besprekornosti i „savršenstva“, implicira se sumnja u njenu kredibilnost ili se njen lik negativno karakteriše. U isto vreme, predstaviti počinioca isključivo kao nečoveka, „čudovište“ koje nema ništa zajedničko sa „običnim“ ljudima, ostavlja utisak da je nasilje rezultat isključivo lične patologije počinioca. Time se pažnja publike vešto skreće sa društvenih mehanizama koji omogućavaju nasilje. Nema govora o rodnoj neravnopravnosti, zloupotrebi moći i kulturi nekažnjivosti. Ova pitanja ostaju u senci pojedinačne priče, a mediji propuštaju da raskrinkaju suštinske uzroke i kontekst rodno zasnovanog nasilja. Umesto toga, ponekad, verujući da neutralno izveštavaju, zapravo postaju produžetak ideologija ćutanja i poricanja. Održavaju status quo u kome se o nasilju govori, ali se ono ne razume u potpunosti. To potvrđuje polaznu pretpostavku da način izveštavanja može da podrži i produbi diskriminatorne i stereotipne narrative. Jezik medija ne reflektuje stvarnost pasivno, već je aktivno preoblikuje u skladu sa ukorenjenim društvenim predstavama.

Hipoteza 2: Kontrastivna analiza anglofonih i srpskih medijskih izvora pokazala je da, uprkos jezičkim i kulturološkim specifičnostima, ne postoji suštinska razlika u načinu na koji ove dve sfere izveštavaju o rodno zasnovanom nasilju. Na prvi pogled, stil izveštavanja deluje različito. Srpski tekstovi često su otvoreno apelativni i moralizatorski, dok su anglofoni suzdržaniji i individualizovani. Ipak, ispod tih kulturološki uslovljenih razlika kriju se upadljivo slični obrasci. Bez obzira na jezičke razlike, oba diskursa koriste srodne strategije dramatisacije rodno zasnovanog nasilja, te usmerenja čitalaca ka određenom tumačenju, često pojednostavljenom i stereotipnom.

Srpski medijski diskurs pretežno pribegava apelativnim strategijama, a čitaoce uključuje direktno, upotrebom kolektivnih imenica i drugog lica množine. Uspostavlja se konsenzus oko zajedničke društvene pretnje koja se definiše kao problematični pojedinac, a ne nasilje *per se*. Gramatičke strukture poput modalnosti podstiču osećaj hitnosti ili moralne obaveze na reakciju zajednice, a pasivizacija služi udaljavanju ili prikrivanju počinilaca. Tako doprinosi relativizaciji individualne odgovornosti. Nasuprot tome, anglofoni medijski diskurs ističe individualizovane pristupe, a narative pažljivo gradi oko ličnih detalja žrtava, čime ostvaruje emocionalnu bliskost i empatiju čitalaca. U ovoj diskurzivnoj sferi direktni govor doprinosi utisku neposrednosti i autentičnosti, dok indirektni govor omogućava diskretni uticaj na narativ ali bez eksplicitnog izražavanja stavova. Modalnost se u anglofonom medijskom diskursu izražava kroz probrane izraze opreza i spekulacije. Time se zadržava privid objektivnosti uz istovremeno diskretno usmeravanje čitalačke interpretacije događaja.

Međutim, bez obzira na navedene specifičnosti, oba diskursa dele slične suštinske tendencije prema senzacionalizaciji i pojednostavljivanju složenog društvenog fenomena rodno zasnovanog nasilja. Figurativni jezik i snažne metafore, kao i specifični leksički utemeljeni narativi o „savršenim žrtvama“ i „zlom počinioču“, „krivici i nevinosti“, „sramoti i slavi“, prisutni su u oba konteksta. Dok anglofoni diskurs češće idealizuje žrtve kroz detaljne emocionalne i konotativno bogate prikaze, srpski diskurs više pribegava moralističkoj demonizaciji (dokazanih počinilaca ali i nedokazane žrtve). Iako se razlike ogledaju u kulturološki uslovljenim preferencama, oba pristupa postižu sličan efekat. Publika koja je prevashodno ili isključivo angažovana emocionalno, ostaje međutim zarobljena u senzacionalističkoj predstavi nasilja.

Uprkos stilskim varijacijama između kolektivističkog i individualističkog diskursa, zaključak je da medijski okviri u oba kulturna konteksta dele zajedničke tendencije. I jedni i drugi mediji u krajnjem ishodu često zanemaruju kompleksnost rodno zasnovanog nasilja. Nekađ kroz zajedničku moralnu paniku a nekađ kroz ispovest pojedinca, i srpski i anglofoni pristup na kraju pojednostavljaju narativ na sličan način – u prvi plan stavljaju emocionalni i dramatični aspekt. Strukturalni faktori i društvena analiza ostaju u drugom planu. U oba slučaja, javnost reaguje polarizovano, pod snažnim uticajem medijskih narativa. U različitim sredinama, ali gotovo po istom modelu, stvaraju se tabori koji „biraju stranu“ – neke grupe čitalaca bezrezervno staju uz optuženog (propitujući kredibilitet žrtve), dok druge pružaju bezrezervnu podršku žrtvi (demonizujući optuženog), u zavisnosti od toga kako je priča u medijima ispričana. Polarizacija javnosti, zabeležena u obe kulture, svedoči o univerzalnosti medijskog uticaja. Mediji skloni pojednostavljenim, crno-belim prikazima lakše podstiču podelu i emocionalne reakcije nego razumevanje. Analiza ekstramedijskih tekstova u vidu komentara publike pokazala je da čitaoci često usvajaju senzacionalistički rečnik i perspektivu medija čiji sadržaj konzumiraju. Komentari puni gneva, šoka ili podrške određenoj strani diskursa (praktično preslikani iz tonova članaka) potvrđuju da medijski jezik i direktno utiče na formiranje javnog mnjenja, te da učvršćuje ideološke okvire rasprave. Ni u jednom analiziranom kulturološkom kontekstu mediji se nisu pokazali značajno odgovornijima ili efektivno posvećenijima informisanju u službi rešavanja problema. Razlike su pre pitanje forme nego suštine. Time je potvrđeno da su problemi u medijskoj reprezentaciji rodno zasnovanog nasilja u velikoj meri univerzalni, pre nego specifični za jednu sredinu.

Hipoteza 3: Još jedan sloj analize razotkrio je da razlika između tzv. ozbiljnih (kvalitetnih) medija i tabloida u izveštavanju o ovim temama nije onoliko velika koliko bi se očekivalo prema zvanično deklarisanom etičkom standardu. Naprotiv, granica između ozbiljnog i tabloidnog diskursa pokazala se zamućenom. Tabloidni mediji su, očekivano, bili eksplicitniji i drastičniji u senzacionalističkom pristupu koji se jezički manifestuje eksplicitnom leksikom, neretko upotrebom vulgarizama i izrazito konotativno bogatim, emocionalno obojenim izrazima. Njihovi naslovi obiluju šokantnim kvalifikativima i nekritičkom interpunkcijom (uzvičnici, velika slova). Detalji su često birani tako da izazovu zgražavanje ili voajerističku znatiželju, a ton izveštaja podseća na

pripovedanje skandala ili sapunice. U takvom načinu izlaganja, slučajevi rodno zasnovanog nasilja pretvaraju se u spektakl. Medijski tekstovi stavljaju akcenat na najekstremnije elemente priče (bilo da su to eksplicitni opisi povreda, intimni detalji iz istrage ili moralni pad neke ugledne ličnosti) dok se društveni i pravni kontekst zapostavlja. Analiza je pokazala da tabloidi često personalizuju događaje do te mere da akteri poprimaju generičke, gotovo karikaturene uloge. Tu je zlikovac bez nijansi, žrtva koja biva glorifikovana ili dovedena u sumnju (u zavisnosti od toga koliko je društveno prihvatljiva), te čitav niz sporednih „likova“ čije reakcije ili izjave hrane narativ. Dramatizacija, međutim, ima cenu: trivijalizuje problem. Publika nakon čitanja takvih članaka može da zapamti bizarne ili šokantne elemente (skandal, perversiju, intrigu), ali da izgubi iz vida ozbiljnost nasilja kao društvenog pitanja. Nasilje postaje predstava za kratkotrajnu pažnju, a ne povod za društveni dijalog ili osudu sistema koji ga omogućava.

Za razliku od tabloida, od ozbiljnih medija se očekuje uravnoteženiji i analitički pristup. Međutim, rezultati ove disertacije pokazuju da netabloidni mediji u velikoj meri slede tabloidne trendove, samo ih prezentuju na jezički ublažen način. Njihov diskurs se razlikuje utoliko što se senzacionalizam ostvaruje na suptilnijem nivou, kroz naizgled neutralne, ali pažljivo birane izraze koji nose snažan konotativni potencijal. Ređe posežući za vulgarizmima i izrazitom jezičkom eksplicitnošću, ozbiljni mediji preferiraju implicitnu dramatičnost, sugestivnu leksiku i retoričke strategije koje neprekidno balansiraju između informisanja i podsticanja čitalačke znatiželje. Njihovi naslovi (uglavnom) neće sadržati očigledne klikbejt formulacije niti eksplicitne opise nasilja – ali to ne znači da je njihov pristup suštinski različit. Često i ozbiljni mediji primenjuju senzacionalističke strategije. Naslovi su sročeni tako da pobude radoznalost ili senzaciju, iako formalno zvuče informativno. Iz perspektive čitaoca, razumevanje prave teme je otežano, a on sam je suočen sa mnogim sporednim detaljima (reakcije poznatih ličnosti na slučaj, pozadinske biografske crtice o akterima, i sl.) koje mu odvlače pažnju. Dakle, i ozbiljni mediji temu nasilja nude kroz prizmu prividne neutralnosti ili fokusa na sporedne aspekte, čime efektivno ublaže percepciju težine dela – iako to čine bez eksplicitno senzacionalističkih termina svojstvenih tabloidima. Još značajnije, sadržinska analiza članaka iz uglednih medija otkriva mnoge tabloidne obrasce naracije. Umesto da dosledno zadrži fokus na žrtvi i društvenim posledicama nasilja, i oni često skreću ka dramatizaciji ličnosti (bilo počinioaca, bilo žrtve, ili čak trećih javnih lica koja komentarišu događaj). Tako se, na primer, umesto analize uzroka nasilja ili propusta institucija, pažnja teksta može premestiti na to ko je sve od poznatih reagovao ili ćutao o slučaju. Time se diskurs iznova personalizuje i delimično banalizuje – slučaj postaje deo šireg „šoua“ u javnosti, gde se prati ko je šta rekao na društvenim mrežama, ko je stao na čiju stranu. Prava pitanja ostaju nepostavljena zato što nisu dovoljno profitabilna.

U radu su, iako malobrojni, identifikovani i pozitivni primeri medijske jezičke prakse, pre svega u okviru kategorije netabloidnih medija. Takvi primeri pokazuju da je odgovoran pristup moguć. U pitanju su retki članci u kojima je izveštavanje bilo relativno neutralno i fokusirano na činjenice, lišeno ukrašavanja dramatikom koja nije u službi razumevanja događaja. U pomenutim slučajevima, naslov jasno i precizno označava temu, tekst se drži hronologije i proverenih informacija, a ton ostaje suzdržan i empatičan prema žrtvi, ne skreće ka trivijalnostima. Svetli primeri profesionalizma potvrđuju da mediji mogu da izveštavaju o rodno zasnovanom nasilju na način koji informiše. Ipak, ono što izaziva zabrinutost jeste činjenica da su izuzetak. Većina sadržaja, čak i u tradicionalno ozbiljnim medijima, sledila je matricu koja uglavnom ne odudara od tabloidnog pristupa. Tamo gde tabloidi idu korak dalje u otvorenoj estradizaciji tragedije, ozbiljni mediji to ponekad čine na suptilniji, „pristojniji“ način, ali osnovni narativ ostaje sličan. Senzacionalizam, površnost i ideološka pristrasnost provlače se, manje ili više vidljivo, kroz celokupan medijski spektar.

Sinteza navedenih nalaza vodi ka opštem zaključku da savremeni medijski diskurs o rodno zasnovanom nasilju nije uspeo da ispuni svoju idealnu društvenu ulogu. Umesto da doprinese razumevanju i rešavanju društvenog pitanja, on ga najčešće reprodukuje u nešto drugačijem obliku.

Jezik, diskurzivne i narativne strategije koje mediji koriste pokazuju se kao značajan deo problema. Senzacionalistički pristup – eksplicitan ili prigušen – dovodi do toga da nasilje u medijima prečesto postane priča za zabavu, moralizatorska pouka ili povod za trač, umesto da pozove na adekvatnu (re)akciju, empatiju i promenu. Obično izostaje jasan diskurzivni most između konkretnog slučaja i opšteg stanja – retko se povlači paralela sa statistikama, sa fenomenom nasilja nad ženama i drugim marginalizovanim grupama, ili sa duboko ukorenjenim patrijarhalnim vrednostima. Čak i kada se naznake takvih veza pojave (recimo, u komentarima stručnjaka ili aktivista unutar teksta), one bivaju zasenjene ukupnim tonom priče koji ostaje orijentisan na sukob ličnosti ili emocionalni nabo. Ukratko, medijski diskurs se suviše često zaustavlja na onome što je ispred objektiva umesto da proširi kadar i obuhvati čitav sistemski okvir nasilja.

Važno je osvrnuti se i na ograničenja ovog istraživanja, kako bi se rezultati ispravno razumeli i smestili u adekvatan kontekst. Pre svega, korpus koji je analiziran obuhvatao je određeni broj medijskih slučajeva i članaka iz anglofonih i srpskih izvora, uz fokus na događaje koji su privukli veliku pažnju javnosti i medija. Takav izbor omogućio je uvid u to kako mediji postupaju kada je pritisak čitanosti i konkurencije najveći – dakle, u okolnostima koje pogoduju senzacionalizmu. Međutim, on nužno sužava opseg: ova studija ne pretenduje da pokrije sve medijske izveštaje o rodno zasnovanom nasilju, niti sve medijske žanrove (npr. televizijske priloge, radio emisije, ili isključivo lokalne vesti). Shodno tome, nalazi se najpre odnose na pisani diskurs (objavljen i u štampi i na portalima), te na specifične kontekste odabrane za analizu. Buduća istraživanja mogla bi proširiti korpus na manje spektakularne, svakodnevne slučajeve nasilja koji dospevaju u vesti. Time bi se ispitalo da li mediji i tada posežu za istim strategijama ili se narativ menja kada publicitet nije ovako značajan faktor. Pored toga, na ovo istraživanje je primenjena kvalitativna metodologija kritičke analize diskursa, uz oslonac na detaljnu interpretativnu analizu odabranih tekstova. Iako takav pristup zaista omogućava podrobno razumevanje suptilnih značenjskih nijansi i ideoloških implikacija, on ima i izvestan nivo subjektivnosti. Analitičarka prepoznaje obrasce i tumači ih u datom društvenom i teorijskom okviru, te postoji mogućnost da bi drugačija metodologija (kvantitativna analiza velikog korpusa, statistička obrada učestalosti određenih reči ili fraza) dodatno potvrdila ili nijansirala ove zaključke. Takođe, ova studija nije direktno ispitivala uticaj medijskog diskursa na publiku. Iako su izvedeni zaključci o takvom uticaju posredno, analizom komentara i uočavanjem polarizacije, buduća istraživanja bi mogla empirijski testirati kako različito uokvireni i jezički predstavljeni medijski sadržaji utiču na stavove čitalaca o nasilju. U metodološkom smislu, ograničenjem se može smatrati i to što su vizuelni i multimodalni aspekti (u užem smislu) medijskih priloga ostali van fokusa ove analize. Fotografije, video-materijali ili grafički dizajn članaka takođe nose značenja i mogu pojačati ili umanjiti efekte jezičkog sadržaja. Njihovo uključivanje moglo bi pružiti celovitiju sliku medijskog diskursa o rodno zasnovanom nasilju. Međutim, takva ograničenja ne umanjuju značaj dobijenih rezultata, već služe tome da ih smeste u okvir onoga što je ispitano i da naznače putanju kojom bi se ovo istraživanje moglo nadograditi.

Mogućnosti za dalja istraživanja su brojne, s obzirom na kompleksnost i važnost teme. Kao što je pomenuto, jedna mogućnost nastavka jeste širenje komparativnog okvira. Uključivanje medija iz drugih jezičkih područja i sredina (npr. medija frankofonih zemalja, ili analize diskursa u regionu Balkana izvan Republike Srbije) pokazalo bi da li se ovi obrasci ponavljaju globalno ili ipak postoje kulturološke sredine u kojima medijski govor o rodno zasnovanom nasilju evoluirao u drugačijem pravcu. Zatim, istraživanja bi mogla obratiti pažnju na vreme kao poseban faktor, te proučiti da li su se medijski jezički pristupi promenili tokom poslednje decenije pod uticajem globalnih pokreta poput #MeToo. Mogla bi dakle postaviti pitanje postoji li vidljiv pomak ka odgovornijem jezičkom okviru nakon pojačane javne svesti o rodno zasnovanom nasilju. Longitudinalne studije bi mogle kvantifikovati eventualne promene u tonu i fokusu medijskog izveštavanja pre i posle određenih prelomnih momenata. Takođe, buduća istraživanja mogla bi se fokusirati i na prakse uredništva i novinara. Intervjui i etnografske studije unutar medijskih kuća bi dovele do saznanja o tome zašto novinari posežu za određenim jezičkim stilom – da li zbog pritiska

urednika, očekivanja publike, nedostatka vremena za dublju analizu, ili možda nedovoljne informisanosti o samoj temi rodno zasnovanog nasilja. Uvid „sa druge strane novina“ bio bi dragocen za kreiranje detaljnijih edukativnih programa ili smernica koje bi pomogle novinarima da prevaziđu štetne obrasce. Interdisciplinarna istraživanja na spoju lingvistike, psihologije i sociologije mogla bi, uz etička razmatranja, ispitati efekte različitog diskursa na opštu medijsku publiku ili čak na same žrtve. Mogla bi odgovoriti na pitanje da li bi čitaoci reagovali manje pristrasno i sa više razumevanja za žrtvu ukoliko bi medijski tekstovi bili lišeni senzacionalističkih elemenata i obogaćeni kontekstom. Potencijalno važnije pitanje na koje bi takva istraživanja mogla odgovoriti jeste kako medijski jezik utiče na žrtve rodno zasnovanog nasilja, te da li ih stavlja u povećan rizik od retraumatizacije. Odgovori na takva pitanja pružili bi argumente za zalaganje da se standardi izveštavanja unaprede. U širem smislu, svaki dalji rad na ovu temu doprinosi jednom važnom cilju – da se jezikom, kao osnovnim oruđem komunikacije, ne reprodukuje problem, već doprinosi njegovom razrešenju. Nastavak istraživanja bi mogao bolje definisati *kako* mediji mogu (i treba) da govore o rodno zasnovanom nasilju, koji su to narativi koji osnažuju žrtve, pozivaju na društvenu odgovornost i podstiču prevenciju, nasuprot onima koji isključivo raspiruju senzaciju ili održavaju štetne stereotipe.

Na samom kraju, važno je istaći zašto su ovakva istraživanja i njihove refleksije dragocene izvan okvira akademske debate. Jezik je primaran i centralni instrument upravljanja načina razumevanja i suočavanja sa društvenim problemima. Na primeru rodno zasnovanog nasilja pokazalo se da način na koji pričamo o određenoj pojavi može doprineti ili njenom razrešavanju ili njenom prikrivanju. Ako mediji nastave da o nasilju govore kao o senzacionalnoj drami ili moralnoj devijaciji pojedinaca, društvo će nastaviti da reaguje površno – kratkotrajnim šokom, možda ogorčenjem ili radoznalošću, ali bez značajnije promene svesti. Nasuprot tome, ukoliko je diskurs promišljen, informativan i usredsređen na suštinu problema, veća je verovatnoća da će publika problem percipirati kao nešto što zahteva sistemske mere, empatiju prema žrtvama i samoispitivanje društvenih vrednosti. Kritičko istraživanje medijskog jezika pomaže da se raskrinkaju upravo one nevidljive niti koje povezuju način govora sa društvenim posledicama. Ova disertacija je pokazala koliko su ti mehanizmi uticajni, ali i koliko često ostaju nepreispitani. Time se pruža osnov za zalaganje da se o rodno zasnovanom nasilju – i drugim savremenim društvenim problemima – progovori drugačije, odgovornije i učinkovitije. Jezik može biti instrument promene. Ukoliko se osveste njegove zamke i iskoriste njegovi potencijale, medijski diskurs može postati saveznik, a ne prepreka, u borbi protiv nasilja zasnovanog na rodu. Značaj jezika i kritičke analize diskursa ogleda se, dakle, u njihovoj moći da tu promenu pokrenu – da preusmere fokus sa senzacije na suštinu, sa okrivljavanja na razumevanje, sa podela na dijalog. U kontekstu savremenog društva, koje se suočava sa složenim fenomenima nejednakosti i nasilja, takva promena perspektive korak je ka rešavanju problema. Zaključak koji se nameće jeste da borba protiv rodno zasnovanog nasilja ne može obuhvatati samo institucionalne mere. Mora uključiti i borbu za drugačiji društveni narativ. Taj narativ zahteva da svaki akt nasilja bude predstavljen istinito, saosećajno i analitično, kako bi ga zajednica zaista razumela i efikasno mu se suprotstavila. Kritičko iščitavanje jezika ne nudi gotove odgovore, ali razotkriva pukotine u dominantnim narativima – pukotine kroz koje njihova reartikulacija postaje moguća a promišljanje sveta izvan zadatih okvira neizbežno.

LITERATURA

- Aghtaie, N. (2016). *Understanding Gender Based Violence: National and International Contexts*. Routledge.
- Ahmed, S. (2004). *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh University Press.
- Antović Aleksić, B. (26. januar 2022). „Nema veze, majko, opustite se, biće drugo dete”. *Danas*. Preuzeto 4. aprila 2024, sa <https://www.danas.rs/kolumna/brislava-antovic-aleksic/nema-veze-majko-opustite-se-bice-drugo-dete/>
- Badurina, L., & Pranjeković, I. (2015). Gramatika i komunikacija. *Fluminensia: Časopis za filološka istraživanja*, 27(2), 1–236. Fluminensia (Hrčak)
- Barett, D. (16. septembar 2021). Simone Biles to Congress: “I blame Larry Nassar, and I also blame an entire system.” *The Washington Post*. Preuzeto 10. februara 2024, sa https://www.washingtonpost.com/national-security/gymnasts-nassar-fbi-investigation-hearing/2021/09/14/de4832cc-159f-11ec-9589-31ac3173c2e5_story.html
- BBC. (31. januar 2018). Larry Nassar case: USA gymnastics doctor “abused 265 girls”. *BBC*. Preuzeto 10. februara 2024, sa <https://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-42894833>
- BBC. (1. jun 2019). Serbia rallies now among Europe’s longest-running protests. *BBC*. Preuzeto 4. aprila 2024, sa <https://www.bbc.com/news/av/world-europe-48046387>
- BBC News. (25. maj 2018). Harvey Weinstein charged with rape following New York arrest. *BBC News*. Preuzeto 2. januara 2024, sa <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-44257202>
- BBC News. (16. novembar 2019). As it happened: Prince Andrew Newsnight interview on allegations. *BBC News*. Preuzeto 4. januara 2024, sa <https://www.bbc.com/news/live/uk-50447028/page/3>
- BBC News. (30. decembar 2021). Ghislaine Maxwell guilty of helping Jeffrey Epstein abuse girls. *BBC News*. Preuzeto 5. januara 2024, sa <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-59824150>
- BBC News na srpskom. (24. februar 2020). Harvi Vajnstin proglašen krivim za seksualne napade. *BBC News na srpskom*. Preuzeto 4. januara 2024, sa <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-51620323>
- Bell, A. (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Doubleday.
- Beta/N1. (3. oktobar 2022). Media watchdog chief on Rapist interview: I see no problem. *Beta/N1*. Preuzeto 6. februara 2024, sa <https://n1info.rs/english/news/media-watchdog-chief-on-rapist-interview-i-see-no-problem/>

- Blic. (7. avgust 2024). Serijski silovatelj Igor Milošević opet osuđen ovoga puta za drugo krivično delo. *Blic*. Preuzeto 3. marta 2024, sa <https://www.blic.rs/vesti/hronika/serijski-silovatelj-igor-milosevic-opet-osudjen-uhapsen-ispred-skole-sa-rancem-punim/rgxz7m7>
- Bobičić, N., & Stojčić, M.. (2023). Antirodni diskurs u medijima u Srbiji. in CM: Communication and Media. Novi Sad : Institut za usmeravanje komunikacija., 18(53), 3-31. <https://doi.org/10.5937/cm18-42035>
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power* (J. B. Thompson, Ur.; G. Raymond & M. Adamson, Trans.). Harvard University Press.
- Butler, J. (2001). *Tela koja nešto znače: O diskurzivnim granicama „pola“*. Beograd: Samizdat B92.
- Cameron, D. (2003). *Gender and language ideologies*. U J. Holmes & M. Meyerhoff (Ur.), *The Handbook of Language and Gender* (str. 447–467). Oxford: Blackwell.
- Cameron, D. (2009). Sex/gender, language and the new biologism. *Applied Linguistics*, 31(2), 173–192.
- Carr, N. (2010). *The Shallows: What the Internet is Doing to Our Brains*. W. W. Norton & Company.
- Castells, M. (2009). *Communication Power*. Oxford University Press.
- Connell, R. W. (2002). *Gender*. Polity Press.
- Cook, J., & Simons, N. (8. novembar 2017). The Weinstein effect: How a Hollywood scandal sparked a global movement against sexual misconduct. *HuffPost*. Preuzeto 2. januara 2024, sa https://www.huffpost.com/entry/weinstein-effect-global_n_5a01d0e0e4b066c2c03a563b
- Courthouse News Service. (2. novembar 2020). Jurors mostly side with Depp in defamation case against Heard. *Courthouse News Service*. Preuzeto sa <https://www.courthousenews.com/jurors-mostly-side-with-depp-in-defamation-case-against-heard/>
- Crimes Act 1900 (NSW) (Austl.). legislation.nsw.gov.au
- Danas. (23. jun 2024). Sutra nastavak suđenja Miki Aleksiću, trebalo bi da bude saslušana Iva Ilinčić. *Danas*. Preuzeto 24. juna 2024, sa <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/sutra-nastavak-sudjenja-miki-aleksicu-trebalo-bi-da-bude-saslusana-iva-ilincic/>
- De Beauvoir, S. (1949). *Le deuxième sexe*. Paris: Gallimard.
- Debord, G. (1995). *The Society of the Spectacle*. Zone Books.
- Dearden, L. (2. jul 2021). Police breached fundamental rights at Sarah Everard vigil and Bristol protests, inquiry finds. *The Independent*. Preuzeto 17. februara 2024, sa <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/police-protest-laws-sarah-everard-bristol-b1875735.html>

- Department of Social Services. (2022). *National Plan to End Violence against Women and Children 2022–2032*. Australian Government. www.dss.gov.au
- Derikonjić, M. (21. septembar 2022). „Politika“ saznaje: Višestruki silovatelj na slobodi posle 15 godina robije. *Politika*. Preuzeto 2. marta 2024, sa <https://www.politika.rs/sr/clanak/518009/Politika-saznaje-Visestruki-silovatelj-na-slobodi-posle-15-godina-robije>
- Diković, J. (25. april 2021). Milutin Jeličić Jutka izašao iz zatvora. *Danas*. Preuzeto 3. marta 2024, sa <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/milutin-jelicic-jutka-izasao-iz-zatvora/>
- Editors' Code of Practice Committee. (2021). *Editors' Code of Practice*. www.ipso.co.uk
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (2015). *Language and Power* (3rd ed.). Routledge.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis. U T. van Dijk (Ur.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (Vol. 2, str. 258–284). London: Sage.
- Family Educational Rights and Privacy Act, 20 U.S.C. § 1232g (1974).
- Farrow, R. (10. oktobar 2017). From aggressive overtures to sexual assault: Harvey Weinstein's accusers tell their stories. *The New Yorker*. Preuzeto 20. decembra 2023, sa <https://www.newyorker.com/news/news-desk/from-aggressive-overtures-to-sexual-assault-harvey-weinsteins-accusers-tell-their-stories>
- Filipović, J. (2011). Gender, power and language standardization of Serbian. *Gender and Language*, 5(1), 111–139. <https://doi.org/10.1558/genl.v5i1.111>
- Fine, C. (2010). *Delusions of gender: How our minds, society, and neurosexism create difference*. W. W. Norton.
- Fiske, J. (1994). *Media Matters: Everyday Culture and Political Change*. University of Minnesota Press.
- Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge and the discourse on language* (4th ed.). New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Vintage Books.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- Fowler et al. (1979). *Language and Control*. London: Routledge and Kegan Paul.

- Goffman, E. (1979). *Gender advertisements*. New York: Harper & Row.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks* (Q. Hoare & G. Nowell-Smith, Ur. & Prev.). International Publishers.
- Hall, S. (Ur.). (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage Publications & The Open University.
- Halliday, M. A. K. (1978). *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An Introduction to Functional Grammar* (2. izd.). Edward Arnold.
- Heard, A. (18. decembar 2018). I spoke up against sexual violence — and faced our culture's wrath. That has to change. *The Washington Post*. Preuzeto 10. oktobra 2023, sa https://www.washingtonpost.com/opinions/ive-seen-how-institutions-protect-men-accused-of-abuse-heres-what-we-can-do/2018/12/18/71fd876a-02ed-11e9-b5df-5d3874flac36_story.html
- Hellinger, M., & Bußmann, H. (2001). *Gender Across Languages: The Linguistic Representation of Women and Men*. John Benjamins Publishing.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (1988). *Manufacturing consent: The political economy of the mass media*. Pantheon Books.
- Holt, E., & Clift, R. (2007). *Reporting talk: Reported speech in interaction*. Cambridge University Press.
- Istraživanje stavova mladih o rodno zasnovanom nasilju: Kvantitativno i kvalitativno istraživanje sa preporukama. (2021). *KOMS*.
- Jespersen, O. (1924). *The Philosophy of Grammar*. London: George Allen & Unwin.
- Kamenković, S. (10. jul 2024). Dokle su stigli prijavljeni slučajevi akušerskog nasilja pred srpskim institucijama. *NI*. Preuzeto 11. jula 2024, sa <https://n1info.rs/vesti/dokle-su-stigli-prijavljeni-slucajevi-akuserskog-nasilja-pred-srpskim-institucijama/>
- Kantor, J., & Twohey, M. (5. oktobar 2017). Harvey Weinstein paid off sexual harassment accusers for decades. *The New York Times*. Preuzeto 23. decembra 2023, sa <https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html>
- Kantor, J., & Twohey, M. (2019). *She said: Breaking the sexual harassment story that helped ignite a movement*. Penguin Press.
- Kellner, D. (2003). *Media Spectacle*. Routledge.
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Routledge.
- Kress, G., & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold.

- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.
- Krivični zakonik, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019.
- Laird, R. (9. avgust 2021). Principal Epstein accuser sues Prince Andrew, claiming underage sex abuse. *Courthouse News Service*. Preuzeto 5. februara 2024, sa <https://www.courthousenews.com/prince-phillip-accused-of-sexually-abusing-girl-when-she-was-17/>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*. Chelsea Green Publishing.
- Lakoff, R. (1975). *Language and woman's place*. Harper & Row.
- Lazar, M. M. (2005). Feminist critical discourse analysis: Articulating a feminist discourse praxis. In M. M. Lazar (Ur.), *Feminist critical discourse analysis: Gender, power and ideology in discourse* (str. 1–28). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Liebler, C. M. (2010). Me(di)a culpa?: The “missing white woman syndrome” and media self-critique. *Communication, culture & critique*, 3(4), 549–565. <https://doi.org/10.1111/j.1753-9137.2010.01085.x>
- Lindsey, L. L. (2016). *Gender roles: A sociological perspective* (6th ed.). Routledge.
- Machin, D. (2007). *Introduction to multimodal analysis*. London: Arnold.
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis: A multimodal introduction*. London: Sage.
- Marinković, L. (14. februar 2019). Marija Lukić i “Jutka”: Suđenje predsedniku opštine Brus za seksualno uznemiravanje zatvoreno za javnost. *BBC na srpskom*. Preuzeto 2. marta 2024, sa <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-47242917>
- Marr, J. (1842). *The Theory of Rhetoric: An Introduction*. London: Simpkin, Marshall, and Co.
- Massumi, B. (2002). *Parables for the virtual: Movement, affect, sensation*. Duke University Press.
- Mastilović Jasnić, I. (16. januar 2021). Poznata mlada glumica Milena Radulović: „Silovao me učitelj glume Miroslav Mika Aleksić kad sam imala 17 godina.” *Blic*. Preuzeto 2. januara 2024, sa <https://www.blic.rs/vesti/hronika/milena-radulovic-miroslav-mika-aleksic-optuzbe-silovanje-seksualno-zlostavljanje/5fj8cjv>
- McChesney, R. W. (2001). *Rich Media, Poor Democracy: Communication Politics in Dubious Times*. New York University Press.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). London: Sage.
- Media, Entertainment and Arts Alliance. (2018). *MEAA Journalist Code of Ethics*. www.meaa.org

- Meyer, D. (2010). Evaluating the severity of hate-motivated violence: Intersectional differences among LGBT hate crime victims. *Sociology*, 44(5), 980–995. <https://doi.org/10.1177/0038038510375737>
- Meyer, M. (2001). Between theory, method, and politics: positioning of the approaches to cda. In R. Wodak, M. Meyer (Eds.) *Between theory, method, and politics: Positioning of the approaches to CDA* (1st ed., pp. 14-31). SAGE Publications, Ltd, <https://doi.org/10.4135/9780857028020.n2>
- Milutinović, I., & Pavlović, J. (2019). Diskurs o nasilju prema ženama u srpskim onlajn medijima - dominantne komunikacijske strategije. *CM: Communication and Media*, 14(45), 5-36. <https://doi.org/10.5937/comman14-21139>
- Myers, M. (1997). *News coverage of violence against women: Engendering blame*. SAGE Publications.
- Milovančević, V. (22. mart 2021). Ekskluzivno: Štajnfeld navela da ju je silovao Branislav Lečić. *Nova.rs*. Preuzeto 2. januara 2024, sa <https://nova.rs/vesti/hronika/danijela-stajnfeld-branislav-lecic-silovanje/>
- Nedeljnik. (18. januar 2021a). „Šest godina sam ćutala, stidela se zato što me Mika zlostavljao...” Glumica Iva Ilinčić progovorila. *Nedeljnik*. Preuzeto 13. februara 2024, sa <https://www.nedeljnik.rs/sest-godina-sam-cutala-stidela-se-zato-sto-me-je-mika-zlostavljao-glumica-iva-ilincic/>
- Nedeljnik. (13. jul 2021b). Objašnjenje tužilaštva za odbacivanje prijave protiv Lečića. *Nedeljnik*. Preuzeto 13. februara 2024, sa <https://www.nedeljnik.rs/objasnjenje-tuzilastva-za-odbacivanje-prijave-protiv-lecica-ne-postoje-osnovi-sumnje-da-je-pocinjeno-delo-cenjena-je-i-predstavka-merime-isakovic/>
- Nezavisno udruženje novinara Srbije. (2024). *Kodeks novinara i novinarki Srbije*. <https://www.nuns.rs/kodeks-novinara/>
- O'Connor, M. (15. februar 2022). Prince Andrew settles US civil sex assault case with Virginia Giuffre. *BBC News*. Preuzeto 3. februara 2024, sa <https://www.bbc.com/news/uk-60393843>
- Ofcom. (2024). *The Ofcom Broadcasting Code*. www.ofcom.org.uk
- Page Six. (14. jul 2020). This is the poop that flushed Johnny Depp and Amber Heard's marriage away. *Page Six*. Preuzeto 14. jula 2020, sa <https://pagesix.com/2020/07/14/the-poop-that-ruined-johnny-depp-and-amber-heards-marriage/>
- Palmer, F. R. (2001). *Mood and Modality* (2nd ed.). Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press. <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139167178>
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the Internet is hiding from you*. Penguin Press.

- Radio Slobodna Evropa. (24. mart 2021). Glumica optužila Lečića za silovanje, on negira. *Radio slobodna Evropa*. Preuzeto 1. februara 2024, sa <https://www.slobodnaevropa.org/a/31163614.html>
- Republika Srbija. (2016). Zakon o sprečavanju nasilja u porodici. *Službeni glasnik RS*, br. 94/2016, 10/2023.
- Republika Srbija. (2018). Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći. *Službeni glasnik RS*, br. 87/2018.
- Republika Srbija. (2021). Zakon o rodnoj ravnopravnosti. *Službeni glasnik RS*, br. 52/2021.
- Republika Srbija. (2023). Zakon o javnom informisanju i medijima. *Službeni glasnik RS*, br. 94/2014, 10/2023.
- Reuters. (2. novembar 2020). Factbox: Johnny Depp loses “wife-beater” libel case: Key parts of the judgment. *Reuters*. Preuzeto 14. februara 2024, sa <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-britain-verdict-judgm-idUSKBN27I143/>
- Richardson, J. E. (2007). *Analysing newspapers: An approach from Critical discourse analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Reisigl, M., & Wodak, R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Routledge.
- Sapir, E. (1929). The status of linguistics as a science. *Language*, 5(4), 207–214.
- Savet Evrope. (2011). Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici („Istanbulska konvencija“). *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori*, br. 12/2013.
- Savet za štampu. (2013). *Kodeks novinara Srbije*. (Originalno objavljeno 2006).
- Savet za štampu & Nezavisno udruženje novinara Srbije. (2021). *Kodeks novinara Srbije*.
- Savet za štampu. (27. oktobar 2022). *Odluka Komisije za žalbe: List "Informer" prekršio Kodeks novinara Srbije*. Preuzeto sa <https://savetzastampu.rs>
- Savet za štampu. (2024). *Monitoring poštovanja Kodeksa novinara Srbije u dnevnim novinama: avgust–decembar 2023*. Medija centar Beograd. mc.rs
- Savić, S. (2009). *Rod, jezik, identitet: Ogledi iz feminističke lingvistike*. Novi Sad: Centar za rodne studije.
- Sexual Offences (Amendments) Act 1992, c. 34. www.legislation.gov.uk
- Shah, S. (5. maj 2022). Johnny Depp and Amber Heard defamation trial: What to know. *Time*. Preuzeto 15. februara 2024, sa <https://time.com/6171006/johnny-depp-amber-heard-trial/>
- Society of Professional Journalists. (2014). *SPJ Code of Ethics*. www.spj.org
- Stojanov, D. (19. decembar 2020). Dokumentarac Danijele štajnfeld „Zaceli me” – pričanje će NAS spasiti. *Off Novi Sad*. Preuzeto 20. februara 2024, sa <https://offns.rs/off-screen/film/dokumentarac-danijele-stajnfeld-zaceli-me-pricanje-ce-nas-spasiti/>

- Tanenbaum, L. (2000). *Slut! Growing Up Female with a Bad Reputation*. Seven Stories Press.
- The Crown Prosecution Service. (30. septembar 2021). Wayne Couzens sentenced to whole life term for the kidnap, rape and murder of Sarah Everard. *The Crown Prosecution Service*. Preuzeto 12. februara 2024, sa <https://web.archive.org/web/20220317221758/https://www.cps.gov.uk/cps/news/wayne-couzens-sentenced-whole-life-term-kidnap-rape-and-murder-sarah-everard>
- Thompson, J. B. (1995). *The media and modernity: A social theory of the media*. Polity Press.
- Ujedinjene nacije u Srbiji. (2022). *Smernice za medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama* (Revidirano izd.). serbia.un.org
- UNESCO. (2019). *Reporting on Violence against Women and Girls: A Self-Learning Guide for Journalists*
- UN General Assembly. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women* (A/RES/48/104). <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>
- United Nations. (1988). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. *Treaty Series*, 1249, 13.
- United Nations. (1995). *Beijing Declaration and Platform for Action: Fourth World Conference on Women* (A/CONF.177/20/Rev.1). www.un.org
- Van Dijk, T. A. (1984). *Prejudice in Discourse: An Analysis of Ethnic Prejudice in Cognition and Conversation*. John Benjamins.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press*. Routledge.
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of Critical Discourse Analysis. *Discourse and Society*, 4, 249-283.
<https://doi.org/10.1177/0957926593004002006>
- Van Dijk, T. A. (1998a). Critical discourse analysis. U D. Tannen, D. Schiffrin, & H. Hamilton (Ur.), *The Handbook of Discourse Analysis* (str. 352–371). Blackwell.
- Van Dijk, T. A. (1998b). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. Sage.
- Van Dijk, T. A. (2009). *Society and Discourse: How Social Contexts Influence Text and Talk*. Cambridge University Press.
- Van Dijk, T. A. (2015). Critical Discourse Analysis. In D. Tannen, H.E. Hamilton, & D. Schiffrin (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 466-485). Wiley-Blackwell.
<https://doi.org/10.1002/9781118584194.ch22>
- Van Leeuwen, T. (2009). Critical discourse analysis. U J. Renkema (Ur.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (str. 277–292). John Benjamins.

- Violence Against Women Act of 1994, 34 U.S.C. § 12291 et seq. (reauthorized 2022).
- Wahl-Jorgensen, K. (2019). *Emotions, Media and Politics*. Polity Press.
- Walters et al. (2013). *The national intimate partner and sexual violence survey (NISVS): 2010 findings on victimization by sexual orientation*. CDC.
- Walters, J. (10. avgust 2021). Epstein accuser Virginia Giuffre sues Prince Andrew. *The Guardian*.
Preuzeto 3. februara 2024 sa <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/aug/09/virginia-giuffre-sues-prince-andrew-jeffrey-epstein>
- Whorf, B. L. (1956). *Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf* (J. B. Carroll, Ed.). MIT Press.
- Wirz, D. S., Ort, A., Rasch, B., & Fahr, A. (2023). The role of cliffhangers in serial entertainment: An experiment on cliffhangers' effects on enjoyment, arousal, and intention to continue watching. *Psychology of Popular Media*, 12(2), 186–196. <https://doi.org/10.1037/ppm0000392>
- Wodak, R. (1990). The Waldheim affair and antisemitic prejudice in Austrian public discourse. *Patterns of Prejudice*, 24(2-4), 18–33. <https://doi.org/10.1080/0031322X.1990.9970049>
- Wodak, R. (1995). Critical linguistics and critical discourse analysis. U J. Verschueren, J.-O. Östman, & J. Blommaert (Ur.), *Handbook of Pragmatics* (str. 204–210). John Benjamins.
- Wodak, R. (2001). What CDA is about – a summary of its history, important concepts and its developments. U R. Wodak & M. Meyer (Ur.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (str. 1–13). Sage.
- Wodak, R., & Meyer, M. (2009). Critical discourse analysis: History, agenda, theory, and methodology. U R. Wodak & M. Meyer (Ur.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (2. izd., str. 1–33). Sage.
- Wodak et al. (1990). „*Wir sind alle unschuldige Täter*“: *Diskurshistorische Studien zum Nachkriegsantisemitismus*. Suhrkamp.
- Wolf, N. (1997). *Promiscuities: The Secret Struggle for Womanhood*. Chatto & Windus.
- WHO. (2021). *Violence against women prevalence estimates*. Preuzeto 3. Februara 2023, sa <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>
- Zwaan, R.A. (2003). The Immersed Experiencer: Toward An Embodied Theory Of Language Comprehension. *Psychology of Learning and Motivation*, 44, 35-62.

BIOGRAFIJA AUTORKE

Ljubica Darković rođena je 1995. godine u Beogradu. Osnovne akademske studije završila je 2018. godine na Katedri za anglistiku Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, gde je 2019. godine završila i master akademske studije na studijskom programu Jezik, književnost, kultura. Tokom osnovnih studija jedan semestar provela je na studentskoj razmeni na Univerzitetu Oto Fridrih u Bambergu u Nemačkoj.

Od 2019. godine je doktorantkinja na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. U svom istraživačkom radu bavi se medijskim i političkim diskursom, naročito iz perspektive kritičke analize diskursa i proučavanja jezičkih obrazaca putem kojih se u javnoj sferi konstituišu reprezentacije društveno-političkih tema i oblikuje javno mnjenje.

Profesionalno iskustvo sticala je kroz angažmane u međunarodnim organizacijama, pre svega u okviru Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i Populacionog fonda Ujedinjenih nacija (UNFPA), gde je učestvovala u projektima posvećenim reformama i demokratizaciji, regionalnom pomirenju i pitanjima rodne ravnopravnosti.

Učestvovala je na brojnim domaćim i međunarodnim naučnim skupovima, a radove iz oblasti kritičke analize diskursa i studija medija objavljuje u akademskim časopisima i zbornicima. Član je Asocijacije alumnista Zapadnog Balkana (Western Balkans Alumni Association), inicijative Evropske komisije usmerene na jačanje akademske saradnje u regionu.

Изјава о ауторству

Име и презиме аутора Љубица Дарковић

Број индекса 19005/Д

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и
српским медијима

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да дисертација у целини ни у деловима није била предложена за стицање друге дипломе према студијским програмима других високошколских установа;
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора

У Београду, 20.3.2026.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Љубица Дарковић

Број индекса 19005/д

Студијски програм Језик, књижевност, култура

Наслов рада Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима

Ментор проф. др Ивана Трбојевић Милошевић

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла ради похрањивања у **Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског назива доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис аутора

У Београду, 20.3.2026.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

Језичка средства у медијском представљању родно заснованог насиља у англофоним и српским медијима

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду и доступну у отвореном приступу могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство (CC BY)

2. Ауторство – некомерцијално (CC BY-NC)

3. Ауторство – некомерцијално – без прерада (CC BY-NC-ND)

4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (CC BY-NC-SA)

5. Ауторство – без прерада (CC BY-ND)

6. Ауторство – делити под истим условима (CC BY-SA)

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци. Кратак опис лиценци је саставни део ове изјаве).

Потпис аутора

У Београду, 20.3.2026.

1. **Ауторство.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце, чак и у комерцијалне сврхе. Ово је најслободнија од свих лиценци.
2. **Ауторство – некомерцијално.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.
3. **Ауторство – некомерцијално – без прерада.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела. У односу на све остале лиценце, овом лиценцом се ограничава највећи обим права коришћења дела.
4. **Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.
5. **Ауторство – без прерада.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела.
6. **Ауторство – делити под истим условима.** Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада. Слична је софтверским лиценцама, односно лиценцама отвореног кода.